Biblia Ching'hwele

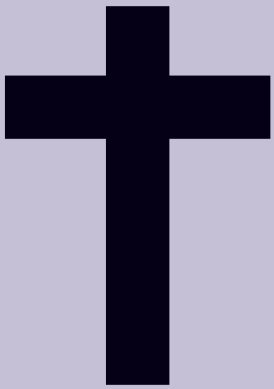

The New Testament in Kwere

Biblia Ching'hwele
The New Testament in Kwere

copyright © 2014, 2019 The Word for the World and Pioneer Bible Translators

Language: Kwere

Translation by: Pioneer Bible Translators and The Word for the World

Contributor: Pioneer Bible Translators

For more information, visit pioneerbible.org

NT © 2014 Pioneer Bible Translators and The Word for the World CC-BY-SA; OT © 2019 Pioneer Bible Translators CC-BY-NC-ND

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Apr 2025 from source files dated 1 May 2025

45889645-bcee-5a46-b79c-9beb4b49c6a0

Contents

Masayo 1
Maliki 76
Luka 124
Yohana 204
Sang'hano 261
Waloma 333
1 Wakolimso 367
2 Wakolimso 398
Wagalatiya 418
Waefeso 430
Wafilipi 442
Wakolosai 450
1 Wasesalonike 458
2 Wasesalonike 465
1 Timoseyo 470
2 Timoseyo 480
Tito 487
Filimoni 492
Waebulaniya 495
Yakobo 520
1 Petili 529
2 Petili 539
1 Yohana 545
2 Yohana 554
3 Yohana 556
Yuda 558
Lugubulo 561

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA MASAYO
Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Masayo, ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambi kuwa vosimulila ugima wa Yesu Chilisito. Vitabu vino vose vine votangigwa "Mbuli Inogile." Vitabu ivo vandikigwa viyadanganike Yesu. Vandikigwa na Masayo na Maliki na Luka na Yohana. Wasomi hawavimanyile haswa viya lusita Mbuli Inogile ya Masayo viyandikigwe, mbali yodahika mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Iviya hanhu hohandikiligwe hahamanyika, mbali wengi wogesa yandikiligwa muna isi ya Palesitina yodahika muna dibululu da Yelusalemu.

Mwandikaji ni Masayo, kakala msola kodi yang'ali Yesu hanamtanga kuwa mwanahina wake. Iviya kakala kamanyika kwa zina da Lawi. Masayo kakala mwa iwaja watumigwa longo na waidi na kandika kwa lungilo lwa wasomaji wa Chiyahudi. Ino yodahika kuwoneka funhula funhula kwa mabwelelo ya Lagano da Umwaka yoyofosa 60. Lungilo da Masayo ni kolagusa kuwa Yesu kakala Chilisito Mkombola yoyasaguligwe na Mulungu yoyakalile kaloteligwa. Iviya Masayo kandika mengi kusonhela Ufalume wa Mulungu. Wayahudi wahuwila kuwa Chilisito Mkombola yawe mfalume wa isi. Mbali Masayo kaiteganya ng'hani kulonga kusonhela ufalume wa Mulungu ni wa chimuhe.

Mbuli Inogile yandikigwe na Masayo ni chitabu chinogile cha kwandusa Lagano da Sambi kwaviya yose yana mabwelelo yake kulawa Lagano da Umwaka. Yolumbiliza Malagano maidi. Wasomi iviya wagesa kuwa Masayo yodahika kakala kogeza kwiga mwandiko wa vitabu vitano va Musa vovikwandusa Lagano da Umwaka. Mapetelo ya Yesu muna ulugongo viilagusigwa muna sula ya 5-7 yodahika kulinganyizigwa na Mulungu viyamwing'hile malagilizo Musa muna Dilagano da Umwaka.

Yeliumo

Masayo kokwandusa Mbuli Inogile kwa kusimulila kusonhela kwelekigwa kwa Yesu Chilisito na mwanduso wa sang'hano yake muna isula ya 1-4.

Kaidi Masayo kosimulila sang'hano ya Yesu na mafundizo yake muna isula ya 5-25.

Kuuhelelo Masayo kogotola kusonhela usang'hano na ifa na uzilibuko wake Yesu muna isula ya 26-28.

Welesi wa Yesu Chilisito
(Luka 3:23-38)

1 Chitabu cha welesi wa Yesu Chilisito, mzukulu wa Daudi,
mzukulu wa Bulahimu.
2 Bulahimu kamweleka Isaka, Isaka kamweleka Yakobo,
Yakobo kamweleka Yuda, na wandugu zake.
3 Yuda kamweleka Pelesi na Zela, mami yawo yotangigwa
Tamali, Pelesi kamweleka Esilomu, Esilomu kamweleka
Alamu,
4 Alamu kamweleka Aminadabu, Aminadabu kamweleka
Nashoni, Nashoni kamweleka Salimoni,
5 Salimoni kamweleka Boazi mami yake Boazi yotangigwa
Lahabu, Boazi kamweleka Obedi mami yake Obedi
yotangigwa Lusu, Obedi kamweleka Yese.
6 Yese kamweleka Mfalume Daudi, Mfalume Daudi
kamweleka Solomoni, mami yake niiyo yoyakalile muke
wa Uliya.
7 Solomoni kamweleka Lehoboamu, Lehoboamu
kamweleka Abiya, Abiya kamweleka Asa.
8 Asa kamweleka Yehoshafati, Yehoshafati kamweleka
Yolamu, na Yolamu kamweleka Uzia,
9 Uzia kamweleka Yoshamu, Yoshamu kamweleka Ahazi,
Ahazi kamweleka Hezekiya.
10 Hezekia kamweleka Manase, Manase kamweleka
Amoni, Amoni kamweleka Yosia.
11 Yosia kamweleka Yekoniya, na wawo wandugu zake
viikalile uhami wa kugaligwa kwiisi itangigwe Babeli.
12 Viumalile uhami wa Babeli, Yekonia kamweleka Sheali-
tieli, Shealitieli kamweleka Zelubabeli.
13 Zelubabeli kamweleka Abihudi, Abihudi kamweleka
Eliyakimu, Eliyakimu kamweleka Azoli,
14 Azoli kamweleka Sadoki, Sadoki kamweleka Akimu,
Akimu kamweleka Eliudi.
15 Eliudi kamweleka Eliyazali, Eliyazali kamweleka
Matani, Matani kamweleka Yakobo,
16 Yakobo kamweleka Yosefu, mhale wa Maliya, mami yake
Yesu yoyatangigwe Chilisito Mkombola.
17 Zikala nyelesi longo na nne kulawa Bulahimu mbaka
viifikile Daudi, welesi longo na nne kulawa Daudi mbaka
uhami wa Babeli, na welesi longo na nne kulawa uhami wa
Babeli mbaka viifikile kwelekigwa kwa Chilisito.

Kwelekigwa kwa Yesu Chilisito
(Luka 2:1-7)

18 Kwelekigwa kwake Yesu Chilisito Mulopozi kukala
vino, Maliya mami yake viyakalile yafudikiligwe na Yosefu,
wang'hali hawanaibandama, Maliya kawonigwa kana wimo
kwa udahi wa Muhe Yelile.

19 Kwaviya Yosefu mwenyewo kakala munhu goya, mbali
halondile bule kumwing'ha chinyala Maliya muumwingi, ivo
kalamula kuubena ufudikilwa chinyelenyele.
20 Viyakalile yogesa yayo, msenga wa kuulanga wa Mn-
dewa kamulawilila muna zinzozi, kamulongela, “Weye
Yosefu, welesi wa Daudi, sekeudumbe kumsola Maliya yawe
muke wako, kwaviya kana wimo kwa Muhe Yelile,
21 nayo kezaibasula mwana wa chilume. Na weye kwizam-
tanga zina jake Yesu, kwaviya kezawalopola wanhu kulawa
muna uuhasanyi.”
22 Yayo yose yalawilila yapate kufika yaja yalongigwe na
Mndewa kufosela mulotezi wake kuwa kweli.
23 “Lola, mhambe kezakuwa na wimo,
nayo kezaibasula na mwana wa chilume,
na mwana iyo kezatangigwa Imanueli,” fambulo jake, “Mu-
lungu kahamwe na cheye.”
24 Yosefu viyalamuke muna zinhongo, kamsola Maliya fana
viya msenga wa kuulanga wa Mndewa viyamulongele ya-
tende.
25 Mbali hawaibandame bule mbaka Maliya viyaibasule
mwana wa chilume. Na Yosefu kamwing'ha zina Yesu.

2

Nyamiloto ubanzi wa ulawilo wa zuwa

1 Yesu kavumbuka muna dibululu da Betelehemu muna isi
ya Yudeya, chipindi Helode viyakalile mfalume. Lusita ulo
nyamiloto wa nhondo wafika Yelusalemu kulawa ulawilo wa
zuwa,
2 wauza, “Kakulihi mwana wa chilume yelekwe yon-
dayawe mfalume wa Wayahudi? Kwaviya chiiwona nhondo
yake ima ubanzi wa ulawilo wa zuwa, na cheye chiza kum-
tosela.”
3 Mfalume Helode viyahulike ivo, kengilwa na luholozi
hamwe na wanhu wose wa Yelusalemu.
4 Kawatanga hamwe wakulu wa nhambiko na wafun-
diza Malagilizo, kawauza, “Vino Chilisito Mkombola kezak-
welekigwa kulihi?”
5 Wamwidika, “Betelehemu muna isi ya Yudeya. Kwaviya
niivo viyandikigwe na mulotezi wa Mulungu.
6 ‘Weye Betelehemu uli muna isi ya Yudeya,
huli mdodo bule muna iwalangulizi wa Yuda.
Kwaviya kezalawa munhu yondayawadime wanhu wangu
wa Isilaeli.’ ”
7 Maabaho Helode kawatanga waja nyamiloto wa nhondo
chinyelenyele waiting'hane, kalonda yavimanye siku
nhondo ija viiwalawilile.

8 Kawatuma Betelehemu, kawalongela, “Hiteni mukamzahile imwana vinogile. Muhamvika, izoni munilongele muladi na niye nimtosele.”
9 Nawo viwakomeleze kumtegeleza mfalume, wasegela, na nhondo yowaiwone ubanzi wa ulawilo wa zuwa iwalongolela mbaka viimile uchanyha ya hanhu hayelekigwe imwana ija.
10 Viwaiwone inhondo iyo, wadeng'helela ng'hani.
11 Wengila mnyumba, wamuwona imwana hamwe na mami yake Maliya, wamtumbalila mavindi na wamtosela. Wafungula ngama zawo muna ivibindo na wamwing'ha imwana ndolendole zawo, tunu na zahabu, na mavumba, hamwe na dawa inogile yoitangigwa manemane.
12 Maabaho wabwela kuna isi iyo kwa nzila imwenga, kwaviya Mulungu kawazuma muna zinzozi sekewabwele kwa Helode.

Kukimbilila Misili

13 Viwasegele, msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila Yosefu muna zinzozi, kamulongela, “Helode kololela kumkoma imwana. Ivo inuka na umsole imwana na mami yake mukimbilile muna isi ya Misili. Kaleni uko mbaka vondanimulongeleni musegele.”
14 Yosefu kalamuka na kamsola imwana na mami yake, kasegela ichilo icho, kahita Misili.
15 Kakala uko mbaka Helode viyadanganike. Itendeka fana viya imbuli yoyalongile Mndewa kwa kufosela mulotezi wake kuwa kweli, “Nimtanga mwanangu kulawa Misili.”

Kukomigwa kwa iwana

16 Helode viyavimanyile kuwa waja nyamiloto wa nhondo wowalawile ubanzi wa ulawilo wa zuwa wamvwizila, kengilwa na ludoko ng'hani. Ivo kalava lagilizo kuwa wana wose umo Betelehemu wakalile na miyaka midi na kubwela hasi wakomigwe, kulawa lusita luja waja nyamiloto wa nhondo viwalongile inhondo viiwoneke.
17 Ivo chiya chiyalongile mulotezi wa Mulungu Yelemiya chitimiya,
18 “Dizi dihulikika uko Lama,
zindilo na lusoyoyo ng'hani.
Laheli kowalilila wanage,
nayo kolema kunyamazigwa,
kwaviya wadanganika.”

Kubwela kulawa Misili

19 Helode viyadanganike, msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulawilila Yosefu muna zinzozi uko Misili.

20 Kamulongela, “Lamka, umsole imwana na mami
yake mubwele kuna isi ya Isilaeli, kwaviya waja wagezile
kumkoma imwana wadanganika.”
21 Yosefu kalamka, kamsola imwana na mami yake wab-
wela muna isi ya Isilaeli.
22 Mbali Yosefu viyahulike kuwa Alikelao kamuhazi tati
yake Helode mfalume wa Yudeya, kadumba kuhita uko
kwaviya kazumigwa muna zinzozi. Kahita kuna umkowa wa
Galilaya.
23 Kahita na kukala muna dibululu ditangigwe Nazaleti.
Ivo chiya chilongigwe na walotezi wa Mulungu chitimiya,
“Kezatangigwa Mnazalayo.”

3

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu
(Maliki 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Muna zisiku izo, Yohana Mbatizi keza muna dibwilingu
da Yudeya, kandusa kuwapetela wanhu.
2 Kalonga, “Lekeni uhasanyi wenu, kwaviya Ufalume wa
kuulanga wahabehi!”
3 Yohana niiyo yaloteligwe na mulotezi wa Mulungu Isaya
viyalongile,
“Dizi da munhu dotanga kudibwilingu,
‘Sasaleni nzila ya Mndewa,
mgoloseleni nzila yake yafose!’ ”
4 Viwalo viyawale Yohana vikala visonigwa na mazoya
ya mnyama yotangigwa ngamiya, na mchigudi kayawala
mkwiji wa mbende. Ndiya yake ikala nzige na uki wa mwi-
imbago.
5 Wanhu wamwizila Yohana kulawa Yelusalemu, na ku-
lawa muna isi ya Yudeya, na kulawa muna iisi yili habehi na
lwanda lwa Yolodani.
6 Watogola kuleka uhasanyi wawo, nayo Yohana kawaba-
tiza muna ulwanda lwa Yolodani.
7 Yohana viyawawonile Mafalisayo na Masadukayo wengi
wokwiza kumwake kubatizigwa, kawalongela, “Mweye ma-
zoka! Yelihi yawalongele mwodaha kugwaza nhaguso ya
Mulungu iyo ikwiza?
8 Mutende vinhu viya vilagusa kuwa muleka uhasanyi
wenu.
9 Sekemugese kuwa mwodaha kuikimbila nhaguso kwa
kulonga kuwa Bulahimu ni wasaho yenu. Nomulongelani
kweli, Mulungu kodaha kuyasola mabwe yano na kuyatenda
yawe welesi wa Bulahimu!

10 Nhemo ikigwa imala muna yamazizi kukanha mibiki,
ivo chila mbiki uja hawima matunda yanogile wizakanhigwa
na kwasigwa muumoto.
11 Niye nowabatiza mweye kwa mazi kulagusa kuwa
musamha uhasanyi wenu. Mbali munhu yokwiza kuchisogo
changu kezawabatiza kwa Muhe Yelile na moto. Iyo ni mkulu
kufosa niye. Niye sifaya bule hata kupapa vilatu vake.
12 Kana lungo lwake lwa kubetela muna yamakono.
Kezaduganya ngano na kuika muna mudidungu, mbali keza-
ilunguza imhumba muna umoto hauzimika bule."

Yesu kobatizigwa
(Maliki 1:9-11; Luka 3:21-22)

13 Siku izo Yesu kalawa kuna umkowa wa Galilaya na
kuhita Yolodani kubatizigwa na Yohana.
14 Mbali Yohana kalonda kumulema Yesu, kamulongela,
"Niye nolonda kubatizigwa na weye, vilihi weye kokwiza
kumwangu nikubatize?"
15 Yesu kamulongela, "Ivino sambi nolonda utogole.
Kwaviya niivo viilondeka kuyafikiza yaja yose yoyolonda
Mulungu." Maabaho Yohana katogola.
16 Bahobaho Yesu viyabatizigwe, kalawa muna yamazi.
Maabaho ulanga umgubukila, kamuwona Muhe wa Mu-
lungu kohulumuka fana nziwa, komwizila mchanyha yake.
17 Maabaho dizi dilonga kulawa kuulanga, "Ino niiyo
Mwanangu, inyachende wangu, ininogeligwe nayo."

4

Yesu kogezigwa
(Maliki 1:12-13; Luka 4:1-13)

1 Maabaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Yesu mbaka
kuna ichuwala muladi yagezigwe na Mwihi.
2 Kafunga kuja zifika siku malongo mane, imisi na ichilo.
Kuuhelelo, Yesu kawona nzala.
3 Maabaho Mwihi kamwizila Yesu, kamulongela, "One
weye wahawa Mwana wa Mulungu, yalongele yamabwe
yano yagaluke magate."
4 Mbali Yesu kamwidika, "Yandikigwa muna Yamaandiko
Yelile,
'Munhu hadaha kuwa ngima bule kwa gate muhala,
mbali kwa chila mbuli yoilawa muna umulomo wa Mu-
lungu.' "
5 Maabaho Mwihi kamsola Yesu, kamgala mbaka
Yelusalemu, kuna dibululu jelile na kumwika kuichisuwili
cha Ikaye ya Mulungu.

6 Kamulongela, “One weye ni Mwana wa Mulungu, ib-
wanhe hasi, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,
‘Mulungu kezawalagiliza wasenga wake wa kuulanga,
nawo wezakusola na makono yawo
muladi sekeuikwale muna idibwe.’ ”
7 Yesu kamwidika, “Iviya Yamaandiko Yelile yolonga,
‘Sekeumgeze Mndewa Mulungu wako.’ ”
8 Maabaho Mwihi kamsola Yesu wahita kuchanyha kuna
ulugongo lutali kuna uludonho, kamulagusa falume zose
muna isi na utunhizo wake wose.
9 Maabaho kamulongela, “Yano yose nizakwing'ha, one
muhala uhanitumbalila mavindi na kunitosela.”
10 Yesu kamulongela, “Segela hano hamwangu, weye Lu-
fyende! Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, ‘Umtosele Mn-
dewa Mulungu wako, na umsang'hanile yeye muhala!’ ”
11 Maabaho Mwihi kamuleka Yesu, kasegela, na wasenga
wa kuulanga wa Mndewa weza na kumsang'hanila.

Yesu kokwandusa sang'hano yake kuna mkowa wa Galilaya
(Maliki 1:14-15; Luka 4:14-15)

12 Yesu viyahulike kuwa Yohana kagumigwa muna ichi-
fungo, kasegela kahita kuna umkowa wa Galilaya
13 Hakalile Nazaleti, mbali kahita kukala Kapelinaumu, isi
yili mumgwazogwazo mwa lamba da Galilaya, muna isi ya
Zabuloni na Nafutali.
14 Chino chitendeka muladi chiya chiyalongile mulotezi wa
Mulungu Isaya chiwe kweli,
15 “Isi ya Zabuloni na isi ya Nafutali,
inzila ya kuhitila kuna ibahali,
kuna umwambu wa ulwanda lwa Yolodani,
Galilaya, isi ya wanhu weli siyo Wayahudi!
16 Wanhu wakalile muna diziza,
wezawona bung'hulo,
waja wokala muna isi ya ziza da ifa,
bung'hulo dizawamwemwesela.”
17 Kulawa lusita ulo, Yesu kandusa kuwapetela wanhu
usenga wake, “Lekeni uhasanyi wenu, kwaviya Ufalume wa
Kuulanga wa habehi.”

Yesu kowatanga wavula somba wane
(Maliki 1:16-20; Luka 5:1-11)

18 Yesu viyakalile yogenda mumgwazogwazo mwa lamba
da Galilaya, kawawona ndugu waidi wavula somba, Saimoni
yotangigwa Petili na ndugu yake Andeleya. Ndugu wawo
waidi wakala wovula somba kwa lwavu.
19 Yesu kawalongela, “Nisondeleleni, nizawafundizani
kuwavuwa wanhu.”
20 Bahobaho wazileka nyavu zawo na wamsondelela.

21 Viyagendelele kuulongozi chidogo, kawawona ndugu
wamwenga, Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo, wose
wakala mgati mwiingalawa na tati yawo Zebedayo, wozi-
tenda goya nyavu zawo. Yesu kawatanga.
22 Bahobaho waileka ingalawa na tati yawo, wamsondelela
Yesu.

Yesu kofunda, kopeta Mbuli Inogile, na kohonya
(Luka 6:17-19)

23 Yesu kazunguluka Galilaya yose, kafundiza muna zikaye
zose za kutosela, kawapetela wanhu Mbuli Inogile ya
Ufalume wa Mulungu na kuwahonya wanhu wenye mitamu
mbasakanyo na wolumwa.
24 Mbuli za Yesu zenela muna isi yose ya Siliya, ivo wanhu
wamgalila watamu wose, wougula utamu wowose, waja
wogaya, weli na vinyamkela, weli na vichala na waja wa-
holole, nayo kawahonya.
25 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumuwinza Yesu kulawa
isi ya Galilaya, zisi za Dekapoli, Yelusalemu, Yudeya na isi yili
kuumwambu wa lwanda lwa Yolodani.

5

Yesu kowafundiza wanhu kuna ulugongo

1 Yesu kaluwona lung'husesa lukulu lwa wanhu na kak-
wela kuna ulugongo, uko kakala hasi. Wanahina wake wa-
muhitila,
2 nayo kandusa kuwafundiza.

Deng'ho da kweli
(Luka 6:20-23)

3 “Wamweda waja ngayengaye wa muhe,
kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wawo!
4 Wamweda waja weli na usungu,
kwaviya wezanyamazigwa.
5 Wamweda waja weli wahole,
kwaviya Mulungu kezawatenda wawe wahazi wa isi.
6 Wamweda waja weli na nzala na ng'hilu ya kutenda yoyomnogeza Mulungu,
kwaviya Mulungu kezawegutiza.
7 Wamweda waja weli na ubazi,
kwaviya Mulungu kezawawonela ubazi.
8 Wamweda waja weli na moyo unogile,
kwaviya wawo wezamuwona Mulungu!
9 Wamweda waja woibenela vibiki,
kwaviya wezatangigwa wana wa Mulungu!
10 Wamweda waja wogazigwa kwa ichimu cha yoyolonda Mulungu,

kwaviya Ufalume wa kuulanga ni wawo!
11 Mumweda mweye wanhu wahamuligani na kungazani na
kulongigwa vihile kwa usungu
kwaviya mwawanahina wangu.
12 Sekeleleni na mudeng'helele
kwaviya gweko jenu ni kulu kuulanga,
ivo niivo vowagazigwe walotezi wa umwaka fana mweye.

Munyu na bung'hulo
(Maliki 9:50; Luka 14:34-35)

13 "Mweye mulinga fana munyu wa isi, munyu wahagiza umunyu wake, kwizaguma choni mbaka ukolele kaidi? Haufaya chochose bule, ivo wokwasigwa kunze na wanhu woubojoga.
14 "Mweye mulinga fana bung'hulo da isi yose. Bululu dihazengigwa kuna ulugongo hadidaha bule kuifisa.
15 Habule munhu yobwinha chitasa na kuchigubika na debe, mbali wochika hana ichingolobweda, nacho chowamwemwesa wanhu wose weli muna ichiheleto.
16 Iviya na mweye bung'hulo jenu dimuli najo haulongozi ha wanhu, nawo waziwone sang'hano zenu muladi wamwing'he ukulu Tati yenu yeli kuulanga.

Yesu kofundiza kusonhela Malagilizo

17 "Sekemugese kuwa niza kuyasegeza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hebu mbuli za Walotezi wa Mulungu. Sizile kuyasegeza bule, mbali niza kuyatimiza.
18 Nowalongela ukweli, mbaka ulanga na isi vondavisegele, habule hata mbuli ndodo ng'hani muna Malagilizo yondaisegezigwe, mbaka yose yatimiye.
19 Munhu wowose ija yondayabene lagilizo dimwe da yaja yamadodo, na kuwafundiza wanhu ivo, kezatangigwa mdodo ng'hani muna ufalume wa kuulanga, mbali yondayatende na kuzifunza, iyo kezatangigwa mkulu muna ufalume wa kuulanga.
20 Nowalongelani kweli, one hamutogoligwe munoga haulongozi wa Mulungu kuwafosa wafundiza Malagilizo na Mafalisayo, hamwizakwingila bule muna Ufalume wa kuulanga.

Mafundizo kwa mbuli ya ludoko
(Luka 12:57-59)

21 "Muwahulika wanhu wa umwaka viwalongiligwe, 'Sekemukome, na munhu yondayakome kezakomigwa.'
22 Mbali niye nowalongela, munhu wowose ija yondayamwihile ndugu yake, iyo yatagusigwe, iviya yondayamzehe ndugu yake yagaligwe kudilundo, na

yondayamtange ndugu wa munhu ‘mbozi,’ kofaya yengile
jehanamu ya moto.
23 Ivo one wahamulavila Mulungu wako nhambiko hana
ichilingo cha kutambikila na kuno kukumbuka kuwa ndugu
yako kana mbuli na weye.
24 Wiileke nhosa yako baho hana ichilingo na weye hita
kwa ndugu yako yeli na mbuli na weye na mukailamule
mbuli yenu, maabaho ubwele ukailave nhosa yako.
25 “Wiilumbe na msitaki wako cha himahima, mung'hali
muna inzila kuhita kuchitala. Bule ivo msitaka wako keza-
kugala kwa msemi na msemi keza kugala kwa mkalizi,
maabaho na weye kwizafungigwa muna ichifungo.
26 “Nokulongela kweli, hwizalawa umo bule mbaka ulihe
sente ya uhelelo.

Mafundizo yoyolemesa uzinzi

27 “Muhulika wanhu viwalongiligwe, ‘Sekemuwe wagoni.’
28 Mbali niye nowalongela munhu yoyose ija yondayamu-
lole muke, na kuno komulonda, iyo kagona nayo muumoyo
wake.
29 Ziso jako da ukulume dihakutenda utende uhasanyi,
ding'ole na ujase kutali na weye, kwaviya muhavu kumwako
weye kwagiza chinhu chochose chili mulukuli lwako, kufosa
lukuli lose kwasigwa muumoto wa jehanamu.
30 Mkono wako wa ukulume wahakutenda utende
uhasanyi, ukanhe na uwase kutali, kumwako weye vinoga
kwagiza chinhu chimwe chili mulukuli lwako, sembuse
lukuli lose, lwasigwe muna umoto wa jehanamu.

Mafundizo yoyolemesa kuyasa
(Masayo 19:9; Maliki 10:11-12; Luka 16:18)

31 “Iviya muhulika wanhu viwalongeligwe, ‘Munhu
wowose ija yondayamwase muke wake na yamwing'he
chibuwa cha nyasa.’
32 Mbali lelo niye nowalongela, munhu wowose yomwasa
muke wake na yondayamwing'he chibuwa cha nyasa
kwaviya muke iyo katenda uzinzi, munhu iyo komtenda
imuke yawe mzinzi. Iviya mulume yondayamsole muke
yeng'higwe chibuwa cha nyasa, iyo nayo kotenda uzinzi.

Mafundizo yoyolemesa kwiilaha

33 “Iviya muhulika wanhu wa umwaka viwalongiligwe,
‘Sekeubele viya viuilahile, yolondeka ufikize kwiilaha kwako
kwa Mndewa.’
34 Mbali niye nowalongela, ‘Sekemwiilahe kwa ulanga,
kwaviya icho ni chigoda cha chifalume cha Mulungu,’

35 wala kwa isi, kwaviya baho ni hanhu ha Mulungu ha
kwikila magulu yake, wala kwa Yelusalemu, kwaviya ijo ni
bululu da Mfalume Mkulu.
36 Wala sekewiilahe kwa ditwi jako, kwaviya hudaha kulu-
tenda hata luvili lumwe luwe luzelu hebu lutitu.
37 Mwahalonga, 'Wona,' iwe 'Wona' na mwahalonga 'Bule,'
iwe 'Bule.' Kwaviya yondayafose yayo yolawa kwa Mwihi.

Mafundizo yoyolemesa kuilihiliza yehile
(Luka 6:29-30)

38 "Muhulika ilongigwa, 'Ziso kwa ziso, na zino kwa zino.'
39 Mbali lelo niye nowalongela, sekemwiibwelezele na iyo
munhu yehile. One munhu yahakutowa kanza da kulume,
iviya mulekelele yakutowe kanza da kumoso.
40 Na one munhu yahalonda kukugala kuna ichitala muladi
yasole shati jako, iviya mulekele yasole na dikoti jako.
41 Na one munhu yahakulanguliza umgalile mzigo wake
kwa utali wa maili imwe, ngalile utali wa maili mbili.
42 Na one munhu yoyose yahakupula chinhu, mwing'he,
iviya munhu yolonda kukwazima chinhu chochose,
sekeuleme kumwing'ha.

Kuwalonda wehi
(Luka 6:27-28, 32-36)

43 "Muhulika kuwa ilongigwa, 'Mulonde mkaya miyago, na
umwihile mwihi wako.'
44 Mbali lelo niye nowalongela, walondeni wehi wenu na
muwatosele waja wowabamanya mweye.
45 Muhatenda vino, mwizakuwa wana wa Tati yenu yeli ku-
ulanga. Kwaviya kowabung'hulila zuwa jake wanhu wehile
na wanogile, na mvula yake kwa wanhu wanogile na wanhu
wehile.
46 Kwaviya mwahawalonda wanhu waja womulondani
muhala mweye, mwizahokela chinhu chilihi chinogile? Hata
wasola kodi wotenda ivo!
47 Iviya mwahawalamsa mbwiya zenu, hamtenda mbuli
ya chilozo bule? Mbaka wanhu hawammanyile Mulungu
wotenda ivo!
48 Mgangamale fana viya Tati yenu wa kuulanga viyeli
mtimilifu.

6

Mafundizo kwa mbuli ya kutenda yanogile

1 "Muteganye sekemusang'hane yanogile haulongozi ha
wanhu, muladi mudahe kutogoligwa na wawo. Muvi-
manye mwahasang'hana mbuli zifanile izo, hamwizadaha
kwing'higwa gweko na Tati yenu yeli kuulanga.

2 Hamala baho vondamumwing'he yelibule chinhu,
sekemutowe mhalati, fana viya wadelenya viwosang'hana
muna zikaye za kutosela na muna zinzila, muladi wadahe
kuhishimigwa na wanhu. Nowalongeleni kweli wawo
wamala kuhokela gweko jawo.
3 Mbali weye one wahamwing'ha chinhu munhu yeli bule,
hata mbwiya wako wa habehi sekeyavimanye chiya chiu-
tendile.
4 Ivo iyo izakuwa nhosa yako ya chinyele, na Tata yowona
yafisike, kezakugweka.

Mafundizo kwa mbuli ya kutosa
(Luka 11:2-4)

5 "Mwahatosa, sekemuwe fana viya wadelenya! Wawo
wolonda kwima na kutosa muna zikaye za kutosela na muna
zinzila mhanda muladi wanhu wawalole. Nowalongela
kweli, wawo wahokela wamala gweko jawo.
6 Mbali wahatosa, ingila muna ichiheleto chako, hinda
lwivi lwako na utose kwa Tati yako, hawoneka. Tati yako
yowona chiya chiutenda chinyele, kezakugweka.
7 "Mwahatosa, muleke kulonga chakachaka fana viwo-
tenda wanhu hawammanyile Mulungu, wowogesa kuwa
milungu yawo yowahulika kwaviya nhambiko zawo nhali.
8 Sekemulinge fana wawo. Tati yenu kavimanya kamala
yaja yomulonda mung'hali hamunampula.
9 Mbali mweye toseni vino, 'Tati yetu wa kuulanga, zina
jako ditunhizigwe,
10 Ufalume wako wize, jojose diulonda udisang'hane, hano
hana iisi, fana viya viusang'hana uko kuulanga.
11 Uching'he diyelo ndiya yetu.
12 Uchilekelele ubananzi wetu uja uchitendile,
fana cheye vichiwalekelele wamwenga wowachihasanye.
13 Sekeuchigume muna yamagezo,
mbali uchikombole na ija mwihi,
kwaviya ufalume wako una ludabwa, na utunhizo wa siku
zose.'
14 "Kwaviya one mwahawalekelela wamwenga uhasanyi
wowamtendeleni, Tati yenu yeli kuulanga kezawalekela na
mweye.
15 Mbali one hamuwalekele wanhu wihi wawo, iviya
Tati yenu yeli kuulanga hezamulekeleleni uhasanyi womu-
tendile.

Mafundizo kwa mbuli ya kufunga kuja

16 "Muhafunga, sekemuwe fana wadelenya wowokwesa
ng'hombali zawo fana wana usungu muladi wawoneke kuwa
wafunga. Nowalongela kweli wahokela gweko jawo wamala.

17 Mbali weye wahafunga kuja, ibobode mavuta mditwi
jako na unawe chihanga chako.
18 Muladi wanhu wamwenga sekewavimanye kuwa weye
kufunga kuja, Tati yako muhala yeli hawoneka kezavimanya.
Na Tati yako yoyawona yaja youyatenda kwa chinyele, keza-
kugweka.

Ngama za kuulanga
(Luka 12:33-34)

19 “Sekemwike ngama zenu hano hana iisi, bule ivo sondo
wezazibananga, na wabavi wobomola na kubawa.
20 Mbali mweye mwiikile ngama kuulanga, uko sondo na
ukanga havidaha bule kuzibananga, na wabavi hawadaha
kubena na kubawa.
21 Kwaviya haili ngama yako baho heli moyo wako.

Bung'hulo da lukuli
(Luka 11:34-36)

22 “Bung'hulo da lukuli lwako ni ziso. One meso yako
yahanoga, lukuli lwako lose luzakala muna dibung'hulo.
23 Mbali ziso jako dihabanangika, lukuli lose lwizakuwa
mudiziza. Ivo fana bung'hulo dili mgati mmwako da ziza,
dizakuwa ziza kulu!.

Mulungu na vinhu
(Luka 16:13, 12:22-31)

24 “Habule munhu yodaha kuwasang'hanila wenevale
waidi, kwaviya kezamwihila ino na kumulonda ino, hebu
kezailumba na ino na kumwehula imwenga, hamudaha bule
kumsang'hanila Mulungu na vinhu.
25 “Lekamana nowalongela, sekemuwe na hangaiko, viya
vondamukale kuno molonga, moja choni na mong'wa choni
na iviya ng'huli zenu muyawale choni, vino ugima ni kuja
muhala? Na lukuli ni kuyawala muhala? Vino viwalo vinoga
kufosa lukuli na lukuli kufosa viwalo?
26 Waloleni ndege wa kuulanga, hawahanda wala hawag-
obola wala wabule gulu jojose, mbali Tati yenu wa kuu-
langa koweng'ha ndiya. Vino mogesa mweye hamulondeka
kuwafosa wawo?
27 Vino yelihi vimuli kodaha kuigaiya muladi yongeze utali
wa ugima wake?
28 “Lelo habali muna yungwayungwa kwa mbuli ya vi-
walo? Loleni maluwa ya kumbago, hayasang'hana wala
hayaitendela viwalo vawo.
29 Niye nomulongelani, hata mfalume Solomoni muna
utunhizo wake wose, hadahile kuyawazigwa vinogile fana
dimwe muna yamaluwa yano.

30 Fana Mulungu koyayawaza ivo mayani ya kumbago,
diyelo yabaho, igolo yokwaswa muna umoto. Vino Mu-
lungu hadaha bule kumuyawazani mweye? Wanhu muli na
uhuwilo mdodo!
31 “Ivo sekemuwe na yungwayungwa, ‘Chizakuja choni?
Hebu chizakung'wa choni? Hebu chizayawala choni?’
32 Kwaviya wanhu weli siyo Wayahudi wokuwa na yung-
wayungwa da yano yose, na Tati yenu yeli kuulanga kovi-
manya kuwa molonda yano yose.
33 Teng'hu zahileni Ufalume wa Mulungu na yaja yoy-
olonda muyatende, maabaho Mulungu kezamwing'hani
yayo yose.
34 Ivo sekemusang'hanile ya igolo, kwaviya ya igolo yeza-
isang'hanila yenyewo. Chila siku yoisang'hanila yenyewo.

7

Kuwatagusa wamwenga
(Luka 6:37-38, 41-42)

1 “Sekemuwataguse wamwenga muladi Mulungu
sekeyamtaguseni na mweye,
2 kwaviya nhaguso yondamuwataguse wamwenga, na
mweye iviya mwizatagusigwa ivo, na ningo yomuwalingila
wamwenga, Mulungu kezamulingilani na ningo iyo iyo.
3 Habali kochiwona chibanzi chili muna diziso da ndugu
yako, kuno hudiwona bule bale dili muna diziso jako?
4 Vino kodahaze kumulongela ndugu yako, ‘Ima nikulave
chibanzi chili muna diziso jako,’ kuno muna diziso jako kuna
bale?
5 Weye kwamdelenya! Teng'hu lava bale dili muna diziso
jako, maabaho kwizadaha kulava chibanzi chili muna diziso
da ndugu yako.
6 “Sekemuwasile zimbwa vinhu velile, bule ivo weza-
wahindukila na kuwaluma. Sekemuwasile nguluwe lulu
zenu, bule ivo wezazibojoga na magulu yawo.

Pula na zahila na hodiza
(Luka 11:9-13)

7 “Puleni, na mweye mwizakwing'wigwa, zahileni, na mw-
eye mwizapata, hodizeni na mwizavuguliligwa ulwivi.
8 Kwaviya munhu yoyose yopula, kezahokela, na
munhu yoyose yozahila, kezapata na yoyose yohodiza,
kezavuguliligwa.
9 Vino yelihi kumwenu, mwanage yahampula gate,
komwing'ha dibwe?
10 Hebu yahampula somba, komwing'ha zoka?

11 Fana mweye muli wehi movimanya kuweng'ha wanenu
vinhu vinogile, vino Tati yenu yeli kuulanga hezamwing'hani
bule vinhu vimumpula wala vinogile!
12 “Watendeleni wanhu wamwenga yaja yomulonda wawo
wamtendeleni mweye, kwaviya ivo niivo viyalongile Malag-
ilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na mbuli za Walotezi
wa Mulungu.

Lwivi lusisili na lwivi lugalamu
(Luka 13:24)

13 “Ingileni kwa kufosela lwivi lusisili, kwaviya lwivi lwa
kwingilila kuna ukunangigwa ni lugalamu na wanhu wengi
wokwingila kwa kufosela lwivi ulo.
14 Mbali lwivi lwa ugima ni lusisili na nzila yoigolose uko ni
sisili iviya, na wanhu woiwona nzila iyo ni wadodo.

Mbiki na matunda yake
(Luka 6:43-44)

15 “Muiteganye na walotezi wa uvwizi, wokwiza kwa ku-
woneka fana ng'hondolo kwa kunze, mbali mgati yawo
walinga fana mbwizi.
16 Mwizawamanya kwa sang'hano zawo. Vino wanhu
wokwaha nzabibu muna imiwa, hebu wokwaha nhini muna
zimbigili?
17 Iviya muvimanye chila mbiki unogile wokwima
matunda yanogile, na chila mbiki wihile wokwima matunda
yehile.
18 Na mbiki unogile haudaha kwima tunda dihile, na mbiki
wihile haudaha kwima tunda dinogile.
19 Chila mbiki hawima tunda dinogile, wizakanhigwa na
kwasigwa muna umoto.
20 Ivo mwizawamanya walotezi wa uvwizi kwa sang'hano
zawo.

Mweye siwamanyileni bule
(Luka 13:25-27)

21 “Siyo chila munhu yonitanga ‘Mndewa, Mndewa’ keza-
kwingila muna Ufalume wa kuulanga, mbali waja muhala
wowotenda yaja Tati yangu wa kuulanga yoyolonda waya-
tende.
22 Muna isiku iyo ya nhaguso, wanhu wengi wezani-
longela ‘Mndewa, Mndewa! Kwa zina jako chiwapetela
wanhu usenga wa Mulungu, kwa zina jako chiwalava wanhu
vinyamkela na chitenda mauzauza mengi!’
23 Maabaho nizawalongela, ‘Mweye siwamanyileni bule.
Segeleni hamwangu, mweye wanhu mwihile!’

Wazenzi waidi
(Luka 6:47-49)

24 “Ivo munhu yoyose yohulika mbuli zangu na
kuzitegeleza, iyo kalinga fana munhu yeli na ubala yazengile
kaye yake uchanyha muna uluwe.”
25 Mvula itonya na lwanda zose zimema mazi, beho
dibuma na kuitowa kaye ija. Mbali haigwile kwaviya chan-
dusilo chake chizengigwa uchanyha muna uluwe.
26 “Mbali munhu yoyose yohulika mbuli zangu na kuze-
hula, iyo kalinga fana munhu mbozi yazengile kaye yake
muna umsanga.
27 Mvula itonya na lwanda zose zimema mazi, beho
dibuma na kuitowa kaye ija, nayo igwa kwa ludabwa
kwaviya izengigwa muna umsanga.”

Udaho wa Yesu

28 Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo zose, lung'husesa
lwose lwa wanhu lukalile baho lwazanywa kwa mafundizo
yake,
29 kwaviya hafundize fana wafundiza Malagilizo viwofun-
diza ila kafundiza fana munhu yeli na udahi.

8

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu
(Maliki 1:40-45; Luka 5:12-16)

1 Yesu viyahumuluke kulawa kuna ulugongo, lung'husesa
lukulu lwa wanhu lumsondelela.
2 Maabaho munhu imwe yakalile na dikulu kamuhitila
Yesu, kumtumbalila mavindi haulongozi wake na kumulon-
gela, “Mndewa wahalonda kodaha kunisafya.”
3 Yesu kaugolosa mkono wake na kumdalisa munhu iyo.
Kamulongela, “Nolonda safyika!” Bahobaho munhu ija
kasafyika.
4 Maabaho Yesu kamulongela, “Tegeleza! Sekeumulongele
munhu yoyose, mbali uhite ukailaguse kwa mkulu wa nham-
biko kulagusa kuwa kuhona. Maabaho katambike kuna
Ikaye ya Mulungu fana Musa viyalagilize, na chila munhu
kezavimanya kuwa kuhona.”

Yesu komuhonya msang'hani wa mkulu wa wakalizi wa isi ya Loma
(Luka 7:1-10)

5 Yesu viyengile Kapelinaumu, mkulu wa wakalizi wa isi ya
Loma kamwizila na kamulamba yamtaze,
6 kalonga, “Mwenevale, msang'hani wangu kolumwa kag-
ona muna dikomwa ukaye, kaholola na mtamu ng'hani.”
7 Yesu kamulongela, “Nizakwiza na kumuhonya.”

8 Mkulu iyo wa Loma kamwidika, “Mwenevale niye sifaya
weye wingile muna ikaye yangu, mbali longa mbuli muhala
na msang'hani wangu kezahona.
9 Niye mweyewo ni munhu mwene udahi, na nina
wakalizi hasi yangu. Nihamulongela ino, ‘Hita,’ nayo
kohita, na imwenga, ‘Izo,’ nayo kokwiza. Iviya nomulongela
msang'hani wangu, ‘Tenda chino,’ nayo kotenda.”
10 Yesu viyahulike ivo kazanywa ng'hani na kawalongela
waja wowamuwinzile, “Nowalongela kweli, sinamuwona
munhu yoyose muna isi ya Isilaeli yeli na uhuwilo mkulu
fana uno.
11 Nowalongela kweli, wanhu wengi wezakwiza kulawa
ubanzi wa ulawilo wa zuwa na ubanzi wa uswelo wa zuwa,
nawo wezakala hamwe na Bulahimu, Isaka na Yakobo muna
Ufalume wa kuulanga.
12 Mbali waja wowolondigwa wawe muna Ufalume wa
Mulungu wezakwasigwa kunze kuna ulwiza, uko wezalila na
kudunda meno yawo.”.
13 Maabaho Yesu kamulongela mkulu ija wa Loma, “Hita
ukaye, na chiya chiuhuwila chizatendeka.”

Bahobaho msang'hani wake kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Maliki 1:29-34; Luka 4:38-41)

14 Yesu viyahitile kuna ikaye ya Petili, uko kamuwona mkoi
wa chike wa Petili kagona muna dikomwa, kolumwa homa.
15 Yesu kamwamha mkono wake na homa dimulawa, nayo
kenuka na kandusa kumsang'hanila.
16 Viifikile ichigulogulo, wanhu wamgalila Yesu wanhu
wengi wowakalile na vinyamkela, Yesu kawalava
vinyamkela kwa mbuli yake na kawahonya watamu wose.
17 Katenda ivo muladi yaja yoyalongigwe na mulotezi wa
Mulungu Isaya yatimie, “Yeye mwenyewo kasola mitamu
yetu, na kachitenda chiwe wagima.”

Wowolondeka kumsondelela Yesu
(Luka 9:57-62)

18 Yesu viyaluwone lung'husesa lukulu lwa wanhu
wamzunguluka, kawalongela wanahina wake waloke
umwambu wa dilamba.
19 Maabaho mfundiza Malagilizo imwe kamuhitila Yesu
na kumulongela, “Mfundiza, nizahita na weye kokose kon-
dauhite.”
20 Yesu kamwidika, “Matukwa wana mina na ndege wa
kuulanga wana mvulu, mbali Mwana wa Munhu kabule
hanhu ha kugoneza ditwi jake.”

21 Mwanahina imwenga kamulongela Yesu, “Mndewa,
teng'hu nileke nihite nikamuwande tati yangu.”
22 Mbali Yesu kamwidika, “Nisondelele, waleke wowadan-
ganike wawawande wowadanganike wawo.”

Yesu kodibwakila beho kulu
(Maliki 4:35-41; Luka 8:22-25)

23 Maabaho Yesu kengila muna ingalawa na wanahina
wake wamsondelela.
24 Bahobaho kulawilila beho kulu mudilamba, wimbi digu-
bika ingalawa. Mbali Yesu kakala yagonile.
25 Wanahina wake wamuhitila na kumulamsa, wamulon-
gela, “Mndewa, uchikombole chahabehi na kudanganika!”
26 Yesu kawalongela, “Mweye muli na uhuwilo mdodo!”
Habali mwodumba vino? Maabaho kenuka na kadibwakila
dibeho ijo na mawimbi, na dilamba dikala zinziwa.
27 Wanhu wose wazanywa na wauza, “Ino munhu waki?
Mbaka beho na mawimbi vomuhulika!”

Yesu kowahonya wanhu waidi weli na vinyamkela
(Maliki 5:1-20; Luka 8:26-39)

28 Yesu viyafikile umwambu wa dilamba, muna isi ya
Wagelasi, kawating'hana wanhu waidi weli na vinyamkela
wolawa kuna yamaleme. Wanhu wakala wowadumba
ng'hani, na habule munhu yadahile kufosa nzila iyo.
29 Bahobaho walandula madizi yawo, “Mwana wa Mu-
lungu, kolonda kuchitenda choni? Kwiza kuchitagusa lusita
lung'hali halunafika?”
30 Habehi na hanhu baho hawemile hakala na nguluwe
wengi wodimigwa.
31 Ivo vinyamkela wamulamba Yesu, “Uhachilava,
uchilekele chikawengile nguluwe waja.”
32 Yesu kawalongela, “Hiteni!” Ivo wawalawa wanhu waja
na wengila mwa nguluwe. Nguluwe wose wagidimila mudil-
amba na wadanganika muna yamazi.
33 Wadimi wa zinguluwe wakimbila wahita kuna dibululu,
uko wawalongela wanhu mbuli zose zoziwalawilile wanhu
waja wowakalile na vinyamkela.
34 Chila munhu muna dibululu ijo kahita kuiting'hana na
Yesu, na viwamuwone, wamulamba yasegele muna isi yawo.

9

Yesu komuhonya munhu yaholole
(Maliki 2:1-12; Luka 5:17-26)

1 Yesu kengila muna ingalawa, kaloka umwambu wa dil-
amba na kahita kuna dibululu jake.

2 Wanhu wamgalila munhu yaholole yoyatambalale muna
dikomwa. Yesu viyawone uhuwilo wawo kamulongela
munhu yaholole, “Mwanangu igangamize, kulekeleligwa
uhasanyi wako.”
3 Maabaho wafundiza Malagilizo wamwenga wailongela,
“Munhu ino komuliga Mulungu!”
4 Yesu kavimanya yaja yowakalile wogesa, ivo kalonga,
“Habali mwogesa yehile muna imizoyo yenu?
5 Vino dilihi dibuhile? Kulonga, ‘Kulekeleligwa uhasanyi
wako,’ hebu kulonga, ‘Inuka uhite?’
6 Mbali muvimanye vino, Mwana wa Munhu kana udahi
wa kulekelela uhasanyi muna iisi.” Maabaho kamulongela
munhu yaholole, “Inuka, sola komwa jako uhite ukaye!”
7 Munhu iyo kenuka na kahita ukaye.
8 Lung'husesa lwa wanhu viwawonile ivo, wadumba na
wamtunhiza Mulungu, yoyaweng'hile wanhu udahi uwo.

Yesu komtanga Masayo
(Maliki 2:13-17; Luka 5:27-32)

9 Yesu viyasegele baho hayakalile, kahita kuulongozi,
viyakalile yofosa kamuwona munhu imwe yotangigwa
Masayo, kakala howolihila kodi, kamulongela, “Nisondelele.”
Masayo kenuka na kamsondelela.
10 Yesu viyakalile koja ndiya ya ichilo muna ikaye ya
Masayo, wasola kodi wengi weza na wahasanyi, waja hamwe
nayo na wanahina wake.
11 Mafalisayo wamwenga viwawonile ivo wawauza
wanahina wake, “Habali mfundiza wenu koja na wanhu
fana wawo?”
12 Yesu viyawahulike, kawedika, “Wanhu wagima
hawalonda mganga bule, mbali watamu muhala wawo
wolonda mganga.
13 Mbali hiteni na mkafundize fambulo da mbuli ino
yolongaze, ‘Nolonda ubazi, na siwo nhambiko bule.’
Kwaviya sizile kuwatanga wanhu wanogile bule mbali niza
kuwatanga wahasanyi.”

Mbuli ya kufunga
(Maliki 2:18-22; Luka 5:33-39)

14 Maabaho wanahina wa Yohana Mbatizi wamuhitila Yesu
na wamuuza, “Habali cheye na Mafalisayo chofunga, mbali
wanahina wako hawafunga bule?”
15 Yesu kawedika, “Vino yodahika wageni wowagonikigwe
kuna didugila da sola kulila lusita imsola yang'hali nawo?
Mbe! Haidahika bule, siku izakwiza imsola kezasegezigwa
kumwawo. Baho wezafunga.

16 “Wanhu hawaguma chikupo cha walo da sambi muna
imikoba ya mbende ya umwaka, kwaviya ichikupo icho
chizadidega diwalo da umwaka, na haja hadegeke heza-
kongezeka.
17 Iviya wanhu ni vidala kwika divai ya sambi muna
imikoba ya mbende ya umwaka, na one wahatenda ivo,
imikoba izatulika, na idivai izakwitika. Mbali divai ya sambi
yogumigwa muna imikoba ya sambi, na vose vizakala goya.”

Mndele yoyadanganike na mwanamke mtamu yoyadalise walo da Yesu
(Maliki 5:21-43; Luka 8:40-56)

18 Yesu viyakalile yolonga yayo, mkulu imwe wa Chiyahudi
kamuhitila, kumtumbalila mavindi na kumulongela, “Mn-
dele wangu kahabehi kudanganika, mbali wize wike makono
yako mchanyha yake, nayo kezahona.”
19 Yesu na wanahina wake wenuka na kumsondelela.
20 Mama imwe yakalile na utamu wa kulawa damu kwa
miyaka longo na midi, kamsondelela Yesu hachisogo, kahita
na kadalisa mhindo ya walo jake.
21 Mama iyo kailongela mwenyewo, “One nihadalisa walo
jake, nizahona.”
22 Yesu kahinduka kamuwona mwanamke ija, kamu-
longela, “Ing'he moyo, uhuwilo wako ukuhonya.” Na
mwanamke ija kahona kusongela lusita luja.
23 Yesu viyengile mchiheleto mwa imkulu iyo. Kawawona
wotowa vilongelonge na lung'husesa lwa wanhu wodunhula
ndilo,
24 kawalongela wanhu wakalile baho, “Segeleni hano, mn-
dele ino hadanganike bule, kagona.” Mbali wanhu wandusa
kumseka.
25 Lung'husesa lwa wanhu viwalawile kunze, Yesu kengila
mchiheleto chiyakalile mndele na kamwamha mkono wake,
nayo kenuka.
26 Mbuli izo zenela muna isi ija yose.

Yesu kowahonya vipofu waidi

27 Yesu kahasegela hanhu haja, wanhu waidi vipofu
wamsondelela na kuno wolandula madizi yawo, “Mwana wa
Daudi uchiwonele ubazi!”
28 Yesu viyengile mwikaye wanhu waidi vipofu wamson-
delela, Yesu kawauza, “Vino mohuwila kuwa niye nodaha
kuwahonya?”
Wamwidika, “Ona, Mwenevale!”
29 Maabaho Yesu kawadalisa meso yawo na kalonga, “Ilaw-
ilile fana vimuhuwila!”
30 Yameso yawo yafunguka. Yesu kawalagiliza, “Sekemu-
mulongele munhu wowose ija mbuli zino!”

31 Mbali wasegela, na wapwililisa mbuli za Yesu muna isi
ija yose.

Yesu komuhonya munhu hadaha kulonga

32 Wanhu waja viwakalile wohita, wanhu wamwenga
wamgalila Yesu munhu yoyakalile hadaha kulonga kwaviya
kakala na chinyamkela.
33 Na chinyamkela viyalavigwe, munhu ija kadaha ku-
longa. Lung'husesa lwa wanhu wakalile baho wazanywa
na walonga. “Hachinawona chinhu chochose chifanile vino
muna isi ya Isilaeli!”
34 Mbali Mafalisayo walonga, “Mwenembago iyo
yamwing'hile Yesu udahi wa kuwinga vinyamkela.”

Yesu kowawonela ubazi wanhu

35 Yesu kahita kalaula mabululu yose na vibululu. Kafun-
diza muna zikaye zawo za kutosela, kapeta Mbuli Inogile ya
Ufalume wa Mulungu, na kuwahonya vitamu vawo vose na
unyonde nyonde wawo wose.
36 Yesu viyaluwonile lung'husesa lwa wanhu, kawawonela
ubazi kwaviya wakala walegele na kwiimwaga, fana viya
ng'hondolo welibule mdimi.
37 Maabaho kawalongela wanahina wake, mavuno ni
mengi mbali wagobolaji ni wadodo.
38 Mpuleni Mndewa wa mavuno, yagale wasang'hana
muna umgunda wake wa ndiya.

10

Watumigwa longo na waidi
(Maliki 3:13-19; Luka 6:12-16)

1 Yesu kawatanga wanahina wake longo na waidi na
kaweng'ha udahi wa kulava vinyamkela na kuhonya mitamu
yoyose na unyondenyonde wose.
2 Yano ni mazina ya watumigwa longo na waidi, Sai-
moni Petili na ndugu yake Andeleya, Yakobo na ndugu yake
Yohana, wana wa Zebedayo,
3 Filipo na Batulomayo, Tomasi na Masayo, ija msola kodi,
Yakobo mwana wa Alufayo, na Tadei,
4 Saimoni Mkananayo mtowanila isi yake, na Yuda Isikaliy-
oti yoyambiduke Yesu.

Yesu kowatuma watumigwa longo na waidi
(Maliki 6:7-13; Luka 9:1-6)

5 Yesu kawatuma wawo longo na waidi na kawalagiliza
vino, “Sekemuhite kwa wanhu weli siyo Wayahudi, wala
sekemwingile muna yamabululu ya Wasamaliya.
6 Ila hiteni kwa ng'hondolo wagile wa kaye ya Isilaeli.

7 Hiteni na peteni, ‘Ufalume wa kuulanga wahabehi!’
8 Wahonyeni watamu, wazilibuleni wowadanganike, wa-
honyeni waja weli na dikulu na walaveni vinyamkela.
Mwing'higwa bule laveni bule.”
9 Muna ivibindo venu va miyanza, sekemusole chinhu
hebu zahabu hebu hela ya shaba.
10 “Sekemusole chigelo cha mwanza wa kupulila, iviya
sekemusole makoti maidi, vilatu hebu nghome. Msang'hani
kolondeka yeng'higwe kulawa umo.
11 “Muhengila muna dibululu jojose hebu chibululu, umo
mzahileni munhu yolonda kuwahokela, na kukala na mweye
umo mbaka vondamusegele hanhu baho.
12 Vondamwingile muna ikaye, longeni, ‘Kaleni kwa tindi-
walo.’
13 Wanhu wa ikaye iyo wahamuhokelani, tindiwalo jenu
dizakala na wawo, mbali one hawamuhokeleni, tindiwalo
jenu dizasigala na mweye.
14 One munhu yoyose yahalema kumuhokelani hebu
kumtegelezani, segeleni hanhu baho na kung'hunheni ma-
timbwisi muna yamagulu yenu.
15 Nowalongelani kweli muna Isiku ya Nhaguso bululu
ijo dizapata nhaguso ng'hulu kufosa bululu da Sodoma na
Gomola!”

Kwiza kwa manhesa
(Maliki 13:9-13; Luka 21:12-17)

16 “Tegelezeni! Nomtumani mweye fana ng'hondolo hagati
ya mbwizi. Muwe na ubala fana zoka, na wahole fana nziwa.
17 Muiteganye na wanhu, kwaviya wezamgalani kuichitala
na kumulanhani mibalati muna zikaye zawo za kutosela.
18 Mwizagaligwa haulongozi ha watawala na wafalume
kwa ichimu changu, kuwa mkalangama wa Mbuli Inogile na
iviya kwa wanhu weli siyo Wayahudi.
19 Vondamugaligwe kuna ichitala, sekemdumbe mwiza-
hita kulonga choni hebu mwizalongaze lusita lwahafika
mwizakwing'higwa cha kulonga.
20 Kwaviya mbuli zondamulonge hazizakuwa zenu bule,
zizalawa kwa Muhe wa Tati yenu kolonga kufosela mweye.
21 “Munhu kezambiduka ndugu yake muladi yakomigwe,
tata kezambiduka mwanage, na wana wezambiduka tati
yawo na mami yawo, na kuwakoma.
22 Wanhu wose wezamwihilani kwa ichimu cha zina jangu.
Mbali yondayafunye umoyo mbaka kuuhelelo, kezakom-
boligwa.
23 Wanhu wahamuwingani muna dibululu dimwe, kim-
bilileni bululu dimwenga. Nomulongelani kweli kuwa

hamwizakomeleza sang'hano yenu muna yamabulu yose ya
Isilaeli yang'hali Mwana wa Munhu hanakwiza.
24 “Habule mwanahina yomfosa mfundiza wake, wala
mtumwa yomfosa mwenevale wake.
25 Muhavu mwanahina yawe fana mfundiza wake,
mtumwa yawe fana mwenevale wake. Fana mkulu wa
kaye yotangigwa Mwenembago, vino wanhu wokala umo
hawezatangigwa mazina yehile ng'hani?

Yelihi wa kumdumba
(Luka 12:2-7)

26 “Ivo sekemudumbe wanhu. Chochose chochigubikigwe,
chizagubuligwa, na chochose chochifisigwe chizawoneka.
27 Chochose chinimulongelani muulwiza, chilongeni muna
dibung'hulo, na chochose chomuchihulike chinyele chilon-
geni kwa kwima mchisuwili.
28 Sekemuwadumbe waja wowokoma lukuli mbali
hawadaha bule kukoma muhe, ila mumdumbe Mulungu
yodaha kubananga lukuli na muhe kuna ijehanamu.
29 Vino sholwe waidi hawadaha kuchuuzigwa kwa sente
imwe bule? Mbali habule hata imwe yolagala hasi one Tati
yenu halondile.
30 Mbali mweye, hata mvili zili muna yamatwi yenu
zipetigwa zose.
31 Ivo sekemudumbe, mweye munoga kufosa sholwe
wengi!

Kumtogola na kumulema Chilisito
(Luka 12:8-9)

32 “Munhu yoyose yonitogola niye haulongozi ha wanhu,
na niye nizamtogola haulongozi ha Tati yangu wa kuulanga.
33 Mbali munhu yoyose yondayanibele niye haulongozi
ha wanhu, na niye nizambela haulongozi ha Tati yangu wa
kuulanga.

Sizile kugala tindiwalo, mbali zele
(Luka 12:51-53, 14:26-27)

34 “Sekemugese kuwa niza kugala tindiwalo muna isi. Mbe!
Sizile kugala tindiwalo bule, mbali zele.
35 Niza kuwatenda waihasanye, wabwanga na tati zawo,
wandele na mami zawo, wandele na wakoi zawo wa chike,
36 Msede wa munhu ni munhu yolawa muna ikaye yake.
37 “Munhu yoyose yomulonda tati yake na mami yake ku-
fosa niye, hafaya bule kuwa mwanahina wangu. Na munhu
yoyose yomulonda mwanage kufosa niye, hafaya bule kuwa
mwanahina wangu.

38 Munhu haupapa msalaba wake na kunisondelela, hani-
faya bule.
39 Munhu yoyose yozahila ugima wake kezawagiza, na
munhu yoyose yowagiza ugima wake kwa ichimu changu
kezauwona.

Gweko
(Maliki 9:41)

40 “Munhu yoyose yondayamuhokeleni mweye,
konihokela niye, na munhu yoyose yandayanihokele niye,
kamuhokela ija yanhumile.
41 Munhu yoyose yondayamuhokele mulotezi wa Mulungu
kwaviya ni mulotezi wa Mulungu, kezapata gweko da mu-
lotezi. Munhu yoyose yandayamuhokele munhu yanogile
kwaviya kanoga, kezapata gweko da munhu yanogile.
42 Nomulongelani kweli, munhu yoyose yondayamwing'he
nhungo ya mazi ya mbeho imwe wa iwadodo wano kwaviya
ni mwanahina wangu, hezaswela kupata gweko jake.”

11

Wasenga kulawa kwa Yohana Mbatizi
(Luka 7:18-35)

1 Yesu viyakomeleze kuwalagiliza wanahina longo
na waidi, kahasegela baho na kahita kuwafundiza na
kuwapetela muna yamabululu yeli habehi na baho.
2 Yohana Mbatizi viyakalile kuchifungo kahulika mbuli
ziya ziyakalile yotenda Chilisito, kawatuma wanahina wake
wamwenga,
3 wamuuze Yesu, “Vino weye niija yoyalongile Yohana
kuwa kokwiza, hebu chimgozele imwenga?”
4 Yesu kawedika, “Hiteni mukamulongele Yohana mbuli
zino zomuzihulika na kuziwona
5 vipofu wodaha kuwona, mbetembete wogenda, weli
na dikulu wosafyigwa, wasuwamagutwi magutwi wohu-
lika, wanhu wowadanganike wozilibuligwa na ngayengaye
wopeteligwa Mbuli Inogile.
6 Kamweda munhu ija yelibule mashaka na niye.”
7 Wanahina wa viwakalile wosegela, Yesu kalonga mbuli za
Yohana, “Muhita kuzahila choni kudibwilingu? Uko kudib-
wilingu mulawa kulola choni? Lusanze lolutingisigwa na
mbeho?
8 Lelo muhita kulola choni? Muhita kumulola munhu
yoyaiyawale viwalo vinogile? Wanhu wowoiyawala viwalo
vinogile wokala muizikaye za wafalume.
9 Nilongeleni, muhita kulola choni? Mulotezi? Ona, nowa-
longela, yeye ni mkulu kufosa mulotezi wa Mulungu.

10 Kwaviya Yohana niiyo yolongigwa muna Yamaandiko
Yelile, ‘Mulungu kalonga, Nizamtuma msenga wangu yaku-
longolele yasasale nzila yako.’
11 Nomulongelani kweli, viweli wana wa wanhu wose hab-
ule hata imwe yeli mkulu kufosa Yohana Mbatizi. Munhu
mdodo ng'hani ni mkulu muna Ufalume wa Mulungu, ni
mkulu kufosa Yohana.
12 Kulawa siku ziya Yohana Mbatizi viyakalile kopetela
mbaka kufika vino sambi, wanhu weli na ludabwa wageza
kuusola Ufalume wa kuulanga kwa ludabwa.
13 Walotezi wa Mulungu na Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa mbaka chipindi cha Yohana walotela
mbuli za Ufalume wa Mndewa.
14 Mweye mwahalonda kutogola usenga uwo, Yohana niiyo
Eliya, yoyalongigwe kezakwiza.
15 Yeli na magutwi ya kuhulika, nayahulike!

16 “Nodaha kuwalinganyiza na choni ngeleko ino?
Walinga fana wana wakalile kuna digulilo, bumbila dimwe
dowatanga wayawo,
17 ‘Chiwatowela nyila za sola, mbali hamuvinile bule,
chiguta nyangi za ifa, mbali hamulilile bule!’
18 Mbali Yohana keza, kafunga kuja na hang'wile bule divai,
wanhu walonga, ‘Kana chinyamkela!’
19 Mwana wa Munhu keza, koja na kong'wa na chila munhu
kalonga, ‘Muloleni munhu ino! Mmelo na mkolwa, mbwiya
wa wosola kodi na wahasanyi!’ Kwaviya ubala wa Mulungu
wowoneka kwa kusang'hana yanogile. Mbali nzewele zake
zowoneka zinoga kwa sang'hano zake.”

Mabululu hayahuwila
(Luka 10:13-15)

20 Muna yamabululu Yesu koyatendile mauzauza mengi
wanhu hawasamhile uhasanyi wawo. Ivo Yesu kapata
luholozi na kuyabwakila.
21 “Kwizagaya weye Kolazini! Kwizagaya weye Besi-
saida! Mauzauza yoyatendeke kumwenu, one yatendeke
Tilo na Sidoni, wanhu wahalekile uhasanyi wawo kusongela
umwaka kwa kuyawala maguniya na kuibuga maivu, kula-
gusa kuwa waleka uhasanyi wawo.
22 Nomulongelani kweli muna Isiku ya Nhaguso Mulungu
kezawawonela ubazi wanhu wa Tilo na Sidoni kufosa mw-
eye.
23 Na weye Kapelinaumu! Vino kolonda kuinula
mwenyewo mbaka kuulanga? Kwizahulumusigwa
mbaka kuzimu! One mauzauza yoyatendeke kumwako

yahatendeke Sodoma, basi bululu ijo dihawile baho mbaka diyelo.
24 Mbali nowalongela, muna Isiku ya Nhaguso, Mulungu kezawawonela ubazi wanhu wa Sodoma kufosa mweye!”

Izoni kumwangu muhumule
(Luka 10:13-15)

25 Lusita ulo Yesu kalonga, “Nokutunhiza Tata, Mndewa wa isi na ulanga kwaviya mbuli zino kuwafisa weli na nzewele na ubala na kuwafunulila wana wadodo.
26 Ona, Tata, chino niicho chikunogeze weye.
27 “Tati yangu kaning'ha vinhu vose. Na habule munhu yoyammanyile Mwana, mbali Tata yaidumwe, na habule munhu yoyammanyile Tata, mbali Mwana yaidumwe, na kwa waja wana woyolonda kuwafunulila.
28 “Izoni kumwangu mweye wose womugaya na kumemelwa na mbahasha zizamile na niye nizawahumuza.
29 Soleni nila yangu na mwiike mchanyha yenu, na mukaifunze kumwangu. Kwaviya niye namuhole na notegeleza izenu nowamanya kulawa muna umoyo wangu, mweye mwizapata laha muna imizoyo yenu.
30 Kwaviya nila yangu haizamile, na mbahasha yangu ihuha.”

12

Mndewa wa Isiku ya Mhumulo
(Maliki 2:23-28; Luka 6:1-5)

1 Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu kakala yofosa muna imigunda ya uhemba, wanahina wake wakala na nzala, ivo wandusa kuhulula makumvi ya uhemba na waja.
2 Mafalisayo viwawonile yayo, wamuuza Yesu, “Lola wanahina wako viwozumha malagilizo yetu muna Isiku ya Mhumulo.”
3 Yesu kawedika, “Vino mweye hamusomile bule chiyatendile Daudi na wayage viwakalile na nzala?
4 Kengila muna ikaye ya Mulungu, yeye na wayage waja magate yoyalavigwe kwa Mulungu. Ivo Daudi na wayage haifanile bule kuja, mbali yalondeka yadigwe na wakulu wa nhambiko muhala.
5 Hebu mweye hamusomile bule muna Yamalagilizo ya Musa kuwa chila Isiku ya Mhumulo wakulu wa nhambiko muna Ikaye ya Mulungu woibananga Isiku ya Mhumulo? Vino wabananga?
6 Nowalongela kuwa hano hana mkulu kufosa Kaye ya Mulungu.

7 Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, ‘Niye nolonda ubazi,
silonda nhosa bule.’ One muvimanyile fambulo da mbuli
zino sigambe muwataguse wanhu welibule uhasanyi,
8 kwaviya Mwana wa Munhu niiyo Mndewa wa Isiku ya
Mhumulo.”

Munhu yeli na mkono uholole
(Maliki 3:1-6; Luka 6:6-11)

9 Yesu kasegela hanhu haja na kahita kuna ikaye ya ku-
tosela,
10 uko kukala na munhu yaholole umkono. Wanhu
wamwenga wakalile haja wowalondile kumgeza Yesu mu-
ladi yabanange, ivo wamuuza, “Vino vinoga kumuhonya
munhu muna Isiku ya Mhumulo.”
11 Yesu kawedika, mweye vimuli hano yelihi ng'hondolo
wake yahagwa muna dikombo muna isiku ya Mhumulo na
hezamulava kunze bule?
12 Vimuwona mweye vino ng'hondolo kofaya kufosa
munhu? Kwaviya vinoga kusang'hana yanogile muna Isiku
ya Mhumulo.
13 Maabaho kamulongela munhu ija, “Golosa mkono
wako.” Nayo kagolosa mkono wake, na uhona fana viya
mkono wake we kaidi.
14 Mafalisayo wasegela na wahita kutenda mipango ya
kumkoma Yesu.

Msang'hani yoyasaguligwe na Mulungu

15 Yesu viyavimanyile chiya chiwakalile wopanga, kasegela
hanhu haja, na lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela.
Kawahonya wose wakalile watamu,
16 na kawalongela sekewawalongele wanhu wamwenga
mbuli zake.
17 Katenda ivo muladi chiya chiyalongile Mulungu kufosela
mulotezi wake Isaya chitimiye,
18 “Ino ni msang'hani wangu, yonimsagule,
yonimulonda, na ninogeligwa nayo.
Nizakwika Muhe wangu mchanyha yake,
na kezagong'onda kwa haki muna zisi zose chila chinogile na
chihile haulongozi wa Mulungu.
19 Hezadeta wala hezaguta ng'hondo bule,
iviya dizi jake hadihulikika bule muna zinzila.
20 Balati dikanhigwe hezadikenha, wala utambi ufuka
mosi hezauzima bule, mbaka vondayatende nhaguso
yoilondeka itawale,
21 na wanhu wose wezamulolela yeye.”

Yesu na Mwenembago
(Maliki 3:20-30; Luka 11:14-23)

22 Maabaho wanhu wamwenga wamgalila Yesu munhu
yoyakalile chipofu na hadaha kulonga kwaviya kakala na
chinyamkela, Yesu kamuhonya, ivo kadaha kulonga na ku-
wona.
23 Wanhu wose wazanywa na chiya chiyatendile Yesu,
wauza, “Ino kodaha kuwa mwana wa Daudi?”
24 Mbali Mafalisayo viwahulike ivo, wedika, “Kalava
vinyamkela kwaviya Mwenembago kamwing'ha ludabwa
lwa kulava.”
25 Yesu kavimanya chiwakalile wogesa, ivo kawalongela,
“Ufalume wowose wowiigola wenyewo vibumbila vibumbila
voviitowa venyewo kwa venyewo hawizadaha ng'hani bule.
Na bululu jojose hebu lukolo lolose yoiigola yenyewo kwa
yenyewo muna ivibumbila bumbila voviitowa venyewo kwa
venyewo, vizakugwa.
26 One Lufyende komulava Lufyende, iyo koitowa
mwenyewo. Lelo ufalume wake wizakwimaze?
27 Mweye molonga kuwa niye nolava vinyamkela kwa
udahi wa Mwenembago, wanenu nowalava vinyamkela kwa
udahi wa yelihi? Muvimanye wawo ni wawo wondawawata-
guse mweye.
28 Mbali one nolava vinyamkela kwa udahi wa Muhe wa
Mulungu, kuvimanya Ufalume wa Mulungu uwafikila.
29 “Yodahika vilihi munhu kwingila mgati mwa kaye ya
munhu imwenga yeli na ludabwa hamala baho kusola vinhu
vake, na sekeyanduse kumfunga munhu iyo yeli na ludabwa?
30 “Munhu yoyose ija yeli kumgwazo na niye, iyo konilema.
Iviya munhu yoyose hazola na niye, munhu iyo kopwililisa.
31 Kwaviya niye nowalongela vino, uhasanyi wawo na
maligo yawo yose kwa Mulungu, wezalekeliligwa, mbali yoy-
omuliga Muhe Yelile hezalekeleligwa.
32 Munhu wowose ija yondayamulige Mwana wa Munhu,
kezalekeleligwa, na munhu yoyose yondayamulige Muhe
Yelile, iyo hezalekeleligwa bule, sambi hebu hamwande.

Biki na matunda yake
(Luka 6:43-45)

33 “Kupata matunda yanogile lazima uwe na mbiki unogile,
na one uhawa na mbiki wihile kwizapata matunda yehile.
Mbiki womanyika kwa matunda yake yokwima.
34 Mweye ulelwa wa zoka! Vino mudahaze kulonga
yanogile na mweye mwiha? Kwaviya munhu yoyose kolonga
chiya chimemile muna umoyo wake.
35 Munhu yanogile kolava vinhu vinogile muna ingama
yake, na munhu yehile kolava vinhu vihile muna ingama
yake.

36 “Ivo muvimanye nowalongela, mbuli yoyose ija hainogile, yondailongigwe na wanhu, muna isiku ya nhaguso wezalondeka kwidika kwa mbuli iyo ihile ilongigwe.
37 Kwa mbuli zako kwizatogoligwa kuwa weye kwabule ihile, kwa mbuli zako kwizatagusigwa.”

Wanhu wolonda chilaguso
(Maliki 8:11-12; Luka 11:29-32)

38 Maabaho wafundiza Malagilizo wamwenga na Mafalisayo wamulongela, “Mfundiza! Cholonda utende mauzauza.”
39 Yesu kawedika, “Welesi wa siku zino!” Wihile na wazinzi wolonda chilaguso? Bule! Mbali wezakwing'higwa chilaguso cha mulotezi wa Mulungu Yona.
40 Fana Yona viyakalile munda mwa somba mkulu siku nhatu imisi na ichilo, ivo Mwana wa Munhu niivo vondayakale siku nhatu imisi na ichilo muna umoyo wa isi.
41 Muna isiku ya nhaguso wanhu wa Ninawi wezawazugumizani mweye, kwaviya wasamha uhasanyi wawo viwamuhulike Yona kopetela. Nowalongela hano hana mkulu kumfosa Yona.
42 Siku iyo ya nhaguso, nyang'ongwe kulawa Sheba kezakwima na kuwatagusa wanhu wa welesi uno, kwaviya kalawa isi ya kutali na keza kutegeleza mafundizo yeli na ubala ya mfalume Solomoni. Nowalongela kweli, hano kuna mkulu kumfosa Solomoni!

Kubwela kwa chinyamkela
(Luka 11:24-26)

43 “Chinyamkela yahamulawa munhu, kozunguluka kulonda hanhu hanyalile helibule mazi muladi yahumule, na one hapatile,
44 kolonga mwenyewo, ‘Nizabwela ukaye yangu kunilawile.’ Ivo kezahita na kezafika kaye yabule chinhu, ifyagiligwa na ihambigwa.
45 Maabaho kasegela na kuwasola vinyamkela wamwenga saba wehile ng'hani kumfosa yeye kwa ivo wose wokwiza kumwingila munhu ija na kukala umo. Ugima wa munhu iyo wokwiha kufosa ichanduso. Niivo vondailawilile kwa wanhu wehile wa siku zino.”

Mami yake na ndugu zake Yesu
(Maliki 3:31-35; Luka 8:19-21)

46 Yesu viyakalile yang'hali kolonga na wanhu, mami yake na ndugu zake wafika. Wema kunze, wapula kulonga nayo.
47 Munhu imwe kamulongela Yesu, mami yako na ndugu zako wauko kunze wema na wolonda kulonga na weye.

48 Yesu kamwidika, “Mami yangu yelihi? Ndugu zangu
walihi?”
49 Maabaho kawagolosela mkono wanahina wake na ka-
longa, “Wano wawo mami yangu na wawo ndugu zangu!
50 Munhu yoyose yondayasang'hane yaja Tati yangu wa
kuulanga yoyomulonda yayasang'hane, iyo niiyo sekulu
wangu, lumbu jangu na mami yangu.”

13

Simwe da muhandi
(Maliki 4:1-9; Luka 8:4-8)

1 Siku ija Yesu kasegela mwiikaye na kahita kakala mumg-
wazogwazo wa dilamba, uko kakala hasi na kufundiza.
2 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumzunguluka. Yesu
kakwela mwiingalawa na kakala umo. Wanhu wose wema
mumgwazogwazo wa dilamba.
3 Yesu kawalongela mbuli nyingi kwa masimwe.
“Kukala na muhandi yoyahitile kuhanda mbeyu.
4 Viyakalile komiza, mbeyu zimwenga zilagalila habehi na
inzila, na ndege weza wazidomola
5 Mbeyu zimwenga zilagalila hana uluwe, hohakalile na
ulongo chidogo. Zimbeyu zota himahima, kwaviya ulongo
haugendelele hasi bule.
6 Mbali zuwa vidilawile, zimbeyu zilungula kwaviya mizizi
yake haitile hasi ng'hani, na zuwa vidilawile inyala na ifa.
7 Mbeyu zimwenga zilagalila muna imiwa na miwa ikula
na iibana.
8 Mbali mbeyu zimwenga zilagalila muna
ichisangamhanya na zilela imwe gana na imwenga malongo
sita na imwenga malongo matatu.”
9 Yesu kakomelezela kulonga, “Yeli na magutwi ya kuhulika
nayahulike.”

Lungilo da masimwe
(Maliki 4:10-12; Luka 8:9-10)

10 Wanahina wake wamuhitila na wamuuza, “Habali ko-
longa na wanhu kwa masimwe?”
11 Yesu kawedika, “Mweye mumweda kuvimanya sili za
Ufalume wa kuulanga, wawo hawamwedile bule.
12 Kwaviya munhu yoyose yeli na chinhu, kezakongezigwa,
na ija yelibule kezahokigwa mbaka chiya chidodo chiyeli
nacho.
13 Lekamana nolonga nawo kwa masimwe, kwaviya
wolola mbali hawawona, na iviya wotegeleza mbali
hawahulika na hawavimanya.
14 Ivo mbuli ya mulotezi wa Mulungu Isaya itimiya
kumwawo,

‘Wanhu wano wezategeleza na kutegeleza, mbali hawezavimanya,
Wezalola na kulola mbali hawezawona,
15 kwaviya mizoyo ya wanhu wano iwa midala,
na magutwi yawo hawahulika vinogile bule,
na meso yawo wafinyiliza.
Muladi sekewawone kwa meso yawo,
na sekewahulike kwa magutwi yawo na kwa mizoyo yawo.
Maabaho wezanihindukila,
na niye nizawahonya, kolonga Mndewa.’
16 “Mbali mweye mumweda kwaviya meso yenu yowona
na magutwi yenu yohulika.
17 Nowalongelani kweli, walotezi wa Mulungu wengi na
wanhu wengi wa Mulungu walonda kuyawona yomuwona
mweye, mbali hawayawonile na walonda kuyahulika yaja
yomuhulika mweye, mbali hawayahulike.

Yesu kofambula simwe da muhandi
(Maliki 4:13-20; Luka 8:11-15)

18 “Mweye tegelezeni na muifunze kulawa muna disimwe
da muhandi.
19 Munhu yoyose yohulika mbuli ya Ufalume wa Mulungu
bila ya kuvimanya kalinga fana mbeyu ziya zilagalile mwi-
inzila na ija Imwihi kokwiza na kogandula chihandigwe
muumoyo wake.
20 Na mbeyu ihandigwe hana uluwe, ni simwe da munhu
yohulika mbuli iyo na koihokela kwa deng'ho.
21 Mbali haiwengila muna imizoyo yawo na haikala bule,
ivo manhesa yaheza kwa ichimu cha usenga uwo wohinduka
na kuileka baho.
22 Mbeyu ilagale muna imiwa simwe jake ni munhu
yohanda, yohulika mbuli iyo, mbali kudumba dumba kwa isi
ino na kulonda utajili wa vinhu wosondelela mbuli iyo, nayo
hawalela matunda.
23 Ija ihandigwe muna udongo unogile, simwe jake niija
munhu yohulika mbuli na kuvimanya, iyo kolela matunda,
imwe gana na imwenga malongo sita na imwenga malongo
matatu.”

Simwe da savu

24 Yesu kawalavila simwe dimwenga kawalongela,
“Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu
yahandile mbeyu zinogile muna umgunda wake.
25 Chilo chimwe, wanhu viwagonile munhu yehile
kumwake kahanda savu muna uhemba, maabaho kahita.
26 Ivo uhemba uwo viukulile na kwandusa kukung'hunha,
na savu jandusa kuwoneka.

27 Wasang'hana wa mwene ikaye wamuhitila na wamu-
longela, ‘Mwenevale, huhandile mbeyu zinogile bule muna
umgunda wako? Ijo disavu dilawa kulihi?’
28 Kawedika, iyo yehile niiyo yasang'hane mbuli iyo. Na
watumigwa wamulongela kondachihite chikayang'ole?
29 ‘Sekemusang'hane ivo, bule ivo mwizang'ola disavu ijo
hamwe na uhemba.
30 Vose umo muvileke vikule hamwe mbaka siku za ku-
gobola, vondazifike siku za kugobola niza walongela wag-
obolaji wangu, yanduseni kuduganya masavu na muya-
funge ng'hinza ng'hiza, hamala baho muyasome moto, mbali
uhemba muugwagule na mukaike muna digulu jangu.’ ”

Simwe da mbeyu ndodo yoitangigwa haladali
(Maliki 4:30-32; Luka 13:18-19)

31 Yesu kawalongela simwe dimwenga kalonga, “Ufalume
wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu yosola mbeyu
ya haladali na kuihanda kuna umgunda wake.
32 Mbeyu iyo ndodo kufosa mbeyu zimwenga zose zili
umo mumgunda, mbali ihakula yokuwa mbiki mkulu, na
ndege wa kuulanga wokwiza kuzenga mvulu zawo muna
yamatambi yake.”

Simwe da lusu
(Luka 13:20-21)

33 Yesu kawalongela simwe dimwenga, “Ufalume wa ku-
ulanga ulinga vino. Ulinga fana lusu muke yosola lusu na
kuditibwiliza muna usage madebe maidi na nusu na usage
wose ugongomoka.”

Yesu kosang'hanila masimwe
(Maliki 4:33-34)

34 Yesu kawalongela mbuli izo zose kwa masimwe na hawa-
longele wanhu mbuli yoyose bila ya masimwe.
35 Katenda ivo muladi mbuli yoilongigwe na mulotezi wa
Mulungu itimiye,
“Nizalonga nawo kwa masimwe,
nizawalongela mbuli hazimanyike kulawa kulumbigwa kwa
isi yose.”

Yesu kofambula simwe da masavu

36 Yesu viyaulekile lung'husesa na kwingila muichiheleto,
wanahina wake wamuhitila na walonga, “Chilongele fam-
bulo da simwe da masavu muna umgunda.”
37 Yesu kawedika, “Munhu yohanda zimbeyu zinogile niiyo
Mwana wa Munhu.
38 Umgunda ni isi yose, na ziya zimbeyu zinogile ni wanhu
waja weli na ufalume wa Mulungu, masavu ni wanhu wa
Msede.

39 Msede yahandile misavu niiyo Mwihi kugozela uhelelo
wa isi na waja wogobola ni wasenga wa kuulanga.
40 Fana viya masavu viyozoligwa na kwasigwa muna
umoto, niivo vondaiwe uko kuuhelelo wa isi yose.
41 Mwana wa Munhu kezawatuma wasenga wake wa ku-
ulanga wawaduganye wanhu kulawa kuna uufalume wake,
waja wose wowatenda wanhu watende uhasanyi na waja
wose wotenda yehile,
42 na wasenga wa kuulanga wezawasa wanhu wawo muna
ditanuli da moto, umo wezalila na kudunda meno.
43 Maabaho wanhu wa Mulungu wezakwiva yauyau muna
ufalume wa Tati yawo. Yeli na magutwi ya kuhulika nayahu-
like!

Simwe da ngama ifisigwe

44 “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu
yolawilila kuzahila ngama ifisigwe mumgunda. Munhu
imwenga kaifuma na kaifisa kaidi na kadeng'helela ng'hani
na kahita kuuza goya yaja yose yoyakalile nayo na kaugula
mgunda uja.

Simwe da lulu

45 “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana munhu
yozahila lulu inogile.
46 Viyapatile, kahita na kachuuza vinhu vose vayeli navo,
muladi yagule lulu iyo.

Simwe da lwavu

47 “Kaidi Ufalume wa kuulanga ulinga fana mvuwaji yate-
gile lwavu utegigwe muna ibahali na uzola somba wa chila
mbasakanyo.
48 Lwavu vilumemile, walukwega na wakala hasi.
Maabaho wasola somba wanogile waweka muna ivipipa
na somba wehile wawasa.
49 Ivo niivo vondaiwe muna isiku iyo ya uhelelo wa isi yose,
wasenga wa kuulanga wezalawilila na kuwaduganya wanhu
wehile hagati ha wanhu wanogile.
50 Wanhu wihile wezakwasigwa muna ditanuli da moto, na
uko wezalila na kuduna meno.”

Simwe da ngama ya sambi na ya umwaka

51 Yesu kawauza, “Vino mbuli zino zose muzimanya?”
Wamwidika, “Ona chizimanya.”
52 Kowalongela, “Ino yofambula vino, chila mfundiza
Malagilizo yondayawe mwanahina muna Ufalume wa kuu-
langa, kolinga fana mwene kaye yoyolava vinhu va sambi na
vinhu va umwaka kulawa muna ingama yake.”

Yesu kolemigwa uko Nazaleti
(Maliki 6:1-6; Luka 4:16-30)

53 Yesu viyakomeleze kulonga yamasimwe yano yose,
kasegela hanhu baho.
54 Kabwela ukaye yake. Kafundiza muna ikaye ya kutosela,
na wanhu wose wowamuhulike wazanywa, waiuza, “Vino
kaupata kulihi ubala uno na mauzauza yano?”
55 Vino iyo siiyo mwanage ija imsongola vinhu na iviya
mami yake niiyo yotangigwa Maliya na ndugu zake niwawo
wotangigwa Yakobo na Yosefu na wamwenga wotangigwa
Saimoni na Yuda?
56 Walumbu zake hawakala hano bule? Lelo kayapata
kulihi yano yose?
57 Na ivo wamulema.
Yesu kawalongela, “Mulotezi kohishimigwa chila hanhu,
mbali kuna ikaye yake mwenyewo hahishimigwa bule.”
58 Kwaviya wakala wabule uhuwilo, hatendile mauzauza
mengi.

14

Ifa ya Yohana Mbatizi
(Maliki 6:14-29; Luka 9:7-9)

1 Lusita ulo mtawala Helode kahulika nhogolwa za Yesu.
Ivo kawalongela wasang'hani wake, “Ino niiyo Yohana Mbat-
izi kazilibuka, leka maana ludabwa wake wosang'hana
sang'hano mgati yake.”
2 Kawalongela watumigwa wake, “Ino niiyo Yohana Mbat-
izi kazilibuka, lekamana kana ludabwa lwa kusang'hana
mauzauza.”
3 Kwaviya Helode niiyo yalagilize Yohana yagwiligwe, ya-
fungigwe minyololo na yekigwe muna ichifungo, katenda ivo
kwa ichimu cha Helodiya muke wa sekulu wake yotangigwa
Filipo.
4 Kwaviya Yohana viyamulongelaga Helode, “Havinogile
bule weye kumsola Helodiya.”
5 Helode kakala kalonda kumkoma Yohana mbali chim-
potwile Helode kutenda ivo kawadumba wanhu, kwaviya
wanhu kumwao wamtoma kuwa Yohana ni mulotezi wa
Mulungu.
6 Viifikile siku ya kukumbuka kuvumbuka kwa Helode,
Mndele wa Helodiya kavina hana iwanhu na Helode
kanogelwa ng'hani,
7 mbaka keka chilagano kuwa, “Noilaha kumwing'ha cho-
chose chondayanpule!”
8 Kuno Helodiya kokong'hiligwa na mami yake, kalonga,
“Nig'he sambi ditwi da Yohana Mbatizi muna ichano.”

9 Mbali Mfalume kengilwa na chinyala ng'hani, mbali
kwa ichimu cha kwiilaha na kwa ichimu cha waja iwageni
wowakalile haja hana didugila, kalagiliza yeng'higwe.
10 Ivo kamtuma munhu muna ichifungo na kumkanha
iditwi Yohana.
11 Ditwi da Yohana digaligwa muna ichano na wamwing'ha
imwanage wa ichike, nayo kamgalila mami yake.
12 Wanahina wa Yohana weza na wausola umtufi wa
Yohana na wahita kuuwanda. Maabaho wahita kumulongela
Yesu yayo yalawilile.

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Maliki 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

13 Yesu viyahulike mbuli za Yohana, kasegela uko kwa
ngalawa na kahita hanhu haholile na halibule wanhu,
wanhu viwahulike wamsondelela kuno wogenda kwa mag-
ulu kulawa muna yamabululu yawo.
14 Yesu viyahumuluke muna ingalawa kalola na kawona
lung'husesa lukulu lwa wanhu, kawawonela ubazi na kawa-
honya waja wakalile watamu.
15 Viifikile ichigulogulo, wanahina wake wamuhitila na
wamulongela, “Zuwa dihonga, na hanhu hano hachili ni
chiwala muhala, walage wanhu wahite kuna yamabululu
wakagule ndiya.”
16 Yesu kawedika, “Wano wabule ulazima wa kuhita, mbali
mweye wenyewo weng'heni ndiya.”
17 Wamwidika, “Hano hochili chinayo magate matano
muhala na somba waidi.”
18 Yesu Kalonga, “Nigalileni niye hano.”
19 Yesu kawalongela wanhu wakale hasi hana yamasavu,
maabaho kayasola yaja yamagate matano, na somba waidi
maabaho kalola kuulanga kamwing'ha hewela Mulungu.
Kayamogola yamagate na kuweng'ha wanahina wake, na
wanahina waweng'ha wanhu.
20 Wanhu wose wowakalile baho waja na weguta.
Maabaho wanahina wadondola yaja yamasigavu na
wamemeza vigelo longo na vidi.
21 Wadile wakala walume magana malongo matano, mbali
wanaake na wana hawapetigwe bule.

Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Maliki 6:45-52; Yohana 6:15-21)

22 Maabaho Yesu kawashulutiza wanahina wakwele mwi-
ingalawa walongole kuhita umwambu wa dilamba yeye
kakala yowalaga ulung'husesa lwa wanhu.

23 Nayo viyakomeleze kuwalaga, kahita mchanya mulugongo yaidumwe kutosa. Viifikile ichigulogulo, Yesu kakala baho yaidumwe.
24 Mbali lusita luno ngalawa ikala ifika hana uludonho lwa dilamba, beho diitowa na mawimbi iisung'hasung'ha uko na uko.
25 Ivo ikala ichilo chili behi na kukunguzuka, Yesu kawahitila wanahina kuno kogenda na magulu mchanyha ya mazi.
26 Wanahina viwamuwone kogenda mchanyha ya mazi, wadumba na walonga, “Uno mzimu!” Waguta nyangi kwa kudumba.
27 Lusita ulo Yesu kawalongela, “Ing'heni moyo! Ni niye. Sekemudumbe!”
28 Maabaho Petili kalonga, “One wahawa weye Mndewa, nilongele nigende mmazi nize kumwako.”
29 Yesu kamwidika, “Izo!” Petili kahumuluka kulawa muna ingalawa na kandusa kugenda mchanyha ya mazi komuwinza Yesu.
30 Mbali viyawonile beho, kadumba na kandusa kudidimila na kalila, “Mndewa, nikombole.”
31 Bahobaho Yesu kagolosa mkono wake, kamwamha, kamulongela, “Weye mwene uhuwilo ndodo, habali muna mashaka?”
32 Maabaho wose waidi wakwela mwiingalawa na beho dima hupi.
33 Wose wakalile muna ingalawa, wamtumbalila mavindi na walonga, “Kweli weye kwa Mwana wa Mulungu?”

Yesu kowahonya watamu uko Genesaleti
(Maliki 6:53-56)

34 Viwalokile dilamba wafika isi ya Genesaleti,
35 wanhu wa uko viwammanyile Yesu kauko. Wapwililisa mbuli zake muna ziisi zose zili mumgwazogwazo na iviya wamgalila wanhu wose wowakalile watamu.
36 Na wamulamba yawatogolele watamu wose muhavu wadalise mhindo ya walo jake, na wose wowadalise wahona.

15

Mafundizo ya wasaho
(Maliki 7:1-13)

1 Maabaho Mafalisayo wamwenga na wafundiza Malagilizo wowalawile Yelusalemu wamuhitila Yesu, wamuuza,
2 “Habali wanahina wako hawamha bule malagilizo ya wasaho zetu? Wahaja hawanawa bule makono yawo voilondeka!”
3 Yesu kawedika, “Habali na mweye hamwamha Malagilizo ya Mulungu, mbali mosondelela vihendo venu wenyewo?

4 Kwaviya Mulungu kalonga, ‘Muhulike tati yako na mami
yako, na ija yomuliga tati yake hebu mami yake, keza-
komigwa’.
5 Mbali mweye mowafundiza wanhu hambwe munhu ya-
hawa na chinhu choyolonda kumwing'ha tati yake hebu
mami yake, maabaho kolonga, ‘Chinhu chino nimulavila
Mulungu’,
6 munhu ino halondeka kaidi kumtegeleza tati yake hebu
mami yake. Niivo vumuibasakanya mbuli ya Mulungu kwa
mafundizo ya chaumwaka ya vihendo venu.
7 Mweye wadelenya! Mulotezi wa Mulungu Isaya kalotela
kweli viyalongile,
8 ‘Wanhu wano wonitunhiza kwa milomo muhala,
mbali mizoyo yawo yakutali na niye.
9 Wawo wonitosela bule,
kwaviya wofundiza malagilizo ya wanhu,
wolonga ni Malagilizo yangu!’ ”

Vinhu vovimtenda munhu yambule mwiko
(Maliki 7:14-23)

10 Yesu kalutanga lung'husesa lwa wanhu kumwake, kawa-
longela, “Tegelezeni na muvimanye!
11 Chinhu chimtenda munhu yambule mwiko siwo chiya
chimwingila mmulomo, mbali chiya chilawa mmulomo
wake, niicho chimtenda munhu yambule mwiko.”
12 Maabaho wanahina wake wamuhitila na wamulon-
gela, “Kovimanya kuwa Mafalisayo viwahulike mbuli iyo
wengilwa na ludoko?”
13 Yesu kawedika, “Chila mbiki haihandigwe na Tati yangu
wa kuulanga izang'oligwa.
14 Walekeni! Wawo ni walangulizi vipofu wowalanguliza
vipofu. One munhu chipofu yahamulanguliza chipofu
imwenga, wose wezakugwa muna dikolongo.”
15 Petili kamulongela, “Chifambulile ulonzi uwo.”
16 Yesu kawalongela, “Vino hata mweye iviya mung'hali
hamuvimanyile bule.
17 Mweye mung'hali hamuvimanyile bule! Chochose
chimwingile munhu muna umulomo, chohita mmunda,
hamala baho chokwasigwa kunze ya lukuli.
18 Mbali viya vilawa mmulomo, volawa muna umoyo, na
ivo vovimtenda munhu yambule mwiko.
19 Kwaviya muumoyo wake molawa magesa yehile,
kukoma na ugoni na ubavi na ukalangama wa uvwizi na
maligo.

20 Yayo ni yayo yomtenda munhu yambule mwiko, mbali
kuja bila ya kunawa makono voilondeka hakumtenda
munhu yambule mwiko."

Uhuwilo wa mwanamke
(Maliki 7:24-30)

21 Yesu kasegela hanhu haja na kahita muna isi yili habehi
na Tilo na Sidoni.
22 Mwanamke imwe Mkanaani yoyokala isi ija kamuhitila
Yesu, kalila kwa dizi kulu, "Mwana wa Daudi! Niwonele
ubazi, Mwenevale! Mndele wangu kana chinyamkela na
kogaya ng'hani."
23 Maabaho Yesu hedike mbuli bule. Wanahina wake wa-
muhitila na wamulongela, "Muleke yahite kwaviya kochison-
delela na kuno koguta nyangi kuchisogo chetu!"
24 Yesu kedika, "Niye nitumigwa kwa wanhu wa Isilaeli
muhala. Walinga fana ng'hondolo wagile."
25 Mwanamke iyo keza na kagwa chingubingubi hana ya-
magulu ya Yesu, kalonga, "Mwenevale! Nitaze."
26 Yesu kamwidika, "Havinogile bule kusola ndiya ya wana
na kuwasila zimbwa."
27 Mwanamke iyo kedika, "Wona Mndewa, mbali hata
zimbwa woja masigavu yolagala kulawa mwiimeza ya
wenevale wawo."
28 Yesu kamwidika, "Mama, uhuwilo wako ni mkulu, ivo
choulonda kwizatendeligwa." Lusita lujaluja mndele wake
kahona.

Yesu kowahonya wanhu wengi

29 Yesu kasegela haja na kahita mumgwazogwazo wa dil-
amba da Galilaya. Na kakwela kuulugongo na kakala hasi.
30 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumuhitila na wamgalila
vilema, mbetembete na vipofu na mabubu na wamwenga
wengi waweka hana imigulu ya Yesu, nayo kawahonya.
31 Lung'husesa luja lwa wanhu wazanywa ng'hani viwa-
wone mabubu wolonga, mbetembete wogenda na vipofu
wowona. Ivo wamtunhiza Mulungu wa Isilaeli.

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Maliki 8:1-10)

32 Yesu kawatanga wanahina wake, kawalongela, "Nowa-
wonela ubazi wanhu wano, vino lelo zifika siku nhatu
wang'hali na niye na wabule ndiya. Silonda bule kuwalaga
wahite muzimwawo bila ya kuja, sekeweze wasinduke nzila
kwa nzala."
33 Wanahina wake wamuuza, "Kulihi kondachipate ndiya
ya kufaya wanhu wose wano hano hana dibwilingu?"
34 Yesu kawauza, "Munayo magate mengahi?"
Wamwidika, "Magate saba na somba wadodo."

35 Yesu kawalongela wanhu wakale hasi.
36 Maabaho kayasola yaja yamagate saba na waja
iwasomba, kamwing'ha hewela Mulungu, kayamogola,
kaweng'ha wanahina wake. Wanahina nawo waweng'ha
wanhu.
37 Wanhu wose waja na weguta. Maabaho wanahina
wayadondoleza yamasigavu na wamemeza vigelo saba.
38 Wanhu wowadile wapetigwe wakala walume magana
malongo mane, mbali wanaake na wana hawapetigwe bule.
39 Yesu kawaleka wanhu na kakwela muna ingalawa,
kahita muna ibanzi ya iisi ya Magadani.

16

Wanhu wolonda vilaguso
(Maliki 8:11-13; Luka 12:54-56)

1 Mafalisayo wamwenga na Masadukayo wamuhitila Yesu
muladi wangeze, ivo wamulongela yawalaguse chilaguso
kulawa kuulanga, kulagusa kuwa kweli Mulungu kamsagula.
2 Yesu kawedika, “Zua dahaswa, molonga, ‘Diyelo kwiza-
kuwa kunoga kwaviya ulanga uwa ndung'hu.’
3 Na imitootondo ng'hani molonga, ‘Diyelo kwizakuwa na
mvula, kwaviya ulanga mdung'hu na ziza.’ Vino mweye
modaha kuvimanya siku iyo vondaiwe kwa kulola kuulanga,
mbali hamudaha bule kulola chilaguso cha lusita luno!
4 Welesi uno wihile wa uzinzi wolonda chilaguso! Chizak-
wing'higwa chilaguso bule mbali chilaguso cha Yona.”
Yesu kawaleka, kasegela.

Lusu da Mafalisayo na Masadukayo
(Maliki 8:14-21)

5 Wanahina viwalokile dilamba, wazimiza kusola magate.
6 Yesu kawalongela, “Mwiiteganye mwiikalize na lusu da
Mafalisayo na Masadukayo.”
7 Wandusa kuilongela wenyewo, “Vino ino kolonga yano
kwaviya hachisolile magate.”
8 Yesu kavimanya chiya chowakalile wolonga, kawauza,
“Habali molongelela mweye kwa mweye, kwaviya mwabule
magate? Mbona muna uhuwilo ndodo!
9 Vino mweye mung'hali hamunavimanya bule? Vino
hamkumbuka bule viya vinimogole magate matano kwa
wanhu magana malongo matano? Vino mumemeza vigelo
vingahi va masigavu?
10 Na iviya kwa yaja magate saba na kwa wanhu magana
malongo mane, vino mumemeza vigelo vingahi va masi-
gavu?

11 Vino hamuvimanyile bule kuwa sikalile nolonga
mbuli ya magate? Muiteganye na lusu da Mafalisayo na
Masadukayo.”
12 Maabaho wanahina wavimanya kuwa Yesu hawalongele
kuiteganya na lusu da magate, mbali waiteganye na mafun-
dizo ya Mafalisayo na Masadukayo.

Petili kotogola Yesu ni Chilisito
(Maliki 8:27-30; Luka 9:18-21)

13 Yesu kahita muna isi yili habehi na Kaisaliya Filipi,
kawauza wanahina wake, “Wanhu wolonga Mwana wa
Munhu yelihi?”
14 Wamwidika, “Wamwenga wolonga, Yohana Mbatizi na
wamwenga Eliya, iviya wamwenga wolonga Yelemiya hebu
imwe wa walotezi wa Mulungu.”
15 Yesu kawauza, “Na mweye molongaze, mwolonga niye
niiyo yelihi?”
16 Saimoni Petili kamwidika, “Weye niiyo Chilisito Mkom-
bola, Mwana wa Mulungu yeli ngima.”
17 Yesu kedika, “Vinoga, Saimoni mwana wa Yohana,
kwaviya yano youlongile siwo ya chiunhu, mbali yakwizila
siku zose kulawa kwa Tati yangu wa kuulanga.
18 Niye nokulongela, Petili, weye kwaluwe, na mchanyha
ya luwe luno nizazenga kanisa jangu na hata nguvu za kuz-
imu hazizadaha kudihuma bule.
19 Nizakwing'ha luvugulo lwa ufalume wa kuulanga. Jojose
dondaufunge mwii isi dizakuwa difungigwa kuulanga, na
jojose dondauvugule muna isi na kuulanga dizavuguligwa.”
20 Maabaho Yesu kawazuma wanahina sekewamulongele
munhu yoyose kuwa yeye kakala Chilisito Mkombola.

Yesu kolonga mbuli ya ifa na manhesa yake
(Maliki 8:31, 9:1; Luka 9:22-27)

21 Kulawa chipindi icho, Yesu kandusa kuwalongela
wanahina wake, “Nolondeka nihite Yelusalemu. Uko walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na wakulu
wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wezanigaza kwa
vinhu vingi. Wezanikoma, mbali siku yeketatu nizazilibuka.”
22 Petili kamsola Yesu hamgwazo, kandusa kumbwakila,
“Siivo bule Mndewa! Yayo hayezakulawilila weye bule!”
23 Yesu kamuhindukila Petili, kamulongela, “Segela
kumwangu, weye Lufyende! Weye kwa ching'waso
kumwangu, kwaviya huyagesa yeli ya Mulungu bule, mbali
yeli ya chiunhu.”
24 Lusita ulo Yesu kawalongela wanahina wake, “Munhu
yoyose yolonda kwiza kumwangu, yaizume mwenyewo, yau-
pape msalaba wake yanisondelele.

25 Kwaviya munhu yoyose yolonda kukombola ugima wake
mwenyewo, kezawagiza, mbali munhu yoyose yondayawag-
ize ugima wake kwa ichimu changu, kezaupata.
26 Vino munhu kezamweda choni yahapata isi yose
mbali kagiza ugima wake, hebu munhu kezalava choni
kwasakanya na ugima wake?
27 Kwaviya Mwana wa Munhu kezakwiza muna utunhizo
wa Tati yake hamwe na wasenga wake wa kuulanga. Baho
kezamuliha chila munhu kwa chiya chiyatendile.
28 Nowalongela kweli, hana wanhu wowemile hano
hawezadanganika mbaka vondawamuwone Mwana wa
Munhu kokwiza yahawa Mfalume."

17

Chihanga cha Yesu chogaluka
(Maliki 9:2-13; Luka 9:28-36)

1 Vizifosile siku sita, Yesu kawasola Petili na ndugu waidi,
ndugu wawo ni Yakobo na Yohana. Kawagala mchanyha
kuna ulugongo waidumwe.
2 Uko Yesu kagaluka haulongozi hawo, ichihanga chake
chiwa fana viya zuwa na viwalo vake viwa vizelu chwee fana
bung'hulo.
3 Maabaho wanahina waja watatu wamuwona Musa na
Eliya wolonga na Yesu.
4 Petili kamulongela Yesu, "Mndewa, vinoga cheye kukala
hano! One uhalonda, nizazenga vizewe vitatu hano, chimwe
chako weye na chimwe cha Musa na chimwe cha Eliya."
5 Viyakalile yolonga yayo, wingu zelu diwagubika, dizi
dilawa muna diwingu ijo dilonga, "Ino niiyo Mwanangu,
nyachende wangu yonimulonda. Mumtegeleze yeye!"
6 Wanahina viwahulike dizi ijo, wadumba ng'hani, wagwa
hasi chingubingubi.
7 Yesu kawezila, kawadalisa, kawalongela, "Inukeni, Seke-
mudumbe!"
8 Ivo wenuka na wabenzula yameso yawo, mbali hawamu-
wonile munhu imwenga ila Yesu yaidumwe.
9 Viwakalile wohumuluka kuna ulugongo, Yesu
kawalagiliza, kawalongela, "Sekemumulongele munhu
wowose yomuyawonile mbaka Mwana wa Munhu
vondayazilibuke."
10 Maabaho wanahina wake wamuuza, "Habali wafundiza
Malagilizo wolonga Eliya kolondeka yanduse kwiza?"
11 Yesu kedika, "Kweli Eliya kokwandusa kwiza, nayo keza-
kwika goya chila chinhu.

12 Mbali nowalongela, Eliya keza kamala, mbali wanhu
hawammanyile bule na wamtendela viwalondile wawo. Ivo
ivo wezamgaza Mwana wa Munhu.”
13 Maabaho wanahina wavimanya kuwa kakala kolonga
nawo mbuli za Yohana Mbatizi.

Yesu komuhonya mbwanga yeli na chinyamkela
(Maliki 9:14-29; Luka 9:37-43)

14 Viyalubwelele lung'husesa lwa wanhu, munhu imwe
kamuhitila Yesu, kumtumbalila mavindi haulongozi hake,
15 kalonga, “Mwenevale, muwonele ubazi mbwanga
wangu, kogaya ng'hani, kana chisango. Miyanza mingi
kombwanha muna umoto hebu muna yamazi.
16 Nimgala kwa wanahina wako, mbali hawadahile bule
kumuhonya.”
17 Yesu kawedika, “Mweye wanhu mwilibule uhuwilo na
mwagile! Nizakala na mweye mbaka zuwaki? Nizawafun-
yila umoyo mbaka zuwaki? Mgaleni iyo imbwanga hano
hamwangu!”
18 Yesu kambwakila chinyamkela, chinyamkela kamulawa
imbwanga ija, bahobaho mbwanga ija kahona.
19 Maabaho wanahina wamuhitila Yesu chinyele,
wamuuza, “Habali cheye hachidahile bule kumulava
chinyamkela?”
20 Yesu kawedika, “Kwaviya mweye muhungukilwa na
uhuwilo, nowalongela kweli, one muwile na uhuwilo ndodo
fana mbeyu ya mbiki wa haladali, muhadahile kutenda jo-
jose. Hata one iwile kuulongela lugongo, ‘Segela hano uhite
kuja’ nawo uhawategeleze.
21 Dino hadidahika bule mbali kwa kutosa na kufunga.”

Yesu kolonga kaidi mbuli ya ifa yake
(Maliki 9:30-32; Luka 9:43-45)

22 Wanahina wose viwafikile kuna umkowa wa Galilaya,
Yesu kawalongela, “Mwana wa Munhu kohita kutuligwa
muna yamakono ya wanhu,
23 wezamkoma, mbali zihafosa siku nhatu hamwande,
kezazilibuka.”
Wanahina wengilwa na usungu ng'hani.

Kuliha kodi ya Kaye ya Mulungu

24 Yesu na wanahina wake viwafikile Kapelinaumu, wasola
kodi ya Kaye ya Mulungu weza kwa Petili, wamuuza, “Vino
mfundiza wenu koliha kodi ya Kaye ya Mulungu?”
25 Petili kawedika, “Ona, koliha.”
Petili viyengile mgati, Yesu kandusa kumulongela,
“Kowonaze Saimoni? Vino wafalume wa isi wosola kodi

na usulu kwa wanhu welihi? Kwa wanhu wa isi yawo hebu
kwa wageni?”
26 Petili kamwidika, “Kwa wageni.”
Yesu kalonga, “Vinoga. Ivo wakaya hawalondeka kuliha
kodi bule.
27 Mbali hachilonda kuwadesa wanhu wawo bule. Ivo
hita kuna dilamba ukalowe somba kwa ndwano. Somba wa
mwanduso yondaunpate, muna umulomo wake kwizawona
sente yoifaya kulihila kodi yangu na yako. Sola ukalihe kodi
yetu.”

18

Yelihi yeli mkulu?
(Maliki 9:33-37; Luka 9:46-48)

1 Lusita ulo ulo wanahina wamuhitila Yesu, wamuuza,
“Yelihi yeli mkulu muna Ufalume wa kuulanga?”
2 Yesu kamtanga mwana ndodo, kamwimiza haulongozi
wawo,
3 kalonga, “Nowalongela kweli, one hamugaluke na kuwa
fana wana wadodo, hamwizakwingila bule muna Ufalume
wa kuulanga.
4 Munhu yoyose yotenda fana mwana ino, niiyo mkulu
muna Ufalume wa kuulanga.
5 Yoyose yondayamuhokele mwana fana ino kwa zina
jangu, konihokela niye.

Vinhu vovimtenda munhu yatende uhasanyi
(Maliki 9:42-48; Luka 17:1-2)

6 “Mbali munhu wowose yomuhasanya imwe wa wanhu
wano wadodo wowonihuwila, yomfaya yafungiligwe mwi-
isingo dibwe kulu da kudundila na kudumbwikizwa muna
uludonho lwa bahali. 7 Isi yose izagaya kwa ichimu cha
mbuli zoziwatenda wanhu watende uhasanyi. Mbuli zino
zakuwatenda wanhu watende uhasanyi zolodeka zize, mbali
kezagaya ng'hani munhu ija yowatenda wanhu watende
uhasanyi!
8 “One mkono wako hebu mgulu wako wahakutenda wag-
ize uhuwilo wako, ukanhe ukawase kutali na weye. Muhavu
kwingila muna ugima wa siku zose kuno kuhungukilwa na
mkono hebu mgulu, sembuse kuwa na makono maidi hebu
migulu midi na kwasigwa muna umoto wa siku zose.
9 One ziso jako dahakutenda wagize uhuwilo, ding'ole na
ukajase kutali na weye. Muhavu kwingila muna ugima wa
siku zose kuno kuna gele sembuse kuwa na meso maidi, na
kwasigwa muna jehanamu ya moto.

Simwe da ng'hondolo yagile
(Luka 15:3-7)

10 “Loleni, sekemumbeze imwe wa wadodo wano!
Kwaviya nowalongela kuwa wasenga wawo kuulanga
wakuulongozi wa Tati yangu wa kuulanga.
11 Kwaviya Mwana wa Munhu keza kukombola chiya chag-
ile.
12 “Mogesaze? Munhu yahawa na ng'hondolo gana, na
imwe mwa iwawo kokwaga, vino hawaleka waja malongo
kenda na kenda, na kuhita kulugongo na kunzahila ija
ng'hondolo yagile?
13 Nomulongelani kweli, one yahanpata iyo, kodeng'helela
ng'hani, kufosa waja ng'hondolo malongo kenda na kenda
hawagile.
14 Iviya Tati yenu wa kuulanga halonda bule wadodo wano
wage.

Ndugu weli na uhasanyi

15 “One ndugu yako yahakubananga, hita ukamulamule
weye na yeye mwiidumwe. One yahakuhulika, kumpata
ndugu yako.
16 Mbali one yahalema kukutegelezae, umsole munhu
imwe hebu wanhu wamwenga weli hamwe na weye, muladi
‘chochose chilongigwa na wakalangama waidi hebu watatu
chitogoligwe,’ fana Maandiko Yelile viyolonga.
17 One yahalema kumtegelezani, dilongele bumbila da
wahuwila wa Chilisito na one yahalema kuwategeleza
wahuwila, muleke kumwako yawe fana munhu hammanyile
Mulungu hebu msola kodi.
18 “Nomulongelani kweli, chochose chondamufunge muna
isi, chizafungigwa kuulanga, na chochose chondamufungule
muna isi, chizafunguligwa kuulanga.
19 “Kaidi nowalongela kweli, wanhu waidi vimwili wa-
haitogolela mbuli yoyose ya kutosa hano hana isi, Tati yangu
wa kuulanga kezawatendela mbuli iyo.
20 Kwaviya hanhu hohose howoiting'hana wanhu waidi
hebu watatu kwa zina jangu, na niye nahagati yawo.”

Simwe da msang'hani halekelela

21 Maabaho Petili kamuhitila Yesu na kamuuza, “Mndewa,
vino ndugu yangu yanibanange miyanza mingahi na niye
nimulekelele? Hata yahanibananga miyanza saba?”
22 Yesu kamwidika, “Nokulongela, siyo miyanza saba
muhala, mbali saba miyanza malongo saba.
23 Kwaviya Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Ulinga fana
mfalume imwe yoyalondile kuwapeta watumigwa wake.

24 Viyakalile kopeta, kagaliligwa msang'hani wake imwe
yakalile kodaigwa deni da hela miliyoni nyingi.
25 Nayo viyapuwile cha kumuliha, mwenevale wake ka-
longa yachuuzigwe yeye na mke wake na wanage na vinhu
vose viyeli navo, muladi dikalihigwe dideni diya.
26 Msang'hani ija kumtumbalila mavindi mfalume, ka-
longa, ‘Mwenevale, nolamba unifunyile umoyo na niye niza-
kuliha chila chinhu!’
27 Mwenevale kamuwonela ubazi, kamfungula,
kamulekelela dideni na kamuleka yahite.
28 “Mbali msang'hani ija viyasegele, kamuwona
msang'hani miyage yoyakalile yondai hela ndodo. Kangwila,
kamkabula dimelo jake na kamulongela, ‘Unilihe chila
chinikudai.’
29 Msang'hani miyage kumtumbalila mavindi,
kamulamba, ‘Nilekele, nizakuliha yose iviya.’
30 Mbali kalema, kasegela na kumwika miyage mchifungo,
mbaka vondayalihe dideni diya.
31 Wasang'hani wayage viwayawonile yaja yoyalawilile,
wehilwa ng'hani, wahita kumulongela mwenevale chila
chinhu chochilawilile.
32 Hamala baho, mwenevale wake kamtanga ija im-
sang'hani, kamulongela, ‘Weye kwa msang'hani yehile! Niye
nikulekela deni diya jose kwaviya kunilamba nikulekele.
33 Vino na weye hulondeke kumuwonela ubazi msang'hani
miyago fana viya niye vinikuwonele ubazi?’
34 Mwenevale ija kehilwa ng'hani na kangala msang'hani
ija kuna ichifungo. Uko kezagazigwa mbaka vondayalihe
deni yose.”
35 Yesu kakomelezela kulonga, “Ivo niivo vondaiwe Tati
yangu wa kuulanga vondayawatende mweye, one mweye
hamuwalekele ndugu zenu kulawa muna imizoyo yenu.”

19

Chibuwa cha nyasa
(Maliki 10:1-12)

1 Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo, kasegela isi ya
Galilaya na kahita kuna zibanzi za Yudeya, umwambu wa
ulwanda lwa Yolodani.
2 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela, nayo kawa-
honya.
3 Mafalisayo wamwenga wamuhitila Yesu kwa kumgeza,
walonga, “Vino muna Yamalagilizo yetu munhu kodaha
kumwasa mke wake kwa mbuli yoyose?”

4 Yesu kawedika, “Vino hamusomile bule Yamaandiko
Yelile yoyolonga kuwa, kulawa mwanduso Mulungu
kawalumba mulume na muke?
5 Maabaho Mulungu kalonga, ‘Kwa ichimu chino, munhu
kezamuleka tati yake na mami yake, kezailumba na mke
wake, nawo waidi wezakuwa lukuli lumwe.’
6 Ivo siyo waidi kaidi, mbali lukuli lumwe. Ivochiya choy-
achilumbilize Mulungu, munhu sekeyachigole.”
7 Mafalisayo wamuuza, “Lelo habali Musa kaching'ha Lag-
ilizo da kumuleka muke kwa kumwing'ha chibuwa cha
nyasa?”
8 Yesu kawedika, “Musa kawalekelela muwase wake zenu
kwa mbuli ya udala wa mizoyo yenu. Mbali kwandusila
Mulungu viyalumbile isi haiwile ivo bule.
9 Nowalongela, one mke wako hatendile ugoni bule, hu-
londeka kumwasa na kusola imwenga. One uhatenda ivo,
kotenda ugoni.”
10 Wanahina wake wamulongela, “One mbuli za munhu na
mke wake zahawa ivo, muhavu kuleka kusola.”
11 Yesu kawedika, “Siyo wose wowodaha kuhokela mbuli
ino, mbali ni waja muhala wowajaliigwe na Mulungu.
12 Kuna vinhu vili mbasakanyo vimtendeza mulume
sekeyasole, wamwenga welekigwa ivo kulawa muna izinda
za mami zawo, wamwenga watendigwa na wanhu kuwa
ivo, na wamwenga hawasola kwa kuuzahila Ufalume wa
kuulanga. Yoyodaha kwiihokela mbuli ino nayaihokele.”

Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Maliki 10:13-16; Luka 18:15-17)

13 Wanhu wamgalila Yesu wana wadoododo muladi yawek-
ile makono na yawatosele. Mbali wanahina wake wawab-
wakila wanhu wawagalile wana wawo.
14 Yesu kalonga, “Walekeni wana wadoododo weze
kumwangu, sekemuwalemese. Kwaviya Ufalume wa
kuulanga ni wa wanhu fana wawo.”
15 Kawekila makono, maabaho kasegela hanhu baho.

Mbwanga tajili
(Maliki 10:17-31; Luka 18:18-30)

16 Munhu imwe kamuhitila Yesu na kamuuza, “Mfundiza!
Nitende chinhu chilihi chinogile muladi nihokele ugima wa
siku zose?”
17 Yesu kamwidika, “Habali koniuza mbuli ya vinhu
vinogile? Yanogile ni imwe muhala. Mbali one wahalonda
kwingila muna ugima wa siku zose, yamhililа malagilizo.”
18 Kamuuza, “Malagilizo yelihi?”
Yesu kamwidika, “Sekeukome, sekeuzini, sekeubawe na
sekeulonge uvwizi,

19 wategeleze tati yako na mami yako, na umulonde mkaya
miyago fana viuilonda weye mwenyewo.”
20 Mbwanga ija kamwidika, “Malagilizo yose niyamhisa.
Lelo nihungukilwa na choni kaidi?”
21 Yesu kamulongela, “One wahalonda uwe goya muna
ichila chinhu, hita ukachuuze vinhu vose viuli navo,
maabaho weng'he hela ngayengaye, na kwizakuwa na
ngama kuulanga. Maabaho wize unisondelele.”
22 Mbwanga ija viyahulike ivo, kahita kwa usungu kwaviya
kakala tajili ng'hani.
23 Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Nowa-
longelakweli, izakuwa vidala ng'hani kwa matajili kwingila
muna Ufalume wa kuulanga.
24 Kaidi nowalongelani kweli, izakuwa vibuha kwa
mnyama yotangigwa ngamiya kwingila muna ichizonzo
cha sanziya sembuse munhu tajili kwingila muna Ufalume
wa Mulungu.”
25 Wanahina viwahulike ivo, wazanywa ng'hani na wa-
muuza, “Lelo yelihi basi yondayakomboligwe?”
26 Yesu kawalola, kawedika, “Kwa munhu haidahika bule,
mbali kwa Mulungu chila chinhu chodahika.”
27 Petili kedika, “Lola, cheye chileka chila chinhu na chiku-
sondelela weye! Lelo chizapata choni?”
28 Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, muna isi ya sambi,
Mwana wa Munhu vondayakale hana ichigoda cha chi-
falume chake, mweye womunisondelele niye iviya mwiza-
kala muna ivigoda longo na vidi, kuyatagusa makabila longo
na maidi ya Isilaeli.
29 Chila munhu yoyalekile kaye hebu ndugu wa chilume
hebu wa chike hebu tata hebu mama hebu wana hebu mi-
gunda kwa ichimu cha zina jangu, kezahokela miyanza gana,
na kezakwing'higwa ugima wa siku zose.
30 Mbali wengi weli wa mwanduso, wezakuwa wa ku-
uhelelo, na wengi weli wa kuuhelelo sambi, wezakuwa wa
mwanduso.

20

Watumigwa muna umgunda wa mizabibu

1 “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Kukala na munhu
yoyaidawile imitondo ng'hani, kahita kuzahila wasang'hana
muladi yawagale muna umgunda wake.
2 Nayo viyaitogolele nawo kuwaliha yombe da siku dimwe,
kawagala kusang'hana kuna umgunda wake.
3 Saa nhatu kahita kuna digulilo, kawafika wanhu wakala,
wabule usang'hano wowose.

4 Nawo iviya kawalongela, ‘Hiteni na mweye kuna umgunda wangu. Nizawaliha viilondeka.’
5 Ivo wanhu waja wahita.

“Munhu ija kalawa kaidi saa sita imisi na saa kenda, na katenda ivo ivo.
6 Viikalile habehi kufika saa longo na imwe, kalawa kaidi, kawafika wanhu wamwenga wema zugaga. Kawauza, ‘Vilihi vino vimwimile hano zugaga imisi yose bila sang'hano?’
7 Wamulongela, ‘Kwaviya habule munhu yoyaching'hile sang'hano.’ Kawalongela, ‘Vinoga, lelo na mweye hiteni kuna umgunda.’

8 “Vidiswile, ija mwene mgunda kamulongela imwimilizi wake, ‘Watange walimi uwalihe mayombe yawo, wahasongela waja wa uhelelo mbaka wa mwanduso.’
9 Waja wanhu wanduse kusang'hana saa longo na imwe viwezile, wahokela chila munhu yombe da siku dimwe.
10 Ivo waja wanduse kusang'hana viwezile, wagesa wezahokela hela nyingi ng'hani, mbali nawo weng'higwa yombe da siku dimwe.
11 Viwahokele hela zawo, wandusa kulongelela kwa ija mwene mgunda,
12 walonga, ‘Cheye chisang'hana usang'hano siku yose, kai muna dizuwa, na wano wa kuuhelelo wasang'hana saa dimwe muhala. Lelo kochiliha chose sawa!’

13 “Mbali mwene mgunda kawedika, ‘Tegelezeni mbwiya zangu, simbunzileni bule. Vino hachiitogolele mweye musang'hane usang'hano wa siku yose kwa maliho ya yombe da siku dimwe?’
14 Sola iyo yili yako na uhite ukaye. Nolonda kumwing'ha ino wa kuuhelelo fana vinikwing'hile weye.
15 Vino havinogile bule niye kutenda chiya chili changu vonilonda niye mwenyewo? Hebu muna migongo kwaviya niye nina moyo unogile?”

16 Yesu kakomelezela kwa kulonga, “Waja weli wa uhelelo wezakuwa wa mwanduso, na waja weli wa umwanduso wezakuwa wa uhelelo.”

Yesu kolonga mwanza wa katatu mbuli ya ifa yake
(Maliki 10:32-34; Luka 18:31-34)

17 Yesu viyakalile yohita Yelusalemu, kawasola waja wanahina longo na waidi waidumwe, kawalongela,
18 “Tegelezeni, chohita Yelusalemu. Uko Mwana wa Munhu kezatuligwa muna yamakono ya wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo, nawo wezamtagusa yadanganike.

19 Maabaho wezangala kwa wanhu weli siyo Wayahudi,
wawo wezamkeweza na wezamulanha mibalati na weza-
muwamba mumsalaba, mbali siku deketatu hamwande
kezazilibuka kuwadanganike.”

Mapulo ya mama imwe
(Maliki 10:35-45)

20 Maabaho mke wa Zebedayo na wanage waidi wa
chilume wamwizila Yesu. Imama iyo kumtumbalila Yesu
mavindi na kalonda yatendiligwe choyolonda.
21 Yesu kamuuza, “Kolonda choni?”
Imama ija kamwidika, “Nikile chilagano kuwa wano
wanangu waidi wezakala ubanzi wako wa kumoso na ubanzi
wako kulume muna Ufalume wako.”
22 Yesu kedika, “Hamuchimanyile bule chiya chimupula.
Vino modaha kumgwila nhungo yoning'wila niye?”
Wamwidika, “Chodaha.”
23 Yesu kawalongela, “Kweli mwizakung'wila nhungo
yangu, mbali kukala ubanzi wangu wa kumoso na ubanzi
wangu wa kulume, niye nabule udahi wa kuweng'ha. Mbali
wokwing'higwa waja wasasaliligwe na Tati yangu.”
24 Waja wanahina longo dimwe viwahulike ivo, wawehila
waja iwandugu waidi.
25 Yesu kawatanga wose hamwe na kawalongela, “Mu-
vimanya kuwa watawala wa wanhu weli siyo Wayahudi
wotawala kwa nguvu, na weli na ukulu wowatumikisha.
26 Mbali haizakuwa ivo bule kumwenu. Munhu
yoyose yolonda yawe mkulu kumwenu, kolondeka yawe
msang'hani wenu.
27 One munhu yoyose yolonda kuwa wa mwanduso, kolon-
deka yawe mtumwa wenu,
28 fana viya Mwana wa Munhu hezile kusang'haniligwa
bule, mbali kusang'hanila na kulava ugima wake kwa ichimu
cha kukombola wanhu wengi.”

Yesu kowahonya vipofu waidi
(Maliki 10:46-52; Luka 18:35-43)

29 Yesu na wanahina wake viwakalile wolawa Yeliko,
lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela.
30 Wanhu waidi vipofu wakala wakalile mumgwazogwazo
ya inzila. Viwahulike Yesu kofosa, wandusa kuguta, “Mn-
dewa! Mwana wa Daudi, uchiwonele ubazi.”
31 Lung'husesa luwabwakila, wawalongela wanyamale.
Mbali wawo waiyoha kulandula yamadizi, “Mndewa!
Mwana wa Daudi! Uchiwonele ubazi!”
32 Yesu kema na kawatanga, kawauza, “Molonda nimten-
deleni choni?”
33 Wamwidika, “Mndewa, cholonda kuwona!”

34 Yesu kawawonela ubazi na kawadalisa meso yawo. Ba-
hobaho wadaha kuwona, nawo wamsondelela.

21

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Maliki 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

1 Yesu na wanahina wake viwakalile habehi na Yelusalemu,
wafika Besifage kuna ulugongo lwa Mizaituni. Uko Yesu
kawatuma wanahina wake waidi wamulongolele.
2 Kawalongela, “Hiteni mbaka chibululu chiya chili kuu-
longozi wenu. Baho mwizamfika chihongwe na mwanage
wafungigwa, wafunguleni muwagale hano.
3 Munhu yahamulongelani mbuli yoyose, longeni, ‘Mn-
dewa kowalonda na kezawabweleza.’ ”
4 Yano yose yalawila muladi yaja yose yalongigwe na mu-
lotezi wa Mulungu yatimie,
5 “Dilongele bululu da Sayuni,
‘Lola mfalume wako kokwiza,
muhole na kakwela chihongwe,
mwana chihongwe.’ ”
6 Wanahina waja wahita, watenda fana Yesu viyawalag-
ilize kutenda.
7 Wamgalila Yesu chihongwe ija na mwana chihongwe,
wanzanza viwalo mchanyha yake na Yesu kakwela kun-
gongo wake.
8 Wanhu wengi wanzanza viwalo vawo mwiinzila na
wanhu wamwenga wakanha matambi ya ming'andi ya mi-
tende, wayazanza mwiinzila.
9 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lulongole na waja wowa-
sondelele walandula madizi yawo, walonga,
“Nhogolwa, Mwana wa Daudi,
Mulungu yomtemela mate yokwiza kwa zina da Mndewa!
Nhogolwa kwa yeli mchanyha ng'hani kuulanga.”
10 Yesu viyengile Yelusalemu, bululu jose dingila tivitivi da
wanhu. Wanhu wauza, “Ino iyo yelihi?”
11 Lung'husesa lwa wanhu lwidika, “Ino ni Yesu, Mulotezi
wa Mulungu kulawa Nazaleti yili uko Galilaya.”

Yesu kohita kuna Ikaye ya Mulungu
(Maliki 11:15-19; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

12 Maabaho Yesu kengila mwi Ikaye ya Mulungu.
Kawawinga wanhu wose wowakalile wogula na kuchuuza
vinhu umo mwi Ikaye ya Mulungu. Maabaho kahindula
meza za wavunja hela na kahindula vigoda va wachuuza
nziwa.

13 Kawalongela, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile,
Mulungu kalonga, ‘Kaye yangu izatangigwa kaye ya nham-
biko.’ Mbali mweye muitenda kuwa mina ya wabavi.”
14 Vipofu na mbetembete wamuhitila umo mwi Ikaye ya
Mulungu, nayo kawahonya.
15 Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wehilwa
ng'hani viwawone mauzauza yoyatendile Yesu, na wana vi-
walandule madizi yawo mwi Ikaye ya Mulungu viwalongile,
“Nhogolwa Mwana wa Daudi!”
16 Wamuuza Yesu, “Vino kuwahulika wano chiwolonga?”
Yesu kawedika, “Wona, nihulika. Vino hamusomile bule
muna Yamaandiko Yelile, ‘Muwafundiza wana wadoododo
na ving'hele kulava nhogolwa inogile.’ ”
17 Maabaho Yesu kawaleka, kahita kunze ya bululu da
Besaniya, uko kagona.

Yesu koubwakila mbiki wa mtini
(Maliki 11:12-14, 20-24)

18 Imitondo ng'hani Yesu viyakalile kobwela kudibulu jake,
kakala na nzala.
19 Kauwona mbiki wa mtini mumgwazo ya inzila, kauhitila
mbali hawonile chochose, ila kawona mayani muhala. Ivo
kaulongela mbiki uwo, “Whizakwima matunda kaidi ng'o!”
Bahobaho mbiki uwo unyala.
20 Wanahina wake viwawonile ivo, wazanywa ng'hani,
waiuza, “Vino, habali mtini uno unyala chihima hima?”
21 Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, muhahuwila bila
kwika shaka, hamwizatenda ijo dilawilile kwa mtini muhala,
mbali hata muhaulongela lugongo luno, ‘Ng'oka ukayase
mwenyewo mwiibahali,’ nawo wizatenda ivo.
22 One muhahuwila, mwizahokela chochose
chondamupule muna inhambiko.”

Mbuli ya udahi wa Yesu
(Maliki 11:27-33; Luka 20:1-8)

23 Yesu kengila muna Ikaye ya Mulungu. Viyakalile ko-
fundiza, wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa
bumbila da wahuwila wa Chilisito, wamuuza, “Vino weye
kotenda mbuli izo kwa udahi wa yelihi? Yelihi yakwing'hile
udahi uno?”
24 Yesu kawedika, “Nomuuzani mbuli imwe, one muhani-
dika, nizamulongelani kuwa notenda yano kwa udahi wa
yelihi.
25 Vino ubatizo wa Yohana ulawa kulihi? Ulawa kuulanga
hebu ulawa kwa wanhu?”
Mbali wawo wandusa kuiuzagiza, “Chihalonga, ‘Ulawa ku-
ulanga,’ kezachiuza, ‘Habali hachimtogole Yohana?’

26 One chihalonga, ‘Ulawa kwa wanhu,’ chodumba
lung'husesa kwaviya wose wotogola kuwa Yohana mulotezi
wa Mulungu.”
27 Ivo wamwidika, “Hachivimanyile bule.”
Yesu kawalongela, “Na niye iviya simulongelani kuwa no-
tenda yano kwa udahi wa yelihi.

Simwe da wabwanga waidi

28 “Vino mweye mogesa choni? Kukala na munhu kana
wana waidi. Kamuhitila ija wa mwanduso, kamulongela,
‘Mwanangu, hita diyelo ukasang'hane usang'hano muna um-
gunda.’
29 Mwana ija kedika, ‘Ndema,’ mbali hamwande katogola
na kahita kusang'hana usang'hano.
30 Maabaho tata ija kamuhitila mwana imwenga, kamu-
longela viyaviya, nayo kamwidika, ‘Ona mwenevale,’ mbali
haitile bule.
31 Vino yelihi hagati ya wano katenda yanogile kwa tati
yake?”
Wamwidika, “Mwana ija wa mwanduso.”
Ivo Yesu kawalongela, “Nowalongela, wasola kodi na wag-
oni wezamulongolelani kwingila muna Ufalume wa Mu-
lungu.
32 Yohana Mbatizi keza kumwenu kamulagusani nzila
inogile, na mweye hamumtogole bule. Mbali wasola
kodi na wagoni wamtogola. Iviya hata vimuwonile yayo,
hamusamhile na hamumtogole bule.”

Simwe da mgunda wa zabibu na walimi
(Maliki 12:1-12; Luka 20:9-19)

33 Yesu kawalongela, “Tegelezeni simwe dimwenga.
Kukala na munhu imwe mwene mgunda, kahanda zabibu.
Kazungulusa wako, kahimba kombo da kukamila divai na
kazenga lingo, maabaho kaweka walimi. Viyakomeleze ivo
kasegela kahita isi ya kutali.
34 Siku za kwaha zabibu viyafikile, kawatuma watumigwa
wake kwa waja iwalimi muladi wakasole zabibu.
35 Mbali walimi wawagwila watumigwa waja, imwe
wamtowa, na imwenga wamkoma, na imwenga wamkoma
kwa mabwe.
36 Kawatuma kaidi watumigwa wamwenga wengi kufosa
waja wa mwanduso, mbali walimi wawatendela viyaviya.
37 Kuuhelelo, kamtuma mwanage kuno kolonga,
‘Mwanangu wezamtegeleza.’
38 Mbali walimi waja viwamuwone mwanage, wailongela
wawo kwa wawo, ‘Ino iyo muhazi, chimkome muladi chisole
uhazi wake.’

39 Wamgwila na wamwasa kunze ya umgunda wa mizabibu, wamkoma.”
40 Maabaho Yesu kawauza, “Vino mwene mgunda wa mizabibu vondayeze, kezawatenda choni walimi wawo?”
41 Wawo wamwidika, “Kezawakoma wanhu wawo wehile, nayo kezaweng'ha walimi wamwenga umgunda wake, wawo wezamwing'ha matunda kwa siku zake.”
42 Yesu kawalongela, “Vino hamunasoma muna Yamaandiko Yelile viyolonga?
‘Dibwe dowalemile wazenzi kuzengela,
diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.
Mndewa kachitenda chinhu chino,
na chiwa chinhu cha mwaznyo n'hani kumwetu.’
43 “Ukweli nowalongela, Ufalume wa Mulungu wizasegezigwa kumwenu na kwing'higwa wanhu wamwenga wokweleka matunda yake, wawo ni waja wowotenda viyolonda Mulungu.
44 Munhu yoyose yondayagwiligwe na mhanda iyo, kezabenekabeneka, na munhu yoyose yondaingwile, izandunda tipitipi.”
45 Wakulu wa nhambiko na Mafalisayo viwahulike masimwe yayo, wavimanya kuwa kakala kowalonga wawo.
46 Ivo wakala wozahila zila ya kumgwila, mbali wakala wodumba wanhu, kwaviya wanhu wamuwona kuwa Yesu ni mulotezi wa Mulungu.

22

Simwe da dugila da zengele
(Luka 14:15-24)

1 Yesu kalonga nawo kaidi kwa masimwe.
2 “Ufalume wa kuulanga ulinga vino. Kukala na mfalume yaweng'hile mwanage dugila da zengele.
3 Maabaho kawatuma wasang'hani wake wawatange waja wowagonikigwe kunaisola, mbali wowagonikigwe walema kwiza.
4 Kawatuma kaidi wasang'hani wamwenga, kawalongela wakawalongele, ‘Dugila jangu disasaligwa dimala, ng'ombe lume na dang'ang'a wanenehe wachinjigwa wamala, na chila chinhu chikigwa goya chimala. Izoni kuna didugila!’
5 Mbali wawo wowagonekigwe hawagesile, wahita imwe kumgunda wake na imwenga kuna ibiashala yake,
6 na wamwenga wawamha wasang'hani waja, wawaliga na kuwakoma.
7 Mfalume ija kapata ludoko, kawatuma wakalizi wake wahite kuwakoma wakomaji wawo na kusoma bululu jawo.

8 Maabaho kawalongela wasang'hani wake, ‘Ndiya ya zengele isasaligwa imala, mbali waja wowagonikigwe hawafaya bule.
9 Ivo hiteni kudikulugumbi, na wose wondamuwawone watangeni kuna isola.’
10 Watumigwa waja wahita kuna zinzila mhanda, wawagala wanhu wose wowawaonile, wehile na wanogile, dugila da zengele dikala dimemile wageni.
11 “Mfalume kengila mnyumba kuwalola wageni, kamuwona munhu hayawale walo da zengele.
12 Kamuuza, ‘Mbwiyangu kwingilaze muno na weye kwabule chiwalo cha zengele?’ Mbali munhu ija kakala hupi.
13 Baho mfalume kawalongela wasang'hani, ‘Mumfunge migulu na makono, maabaho mumwase kunze kudiziza, uko kezalila na kudunda meno.’ ”
14 Maabaho Yesu kakomeleza kwa kulonga, “Watangigwe wengi mbali wasaguligwe wadodo.”

Mbuza kusonhela kuliha kodi kwa mfalume wa Loma
(Maliki 12:13-17; Luka 20:20-26)

15 Maabaho Mafalisayo wahita kunze kutenda usaguzi muladi wadahe kumtega Yesu kwa mbuli zake.
16 Wawatuma wanahina wawo kumwake na wanahina wa chibumbila cha Helodi. Walonga, “Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa munhu mkweli, na iviya kofundiza nzila ya Mulungu chiukweli. Humdumba munhu yoyose, na iviya hulola ukulu wa munhu.
17 Lelo chilongele, kogesaze? Vinoga kumwing'ha kodi mfalume wa Loma hebu havinogile?”
18 Mbali Yesu kavimanya wihi wawo, kawalongela, “Mweye mwawadelenya! Mbona monigeza?
19 Nilaguseni hela yoisang'haniligwa kuliha kodi!”
Wamgalila sente.
20 Yesu kawauza, “Chihanga chino na zina dino va yelihi?”
21 Wamwidika, “Va mfalume wa Loma.”
Yesu kawalongela, “Mwing'heni mfalume wa Loma vili va mfalume wa Loma na mwing'heni Mulungu vili va Mulungu.”
22 Viwahulike ivo wazanywa, wamuleka na wasegela.

Mbuza kusonhela uzilibuko
(Maliki 12:18-27; Luka 20:27-40)

23 Siku iyo Masadukayo wamwenga, wanhu wowolonga kuwa wanhu wowadanganike hawadaha kuzilibuka, wamuhitila Yesu,
24 wamuuza, “Mfundiza, Musa kalonga munhu yahadanganika bila kuleka wana, ndugu yake yamsole mgane iyo muladi yanpatile wana ndugu yake yoyadanganike.

25 Lelo kukala na ndugu saba, wa mwanduso kasola,
maabaho kadanganika bila kupata wana, kamulekela ndugu
yake muke iyo.
26 Ndugu wekaidi ikala ivo ivo, na wekatatu, mbaka wose
saba.
27 Kuuhelelo mama ija nayo kadanganika.
28 Lelo muna isiku ya kuzilibuka, mama iyo kezakuwa
muke wa yelihi? Ndugu wose saba wamsola."
29 Yesu kawedika, "Mweye mokwaga kwaviya hamuya-
manyile Maandiko Yelile wala udahi wa Mulungu.
30 Kwaviya wanhu wowadanganike vondawazilibuke,
hawezasola wala kusoligwa, mbali wezakuwa fana msenga
wa kuulanga.
31 Na kwa mbuli ya kuzilibuka, vino hamusomile bule
muna ichitabu Mulungu viyalongile,
32 'Niye Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na
Mulungu wa Yakobo.' Sili Mulungu wa wanhu wowadan-
ganike, mbali Mulungu wa wanhu weli wagima."
33 Lung'husesa viwahulike ivo, wazanywa ng'hani na ma-
fundizo yake.

Lagilizo kulu
(Maliki 12:28-34; Luka 10:25-28)

34 Mafalisayo viwahulike kuwa Yesu kowatenda
Masadukayo wanyamale, waiduganya hamwe.
35 Imwe wawo, yoyakalile mfundiza Malagilizo kamuuza
Yesu kwa kungeza.
36 "Mfundiza, Lagilizo dilihi dili kulu kufosa yose?"
37 Yesu kamwidika, " 'Mulonde Mndewa Mulungu wako
kwa moyo wako wose, na kwa muhe wako wose, na kwa
nzewele zako zose.'
38 Dino ijo lagilizo dili kulu na da mwanduso.
39 Na lagilizo dekaidi ijo dino, 'Mulonde mkaya miyago fana
viuilonda mwenyewo.'
40 Malagilizo yose ya Musa na maandiko yose ya walotezi
wa Mulungu vohuwila malagilizo yano maidi."

Mbuza kusonhela Chilisito?
(Maliki 12:35-37; Luka 20:41-44)

41 Mafalisayo viwaiduganye hamwe, Yesu kawauza,
42 "Mweye mogesa choni kwa mbuli ya Chilisito Mkom-
bola? Vino mwelekwa wa yelihi?"
Wawo wamwidika, "Mwelekwa wa Daudi."
43 Yesu kawauza, "Lelo habali Daudi kamtanga Mndewa
kwa udahi wa Muhe Yelile? Kwaviya Daudi kalonga,
44 'Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
Kala hano ubanzi wangu wa kulume,

mbaka niweke wehi wako hasi ya magulu yako.’
45 One Daudi komtanga iyo ‘Mndewa,’ Chilisito kokuwaze
mwelekwa wa Daudi?”
46 Habule munhu yoyose yoyadahile kumwidika Yesu, na
kusongela siku ija habule munhu yoyose yoyagezile ku-
muuza Yesu kaidi.

23

Yesu kowazuma wafundiza Malagilizo na Mafalisayo
(Maliki 12:38-39; Luka 11:43, 46; Luka 20:45-46)

1 Maabaho Yesu kalulongela lung'husesa lwa wanhu na
wanahina wake.
2 “Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wakala muna
ichigoda cha Musa.
3 Ivo yamheni na mutende yaja yose yowomulongelani,
mbali sekemuhige viya viwotenda wawo, wawo
hawasang'hana yaja yowoyalonga.
4 Wowatwika wanhu mbahasha zizamile na wawo
wenyewo hawalonda bule kugolosa hata kwa chidole
wadahe kupapa.
5 Wotenda chila chinhu muladi wawonigwe na wanhu,
kwaviya wovala mulamulo wandikigwe Malagilizo muna
ivihanga vawo na muna yamakono yawo, na wopanula vib-
waya va viwalo vawo.
6 Wolonda kukala kuna ivigoda va kuulongozi kuna ya-
madugila, na kukala kuchisogo kuna zikaye za kutosela.
7 Wolonda kulamsigwa na wanhu muna yamagulilo, na
wolonda kutangigwa ‘Mfundiza’.
8 Mbali mweye sekemtangigwe ‘mfundiza’, kwaviya mfun-
diza wenu ni imwe muhala, na mweye wose mwandugu
9 Na hano mwiisi sekemumtange yoyose, ‘Tata,’ kwaviya
muna Tata imwe muhala wa kuulanga.
10 Wala sekemutangigwe ‘Walangulizi’ kwaviya mulan-
gulizi wenu ni imwe muhala, nayo ni Chilisito.
11 Na mkulu kumwenu kolondeka yawe msang'hani wenu,
12 Na munhu yoyose yondayaitende mwenyewo mkulu,
kezahulumusigwa, na munhu yoyose yondayaitende
mwenyewo ndodo kezakwezigwa.

Yesu kobwakila udelenya wawo
(Maliki 12:40; Luka 11:39-42, 44, 52; Luka 20:47)

13 “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafal-
isayo! Wadelenya! Mowahindila wanhu Ufalume wa kuu-
langa mweye wenyewo hamwingila, na iviya hamuwalekela
wowolonda kwingila wengile.
14 Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo,
Wadelenya! Kwaviya moja muna zikaye za wagane, na kwa

udelenya motambika nhambiko nhali. Kwa ichimu icho
nhaguso yenu izakuwa ng'hulu ng'hani.

15 “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafal-
isayo! Wadelenya! Mogenda mwiibahali na mwiisi inyalile
muladi muwapate wanhu wasondelele nzila ya kumson-
delela Mulungu iyenu, na muhawapata mowatenda wawe
wana wa jehanamu, miyanza midi kufosa mweye wenyewo.

16 “Mwizagaya mweye walangulizi vipofu. Mofundiza,
‘Munhu yoyose yahailaha kwa kaye ya Mulungu siyo chinhu,
mbali kodaha kuilaha kwa zahabu ya Kaye ya Mulungu
kaifunga.’
17 Mweye wabozi na vipofu! Ilihi yili ng'hulu, zahabu hebu
Kaye ya Mulungu yoiitenda zahabu yele.
18 Iviya mofundiza, ‘Munhu yoyose yahailaha kwa chilingo
siyo chinhu, mbali munhu yondayailahe kwa nhambiko yili
muna imazabahu, ulaho uwo womwamha.’
19 Mweye vipofu! Ilihi yili ng'hulu nhambiko hebu chilingo
yoyiheleza inhambi?
20 Ivo munhu yoilaha kwa chilingo kailaha kwa chilingo
icho, na chochose chochikigwe mchanyha yake.
21 Na munhu yoyose yoilaha kwa Kaye ya Mulungu koilaha
kwa Kaye ya Mulungu, na Mulungu yokala mgati yake.
22 Na munhu yoyose yoilaha kwa ulanga, koilaha kwa
chigoda cha chifalume cha Mulungu, na kwa yeye yoyokala
mchanyha yake.

23 “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafal-
isayo! Wadelenya! Mosola zaka za wanhu, hata za mayani
yeli na mnung'ho unogile, manjano, na kuno moleka mbuli
za mana za malagilizo fana viya kumnogeza Mulungu, ubazi
na uhuwilo. Yano hasa yayo yomulondeka kuyamhilila bila
kuyaleka yaja yamwenga.
24 Mweye walangulizi vipofu! Mogemula ng'honzi muna
yamazi, mbali momela mnyama yotangigwa ngamiya!

25 “Mwizagaya wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wade-
lenya! Mosunha nhungo na machano kwa kunze mbali mgati
mumema vinhu vomuvipatile kwa kukwapula na ugila.
26 Weye Mfalisayo chipofu! Yandusa kusunha nhungo
mgati, na kunze kwizakwela iviya!

27 “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafal-
isayo! Wadelenya! Mulinga fana maleme yoyahakigwe langi
nzelu, yowoneka yanoga kwa kunze, mbali mgati yamema
mivuha ya wanhu wowadanganike na chila chinhu chifilile.
28 Na mweye iviya mowoneka na wanhu kwa kunze kuwa
munoga, mbali kwa mgati mumema uhasanyi na udelenya.

Yesu kolonga nhaguso yawo
(Luka 11:47-51)

29 “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo na Mafalisayo! Wadelenya! Mozenga maleme ya walotezi wa Mulungu na kuyahamba maleme ya wanhu wanogile.
30 Molonga cheye one chikalile uko miyaka iyo ya wasaho zetu, sigambe chitende chiya chiwatendile na kuwakoma walotezi wa Mulungu.
31 Mbali motogola wenyewo kuwa mweye mwawana wa wanhu wawakomile walotezi wa Mulungu.
32 Maabaho mukomelezela usang'hano wousang'hanigwe na wasaho zenu.
33 Mweye mazoka, na wana wa mazoka! Modahaze kuikimbila nhaguso ya jehanamu?
34 Maabaho nizatuma walotezi wa Mulungu kumwenu wanhu wabala na wafundiza, mbali wamwenga mwizawakoma na wamwenga mwizawawamba mumsalaba, na wamwenga mwizawalanha mibalati muna zikaye zenu za kutosela na kuwawinga kulawa bululu mbaka bululu.
35 Ivo damu yose ya wanhu wanogile ize mchanyha yenu ilililigwe mwiisi kusongela kuitiligwe damu ya Abeli ija yanogile mbaka kakala damu ya Zakaliya mwana wa Balakiya yomumkomile muna Ikaye ya Mulungu hagati ya hanogile na chilingo.
36 Nomulongelani kweli, mbuli zino zose zokwiza mchanyha ya wanhu wa ulelwa uno.

Ulondo wa Yesu kwa bululu da Yelusalemu
(Luka 13:34-35)

37 “Yelusalemu! Yelusalemu! Kuwakoma walotezi wa Mulungu na kuwatowa kwa mabwe waja wasenga woyawatumile Mulungu kumwenu! Miyanza mingahi nimkunzagizani hamwe kumwangu fana viya kolo da nguku vodikunzagiza vanage hasi ya mabawa yake, mbali hamulondile bule!
38 Na sambi loleni Kaye yenu ya Mulungu izakuwa hame.
39 Kwandusila sambi nomulongelani, hamwizaniwona kaidi! Mbaka vondamulonge, ‘Mulungu yomtemela mate iyo yokwiza kwa zina da Mndewa.’ ”

24

Yesu kolonga mbuli ya kusonhela kunangigwa kwa Kaye ya Mulungu
(Maliki 13:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu kasegela na kalawa kunze ya Kaye ya Mulungu, na viyakalile kohita, wanahina wake wamuhitila muladi wamulaguse yamazengo ya Kaye ya Mulungu.

2 Yesu kawedika, “Moyawona yano yose? Nowalongela
kweli, habule hata dibwe dimwe dondadisigale mchanyha ya
dimwenga, chila dibwe dizalagazigwa hasi.”

Uzidilwa na manhesa
(Masayo 13:3-13; Luka 21:7-19)

3 Yesu viyakalile muna ulugongo lwa mizaituni, wanahina
wake wamuhitila waidumwe wamulongela, “Chilongele
mbuli izo zizalawilila zuwaki na chilaguso chaki chondachi-
laguse kwiza kwako na uhelelo wa isi yose.”
4 Yesu kawedika, “Muiteganye, munhu yoyose
sekeyamvwizileni.
5 Kwaviya wanhu wengi wezakwiza kwa zina jangu na
wezalonga kuwa wawo ni Chilisito Mkombola, na weza-
wavwizila wanhu wengi.
6 Na mweye mwizahulika ndwagi na luvumo lwa ndwagi,
loleni sekendumbizwe, yayo yolondeka yalawilile kwaviya
uhelelo ung'hali haunalawilila.
7 Isi izaitowa na isi imwenga, ufalume wizaitowa na
ufalume umwenga. Kwizakuwa na nzala na gudemeko da isi
chila hanhu.
8 Yayo yose yalinga fana mwanduso wa usungu wa kuiba-
sula mwana.
9 “Mwizagwiligwa na kutuligwa muladi mutagusigwe na
mwizakomigwa. Wanhu wa zisi zose wezamwihilani kwa
ichimu changu.
10 Wanhu wengi wezaikwala na kuulema uhuwilo wawo,
na wezainunila, na wezaibiduka wenyewo kwa wenyewo.
11 Maabaho wezalawilila walotezi wa uvwizi wengi muladi
wawavwizila wanhu wengi.
12 Kwa ichimu cha kongezeka kwa yehile, na ulondo wa
wanhu wengi wizahola.
13 Mbali ija yondayafunye umoyo mbaka kuuhelelo, keza-
komboligwa.
14 Na Mbuli ino Inogile ya Ufalume izapetigwa muna isi
yose fana ukalangama kwa zisi zose, na maabaho uhelelo
wizakwiza.

Wihi wa ubananzi
(Maliki 13:14-23; Luka 21:20-24)

15 “Mwizawona, ‘Wihi wa ubananzi,’ woulongigwe na mu-
lotezi wa Mulungu Daniyeli. Dizakwima hanhu helile, ija
yosoma yavimanye.
16 Maabaho waja weli muna isi ya Yudeya, wakimbilila
kuna ulugongo.
17 Ija yeli kuna ichisuwili, sekeyahumuluke kuvisola vinhu
vili muna ikaye yake.

18 Munhu yeli kumgunda sekeyabwele kuchisogo kusola
walo jake.
19 Wezagaya china mama weli na wimo na wokong'heza
muna zisiku izo.
20 Toseni kwa Mulungu muladi kukimbila kwenu
sekekuwe muna zisiku za chihuhwe hebu siku za Mhumulo!
21 Kwaviya lusita ulo, kwizalawilila magayo makulu, na iyo
hainalawilila kwandusila kulumbigwa kwa isi mbaka diyelo
na haizalawilila kaidi.
22 Siku izo one sigambe zihunguzigwe, habule munhu
yoyose yahakomboke, mbali Mulungu kezahunguza siku izo
kwa ichimu cha woyawasaguligwe na Mulungu.
23 "Siku izo yoyose yondayawalongele mweye, 'Loleni
Chilisito Mkombola kahano!' Hebu 'kahaja!' Sekemtogole.
24 Kwaviya wezalawilila Machilisito wa uvwizi na
walotezi wa uvwizi, nawo wezatenda mauzauza makulu na
mawewedeko, muladi one ihadahika wadahe kuwavwizila
mbaka wanhu wowasaguligwe.
25 "Tegelezeni! Nomulongelani mbuli ino lung'hali lusita
halunafika.
26 "Hebu munhu yoyose yahakulongela, 'Lola, ka kuna
dibwilingu!' Sekemuhite, hebu 'Koifisa hano,' sekemutogole.
27 Kwaviya lumuli vilulawa ulawilo wa zuwa mbaka
uswelo wa zuwa, ivo vondaiwe kwiza kwa Mwana wa
Munhu.
28 "Hohose heli na mtufi, vilele woiting'hana.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Maliki 13:24-27; Luka 21:25-28)

29 "Vondauwe uzidilwa wa siku izo, zuwa dizagumigwa
ziza, na mwezi hawizalava mulenge wake, na nhondo
zizalagala kulawa kuulanga, na ludabwa wa kuulanga
zizatingisigwa.
30 Maabaho chilaguso cha Mwana wa Munhu chizawoneka
kuulanga, wanhu wa makabila yose muna isi wezalila von-
dawamuwone Mwana wa Munhu kokwiza kulawa kuna ya-
mawingu ya kuulanga kwa udahi na utunhizo mkulu.
31 Nayo kezawatuma wasenga wa kuulanga hamwe na dizi
kulu da mhalati, nayo kezawating'hana wanyachende wake
kulawa chila ubanzi wa isi, kulawa uhelelo uno wa kuulanga
mbaka umwenga.

Simwe da mbiki wa mtini
(Maliki 13:28-31; Luka 21:29-33)

32 "Kwa mbiki wa mtini muifunze simwe, matambi yake
yokwandusa kutombola na kulava mayani, muvimanye
mvula yahabehi.

33 Iviya na mweye vimuyawona yano yose viyotendeka,
muvimanye kuwa siku zahabehi ng'hani.
34 Nowalongela kweli, mbuli zino zose zizalawilila
wang'hali wanhu wokala sambi hawanadanganika.
35 Ulanga na isi vizafosa, mbali mbuli zangu hazizafosa
bule!

Habule yamanyile saa wala siku
(Maliki 13:32-37; Luka 17:26-30, 34-36)

36 "Habule munhu yamanyile siku iyo wala saa, hata
wasenga wa kuulanga wala Mwana, ila Tata muhala.
37 Kwiza kwa Mwana wa Munhu kwizakuwa fana yaja
yoyalawilile siku za Nuhu
38 Zisiku izo ing'hali hainalawilila gombo, wanhu wakala
woja na kungwa, wosola na kusoligwa mbaka Nuhu viyengile
mwiisafina.
39 Wakala hawavimanyile chochilawilile mbaka gombo
diwasola wose. Ivo niivo vondaiwe kwiza kwa Mwana wa
Munhu.
40 Siku izo wanhu waidi wezakuwa kumgunda, imwe keza-
soligwa na imwenga kezalekigwa.
41 Wanaake waidi wezakuwa wodunda ndiya, imwe keza-
soligwa na imwenga kezalekigwa.
42 "Ivo, kaleni meso, kwaviya hamuvimanyile siku yon-
dayeze Mndewa wenu.
43 Mbali muvimanye mbuli ino, Mwenekaye one yavimany-
ile lusita luyokwiza mbavi, yahakalile meso, sigambe yaileke
kaye yake ibenigwe.
44 Kwa ichimu icho na mweye muisasale kwaviya Mwana
wa Munhu kokwiza muna isiku hamuilolele.

Msang'hani mwaminika na msang'hani heli mwaminika
(Luka 12:41-48)

45 "Yelihi yeli msang'hani mwaminika mwene nzewele,
mwenevale wake yamwike hachanyha ya wamwenga,
yaweng'he ndiya kwa lusita lwake.
46 Izakuwa vinoga kwa msang'hani ija mwenevale wake
yaheza komfika katenda ivo.
47 Nowalongelani kweli, mwenevale kezamwika
msang'hani iyo mchanyha ya vinhu vake vose.
48 Mbali msang'hani yehile kolonga mwenyewo kuwa
mwenevale wake kokalama kubwela,
49 Maabaho kandusa kuwatowa wasang'hani wayage na
kuja na kung'wa hamwe na walevi.
50 Maabaho mwenevale wa msang'hani ija kezakwiza siku
hamuilolele na saa haimanyile.

51 Mwenevale kezamkanha vihande, na kumwika hamwe
na bumbila da wadelenya, uko kwizakuwa na ndilo na
kudunda meno.

25

Simwe da wali longo

1 “Chipindi icho, ufalume wa kuulanga wizakuwa fana
vino. Kukala na wali longo wowasolile mawenge yawo,
maabaho wahita kungozela msolaji.
2 Watano wawo wakala wabozi, na watano wakala wabala.
3 Waja iwabozi wasola mawenge yawo mbali hawasolile
ngama ya mavuta ya moto.
4 Mbali waja iwabala wasola mavuta mwiizinyhupa zawo
hamwe na mawenge yawo.
5 Msola viyakalame kwiza, wose wandusa kukukila na
wagona nhongo.
6 “Chilo chikulu, nyangi zigutigwa kunze, ‘Izoni msolaji
kafika! Laweni muhite mukamuhokele!’
7 Wali wose longo walamka na wasola mawenge yawo.
8 Waja iwabozi wawalongela iwabala, ‘Ching'heni mavuta
yenu chidogo kwaviya mawenge yetu yazimika.’
9 Waja iwabala wawedika, ‘Haidahika bule kwaviya yano
yeli muno hayafaya mweye na cheye. Vinogile muhite kwa
wachuuza mavuta mukagule mavuta yenu wenyewo.’
10 Ivo waja wali iwabozi wahita kugula mavuta. Viwakalile
wang'hali mwiinzila, msolaji kafika, wali wakalile waisasala
wamala wengila nayo mwiikaye ya sola, na wahinda ulwivi.
11 “Hamwande waja wali iwabozi weza, wandusa kutanga,
‘Mwenevale! Mwenevale! Chivugulile ulwivi.’
12 Mbali mwenevale kawedika, ‘Nowalongela kweli, mw-
eye simmanyileni bule.’ ”
13 Yesu kakomeleza kwa kuwalongela, “Kaleni meso, kwa
ichimu hamvimanyile siku wala saa.

Simwe da wasang'hani watatu
(Luka 19:11-27)

14 “Kaidi ufalume wa kuulanga wizakuwa fana vino.
Kukala na munhu imwe kalonda kuhita mwanza, kawatanga
wasang'hani wake na kuwalongela wakalize vinhu vake.
15 Kamwing'ha imwe masanduku matano ya hela,
imwenga masanduku maidi ya hela, na imwenga sanduku
dimwe da hela, chila munhu fana viyadahile. Maabaho
kasegela, kahita mwanza wake.
16 Msang'hani ija yoyeng'higwe masanduku matano ya
hela, kahita kazisang'hanila, kapata faida masanduku
matano yamwenga ya hela.

17 Iviya ija yoyeng'higwe masanduku maidi kasang'hanila
kapata faida masanduku maidi yamwenga.
18 Mbali ija msang'hani yoyeng'higwe sanduku dimwe,
kahita, kahimba hasi na kaifisa hela ya mwenevale wake.

19 "Vilufosile lusita lutali, mwenevale wa watumigwa waja
kabwela na kandusa kupeta hela ziyaweng'hile watumigwa
wake.
20 Msang'hani wa mwanduso yoyeng'higwe masanduku
matano, kagala masanduku yamwenga matano, kamulon-
gela mwenevale wake, 'Mwenevale, kuning'ha masanduku
matano, na hano hana masanduku yamwenga matano ya
hela faida yonipatile.'
21 Mwenevale wake kamulongela, 'Vinoga msang'hani un-
ogile na wa kwaminika! Kwaminika kwa madodo, nizakwika
mchanyha ya mengi. Ingila umo mwa kudeng'helela mwa
mwenevale wako.'
22 "Maabaho msang'hani yoyeng'higwe masanduku maidi
keza, kamulongela mwenevale wake, 'Mwenevale, kun-
ing'ha masanduku maidi, lola masanduku maidi ya hela
yamwenga faida yonipatile.'
23 Mwenevale wake kamulongela, 'Vinoga mtumigwa un-
ogile. Kukala kunoga kwa madodo nizakwika mchanyha ya
mengi. Izo udeng'helele hamwe na mwenevale wako.'

24 "Maabaho ija yahokele sanduku dimwe da hela imwe
keza kalonga, 'Mwenevale, nivimanya kuwa weye kwa
munhu ndala. Kogobola hanhu huhahandile, na koduganya
hanhu huhamizile mbeyu.
25 Nidumba, ivo nihita nidifisa sanduku da hela muna
umsanga. Lola hela yako aino.'

26 "Mwenevale wake kamwidika kamulongela, 'Weye mtu-
migwa wihile na mbwa! Kovimanya kuwa niye nogobola
hanhu sihahandile na noduganya hanhu sihamizile mbeyu.
27 Viilondeka weye wiike hela yangu kwa iwaja wolava
limangwe, na niye niheza nisole iyangu na kuhokela
yoileligwe.
28 Muhokeni hela iyo iyeli nayo, mwing'heni ija yeli na
masanduku longo ya hela.
29 Kwaviya munhu yoyose yeli na chinhu kokongeziligwa,
mbali ija yeli bule kezahokigwa mbaka chiya ichidodo chiyeli
nacho.
30 Na mtumwa ija yelibule faida mwaseni kutali kunze
kuna diziza, uko kezalila na kudunda meno.

Nhaguso ya kuuhelelo

31 “Mwana wa Munhu vondayeze muna utunhizo wake
hamwe na wasenga wa kuulanga, kezakala mwiichigoda cha
chifalume chake,
32 na wanhu wa zisi zose wezaiting'hana haulongozi wake,
nayo kezawagola fana viya ndima viyowagola ng'hondolo na
luti.
33 Kezaweka ng'hondolo ubanzi wa kulume na luti ubanzi
wa kumoso.
34 Maabaho Mfalume kezawalongela waja weli ubanzi
wake wa kulume, ‘Izoni mweye womutemiligwe mate na Tati
yangu, hokeleni ufalume unifunganyiligwe kwandusila isi
viilumbigwe.
35 Nikala na nzala, muning'ha ndiya, nikala na ng'hilu,
muning'ha mazi ya kung'wa, nikala mgeni, munihokela
muna ikaye yenu,
36 nikala nabule chiwalo, muning'ha chiwalo, nikala
mtamu, mwiza kunisang'hanila, nikala mchifungo, mwiza
kunilaula.’
37 “Maabaho wanhu wanogile wezamwidika, ‘Mndewa,
zuwaki chikuwona kwa nzala chikwing'ha ndiya? Hebu
zuwaki chikuwona kuna ng'hilu chikwing'ha mazi?
38 Hebu zuwaki viukalile mgeni chikuhokela muna ikaye
yetu? Hebu zuwaki viukalile kwabule chiwalo chikuyawaza?
39 Hebu zuwaki chikuwona kwamtamu hebu kwa mchi-
fungo chiza kukulaula?’
40 “Mfalume kezawedika, ‘Nowalongeleni kweli, fana
vimuwatendela ndugu zangu wawo wadodo, munitendela
niye!’
41 “Maabaho kezawalongela waja weli ubanzi wake wa ku-
moso, ‘Segeleni kumwangu, mweye womuduwiligwe na Mu-
lungu, muhite kuna umoto wa siku zose uyekiligwe Mwihi na
wasenga wa kuulanga wake!
42 Kwaviya nikala na nzala hamuning'hile ndiya, nikala na
ng'hilu hamuning'hile mazi ya kung'wa,
43 nikala mgeni, hamunihokele muzikaye zenu, nikala nab-
ule chiwalo hamuniyawaze bule, nikala mtamu na mwi-
ichibano hamwizile kunilaula.’
44 “Wawo wezakwidika wezalonga, ‘Mndewa zuwaki
chikuwona kwa nzala, hebu kuna ng'hilu, hebu kwa
mgeni, hebu kwabule chiwalo, hebu kwa mtamu, hebu
kwa mchifungo, sekechikutaze?’
45 Mfalume kezawedika, ‘Ukweli nowalongela, chochose
chiya hamuwatendele wadodo wawo, hamunitendele niye
bule.’
46 Wawo wezahita kwingila magayo ya siku zose, na
wanogile wezahita kuna ugima wa siku zose.”

26

Mpango wa kumkoma Yesu
(Maliki 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Yesu viyakomeleze kufundiza mbuli zino zose, kawalongela wanahina wake,
2 “Fana vimumanyile zihafosa siku mbili, izakuwa dugila da Pasaka, na Mwana wa Munhu kezalavigwa muladi yawambigwe mumsalaba.”
3 Siku ziya wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito woiting'hana muna imhongono ya mkulu wa nhambiko, zina jake Kayafa,
4 wazahila nzila ya kumgwila Yesu chinyelenyele muladi wamkome.
5 Walonga, “Mbali sekeiwe siku za dugila, sekeilawilile ndwagi mwa wanhu.”

Yesu kogidiligwa mavuta ya hela ng'hulu ng'hani uko Betaniya
(Maliki 14:3-9; Yohana 12:1-8)

6 Yesu viyakalile Besaniya, mwiikaye ya munhu yotangigwa Saimoni yoyaugule utamu wa dikulu.
7 Yesu viyakalile koja, mwanamke imwe kamwizila na nyhupa ya alabasita inogile ng'hani yili na mavuta ya hela nyingi ng'hani, kangidila muna iditwi jake.
8 Mbali wanahina viwawone ivo, wehilwa ng'hani, wauza, “Wachoni unanzi uno?
9 Mavuta yano ya sente nyingi ng'hani yahachuuzigwa kwa sente nyingi, na sente zino wogoliligwa ngayengaye.”
10 Yesu kamanya chiwakalile wolonga, kawalongela, “Habali mongaza mama ino? Kanitendela chinhu chinogile.
11 Siku zose munawo ngayengaye, mbali hamwizakuwa na niye siku zose.
12 Viyanigidile mavuta ya hela ng'hulu ng'hani muna ulukuli lwangu, kafunganya kuwandigwa kwangu.
13 Ivo nowalongela ukweli, hohose hondahapetigwe Mbuli Inogile mwiisi yose, chino chiyatendile mwanamke ino, chizalongigwa kwa kumbukumbu ya mwanamke iyo.”

Yuda kotogola kumbiduka Yesu
(Maliki 14:10-11; Luka 22:3-6)

14 Maabaho Yuda Isikaliyoti, imwe wa waja wanahina longo na waidi kahita kwa wakulu wa nhambiko,
15 kawauza, “Mwizaning'ha choni one nihangala Yesu kumwenu?” Wampetela hela malongo matatu.
16 Kulawa baho, Yuda kakala kozahila nzila ya kumuhinduka Yesu.

Yesu koja ndiya ya Pasaka hamwe na wanahina wake
(Maliki 14:12-21; Luka 22:7-13, 21-23; Yohana 13:21-30)

17 Siku ya mwanduso ya Dugila da Magate Hayanagumigwa
Lusu, wanahina wa Yesu wamuhitila, wamuuza, “Halihi
houlonda chikufunganyile ndiya ya Pasaka?”
18 Yesu kawedika, “Hiteni uko kudibululu, mwizafika
munhu mulongeleni, ‘Mfundiza kolonga, siku yangu yah-
aguhi. Nizakuja ndiya ya Pasaka hamwe na wanahina wangu
kumwako.’ ”
19 Wanahina watenda fana Yesu viyawalongela, wafun-
ganya ndiya ya Pasaka.
20 Viifikile ichigulogulo, Yesu na wanahina wake longo na
waidi wakala hasi woja.
21 Viwakalile woja, Yesu kalonga, “Nowalongela kweli,
imwe wenu kezanibiduka.”
22 Wanahina wawona usungu, wandusa kumuuza, imwe
imwe, “Mndewa, ni niye?”
23 Yesu kawedika, “Munhu yoyose yovabika gate hamwe na
niye muna ichiziga, iyo yondayanihinduke.
24 Mwana wa Munhu kohita kumwake fana Maandiko
Yelile viyolonga. Mbali lwake munhu ija yombiduka Mwana
wa Munhu. Yahawile vinoga munhu iyo sigambe yelekigwe
bule.”
25 Yuda, iyo yondayambiduke Yesu, kamuuza, “Ni niye
mfundiza?”
Yesu kamwidika, “Mndewa, ni niye?.”

Ndiya ya Mndewa
(Maliki 14:22-26; Luka 22:14-20; 1 Wakolimso 11:23-25)

26 Viwakalile woja, Yesu kasola gate, kamwing'ha hewela
Mulungu, maabaho kamogola na kaweng'ha wanahina
wake, kalonga, “Hineni muje wose, luno ulo lukuli lwangu.”
27 Maabaho kasola nhungo, kamwing'ha hewela Mulungu,
kalonga, “Hineni mung'we wose kwa nhungo ino.”
28 “Ino iyo damu yangu ya lagano, yoikwitika kwa wanhu
wengi kwa ichimu cha kulekelela uhasanyi.
29 Mbali nowalongela, sizakung'wa kaidi divai ya mzabibu
mbaka vondaning'we ya sambi hamwe na mweye muna
Ufalume wa Tati yangu.”
30 Maabaho wemba wila, wasegela wahita kuna ulugongo
lwa Mizaituni.

Yesu kolotela kuwa Petili kezambela
(Maliki 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

31 Maabaho Yesu kawalongela, “Mweye wose ichilo
chino mwizanileka, kwaviya Yamandiko Yelile yolonga,
‘Mulungu kezamkoma mdimi, na bumbila da ng'hondolo
wezaimwaga.’

32 Mbali hamwande vondanizilibuke, nizawalongolela
kuhita mkowa wa Galilaya."
33 Petili kedika, "Hata one wose wahakuleka, niye siza-
kuleka bule!"
34 Yesu kamulongela Petili, "Nokulongela ukweli, yang'hali
nzogolo hanakwika, kwizanibela miyanza mitatu kuwa hu-
nimanyile."
35 Petili kedika, "Hata nihalondeka kudanganika hamwe na
weye, sizakubela bule!"
Na wanahina wamwenga walonga ivo ivo.

Yesu kotosa uko Gesisemane
(Maliki 14:32-42; Luka 22:39-46)

36 Maabaho Yesu kahita na wanahina wake hanhu
hotangigwa Gesisemane, kawalongela, "Niye vonihita haja
kutosa, mweye kaleni hano."
37 Kawasola Petili na wana waidi wa Zebedayo, kandusa
kuwa na giyogiyo na kusafagila.
38 Kawalongela, "Moyo wangu wosafagila ng'hani habehi
na kudanganika. Kaleni hano, mukale meso hamwe na niye."
39 Maabaho kahita hatali chidogo, kagwa chingubi ngubi
katosa, kalonga, "Tati yangu, one ihadahika, unyepule na
nhungo ino ya manhesa muladi sekeinifike. Mbali siyo fana
vinilonda niye, mbali fana viulonda weye."
40 Maabaho kawabwelela waja wanahina watatu, mbali
kawafika wagona. Kamulongela Petili, "Iwaze hamudahile
kukala meso na niye hata kwa saa dimwe?
41 Kaleni meso na mutose muladi sekemugezigwe. Moyo
wolonda kutenda yanogile, mbali lukuli lwabule nguvu."
42 Bahobaho kahita kutosa mwanza wekaidi. Kalonga,
"Tati yangu, one haizadahika nhungo ino ya manhesa isegele
one siing'wile, lelo diya doulonda ditendeke."
43 Kabwela kaidi, kawafika wanahina wake wagona
kwaviya meso yawo yakala na vuwovuwo.
44 Yesu kawaleka kaidi mwanza weketatu, kahita kutosa
mbuli iyo iyo.
45 Maabaho kawezila wanahina wake, kawalongela,
"Mung'hali mugona na kuhumula? Loleni, lusita lufika
Mwana wa Munhu kutuligwa mmakono ya wahasanyi.
46 Lamkeni chihite. Loleni, munhu yondayanibiduke kok-
wiza!"

Yesu kogwiligwa
(Maliki 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

47 Yesu viyakalile yang'hali kogendelela kulonga nawo,
lusita uloulo Yuda, imwe wa wanahina longo na waidi, keza
hamwe na wanhu wengi wene mizele na malungu. Wanhu

wawo watumigwa na wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito.

48 Yuda kaweng'ha chilaguso kamala kuwalongela, “Ija yondanimnonele iyo iyo, mumgwile.”

49 Yuda kahita siku zose mbaka kuyeli Yesu, kalonga, “Mfundiza, nokulamsa!” Maabaho kamnonela.

50 Yesu kamulongela, “Mbwiya, tenda hima diya dikugalile.”

Maabaho wanhu wawo weza na wamgwila Yesu, wamtataliza.

51 Imwe wa waja wakalile hamwe na Yesu kagolosa mkono wake, kasomola zele jake, kamkanha mtumigwa wa Mkulu wa nhambiko digogogo digutwi da kulume.

52 Baho Yesu kamulongela, “Bweleza zele jako hanhu houdipatile, kwaviya wanhu wose wowokwamha zele wezadanganika kwa zele.

53 Mweye hamuvimanyile kuwa nihadahile kumtanga Tati yangu lusita ulo yahamgalile mvunyo wa majeshi kufosa longo na maidi ya wasenga wa kuulanga.

54 Mbali yano one hayalawilile, Yamaandiko Yelile yoyolonga kuwa yano yolondeka yalawilile yezakuwaze kweli?”

55 Maabaho Yesu kawalongela lung'husesa lwa wanhu, “Mwiza kunyamha kwa mazele na malungu fana viya niye nambavi? Siku zose nikala hasi na kufundiza muna Ikaye ya Mulungu, na hamunigwilile bule.

56 Yano yose yolondeka yalawilile muladi Maandiko Yelile ya walotezi wa Mulungu yatimie.”

Maabaho wanahina wose wamuleka, wakimbila.

Yesu haulongozi wa ichitala
(Maliki 14:53-65; Luka 22:54-55; Yohana 18:13-14, 19-24)

57 Wanhu waja wamgwilile Yesu wamgala kwikaye ya Mkulu wa nhambiko digogogo Kayafa, kuwakalile waiting'hana walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na wafundiza Malagilizo.

58 Petili kamsondelela kwa kutali mbaka kuluhelengo lwa ikaye ya mkulu wa nhambiko, kengila mgati, kakala hamwe na wakalizi muladi yadahe kulola yose yondayalawilile.

59 Wakulu wa nhambiko na chitala chose wazahila ukalangama wa uvwizi, wadahe kumkoma Yesu.

60 Mbali hawawonile ukalangama wowose, mbali wanhu wengi wema kulava ukalangama wa uvwizi. Hamwande weza wakalangama waidi.

61 Walonga, “Munhu ino kalonga, ‘Nodaha kuibomola Kaye ya Mulungu na kuizenga kaidi kwa siku nhatu.’ ”

62 Maabaho Mkulu wa nhambiko digogogokenuka, kamulongela Yesu, “Whidika mbuli? Vino wanhu wano wokulavila ukalangama waki?”

63 Mbali Yesu kanyamala. Mkulu wa nhambiko kamuuza kaidi, “Ilahe kwa zina da Mulungu yeli ngima, chilongele one weye iyo Chilisito Mwana wa Mulungu.”

64 Yesu kamwidika, “Ivo, fana voulonga. Mbali nowalongela, kusongela sambi mwizamuwona Mwana wa Munhu kakala ubanzi wa kulume wa Mulungu yeli na Udaho, kokwiza mchanyha mmawingu.”

65 Baho mkulu wa Nhambiko kadega viwalo vake, kalonga, “Kaliga! Hachilonda wakalangama kaidi! Sambi muhulika viyaligile.

66 Mweye mogesaze?”

Wamwidika, “Kolondeka yakomigwe!”

67 Maabaho wamtemela mate mchihanga na wamtowa magwang'wali, na wamwenga wamtowa mang'huwa.

68 Walonga, “Weye Chilisito, lotela yelihi yakutowile!”

Petili kombela Yesu
(Maliki 14:66-72; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

69 Petili kakala yakalile kunze kuluhelengo. Msang'hani imwe wa Mkulu wa nhambiko digogogo muke kamuhitila, kamulongela, “Nawe iviya kukala hamwe na Yesu wa Galilaya?”

70 Mbali Petili kabela haulongozi ha wose, kedika, “Sivimanya kuwa kolonga choni.”

71 Viyakalile kolawa kunze ya ulwivi, kaiting'hana na msang'hani imwe wa chike. Mtumigwa iyo kawalongela wanhu wakalile wema hanhu haja, “Ino kakala hamwe na Yesu wa Nazaleti.”

72 Mbali Petili kambela kaidi kwa kuilaha, “Simmanyile bule munhu iyo!”

73 Hamwande chidogo wanhu wakalile baho wamuhitila Petili wamulongela, “Weye kwa imwe wa wawo, ulonzi wako wochilagusa.”

74 Baho Petili kandusa kuiduwila na kuilaha, kalonga, one nolonga uvwizi Mulungu yanitaguse, “Simmanyile bule munhu iyo!”

Bahobaho nzogolo keka.

75 Petili kakumbuka mbuli ziyalongiligwe na Yesu, “Yang'hali nzogolo hanakwika, kwizanibela miyanza mitatu kuwa hunimanyile bule.” Kalawa kunze, kandusa kulila kwa usungu.

27

Yesu kogaligwa kwa Pilato
(Maliki 15:1; Luka 23:1-2; Yohana 18:28-32)

1 Imitootondo ng'hani wakulu wa nhambiko na walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito watenda
mpango muladi wadahe kumkoma Yesu.
2 Wandaza nzabi, maabaho wamsola na wangala kwa Pi-
lato yakalile mtawala wa Loma.

Ifa ya Yuda
(Sang'hano 1:18-19)

3 Yuda ija yoyambiduke Yesu, viyawone kuwa womta-
gusa, kawona ubazi, ivo kawabwelezela hela zawo malongo
matatu wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa bum-
bila da wahuwila wa Chilisito.
4 Kalonga, “Niye nibananga kwa kumbiduka munhu
yelibule uhasanyi yakomigwe.”
Wawo wamwidika, “Yayo cheye hayachisonhela manye
mwenyewo.”
5 Yuda kazasa zihela muna Ikaye ya Mulungu, maabaho
kasegela, kahita kuikoma mwenyewo kwa luzabi.
6 Wakulu wa nhambiko gogo wazisola hela izo na walonga,
“Muna yamalagilizo yetu hachilondeka bule kuzika mwi-
ingama ya nhambiko, kwaviya ni hela za damu.”
7 Wazitagusa hamwe hela izo na wazisang'hanila kugulila
Mgunda wa Chilongo, uwe hanhu ha kuwandila wageni.
8 Lekamana mbaka diyelo mgunda uwo wotangigwa,
“Mgunda wa damu.”
9 Ivo mbuli za mulotezi wa Mulungu Yelemiya zitimia,
“Wasola hela malongo matatu, ziwatogole kumuliha wanhu
wa Isilaeli,
10 na wazisang'hanila sente izo kugulila mgunda wa chi-
longo fana Mndewa viyanilagilize.”

Pilato komuuza Yesu
(Maliki 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohana 18:33-38)

11 Yesu kema haulongozi ha mtawala wa Loma, iyo ka-
muuza, “Weye iyo Mfalume wa Wayahudi?”
Yesu kamwidika, “Voulonga ivo yili.”
12 Mbali wakulu wa nhambiko na walala walangulizi wa
bumbila da wahuwila wa Chilisito viwakalile womtagusa,
hedike mbuli yoyose.
13 Ivo Pilato kamulongela, “Vino huhulika bule mbuli zino
zose zowokulonga?”
14 Mbali Yesu hedike mbuli yoyose, na mkulu iyo kazanywa
ng'hani.

Yesu kotagusigwa ifa
(Maliki 15:6-15; Luka 23:13-25; Yohana 18:39, 19:16)

15 Chila dugila da Pasaka mkulu wa Loma komulekelela
mfungwa imwe yoyalondigwe na lung'husesa.
16 Siku izo kukala na mfungwa imwe yamanyike ng'hani
yoyatangigwe Balaba.
17 Maabaho wanhu viwaiting'hane, Pilato kawauza,
“Molonda nimulekelele yelihi, Balaba hebu Yesu yotangigwa
Chilisito?”
18 Pilato kavimanya kuwa walangulizi wa Wayahudi wan-
gala Yesu kumwake kwaviya wamuwonela migongo.
19 Pilato viyakalile mwiichigoda cha nhaguso, mke wake
kamgalila usenga, “Sekeuwe na mbuli yoyose na iyo munhu
mwene unovu, kwaviya chilo chifosile nigazigwa ng'hani
muzinzozi kwa ichimu chake.”
20 Mbali wakulu wa nhambiko na walala walangulizi
wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, wawasongeza
lung'husesa, wamulonde Balaba na kumkoma Yesu.
21 Mbali Pilato kaluuza lung'husesa, “Yelihi mwa wano
waidi molonda nimulekeleleni?”
Wamwidika, “Balaba!”
22 Pilato kawauza, “Maabaho Yesu yotangigwa Chilisito
nimtende choni?”
Wamwidika, “Muwambe mumsalaba!”
23 Mbali Pilato kawauza, “Katenda ilihi ihile?”
Mbali wawo waiyoha kulandula madizi yawo, “Muwambe
mumsalaba!”
24 Pilato viyawonile kuwa haifaya chochose ila tibwilitib-
wili jandusa, kasola mazi kanawa makono yake haulongozi
ha lung'husesa, kalonga, “Niye nabule kwihiligwa kwa damu
ya munhu ino! Ivo manye wenyewo!”
25 Lung'husesa lose wedika, “Damu yake iwe mchanyha
yetu na mchanyha ya wanetu!”
26 Maabaho Pilato kamfungulila Balaba, kalagiliza Yesu
yalanhigwe mibalati, maabaho kamulava yawambigwe
mumsalaba.

Wakalizi womkeweza Yesu
(Maliki 15:16-20; Yohana 19:2-3)

27 Maabaho wakalizi wa Pilato wamwingiza Yesu muna
ichiheleto cha mtawala, waiting'hana chibumbila chose.
28 Wamvula viwalo vake na wamuyawaza chiwalo
chidung'hu.
29 Wabota kombelo da miwa na wadika mchanyha ya ditwi
jake na balati kuna umkono wake wa kulume, wanzeha na
wamtowa mang'huwa haulongozi wake, walonga, “Ndamsa
Mfalume wa Wayahudi!”

30 Maabaho wamtemela mate, wasola diya dibalati na
wamtowa najo muna iditwi.
31 Viwakomeleze kumzeha, wadivula walo diya na wa-
muyawaza viwalo vake mwenyewo. Maabaho wangala
yawambigwe mumsalaba.

Yesu kowambigwa mumsalaba
(Maliki 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

32 Viwakalile wolawa, waiting'hana na munhu kulawa Chi-
lene Saimoni, na wakalizi wamuwangiliza yausole msalaba
wa Yesu.
33 Wafika hanhu hatangigwe Goligota, fambulo jake
“Bombwe da Ditwi”.
34 Uko wamwing'ha Yesu divai itibwilizigwe na chinhu cha
usungu, mbali Yesu viyalanzile kalema kung'wa.
35 Wamuwamba mumsalaba na maabaho waigolela viwalo
vake kwa kuvitowela mhiya.
36 Viwakomeleze kutenda ivo wakala hasi kuno wom-
kaliza.
37 Hachanyha ya ditwi jake wandika vino, “Ino iyo Yesu,
Mfalume wa Wayahudi.”
38 Maabaho wabananzi waidi wakala wawambigwa mum-
salaba hamwe na Yesu, imwe ubanzi wake wa kulume na
imwenga ubanzi wake wa kumoso.
39 Wanhu wakalile wofosa hanhu baho wamuliga Yesu
kuno wotingisa matwi yawo kwa kunzeha,
40 wolonga, “Weye mwene kuibomola Kaye ya Mulungu na
kuizenga kaidi kwa siku nhatu! Ikombole mwenyewo, one
uhawa Mwana wa Mulungu, humuluka mumsalaba!”
41 Ivo ivo na wafundiza Malagilizo na wakulu wa nhambiko
na walala walangulizi wamkeweza, walonga,
42 “Kawakombola wamwenga, mbali kuikombola
mwenyewo hadaha bule! Vino yeye siyo Mfalume wa Isilaeli!
One yahahulumuka mumsalaba, chizamuhuwila!
43 Komuhuwila Mulungu na kalonga, ‘Niye ni Mwana wa
Mulungu.’ Mbali leka chilole one Mulungu komulonda!”
44 Hata waja wabananzi wowakalile wawambigwa hamwe
nayo wamkeweza ivo ivo.

Ifa ya Yesu
(Maliki 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

45 Kulawa saa sita mbaka saa kenda, isi yose igubikigwa na
ziza.
46 Na zuwa da kenda Yesu kalandula dizi jake kalila kwa
nguvu kalonga, “Heloi heloi Lama saba chitani?” Fambulo
jake, “Mulungu wangu, Mulungu wangu, habali kunileka?”
47 Wanhu wamwenga wemile haja wamuhulika na wa-
longa, “Komtanga Eliya.”

48 Bahobaho imwe wawo kakimbila, kasola dodoki,
kadivabika muna idivai igwaduke, maabaho kadika muna
ulumango na kamwing'ha Yesu yang'we.
49 Mbali wamwenga walonga, “Leka chilole fana Eliya
kezakwiza kumkombola!”
50 Yesu viyalongile kaidi kwa dizi kulu, kadanganika.
51 Bahobaho panzia da Kaye ya Mulungu ditulika vihande
vidi kulawa uchanyha mbaka hasi, isi igudemeka na miluwe
itulika.
52 Maleme yagubuka na ng'huli za wanhu welile wowago-
nile zizilibuka.
53 Wasegela muna yamaleme, na hamwande Yesu
viyazilibuke, wengila kuna dibululu jelile, uko wanhu wengi
wawawona.
54 Mkulu wa wakalizi na waja wakalile hamwe nayo wom-
kaliza Yesu, viwadiwone gudemeko da isi na mbuli zozite-
ndeke, wadumba ng'hani, walonga, “Kweli ino kakala Mwana
wa Mulungu!”
55 Haja hakala na wanaake wengi wolola kwa kutali, wawo
wowamsondelele Yesu kulawa mkowa wa Galilaya na kum-
taza.
56 Viwakalile, kakala umo Maliya Magidalena, na Maliya
mami yake Yakobo na Yosefu, na mke wa Zebedayo.

Uzisi wa Yesu
(Maliki 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

57 Viifikile ichigulogulo keza munhu tajili wa Alimasaya,
zina jake Yosefu, nayo kakala mwanahina wa Yesu.
58 Kahita kwa Pilato na kumpula lukuli lwa Yesu. Baho
Pilato kalagiliza yeng'higwe.
59 Ivo Yosefu kauhulumusa lukuli lwa Yesu na kauzingiliza
muna ichikanda chizelu cha sambi,
60 kawika muna dileme da sambi dodikalile hana ihanhu
hake ha kuwandila doyakalile kadisongola muna uluwe,
keka dibwe kulu haumulomo wa dileme, maabaho kasegela.
61 Maliya Magidalena na Maliya ija wekaidi wakala habehi
na dileme.

Ukalizi kudileme

62 Na siku isondelele, dikala Isiku ya Mhumulo, wakulu wa
nhambiko na Mafalisayo waiting'hana na Pilato,
63 walonga, “Mwenevale, chokumbuka kuwa viyakalile
ngima kalonga, ‘Zahafosa siku nhatu nizazilibuka.’
64 Ivo ulagilize leme jake dikalizigwe goya mbaka muna
isiku ya tatu. Muladi wanahina wake sekewadahe kuhita
na kuubawa lukuli lwake na kuwalongela wanhu kuwa
kazilibuka. Uvwizi wa uhelelo wizaufosa uja wa mwanduso.”
65 Pilato kawalongela, “Soleni wakalizi, hiteni muhakikishe
kuwa leme dokalizigwa fana vomulonda.”

66 Ivo wasegela wahita kudikaliza dileme kwa kwika chila-
guso muna idibwe.

28

Yesu kozilibuka
(Maliki 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

1 Viimalile Isiku ya Mhumulo, siku ya mwanduso ya juma,
vikukunguzuke, Maliya Magidalena na Maliya ija wekaidi,
wahita kudilola dileme.
2 Bahobaho kulawilila gudemeko kulu da isi, kwaviya
msenga wa kuulanga kahulumuka kadibimbilisa dibwe diya
na kadikalila.
3 Na chihanga chake chikala fana lumwemwe, na mawalo
yake yakala mazelu chwee!
4 Wakalizi wazanywa ng'hani, wagudemeka wawa fana
wanhu wadanganike.
5 Msenga wa kuulanga kawalongela wanaake waja,
“Sekemwanywe, kwaviya novimanya kuwa monzahila Yesu
yoyawambigwe mumsalaba.
6 Hano kahabule, kazilibuka fana viyalongile. Izoni
muhalole hanhu hoyagonizigwe.
7 Lelo hiteni himahima, na mukawalongele wanahina
wake vino, ‘Yesu kazilibuka, nayo kezamulongolelani kuhita
mkowa wa Galilaya, uko mwizamuwona!’ Kumbukeni viya
viyamulongeleni.”
8 Ivo wanaake waja wasegela kudileme himahima, kwa
kudumba na deng'ho kulu, na wakimbila kuwalongela
wanahina wake.
9 Bahobaho Yesu kaiting'hana nawo, kawalongela, “Kaleni
kwa tindiwalo.” Wamkwenhukila, wamwamha magulu yake
na wamtambikila.
10 Maabaho Yesu kawalongela, “Sekemudumbe. Hiteni
mukawalongela ndugu zangu wahite mkowa wa Galilaya,
uko wezaniwona.”

Mbuli ya wakalizi

11 Wanaake vikalile wang'hali mwi inzila wohita, wakalizi
wamwenga wahita kuna dibululu na kuwalongela wakulu
wa nhambiko chila chinhu chilawilile.
12 Wakulu wa nhambiko viwaiting'hane na walala wa-
panga mbuli zawo, waweng'ha sente nyingi waja iwakalizi
13 na wawalongela, “Longeni kuwa ichilo vichikalile chig-
ona nhongo wanahina wake weza na wabawa lukuli lwa
Yesu.”
14 One mtawala yahahulika mbuli ino, cheye chizalonga
nayo, na mweye hamwizadumba bule.

15 Wakalizi wazisola hela ziya watenda fana viwafunzigwe.
Na mbuli iyo yenela kwa Wayahudi mbaka diyelo.

Yesu kowalawila wanahina wake
(Maliki 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

16 Maabaho wanahina longo na imwe wahita mkowa wa
Galilaya kuna ulugongo, uko Yesu kuyawalongele wahite.
17 Na viwamuwone, wamtumbalila mavindi, mbali
wamwenga wakala wodumba.
18 Yesu kawakwenhukila habehi na kawalongela,
“Ning'higwa udahi wose kuulanga na mwi isi.
19 Ivo hiteni kwa wanhu wa zisi zose mukawatende wawe
wanahina wangu, na muwabatize kwa zina da Tata na
Mwana na Muhe Yelile,
20 na muwafundize kuyamha yose yonimulongeleni mw-
eye. Na niye nizakuwa hamwe na mweye siku zose mbaka
kuuhelelo wa isi.”

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA MALIKI

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Maliki ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambi na ivo vosimulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa vitabu ivo chotangigwa "Mbuli Inogile." Navo vandikigwa viyadanganike Yesu, navo vandikigwa na Masayo na Maliki na Luka na Yohana. Mbuli Inogile yandikigwe na Maliki ni nguhi kufosa vitabu vimwenga vitatu. Na iviya yodahika Maliki chikala chitabu cha mwanduso muna Zimbuli Zinogile zose, yodahika chandikigwa hagati ya mwaka 65-70 kwandusila viyelekigwe Yesu. Wasomi wengi woitogolela kuwa chandikiligwa kuna isi ya Loma kwa lungilo da kuwaguma moyo Wachilisito wowakalile uko kuna isi ya Loma.

Maliki iviya kamanyika fana Yohana Maliki, kakala mbwiya wa Mtumigwa Paulo na Balinaba, mbali nhogolwa yake ihunguka lusita viyawalekile mumwanza wawo wa chimisiwonali muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa 13:13. Kumwande Maliki kahita kaidi na Balinaba muna Sang'hano za Watumigwa 15:37-39. Maliko iviya kakala kamanyika fana viya mbwiya wa haguhi wa Petili muna ichitabu cha 1 Petili 5:13. Ingawa Maliki hakalile msindila wa ugima wa Yesu, wasomi woitogolela kuwa Maliki kandika usindila wa Petili na uwo usindila umtaza kwandika Mbuli yake Inogile. Mbuli Inogile ya Maliki yotoma muna uwanahina na mafundizo ya Yesu kusonhela lusita lwa kuuhelelo.

Yeliumo

Maliki kokitambulisa chitabu chake muna 1:1-13.

Kaidi Maliki kosimulila sang'hano ya Yesu lusita viyakalile Galilaya muna 1:14-8:21.

Maabaho kosimulila mwanza wa Yesu kuhita Yelusalemu muna 8:22-10:52.

Kuuhelelo Maliki kogotola kwa kwandika kusonhela lusita lwa Yesu uko Yelusalemu, lusita viyadanganike na viyazilibuke muna 11:1-16:8.

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu
(Masayo 3:1-12; Luka 3:1-18; Yohana 1:19-28)

1 Mwanduso wa Mbuli Inogile ya Yesu Chilisito, Mwana wa Mulungu.

2 Fana viyandikile mulotezi wa Mulungu Isaya,
"Mulungu kalonga, 'Nizamtuma msang'hani wangu kuulongozi wako,

iyo kezaitanda nzila yako.’
3 Dizi da munhu dotanga muichuwala,
‘Muitande nzila ya Mndewa,
muhagolose hanhu honda yafose.’ ”

4 Ivo Yohana kalawilila muichuwala, kopetela na kobatiza. Kawalongela wanhu, “Lekeni uhasanyi wenu na mubatizigwe, na Mulungu kezawasegezela uhasanyi wenu.”
5 Wanhu wengi walawa mwiisi ya Yudeya na bululu da Yelusalemu wahita kumtegeleza Yohana. Watogola kuleka uhasanyi wawo, na Yohana kawabatiza mu ulwanda wa Yolodani.
6 Yohana kayawala chiwalo chitendigwe kwa mazoya ya ngamiya na mkwiji wa mbende mchigudi chake, na kakala koja nzige na uki wa mwiimbago.
7 Kawapetela, “Kuchisogo changu kezakwiza munhu yeli mkulu kufosa niye. Niye sifaya hata kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake.
8 Niye nowabatiza kwa mazi, mbali yeye kezawabatiza kwa Muhe Yelile.”

Kubatizigwa na kugezigwa kwa Yesu
(Masayo 3:13, 4:11; Luka 3:21-22, 4:1-13)

9 Siku izo, Yesu keza kulawa mudibululu da Nazaleti, mwiisi ya Galilaya, na kabatizigwa na Yohana muna ulwanda wa Yolodani.
10 Bahobaho viyalawile muna yamazi, kawona kuulanga kuvuguka na Muhe wa Mulungu kamuhulumukila fana nziwa.
11 Na dizi dihulikigwa kulawa kuulanga, “Weye niyo mwanangu nyachende wangu, ninogiligwe na weye.”

12 Bahobaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Yesu mbaka kuna ichuwala,
13 na kakala uko kwa siku malongo mane kogezigwa na Lufyende. Na wanyama wa muna imbago wakala haja, mbali Wasenga wa Kuulanga wa Mndewa weza na kumsang'hanila.

Yesu kowatanga wanahina wa mwanduso
(Masayo 4:12-22; Luka 4:14-15, 5:1-11)

14 Yohana vayekigwe mwiichifungo, Yesu kahita kuna umkowa wa Galilaya kuwapetela wanhu Mbuli Inogile ya Mulungu.
15 Kalonga, “Lusita lufika, Ufalume wa Mulungu wa habehi. Lekeni uhasanyi wenu na kuitogola Mbuli Inogile!.”

16 Yesu viyakalile yofosa mumgwazogwazo mwa dilamba da Galilaya, kawaona wavula waidi, Saimoni na Andeleya

ndugu yake. Wakala wovula somba kwa lwavu. 17 Yesu kawa-
longela, “Nisondeleleni, na niye nizawafundizani kuwavuwa
wanhu.”
18 Bahobaho wazileka nyavu zawo na wamsondelela.
19 Viyagendelele haulongozi chidogo, kawaona Yakobo na
Yohana, wana wa Zebedayo. Wakala mwiingalawa, wozi-
tenda goya nyavu zawo.
20 Bahobaho Yesu viyawaonile, kawatanga. Na wawo
wamuleka Zebedayo tati yawo hamwe na wanhu wa ku-
sang'hana mwiingalawa, wamsondelela.

Yesu komuwinga chinyamkela
(Luka 4:31-37)

21 Yesu na wanahina wake wahita mudibululu da Kapelin-
aumu. Isiku ya Mhumulo* viifikile, Yesu kengila mwii Kaye
ya kutosela, kandusa kufundiza.
22 Wanhu wamtegeleze wazanywa ng'hani kwa mafundizo
yake, kwaviya hafundize fana wafundiza Malagilizo, mbali
kakala yofundiza fana munhu yana udahi.
23 Bahobaho munhu yoyakalile na chinyamkela kengila
mwii kaye ya kutosela na kaguta kwa dizi kulu,
24 “Kolonda uchitende choni, weye Yesu wa Nazaleti? Vino
kwiza kuchikomeleza? Nokumanya weye iyo Yelile wa Mu-
lungu!”
25 Yesu kambwakila chinyamkela ija, “Nyamala! Lawa kwa
munhu ino!”
26 Chinyamkela kangela chisango munhu ija, kalila kwa
dizi kulu, na kumulawa.
27 Wanhu wazanywa ng'hani na waiuza wenyewo, “Chinhu
gani chino? Yano mafundizo ya sambi? Munhu ino kana
udaha wa kulava vinyamkela, nawo womuhulika!”
28 Na ivo mbuli za Yesu zenela himahima chila hanhu
mwiisi ya Galilaya.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Masayo 8:14-17; Luka 4:38-41)

29 Bahobaho viwalawile mwii Kaye ya kutosela, Yesu
hamwe na Yakobo na Yohana wahita kwikaye kwa Saimoni
na Andeleya.
30 Mkoi wa Saimoni kakala yagonile mudikomwa,
kolumwa. Bahobaho Yesu viyafikile wamulongela mbuli
za mtamu iyo.
31 Kamuhitila, kamwamha mkono na kumwinula. Utamu
umulawa, naye kandusa kuwasang'hanila.

---

* **1:21** ***Isiku ya Mhumulo*** hebu Isiku ya Sabato, fambulo jake isiku ya mhumulo.

32 Ichigulogulo vichifikile, wanhu wamgalila Yesu watamu
wawo na wose wowakalile na vinyamkela.
33 Na wanhu wose wa dibululu waiting'hana hana ulwivi
lwa ikaye.
34 Na Yesu kawahonya wanhu wengi wowakalile na mi-
tamu mbasakanyo. Viya viya kawalava vinyamkela wengi,
na haweng'hile nyafasi ya kulonga kwaviya wammanya yeye
yalihi.

Yesu kowapetela wanhu mwiisi ya Galilaya
(Luka 4:42-44)

35 Siku isondelele imitootondo ng'hani, Yesu kalamka na
kusegela ukaye. Kalawa hanze mudibululu, kahita hanhu
halibule wanhu, uko katosa.
36 Mbali Saimoni na iwayage wahita kumulonda.
37 Na vawamuwonile, wamulongela, “Wanhu wose
wokuzahila weye.”
38 Mbali Yesu kawalongela, “Chihite mwii vibululu
vimwenga vili mmabehi na hano. Uko nako nolondeka
kuwapetela wanhu Mbuli Inogile, kwaviya icho niicho
chinizile.”
39 Ivo Yesu kahita chila hanhu mwiisi ya Galilaya,
kawapetela wanhu Mbuli Inogile muna zikaye za kutosela
na kuwinga vinyamkela.

Yesu komuhonya munhu yoyakalile na dikulu
(Masayo 8:1-4; Luka 5:12-16)

40 Munhu imwe yeli na dikulu kamwizila, kumtumbalila
mavindi na kumpula. Kalonga, “Wahalonda, kwodaha kuni-
honya.”†
41 Yesu kamuwonela ubazi, kaugolosa umkono wake, kam-
dalisa na kumulongela, “Nolonda kukutaza, hona!”
42 Na bahobaho dikulu dilawa, kahona.
43 Yesu kamulongela yahite na kumgomesa ng'hani,
44 “Tegeleza, sekeumulongele munhu yoyose mbuli ino,
mbali wite ukailaguse kwa mulava nhambiko. Maabaho,
kalave nhosa fana Musa vayalagilize kwa kuhona kwako,
muladi kuwalagusa wanhu wose kuwa kuhona.”
45 Mbali munhu iyo kalawa, kandusa kuwapetela wanhu
mbuli izo, mbaka Yesu hadahile kwingila mudibululu kwa
uwazi. Ivo, kakala kunze, hanhu halibule wanhu. Hata ivo
wanhu wamuhitila kulawa chila hanhu.

---

† **1:40** Dikulu dikala ditamu dinikimilila munhu kumtosela Mulungu kwaviya kakala kafila.

2

Yesu komuhonya munhu yahololile
(Masayo 9:1-8; Luka 5:17-26)

1 Vizifosile siku chidogo, Yesu kabwela kaidi Kapelinaumu,
na wanhu wahulika kuwa ka ukaye.
2 Wanhu wengi waiting'hana hamwe mbaka kukala habule
hanhu hasigale hana ulwivi, wamema mbaka haluhelengo.
Yesu kakala kowapetela mbuli.
3 Weza wanhu wane, wampapa munhu yahololile,
wamgala kwa Yesu.
4 Kwa chimu kukala na wanhu wengi, hawadahile kuwa
habehi na Yesu. Ivo watobola kuchisuwili, kulinga haja
hayakalile Yesu. Baho, wamuhulumusa munhu ija yahololile
muidilili.
5 Yesu viyawonile uhuwilo wawo, kamulongela munhu ija
yahololile, “Mwanangu, kusegezigwa uhasanyi wako.”
6 Wafundiza Malagilizo wamwenga wakalile baho wan-
dusa kuyiuza wenyewo,
7 “Hambwe vino ni chinhu chilihi chochimtenda yalonge
ivo? Ino komuliga Mulugu! Mulungu yaidumwe yodaha
kusegeza uhasanyi!”
8 Bahobaho Yesu kavimanya yaja yawakalile wogesa mwi
imyoyo yawo. Ivo kawalongela, “Habali mwogesa ivo mwi
imizoyo yenu?
9 Dilihi dibuhile, kumulongela munhu yahololile,
‘Uhasanyi wako usegezigwa, hebu kulonga, inuka, papa
dilili jako wite’?
10 Mbali muvimanye vino, Mwana wa Munhu kana udahi
wa kusegeza uhasanyi mwiisi.” Maabaho kamulongela
munhu yahololile,
11 “Nokulongela, inuka, upape lili jako na wite ukaye!”
12 Nayo kenuka, kapapa lili jake na kulawa kunze wanhu
wose womulola. Wose wazanywa na wamtunhiza Mulungu,
walonga, “Hachina chiwona chinhu chino!”

Yesu komtanga Lawi
(Masayo 9:9-13; Luka 5:27-32)

13 Yesu kahita kaidi mumgwazogwazo wa bahali.
Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumwizila, naye kandusa
kuwafundiza.
14 Viyakalile kofosa, kamuwona Lawi, mwanage Alufayo
kakala mwii kaye ya kulihila kodi. Yesu kamulongela, “Nison-
delele.” Lawi kenuka na kumsondelela.
15 Yesu viyakalile yoja ndiya mwiikaye ya Lawi, wasola
kodi wengi na “weli na uhasanyi” wakala hamwe nayo na

wanahina wake, kwaviya wanhu wengi wakala womson-
delela.
16 Wafundiza Malagilzo wamwenga wakalile Mafalisayo
viwamuwonile koja na “weli na uhasanyi” na wasola kodi,
wawauza wanahina wake, “Habali koja na wanhu fana
wano?”
17 Yesu viyawahulike, kawedika, “Wanhu wagima
hawamulonda mganga mbali watamu womulonda. Sizile
kuwatanga wanhu wanogile, mbali weli na uhasanyi.”

Mbuza ya kusonhela kufunga kuja
(Masayo 9:14-17; Luka 5:33-39)

18 Wanahina wa Yohana Mbatizi na wanahina wa
Mafalisayo wakala wofunga kuja. Wanhu wamwenga
wamwitila Yesu na kumuuza, “Habali wanahina wa Yohana
na wanahina wa Mafalisayo wofunga kuja, mbali wanahina
wako hawafunga kuja?”
19 Yesu kawedika, “Vino wanhu wagonekigwe kudidugila
da kusola wodaha kufunga kuja chipindi munhu yoyosola
kahamwe nawo? Hawadaha kufunga kuja.
20 Mbali chipindi chizakwiza munhu yoyosola
vondayasegezigwe kumwawo. Baho wezafunga kuja.
21 “Habule munhu yoyokanha chikupo cha walo da sambi
na kuchika mwii chiwalo cha umwaka. Kwaviya yaha-
tenda ivo, chikupo cha sambi chizachibananga chiwalo cha
umwaka, na hanhu hadegeke hezakongezekela.
22 Na habule munhu yoguma divai ya sambi mwii mifuko
ya mbende ya umwaka. Kwaviya yahatenda ivo, divai ya
sambi izaitula mbende, na divai izakwitika na mifuko iza-
banangika. Mbali divai ya sambi igumigwa mwii mbende ya
sambi.”

Mbuza kusonhela Isiku ya Mhumulo
(Masayo 12:1-8; Luka 6:1-5)

23 Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu hamwe na wanahina
wake wakala wofosa muna imigunda ya uhemba. Viwakalile
wofosa, wanahina wake wandusa kuhulula uhemba.
24 Mafalisayo wamulongela, “Lola! Habali wanahina wako
wotenda chinhu hachilondeka kutendigwa mwii Isiku ya
Mhumulo?”
25 Yesu kawedika, “Hamusomile chiya Daudi chayatendile
na wayage vawakalile na nzala?
26 Muna siku za mkulu wa nhambiko Abiyasali, Daudi
kengila mwii Kaye ya Mulungu na kuyaja yamagate yoyalav-
igwe kwa Mulungu. Yamagate yayo yalondeka kudigwa na
walava nhambiko muhala. Mbali Daudi kayaja na maabaho
kaweng'ha wayage.”

27 Maabaho Yesu kawalongela, “Isiku ya Mhumulo ikigwa
kwa wanhu, na siyo wanhu kwa Isiku ya Kuhumula.
28 Mwana wa Munhu niyo Mndewa wa Isiku ya Mhumulo.”

3

Yesu komuhonya munhu yaholoilile mkono
(Masayo 12:9-14; Luka 6:6-11)

1 Yesu kengila kaidi mwii Kaye ya Kutosela. Baho kukala na
munhu yaholoilile mkono.
2 Wanhu wamwenga wakala wolonda chimu cha kumgwila
Yesu. Ivo wamulola fana kezamuhonya mwii Isiku ya Mhu-
mulo.
3 Yesu kamulongela munhu yaholoilile mkono, “Izo hano
haulongozi.”
4 Maabaho Yesu kawauza wanhu waja, “Chilihi chinogile
kutendigwa muna Isiku ya Mhumulo, kutenda yanogile
hebu kutenda yehile? Kuukombola ugima wa munhu hebu
kuukoma?”
Mbali hawalongile chinhu.
5 Yesu kawalola waja wanhu kwa ludoko, na kawona
usungu muumoyo wake kwa chimu cha udala wa mizoyo
yawo. Maabaho kamulongela munhu yaholoilile, “Golosa
umkono wako.” Nayo kaugolosa, bahobaho umkono wake
uhona.
6 Maabaho Mafalisayo walawa kunze ya kaye ya Mulungu,
waiting'hana na wanhu wa chigwena cha Helode, na wan-
dusa kulonda nzila ya kumkoma Yesu.

Lung'husesa lwa wanhu lwomsondelela Yesu

7 Yesu na wanahina wake wabaguka muulwanda lwa
Galilaya, wanhu wamsondelela. Walawa mwi izisi za
Galilaya, Yudeya,
8 Yelusalemu, na Idumeya, na umwambu wa Yolodani, na
banzi za Tilo na Sidoni. Wose wawo weza kwa Yesu kwaviya
wahulika mbuli zayatendile Yesu.
9 Kwa ichimu wanhu wakala wengi, Yesu kawalongela
wanahina wake wamtandile ngalawa muladi wanhu seke-
wamsung'hesung'he.
10 Kwa ichimu kawahonya wengi, ivo wanhu wose wakalile
wogaya wakala woisung'hasung'ha wadahe kumwamha.
11 Na wanhu wakalile na vinyamkela chila vawamuonile
Yesu, wagwa haulongozi hake, na walila kwa dizi kulu, “Weye
iyo Mwana wa Mulungu!”
12 Mbali Yesu kawagomesa kumulongela munhu yoyose
kuwa yeye yalihi.

Yesu kowasagula watumigwa longo dimwe na waidi
(Masayo 10:1-4; Luka 6:12-16)

13 Yesu kakwela hanhu henuke na kuwalanga wanhu woy-
awalondile mwenyewo, na wawo wamsondelela.
14 Nayo kawasagula wanhu longo dimwe na waidi,
kawalanga watumigwa. Kawalongela, “Niwasagula mweye
mukale na niye. Maabaho nizawatuma mkawapetele
wanhu.
15 Na mweye mwizadaha kulava vinyamkela.”
16 Na wano wawo woyawasagule, Saimoni, Yesu
kamwing'ha zina Petili,
17 Yakobo na ndugu yake Yohana, wana wa Zebedayo,
wano kaweng'ha zina Boanelige, fambulo jake “Wanhu wa
Ng'huwa,”
18 Andeleya, Filipo, Batulomayo, Masayo, Tomasi, Yakobo
mwana wa Alufayo, Tadeyi, Saimoni Mkananayo,
19 na Yuda Isikaliyoti, yoyamuhinduke Yesu.

Yesu na Mwenembago
(Masayo 12:22-32; Luka 11:14-23; Luka 12:10)

20 Maabaho Yesu kabwela ukaye. Lung'husesa lukulu lwa
wanhu luiting'hana kaidi mbaka Yesu na wanahina wake
hawadahile kuja.
21 Ndugu zake vawahulike, wahita kumsola kwaviya
wanhu wakala wolonga, “Kokwingililwa!”
22 Na wafundiza Malagilizo walawile Yelusalemu walonga,
“Kana Mwenembago! Na imkulu wa vinyamkela iyo yomtaza
kuwalava vinyamkela.”
23 Yesu kawalanga, kawalongela simwe, “Vino Lufyende
kodaha kumulava Setani?
24 Fana ufalume wahaigola wenyewo, ufalume uwo uza-
gwa.
25 Na ikaye yahaigolagola yenyewo, ikaye iyo izagwa.
26 Ivo fana ufalume wa Lufyende wahaigola wenyewo,
uzagwa na kufika hauhelelo.
27 “Habule munhu yodaha kwingila mwiikaye ya munhu
yeli na nguvu na kusola vinhu vake, mbaka yanduse kum-
funga munhu iyo yali na nguvu. Maabaho kezadaha kusola
vinhu vake.
28 “Nowalongela ukweli, wanhu wezasegezeligwa
uhasanyi wawo na maligo yao yose kwa Mulungu.
29 Mbali yoyose yondayamulige Muhe Yelile
hezasegezeligwa ng'o, kwaviya katenda uhasanyi wa siku
zose.”
30 Yesu kalonga ivo kwa ichimu wanhu wakala wolonga,
“Kana chinyamkela.”

Mami yake Yesu na iwandugu zake
(Masayo 12:46-50; Luka 8:19-21)

31 Maabaho mami yake Yesu na wandugu zake weza Wema
hanze, wamtuma munhu yakamtange Yesu.
32 Wanhu wengi wakala wamzunguluka. Nawo wamulon-
gela, “Mami yake yako na wandugu zako wakunze wokuza-
hila.”
33 Yesu kawedika, “Mami yangu yalihi? Na wandugu zangu
walihi?”
34 Maabaho kawalola wanhu wamzunguluke na kulonga,
“Mami yangu na wandugu zangu iwano wabahano!
35 Munhu yoyose yotenda yaja yomnogeza Mulungu, iyo
ndugu yangu na lumbu jangu na mami yangu.”

4

Simwe da munhu yohanda
(Masayo 13:1-9; Luka 8:4-8)

1 Yesu kandusa kufundiza kaidi mumgwazogwazo mwa
lamba da Galilaya. Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumzun-
guluka mbaka kengila mwiingalawa na kukala umo. Wanhu
wose wakala mumgwazogwazo mwa lamba.
2 Kawafundiza vinhu vingi kwa masimwe. Muna yamafun-
dizo yake kawalongela,
3 “Mnhegeleze, Hakala na munhu yoyohanda kahita ku-
miza mbeyu.
4 Viyakalile komiza, mbeyu zimwenga zilagalila mwiinzila,
na ndege weza wazija.
5 Zimwenga zilagalila muna uluwe hali na ulongo chidogo.
Zota hima hima kwaviya ulongo ukala chidogo.
6 Mbali zuwa vidilawile, diisoma minoga, na kwaviya
haikalile na mizizi, inyala.
7 Zimwenga zilagalila hanhu hana imiwa. Imiwa ikula na
kuibananga minoga hata ipotwa kulela.
8 Mbali zimwenga zilagalila hanhu hana udongo unogile.
Minoga yota, ikula na kulela, zimwenga zilela malongo
matatu, zimwenga zilela malongo masita, na zimwenga
zilela gana.”
9 Maabaho Yesu kalonga, “Munhu yeli na magutwi, yahu-
like!”

Lungilo da masimwe
(Masayo 13:10-17; Luka 8:9-10)

10 Yesu viyakalile yaidumwe, wanahina wake longo
dimwe na waidi wamuhitila na kumulongela yawafambulile
masimwe yayo.

11 Yesu kawedika, “Mweye mwing'higwa kuzimanya mbuli
zifisigwe za Ufalume wa Mulungu. Mbali waja weli kunze
wozihulika mbuli izo kwa masimwe,
12 muladi,
Walole, mbali sekewawone,
wahulike, mbali sekewavimanye,
Kwaviya wahavimanya
wodaha kumbwelela Mulungu,
naye kezadaha kuwasegezela uhasanyi wawo.”

Yesu kofambula simwe da munhu yohanda
(Masayo 13:18-23; Luka 8:11-15)

13 Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Hamudi-
manyile simwe dino? Lelo muzamanyaze simwe dimwenga
jojose?
14 Mbeyu yoihandigwe na muhandi ni mbuli ya Mulungu.
15 Wanhu wamwenga walinga mbeyu zilagalile mnzila.
Vawahulika mbuli, Lufyende kokwiza na kusola mbuli
ihandigwe mgati mmwawo.
16 Wamwenga walinga fana mbeyu zihandigwe muna yam-
abwe. Wahahulika mbuli, bahobaho woihokela kwa deng'ho.
17 Mbali kwaviya wabule mizizi mgati mmwawo, wokala
chipindi chidogo. Wahapata magayo hebu manhesa kwa
chimu cha mbuli, bahobaho wabwela kuchisogo.
18 Wanhu wamwenga walinga mbeyu zihandigwe muna
imiwa. Wohulika mbuli,
19 mbali begete da ugima uno, uvwizi wa vinhu, na ku-
londa mbuli zimwenga, voyibebenyeka mbuli mbaka ipotwe
kulela.
20 Mbali wanhu wamwenga walinga fana mbeyu
ihandigwe muna udongo unogile. Wohulika mbuli,
woitogola na wolela, wamwenga malongo matatu,
wamwenga malongo masita, na wamwenga gana dimwe.”

Wenge digubikigwe
(Luka 8:16-18)

21 Yesu kagendelela kulonga, “Vino munhu kodaha
kwingiza chitasa mnyumba maabaho kudigubika na
mhishi hebu kudika muuvungu wa dikomwa? Haidahika
hata chidogo. Mbali munhu kokwika chitasa hana
ichingolobweda, muladi chimwemwese kose.
22 Kwaviya chinhu chochose chochifisigwe chizawoneka,
na chinhu chochose chochigubikigwe chizagubuligwa.
23 Yeli na magutwi ya kuhulika, nayahulike.”

24 Na kawalongela, “Iteganyeni na yaja yomuyahulika!
Ndagilizi zomusang'hanila kuwatagusila wamwenga, Mu-
lungu kezazisang'hanila ndagilizi izo kuwatagusa mweye,
maabaho mwizakongezeligwa.
25 Munhu yeli na chinhu kezakongezeligwa, na munhu
yelibule chinhu welibule chinhu, kezahokigwa hata chiya
chidodo chiyeli nacho.”

Simwe da mbeyu ikota

26 Yesu kagendelela kulonga, “Ufalume wa Mulungu ulinga
munhu yahandile mbeyu mumgunda wake.
27 Ichilo kogona, imisi kolamka. Mbeyu zokota na kukula,
mbali yeye havimanya bule vitendeka.
28 Udongo wenyewo wozitenda mbeyu kukula goya na
kwima matunda, teng'hu diyani maabaho mada, na ku-
uhelelo uhemba wokung'hunha.
29 Mbeyu yahakangala, munhu iyo kosola sengo na kok-
wandusa kusenga, kwa ichimu siku za kukangala ndiya zi-
fika.”

Simwe da mbeyu ndodo ng'hani kufosa zose
(Masayo 13:31-32, 34; Luka 13:18-19)

30 Yesu kalonga kaidi, “Vino Ufalume wa Mulungu chi-
ulinganyize na choni? Simwe dilihi donda nisang'hanile
kuufambula?
31 Ulinga na mbeyu ya haladali yili ndodo kufosa mbeyu
zose zili mwiisi.
32 Mbali yahahandigwa, yokula na kuwa biki kulu kufosa
mibiki yose. Dokwika matambi makulu ng'hani, mbaka
ndege weli kuulanga wodaha kuzenga mvulu zawo muna
yamatambi yake.”
33 Yesu kawapetela wanhu mbuli yake kwa masimwe
yamwenga fana ino, kawalongela viya viwodaha kuvi-
manya.
34 Kawalongela vose kwa masimwe mbali kakala
yaidumwe na wanahina kawalongela chila chinhu
funhufunhu.

Yesu konyamaliza beho kulu

35 Ichigulogulo cha siku ija, Yesu kawalongela wanahina
wake, “Chikanhe lwanda chihite umwambu.”
36 Wawaleka wanhu wose weli haja, wanahina wengila
mwiingalawa iyengile Yesu na wandusa kusegela. Kukala
ngalawa zimwenga.
37 Beho kulu dilawilila na kutibula mazi, mawimbi yan-
dusa kwingila mwiingalawa na mbaka ilonda kumema mazi.
38 Yesu kakala kuchisogo mwiingalawa, kagona na kadika

ditwi jake mumto. Wanahina wamulamusa, wamulongela, “Mfundiza, hugesa cheye vichidanganika?”
39 Yesu kalamuka, kadibwakila beho na kayalongela mawimbi, “Nyamala!” Maabaho beho dikala hupi na kukala zinziwa.
40 Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Habali modumba? Mwabule uhuwilo mbaka sambi?”
41 Wanahina wadumba ng'hani, waiuzagiza, “Ino munhu waki? Hata mbeho na mawimbi vose vimtegeleza!”

5

Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela
(Masayo 8:28-34; Luka 8:26-39)

1 Yesu na wanahina wake wafika umwambu wa dilamba da Galilaya mwiisi ya Wagelasi.
2 Lusita ulo ulo Yesu viyahulumuke mwiingalawa, kaiting'ha na munhu yeli na chinyamkela yoyalawile kuna ivileme kowawandigwa wanhu.
3 Ukazi wa munhu iyo ukala kuna ivileme, na habule munhu yadahile kumfunga kaidi, hata kwa minyololo.
4 Lusita lwingi wageza kumzingiliza, mbali kaidumula minyololo viwamzingilizaga muna yamakono yake na kuvibenaga-benaga vizuma viwamzingilizaga muna yamagulu yake. Habule munhu yoyadahile kumgwila.
5 Ichilo na imisi kakala kuna yamaleme na imigongo koguta nyangi na kuikanhakanha na mabwe.
6 Viyamuwonile Yesu kwa kutali, kamkimbilila na maabaho kumtumbalila mavindi.
7 Kaguta nyangi kwa dizi kulu, “Yesu Mwana wa Mulungu yeli Kuchanyha Ng'hani! Choni chiulonda kumwangu? Ilahe kwa zina da Mulungu kuwa hwizanhesa!”
8 Kalonga ivo kwaviya Yesu kamulongela, “Chinyamkela mulawe munhu ino!”
9 Yesu kamuuza, “Zina jako nani?”
Nayo kedika, “Zina jangu Lung'husesa, kwaviya chawengi!”
10 Kamulamba ng'hani Yesu sekeyawawinge kunze mwa isi ija.
11 Kukala lung'husesa lukulu lwa nguluwe wodimigwa muna umulima.
12 Ivo vinyamkela wamulamba Yesu, “Uchigale kuzinguluwe, na uchilekelele chiwengile wawo.”
13 Yesu kawatogolela, ivo vinyamkela wamulawa munhu ija na wengila mwiizinguluwe. Lung'husesa lose lwa nguluwe malongo magana maidi wakimbilila mudilamba, na wadumbukila muna yamazi wadanganika.

14 Wadimi wa zinguluwe wakimbila na kuzipwililisa mbuli
izo muyamabululu na mwiimigunda. Wanhu wahita kulola
yalawilile.
15 Viwafikile kwa Yesu, wamuwona munhu ija yoyakalile
na lung'husesa lwa vinyamkela kakala hasi, kayawala viwalo
goya na hakili zake zimbwelela. Wanhu wose wadumba.
16 Wanhu wowawonile dilawilile, wawalongela
wamwenga yaja yampatile munhu ija yoyakalile na
vinyamkela na mbuli za nguluwe.
17 Maabaho wanhu wamulamba Yesu yasegele mwiisi
yawo.
18 Yesu viyakalile kokwela mwiingalawa, munhu ija yoy-
akalile na vinyamkela kamulamba wahite wose.
19 Mbali Yesu kalemela, kamulongela, “Hita ukaye kwa
ndugu zako ukawalongele yaja yose Mndewa yoyakutendele
na viyakuwonele ubazi.”
20 Ivo munhu iyo kasegela na kuhita uko Dekapoli, kawa-
longela yaja yose Yesu yoyamtendele. Wanhu wose wowahu-
like wazanywa.

Mndele wa Yailo na mwanamke yoyadalise walo da Yesu
(Masayo 9:18-26; Luka 8:40-56)

21 Yesu kabwela umwambu wa dilamba. Lung'husesa
lukulu lwa wanhu lummemela mumgwazogwazo mwa dil-
amba.
22 Maabaho keza munhu imwe mkulu wa kaye ya kutosela
zina jake Yailo. Viyamuwonile Yesu, kaibwanha hasi muya-
magulu yake,
23 kampula, “Mndele wangu ni mtamu ng'hani. Noku-
lamba wize ukamwikile makono yapate kuhona.”
24 Maabaho Yesu kahita hamwe na Yailo. Lung'husesa
lukulu lwa wanhu lumsondelela na kumsung'ha-sung'ha.
25 Baho kukala na mwanamke imwe yoyakalile na utamu
wa kulawa damu kwa miyaka longo na midi.
26 Mwanamke iyo kagaya ng'hani kuwahitila waganga
wengi na kasang'hanila vinhu vake vose, hapatile muhavu
mbali hali yake igendelela kwiha.
27 Viyahulike mbuli za Yesu, kafosa mgati muulung'husesa,
kamsondelela Yesu kuchisogo na kudalisa walo jake,
28 kailongela mwenyewo, “Nihadalisa walo jake muhala,
nizahona.”
29 Viyamhile walo da Yesu, bahobaho damu ileka kumu-
lawa, nayo kaihulika kuwa kahona.
30 Bahobaho Yesu kavimanya kuwa udahi umulawa. Basi
kaluhindukila lung'husesa lwa wanhu na kuluuza, “Yelihi
yoyadalise walo jangu?”

31 Wanahina wake wamwidika, “Kowona wanhu viwokusung'ha-sung'ha, maabaho weye kouza yelihi yoyakudalise?”

32 Mbali Yesu kalola banzi zose muladi yamuwone yoyatendile ivo.

33 Mwanamke ija kachimanya chinhu chochimulawilile, ivo kamuhitila Yesu kuno kodumba na kugudemeka. Kamtumbalila mavindi na kamulongela ukweli wose.

34 Yesu kamulongela, “Mwanangu, uhuwilo wako ukuhonyeza. Hita kwa tindiwalo, na utamu wako uhona.”

35 Lusita ulo Yesu viyakalile kolonga, wanhu wamwenga weza kulawa ukaye kwa Yailo, ija mkulu wa kaye ya kutosela na wamulongela, “Mndele wako kadanganika. Habali kogendelela kumgaza mfundiza?”

36 Yesu viyahulike mbuli zilongigwe na wanhu wawo, kazeha, kamulongela mkulu wa kaye ya kutosela, “Sekeudumbe, togola tu.”

37 Maabaho Yesu halondile munhu yoyose yamsondelele, ila Petili na Yakobo na Yohana, ndugu yake Yakobo.

38 Viwafikile mwiikaye ya mkulu wa kaye ya kutosela yatangigwe Yailo, Yesu kawona tibwilitibwili na kahulika nyangi na ndilo.

39 Yesu kengila mnyumba na kuwalongela, “Habali motenda tibwilitibwili na kulila? Mndele hadanganike bule, kagona tu!”

40 Mbali wamseka, ivo Yesu kawasegeza wose kunze, kamsola tati yake ija imwana na mami yake na waja wanahina watatu, wengila mumsana muyatambalisigwe imndele.

41 Kamwamha mkono na kumulongela, “Talita, koumu!” Fambulo jake, “Mndele, nokulongela lamka!”

42 Bahobaho mndele ija kenuka na kandusa kugenda. Mndele iyo kakala na miyaka longo na midi. Chinhu icho vichilawilile, wanhu wazanywa ng'hani.

43 Mbali Yesu kawagomesa ng'hani sekewamulongele munhu yoyose mbuli ija, maabaho kawalongela, “Mwing'heni ndiya mndele ino.”

6

Yesu kolemigwa Nazaleti
(Masayo 13:53-58; Luka 4:16-30)

1 Yesu kasegela baho, kahita kudibululu jake na wanahina wake wamsondelela.

2 Isiku ya Mhumulo viifikile, kandusa kufundiza mwiikaye ya kutosela. Wanhu wowamuhulike wazanywa.

Wauza, “Vino kazipatahi mbuli zino?” Viya ubala waki woyeng'higwe ino mbaka yatende mauzauza yano?
3 Viya ino siyo ija msongola vinhu? Mwana wa Maliya, ndugu yawo Yakobo na Yose na Yuda na Saimoni. Vino walumbu zake si wokala baha hamwetu? Ivo hawamtogole bule.
4 Yesu kawalongela, “Mulotezi wa Mulungu kohishimigwa chila hanhu, kasolo mwiisi yake mwenyewo, na kwa ndugu zake na kwa wanhu wa ulukolo lwake mwenyewo.”
5 Yesu hadahile kutenda mauzauza yoyose, ila kawekila makono watamu wadodo na kuwahonyeza.
6 Kazanywa ng'hani kwaviya wanhu wakala wabule uhuwilo.

Yesu kowatuma wanahina longo na waidi
(Masayo 10:5-15; Luka 9:1-6)

Amalabaho Yesu kahita mwi ivibululu vili habehi, kafundiza wanhu.
7 Yesu kawatanga wanahina longo na waidi, kawatuma waidiwaidi, kaweng'ha udahi wa kuwinga vinyamkela.
8 Kawalongela, “Mwahahita, sekemusole chinhu, kasolo mhome muhala. Sekemusole gate na chigelo na hela mwichibindo.
9 Valeni vilatu, mbali sekemsole viwalo vimwenga.
10 Hanhu hohose honda muhokelwe, mukale umo mbaka vondamusegele.
11 Na hanhu hohose hawamuhokeleni hebu kuwategeleza, segeleni hanhu baho, na kung'huneni matimbwisi yeli muna yamagulu yenu, kulagusa chilaguso cha kuwakanya.”
12 Ivo wasegela na kuwapetela wanhu waleke uhasanyi wawo.
13 Wawalava vinyamkela wengi, na wawaboboda mavuta wanhu wengi wowakalile watamu na kuwahonyeza.

Ifa ya Yohana Mbatizi
(Masayo 14:1-12; Luka 9:7-9)

14 Mfalume Helode kahulika zimbuli izo, chimu nhogolwa za Yesu zenela chila hanhu. Wanhu wakala wolonga, “Yohana Mbatizi kazilibuka! Icho ichimu lekamana kana ludabwa lwa kusang'hana mauzauza.”
15 Wamwenga walonga, “Iyo ni Eliya.”
Na wamwenga walonga, “Iyo ni mulotezi wa Mulungu yalingane na walagula wa umwaka.”
16 Mbali Helode viyahulike ivo, kalonga, “Ino niiyo Yohana Mbatizi inimkanhile iditwi kazilibuka kulawa mwiifa!”
17 Kwaviya Helode mwenyewo kakala kalagiliza Yohana yagwiligwe na yekigwe mwiichifungo. Katenda ivo kwaviya

kamsola Helodiya, yoyakalile mke wa Filipo, sekulu wa
Helode.
18 Yohana Mbatizi kakala komulongela Helode, Malagilizo
yolonga, “Havilondeka bule weye kumsola mke wa sekulu
wako.”
19 Ivo Helodiya kakala komwihila Yohana, na kakala
kalonda kumkoma. Mbali hadahile bule kwa ichimu cha
Helode.
20 Helode kakala komdumba Yohana kwaviya kavimanya
Yohana kakala munhu yanogile na yelile, ivo kakala
komkaliza. Kakala konogelwa kumtegeleza, ingawa kakala
konyululuka ng'hani chila viyamalile kumtegeleza.
21 Siku dimwe, nyafasi ipatigwa viikalile mwiisiku ya
kukumbuka kuvumbuka kwa Helode. Helode kakala kawa-
tendela dugila kulu wakulu wa bululu na wakulu wa wakalizi
na walangulizi wa Galilaya.
22 Mndele wa Helodiya viyengile kuvina, kawanogeza
ng'hani Helode na wageni wake. Ivo Helode kamulon-
gela mndele ija, “Nipule chinhu chochose chiulonda, nizak-
wing'ha.”
23 Kalonga kwa kuilaha, “Noilaha, chochose chonda unip-
ule nizakwing'ha, hata nusu ya ufalume wangu!”
24 Ivo mndele ija kahita kumuuza mamiyake yake, “Nipule
choni?”
Mamiyake kamwidika, “Pula ditwi da Yohana Mbatizi.”
25 Bahobaho mndele ija kakimbila mbaka kwa mfalume na
kumulongela, “Ning'he sambi baha ditwi da Yohana Mbatizi
muna ichano!”
26 Mfalume kengilwa na chinyala ng'hani, mbali kwaviya
kailaha haulongozi ha wageni wake hana didugila, hadahile
kumulemela bule.
27 Lusita ulo ulo, mfalume kamulagiliza mkalizi kudi-
gala ditwi da Yohana. Mkalizi kahita kuna ichifungo na
kumkanha Yohana iditwi.
28 Maabaho keka ditwi ijo muna ichano, kamgalila mndele
ija, nayo kamwing'ha mami yake.
29 Wanahina wa Yohana viwahulike mbuli iyo, wahita ku-
usola mtufi wa Yohana, wauwanda.

Yesu kawegutiza wanhu kufosa magana malongo matano
(Masayo 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohana 6:1-14)

30 Watumigwa wabwela, waiting'hana na Yesu na kumu-
longela yaja yose yowatendile na kufundiza.
31 Kukala na wanhu wengi wowakalile wokwiza na
kusegela, mbaka Yesu na wanahina wake hawapatile bule
nyafasi ya kuja ndiya. Ivo kawalongela, “Chiteni chiidumwe
hanhu helibule wanhu muladi mukahumule chidogo.”

32 Ivo wasegela waidumwe kwa ngalawa, wahita hanhu
helibule wanhu.
33 Mbali wanhu wowaonile viwakalile wosegela, wavi-
manya. Ivo wahita kulawa mabululu yose, wakimbila na
wawalongolela kufika Yesu na wanahina wake.
34 Yesu viyahulumuke kulawa mwiingalawa, kaluwona
lung'husesa lukulu lwa wanhu. Kawaonela ubazi kwaviya
wakala fana ng'hondolo welibule wadimi. Ivo kandusa
kuwafundiza vinhu vingi.
35 Viifikile chigulogulo, wanahina wake wamuhitila na
wamulongela, “Hanhu hano hochili ni chuwala muhala, na
sambi diswa.
36 Walekelele wanhu wahite muna imigunda na muna
yamabululu yeli habehi muladi wakagule ndiya waje.”
37 Yesu kawedika, “Mweye weng'heni ndiya waje.”
Wamuuza, “Vino chihite chikagule magate ya hela nyingi
ng'hani chiweng'he waje?”
38 Yesu kawauza, “Munayo magate mengahi? Hiteni
mkalole.”
Viwavimanyile, wamulongela. “Kuna magate matano na
somba waidi.”
39 Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake wawalon-
gele wanhu wose waigole mwiivibumbila-bumbila, wakale
hasi hana yamasavu mabisi.
40 Ivo wakala mwiivibumbila va wanhu gana-gana na va
wanhu malongo matano-matano.
41 Maabaho Yesu kayasola yaja yamagate matano na somba
waidi, kalola kuchanyha kuulanga na kumwing'ha Mulungu
hewela. Maabaho kayamogola yamagate yaja, kaweng'ha
wanahina wake wawagolele wanhu. Viyaviya kawagolela
wose waja somba waidi.
42 Wanhu wose waja na weguta.
43 Wanahina wake wadondola yaja yamasigavu ya magate
na somba na kumemeza vigelo longo na vidi.
44 Walume muhala wadile wakala magana malongo
matano.

Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Masayo 14:22-33; Yohana 6:15-21)

45 Bahobaho Yesu kawalagiliza wanahina wake wak-
wele mwiingalawa wahite Besisaida. Yeye kakala kolulaga
lung'husesa lwa wanhu wasegele.
46 Viyakomeleze kuwalaga wanhu, kahita kumulima ku-
tosa.
47 Viifikile chigulogulo, ngalawa ikala mgati mudilamba,
mbali Yesu kakala yaidumwe mwiisi inyalile.

48 Kawawona wanahina wake wogayagaya kutowa
zing'hafi, kwaviya beho kulu dikala dowabweleza
kuwalawile. Nzogolo zikwika, Yesu kawahitila kuno kogenda
mchanyha ya mazi. Kalonda kuwafosa,
49 mbali viwamuwonile kogenda mchanyha ya mazi,
wagesa mzimu. Waguta ng'hondo.
50 Wose viwamuwone wadumba ng'hani.

Bahobaho Yesu kawalongela, “Ing'heni moyo! Ni niye!
Sekemdumbe.”
51 Maabaho kakwela mwiingalawa muweli wanahina
wake, na beho dinyamala hupi. Wanahina wazanywa
ng'hani,
52 kwaviya hawavimanyile bule imbuli ya kwing'higwa
ndiya lung'husesa lukulu lwa wanhu, mizoyo yawo ikala
midala kuvimanya.

Yesu kowahonya watamu uko Genesaleti
(Masayo 14:34-36)

53 Viwamalile kukanha dilamba, wafika isi ya Genesaleti,
baho waimiza ngalawa yawo.
54 Bahobaho viwalawile mwiingalawa, wanhu wammanya
Yesu.
55 Ivo wanhu wapwililisa mwiisi ija yose, wandusa
kuwasola watamu muna yamakomwa na kuwagala hohose
howahulike Yesu kabaho.
56 Hanhu hohose haja Yesu hayahitile, muimigunda hebu
muna yamabululu hebu mwiiziisi, wanhu waweka watamu
muna yamagulilo. Wamulamba yawalekelele wadalise hata
muna imhindo ya walo jake. Wose wowadidalise wahona.

7

Mafundizo ya wahenga
(Masayo 15:1-9)

1 Mafalisayo na wafundiza wa Malagilizo walawa
Yelusalemu, waiting'hana haulongozi ha Yesu.
2 Wawawona wanahina wake wamwenga woja ndiya kuno
makono hayanawigwe, hawanawile makono fana Mafal-
isayo viwolonda wanhu wanawe.
3 Mafalisayo na Wayahudi wose wakala wamhilila malag-
ilizo ya wasaho zawo. Wakala hawaja chinhu wang'hali
hawana nawa makono mbaka muiching'ho.
4 Kaidi hawaja chinhu chilawile kudisoko mbaka
wachisunhe teng'hu. Iviya yauko mafundizo yamwenga
wayahokela kulawa umwaka fana viya kusunha nhungo na
ziga na viyaa va shaba.

5 Ivo waja Mafalisayo na wafundiza wa Malagilizo wa-
muuza Yesu, “Habali wanahina wako hawawinza mafundizo
yochihokele kwa wasaho zetu? Habali woja ndiya kwa
makono hayasunhigwe?”
6 Yesu kawedika, “Mweye wadelenya! Mulagula Isaya
kalagula vinogile kumwenu vayalongile,
‘Wanhu wano wonhogoza kwa milomo yawo,
mbali mizoyo yawo yakutali na niye.
7 Wonitambikila bule
kwaviya wofundiza Malagilizo ya wanhu
fana viya ni malagilizo ya Mulungu!’
8 “Mweye moleka malagilizo ya Mulungu, mowinza mafun-
dizo ya wanhu.”
9 Yesu kagendelela kuwalongela, “Moyalema malagilizo ya
Mulungu muladi muwinze mafundizo ya wanhu.
10 Musa kalagiliza, ‘Wategeleze tati yako na mamiyake
yako.’ Iviya kalagiliza, ‘Munhu yoyose yonda yamulige tati
yake hebu mamiyake yake yakomigwe.’
11 Mbali mweye mofundiza vino, fana munhu kana chinhu
cha kumwing'ha tati yake hebu mami yake, mbali kalonga,
‘Chino ni Kolibani,’ fambulo jake, chinhu chino ni cha
kumwing'ha Mulungu,
12 maabaho molonga munhu iyo halondigwa kumwing'ha
tati yake hebu mami yake.
13 Ivo vimuibena mbuli ya Mulungu kwa mafundizo
yomuihokeleza. Iviya motenda vinhu vingi vifanile na ivo.”

Vinhu vovimtenda munhu yambule mwiko
(Masayo 15:10-20)

14 Maabaho Yesu kalutanga kaidi ulung'husesa lwa wanhu
na kalulongela, “Nhegelezeni mose na muvimanye.
15 Habule chinhu chochimwingila munhu kulawa kunze
chichidaha kumtenda yambule mwiko. Mbali chiya chochi-
lawa mgati mwa munhu niicho chichidaha kumtenda yam-
bule mwiko.”
16 Munhu yahawa na magutwi nayahulike.
17 Viyalulekile ulung'husesa lwa wanhu, kengila
mnyumba, wanahina wake wamulongela yawafambulile
simwe diya.
18 Yesu kawalongela, “Vino mweye iviya mwabule hak-
ili? Hamuvimanyile bule? Habule chinhu chochimwingila
munhu kulawa kunze chochimtenda yambule mwiko.
19 Kwaviya hachingila muumoyo mbali chokwingila
mmunda, maabaho cholawa kunze ya lukuli.” Viyalongile
ivo, Yesu kazitogola ndiya zose kudigwa.

20 Kagendelela kulonga, “Chiya chochilawa muumoyo wa
munhu, icho chimtenda munhu yambule mwiko.
21 Kwaviya muumoyo wa munhu molawa magesa yehile na
ugoni na ubavi na kukoma na kuigona na wihi
22 na ugoni na uvwizi na uziya na kulola vinhu chiwihi na
maligo na magoda na ubozi.
23 Vino vose vihile volawa mgati muumoyo wa munhu,
navo niivo mwambula mwiko munhu.”

Uhuwilo wa mwanamke
(Masayo 15:21-28)

24 Maabaho Yesu kasegela, baho kahita mwiisi yili habehi
na dibulu da Tilo. Uko kengila mnyumba na halondile
munhu yoyose yavimanye kuwa kahaja, mbali hadahile bule
kuifisa.
25 Mwanamke imwe yoyakalile na mwana mndele yeli na
chinyamkela kahulika mbuli za Yesu. Ivo bahobaho kamuhi-
tila na kaibwanha muna yamagulu yake.
26 Mwanamke iyo kakala Muyunani, yalekigwe mudibul-
ulu da Silofoinike uko Siliya. Kampula Yesu yamulave mn-
dele wake chinyamkela.
27 Yesu kamulongela, “Waleke wana teng'hu weguta.
Kwaviya havinogile bule kusola ndiya ya wana na kuzasila
zimbwa.”
28 Mwanamke ija kedika, “Mndewa, mbali hata zimbwa
zozikalile hasi ha imeza zoja ndiya za wana zozisigale!”
29 Yesu kamulongela mwanamke ija, “Kwa ivo vowidike,
hita ukaye, na kwizamfika chinyamkela kamulawa mndele
wako!”
30 Ivo kahita ukaye kumwake, kamfika mwanage katam-
balala mudikomwa, chinyamkela kakala kamulawa.

Yesu kamuhonya munhu yoyakalile chinziwi bubu

31 Maabaho Yesu kasegela isi ya Tilo na kahita mudilamba
da Galilaya kufosela Sidoni na mwiisi ya Dekapoli.
32 Wanhu wamwenga wamgalila munhu yoyakalile
chinziwi na yeli na ludanha, wamulamba Yesu yamwikile
makono munhu iyo.
33 Ivo Yesu kamsola munhu iyo hamgwazo helibule wanhu.
Kaguma vidole vake muna yamagutwi ya munhu iyo.
Maabaho katema yamate na kumdalisa lulimi.
34 Maabaho Yesu kalola kuulanga, kabweleza umuhe na
kumulongelela munhu iyo, “Efata!” Fambulo jake, “Vuguka!”
35 Bahobaho munhu iyo kandusa kuhulika na ludanha lwa
lulimi lwake lulegela, kandusa kulonga goya.

36 Maabaho Yesu kawagomesa kumulongela munhu
yoyose mbuli ino. Mbali vayagendelele kuwagomesa, niivo
vawagendelele kuipwililisa mbuli iyo.
37 Wanhu wazanywa ng'hani, walonga, “Katenda yose
vinogile. Kawatenda vinziwi wahulike na mabubu wa-
longe!”

8

Yesu kawegutiza wanhu kufosa magana malongo mane
(Masayo 15:32-39)

1 Siku dimwe lung'husesa lumwenga lukulu lwa wanhu
luiting'hana kaidi. Wanhu viwakalile wabule ndiya, Yesu
kawatanga wanahina wake na kuwalongela,
2 “Nowaonela ubazi wanhu wano, ichimu wakala na niye
siku nhatu, na sambi wabule ndiya.
3 Na niye nahawalaga wahite ukaye kumwawo wahawa na
nzala, wezasinduka mwiinzila, kwaviya wamwenga wawo
walawa kutali.”
4 Wanahina wake wamuuza, “Hano chamwiichuwala, iza-
patika kulihi ndiya ya kuwegutiza wanhu wano wose?”
5 Yesu kawauza, “Munayo magate mengahi?”
Wamwidika, “Chinayo saba.”
6 Yesu kawalongela wanhu wakale hasi. Kayasola yaja
yamagate saba, kamwing'ha Mulungu hewela. Maabaho
kayamogola yamagate yaja na kuweng'ha wanahina wake
waweng'he wanhu, na wawo watenda ivo.
7 Iviya wakala na visomba vidodo. Yesu kamwing'ha
Mulungu hewela, kawalongela wanahina wake wawagolele
wanhu iviya.
8 Wanhu waja weguta. Amalabaho wanahina wadon-
doleza masigavu na wamemeza vigelo saba.
9 Na wanhu wadile wakala wafosa magana malongo mane.
Yesu kawalaga wanhu.
10 Bahobaho kakwela mwiingalawa na wanahina wake,
kahita mwiisi ya Dalimanuta.

Mafalisayo wolonda mauza uza kulawa kwa Mulungu
(Masayo 12:38-42, 16:1-4)

11 Mafalisayo wamwenga weza kwa Yesu, wandusa
kuibishila na Yesu. Wakala wolonda kumgeza, ivo
wamulonda yatende chilaguso cha mauzauza kulawa kwa
Mulungu.
12 Yesu kapata usungu muumoyo, kalonga, “Mbona wanhu
wa ulelwa uno wolonda vilaguso? Nowalongelani kweli,
habule chilaguso chonda weng'higwe.”

13 Maabaho kawaleka, kakwela mwiingalawa na kukanha
umwambu wa dilamba.

Lusu da Mafalisayo na da Helode
(Masayo 16:5-12)

14 Wanahina wakala wazimiza kusola yamagate, wakala na
gate dimwe muhala mwiingalawa.
15 Yesu kawalamula, kawalongela, “Mwiilole! Muyiteganye
na lusu da Mafalisayo na da Helode!”
16 Wanahina wandusa kuiuzagiza wenyewo, “Kalonga vino
kwaviya chabule magate.”
17 Yesu kayamanya yowakalile woiuzagiza. Kawalongela,
“Mbona moiuzagiza wenyewo kwaviya mwabule yamagate?
Mng'hali hamnalola wala hamnavimanya? Vino mizoyo
yenu ing'hali midala?
18 Meso munayo mbali hamuwona? Magutwi munayo
mbali hamuhulika? Wala hamukumbuka?
19 Siku ija vinimogole yamagate matano na kuweng'ha
wanhu magana malongo matano, vino mudondola vigelo
vingahi va masigavu?”
Wamwidika, “Chimemeza vigelo longo na vidi.”
20 Kawauza kaidi, “Na vinimogole yaja yamagate saba
na kuweng'ha wanhu magana malongo mane, mudondola
vigelo vingahi va masigavu?”
Wamwidika, “Chidondola vigelo saba.”
21 Yesu kawauza, “Mung'hali hamunavimanya?”

Yesu komuhonya chipofu uko Besisaida

22 Wafika mudibululu da Besisaida, wanhu wemwenga
wamgalila Yesu munhu chipofu na wamulamba yandalise.
23 Yesu kamwamha mkono munhu ija chipofu, kanigala
kunze ya dibululu. Maabaho kamtemela mate muna yameso,
kamwikila makono yake na kumuuza, “Vino kodaha kulola
chinhu?”
24 Munhu ija kalola kuchanyha, kalonga, “Ona! Nowona
wanhu, mbali walinga mibiki yogenda.”
25 Yesu kamwikila kaidi makono muna yameso. Maabaho
meso yake yavuguka, nayo kawa mgima, na kawona vinhu
vose funhufunhu.
26 Yesu kamulagiliza chipofu yahite ukaye kumwake na
kamgomesa sekeyabwele mudibululu diya.

Petili kamtogola Yesu iyo Chilisito, Mulopozi
(Masayo 16:13-20; Luka 9:18-21)

27 Maabaho Yesu na wanahina wake wahita muna yamab-
ululu ya Kaisaliya Filipi. Mwiinzila Yesu kawauza, “Nilonge-
leni, wanhu wolonga niye iyo yelihi?”

28 Wamwidika, “Wamwenga wolonga weye ni Yohana
Mbatizi, wamwenga wolonga ni Eliya na wamwenga wo-
longa ni imwe wa walotezi wa Mulungu.”
29 Yesu kawauza, “Na mweye mwolonga niye ni yelihi?”
Petili kamwidika, “Weye ni Chilisito.”*
30 Maabaho Yesu kawalamula, “Sekemumulongele munhu
yoyose mbuli ino.”

Yesu kolonga mbuli ya manhesa na ifa yake
(Masayo 16:21-28; Luka 9:22-27)

31 Yesu kandusa kuwafundiza wanahina wake, “Mwana
wa Munhu kolondeka yagazigwe ng'hani na kulemigwa na
walala, na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo.
Kezakomigwa, mbali zihafosa siku nhatu, kezazilibuka.”
32 Yesu kakala kolonga mbuli iyo funhufunhu. Petili kam-
sola kumgwazo na kandusa kun'bwakila.
33 Mbali Yesu kahinduka, kawalola wanahina wake na
kumbwakila Petili, “Segela kuchisogo changu, Lufyende!
Kwaviya magesa yako siyo ya Mulungu, ila ya chiunhu!”
34 Maabaho Yesu kalutanga lung'husesa lwa wanhu na
wanahina, kawalongela, “Munhu yoyose yolonda kunison-
delela, yaileme mwenyewo, yaitwike msalaba wake yanison-
delele.”
35 Kwa ichimu munhu yolonda kukombola ugima wake
mwenyewo kezawagiza, mbali munhu yowagiza ugima
wake kwa sama yangu, na kwa sama ya Mbuli Inogile,
munhu iyo kezaukombola.
36 Vino munhu kobweda choni kuipata isi yose mbali kowa-
giza ugima wake?
37 Habule chinhu munhu choyodaha kulava kuupata
ugima wake kaidi.
38 Fana munhu yahambonela chinyala niye na mbuli zangu
muna ulelwa uno wa uzinzi na uhasanyi, niye, Mwana wa
Munhu nizamuwonela chinyala munhu iyo vondanize muna
utunhizo wa Tati yangu, hamwe na wasenga wa kuulanga
welile.

9

1 Iviya Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, wanhu
wamwenga weli hano hawezadanganika mbaka wauwone
Ufalume wa Mulungu wokwiza kwa ludabwa.”

Utunhizo wa Yesu wowoneka
(Masayo 17:1-13; Luka 9:28-36)

---

* **8:29** ***Chilisito:*** Zina Chilisito kwa Chigiliki fambulo jake ni Mulopozi yoyasag-
uligwe na Mulungu yawe Mfalume. Kwa Chiyebulaniya zina dino ni Maseya.

2 Vizifosile siku sita, Yesu kawasola Petili, Yakobo
na Yohana, kahita nawo hachanyha muumulima mtali
waidumwe. Baho lukuli lwa Yesu lugaluka haulongozi hawo.
3 Viwalo vake vikala vomelemeta chwee, habule munhu
mwiisi yoyodaha kufuwa viwalo kuwa fana ivo.
4 Maabaho wanahina waja watatu wawaona Musa na Eliya
wolonga na Yesu.
5 Petili kamulongela Yesu, “Mfundiza, vinoga cheye kukala
bahano. Leka chizenge vizewe vitatu, chimwe chako na
chimwenga cha Musa na chimwenga cha Eliya.”
6 Petili hachimanyile cha kulonga kwaviya yeye na wayage
wakala wodumba ng'hani.
7 Maabaho dilawilila wingu diwagubika, na dizi dilawa
mudiwingu kulonga, “Ino niiyo mwanangu, nyachende
wangu, mumtegeleze!”
8 Lusita ulo ulo wanahina walola kuno na kuno, hawamu-
wone munhu imwenga ila Yesu yaidumwe.
9 Viwakalile wohulumuka muumulima, Yesu kawalongela,
“Sekemumulongele munhu yoyose yomuyawone mbaka
niye, Mwana wa Munhu vondanizilibuke kulawa kuiifa.”
10 Wamhisa mbuli ija, mbali waiuzagiza wawo kwa wawo,
“Kuzilibuka kulawa kuiifa fambulo jake choni?”
11 Wamuuza Yesu, “Mbona wafundiza Malagilizo wolonga
Eliya kolondeka kwiza teng'hu?”
12 Yesu kawedika, “Kweli Eliya kezakwiza teng'hu na
kusasala chila chinhu goya. Mbali, habali yandikigwa
Mwana wa Munhu kezagazigwa ng'hani na kulemigwa?
13 Mbali nowalongela, Eliya keza kamala, na wanhu
wamtendela vowalondile, fana vayandikiligwe muna ya-
maandiko.”

Yesu komuhonya mwana yeli na chinyamkela
(Masayo 17:14-21; Luka 9:37-43)

14 Hata viwawafikile waja wanahina wamwenga, walu-
wona lung'husesa lukulu lwa wanhu luwazunguluka, na
wafundiza Malagilizo wamwenga wakala woibishila nawo.
15 Lusita ulo ulo ulung'husesa lwa wanhu viwamuwonile
Yesu, wazanywa ng'hani na wamkimbilila kumulamsa.
16 Yesu kawauza wanahina wake, “Moibishila choni na
wawo?”
17 Munhu imwe muja muulung'husesa lwa wanhu
kamwidika, “Mfundiza, nikugalila mwanangu, kana
chinyamkela yamtendile kuwa bubu.
18 Yahamwizila, kombwanha hasi na kumtenda mwana
yalawigwe na hovu muumulomo, kogegeda meno na kun-
yala ulukuli wose. Niwalongela wanahina wako wamulave
chinyamkela iyo, mbali hawadahile bule.”

19 Yesu kawedika, “Mweye ulelwa ulibule uhuwilo! Ng'hale
na mweye mbaka zuwaki? Mgaleni kumwangu.”
20 Wamgala kwa Yesu.

Chinyamkela viyamuwone Yesu, bahobaho kamguma
chisango mwana ija, mwana ija kagwa hasi koibimbilisa
kuno kolava hovu muumulomo.
21 Yesu kamuuza tata wa mwana ija, “Mwana ino kawa vino
kusongela zuwaki?”

Kamwidika, “Kusongela kuudodo wake.
22 Miyanza mingi chinyamkela kageza kungwisa muumoto
hebu munayamazi muladi yamkome. One uhadaha, uchi-
wonele ubazi na uchitaze!”
23 Yesu kamulongela, “Habali kolonga uhadaha! Niye noku-
longela, yose yodahika kumwake yoyohuwila.”
24 Bahobaho tata wa mwana ija kalonga kwa dizi kulu,
“Nohuwila mbali uhuwilo wangu mdodo. Nitaze niwe na
uhuwilo mkulu!”
25 Yesu viyaonile lung'husesa lwa wanhu wokongezeka
kuulongozi kumwake, kambwakila chinyamkela ija, “Weye
chinyamkela wa ububu na unziwi, nokulongela mulawe
imwana ino, sekeumwingile kaidi!”
26 Chinyamkela kaguta kwa dizi kulu, kamgwisa mwana
iyo hasi, maabaho kamulawa. Imwana kawoneka fana
kadanganika, ivo wanhu wamwenga walonga, “Kadan-
ganika!”
27 Mbali Yesu kamwamha mkono imwana ija, kamtaza
kwinuka, nayo kenuka.
28 Yesu viyengile mnyumba, wanahina wake wamuuza
viyakalile yaidumwe, “Habali cheye hachidahile bule ku-
mulava chinyamkela?”
29 Nayo kawedika, “Chinyamkela fana ino hadaha kulawa
ila kwa kutosa muhala.”

Yesu kolonga kaidi mbuli ya ifa yake
(Masayo 17:22-23; Luka 9:43-45)

30 Yesu na wanahina wake wasegela hanhu haja kufosela
Galilaya. Halondile munhu yavimanye kuyeli,
31 kwaviya kakala kowafundiza wanahina wake. Kawalon-
gela, “Niye, Mwana wa Munhu nizageligwa muna yamakono
ya wanhu, nawo wezanikoma. Mbali zihafosa siku nhatu,
nizazilibuka.”
32 Wanahina wake hawavimanyile bule mbuli iyo, mbali
wadumba kumuuza.

Yelihi yeli mkulu?
(Masayo 18:1-5; Luka 9:46-48)

33 Viwafikile Kapelinaumu, wengila mnyumba. Yesu
kawauza, “Mukala mwiibishila choni muinzila?”
34 Mbali wawo hawamwidike kwaviya muinzila wakala
woibishila yelihi yeli mkulu mgati yawo.
35 Yesu kakala hasi, kawalanga waja wanahina wake longo
na waidi na kuwalongela, “Munhu yoyose yoyolonda kuwa
wa mwanduso, kolondeka yawe wa kuuhelelo, na yawe
mtumwa wa wose.”
36 Kamsola imwana mdodo, kamwimiza hagati yawo.
Maabaho kamuhagatila na kuwalongela,
37 “Munhu yoyose yonda yamuhokele imwana fanile ino
kwa zina jangu, konihokela niye. Na munhu yoyonihokela
niye, hanihokela niye niidumwe, ila komuhokela na ija yoy-
anhumile iviya.”

Munhu yoyochitogola ka ubanzi wetu
(Luka 9:49-50)

38 Yohana kamulongela Yesu, “Mfundiza, chimuwona
munhu imwe kolava chinyamkela kwa zina jako. Cheye
ching'oma kwaviya siyo miyetu vichili.”
39 Yesu kawalongela, “Sekemumgome. Habule munhu
yotenda mauzauza kwa zina jangu na kuno konilonga vihile.
40 Kwaviya munhu yoyose haiswela na cheye, ni miyetu
vichili.
41 Nowalongela kweli, munhu yoyose yonda yaweng'he
nhungo ya mazi ya kung'wa kwaviya mweye mwa wanhu wa
Chilisito, kezahokela gweko jake.

Kugezigwa muna uhasanyi
(Masayo 18:6-9; Luka 17:1-2)

42 “Munhu yoyose yonda yamtende imwe wa wadodo wano
wowonihuwila yatende uhasanyi, muhavu munhu iyo ya-
fungiligwe dibwe kulu da kudundila muna isingo yake na
kwasigwa mwiibahali.
43 One mkono wako uhakutenda utende yehile, uukanhe.
Muhavu wingile muna ugima wa siku zose na mkono umwe
muhala, kufosa kwingila na makono maidi jehanamu. Uko
moto wake hauzimika bule.*
45 Iviya one umgulu wako uhakutenda utende yehile,
ukanhe. Muhavu wingile muna ugima na umgulu umwe,
kufosa kuwa na migulu midi na kwasigwa jehanamu.
47 Na one ziso jako dahakutenda utende vihile, ding'ole.
Muhavu kwingila muna Ufalume wa Mulungu na ziso
dimwe, kufosa kuwa na meso maidi na kwasiga jehanamu.

---

* **9:43** Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza misitali ya 44 na 46, “Umo funza wake hawafa na moto wake hauzimika bule.”

48 ‘Uko mhembele wake hawafa bule, na moto wake haufa
bule.’
49 “Chila munhu kezahungigwa kwa umoto, fana nyama
viigumigwa munyu.
50 “Munyu unoga, mbali one wahagiza umunyu wake, wiz-
agumigwa choni mbaka ukolele?
“Muwe na umunyu wa umbwiya mgati yenu, mukale kwa
tindiwalo.”

10

Yesu kofundiza mbuli ya nyasa
(Masayo 19:1-12; Luka 16:18)

1 Maabaho Yesu kasegela hanhu haja na kwita Yudeya,
na kukanha lwanda lwa Yolodani. Lung'husesa lwa wanhu
lumwitila, nayo kawafundiza fana vayatendaga.
2 Mafalisayo wamwenga wamwitila Yesu na kumgeza, wa-
muuza, “Chilongele, vino vinoga mulume kumuleka muke
wake?”
3 Yesu kawauza, “Musa kawalagiliza vilihi?”
4 Wawo wamwidika “Musa kachilongela kuwa mulume
kodaha kumwing'ha chibuwa cha nyasa na kumuleka muke
wake.”
5 Yesu kawalongela, “Musa kawandikila lagilizo ijo
kwaviya mizoyo yenu midala.
6 Mbali maandiko yolonga, kulawa kwandusigwa ku-
lumbwa isi, Mulungu kawalumba mulume na muke.
7 ‘Kwa ichimu icho mulume keza muleka tati yake na mami
yake, nayo kezailumba na muke wake,
8 nawo wezakuwa lukuli lumwe.’ Ivo wawo si waidi kaidi,
ila lukuli lumwe.
9 Ivo chiya chayalumbilize Mulungu, munhu
sekeyachigole.”
10 Vawabwelile mnyumba, wanahina wake wamuuza Yesu
mbuli iyo.
11 Yesu kawalongela, “Munhu yoyose yomwasa muke wake
na kusola muke imwenga, iyo komtendela uzinzi muke wake
wa mwanduso.
12 Viyaviya muke yomuleka mulumake na kusoligwa na
mulume imwenga, komtendela uzinzi mulumake.”

Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Masayo 19:13-15; Luka 18:15-17)

13 Wanhu wamwenga wamgalila Yesu wana wadoododo
yawekile makono yake, mbali wanahina wawabwakila
wanhu waja.

14 Yesu viyaonile ivo, kehilwa, kawalongela wanahina wake, “Walekeni wana wadoododo weze kumwangu, sekemuwagome kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wa wanhu fana wana wano.
15 Nowalongela kweli, munhu yoyose yoyolema kuuhokela Ufalume wa Mulungu fana mwana mdodo, hadaha kwingila mu Ufalume uwo bule.”
16 Maabaho kawahagatila wana waja, kawekila makono yake na kuwatemela mate.

Munhu tajili
(Masayo 19:16-30; Luka 18:18-30)

17 Yesu viyanduse kusegela, munhu imwe kamkimbilila, kamtumbalila mavindi na kumuuza, “Mfundiza unogile, nitendeze niye niupate ugima wa siku zose”?
18 Yesu kamuuza, “Habali konhanga niye ninoga?” Habule yanogile ila Mulungu yaiduwe.
19 Kuyamanya malagilizo, sekeukome na sekeutende uzinzi na sekeubawe na sekeubunze na sekeuvwize na uwategeleze tati yako na mami yako.
20 Munhu ija kalonga, “Mfundiza! Nizamha ndagilizi zose kwandusila udodo wangu.”
21 Yesu kamulola kamulonda na kamulongela kuhungukilwa na mbuli imwe. Hita ukagule vose vuuli navo, uweng'he hela ngayengaye, na weye kwizakuwa na ngama uko kuulanga. Maabaho wize unisondelele.
22 Munhu ija viyahulike ivo, kakwesa ng'hombali, kasegela kwa luholozi kwaviya kakala na vinhu vingi.
23 Yesu kalola banzi zose na kuwalongela wanahina wake, “Izakuwa vidala ng'hani wanhu weli na vinhu vingi kwingila muna Ufalume wa Mulungu!”
24 Wanahina wazanywa viwahulike mbuli iyo. Mbali Yesu kawalongela kaidi, “Wanangu, vidala ng'hani kwingila muna Ufalume wa Mulungu!
25 Vidala ng'hani kwa munhu yeli na vinhu vingi kwingila muna Ufalume wa Mulungu, kufosa ngamiya kwingila muna ichizonzo cha sanzia.”
26 Wanahina wazanywa ng'hani, wandusa kwiiuza, “Vino yelihi yonda yadahe kulopoligwa?”
27 Yesu kawalola, kalonga, “Kwa munhu haidahika bule, ila kwa Mulungu haili ivo, yose yodahika kwa Mulungu.”
28 Petili kamulongela Yesu, “Cheye chileka vose na chikusondelela weye!”
29 Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, munhu yoyose yalekile kaye yake hebu ndugu zake hebu lumbu zake hebu

mami yake hebu tati yake hebu wanage hebu migunda kwa
ichimu cha niye na mbuli inogile,
30 kezahokela miyanza mingi, muna lusita luno lwa sambi.
Kezahokela miyanza gana, kaye, wandugu, walumbu, mama,
wana na migunda na viyaviya kudununzwa. Na muna
ulusita lukwiza, kezahokela ugima wa siku zose.
31 Mbali waja wenevale wezakuwa wohawapetigwa, na
waja wohawapetigwa wezakuwa wenevale."

Yesu kolonga deketatu mbuli ya ifa yake
(Masayo 20:17-19; Luka 18:31-34)

32 Yesu na wanahina wake wakala mwiinzila, woita
Yelusalemu. Yesu kakala kawalongolela, wanahina wake
wazanyigwa, na wanhu wasondelele wengilwa na ludumbo.
Yesu kawasola kaidi kumgwazo waja wanahina longo na
waidi, kandusa kuwalongela yaja yonda yamulawilile.
33 Kawalongela, "Mnhegeleze, choita Yelusalemu. Uko
Mwana wa Munhu kezatuligwa kwa wakulu wa nham-
biko na wafundiza Malagilizo. Nawo wezamtagusa ifa, na
maabaho wezamtula kwa wanhu weli siyo Wayahudi.
34 Na wawo wezanizeha kuno wonitemela mate kuno
wonitowa mibalati, maabaho wezanikoma. Mbali siku ya
tatu nizazilibuka."

Pulo da Yakobo na Yohana
(Masayo 20:20-28)

35 Maabaho Yakobo na Yohana, wana wa Zebedayo
wamwizila Yesu na wamulongela, "Mfundiza, kuna chinhu
cholonda uchitendele."
36 Yesu kawauza, "Chinhu gani?"
37 Wamwidika, "Vondaukale muna ichigoda chako cha
Ufalume muna utunhizo wako, cholonda chikale na weye,
imwe ubanzi wako wa kulume na imwenga ubanzi wako wa
kumoso."
38 Yesu kawalongela, "Hachimanya chimpula. Vino
mwodaha kung'wila nhungo ya manhesa ining'wila niye
hebu kubatizigwa ubatizo unibatizigwa niye?"
39 Wamwidika, "Chodaha."
Yesu kawalongela, "Mwizaing'wila nhungo ining'wila niye
na kubatizigwa ubatizo unibatizigwe niye.
40 Mbali niye sidaha kusagula yelihi yakale ubanzi wangu
wa kulume hebu wa kumoso. Hanhu baho wezakala waja
wasaguligwe na Mulungu."
41 Waja wanahina longo viwahulike chiya chiwapulile
Yakobo na Yohana, wawawonela ludoko.
42 Yesu kawalanga hamwe na kuwalongela, "Muvimanya
waja wowoneka kuwa watawala wa wanhu weli siyo

Wayahudi wotawala kwa nguvu, na walangulizi wawo wana
udahi mkulu kwa wanhu.
43 Mbali si ivo kumwenu. Munhu yoyose yolonda kuwa
mkulu kumwenu, kolondeka yawe msang'hani wenu,
44 na yoyose kumwenu yolonda kuwa wa mwanduso,
kolondeka yawe mtumwa wa wose.
45 Kwaviya Mwana wa Munhu hezile kusang'hanilwa
bule, ila kuwasang'hanila wanhu na kuulava ugima wake
kuwakombola wanhu wengi."

Yesu komuhonya chipofu Batulome
(Masayo 20:29-34; Luka 18:35-43)

46 Maabaho wafika Yeliko. Yesu na wanahina wake hamwe
na lung'husesa lukulu lwa wanhu vawakalile wosegela
mudibululu ijo, chipofu imwe yoyatangigwe Batulome
mwana wa Timayo kakala yakalile mumgwazogwazo mwa
inzila, kopula.
47 Viyahulike Yesu Mnazaleti kofosa baho, kandusa ku-
tanga kwa dizi kulu, "Yesu! Mwana wa Daudi! Niwonele
ubazi!"
48 Wanhu wengi wambwakila na wamulongela yanyamale.
Mbali yeye kagendelela kutanga kwa dizi kulu, "Mwana wa
Daudi, niwonele ubazi!"
49 Yesu katimalala na kulonga, "Mulongeleni yeze."
Ivo wamtanga ija chipofu, wamulongela, "Igangamize!
Ima, kokutanga!"
50 Kawasa ngolole wake, kazumha na kumwitila Yesu.
51 Yesu kamuuza, "Nikutendele choni?"
Chipofu iyo kamwidika, "Mfundiza, nolonda kuwona."
52 Yesu kamulongela, "Hita, kuhuwila kwako kukuhonya."
Lusita ulo chipofu kadaha kuwona, kamsondelela Yesu
mzila.

11

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Masayo 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohana 12:12-19)

1 Viwafikile habehi na Yelusalemu, habehi na mabululu
ya Besifage na Besaniya, kuna umulima wa Mizaituni, Yesu
kawatuma wanahina wake waidi walongole.
2 Kawalongela, "Hiteni kuchibululu chili kuulongozi.
Vondamwingile, mwiza muwona mwana chihongwe
kafungigwa, yang'hali hanakweligwa na munhu.
Mfunguleni mumgale hano.
3 One munhu yahawauza, 'Mbona motenda ivo?' Mulonge-
leni, Mndewa komulonda na keza mbweleza hano sambi."
4 Wanahina waja wahita na kumuwona mwana chihongwe
kafungigwa hana ulwivi wa kaye. Vawakalile womfungula,

5 wanhu wamwenga wakalile wemile baho wawauza, “Motenda choni? Habali momfungula iyo chihongwe?.”
6 Nawo wawalongela fana Yesu vayawalongele, na wanhu waja wawaleka wahite.
7 Wamgala mwana chihongwe iyo kwa Yesu, wavitandika viwalo vawo mchanyha yake, na Yesu kakala mchanyha ya mwana chihongwe iyo.
8 Wanhu wengi wanzanza viwalo vawo mwiinzila, na wamwenga wakanha matambi ya mibiki mumigunda na kuyanzanza mwiinzila.
9 Wanhu walongole na waja wamsondelele walandula madizi yawo, waguta, “Mwing'heni nhogolwa Mulungu, Mulungu yomtemela mate iyo yokwiza kwa zina da Mndewa!
10 Utemeligwe mate ufalume woukwiza wa wasaho yetu Daudi. Nhogolwa Mulungu yeli Kuchanyha ng'hani kuulanga!”
11 Yesu kengila Yelusalemu na kahita mwii Kaye ya Mulungu. Kalola chila chinhu ugaluga, mbali kwaviya zuwa dikala diswile, kahita Besaniya hamwe na wanahina wake longo na waidi.

Yesu kouduwila mbiki wa nhini
(Masayo 21:18-19)

12 Siku isondelele vawakalile wolawa Besaniya, Yesu kakala na nzala.
13 Kauwona mbiki wa mtini kwa kutali uli na mayani mengi. Kaugendela yawone fana kodaha kupata nhini. Mbali viyafikile, hawonile tini, ila mayani muhala, kwaviya haukalile msimu wa nhini.
14 Maabaho kaulongela mbiki uja, “Kusongela sambi na kugendelela, habule munhu yonda yaje kaidi matunda yako ng'o!”
Na wanahina wake wahulika vayalongile ivo.

Yesu koita mwii Kaye ya Mulungu
(Masayo 21:12-17; Luka 19:45-48; Yohana 2:13-22)

15 Wafika Yelusalemu, Yesu kengila mwii Kaye ya Mulungu. Maabaho kandusa kuwawinga wanhu wakalile wochuuza na kugula vinhu umo. Kavihindula ivilingo va wanhu wakalile wovunja hela, na vigoda va wanhu wakalile wochuuza nziwa.
16 Kawalemesa kulawa na chinhu chochose mwii dikonhi da Kaye ya Mulungu.
17 Maabaho kawafundiza, “Muna yamaandiko Mulungu kolonga, ‘Kaye yangu izatangwa kaye ya nhambiko, kwa wanhu wa ziisi zose.’ Mbali mweye muitenda kuwa mina ya wabavi!.”

18 Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo vawahu-
like yayo, wandusa kulonda nzila ya kumkoma Yesu. Mbali
wakala wamdumba kwaviya lung'husesa lose lukanganyika
kwa mafundizo yake.
19 Viikalile ichigulogulo, Yesu na wanahina wake wasegela
mudibululu ijo.

Fundizo dichipata kulawa kwa mtini unyalile
(Masayo 21:20-22)

20 Siku isondelele imitondo, vawakalile wofosa wauwona
mbiki wa mtini unyala kusongela muna yamazizi mbaka
kwinhembeti.
21 Petili kakumbuka chayalongile Yesu, kamulongela,
“Mfundiza, lola! Uja mbiki wa mtini wouuduwile unyala!”
22 Yesu kawedika, “Muhuwile Mulungu.
23 Nowalongela kweli, one munhu yahaulongela lugongo
luno, ‘Hita ukayase muibahali,’ one hawile na begeta mu-
moyo wake, ila kohuwila kuwa chayalongile chizalawilila,
chizatendeka kumwake.
24 Ivo nowalongela, vimtosa na kupula chinhu chochose,
muhuwile kuwa muhokela, navo vizakuwa venu.
25 Vomtosa, mulekelele chila munhu yoyawahasanye
chochose chiya, muladi Tati yenu yeli kuulanga nayo
yawalekelele uhasanyi wenu.”
26 Mbali fana mweye hamuwalekelela wayenu, nayo Tati
yenu yeli kuulanga hezawalekelela bule uhasanyi wenu.

Mbuza kusonhela udahi wa Yesu
(Masayo 21:23-27; Luka 20:1-8)

27 Wafika kaidi Yelusalemu. Yesu viyakalile yoita mwii
Kaye ya Mulungu, wakulu wa nhambiko na wafundiza
Malagilizo na walala wamwitila.
28 Wamuuza, “Weye kotenda vinhu vino kwa udahi gani?
Yelihi yakwing'hile udahi wa kutenda yayo?”
29 Mbali Yesu kawedika, “Na niye nizawauza mbuli imwe,
mwahanidika, na niye iviya nizawalongela kwa udahi wa
yelihi noyatenda yano.
30 Yelihi yoyamwing'hile Yohana udahi wa kubatiza? Mu-
lungu hebu wanhu? Nilongeleni.”
31 Waiuza wenyewo na kulonga, “One chahalonga, ‘Ulawa
kwa Mulungu,’ kezachiuza, ‘Lelo habali hamumuhuwile?’
32 Na hachidaha kulonga ‘Ulawa kwa munhu.’ ”
Wawadumba wanhu kwaviya wanhu wose wavimanya
kuwa Yohana kakala mulotezi wa Mulungu.
33 Ivo wamwidika Yesu, “Cheye hachivimanya.”

Yesu kawalongela, “Na niye iviya siwalongela bule kwa
udahi wa yelihi notenda yano yose.”

12

Simwe da walimi na mgunda wa mizabibu
(Masayo 21:33-46; Luka 20:9-19)

1 Yesu kandusa kulonga nawo kwa masimwe. “Munhu imwe kahanda mizabibu mumgunda. Amalabaho kazungulusila wako, kahimba hanhu ha kubojogela nzabibu, na kazenga lingo. Keka mkalizi, maabaho kahita isi ya kutali.
2 Msimu wa kwaha nzabibu viufikile, kamtuma msang'hani wake kwa waja walimi, muladi wamwing'he nzabibu.
3 Mbali walimi wamgwila, wamtowa na kumuwinga bila kumwing'ha chinhu.
4 Maabaho kamtuma kaidi mtumwa imwenga. Iyo nayo wamtowa muna iditwi na kumtendela vihile.
5 Kamtuma mtumwa imwenga, iyo wamkoma. Kawatuma watumwa wamwenga wengi, wamwenga wawatowa, na wamwenga wawakoma.
6 Kasigala na munhu imwe wa kumtuma, nayo kakala mwanage nyachende. Kalonga, ‘Ino wa uhelelo wezamtegeleza, kwaviya ni mwanangu.’
7 Mbali walimi waja wailongela, ‘Ino iyo muhazi. Leka chimkome na uhazi wizakuwa wetu.’ ”
8 Ivo wamgwila na kumkoma, maabaho wamwasa kunze mwa mgunda uwo.
9 Maabaho Yesu kauza, “Vino munhu mwene mgunda kezatendaze?” “Kezakwiza na kuwakoma walimi waja, na kuweng'ha wanhu wamwenga mgunda uja wa mizabibu.
10 Hamsomile andiko jelile vodilonga.
‘Dibwe dowalemile wazenzi kuzengela,
diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.
11 Mndewa kachitenda chinhu chino,
na chiwa chinhu cha mwazanyo ng'hani kumwetu.’ ”
12 Walangulizi wa Wayahudi walonda kumgwila Yesu, kwaviya wavimanya kalonga simwe ijo kuwalonga wawo. Mbali wawadumba wanhu, kwa ivo wamuleka, wahita.

Mbuli ya kuliha kodi
(Masayo 22:15-22; Luka 20:20-26)

13 Hamwande Mafalisayo wamwenga na wanhu wamwenga wa chibumbila cha mfalume Helode watumigwa kwa Yesu muladi wamtege kwa mbuli zake.
14 Wamwitila na kulonga, “Mfundiza, chovimanya kuwa weye kwa munhu ulonga ukweli, na humdumba munhu yoyose, kwaviya hulola ukulu wa munhu, mbali muna ukweli muhala kofundiza nzila ya Mulungu. Ivo uchilongele, vino vinoga hebu havinogile kuliha kodi kwa Kaisali? Chimwing'he hebu sekechimwing'he?”

15 Mbali Yesu kaumanya udelenya wawo. Kawauza,
“Mbona mwonigeza? Ngalileni hela niilole.”
16 Wamgalila. Nayo kawauza, “Chihanga chino na zina
dino va yelihi?”
Wamwidika, “Va Kaisali.”
17 Ivo Yesu kalonga, “Vinhu va Kaisali mwing'heni Kaisali,
vinhu va Mulungu mwing'heni Mulungu.”
Nawo wamwazanya ng'hani.

Mbuli ya kuzilibuka
(Masayo 22:23-33; Luka 20:27-40)

18 Maabaho wanhu wamwenga muna ichibumbila cha
Masadukayo, wanhu wolonga kuwa habule kuzilibuka,
wamwitila Yesu, wamuuza,
19 “Mfundiza, Musa kachandikila lagilizo dino, ‘Fana
munhu yahadanganika na kuleka muke mgane yelibule
mwana, ndugu wa munhu yafile kolondeka yamsole mgane
iyo, muladi yamulelele ndugu yake wana.’
20 Kukala na ndugu saba. Mkulu wawo kasola muke na
kadanganika halekile mwana.
21 We kaidi kamsola mgane iyo, nayo kadanganika iviya
halekile mwana. Ilawilila ivo ivo kwa ndugu we ketatu.
22 Ndugu wose saba wamsola muke iyo mbali hawalekile
wana bule. Kuuhelelo, muke ija iviya kadanganika.
23 Lelo wanhu vondawazilibuke kulawa mwi ifa, muke
iyo kezakuwa muke wa yelihi? Kwaviya ndugu wose saba
wakala wamsola.”
24 Yesu kawedika, “Mweye mwohasanya kwaviya hamuya-
manyile Maandiko Yelile wala udahi wa Mulungu.
25 Wanhu iwadanganike vondawazilibuke, hawezasola
wala kusoligwa, wezakuwa fana wasenga wa kuulanga.
26 Kwa mbuli ya kuzilibuka kwa wanhu iwadanganike,
vino hamusomile bule muchitabu cha Musa mbuli ya
ichibago chikwaka moto? Mulungu vayamulongele Musa,
‘Niye Mulungu wa Bulahimu na Mulungu wa Isaka na
Mulungu wa Yakobo.’
27 Yeye siyo Mulungu wa wanhu iwadaganike, ila wa
wanhu wagima. Ivo mweye mwohasanya ng'hani!”

Lagilizo kulu
(Masayo 22:34-40; Luka 10:25-28)

28 Imwe wa wafundiza Malagilizo kafika na kuhulika Yesu
koisosokanya na Masadukayo. Viyaonile Yesu kawedika
goya, kamuuza, “Muna yamalagilizo yose, lagilizo dilihi
dikulu kufosa yose?”

29 Yesu kamwidika, “Lagilizo kulu ijo dino. ‘Tegelezeni,
mweye wanhu wa Isilaeli! Mndewa Mulungu wetu iyo Mn-
dewa yaidumwe.
30 Mulonde Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose,
na kwa muhe wako wose, na kwa hakili zako zose, na kwa
nguvu zako zose.’
31 Na dilagizo da kaidi kwa ukulu ijo dino, ‘Mulonde miyago
fana vowiilonda mwenyewo.’ Habule lagilizo kulu kufosa
yano maidi.”
32 Ija mfundiza Malagilizo kamulongela Yesu, “Mfundiza,
kwidika goya vuulongile Mndewa yaidumwe iyo Mulungu,
na habule mulungu imwenga ila yeye.
33 Iviya umulonde Mulungu kwa moyo wako wose na
kwa hakili zako zose na kwa nguvu zako zose, na kumu-
londa miyago fana vouwilonda mwenyewo vinoga kufosa
kumulavila zabihu Mulungu.”
34 Yesu viyaonile kamwidika kwa ubala, kamulongela,
“Huli kutali na Ufalume wa Mulungu.”
Kulawa baho, habule munhu yoyamuuzile Yesu chinhu
chochose kaidi.

Chilisito iyo yelihi?
(Masayo 22:41-46; Luka 20:41-44)

35 Yesu viyakalile kofundiza mwii Kaye ya Mulungu,
kawauza, “Habali wafundiza Malagilizo wolonga Chilisito ni
mwana wa Daudi?
36 Muhe Yelile kamulanguliza Daudi, nayo kalonga.
‘Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
Ukale ubanzi wangu wa kulume
mbaka niweke wehi wako
hasi ya magulu yako.’
37 Daudi mwenyewo komtanga Chilisito ‘Mndewa.’ Lelo
Chilisito kodahaze kuwa mwana wa Daudi?”

Yesu kowalamula wanhu wayilole na wafundiza Malagilizo
(Masayo 23:1-36; Luka 20:45-47)

Lung'husesa lwa wanhu lukala lumtegeleza Yesu kwa
deng'ho.
38 Viyakalile kofundiza, kawalongela, “Mwiilole na wafun-
diza Malagilizo! Wolonda kuyawala viwalo vitali na kuita
mmasoko muladi walamsigwe kwa nhunya.
39 Iviya wosagula vigoda va kuulongozi mwii zikaye za
kutosela, na kukala hanhu hanogile kuna yamadugila.
40 Wowabamanya na kusola kaye za wagane. Kuyilagusa
kuwa wanoga, wotosa nhosa nhali. Wanhu wawo wezata-
gusigwa nhaguso ng'hulu!”

Sadaka ya mgane
(Luka 21:1-4)

41 Yesu kakala mwii Kaye ng'hulu ya Mulungu habehi na
chitanda cha sadaka, kawalola wanhu vawakalile wolava
sadaka. Matajili wengi walava hela nyingi.
42 Maabaho keza mwanamke mgane na ngayengaye,
kalava sente mbili.
43 Yesu kawalanga wanahina wake na kuwalongela,
"Nowalongela kweli, mgane ino keka nyingi mwiichitanda
cha sente kufosa wose.
44 Kwaviya wose walava zawasigaze, mbali mgane ino
kalava vose vayalinavo."

13

Yesu kolonga mbuli ya kubanangigwa kwa Kaye ya Mulungu
(Masayo 24:1-2; Luka 21:5-6)

1 Yesu viyakalile kolawa mwii Kaye ya Mulungu,
mwanahina wake imwe kamulongela, "Mfundiza, lola
mabwe na mazengo yano viyanogile!"
2 Yesu kamwidika, "Koyawona mazengo yayo makulu?
Hadizalekigwa dibwe mchanyha ya dibwe dimwenga, chila
dibwe dizakwasigwa hasi."

Magayo na manhesa
(Masayo 24:3-14; Luka 21:7-19)

3 Yesu viyakalile muna Ulugongo lwa Mizaituni, umwambo
wa Kaye ya Mulungu. Petili na Yakobo na Yohana na Ande-
leya wamuuza viwakalile waidumwe.
4 "Chilongele mbuli izo zizalawilila zuwaki, yayo yose yeza-
lawilila zuwaki? Na vilaguso vilihi vondavilaguse kuwa yayo
yose ya mmabehi kulawilila?"
5 Yesu kawalongela, muilole, munhu sekeyeze yawavwiz-
ile.
6 Wanhu wengi wezakwiza na kulonga, niye niiyo! Na
wezawavwizila wengi.
7 Na mweye vondamuhulike ng'hondo na mbuli za
ng'hondo, sekemudumbe. Yayo yolondeka kulawilila, mbali
uhelelo ung'hali kufika.
8 Isi izayitowa na isi imwenga, na ufalume wizayitowa na
ufalume umwenga. Chila hanhu hezakuwa na migudemeko
ya isi, na kwizakuwa na nzala. Yano yose yezakuwa fana
mwanduso wa usungu wa kuibasula mwana.

9 “Na mweye muyilole. Mwizagwiligwa na kugaligwa kwi-
ichitala. Mwizatowigwa mwii zikaye za kutosela. Mwiza-
galigwa haulongozi ha watawala na wafalume kwa ichimu
changu, muladi muwalongele Mbuli Inogile.
10 Na ung'hali uhelelo haunafika, Mbuli Inogile yolondeka
kupetigwa kwa ziisi zose.
11 Vondawawagwile mweye na kuwagala kwiichitala, seke-
mugese chonda mulonge. Lusita vondalufike, longeni cho-
chose chila chonda mwing'higwe, kwaviya siyo mweye mu-
longa ila Muhe Yelile.
12 Ndugu kezamuhinduka ndugu yake yakomigwe, na tata
kezamuhinduka mwanage yakomigwe. Wana wezawalema
na kuwakoma tati zawo na mami zawo.
13 Wanhu wose wezawehila kwa ichimu changu. Mbali
yoyose yonda yafunye umoyo mbaka kuuhelelo kezakom-
boligwa.

Magayo makulu
(Masayo 24:15-28; Luka 21:20-24)

14 “Vondamuwone ‘Wihi wa ubananzi’ wima hanhu si hake
(munhu yosoma yavimanye), waja weli mwii isi ya Yudeya
wakimbilile kumilima.
15 Yeli kuchisuwili sekeyahulumuke hasi, hebu kwingila
mnyumba kusola chinhu chochose.
16 Na yeli kumgunda sekeyabwele ukaye kusola viwalo
vake.
17 Wezagaya ng'hani wanaake weli na ziwimo na waja
wokong'heza muna zisiku izo!
18 Toseni ng'hani yayo sekeyalawilile muna zisiku za chi-
huhwe!
19 Kwaviya muna zisiku izo kwizakuwa magayo makulu
ng'hani, yayo yang'hali kulawilila kusongela mwanduso Mu-
lungu viyalumbile isi yose mbaka sambi, na hayezalawilila
kaidi!
20 One Mndewa sigambe yahunguze siku izo, habule
munhu yonda yahone. Mbali kwa ichimu cha wanhu waja
Mndewa woyawasagule, kayahunguza zisiku izo.
21 “Muna zisiku izo, munhu yoyose yahawalongela, ‘Loleni,
Chilisito Mkombola,’ hebu ‘Lola, kakuja!’ Sekemumtogole.
22 Kwaviya wezalawilila Machilisito wa uvwizi na
walotezi wa uvwizi. Wezatenda unzonza na vilaguso
muladi wawavwizile hata waja Mulungu oyawasagule, one
ihadahika.
23 “Tegelezeni! Nomulongelani chila chinhu chonda chi-
lawilile.”

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Masayo 24:29-31; Luka 21:25-28)

24 “Siku izo za magayo makulu zihafosa, zuwa dizagu-
migwa ziza, na umwezi hawizalava mulenge wake.
25 Nhondo zizalagala kulawa kuulanga, na ludabwa wa
kuulanga wizatingisigwa.
26 Maabaho wanhu wezaniona niye, Mwana wa Munhu
naheza mmawingu kwa udahi mkulu na utunhizo.
27 Na niye nizawatuma wasenga wangu wa kuulanga
kuwasola waja woniwasagule mwii isi yose, kulawa ubanzi
umwe mbaka ubanzi umwenga.

Fundizo da mbiki wa mtini
(Masayo 24:32-35; Luka 21:29-33)

28 “Mbiki wa mtini uwafundize mbuli ino, vondamuwone
matambi yake yokuwa mateke na mayani yosuka, mwovi-
manya kuwa msimu wa mvula wammabehi.
29 Iviya, vondamuwone yose yayo yolawilila, mvimanye
Mwana wa Munhu kammabehi ng'hani kwiza.
30 Nowalongeleni kweli, wanhu wa ulelwa uno hawezafosa
bule mbaka yayo yose yalawilile.
31 Ulanga na isi vizafosa, mbali mbuli zangu hazizafosa
bule.

Habule munhu yavimanyile siku wala saa
(Masayo 24:36-44)

32 “Habule munhu yavimanyile siku ija wala saa ija. Hata
wasenga wa kuulanga wala Mwana hawavimanyile, ila Tata
yaidumwe iyo yavimanyile.
33 Muyilole, mkale meso kwa ichimu hamvimanya bule,
izakuwa zuwaki.
34 Izakuwa fana munhu yohita mwanza na kuwalekela
watumwa wake ulangulizi, chila imwe na usang'hano wake.
Amalabaho kamulongela mkalizi wa lwivi yawe meso.
35 Ivo mkale meso, kwaviya hamuvimanyile bule mwene
kaye kokwiza zuwaki, kodaha kwiza ichigulogulo, hebu
ichilo chikulu, hebu nzogolo zikwika, hebu imitondo.
36 Fana yaheza kwa kuwasinhusa, sekeyawafike mugona
nhongo.
37 Chino chiniwalongela mweye, nowalongela wanhu
wose, ‘Mkale meso!’ ”

14

Lungilo da kumkoma Yesu
(Masayo 2:1-5; Luka 22:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Zisigala siku mbili kufika dugila da Pasaka na dugila
da magate hayanagumigwa hamila. Wakulu wa nhambiko
na wafundiza Malagilizo wakala wozahila kumgwila Yesu
chihupihupi na kumkoma.

2 Walonga, “Sekechimgwile mwiiisiku ya didugila da
Pasaka, bule wanhu wezatenda fujo.”

Yesu kokwitililigwa mavuta uko Besaniya
(Masayo 26:6-13; Yohana 12:1-8)

3 Yesu kakala uko Besaniya mwii kaye ya Saimoni,
munhu yoyakalile na dikulu umwaka. Na viyakalile koja,
mwanamke imwe yakalile na nyhupa ya mavuta yonung'hila
ya bei ng'hulu ng'hani keza. Kaifungula na kangidila Yesu
mavuta yayo nditwi.
4 Wanhu wamwenga wakalile baho wehilwa na wayilon-
gela, “Habali koyabananga vino mavuta yano ya bei ng'hulu
ng'hani?
5 Mavuta yano yahadahike kuguligwa kwa hela nyingi
ng'hani, na hela izo waheng'higwe ngaengae!” Ivo wamb-
wakila muke iyo.
6 Mbali Yesu kalonga, “Mulekeni. Mbona mwondesa? Kan-
hendela chinhu chinogile.
7 Munawo ngaengae siku zose, na mwodaha kuwataza
lusita lolose lumulonda. Mbali hamwizakuwa hamwe na
niye siku zose.
8 Mwanamke ino katenda chiya chayadahile. Kalongola
kuluboboda lukuli lwangu mavuta yonung'hila kulusasala
kwa mazisi.
9 Nowalongela kweli, hohose haja mbuli inogile honda
ipetigwe mwii iisi yose, chino chayatendile mwanamke ino
chizalongigwa kwa kumkumbuka yeye.”

Yuda kotogola kumuhinduka Yesu
(Masayo 26:14-16; Luka 22:3-6)

10 Maabaho Yuda Isikaliyoti, imwe wa waja longo na waidi,
kahita kwa wakulu wa nhambiko muladi yamuhinduke Yesu
kumwawo.
11 Nawo viwahulike Yuda chayawalongele, wadeng'helela,
wamulongela kuwa wezamwing'ha hela. Ivo Yuda kandusa
kuzahila nzila ya kumuhinduka.

Yesu koja ndiya ya Pasaka na wanahina wake
(Masayo 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23; Yohana 13:21-30)

12 Mwiisiku ya mwanduso ya dugila da Magate hayanagu-
migwa hamila, isiku ya kumchinja mwana ng'hondolo wa
Pasaka, wanahina wake wamuuza, “Kolonda chihite kulihi
kukusasalila ndiya ya Pasaka?”
13 Yesu katuma wanahina wake waidi, kawalongela,
“Hiteni mudibululu, umo mwizayiting'hana na mulume
kayitwika nongo ya mazi. Msondeleleni

14 mbaka mwii kaye yonda yengile, na mumulongele
mwene kaye, mfundiza kolonga, ‘Chilihi chiheleto cha wa-
geni muladi nije ndiya ya Pasaka na wanahina wangu?’
15 Nayo kezawalagusila chiheleto chikulu chili uchanyha
chimalile kutandigwa. Umo mnisasalile.”
16 Wanahina wasegela, wahita kudibululu, na wawona
chila chinhu fana Yesu vayawalongele. Ivo wasasala ndiya
ya Pasaka.
17 Viifikile ichigulogulo, Yesu keza na nawanahina longo na
waidi.
18 Vawakalile woja, Yesu kalonga, “Nowalongela kweli,
imwe vumwili, yoja hamwe na niye, kezamhinduka.”
19 Wanahina wanyunyuwala, wamuuza imwe imwe, “Vino
iyo niye?”
20 Yesu kawedika, “Imwe vumwili longo na waidi, iyeye
yotoweza gate hamwe na niye mwiichiziga.
21 Mwana wa Munhu kezadanganika fana Maandiko
vayandikigwe. Mbali kezagaya ng'hani munhu ija yomuhin-
duka Mwana wa Munhu. Ihawile muhavu fana munhu iyo
sigambe yelekigwe!”

Ndiya ya Mndewa
(Masayo 26:26-30; Luka 22:14-20; 1 Wakolimso 11:23-25)

22 Viwakalile woja, Yesu kasola gate, kamulongela Mu-
lungu, “Hewela.” Maabaho kadimogola na kuweng'ha
wanahina wake, kawalongela, “Soleni, luno ulo lukuli
lwangu.”
23 Maabaho kasola nhungo ya divai, kamulongela Mu-
lungu, “Hewela.” Kaweng'ha, na wose wang'wa mwiinhungo
iyo.
24 Kawalongela, “Ino iyo damu yangu ya lagano ikwitika
kwa ichimu cha wanhu wengi.
25 Nowalongela kweli, sizakung'wa kaidi divai ya nzabibu
mbaka siku ija vondaniing'we divai ya sambi muna Ufalume
wa Mulungu.”
26 Maabaho viwakomeleze kwimba wila, wahita kumulima
wa Mizaituni.

Yesu kolagula kuwa Petili kezambela
(Masayo 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohana 13:36-38)

27 Yesu kawalongela, “Mweye wose mwizakimbila na kun-
deka, fana Maandiko Yelile viyolonga, ‘Nizamtowa imdimi,
na ng'hondolo wezapwililika.’
28 Mbali hamwande ya kuzilibuka kwangu, nizawalon-
golela kwita Galilaya.”
29 Petili kamulongela Yesu, “Hata wose wahakuleka, niye
sizakuleka ng'o!”

30 Yesu kamulongela, “Nokulongela kweli, ichilo cha diyelo,
yang'hali nzogolo hanakwika miyanza midi, kwizanibela
miyanza mitatu.”
31 Mbali Petili kakanhamiza kulonga, “Hata ihalondeka
chidanganike hamwe na weye, sizakubela.”
Na wanahina wamwenga wose walonga ivo ivo.

Yesu kotosa uko Gesisemane
(Masayo 26:36-46; Luka 22:39-46)

32 Wafika hanhu hotangigwa Gesisemane. Yesu kawa-
longela wanahina wake, “Lusita niye lunita kutosa, mweye
kaleni hano.”
33 Kawasola Petili na Yakobo na Yohana. Nayo kandusa
kuwona usungu na umoyo womsafagiza ng'hani.
34 Kawalongela, “Usungu uli muna umoyo wangu ni mkulu
ng'hani, wodaha kunikoma. Kaleni hano na kaleni meso.”
35 Kahita kuulongozi chidogo, kayibwanha hasi na katosa,
one ihadahika sekeyafosele lusita luja lwa manhesa.
36 Katosa, “Tata, Tati yangu! Yose yodahika kumwako.
Unisegezele nhungo ino ya manhesa kumwangu. Mbali si
fana vinilonda niye, ila viulonda weye.”
37 Maabaho kawabwelela waja wanahina watatu,
kawafika wagona. Kamuuza Petili, “Saimoni, kugona?
Hudahile kukala meso hata kwa zuwa dimwe muhala?”
38 Kawalongela, “Kaleni meso na mtose sekemwize
kugezigwa. Muhe wolonda kutenda yanogile, mbali lukuli
lwabule ludabwa.”
39 Kahita kutosa mwanza wa kaidi, na kalonga mbuli ziya
ziya.
40 Maabaho kabwela kaidi, kawafika wanahina wake wag-
ona, meso yawo yakala vuwevuwe. Nawo hawavimanyile
bule da kumulongela.
41 Yesu viyawabwelele lwakatatu, kawalongela, “Mng'hali
mwogona na kuhumula? Basi! Lusita lufika, niye, Mwana wa
Munhu sambi nogeligwa mmakono mwa wahasanyi.
42 Mwinuke, chihite! Loleni ija yonihinduka kammabehi!”

Yesu kogwiligwa
(Masayo 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohana 18:3-12)

43 Yesu viyakalile yogendelela kulonga, Yuda, imwe wa
waja wanahina longo na waidi, kafika. Keza hamwe na
lung'husesa lwa wanhu weli na mizele na vilungu. Wakala
watumigwa na wakulu wa nhambiko na wafundiza Malag-
ilizo na walala.
44 Yuda ija imuhinduka, kakala kalwing'ha chilaguso
lung'huse ulwo kuwa, “Ija yondanimnonele iyo iyo mgwileni,
mumgale na mumkalize sekeyasulupuke.”

45 Yuda viyafikile, bahobaho kangendela Yesu na kulonga,
“Mfundiza!” Maabaho kamnonela.
46 Ivo wanhu wawo wamgwila na kumdaza Yesu.
47 Mbali munhu imwe mwa iwaja wemile haja kalava
mwele wake, kamtowa mtumwa wa mkulu wa nhambiko na
kumkanha gutwi jake.
48 Yesu kawalongela, “Mbona mwokwiza na mazele na
malungu kunigwila niye, fana niye mbavi?
49 Chila siku nikala hamwe na mweye, nikala nofundiza
mwii Kaye ya Mulungu, hamnigwilile. Mbali leka Maandiko
Yelile yatimie.”
50 Maabaho wanahina wose wamuleka na kukimbila.
51 Mbwanga imwe yoyakalile kayawala ngolole kakala
yomsondelela Yesu. Viwalondile kumgwila,
52 kauleka ngolole wake, kakimbila mwazi.

Yesu mudilundo da walala wa Wayahudi
(Masayo 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71; Yohana 18:13-14, 19-24)

53 Maabaho wamgala Yesu kwii kaye ya mkulu wa nham-
biko. Baho wakulu wa nhambiko, na walala na wafundiza
Malagilizo wose wakala waiting'hana hamwe.
54 Petili kakala komsondelela Yesu kwa kutali, kengila mu-
luhelengo lwa kaye ya mkulu wa nhambiko. Kakala hamwe
na wakalizi, kokotela moto.
55 Wakulu wa nhambiko na wanhu wose mudilundo da
Wayahudi walonda mbuli wadahe kumkoma Yesu, mbali
hawawonile.
56 Wanhu wengi walava usindila wa uvwizi, mbali usindila
wawo hauwilinganye bule.
57 Mbali wanhu wamwenga wenuka, walava usindila wa
uvwizi, walonga,
58 “Chimuhulika munhu ino kolonga, ‘Nizaibananga Kaye
ino ya Mulungu izengigwe kwa makono ya wanhu, na siku ya
tatu, nizazenga imwenga honda izengigwe bule kwa makono
ya wanhu.’ ”
59 Hata ivo usindila wawo hauwilinganye bule.
60 Mkulu wa nhambiko kema haulongozi ha wanhu na
kamuuza Yesu, “Vino kwabule cha kwidika kwa usahidi uno
owoulava kumwako?”
61 Mbali Yesu kanyamala hupi, halongile mbuli yoyose.
Mkulu wa nhambiko kamuuza kaidi, “Vino weye iyo Chilisito,
Mwana wa Mulungu yotemiligwa mate?”
62 Yesu kedika, “Iyo niye. Na mweye wose mwizaniwona
niye, Mwana wa Munhu nikala ubanzi wa kulume wa Mn-
dewa mwene Ludabwa, na nokwiza mwii yamawingu ya
kuulanga!”

63 Mkulu wa nhambiko kadega diwalo jake, kalonga, “Vino
cholonda usindila umwenga?
64 Mumuhulika vayamuligile Mulungu! Mweye mwon-
aze?”
Wose wamtagusa yakomigwe.
65 Wamwenga wandusa kumtemela mate, wamgubika
yameso, na wamtowa na kumulongela, “Lagula, yelihi yaku-
towile!” Iviya wakalizi wamsola na kumtowa mang'huwa.

Petili kombela Yesu
(Masayo 26:69-75; Luka 22:56-62; Yohana 18:15-18, 25-27)

66 Petili viyakalile yang'hali muluhelengo, mwanamke
imwe yakalile msang'hani wa mkulu wa nhambiko keza.
67 Viyamuwonile Petili kokotela moto, kambunhulila meso
na kamulongela, “Hata weye kukala hamwe na Yesu Mnaza-
leti.”
68 Mbali Petili kabela, “Simmanyile bule wala sichimanya
chiulonga.” Maabaho kalawa mbaka kuluhelengo, bahobaho
nzogolo keka.
69 Msang'hani ija mwanamke kamuwona kaidi Petili haja.
Kandusa kaidi kuwalongela wanhu wakalile wema haja,
“Munhu ino ni imwe wa wawo!”
70 Mbali Petili kabela kaidi.
Hamwande chidogo wanhu wakalile wema haja wamulon-
gela Petili kaidi, “Weye ni imwe wa wawo kweli, kwa ichimu
weye iviya kwa Mgalilaya.”
71 Petili kandusa kuyiduila na kuyilaha, “Niye simmanyile
munhu ino imulonga mbuli zake!”
72 Bahobaho nzogolo keka kwa umwanza we kaidi. Petili
kakumbuka viya Yesu vayamulongele, “Ichilo cha diyelo,
yang'hali nzogolo hanakwika miyanza midi, kwizanibela
miyanza mitatu.” Kandusa kulila.

15

Yesu kuchitala cha Pilato
(Masayo 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5; Yohana 18:28-38)

1 Chilochilo, wakulu wa nhambiko waiting'hana na walala
na wafundiza Malagilizo na balaza jose, waitogolela kumgala
Yesu kwa Pilato. Ivo wandaza wangala na kumwing'ha
Pilato.
2 Pilato kamuuza Yesu, “Hambwe weye iyo mfalume wa
Wayahudi?”
Yesu kedika, “Ona, fana weye voulongile.”
3 Wakulu wa nhambiko wamsitaka Yesu kwa mbuli nyingi.
4 Ivo Pilato kamuuza Yesu kaidi, “Hwidika chochose?
Tegeleza masitaka yose yayo yawakusitaka weye!”
5 Mbali Yesu hedike mbuli, Pilato kazanywa.

Yesu kotagusigwa ifa
(Masayo 27:15-26; Luka 23:13-25; Yohana 18:39, 19:16)

6 Chila dugila da Pasaka, Pilato kakala na ichihendo cha
kumulekelela munhu imwe yeli mchifungo wanhu wowa-
mulondile.
7 Chipindi icho, kukala na munhu yotangigwa Balaba. Iyo
kakala kafungigwa hamwe na wanhu wamwega kwa ku-
tenda usonga magida na kuwakoma wanhu vikukalile na
magodogodo.
8 Lung'husesa lwa wanhu lumwitila Pilato na kumpula
yawalekelele mfungwa imwenga fana viyotendaga.
9 Pilato kawauza, “Vino mwolonda nimulekele mfalume
wa Wayahudi?”
10 Pilato kalonga ivo kwaviya kavimanya kuwa wakulu
wa nhambiko wakala wamgalile Yesu kumwake kwa kumu-
wonela migongo.
11 Mbali wakulu wa nhambiko walusongeza lung'husesa
lwa wanhu wampule Pilato yamulekelele Balaba badala ya
Yesu.
12 Pilato kaluwuuza kaidi lung'husesa ulo, “Molonda nim-
tende choni ino imumtanga, Mfalume wa Wayahudi?”
13 Walandula yamadizi, “Muwambe mumsalaba!”
14 Pilato kawauza, “Vino katenda chinhu gani chihile?”
Mbali wawo waiyoha kulandula yamadizi, “Muwambe mu
msalaba!”
15 Maabaho Pilato kahalonda kuwanogeza wanhu, ivo ka-
mulekela Balaba kulawa mchifungo. Maabaho kalagiliza
Yesu yatowigwe mibalati na yawambigwe mu msalaba.

Wakalizi womkeweza Yesu
(Masayo 27:27-31; Yohana 19:2-3)

16 Wakalizi wamwingiza Yesu mgati mwa mhongono ya
kaye ya Pilato, mkulu wa isi, maabaho wawalanga wayawo
wose.
17 Wamuyawala chiwalo cha langi ya zambalau, na waluka
kombelo da mfalume dodilukigwe na miwa, wadika muna
iditwi da Yesu.
18 Maabaho wandusa kumulamusa, “Mwinyi, Mfalume wa
Wayahudi!”
19 Wagendelela kumtowa na balati muna iditwi jake na
kumtemela mate. Maabaho wamtumbalila mavindi na
kumwinamila.
20 Viwamalile kumkeweza, wamvula viwalo va langi ya
zambalau, wamuyawala viwalo vake. Amalabaho wa-
mulava kunze muladi wamuwambe mu msalaba.

Yesu kowambigwa mu msalaba
(Masayo 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohana 19:17-27)

21 Viwakalile mwiinzila, waiting'hana na munhu imwe
yatangigwe Saimoni, munhu wa isi ya Chilene, tati yawo
Alekizanda na Lufo. Munhu iyo kakala kolawa kumgunda
koita kudibululu. Wakalizi wamshulutiza yausole msalaba
wa Yesu.
22 Wamgala hanhu hatangigwe Goligota, fambulo jake
“Hanhu ha Bombwe.”
23 Wamwing'ha divai itibwilizigwe na chiwope cha mane-
mane, mbali Yesu kalema kuing'wa.
24 Maabaho wamuwamba mu msalaba na wayigolela vi-
walo vake kwa kutowa mhiya kulamula yelihi yapate chilihi.
25 Dikala zuwa da tatu imitondo viwamwambile mu msal-
aba.
26 Wandika vitala vake vino, “Mfalume wa Wayahudi”.
27 Maabaho wamuwamba Yesu hamwe na wabavi mu mis-
alaba, imwe ubanzi wake wa kulume na imwe ubanzi wake
wa kumoso.*
29 Wanhu wakalile ofosa mwiinzila watingisa matwi yawo
na kumuliga Yesu, walonga, “Mwee! Weye mwene kuibena
Kaye ya Mulungu na kuizenga kwa siku nhatu!
30 Lelo hulumuka mu msalaba na uwihonye mwenyewo!”
31 Viyaviya wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo
wamkeweza Yesu, wayilongela, “Kawahonya wamwenga,
mbali hadaha kuyihonya mwenyewo!
32 Goza chimulole iyo Chilisito, Mfalume wa Isilaeli! Yahu-
lumuke sambi mu msalaba, na cheye chizamuhuwila!”
Na hata waja wanhu waidi wawambigwe mu misalaba
hamwe nayo wamuliga.

Yesu kodanganika mu msalaba
(Masayo 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohana 19:28-30)

33 Viikalile zuwa da sita imisi, isi yose ikala igubikigwe na
ziza mbaka viifikile zuwa da kenda imisi.
34 Na mudizuwa da kenda imisi, Yesu kalila kwa dizi kulu,
“Eloi, Eloi, lama sabakitani?” Fambulo jake ni, “Mulungu
wangu, Mulungu wangu, habali kunileka?”
35 Wanhu wamwenga wakalile wema haja viwahulike ivo,
walonga, “Tegeleza, komutanga Eliya!”
36 Munhu imwe kakimbila, kavabika dodoki mwiidivai
yoigwaduke na kudika muna ulumango. Maabaho kumwik-
ila Yesu mumulomo na kulonga, “Goza chilole fana Eliya
kezakwiza kumuhulumusa mu msalaba!”
37 Yesu kalava dizi kulu, maabaho kadanganika.
38 Panzia dikalile mwii Kaye ya Mulungu didegeka vihande
vidi kulawa kuchanyha mbaka hasi.

---

* **15:27** Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza msitali wa 28, “Ivo, Maandiko yatimia yalongile, ‘Kekigwa hamwe na lung'husesa lwa wanhu wehile.’ ”

39 Na mkulu wa wakalizi yakalile kema haulongozi ha
msalaba kawona Yesu vayadanganike. Kalonga, “Kweli
munhu ino kakala Mwana wa Mulungu.”
40 Wanaake wamwega wakala wolola kwa kutali.
Wamwenga wawo wakala Maliya Magidalena, na Maliya
mamiyake yawo Yakobo ndodo na Yosefu, hamwe na Salome.
41 Yesu viyakalile Galilaya, wanaake wano wamuwinza
na kumsang'hanila. Wanaake wamwenga wengi wowezile
Yelusalemu hamwe nayo iviya wakala haja.

Yesu kowandigwa
(Masayo 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohana 19:38-42)

42 Ikala ichigulogulo ya Isiku ya Kuyisasala kwa Isiku
ing'hali ya Mhumulo.
43 Yosefu mkaya wa Alimasaya, munhu wa chitala cha
Wayahudi, na yotegelezigwa ng'hani, kafika. Munhu iyo
kakala kogozela kwiza kwa Ufalume wa Mulungu. Kamwitila
Pilato bila kudumba, kampula yamwing'he lukuli lwa Yesu.
44 Pilato kazanywa kuhulika kuwa Yesu kamala kudan-
ganika. Kamtanga mkulu wa wakalizi na kamuuza fana Yesu
kadanganika mwaka.
45 Pilato viyalongiligwe na ija mkulu wa wakalizi kuwa
Yesu kamala kudanganika, kamulekela Yosefu yalusole
lukuli lwa Yesu.
46 Yosefu kagula sanda, kaluhulumusa lukuli lwa Yesu,
kaluzingiliza sanda na kalwika mwiidileme dikalile dodis-
ongoligwe muuluwe. Amalabaho kabimbilisa dibwe kulu
hamulomo ha dileme.
47 Maliya Magidalena na Maliya mamiyake yake Yosefu
wahawona hanhu hawikigwe lukuli lwa Yesu.

16

Kuzilibuka kwa Yesu
(Masayo 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohana 20:1-10)

1 Isiku ya Mhumulo vidimalile, Maliya Magidalena, na
Maliya mamiyake yake Yakobo, na Salome wagula mavuta ya
kunung'hila muladi wakalubobode lukuli lwa Yesu.
2 Ivo Jumapili* imitondo zuwa vijanduse kulawa, wahita
kudileme.
3 Viwakalile mwiinzila, wayilongela, “Yelihi yonda
yachibimbilisile dibwe diya hamulomo ha dileme?”
4 Mbali viwalolile, wawona dibwe diya kulu dibimbil-
isigwa mwaka.

---

* **16:2** ***Jumapili:*** Muna Chigiliki ditangigwa siku ya mwanduso ya juma.

5 Ivo waingila mwiidileme, wamuwona mbwanga
yaiyawalile chiwalo chizelu chwee kakala ubanzi wa
kulume. Wazanywa.
6 Mbwanga iyo kawalongela, wanaake waja
“Sekemwanywe. Mwomzahila Yesu Mnazaleti
yoyawambigwe mu msalaba. Kahabule hano, kazilibuka!
Loleni hanhu hawamwikile.
7 Lelo hiteni mukawalongele wanahina wake hamwe na
Petili kuwa, ‘Yesu kawalongolela Galilaya, uko mwizamu-
wona fana vayawalongele.’ ”
8 Ivo waanake waja wasegela kudileme, wakimbila kuno
wogudemeka na kwazanywa. Hawamulongele munhu
yoyose mbuli iyo kwaviya wadumba ng'hani.

Yesu komulawilila Maliya Magidalena
(Masayo 28:9-10; Yohana 20:11-18)

9 Yesu viyazilibuke Jumapili imitootondo, mosi kamulaw-
ilila Maliya Magidalena, ija Yesu yoyamulavile vinyamkela
saba.
10 Mwanamke ija kahita kuwalongela waja wowakalile
hamwe na Yesu, nawo wang'hali mwiinhanga na kulila.
11 Viwahulike kuwa Yesu kazilibuka na mwanamke ija
kamuwona, hawamtogolele bule.

Yesu kowalawilila wanahina waidi
(Luka 24:13-35)

12 Hamwande Yesu kawalawilila wanahina wake waidi
muna dilumbo dimwenga. Wanahina wawo wakala wohita
kuvibululu.
13 Nawo wabwela na wawalongela wowamsondelele Yesu,
mbali nawo iviya hawatogole bule.

Yesu kowalawilila wanahina longo na imwe
(Masayo 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

14 Hamwande Yesu kawalawilila wanahina longo na imwe
viwakalile woja. Kawabwakila kwaviya wakala wabule
uhuwilo, na kwaviya wakala wadala kuwatogola wanhu
waja wowamuonile viyamalile ya kuzilibuka.
15 Kawalongela, “Hiteni mwiisi yose mkapetele Mbuli In-
ogile kwa wanhu wose.
16 Munhu yoyose yonda yatogole na kubatizigwa kezakom-
boligwa, mbali yonda yaleme kutogola kezatagusigwa.
17 Na vilaguso vino vizayisondelela na wawo ohuwila, kwa
zina jangu wezalava vinyamkela na wezalonga kwa luga
yasambi.

18 Wezakwamha mazoka, na hata wahang'wa madaka
hayezawatenda vihile bule. Wezawekila watamu makono
yawo, nawo wezahona.”

Yesu kosoligwa kuulanga
(Luka 24:50-53; Masayo 1:9-11)

19 Mndewa Yesu viyakomeleze kulonga na wanahina wake,
kasoligwa kuulanga, na kakala ubanzi wa kulume wa Mu-
lungu.
20 Maabaho wanahina wahita chila hanhu kupetela Mbuli
Inogile. Mndewa kasang'hana nawo na kalagusa mapetelo
yawo ni ya kweli kwa vilaguso vovilawilile.

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA LUKA
Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka ni chimwe mwa vitabu vine va Lagano da Sambi vovisimulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa vitabu ivo chotangigwa "Mbuli Inogile." Masayo na Maliki na iviya Yohana, ivo vose vandikigwa viyadanganike Yesu. Luka handike simo ya ugima wa Yesu muhala mbali iviya kandika chiya chiwatendile wanahina wa Yesu viifosile udanganiko wa Yesu na uzilibuko wake, chitabu icho chotangigwa Sang'hano za Watumigwa. Habule munhu yoyose yovimanya zuwaki na kulihi Mbuli Inogile ya Luka kuyandikiligwe, mbali wasomi wengi woitogolela kuwa yodahika yandikigwa mwaka 70 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Yoyandike ni Luka yoyakalile mganga. Ugenzi wake wa kwandika ni kusang'hanila ulonzi woulagusa kuwa kakala munhu msomi. Luka kakala kolonda kwandika vinogile kwa kusimulila ugima wa Yesu, kwa kuwalongela yaja yoyalawilile kwa kuisondelela na wamwenga muladi wamwede kwa kusoma chitabu cha Luka muna 1:1-3. Chovimanya Luka hawile Muyahudi bule chahasoma chitabu cha Wakolosayi 4:10-14. Kandika ivo muladi wanhu weli siyo Wayahudi wadahe kuvimanya kwa kufambula vihendo va Wayahudi muna Luka 1:8.

Mbuli Inogile yandikigwe na Luka viilinga ng'hani na vitabu va Masayo na Maliki, kwaviya vosimulila chinhu chimwe na kwa ugenzi umwe. Muna ivitabu vino vitatu, Luka muhala iyo yandike ng'hani kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi. Iviya Luka kokanhamiza kulekelelwa muna 3:3 na 11:4 17:3-4 na 23:34 na iviya 24:47 na iviya kokanhamiza nhambiko muna 3:21 na 5:16 na 6:12 na 11:1-12 na iviya 22:32.

Yeliumo

Luka kokwandusa chitabu chake na kolonga chimu cha kwandika muna 1:1-4.

Kaidi Luka kosimulila kwelekigwa kwa Yesu na viya viyaisasale kwa sang'hano yake muna 1:5-13.

Maabaho kwa hanhu hakulu ha Mbuli Inogile yoyandikigwe na Luka kosimulila viya sang'hano ija yoyaitendile Yesu haswa mauzauza na vinhu viyafundize muna 4:14-21:38.

Kuuhelelo, Luka kogotola muna zisula mbili za kulukomelezo 23-24, kosimulila viya Yesu viyadanganike na kawandigwa na kazilibuka.

1 Mwenevale Seyofilo,

“Wanhu wengi waiyoha fana viwadahile kwandika vinhu vovilawilile kumwetu.
2 Wandika vinhu vichilongiligwe na waja waviwonile kwa meso yawo na wasang'hani wa mbuli ija kulawa mwanduso na kupeta Mbuli Inogile.”
3 Ivo Mwenevale, kwaviya na niye nyhunguza vinogile vinhu ivo vose kulawa mwanduso, nilola vinogile na niye nikwandikile goya viya vilawilile.
4 Nosang'hana ivo muladi weye udahe kuumanya ukweli wose wa vinhu viya viufundizigwe.

Kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi kwolagusigwa

5 Siku ziya Helode viyakalile mfalume wa Yudeya, kukala na Mkulu wa nhambiko digogogo imwe, zina jake Zakaliya, wa chibumbila cha Abiya. Mke wake katangigwa Elizabeti, nayo kalawa muna ulukolo lwa Haluni.
6 Wose waidi wakala wanoga haulongozi ha Mulungu, kuno wokwamha malagilizo yose ya Mndewa.
7 Hawakalile na mwana bule, kwaviya Elizabeti kakala halela. Na wose waidi wakala walala ng'hani.

8 Siku dimwe Zakaliya kakala mwii Kaye ya Mulungu kotenda sang'hano yake ya kulava nhambiko fana viyatendaga mwii zamu yake.
9 Kulawa muna ichihendo cha wakulu wa nhambiko, mhiya imsagula Zakaliya kuhita kufukiza ubani mgati mwa Kaye ya Mndewa.
10 Lusita lwa kufukiza ubani vilufikile, lung'husesa lwa wanhu lukala hanze lwotosa.
11 Maabaho Msenga wa Mndewa kulawa Kuulanga kamulawilila Zakaliya, kema ubanzi wa kulume wa chilingo cha kufukizila ubani.
12 Zakaliya viyamuwone, kasinhuka, kakala kogudema kuno kodumba.
13 Mbali msenga wa kuulanga ija kamulongela, “Sekeudumbe, Zakaliya! Mulungu kahulika nhosa yako. Mke wako kezakwelekela mwana wa chilume, na weye kwizamtanga Yohana.
14 Kwizasekelela ng'hani na kudeng'helela, na wanhu wengi wezasekelela kwa kwelekigwa kwake.

15 Kezakuwa mkulu ha ulongozi ha Mndewa. Hezakung'wa
bule upele wala chinhu chochose chogela ukoligwa. Keza-
memezigwa Muhe Yelile kusongela mmunda mwa mami
yake.
16 Kezawabweleza wanhu wengi wa Isilaeli kwa Mndewa
Mulungu wawo.
17 Kezamulongolela Mndewa, kezakuwa na ludabwa fana
lwa Eliya mulotezi wa Mulungu kuwatenda china tata
wawagese iwana wawo. Kezawahindula wanhu wohawa-
muhulika Mulungu wagese magesa ya wanhu wanogile,
kuwatenda wanhu waisasale kumuhokela Mndewa."
18 Zakaliya kamuuza msenga wa kuulanga ija, "Vino nizav-
imanyaze kuwa mbuli iyo izakuwa kweli? Niye na mulala na
mke wangu iviya mulala."
19 Msenga wa kuulanga ija kamwidika, "Niye na Gabuliyeli.
Nokwima hanhu ha Mulungu. Iyo ni iyo yoyanitumile ni-
longe na weye na kukugalila mbuli ino inogile.
20 Mbali huhuwile mbuli yangu yondailawilile kwa lusita
lwake, ivo hwizadaha kulonga mbaka siku ijo mbuli zoniku-
longele vondazilawilile."
21 Wanhu wowakalile womgozela Zakaliya wazanywa
kwaviya viyakalame muna Ikaye ya Mulungu.
22 Viyalawile kunze, hadahile kulonga nawo, ivo wav-
imanya kuwa kawona malaguso Mwiikaye ya Mulungu.
Kwaviya hadahile kulonga, kasang'hanila vilaguso kwa
makono yake kulonga nawo.
23 Zamu yake ya usang'hano viimalile, Zakaliya kabwela
ukaye.
24 Siku za hamwande chidogo, mke wake kapata wimo, na
kwa lusita lwa miyezi mitano halawile ukaye yake. Kalonga,
25 "Mndewa kanitendela yano. Sambi kanilagusa ubazi
wake. Kanisegezela chinyala chonikalile nacho haulongozi
ha wanhu!"

Kwelekigwa kwa Yesu kwolagusigwa

26 Muna umwezi wa sita wa wimo wa Elizabeti, Mu-
lungu kamtuma msenga wa kuulanga yoyatangigwe Gabu-
liyeli yahite kudibululu doditangigwa Nazaleti muna iisi ya
Galilaya.
27 Keza na usenga kwa mwali imwe mhambe yoyatangigwe
Maliya. Imwali iyo kalondeka kufudikiligwa na mbwanga
imwe yoyatangigwe Yosefu wa lukolo lwa Mfalume Daudi.
28 Msenga wa kuulanga kamuhitila na kumulongela,
"Nokulamsa! Mndewa kahamwe na weye, nayo kakutemela
mate g'hani!"

29 Maliya viyahulike usenga uwo wa msenga wa kuulanga,
kapata fondogolo ng'hani muumoyo wake, iviya kazanywa
mbuli iyo ina fambulo jaki.
30 Mbali msenga wa kuulanga ija kamulongela, “Maliya,
sekeudumbe! Mana Mulungu kakulagusa unovu wake.
31 Kwizapata wimo, na kwizakweleka mwana wa chilume,
nayo kwizamtanga Yesu.
32 Nayo kezakuwa mkulu, kezatangigwa Mwana wa yeli
Uchanyha Ng'hani. Na Mndewa Mulungu kezamtenda yawe
Mfalume, fana Daudi wasaho yake viyakalile.
33 Kezakuwa Mfalume wa lukolo lwa Yakobo siku zose,
ufalume wake hawizakuwa na uhelelo bule!”
34 Maliya kamuuza msenga wa kuulanga ija, “Niye
namhambe. Lelo yano yezadahikaze?”
35 Msenga wa kuulanga ija kamwidika, “Muhe Yelile keza-
kuhulumukila, na udahi wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani
lwa Mulungu lwizakugubika. Kwa ichimu chino Mwana
Yelile yondayelekwe kezatangigwa Mwana wa Mulungu.
36 Mkumbuke ndugu yako Elizabeti. Ilongigwa hadaha
kulela bule, mbali sambi kana wimo wa miyezi sita hamwe
na ulala wake.
37 Kwaviya habule chinhu hachidahika kwa Mulungu!”
38 Maliya kalonga, “Niye na msang'hani wa Mndewa,
nhendiligwe ivo viulongile.” Maabaho msenga wa kuulanga
ija kasegela.

Maliya komulaula Elizabeti

39 Siku chidogo hamwande, Maliya kahita hima hima
mbaka bululu dili muimilima ya Yudeya.
40 Uko kengila muna ikaye ya Zakaliya, kamulamsa Eliza-
beti.
41 Elizabeti viyahulike ndamsa ya Maliya, mwana
ching'hele kakwesa mwiinda yake. Elizabeti kamemezigwa
Muhe Yelile
42 nayo kalandula dizi, kalonga, “Mulungu kakutemela
mate kufosa wanaake wose, nayo mwana yondaumweleke
katemeligwa mate!
43 Vilihi mbuli zino ng'hulu zinilawilila niye mbaka mama
wa Mndewa wangu yanilaule?
44 Vinihulike ndamsa yako, mwana ching'hele muinda
yangu kakwesa kwa deng'ho.
45 Kudeng'helela ng'hani weye yuutogole mbuli ya Mn-
dewa, kwaviya izakuwa kweli kumwako.”

Wila wa nhogolwa wa Maliya

46 Maliya kalonga,
“Moyo wangu womtunhiza Mndewa,

47 na muhe wangu wodeng'helela
kwa ichimu cha Mulungu Mulopozi wangu,
48 kwaviya kanikumbuka, msang'hani wake mnyendanyenda!
Kusongela sambi na kugendelela
wanhu wose wezanitanga nili na heli
49 kwa vinhu vikulu Mulungu yeli na Ludabwa voyanhendele.
Zina da Mulungu jela.
50 Kusongela ulelwa uno na kugendelela
kowalagusa ubazi waja wowondumba.
51 Katenda vinhu vikulu kwa mkono wake.
Kawapwililisa weli na magoda munaimizoyo yawo.
52 Kawahulumusa wafalume weli na ludabwa kulawa kuna ivigoda va chifalume vawo,
na kawenula wanyendanyenda.
53 Weli na nzala kawegutiza yanogile,
na kawasegeza matajili makono muhala.
54 Kamtaza Isilaeli msang'hani wake,
kakumbuka kulagusa ubazi wake
55 kwa Bulahimu na lukolo lwake
siku zose!”

56 Maliya kakala na Elizabeti kwa lusita lwa miyezi mitatu, maabaho kabwela ukaye yake.

Kwelekigwa kwa Yohana Mbatizi

57 Lusita lwa Elizabeti kuibasula vilufikile, kaibasula mwana wa chilume.

58 Wakaya wayage na ndugu zake viwahulike vinhu vinogile Mndewa viyamtendele, wadeng'helela hamwe nayo.

59 Maabaho vidifikile siku da nane, weza kumwingiza ulungwana imwana. Walonda kumtanga Zakaliya, zina da tati yake.

60 Mbali mami yake kalonga, “Siivo! Zina jake kezatangigwa Yohana.”

61 Wamulongela, “Mbona mulukolo wenu habule munhu yeli na zina ijo?”

62 Maabaho wamuuza tati yake kwa chilaguso, wavimanye kolonda yamtange mwanage zina dilihi.

63 Zakaliya kapula chibawo cha kwandikila, maabaho kandika vino, “Zina jake Yohana.” Wose wazanywa!

64 Bahobaho Zakaliya kadaha kulonga kaidi, nayo kandusa kumwing'ha nhogolwa Mulungu.

65 Wakaya wayage wafikigwa na lugano, na mbuli zino zenela muna imilima ya isi ya Yudeya.

66 Chila munhu yoyahulike mbuli izo kaiuzagiza muna
umoyo wake, “Mwana ino kezakuwa mwana waki?” Ioneka
kweli ludabwa lwa Mndewa yahamwe nayo.

Ulaguzi wa Zakaliya

67 Zakaliya tati yake Yohana kamemezigwa Muhe Yelile,
nayo kalonga ulaguzi uno kulawa kwa Mulungu,
68 “Yeng'higwe nhogolwa Mndewa, Mulungu wa Isilaeli!
Kwaviya keza kuwataza wanhu wake na kuwakombola.
69 Kaching'ha cheye Mulopozi yeli na ludabwa,
mzukulu wa Daudi msang'hani wake.
70 Kalonga kufosela kwa walotezi wa Mulungu wake welile
kusongela umwaka
71 kuwa kezachikombola kulawa kwa wehi wetu,
na kulawa muna uludabwa lwa wanhu wose wowochihila.
72 Kalonga kezawawonela ubazi wasaho zetu,
na kezakumbuka lagano jake jelile.
73 Kamulahila Bulahimu wasaho yetu
74 kezachikombola kulawa muna yamakono ya wehi wetu.
Na kezachitenda chidahe kumsang'hanila bila ya lugano,
75 kwa kwela na kuwoneka munoga haulongozi hake,
siku zose ya ugima wetu.

76 “Na weye mwanangu, kwizatangigwa mulotezi wa Mu-
lungu yeli Uchanyha Ng'hani.
Kwizamulongolela Mndewa,
kumsasalila nzila yake.
77 Kwizawalongela wanhu wake kuwa wezakomboligwa,
kwa kusegeziligwa uhasanyi wawo.
78 Mulungu wetu ni kana ubazi na moyo unogile.
Kezachimwemwesela mwemweso da ukombola kulawa
kuchanyha
79 kwizawamwemwesela wose wowokala muna diziza na
sisila da ifa,
yalangulize hatuwa zetu muna inzila ya tindiwalo.”

80 Mwana kakula lukuli na muhe. Kakala mudibwilingu
mbaka siku viyawalawilile wanhu muumwingi wa Isilaeli.

2

Kwelekigwa kwa Yesu
(Masayo 1:18-25)

1 Siku ziya, Agusito, Mfalume wa Loma keka lagilizo da
kuwalonda wanhu wose wa ufalume wa Loma wapetigwe.

2 Uwo ukala mwanza wa mwanduso kwa wanhu ku-
petigwa, Chileniyo viyakalile mkulu wa isi ya Siliya.

3 Ivo chila munhu kahita muna dibululu jake kwandikigwa
zina jake.

4 Yosefu kalawa bululu da Nazaleti muna iisi ya Galilaya,
kahita bululu da Betelehemu muna iisi ya Yudeya, hanhu
hoyelekigwe Mfalume Daudi. Yosefu kahita haja kwaviya
kalawa muna ulukolo lwa Daudi.
5 Kahita kupetigwa hamwe na mhambe wake Maliya, yoy-
akalile na wimo.
6 Viwakalile Betelehemu, siku ya Maliya kuibasula ifika.
7 Nayo kaibasula mwanage chaudele, mwana wa chilume,
kamuyawaza vibwende. Maabaho kamtambalisa hanhu ha
kudila ng'ombe muna dizizi da ng'ombe, kwaviya hawapatile
bule hanhu ha kukala muna ikaye ya wageni.

Wadimi wa ng'hondolo na wasenga wa kuulanga

8 Kuichuwala habehi na Betelehemu kukala na wadimi
wowakalile wokaliza bumbila da mifugo yawo ichilo.
9 Msenga wa kuulanga wa Mndewa kulawa kuulanga
kawalawila, na utunhizo wa Mndewa uwamwemwesela,
nawo wadumba ng'hani.
10 Mbali msenga wa kuulanga iyo kawalongela, “Seke-
mudumbe! Niwagalila Mbuli Inogile yondaiwadeng'heleze
wanhu wose.
11 Kwaviya diyelo muna dibululu da Daudi kelekigwa Mu-
lopozi wenu, iyo Chilisito, Mndewa!
12 Chino chizakuwa chilaguso kumwenu, mwizamuwona
mwana ching'hele, kayawazigwa vibwende katambalisigwa
hanhu ha kudila iwanyama.”
13 Hajahaja, bumbila kulu da wasenga wa kuulanga diit-
ing'hana na mtumigwa ija wa kuulanga, wamwimbila Mu-
lungu na kulonga,
14 “Utunhizo kwa Mulungu yeli uchanyha ng'hani kuulanga,
na tindiwalo kwa wanhu weli muna isi yose woyanogeligwe
nawo.”
15 Wasenga wa kuulanga wawo viwabwelile kuulanga,
wadimi wailongela, “Chihite Betelehemu chikawone icho
chochilawilile, choyachilongele Mndewa.”
16 Ivo wakimbila hima hima, wawafika Maliya na Yosefu,
na wamuwona ija imwana ching'hele katambalisigwa hanhu
ha kudila iwanyama.
17 Wadimi wawo viwamuwone imwana ija, wawalongela
mbuli zowalongeligwe na msenga wa kuulanga kumsonhela
imwana ija.
18 Wose wowahulike yayo, wazanywa na mbuli ziwalongile
wadimi.
19 Mbali Maliya kazika mbuli izo zose muna umoyo wake
na kuzigesa ng'hani.

20 Wadimi waja wabwela muichuwala, wahamtunhiza na
wamwimbila Mulungu kwa yose yowayahulike na yowaya-
wone, yose yalawilila fana viya viwalongeligwe na msenga
wa kuulanga.

Imwana kokwing'higwa zina

21 Muna isiku ya nane, siku da kumwingiza ulungwana
imwana vidifikile, katangigwa zina jake Yesu. Zina ijo
keng'higwa na msenga wa kuulanga chipindi chiya mami
yake yang'hali hanapata wimo.

Yesu kolavigwa kwa Mndewa Mwiikaye ya Mulungu

22 Siku viyafikile ya Yosefu na Maliya kutenda ichihendo
cha kusafyizigwa vino niivo viwalondigwe na lagilizo da
Musa. Ivo wamsola imwana, wahita nayo muna dibululu da
Yelusalemu wamwike haulongozi ha Mndewa,
23 viya viyandikigwe muna yamalagilizo ya Mndewa,
“Chila mwana chaudele wa chilume kolondeka yawe kela
haulongozi ha Mndewa.”
24 Iviya wahita kulava nhosa iviya viilongigwe muna ya-
malagilizo ya Mndewa, “Tetele waidi hebu makinda ya nziwa
maidi.”
25 Chipindi chiya, muna dibululu da Yelusalemu kukala na
munhu imwe zina jake Saimoni. Munhu iyo kakala kanoga
na komdumba Mulungu. Iyo kakala kogozela kwiza kwa
ukombola wa Isilaeli, nayo kakala na Muhe Yelile.
26 Muhe wa Mulungu kamulongela kuwa hezadanganika
mbaka yamuwone Chilisito. Mulopozi yoyasaguligwe na
Mndewa.
27 Maabaho Muhe wa Mulungu kamulongoza Saimoni
kengila muna Ikaye ya Mulungu. Maabaho Maliya na Yosefu
wangala imwana Yesu muna Ikaye ya Mulungu wamtendele
fana viilondeke munaichihendo cha Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa.
28 Semiyoni kamsola imwana Yesu muna yamakono yake,
maabaho kamwing'ha nhogolwa Mulungu, kalonga,
29 “Sambi Mndewa, mulekelele mtumigwa wako,
yahite kwa tindiwalo, kwaviya kutenda viya viulongile.
30 Kwa meso yangu yauwona ukombola wako,
31 wouutendile uwoneke kwa wanhu wose.
32 Bung'hula dino dolagusa vuulonda weye kwa manyam-
benyambe,
na dizagala utunhizo kwa wanhu wako wa Isilaeli.”
33 Tati yake na mami yake Yesu wazanywa na mbuli ziya-
longile Saimoni kumsonhela imwana.
34 Saimoni kawatemela mate, kamulongela Maliya, mami
yake Yesu, “Imwana ino kasaguligwa na Mulungu kwa

kusegeza uhasanyi na kuwazilibula wanhu wengi muna Isilaeli. Maabaho kezakuwa chilaguso kwa Mulungu, na wanhu wengi wezamulema.

35 Maabaho magesa muna imizoyo ya wanhu wengi yezagubuligwa wazi. Na weye mwenyewo, usungu fana viya mwele ukanha wizauhoma moyo wako."

36 Kukala na mulotezi wa chike imwe, kakala mulala ng'hani, zina jake Ana, mwanage Fanueli, wa kabila da Asheli. Mwanamke iyo kakala na mulume wake kwa miyaka saba kusongela kusoligwa kwake.

37 Maabaho kakala mgane mbaka ichipindi chiya kakala mulala wa miyaka malongo manane na mine. Na chipindi icho chose kakala muna ikaye ya Mulungu, kotambika ichilo na imisi kwa kufunga kuja na kutosa.

38 Saa ija ija muke iyo kalawilila, kamwing'ha hewela Mulungu, na kalonga mbuli ya imwana ija kwa iwanhu wose wowakalile wougozela ukombola wa Yelusalemu.

Kubwela Nazaleti

39 Yosefu na Maliya viwakomeleze yose yowalondeke kutenda na Malagilizo ya Mndewa, wabwela ukaye kumwawo Nazaleti, muna dibululu da Galilaya.

40 Imwana kakula, kagendelela kupata ludabwa, kamema ubala, na unovu wa Mulungu ukala hamwe nayo.

Mbwanga Yesu muna Ikaye ya Mulungu

41 Chila mwaka tati yake na mami yake Yesu wakala na chihendo cha kuhita Yelusalemu muulusita lwa dugila da Pasaka.

42 Mbwanga Yesu viyakalile na miyaka longo na midi, wose wahita kunadidugila ijo viwalondeke na chihendo.

43 Viwakomeleze dugila, wandusa kubwela ukaye kumwawo, mbali mbwanga Yesu kakala Yelusalemu, tati yake na mami yake hawavimanyile bule.

44 Walinga kakala hamwe na lung'husesa lwa wanhu, wahita mbaka zuwa diswa. Maabaho wandusa kumzahila kwa wandugu na wambwiya zawo.

45 Hawamuwonile bule, ivo wabwela Yelusalemu kumzahila.

46 Muna isiku ya kusatu, wamfika muna Ikaye ya Mulungu mgati mwa wafundiza wa Chiyahudi, kowategeleza na kowauza mbuza.

47 Wose wowahulike mbuli zake wazanywa kwa ubala wake na kwaviya viyawedike.

48 Mami yake na tati yake viwamuwonile wazanywa
ng'hani. Mami yake kamuuza, “Mwana weye! Habali ku-
chitendela vino? Niye na tati yako chikala chokuzahila kwa
kugaya.”
49 Yesu kawedika, “Habali munizahila? Hamuvimanyile
kuwa niye nilondeka nikale muna ikaye ya Tati yangu?”
50 Mbali wawo hawavimanyile fambulo da mbuli yoyawa-
longele.
51 Maabaho, kabwela nawo mbaka Nazaleti, nayo kakala
kowategeleza. Mami yake kagendelela kukumbuka vinhu
vose muna umoyo wake.
52 Na Yesu kakula muna ubala na ichimo, na kumnogeza
Mulungu na kuwanogeza wanhu iviya.

3

Yohana Mbatizi kowapetela wanhu
(Masayo 3:1-12; Maliki 1:1-8; Yohana 1:19-28)

1 Mwaka longo na tano wa ufalume wa Loma Tibeliyo,
Pilato kakala mkulu wa isi ya Yudeya, Helode kakala mkulu
wa Galilaya, na ndugu yake Filipo kakala mkulu wa Ituleya
na isi ya Tilakoniti, na Lusaniya kakala mkulu wa Abilene.
2 Anasi na Kayafa wakala wakulu wa nhambiko. Lusita
ulwo ulwo, mbuli ya Mulungu imwizila Yohana, mwana wa
Zakaliya kuja kudibwilingu.
3 Ivo Yohana kahita chila hanhu habehi na lwanda lwa
Yolodani. Kawapetela wanhu, “Lekeni uhasanyi wenu, mu-
batizigwe, na Mulungu kezawasegezela uhasanyi wenu.”
4 Vino ivo viyandikigwe muna ichitabu cha Isaya, mulotezi
wa Mulungu,
“Munhu kotanga kulawa kuna dibwilingu,
‘Muitande nzila ya Mndewa.
Muhagolose hanhu hondayafose.
5 Chila bonde dimemezigwe,
na chila mulima na chilima visesigwe,
nzila zohazigoloke zigoloswe,
na nzila zihile zikigwe goya.
6 Wanhu wose weli na ng'huli wezauwona ulopozi wa Mu-
lungu!’ ”
7 Yohana kowalongela wanhu wowamuhitile wabatizigwe,
“Mweye ulelwa wa zoka! Yelihi yoyawalongele mwodaha
kugwaza nhaguso ya Mulungu iyo ikwiza?
8 Tendeni vinhu vovilagusa kuwa muleka uhasanyi wenu.
Lekeni kuilongela, ‘Bulahimu wasaho yenu!’ Nowalongela,
Mulungu kodaha kuyasola mabwe yano na kuyatenda yawe
welesi wa Bulahimu!

9 Nhemo ikigwa imala muna yamazizi kukanha mibiki, ivo
chila mbiki uja hawima matunda yanogile wizakanhigwa na
kwasigwa muumoto.”
10 Lung'husesa lwa wanhu lumuuza, “Lelo chitende
choni?”
11 Yohana kawedika, “Yeli na viwalo vidi yamwing'he
yelibule chiwalo, na yeli na ndiya na yatende ivo ivo.”
12 Wasola kodi nawo weza kubatizigwa. Wamuuza, “Mfun-
diza, na cheye chitende choni?”
13 Yohana kawalongela, “Sekemsole vinhu kufosa vimulon-
deka kusola.”
14 Nawo wakalizi wamuuza, “Na cheye chitende choni?”
Nayo kawedika, “Sekemsole vinhu va munhu yoyose kwa
ludabwa, na sekemumshitaki munhu yoyose kwa uvwizi.
Mulizike na maliho yenu.”
15 Wanhu wakala wololela kwiza kwa Mulopozi, ivo wan-
dusa kuiuzagiza mwiimizoyo yawo, “Manye Yohana iyo
Chilisito?”
16 Yohana kawalongela wose, “Niye nowabatiza mweye
kwa mazi, mbali kezakwiza yeli mkulu kufosa niye. Niye
sifaya kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake. Yeye
kezawabatiza kwa Muhe Yelile na kwa moto.
17 Kamha lungo lwa kubetela. Kezaduganya ngano na
kuika mudidungu, mbali kezailunguza imhumba muna
umoto hauzimika bule.”
18 Ivo kwa mbuli nyingi Yohana kawapetela wanhu Mbuli
Inogile, na kawalamula wasakanye ugenzi wawo.
19 Mbali Yohana kambwakila Mfalume Helode, kwaviya
kamuhoka Helodiya muke wa ndugu yake, na kwa ichimu
cha vinhu vingi vihile Helode voyavitendile.
20 Maabaho Helode kongeza wihi wake kwa kumguma
Yohana muichifungo.

Yesu kobatizigwa
(Masayo 3:13-17; Maliki 1:9-11)

21 Wanhu wose viwamalile kubatizigwa, maabaho Yesu
nayo kabatizigwa. Viyakalile kotosa, ulanga uvuguka,
22 Muhe Yelile kamuhulumukila muna ulukuli fana lwa
nziwa. Dizi dihulikigwa kulawa kuulanga, “Weye iyo
mwanangu, nyachende wangu. Ninogeligwe na weye.”

Ulelwa wa Yesu Chilisito
(Masayo 1:1-17)

23 Yesu viyanduse usang'hano wake, kakala na miyaka
malongo matatu. Wanhu wagesa yeye kakala mwana wa
Yosefu, mwana wa Heli.
24 Heli kakala mwana wa Matati, yoyakalile mwana wa
Lawi, mwana wa Meliki, mwana wa Yana, mwana wa Yosefu,

25 yoyakalile mwana wa Matatiya, mwana wa Amosi,
mwana wa Nahumu, mwana wa Esili, mwana wa Nagayi,
26 yoyakalile mwana wa Maati, mwana wa Matatiya,
mwana wa Semeyi, mwana wa Yosefu, mwana wa Yuda,
27 yoyakalile mwana wa Yoana, mwana wa Lesa, mwana
wa Zelubabeli, mwana wa Shealitieli, mwana wa Neli,
28 mwana wa Meliki, mwana wa Adi, mwana wa Kosamu,
mwana wa Elimadamu mwana wa Eli,
29 yoyakalile mwana wa Yoshuwa, mwana wa Eliezeli,
mwana wa Yolimu, mwana wa Matati, mwana wa Lawi,
30 yoyakalile mwana wa Semiono, mwana wa Yuda,
mwana wa Yosefu, mwana wa Yonamu, mwana wa
Eliyakimu,
31 yoyakalile mwana wa Meleya, mwana wa Mena, mwana
wa Matata, mwana wa Natani mwana wa Daudi,
32 yoyakalile mwana wa Yese, mwana wa Obedi mwana wa
Bowazi, mwana wa Salimoni, mwana wa Nashoni,
33 yoyakalile mwana wa Aminadabu, mwana wa Alamu,
mwana wa Heziloni, mwana wa Pelesi, mwana wa Yuda,
34 yoyakalile mwana wa Yakobo, mwana wa Isaka, mwana
wa Bulahimu, mwana wa Tela, mwana wa Naholi,
35 yoyakalile mwana wa Selugi, mwana wa Leyu, mwana
wa Pelegi mwana wa Ebeli, mwana wa Sala,
36 yoyakalile mwana wa Kenani, mwana wa Alifakisadi,
mwana wa Shemu, mwana wa Nuhu, mwana wa Lameki,
37 yoyakalile mwana wa Mesusela, mwana wa Henoko,
mwana wa Yaledi, mwana wa Mahalaleli, mwana wa Kenani,
38 yoyakalile mwana wa Enoshi, mwana wa Seti, mwana
wa Adamu yoyakalile mwana wa Mulungu.

4

Kugezigwa kwa Yesu
(Masayo 4:1-11; Maliki 1:12-13)

1 Yesu kalawa muulwanda lwa Yolodani kamema Muhe
Yelile, na Muhe iyo kamulongoza mbaka kuna ichuwala.
2 Uko kagezigwa na Mwihi kwa lusita lwa siku malongo
mane. Lusita ulo lose, hadile chinhu chochose bule, na
vizifosile siku izo, kaihulika nzala.
3 Mwihi kamulongela, “Fana weye iyo Mwana wa Mulungu,
dilongele dibwe dino digaluke kuwa gate.”
4 Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile,
‘Munhu hadaha kuwa mgima kwa kuja gate muhala.’ ”
5 Maabaho Mwihi kamsola Yesu mbaka hanhu heli
uchanyha ng'hani, bahobaho kamulagusa falume zose zili
muna iisi yose.

6 Maabaho Mwihi kamulongela Yesu, “Nizakwing'ha
ufalume na utunhizo wa vinhu vose vino, kwaviya vose
ning'higwa niye, na niye nodaha kumwing'ha munhu yoyose
yonimulonda.
7 Ivo vinhu vose vino vizakuwa vako weye one uhanidum-
balila mavindi.”
8 Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile,
‘Mtosele Mndewa, Mulungu wako na umsang'hanile yeye
muhala!’ ”
9 Maabaho Mwihi kamsola Yesu mbaka kuna dibululu da
Yelusalemu, kamwika kuichisuwili cha Ikaye ya Mulungu.
Kamulongela, “One weye Mwana wa Mulungu, ibwanhe
hasi.
10 Kwaviya yandikigwa muna Yamaandiko Yelile,
‘Mulungu kezawalagiliza wasenga wake wa kuulanga
wakukalize.
11 Kaidi yandikigwa, wezakusola muna yamakono yawo,
muladi sekeuikwale muna idibwe.’ ”
12 Mbali Yesu kamwidika, “Yandikigwa muna Yamaandiko
Yelile, ‘Sekeumgeze Mndewa Mulungu wako.’ ”
13 Mwihi viyakomeleze kumgeza Yesu kwa chila nzila, ka-
muleka kwa lusita.

Yesu kokwandusa usang'hano wake uko Galilaya
(Masayo 4:12-17; Maliki 1:14-15)

14 Maabaho Yesu kabwela muna umkowa wa Galilaya,
kakala kamema ludabwa lwa Muhe Yelile. Mbuli zake zenela
Galilaya na muna iziisi zose za mmabehi.
15 Nayo kakala kowafundiza wanhu muna zikaye zawo za
kutosela, na kakala kotunhizigwa na wose.

Yesu kolemigwa uko Nazaleti
(Masayo 13:53-58; Maliki 6:1-6)

16 Maabaho Yesu kahita Nazaleti, hanhu hayakulile. Muna
Isiku ya Mhumulo, kengila muna ikaye ya kutosela fana
vichiwile chihendo chake. Kema muladi yasome Maandiko
Yelile.
17 Keng'higwa chitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu.
Kachigubula na kusoma hanhu handikigwe vino,
18 “Muhe wa Mndewa wa hachanyha yangu.
Kwaviya kanisagula niye kuwagalila ngayengaye mbuli in-
ogile.
Kanituma niwagong'ondele wowafungigwe kuwa
wezalekelelwa,
na vipofu wezawona,
na kuwakombola wawoneligwe.
19 Na kugong'onda kuwa lusita lufika
lwa Mndewa kuwakombola wanhu wake.”

20 Maabaho Yesu kachigubika chitabu, kamwing'ha
msang'hani, maabaho kakala hasi. Wanhu wose wowakalile
mwiikaye ya kutosela wambung'hulila meso.
21 Nayo kandusa kuwalongela, “Yoyandikigwe muna Ya-
maandiko Yelile diyelo yalawilila kumwetu.”
22 Wanhu wose wamtogola na wazanywa na mbuli za un-
ovu zayalongile. Walonga, “Vino ino heli mwana wa Yosefu
bule?”
23 Nayo kawalongela, “Nivimanya mwizanilongela ulonzi
uno, ‘Mganga ihonye mwenyewo! Yose yochiyahulike kuwa
kuyatenda Kapelinaumu, yatende iviya hano ha ikaye yako.’
”
24 Kagendelela kulonga, “Nowalongeleni kweli, mulotezi
wa Mulungu hatogoligwa bule na wanhu wa isi yake.
25 “Mbali tegelezeni, kweli kukala na wagane wengi muna
isi ya Isilaeli chipindi cha Eliya. Chipindi icho, mvula
haitonyile kwa lusita lwa miyaka mitatu na miyezi sita, ivo
kukala na nzala ng'hulu muna iisi yose.
26 Hata ivo Eliya hatumigwe kwa mgane yoyose Isilaeli,
mbali katumigwa kwa mgane yoyakalile Seleputa muna iisi
ya Sidoni.
27 Iviya muna ichipindi cha Elisha, mulotezi wa Mulungu
kukala na wanhu wengi weli na dikulu muna iisi ya Isilaeli.
Habule munhu yoyose yahonyigwe mbali Namani muhala,
munhu wa isi ya Siliya.”
28 Wanhu wose wowakalile muja mwiikaye ya kutosela
viwahulike yayo, wehilwa ng'hani.
29 Wema, wamulava Yesu hanze ya chibululu chawo na
kumgala mchisuwili cha ichilima hodizengigwe bululu jawo.
Walonda kumwasa hasi,
30 mbali Yesu kafosa hagati ya lung'husesa, kahita
kumwake.

Munhu yeli na chinyamkela
(Maliki 1:21-28)

31 Maabaho Yesu kahita mbaka Kapelinaumu, bululu da
Galilaya. Muna Isiku ya Mhumulo, kakala kofundiza wanhu.
32 Wazanywa na mafundizo yake, kwaviya kakala kofun-
diza kwa udahi.
33 Mwiikaye ya kutosela, kukala na munhu yeli na
chinyamkela. Kaguta nyangi,
34 “Yee! Kolonda kuchitenda choni, Yesu wa Nazaleti? Vino
kwiza kuchikoma? Nikumanya weye kwa yelihi, weye ni
Mtumigwa Yelile wa Mulungu!”
35 Yesu kachibwakila icho chinyamkela, “Nyamala! Mu-
lawe munhu ino!” Maabaho chinyamkela icho chingwisa

hasi munhu iyo haulongozi hawo na kulawa bila kumulumiza.
36 Wanhu wose wazanywa ng'hani na wakala woilongela,
"Vino zino ni mbuli zaki? Munhu ino kana udahi na ludabwa
lwa kubwakila vinyamkela, navo vomuhulika!"
37 Ivo mbuli za Yesu zenela chila hanhu muna isi ija.

Yesu kowahonya wanhu wengi
(Masayo 8:14-17; Maliki 1:29-34)

38 Yesu kalawa mwiikaye ya kutosela, kahita mwiikaye ya
Saimoni. Mama mkoyi wa Saimoni kakala mtamu, kolumwa
homa kali, ivo wanpula Yesu yamuhonye.
39 Yesu keza na kwima habehi na mwanamke ija, kaibwakila ija ihoma imuleke. Ihoma imuleka, na bahobaho
mwanamke ija kenuka na kandusa kuwasang'hanila.
40 Zuwa vidikalile doswa, wanhu wamgalila Yesu watamu
wose weli na mitamu mbasakanyo, nayo keka makono yake
mchanyha mwa chila imwe, na kawahoneza wose.
41 Vinyamkela viwalawa wanhu wengi, viguta nyangi na
kulonga, "Weye kwa Mwana wa Mulungu!"
Mbali Yesu kavibwakila, wala havilekele kulonga kwaviya
wavimanya kuwa yeye ni Chilisito.

Yesu kopetela mwiiikaye za kutosela
(Maliki 1:35-39)

42 Siku isondelele imitondo, Yesu kasegela kahita hanhu
hahupike helibule wanhu. Wanhu wandusa kumulonda, na
viwamuwone, walonda kungoma sekeyasegele.
43 Mbali yeye kawalongela, "Nolondeka kuwapetela wanhu
Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu muna yamabululu
yamwenga iviya, kwaviya icho niicho Mulungu choyanhumile kuchitenda."
44 Ivo kagendelela kuwapetela wanhu muna zikaye za kutosela za isi ya Yudeya.

5

Yesu kowatanga wanahina wa mwanduso
(Masayo 4:18-22; Maliki 1:16-20)

1 Siku dimwe Yesu kakala kema hamgwazo ya dilamba
da Genesaleti, na wanhu wengi wakala wammemela na
kuisung'ha-sung'ha kutegeleza mbuli ya Mulungu.
2 Kaziwona ngalawa mbili mumgwazo mwa dilamba
zozilekigwe na wavulaji wowakalile wosunha nyavu zawo.
3 Yesu kengila mwiingalawa imwe ya Saimoni, kamulongela yaikwese hatali chidogo kulawa hamgwazo ha dilamba
mbaka mmazi. Maabaho kakala umo mwingalawa na kufundiza lung'husesa lwa wanhu.

4 Viyakomeleze kulonga, kamulongela Saimoni, “Igale ingalawa mbaka hana yamazi mengi, maabaho mwase nyavu
zenu mmazi muvule somba.”
5 Saimoni kamwidika, “Mndewa, Chiiyoha kuvula somba
ichilo chigima mbali hachipatile chinhu. Mbali kwaviya
weye kulonga, nizakwasa nyavu!”
6 Wasa nyavu, wavula somba wengi mbaka nyavu zawo
zandusa kudegeka.
7 Wawatanga wayawo wowakalile muna ingalawa
imwenga weze kuwataza. Weza na wazimemeza ngalawa
zose mbili somba, mbaka zandusa kuzama.
8 Saimoni Petili viyawonile yayo yoyalawilile, katumbala
mavindi haulongozi ha Yesu kalonga, “Mndewa, sekewize
habehi na niye! Niye ni munhu nili na uhasanyi!”
9 Saimoni hamwe na wayage wose wazanywa kwa kupata
somba wengi viya.
10 Iviya wayage Saimoni, Yakobo na Yohana wana wa
Zebedayo, nawo wazanywa. Yesu kamulongela Saimoni,
“Sekeudumbe, kwandusila sambi na kugendelela kwiza-
kuwa mvulaji wa wanhu.”
11 Wazimiza mhwani ngalawa zawo, waleka chila chinhu,
wamuwinza Yesu.

Yesu komuhonya munhu yeli na dikulu
(Masayo 8:1-4; Maliki 1:40-45)

12 Yesu viyakalile muna dibululu dimwe, munhu imwe
yeli yolumwa dikulu lukuli lwose keza. Viyamuwone Yesu,
kaibwanha hasi chingubingubi na kumulamba, “Mndewa,
wahalonda, kodaha kunihonyo!” *
13 Yesu kaugolosa mkono wake, kandalisa na kulonga,
“Nolonda, Hona!” Bahobaho munhu ija utamu umulawa.
14 Yesu kamulongela, “Sekeumulongele munhu yoyose.
Mbali hita ukailaguse kwa mkulu wa nhambiko, na ukalave
nhosa kwa ichimu cha kuhonyigwa kwako, Musa viyalag-
ilize, muladi wanhu wose wavimanye kuwa kuhona.”
15 Mbali mbuli za Yesu zenela chila hanhu, na wanhu wengi
weza kumtegeleza na kuhonyezigwa mitamu yawo.
16 Mbali Yesu kakala kohita hanhu halibule wanhu na
kutosa.

Yesu komuhonya munhu yaholole
(Masayo 9:1-8; Maliki 2:2-12)

17 Siku dimwe Yesu kakala kofundiza. Mafalisayo
wamwenga na wafundiza Malagilizo wowalawile chila

---

* **5:12** Dikulu ukala utamu wowomtenda munhu sekeyamtambikile Mulungu kwaviya kawoneka kambula mwiko haulongozi ha Mulungu.

bululu da Galilaya, Yudeya na Yelusalemu wakala baho.
Udaho wa Mndewa ukala haja yadahe kuhonya watamu.
18 Wanhu wamwenga weza, wampapa muna dikomwa
munhu imwe yaholole, wageza kumwingiza mgati wamwike
haulongozi wa Yesu.
19 Mbali wapotwa kwingila mgati kwaviya wanhu wakala
wengi. Ivo wamkweza iyo yaholole kuichisuwili, watobola
zonzo, maabaho wamuhulumusa muna dikomwa jake na
kumwika hagati ha lung'husesa lwa wanhu, haulongozi wa
Yesu. 20 Yesu viyawone uhuwilo wowakalile nawo, kamu-
longela munhu iyo yaholole, “Mbwiyangu, kulekeleligwa
uhasanyi wako.”
21 Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wandusa kuiwuza-
giza, “Ino yelihi yoyomuliga Mulungu! Vino kuna munhu
yoyodaha kulekelela uhasanyi? Mulungu yaidumwe iyo
yodaha kulekelela uhasanyi!”
22 Yesu kavimanya magesa yawo, kawauza, “Habali
mwogesa mbuli izo muna imizoyo yenu?
23 Dilihi dibuhile, kulonga, ‘Kulekeliligwa uhasanyi wako’
hebu kulonga, ‘Inuka uhite?’
24 Mbali muvimanye kuwa, Mwana wa Munhu kanawo
udahi wa kulekelela uhasanyi muna iisi yose.” Baho kamu-
longela ija yaholole, “Nokulongela, inuka wiitwike komwa
jako, uhite ukaye yako!”
25 Bahobaho munhu ija yoyakalile kaholola kema haulon-
gozi wawo, kaitwika dikomwa doyakalile kagonela, kahita
ukaye yake yahamtunhiza Mulungu.
26 Wanhu wose wazanywa ng'hani! Wamema lugano na
wamtunhiza Mulungu kuno wolonga, “Diyelo chiwona vinhu
va mauzauza!”

Yesu komtanga Lawi
(Masayo 9:9-13; Maliki 2:13-17)

27 Hamwande, Yesu kalawa kunze, kamuwona msola kodi
imwe yotangigwa Lawi kakala mwii kaye ya kulihila kodi.
Yesu kamulongela, “Nisondelele.”
28 Lawi kenuka, kaleka chila chinhu, kamsondelela.
29 Maabaho Lawi kamtendela Yesu dugila kulu ukaye yake,
na bumbila kulu da wasola kodi na wanhu wamwenga
wakala baho.
30 Mbali Mafalisayo wamwenga na wafundiza Malagilizo
wamwenga wa chibumbila cha Mafalisayo wawalongela
wanahina wa Yesu, “Habali mwoja na kung'wa hamwe na
wasola kodi na ‘wahasanyi’?”
31 Yesu kawedika, “Wanhu wagima hawamulonda bule
mganga, mbali weli watamu wawo womulonda.

32 Sizile bule kuwatanga wanhu wanogile, ila niza
kuwatanga waja weli na uhasanyi wapate kusamha.”

Yesu kouzigwa mbuli ya kufunga kuja
(Masayo 9:14-17; Maliki 2:18-22)

33 Wanhu wengi wamulongela Yesu, “Miyanza mingi
wanahina wa Yohana Mbatizi wofunga kuja na wotosa, na
wanahina wa Mafalisayo wotenda ivo ivo, mbali wanahina
wako woja na kung'wa!”
34 Yesu kawedika, “Vino wanhu wagonikigwe muna isola
wodaha kufunga kuja lusita ija yosola kahamwe nawo? Aka!
Haidahika bule.
35 Mbali lusita luzafika ija yosola vondayasegezigwe mwa
iwawo, baho wezafunga kuja.”
36 Yesu kawalongela simwe dino, “Habule munhu yokanha
chikupo cha walo da sambi na kuchigela muna diwalo da
umwaka. Fana yahatenda ivo, kezadidega walo da sambi, na
chikupo chochilawa muna diwalo da sambi hachizailinga na
walo da umwaka.
37 Wala habule munhu yoguma divai ya sambi mwii mifuko
ya mbende ya umwaka. Kwaviya yahatenda ivo, divai ya
sambi izaitula mifuko iyo, divai izakwitika na mifuko izatu-
lika.
38 Divai ya sambi yogumigwa muna mifuko ya mbende ya
sambi!
39 Habule munhu yong'wa divai ya umwaka na maabaho
yalonde kung'wa divai ya sambi. Kwaviya kolonga, ‘Divai ya
umwaka inoga.’ ”

6

Mbuza ya Isiku ya Mhumulo
(Masayo 12:1-8; Maliki 2:23-28)

1 Siku dimwe ya Mhumulo, Yesu na wanahina wake wakala
wogenda kufosela muna imigunda ya uhemba. Wanahina
wake wandusa kuhulula uhemba, waufigisa kwa makono
yawo, maabaho wauja.
2 Mafalisayo wamwenga wamuuza, “Habali motenda
chinhu chochilemezigwe kutendigwa muisiku ya
Mhumulo?”
3 Yesu kawedika kawalongela, “Vino hamsomile bule chiya
chiyatendile Daudi na wayage viwakalile na nzala?
4 Yeye kengila muna ikaye ya Mulungu, kasola magate
yoilavigwe kwa Mulungu, kaja na kuweng'ha wayage. Malag-
ilizo yowagoma wanhu wamwenga kuja magate yayo, ila
wakulu wa nhambiko muhala.”
5 Maabaho Yesu kakomeleza kwa kuwalongela, “Mwana
wa Munhu niyo Mndewa wa Isiku ya Mhumulo.”

Munhu yaholole umkono
(Masayo 12:9-14; Maliki 3:1-6)

6 Muna Isiku ya Mhumulo dimwenga, Yesu kahita kufundiza wanhu mwiikaye ya kutosela. Muja mgati mwiikaye
ya kutosela mukala na munhu yakalile kaholola mkono wa
kulume.
7 Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wamwenga wakala
wolonda chimu cha kumshitaka Yesu. Ivo wakala wogozela
walole fana kezamuhonya munhu muna Isiku ya Mhumulo.
8 Mbali Yesu kavimanya magesa yawo, kamulongela ija yeli
na umkono uholole, “Inuka, wize wime hano.” Munhu ija
kenuka na kwima haja.
9 Maabaho Yesu kawalongela, “Nowauza mweye, Vino
Malagilizo yetu yochilonda chitende choni muna Isiku ya
Mhumulo? Kutenda yanogile hebu yehile? Kuhonya ugima
wa munhu hebu kuukoma?”
10 Kawalola wanhu wose wowakalile haja, maabaho kamu-
longela ija yaholole umkono, “Golosa umkono wako.” Nayo
katenda ivo na umkono wake uhona kaidi.
11 Mbali wanhu wehilwa ng'hani na wandusa kuilongela
wenyewo chinhu chaki chowodaha kumtendela Yesu.

Yesu kowasagula watumigwa longo na waidi
(Masayo 10:1-4; Maliki 3:13-19)

12 Siku ziya Yesu kahita kumulima, uko kakala meso ichilo
chose kotosa kwa Mulungu.
13 Siku isondelele imitondo viifikile, kawatanga wanahina
wake, kawasagula longo na waidi kulawa muna dibumbila
jawo, wawo kawatanga watumigwa.
14 Wawo ni Saimoni, iyo Yesu kamwing'ha zina da Petili
na Andeleya ndugu yake na Yakobo na Yohana na Filipo na
Batulomayo.
15 Masayo na Tomasi, Yakobo mwana wa Alufayo na Sai-
moni yoyatangigwe mkaya mtowanila isi ya Isilaeli,
16 Yuda mwana wa Yakobo na Yuda Isikaliyoti, yoyamuhin-
duke Yesu.

Yesu kofundiza na kuhonya wanhu
(Masayo 4:23-25)

17 Yesu viyahumuluke kulugongo hamwe na watumigwa
wake, kema hanhu hohakalile hagoloke hamwe na bumbila
kulu da wanahina wake. Lung'husesa lukulu lwa wanhu
lukala haja kulawa Yudeya na Yelusalemu, na kulawa mh-
wani ya Tilo na Sidoni.
18 Wanhu wawo weza kumtegeleza Yesu na kuhonyigwa
mitamu yawo. Viyaviya wanhu wowakalile wogazigwa na
vinyamkela weza na wahonyigwa.

19 Wanhu wose walonda kumdalisa Yesu, kwaviya udahi
ukala womulawa na kuwahonya wose.

Deng'ho na luholozi
(Masayo 5:1-12)

20 Yesu kawalola wanahina wake, kalonga,
“Mumweda mweye ngayengaye,
kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wenu!
21 Mumweda mweye muli na nzala sambi,
kwaviya mwizakwiguta!
Mumweda mweye womulila sambi,
kwaviya mwizasekelela!
22 “Mumweda mweye one wanhu wahamwihilani,
wahawabagula na kuwaliga
na kulonga mweye mwa wehi, kwa ichimu cha Mwana wa Munhu!
23 Deng'heleleni na kuvina yayo vondayalawilile,
kwaviya gweko jenu ni kulu kuulanga.
Ivo niivo wasaho zenu vowatendele walotezi wa Mulungu.
24 Mbali mwizagaya mweye matajili,
kwaviya ndeng'helelo yenu izamala sambi!
25 Mwizagaya mweye mwigutile sambi,
kwaviya hamwande mwizawona nzala!
Mwizagaya mwene womusekelela sambi,
kwaviya mwizaomboleza na kulila!
26 “Mwizagaya fana wanhu wose wezaweng'heni nhogolwa, kwaviya wasaho zawo wawatendela ivo ivo walotezi wa uvwizi.

Kuwalonda wehi
(Masayo 5:38-48, 7:12)

27 “Mbali nowalongela mwene womunitegeleza, walondeni wehi wenu, watendeleni yanogile waja wowomwihilani mweye.
28 Watemeleni mate waja wowaduwila mweye, watoseleni waja wowomuwonelani mweye.
29 One munhu yahakutowa kanza dimwe, muleke yakutowe kanza dimwenga. Na one munhu yoyose yahakuhoka koti jako, muleke yasole na ng'hanzu yako.
30 Mwing'he chila munhu choyokupula, na one munhu yoyose yahakuhoka chinhu chako, sekeumulongele yakubwelezele.
31 Watendeleni wanhu fana viya vimulonda wanhu wawatendele mwene.
32 “One mwowalonda wanhu waja muhala womulondani mweye, vino mwizahokela unovu ulihi? Kwaviya hata ‘wene uhasanyi’ wowalonda waja wowowalonda wawo!

33 One mweye mwowatendela yanogile wanhu waja
muhala wowomtendelani yanogile, vino mwizahokela
unovu ulihi? Kwaviya hata ‘wene uhasanyi’ wotenda ivo!
34 Na one mwowakwazima wanhu waja muhala wom-
uhuwila wezawaliheni, vino mwizahokela unovu ulihi? Hata
‘weli na uhasanyi’ wowakwazima wayawo wahalolela kub-
weleziligwa viyaviya.
35 Mbali mweye walondeni wehi wenu na kuwaten-
dela yanogile, wakwazimeni wanhu bila kulolela kub-
weleziligwa. Maabaho gweko jenu dizakuwa kulu, na mw-
eye mwizakuwa wana wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani.
Kwaviya yeye kanoga kwa wanhu welibule hewela na wehi.
36 Muwe na ubazi, fana Tati yenu viyeli na ubazi.

Kuwatagusa wamwenga
(Masayo 7:1-5)

37 “Sekemuwataguse wamwenga, Mulungu hezamtagu-
sani mweye bule. Sekemuwalonge vihile wamwenga,
na Mulungu hezamulongani mweye vihile. Walekeleleni
wamwenga, na Mulungu kezawalekeleleni mweye.
38 One mwahaweng'ha wanhu wamwenga, Mulungu
nayo kezamwing'hani mweye. Mwizahokela ningo imemile
ng'hani na kukandiligwa mmakono yenu. Kwaviya ningo ija
ija yomuwalingila wamwenga, Mulungu kezaisang'hanila
kuwalingila mweye.”
39 Maabaho Yesu kawalongela simwe dino, “Chipofu
hadaha kumulongoza chipofu miyage. One yahatenda ivo,
wose waidi wezakwingila mudikombo.
40 Habule mwanahina yomfosa mfundiza wake. Mbali
chila mwanahina yahakomeleza mafundizo, kokuwa fana
mfundiza wake.
41 “Habali kwochiwona chibanzi chili muidiziso da miyago
mbali hudiwona bale dili muna diziso jako?
42 Hebu kwodahaze kumulongela ndugu yako, ‘Ndugu
yangu, goza nisegeze chibanzi muidiziso jako,’ na kuno weye
hudiwona bale dili muidiziso jako. Kwa ndelenya weye!
Teng'hu lava bale dili muidiziso jako, maabaho kwizadaha
kulava chibanzi chili mudiziso da ndugu yako.

Mbiki na matunda yake
(Masayo 7:16-20, 12:33-35)

43 “Habule mbiki unogile woukwima matuda yehile bule,
iviya habule mbiki wihile woukwima matunda yanogile
bule.
44 Chila mbiki womanyika kwa matunda yake. Wanhu
hawaha machungwa muna imiwa, wala hawaha nhini muna
imiwa ya mmbago.

45 Munhu yanogile kolava yanogile muna ingama yake
inogile yili muumoyo wake, na munhu yehile kolava yehile
muumoyo uwake. Kwaviya munhu kolonga yoyamemile
muumoyo wake.

Wazenzi waidi
(Masayo 7:24-27)

46 “Habali mwonitanga, ‘Mndewa, Mndewa’ mbali hamu-
tenda bule yonimulongelani muyatende?
47 Niza walagusa munhu yoyose yokwiza kumwangu na
kunitegeleza na kunihulika
48 iyo kalinga fana munhu yoyazengile kaye kwa kuhimba
chandusilo muuluwe na kuzenga kaye yake baho. Mvula
ng'hulu viitonyile, mazi mengi yaitowa kaye ija, mbali
haitingisike kwaviya ikala izengigwe vinogile.
49 Mbali munhu yoyose yoyohulika mbuli zangu sekeya-
tende fana voyolondeka kutenda, iyo kalinga munhu yoy-
azengile kaye yake muna umsanga bila kuhimba chandusilo.
Mvula ng'hulu viitonyile, mazi yaitowa kaye ija, itingisika na
kugwa! Na kaye yose ibanangika ng'hani.”

7

Yesu komuhonya mtumwa wa mkulu wa wakalizi gana dimwe wa Loma
(Masayo 8:5-13)

1 Yesu viyakomeleze kulonga mbuli izo zose kwa wanhu,
kahita Kapelinaumu.
2 Mtumwa wa mkulu imwe wa wakalizi gana dimwe
wa Loma kakala mtamu, habehi na kudanganika. Mkulu
iyo kakala komulonda ng'hani mtumwa ija. 3 Mkulu iyo
viyahulike mbuli za Yesu, kawatuma walala wamwenga
wa Chiyahudi kumulamba Yesu yeze yamuhonya mtumwa
wake.
4 Viwafikile kwa Yesu, wamulamba ng'hani, walonga,
“Munhu ino kofaya umtaze,
5 kwaviya kowalonda wanhu, iviya kachizengela kaye ya
kutosela.”
6 Ivo Yesu kahita hamwe na wawo. Viyakalile habehi
kufika mwiikaye ya mkulu ija, mkulu ija kawatuma mbwiya
zake wakamulongele Yesu, “Mndewa, sekewigaze kwiza
kuno, kwaviya niye sifaya weye wingile mwiikaye yangu.
7 Iviya niiwona sifaya lekamana sizile kumwako. Mbali
longa mbuli muhala, msang'hani wangu kezahona.
8 Kwaviya na niye ni munhu nili na udahi, na ninawo
wakalizi hasi yangu. Nahamulongela imwe, ‘Hita,’ nayo
kohita, na nahamulongela imwenga, ‘Izo,’ nayo kokwiza, na

nahamulongela mtumwa wangu, ‘Tenda chino,’ nayo kochi-
tenda.”
9 Yesu viyahulike yayo, kazanywa, kauhindukila luja
ulung'husesa wa wanhu woukalile womuinza, kalonga,
nowalongelani, “Sinawona munhu yeli na uhuwilo mkulu
fana uno hata munaiisi ya Isilaeli!”
10 Wanhu waja wowatumigwe viwabwelile ukaye kwa
mkulu ija, wamfika mtumwa ija kahona.

Yesu komzilibula mwana wa mama mgane

11 Hamwande chidogo, Yesu na wanahina wake wahita
muna dibululu dimwe ditangigwa Naini. Lung'husesa lukulu
lwa wanhu luwasondelela.
12 Viwakalile wahabehi na lwivi lukulu lwa bululu, wanhu
wowakalile wapapa mtufi wa mbwanga wakala wolawa.
Mbwanga iyo yaoyadanganike kakala mwana yelekigwe
yaidumwe wa mama mgane, na wanhu wengi wa bululu diya
wakala hamwe na mama iyo.
13 Mndewa viyamuwone mama iyo, kamuwonela ubazi,
kamulongela, “Sekeulile.”
14 Maabaho kahita na kudidalisa diya dikomwa diwau-
goneze ulukuli wa mbwanga ija. Wanhu waitwikile dikomwa
diya wema. Yesu kalonga, “Mbwanga, nokulongela, lamka!”
15 Mbwanga ija kalamka na kandusa kulonga. Maabaho
Yesu kamwing'ha mami yake mbwanga ija.
16 Wanhu wose wafikwa na lugano, wawa womwing'ha
nhogolwa Mulungu. Walonga, “Mulotezi wa Mulungu mkulu
kalawilila kumwetu! Mulungu keza kuwataza wanhu wake!”
17 Mbuli zino za Yesu zenela kose muna isi yose ya Yudeya
na muna ziisi za mmabehi.

Wasenga watumigwe na Yohana Mbatizi
(Masayo 11:2-19)

18 Wanahina wa Yohana Mbatizi wamulongela Yohana
mbuli izo zose. Nayo kawatanga wanahina wake waidi
19 kawatuma wahite kwa Mndewa wamuuze, “Vino weye
iyo ija yokwiza hebu chingozele imwenga?”
20 Waja iwanhu viwamfikile Yesu, wamulongela, “Yohana
Mbatizi kachituma chikuuze, ‘Vino weye niiyo ija yoyalongile
Yohana kezakwiza, hebu chingozele munhu imwenga?’ ”
21 Muna zisiku izo, Yesu kakala kowahonya wanhu wengi
wowakalile watamu na wowakalile na magayo na kalava
vinyamkela na vipofu wengi kawadahiza kuwona.
22 Yesu kawedika wanahina wa Yohana, kalonga, “Hiteni
mukamulongele Yohana yaja yomuyawone na kuyahulika.
Vipofu wowona na mbetembete wogenda, wene dikulu

wosafyigwa, wasuwa magutwi wohulika, wadanganike
wozilibuligwa na Mbuli Inogile yopetigwa kwa ngayengaye.
23 Kamweda munhu ija hanilema niye kwa yaja yoniya-
tenda!”
24 Wasenga wa Yohana viwasegele, Yesu kandusa kuwa-
longela wanhu kumsonhela Yohana. “Vimuhitile kumulola
Yohana kudibwilingu, vino mugesa kezakuwa fana munhu
waki? Vino mugesa yeye kalinga sanze vidihembelusigwa na
mbeho?
25 Vino muhita kulola choni? Vino mugesa keza munhu
yoyaiyawale mawalo yanogile? Bule! Wanhu woiyawala
mawalo yanogile na wene ugima unogile wokala mwiizikaye
za wafalume!
26 Nilongeleni, vino muhita kulola choni? Muhita kumulola
mulotezi wa Mulungu? Ona, mbali muwona mengi kufosa
mulotezi wa Mulungu.
27 Kwaviya Yohana niiyo iyo yolongigwa muna
Yamaandiko Yelile, ‘Mulungu kalonga, nizamtuma msenga
wangu yakulongolele, iyo kezaisasala nzila yako.’ ”
28 Maabaho Yesu kakomeleza kwa kulonga, “Habule yeli
mkulu kufosa Yohana muna iwanhu wose wa isi ino yose.
Mbali munhu ija yeli mdodo ng'hani muna ufalume wa Mu-
lungu ni mkulu kufosa Yohana.”
29 Wanhu wose, na hata wasola kodi viwahulike yayo,
watogola malagilizo yelile ya Mulungu kwaviya wakala wa-
batizigwa na Yohana.
30 Mbali Mafalisayo na wafundiza malagilizo walema
kumuhulika Mulungu kwaviya walema kubatizigwa na
Yohana.
31 Iviya Yesu kagendelela kulonga, “Vino niwalinganyize na
choni wanhu wa ulelwa uno? Ni wanhu walingile vilihi?
32 Walinga fana wana wakalile kudigulilo. Bumbila dimwe
dodigutila bumbila dimwenga, ‘Chiwatoweleni chilonge-
longe, mbali hamuvinile, chimba wila wa ndilo, mbali
hamulilile!’
33 Yohana Mbatizi keza, wala hadile na hang'wile divai,
mbali mweye mulonga, ‘Kana chinyamkela!’
34 Mwana wa Munhu keza, koja na kung'wa na mweye
mulonga, ‘Munhu ino mmelo na mulevi, mbwiya wa wasola
kodi na weli na uhasanyi!’
35 Mbali ubala wa Mulungu ulagusigwa kuwa kweli kwa
waja wose woutogola.”

Yesu mwiikaye ya Saimoni Mfalisayo

36 Mfalisayo imwe kamgoneka Yesu kuja ndiya ya ichilo
hamwe nayo. Ivo Yesu kahita kuikaye ya Mfalisayo iyo,
kakala na kuja ndiya.

37 Muna dibululu diya, kukala na mama imwe yeli na
uhasanyi. Viyahulike kuwa Yesu koja mwiikaye ya Mfalisayo
iyo, keza na nyhupa ya alibasta imemile mafuta yonung'hila
goya ng'hani.
38 Kema habehi na magulu ya Yesu, kalila na masozi
yake yalagalila mmagulu ya Yesu. Maabaho mwanamke
iyo kayahangusa magulu ya Yesu kwa mvili zake, maabaho
kayanonela na kuyaboboda mavuta yaja.
39 Mfalisayo ija yoyamgoneke Yesu viyawone yayo, kailon-
gela muna umoyo wake, “Munhu ino one yawile mulotezi wa
Mulungu, yahavimanyile kuwa mwanamke ino yoyondalisa
ni mwene uhasanyi!”
40 Yesu kamulongela Mfalisayo iyo, “Saimoni, nolonda
nikulongele chinhu.”
Saimoni kalonga, “Ona Mfundiza, nilongele.”
41 Yesu kandusa kulonga, “Kukala na wanhu waidi wowak-
wazime hela kwa munhu yoyokwazimisha hela. Imwe kak-
wazima magana matano, na imwenga malongo matano.
42 Wose waidi wapotwa kuliha madeni yawo, ivo munhu
ija yoyawakwazimishe kawalekela wose. Vino yelihi viweli
yondayamulonde ng'hani munhu ija yoyawakwazimishe?”
43 Saimoni kamwidika, “Nogesa ni ija yalekeligwe hela
nyingi.”
Yesu kamulongela, “Kwidika goya.”
44 Maabaho Yesu kamuhindukila mwanamke ija na ku-
mulongela Saimoni, “Komuwona mwanamke ino? Ningila
mwiikaye yako, huning'hile bule mazi ya kunawa magulu
yangu, mbali mwanamke ino kayanava magulu yangu kwa
masozi yake, na kayahangusa kwa mvili zake.
45 Hunihokele kwa kuninonela, mbali kusongela viningile,
mwanamke ino halekile kuyanonela magulu yangu.
46 Hudibobode ditwi jangu mavuta, mbali mwanamke
ino kayaboboda magulu yangu mavuta yonung'hila goya
ng'hani.
47 Nokulongela, mwanamke ino konilonda ng'hani
kwaviya uhasanyi wake mwingi ulekeleligwa, ivo nayo
konilonda ng'hani. Mbali munhu yoyalekeleligwe chidogo
kolonda chidogo.”
48 Maabaho Yesu kamulongela mwanamke ija,
“Kulekeleligwa uhasanyi wako.”
49 Wanhu wamwenga wowakalile haja wandusa kuiuzag-
iza, “Vino ino ni munhu waki yoyodaha kulekelela wanhu
uhasanyi?”
50 Yesu kamulongela mwanamke ija, “Kunihuwila kwako
kukukombola. Hita kwa tindiwalo.”

8

Wanaake wowaisondelele na Yesu

1 Hamwande, Yesu kahita munayamabululu na vibul-
ulu, kogong'onda Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu.
Wanahina longo na waidi wahita hamwe nayo.
2 Wanaake wamwenga wowakalile walavigwa vinyamkela
na kuhonyigwa mitamu yawo na Yesu iviya wawasondelela.
Wawo wakala china Maliya, yatangigwe Magidalena, ija yoy-
alavigwe vinyamkela saba,
3 na Yoana mke wa Kuza, yoyakalile mkulu mwiidilundo da
kwa Helode. Iviya wakala Suzana na wanaake wamwenga
wengi. Wanaake wawo wakala womtaza Yesu na wanahina
wake kwa vinhu vawo.

Simwe da muhandi
(Masayo 13:1-9; Maliki 4:1-9)

4 Lung'husesa lukulu lwa wanhu wakala womwizila Yesu
kulawa chila bululu. Lung'husesa lwa wanhu viluiting'hane
hamwe, Yesu kawalongela simwe dino,
5 "Muhandi kahita kumiza mbeyu. Viyakalile komiza
mbeyu mumgunda, zimwenga zilagalila nzila, wanhu
wofosa nzila wazibojoga na ndege wazija.
6 Zimwenga zilagalila hana ulongo uli muuluwe, na vi-
zotile, zinyala kwaviya hakukalile na mazi muulongo.
7 Zimwenga zilagalila muna imiwa, zikula hamwe na miwa
na miwa ija iziminya.
8 Zimwenga zilagalila muna ulongo unogile. Zikula na
kulela, chila imwe miyanza gana."
Yesu viyalongile yayo, kalandula dizi na kulonga, "Munhu
yeli na magutwi ya kuhulika, na yahulike!"

Lungilo da masimwe
(Masayo 13:10-17; Maliki 4:10-12)

9 Wanahina wake wamuuza Yesu, "Simwe dino fambulo
jake choni?"
10 Nayo kawedika, "Niwatenda mweye muzimanye Mbuli
za Ufalume wa Mulungu. Mbali kwa wanhu wamwenga,
nowalongela kwa masimwe, muladi,
'walole mbali sekewawone,
na wahulike mbali sekewavimanye.'

Yesu kofambula simwe da muhandi
(Masayo 13:18-23; Maliki 4:13-20)

11 "Dino ijo fambulo da simwe dino, Mbeyu zolagusa mbuli
ya Mulungu.
12 Mbeyu ziya zozilagalile nzila zolagusa wanhu wowohu-
lika Mbuli ya Mulungu, mbali Mwihi kokwiza na kuisola

Mbuli iyo mwiimizoyo yawo muladi sekewatogole na kukomboligwa.
13 Mbeyu zozilagalile muulongo uli muuluwe zolagusa wanhu wowohulika Mbuli ya Mulungu na kuihokela kwa deng'ho, mbali wabule mizizi haiwengila ng'hani bule muimizoyo yawo. Woitogola kwa lusita luguhi muhala, mbali wahagezigwa woileka.
14 Mbeyu zozilagalile munaimiwa zolagusa wanhu waja wowohulika Mbuli ya Mulungu, mbali viwogendelela, Mbuli iyo ya Mulungu yominyigwa-minyigwa na tabu na deng'ho na vinhu va isi. Wanhu wawo hawalela matunda yoyose.
15 Na mbeyu zozilagalile udongo unogile zolagusa wanhu kutogola Mbuli ya Mulungu, woihokela na kuitegeleza kwa mizoyo yawo yose, na wofunya umoyo mbaka walela matunda.

Chitasa chigubikwe na nongo
(Maliki 4:21-25)

16 "Wanhu hawawasha chitasa na kuchigubika na nongo hebu kuchika muuvungu, mbali wochika ha ichingolobweda muladi wanhu wahengila mnyumba wawone bung'hulo jake.
17 "Chochose chochifisigwe chizakuwa wazi, na chochose chochigubikigwe, chizagubuligwa na kugaligwa kuna dibung'hulo.
18 "Muiteganye kwa yaja yomuhulika, kwaviya munhu yeli na chinhu kezakongezeligwa, na munhu yelibule chinhu mbali kagesa kana chinhu, kezahokigwa hata chiya chidodo choyogesa kuwa kanacho."

Mami yake na ndugu zake Yesu
(Masayo 12:16-50; Maliki 3:31-35)

19 Baho mami yake na ndugu zake Yesu wamuhitila, mbali hawadahile kumkwenhukila habehi kwaviya lung'husesa lwa wanhu lukala lukulu.
20 Munhu imwe kamulongela Yesu, "Mami yako na ndugu zako wakunze, wolonda kukuwona."
21 Yesu kawedika wanhu wose, "Mami yangu na ndugu zangu ni waja woihulika mbuli ya Mulungu na kuitogola."

Yesu kodibwakila beho kulu
(Masayo 8:23-27; Maliki 4:35-41)

22 Siku dimwe Yesu kakwela ngalawa hamwe na wanahina wake, kawalongela, "Chikanhe lamba mbaka umwambu." Baho wandusa mwanza.
23 Viwakalile muumwanza, Yesu kagona nhongo. Bahobaho, beho kulu ng'hani diza mudilamba, ngalawa yandusa kumema mazi, wose wakala wogaya ng'hani.

24 Wanahina wamuhitila Yesu, wamulamsa na kumulongela, “Mndewa, Mndewa! Chodanganika!”
Yesu kalamka, kadibwakila beho diya na mawimbi ya mazi, navo vihupika hupii, kuwa zinziwa.
25 Maabaho Yesu kawalongela, “Uhuwilo wenu wakulihi?”
Mbali wawo wazanywa na kudumba, wailongela wenyewo, “Ino iyo yelihi? Kobwakila beho kulu na mawimbi, navo vomuhulika!”

Yesu komuhonya munhu yeli na vinyamkela
(Masayo 8:28-34; Maliki 5:1-20)

26 Yesu na wanahina wake wagendelela na mwanza. Wafika mhwani ya isi ya Wagelasi yili umwambu wa dilamba da Galilaya.
27 Viyakalile yolawa mwiingalawa, kaiting'hana na munhu imwe wa bululu diya yeli na vinyamkela. Munhu iyo havalile walo kwa lusita mwingi, wala hakalile ukaye, mbali kuna yamaleme.
28 Viyamuwone Yesu, kalila kwa dizi kulu, kaibwanha muyamagulu ya Yesu, kalandula dizi na kulonga, “Yesu, Mwana wa Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani! Vino kolonda kunitenda choni? Nokulamba, sekeunigaze!”
29 Munhu iyo kalonga ivo kwaviya Yesu kavibwakila vinyamkela vimulawe. Miyanza mingi vinyamkela ivo vikala vomwizila munhu iyo. Ingawa wanhu wakala wamzingiliza makono yake kwa vizuma na magulu yake kwa mhingu na kumwika muukalizi, mbali kadaha kubena vizuma na mhingu vowamzingilizile, na vinyamkela vingala mbaka kudibwilingu.
30 Yesu kamuuza, “Zina jako nani?”
Nayo kedika, “Zina jangu Lung'husesa.” Kedika ivo kwaviya kakala na vinyamkela vingi.
31 Vinyamkela viya vimulamba Yesu sekeyavigume mudikombo ditali dilibule uhelelo.
32 Habehi na hanhu haja hakala na bumbila da nguluwe wowakalile woja mmulima. Ivo vinyamkela wamulamba Yesu yavilekelele vikawengile nguluwe wawo, nayo Yesu kavitogolela.
33 Vinyamkela vimulawa munhu iyo na vihita muzinguluwe. Bumbila jose da zinguluwe dikimbila kuingema ya dilamba da Galilaya, wengila mudilamba na wadanganika mmazi.
34 Wadimi wa zinguluwe viwawonile chiya chochilawilile, wakimbila, wapwilisa mbuli izo muna yamabululu na muna ivibululu.
35 Wanhu wahita kuwona chiya chochilawilile. Viwafikile kwa Yesu, wamuwona munhu ija yalawigwe na chinyamkela

kakala muna yamagulu ya Yesu, kayawala viwalo, na
nzewele zake zimbwelela. Wanhu wose wadumba.
36 Na waja wawonile yalawilile wamuwona wawasimulila
viya munhu ija yakumbigwe na chinyamkela viyahonyigwe.
37 Maabaho wanhu wose wa isi ya Wagelasi wamulamba
Yesu yasegele kumwawo kwaviya wakala wodumba ng'hani.
Ivo Yesu kakwela muingalawa, kahita.
38 Munhu ija yalawigwe na vinyamkela kamulamba Yesu
yahita hamwe nayo.

Mbali Yesu kamulaga na kamulongela,
39 "Bwela ukaye ukamulongele chila munhu yose Mulungu
yoyakutendele."

Ivo munhu ija kahita chila hanhu muna dibululu jose,
kawalongela wanhu mbuli zose ziyatendiligwe na Yesu.

Mndele wa Yailo na mwanamke yoyadalise walo da Yesu
(Masayo 9:18-26; Maliki 5:21-43)

40 Yesu viyabwelile ubanzi umwenga wa dilamba, wanhu
wamuhokela kwa deng'ho kwaviya wose wakala wongozela.
41 Maabaho keza munhu imwe yoyatangigwe Yailo yakalile
mkulu wa Kaye ya kutosela. Kaibwanha muyamagulu ya
Yesu, kamulamba yahite ukaye yake
42 kwaviya mndele wake yoyelekigwe yaidumwe kakala
habehi kudanganika. Mndele iyo kakala na miyaka longo na
midi.

Yesu viyakalile kohita, wanhu wakala womsung'ha-
sung'ha chila ubanzi mwiinzila.
43 Muna dibumbila diya dodi mmemele Yesu kukala na
mwanamke yoyakalile na utamu wa kulawa damu kwa
miyaka longo na midi. Kakala kasang'hanila vinhu vake vose
kwa waganga, mbali habule yoyadahile kumuhonya.
44 Mwanamke iyo kamsondelela Yesu hachisogo, maabaho
kadalisa mhindo ya walo da Yesu. Bahobaho damu ileka
kumulawa.
45 Yesu kauza, "Yelihi yoyanidalise?"

Wanhu wose wabela. Mbali Petili kamulongela, "Mndewa,
wanhu wakuzunguluka na kukusung'ha-sung'ha!"

46 Mbali Yesu kalonga, "Kuna munhu kanidalisa, kwaviya
niwona ludabwa lwa uhonyaji lunilawa."
47 Mwanamke ija viyawone kuwa hadaha kuifisa bule, keza
kogudemeka, kaibwanha muyamagulu ya Yesu. Maabaho
kamulongela Yesu haiwanhu wose chimu cha kumdalisa
Yesu, na viya viyahonyigwe bahobaho.
48 Yesu kamulongela, "Mndele wangu, kunihuwila niye
kukuhonya. Hita kwa tindiwalo."

49 Yesu viyakalile kolonga yayo, keza munhu kulawa
kuikaye ya mkulu wa kaye ya kutosela. Kamulongela Yailo,
“Mndele wako kamala kudanganika. Sekeungaze Mfundiza.”
50 Mbali Yesu viyahulike yayo, kamulongela Yailo,
“Sekeudumbe, huwila muhala na mndele wako kezahona.”
51 Viyafikile kuikaye ya Yailo, halondile munhu kwingila
hamwe nayo, mbali Petili, Yohana, Yakobo, tati yake na mami
yake mndele ija.
52 Wanhu wose wakala wolila na kwimba wila wa usungu
kwa ichimu cha mwana yoyadanganike. Yesu kawalon-
gela, “Sekemulile kwaviya mwana hadanganike bule, kagona
nhongo muhala.”
53 Wanhu wamseka Yesu kwaviya wavimanya kuwa mn-
dele ija kadanganika kamala.
54 Mbali Yesu kamwamha mkono, kamulongela,
“Mwanangu, lamka!”
55 Ugima umbwelela mndele ija, na bahobaho kalamka.
Maabaho Yesu kawalagiliza wamwing'he ndiya.
56 Tati yake na mami yake wazanywa ng'hani, mbali Yesu
kawalongela sekewamulongele munhu yoyose dodilawilile.

9

Yesu kowatuma wanahina longo na waidi
(Masayo 10:5-15; Maliki 6:7-13)

1 Yesu kawatanga hamwe wanahina wake longo na waidi
na kaweng'ha ludabwa na udahi wa kulava vinyamkela na
kuhonya watamu.
2 Maabaho kawatuma wahite kupetela mbuli ya Ufalume
wa Mulungu na kuhonya watamu.
3 Kawalongela, “Sekemusole chinhu chochose
munaumwanza wenu. Sekemusole mhome, wala ndiya,
wala hela, wala viwalo vidi.
4 Na kaye yoyose yondamwingile na kuhokeligwa, kaleni
umo mbaka vondamulawe mudibululu ijo.
5 Na wanhu wahalema kumuhokelani, segeleni bululu
ijo na kung'huneni matimbwisi ya magulu yenu kuwa
ukalangama kumwawo kuwa wawalema.”
6 Wanahina wasegela na wahita muna ivibululu vose, wa-
hapetela Mbuli Inogile na kuwahonya watamu chila hanhu.

Mfalume Helode kodumba
(Masayo 14:1-12; Maliki 6:14-29)

7 Sambi mtawala Helode kahulika mbuli zose
zozisang'anigwe, ivo kakala na mwazanyo kwa viya wakala
wolonga, “Yohana Mbatizi kazilibuka.”

8 Wamwenga walonga Eliya kalawilila, wamwenga
walonga imwe wa walotezi wa Mulungu wa umwaka
kazilibuka.
9 Mbali Helode kalonga, “Yohana nimkanha iditwi. Vino
ino yonihulika mbuli zake iyo yelihi?” Kagendelela kugeza
kumuwona Yesu.

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Masayo 14:13-21; Maliki 6:30-44; Yohana 6:1-14)

10 Watumigwa viwabwelile, wamulongela Yesu chila
chinhu chiwatendile. Yesu kawasola waidumwe, kahita
nawo mbaka bululu ditangigwe Besisaida.
11 Mbali wanhu viwamanyile, wamsondelela. Yesu kawa-
hokela, kalonga nawo mbuli za Ufalume wa Mulungu na
kawahonya wanhu wakalile wolonda kuhonyigwa.
12 Zuwa vidikalile doswa, wanahina longo na waidi wa-
muhitila na wamulongela, “Walage wanhu wahite muna
ivibululu na muna imigunda ili mmabehi muladi wapate
ndiya na hanhu ha kugona, kwaviya hano hachili ni chuwala
muhala.”
13 Mbali Yesu kawedika, “Weng'heni mweye ndiya waje.”
Wawo wamwidika, “Cheye chinayo magate matano na
somba waidi muhala. Kolonda chihite chikawagulile ndiya
wanhu wose wawo?”
14 Wanaalume muhala wakala magana malongo matano.
Yesu kawalongela wanahina wake, “Walongeleni wanhu
wakale muna ivibumbila va wanhu malongo matano-
matano.”
15 Baho wanahina watenda ivo, na wanhu wose wakala
hasi.
16 Yesu kayasola yaja magate matano na somba waidi,
kalola kuulanga, kamwing'ha hewela Mulungu. Maabaho
kayamogola yamagate na somba, kaweng'ha wanahina wake
wawagolele wanhu.
17 Wanhu wose waja na weguta. Wanahina wadondola
vigelo longo na vidi va masigavu.

Petili kotogola kuwa Yesu iyo Mulopozi
(Masayo 16:13-19; Maliki 8:27-29)

18 Siku dimwe Yesu kakala kotambika yaidumwe.
Wanahina wamwizila, nayo kawauza, “Vino wanhu wolonga
niye yelihi?”
19 Nawo wamwidika, “Wamwenga wolonga Yohana Mbat-
izi, wamwenga wolonga weye Eliya, na wamwenga wolonga
kwa imwe wa walotezi wa umwaka yoyazilibuke.”
20 Nayo kawauza, “Na mweye molonga niye yelihi?”
Petili kedika, “Weye Chilisito, Mulopozi usaguligwe na Mu-
lungu.”

21 Maabaho Yesu kawagoma ng'hani sekewamulongele
munhu yoyose chinhu chino.

Yesu kolonga mbuli ya manhesa yake na ifa
(Masayo 16:20-28)

22 Iviya Yesu kawalongela, “Mwana wa Munhu kolondeka
kugazigwa ng'hani na kulemigwa na walala na wakulu wa
nhambiko na wafundiza Malagilizo. Kezakomigwa, mbali
siku deketatu hamwande kezazilibuka.”
23 Maabaho kawalongela wanhu wose, “Munhu yoyose
yolonda kunisondelela nayaileme mwenyewo na yaitwike
msalaba wake, maabaho yanisondelele.
24 Kwaviya munhu yoyose yolonda kukombola ugima
wake kezawagiza, mbali yoyose yondayawagize ugima wake
mwenyewo kwa kuniwinza niye kezaukombola.
25 Vino munhu yahapata chila chinhu muna iisi yose, mbali
kawagiza ugima wake, munhu iyo kapata choni chinogile?
26 Munhu yoyose yoyoniwonela chinyala niye na mafun-
dizo yangu, Mwana wa Munhu kezamuwonela chinyala von-
dayeze muna utunhizo wake, na muna utunhizo wa Tati
yake, na wasenga wa kuulanga welile wa kuulanga.
27 Nomulongelani kweli, wabahano wanhu haweza dan-
ganika mbaka wauwone Ufalume wa Mulungu.”

Lukuli lwa Yesu logaluka
(Masayo 17:1-8; Maliki 9:2-8)

28 Siku nane kulawa viyalongile mbuli zino, Yesu kawasola
Petili na Yohana na Yakobo, kahita nawo kuumulima kutosa.
29 Yesu viyakalile kotosa, chihanga chake chigaluka na
walo jake diwa zelu chwee!
30 Bahobaho wanhu waidi wakala wolonga nayo. Wanhu
wawo wakala Musa na Eliya,
31 wawoneka muna utunhizo wa kuulanga, na walonga na
Yesu mbuli za ifa yake yonda itendeke Yelusalemu.
32 Petili na wayage wakala wokuluza, mbali viwalamke
wauwona utunhizo wa Yesu na wanhu waidi wakalile wema
hamwe nayo.
33 Wanhu waja viwamulekile Yesu, Petili kamulongela
Yesu, “Mwenevale, vinoga cheye chikale hano. Leka chizenge
vizewe vitatu, chimwe chako, na chimwe cha Musa, na
chimwe cha Eliya.” Petili kakala havimanyile bule chiyo-
longa.
34 Petili viyakalile kogendelela kulonga, wingu dilaw-
ilila, diwagubika na kungugu jake, na wanahina wadumba
ng'hani viwagubikigwe na wingu ijo.
35 Dizi dilonga kulawa kudiwingu, “Ino iyo Mwanangu
yonimsagule, mtegelezeni yeye!”

36 Dizi vidihupike, Yesu kawoneka yaidumwe. Wanahina
wanyamala na hawamulongele munhu yoyose mbuli izo
zowaziwone kwa lusita luja.

Yesu komuhonya mbwanga yeli na vinyamkela
(Masayo 17:14-18; Maliki 9:14-27)

37 Siku dekaidi Yesu na waja wanahina watatu wahulu-
muka kulawa kuumulima, na lung'husesa lukulu lwa wanhu
luiting'hana na Yesu.
38 Na munhu imwe munaulung'husesa luja lwa wanhu
kalandula dizi jake, “Mfundiza! Nokulamba umulole
mwanangu, ni mwanangu yaidumwe.
39 Chinyamkela chinzenzeula na kumtenda yagute nyangi,
kaidi chonguma chisango na hovu domulawa muumulomo,
na hachimuleka hima!
40 Niwalamba wanahina wako wamulave chinyamkela iyo,
mbali wapotigwa.”
41 Yesu kawedika, “Vino mweye wanhu wa ulelo uno
ulibule uhuwilo na uli na uhasanyi! Vino nizakala na mweye
mbaka lini?” Maabaho kamulongela munhu ija, “Mgale
imwana wako hano.”
42 Mbwanga ija viyezile, chinyamkela chimbwanha hasi
na chinguma chisango. Yesu kachibwakila chinyamkela na
kumuhonya mwana ija, maabaho kambweleza kwa tati yake.
43 Wanhu wose wazanywa kwa udahi mkulu wa Mulungu.

Yesu kolonga mwanza wekaidi mbuli ya ifa yake
(Masayo 17:22-23; Maliki 9:30-32)

Wanhu viwakalile wang'hali wokwazanywa na vinhu viy-
atendile Yesu, kawalongela wanahina wake,
44 “Sekemuzimize chino chonimulongeleni! Mwana wa
Munhu kezatuligwa mmakono ya wanhu.”
45 Mbali wanahina hawavimanyile bule fambulo da mbuli
iyo, kwaviya difisigwa hawadahile kuvimanya bule, nawo
wadumba kumuuza Yesu.

Yelihi yeli mkulu
(Masayo 18:1-5; Maliki 9:33-37)

46 Wanahina wa Yesu wasonga kuiuzagiza wenyewo kwa
wenyewo yelihi yondayawe mkulu viweli.
47 Yesu kamanya magesa yawo, kamsola mwana mdoo-
dodo, kamwika habehi nayo.
48 Maabaho kawalongela, “Munhu yoyose yoyomuhokela
mwana ino kwa zina jangu, konihokela niye, na yoyose yoy-
onihokela niye, komuhokela yoyanitumile. Kwaviya munhu
yeli mdodo vimwili, iyo mkulu kufosa wose.”

Munhu yoyose hamtogolani mweye heli ubanzi wenu
(Maliki 9:38-40)

49 Yohana kamulongela Yesu, “Mndewa, chimuwona munhu kolava vinyamkela kwa zina jako. Chingomesa kutenda ivo kwaviya heli mwiichibumbila chetu bule.”
50 Yesu kamulongela Yohana na wanahina wamwenga, “Sekemungomese, kwaviya wanhu wowose wowomtogolani mweye wahamwe na mweye.”

Wanhu wa Samaliya wolema kumuhokela Yesu

51 Siku za kusoligwa kwa Yesu kuulanga viyakalile habehi, Yesu kalonda kuhita Yelusalemu.
52 Kawatuma wasenga wamulongolele, wahite kunachibululu mwiisi ya Samaliya kumsasalila chila chinhu.
53 Mbali wanhu wa Samaliya hawamuhokele bule kwaviya wavimanya kuwa kohita Yelusalemu.
54 Wanahina wake, Yakobo na Yohana viwawone ivo, wamuuza Yesu, “Mndewa, vino kolonda chiutange moto uhulumuke kulawa kuulanga uwalunguze wose?”
55 Yesu kawahindukila kawabwakila. Kawalongela, “Hamuvimanyile bule muhe waki umulinawo, kwaviya Mwana wa Munhu hezile bule kuubananga ugima wa wanhu, mbali kuwalopola.”
56 Maabaho Yesu na wanahina wake wahita kunaichibululu chimwenga.

Wowolondeka kuwa wanahina wa Yesu
(Masayo 8:19-22)

57 Viwakalile nzila, munhu imwe kamulongela Yesu, “Nizakusondelela kokose kondauhite.”
58 Yesu kamulongela, “Matukwa wana mina, na ndege wa kuulanga wana mvulu, mbali Niye, Mwana wa Munhu nabule hanhu ha kugoneza ditwi jangu na kuhumula.”
59 Yesu kamulongela munhu imwenga, “Nisondelele.”
Mbali munhu ija kalonga, “Mndewa, nileke teng'hu nikamuwande tati yangu.”
60 Yesu kamwidika, “Waleke wadanganike wawawande wadanganike wawo, mbali weye hita ukaugong'onde Ufalume wa Mulungu.”
61 Munhu imwenga kalonga, “Mndewa, nizakusondelela, mbali teng'hu leka nikawalage ndugu zangu.”
62 Yesu kamulongela, “Munhu yoyose yasongile kulima maabaho kolola kuchisogo, hafaya kusang'hana usang'hano muna Ufalume wa Mulungu.”

10

Yesu kowatuma wanhu malongo saba na waidi

1 Maabaho Mndewa kawasagula wanhu wamwenga malongo saba na waidi, kawatuma waidi waidi wamulongolele
kuhita chila hanhu na chila bululu hoyalondile kuhita.
2 Kawalongela, “Mavuno ni mengi, mbali wagobolaji
ni wadodo. Ivo mpuleni Mndewa wa mavuno yagale
wasang'hani wake muna mavuno yake.
3 Hiteni! Nomtumani mweye fana ng'hondolo mgati ya
mbwizi.
4 Sekemusole mfuko, wala chigelo, wala vilatu. Na
sekemwime na kumulamsa munhu yoyose nzila.
5 Kaye yoyose yondamwingile, mwanduse kulonga, ‘Tindi-
walo diwe mwiikaye ino’
6 Na yahawa umo munhu wa tindiwalo, ndamsa zenu za
tindiwalo zizasigala na yeye. One kamwabule, tindiwalo
jenu dizabwela kumwenu.
7 Kaleni mwiikaye iyo iyo, diyeni na ing'weni chochose
chondawamwing'heni, kwaviya msang'hani kolondeka ya-
pate yombe jake. Sekemuhame hame kulawa kaye imwe
kuhita kaye imwenga.
8 Fana muhengila munadibululu na wanhu wahamuhoke-
lani, diyeni chiya chondamwing'higwe.
9 Muwahonye watamu weli munadibululu ijo na muwalon-
gele, ‘Ufalume wa Mulungu wa habehi na mweye.’
10 Mbali fana muhengila mudibululu na wanhu walema
kumuhokelani, foseni muna zinzila zawo na mulonge,
11 ‘Hata matimbwisi ya dibululu jenu yeli mmagulu yetu
choyakung'hunha yawe chilaguso kumwenu. Mbali molon-
deka muvimanye kuwa mbuli ino ya Ufalume wa Mulungu
wa habehi na mweye!’
12 Nomulongelani kweli, munaisiku ya nhaguso, Mulungu
kezawawonela ubazi mkulu kwa Sodoma kufosa bululu ijo!”

Mabululu hayahuwila
(Masayo 11:20-24)

13 “Kwizagaya weye Kolazini kwizagaya! Weye Besisaida
kwizagaya! Kwaviya fana mauzauza yoyatendeke hano
yahatendeke Tilo na Sidoni, wanhu wake wahayawale vi-
walo va maguniya na kuihaka maivu kulagusa kuwa waleka
uhasanyi wawo!
14 Munaisiku ya nhaguso Mulungu kewawonela ubazi kwa
Tilo na Sidoni kufosa kumwako.
15 Na weye Kapelinaumu! Vino kolonda kwiinula mbaka
kuulanga? Bule! Kwizahumulusigwa mbaka kuzimu!”

16 Yesu kawalongela wanahina wake, “Munhu yoyose yoy-
omtegelezani mweye, konitegeleza niye, na yoyose yoy-

omulemani mweye, konilema niye. Na munhu yoyose yoyonilema niye, komulema ija yanitumile!”

Wanhu malongo saba na waidi wobwela

17 Hamwande wanhu waja malongo saba na waidi wabwela wodeng'helela, walonga, “Mndewa, hata vinyamkela vochihulika kwa zina jako!”

18 Yesu kawedika, “Nimuwona Lufyende, kahulumuka kulawa kuulanga fana lumwemwe.

19 Tegelezeni! Nimwing'hani udahi mweye, ivo mwizabojoga zoka na inge, mwizakuwa na udahi kwa wehi wenu wose. Habule chinhu chonda chiwalumizeni.

20 Mbali sekemudeng'helele kwaviya vinyamkela vomuhulikani, mbali deng'heleleni kwaviya mazina yenu yandikigwa kuulanga.”

Yesu kodeng'helela
(Masayo 11:25-27, 13:16-17)

21 Lusita lujaluja Yesu kadeng'helela kwa udahi wa Muhe wa Mulungu. Maabaho kalonga, “Tata, Mndewa wa ulanga na isi, nokwing'ha hewela kwaviya kuvifisa vinhu vino kwa wanhu wene nzewele na ubala, na kuvilagusa kwa wana wadoododo! Ona, Tata, ivo niivo voikunogeza.

22 “Tati yangu kaning'ha vinhu vose. Na habule yammanyile Mwana ila Tata, na habule yammanyile Tata mbali Mwana na yoyose Mwana yoyolonda kungubulila.”

23 Maabaho Yesu kawahindukila wanahina wake na kalonga nawo waidumwe, “Wamweda wanhu waja wowoviwona vinhu vomuviwona mweye!

24 Nomulongelani kweli, walotezi wa Mulungu wengi na wafalume wengi walonda kuwona chino chomuwona mweye, mbali hawadahile bule, na walonda kuhulika chino chomuhulika mweye, mbali hawadaha bule.”

Simwe da Msamaliya yanogile

25 Hamwande mfundiza Malagilizo keza kwa Yesu muladi yamgeze, kamuuza, “Mfundiza, vino nitende choni niupate ugima wa siku zose?”

26 Yesu kamwidika, “Vino malagilizo yolongaze? Weye koyamanyaze?”

27 Munhu ija kamwidika, “Mulonde Mndewa Mulungu wako kwa moyo wako wose na kwa muhe wako wose na kwa ludabwa lwawo lose, na kwa nzewele zako zose. Mulonde mkaya miyago fana vouilonda mwenyewo.”

28 Yesu kamwidika, “Kwidika goya. Tenda ivo na weye kwizakuwa mgima.”

29 Mbali munhu ija kalonda kulagusa kanoga, ivo kamuuza
Yesu, “Mkaya miyangu iyo yelihi?”
30 Yesu kamwidika, “Kukala na munhu imwe yoyalawile
Yelusalemu kuhita Yeliko. Wabavi wamgwila, wambawila
vinhu vake, wamtowa na wamuleka habehi na kudanganika.
31 Baho kalawilila mkulu wa nhambiko kofosa muna inzila
ija, mbali viyamuwone munhu ija yoyatowigwe, kagwaza.
32 Iviya na Mulawi viyafosile haja na kumuwona munhu
yoyatowigwe, nayo kagwaza.
33 Mbali Msamaliya imwe yoyakalile kofosa nzila ija kam-
fika munhu ija. Viyamuwone, kamuwonela ubazi.
34 Kamkwenhukila habehi, kamfunga malonda yake na
kuyaguma mavuta na divai. Maabaho kamkweza mchanyha
ya chihogwe wake, kamgala mbaka kwiikaye ya wageni na
kamwimiliza.
35 Siku disondelele Msamaliya ija kamwing'ha dinali mbili
mkulu wa mwene kaye ya wageni. Maabaho kamulongela,
‘Mkalize munhu ino. Hondanibwele nizakuliha chochose
chousang'hanile.’ ”
36 Maabaho Yesu kamuuza munhu ija, “Vino mwa iwanhu
waja iwatatu, yelihi yakalile mkaya miyage ija yatowigwe na
wabavi?”
37 Nayo kedika, “Ni ija yoyamuwonele ubazi.”
Yesu kamulongela, “Hita, na ukatende ivo ivo.”

Yesu kowalaula Masa na Maliya

38 Yesu na wanahina wake viwakalile mwiinzila, kengila
mwiichibululu. Mwanamke imwe yatangigwe Masa ka-
muhokela mwiikaye yake.
39 Mwanamke ija kakala na ndugu yake yotangigwa
Maliya, yoyakalile muyamagulu ya Mndewa. Nayo kakala
kotegeleza mafundizo ya Yesu.
40 Mbali Masa kakala kohunganika kwa sang'hano nyingi.
Kamuhitila Yesu na kumuuza, “Mndewa! Vino huwona
ndugu yangu kanilekela sang'hano zose niidumwe?” Mulon-
gele yeze yanitaze!
41 Mndewa kamwidika, “Masa, Masa! Kohunganika na
kugaya kwa vinhu vingi,
42 mbali chochilondeka ni chimwe muhala. Maliya kasag-
ula chinhu chinogile, na hachizasegezigwa kumwake.”

11

Yesu kofundiza viilondeka kutosa
(Masayo 6:9-13, 7:7-11)

1 Siku dimwe Yesu kakala hanhu hamwe kotosa.
Viyakomeleze, wanahina wake imwe kamulongela,

"Mndewa, chifundize kutosa, fana Yohana Mbatizi
viyawafundize wanahina wake."
2 Yesu kawalongela, "Muhatosa, longeni vino,
'Tata, * Zina jako ditunhizigwe,
Ufalume wako wize. †
3 Uching'he diyelo ndiya yetu ya siku zose.
4 Chilekelele uhasanyi wetu,
fana cheye vochiwalekelela wowachitendele yehile.
Sekeuchingize muna yamagezo.' "
5 Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, "Chitende
imwe wenu kahita kuikaye ya mbwiyake ichilo na kulonga,
'Mbwiyangu, nyazime ndiya
6 kwaviya mbwiyangu yeli muumwanza keza ukaye yangu,
na niye nabule ndiya cha kumwing'ha!'
7 Na chitende ija mbwiyako yeli mnyumba kokwidika,
'Nileke nihumule! Lwivi luhindigwa lumala, na niye na
wanangu chigona. Sidaha bule kwinuka na kukwing'ha
chinhu chochose!'
8 Nomulongelani, hata fana hezasegela kukwing'ha
kwaviya ni mbwiyake, mbali kwaviya vohuwona chinyala
kugendelela kumpula, kezakwinuka na kukwing'ha
chiulonda.
9 "Ivo nowalongelani, puleni na mweye mwizak-
wing'higwa, zahileni na mweye mwizapata, hodizeni na
mwizavuguliligwa.
10 Kwaviya chila munhu yondayapule kezakwing'higwa,
na chila munhu yondayazahile kezapata, na chila munhu
yondayahodize kezavuguliligwa.
11 Vino tata yelihi vimwili yondayapuligwe somba na
mwanage kezamwing'ha zoka?
12 Hebu yelihi yoyodaha kumwing'ha mwanage inge yaha-
pula finga?
13 Fana mweye muli wehi muvimanya kuweng'ha wanenu
vinhu vinogile, vino Tati yenu yeli kuulanga hezaweng'ha
Muhe Yelile wanhu waja wowonpula?"

Yesu na Mwenembago
(Masayo 12:22-30; Maliki 3:20-27)

14 Siku dimwe Yesu kakala kolava chinyamkela chochim-
tendile munhu imwe yawe bubu. Chinyamkela vichimulaw-
ile, munhu ija kandusa kulonga. Lung'husesa lwa wanhu
lwazanywa ng'hani.

---

* **11:2** ***Tata:*** Maandiko yamwenga ya umwaka yokongeza, "Tati yetu uli kuulanga." † **11:2** ***Tata:*** Maandiko yamwenga ya umwaka yakongeza, "Youlonda yatendeke, mwiisi fana uko kuulanga."

15 Mbali wanhu wamwenga walonga, “Iyo kolava
vinyamkela kwa udahi wa mwenembago, mkulu wa
vinyamkela!”
16 Wanhu wamwenga walonda kumgeza Yesu, ivo wamu-
londa yatende mauzauza kulagusa kuwa kalawa kuulanga.
17 Mbali Yesu kayamanya yowakalile woyagesa mwiimi-
zoyo yawo, ivo kawalongela, “Ufalume wowose uhaigola
wenyewo na kuitowa wenyewo kwa wenyewo haudaha ku-
gendelela. Na kaye yahaigola yenyewo kwa yenyewo iza-
kugwa.
18 Fana Lufyende yahaigola mwenyewo, vino ufalume
wake wizakwimaze? Mweye mwolonga kuwa niye nolava
vinyamkela kwa udahi wa Mwenembago.
19 Fana miye nosang'hanila ludabwa lwa Mwenembago
kulava vinyamkela, lelo wanhu wenu wolava vinyamkela
kwa udahi wa yelihi? Wanhu wenu wawo wondawamta-
guseni.
20 Mbali fana nosang'hanila udahi wa Mulungu kulava
vinyamkela, Ufalume wa Mulungu umwizilani umala.
21 “Munhu mwene ludabwa yoyoikaliza kaye yake kwa
silaha, vinhu vake havizabawigwa.
22 Mbali munhu mwene ludabwa kumfosa yeye yaheza
kumtowa, kezamuhoka silaha zake zose zoyakalile kozi-
huwila, na kusola vinhu vake.
23 “Munhu yoyose heli na niye bule, kanilema. Na munhu
yoyose yohayakunzagiza na niye, kopwililisa.

Kubwela kwa chinyamkela mwa munhu
(Masayo 12:43-45)

24 “Chinyamkela yahamulawa munhu, chohita hanhu
helibule mazi, chahazahila hanhu ha kuhumula. One
hachipatile hanhu ha kuhumula, choilongela, ‘Nizaibwelela
kaye yangu yoniilawile.’
25 Chihabwela na kuifika kaye yake ifyagiligwa na kuham-
bigwa,
26 Kohita kusola vinyamkela vimwenga saba vili na lud-
abwa kufosa yeye. Navo vokwiza na kukala mwa munhu iyo.
Baho hali ya munhu iyo iha kufosa ija ya umwaka.”

Deng'ho da kweli

27 Yesu viyakalile kolonga mbuli izo, mwanamke imwe
munaulung'husesa kalandula dizi jake kumulongela Yesu,
“Kamweda mwanamke yoyakweleke na yoyakulelile!”
28 Mbali Yesu kamwidika, “Wamweda waja wose wowoi-
hulika mbuli ya Mulungu na kutenda viya voiwalonda ku-
tenda.”

Wanhu wolonda kuwona mauzauza
(Masayo 12:38-42)

29 Lung'husesa vilukalile lwoisung'ha-sung'ha kumzunguluka Yesu, Yesu kagendelela kulonga, “Welesi uno wihile
wolonda chilaguso! Habule munhu yonda yaweng'he chila-
guso mbali chilaguso cha Yona.
30 Kwaviya fanaviya Yona viyakalile chilaguso kwa wanhu
wa Ninawi, ivo ivo Mwana wa Munhu kezakuwa chilaguso
kwa wanhu wa ulelo uno.
31 Muna isiku ya nhaguso, malikiya wa Sheba kezakwima
na kuwatagusa wanhu wa ulelo uno, kwaviya kalawa isi
yake na kuhita kutegeleza mafundizo ya ubala ya Mfalume
Solomoni, na lelo munhu mkulu kumfosa Solomoni kaba-
hano.
32 Muna isiku ya nhaguso, wanhu wa Ninawi wezak-
wima na kuwatagusa wanhu wa ulelo uno, kwaviya wawo
wasamha uhasanyi wawo viwahulike mapetelo ya Yona.
Nowalongela ukweli, hano hana munhu mkulu kumfosa
Yona!

Bung'hulo da lukuli
(Masayo 5:15, 6:22-23)

33 “Habule munhu yowasha chitasa na kuchifisa hebu
kuchigubika kwa nongo. Mbali chitasa chokwikigwa
haichingolobweda muladi wanhu wokwingila wawone
bung'hulo.
34 Meso yako ni chitasa cha lukuli lwako. Fana meso yako
yowona, lukuli lwako lwose luna bung'hulo, mbali fana meso
yako hayawona, iviya lukuli lwako lwose luna lwiza.
35 Mwolondeka kuvimanya kuwa chitasa chili mgati
mmwenu sekechiwe lwiza.
36 Ivo fana kuna bung'hulo, na habule hanhu heli na lwiza,
maabaho bung'hulo dizakuwa chila hanhu, fana viya chitasa
vochikumwemwesela na bung'hulo jake.”

Yesu kowalonga vihile Mafalisayo na wafundiza Malagilizo
(Masayo 23:1-36; Maliki 12:38-40)

37 Yesu viyamalile kulonga, Mfalisayo imwe kampula
yahite kumwake yakaje ndiya hamwe nayo. Ivo Yesu kahita
na kakala hasi, kandusa kuja.
38 Mfalisayo iyo kazanywa ng'hani viyamuwone Yesu koja
bila ya kunawa makono yake.
39 Mndewa kamulongela, “Mweye Mafalisayo mwosunha
nhungo na chano kwa kunze, mbali mgati mmwenu
mumema uhokaji na wihi.
40 Wabozi mweye! Vino siyo Mulungu yoyaumbile kunze,
siyo ija ija yoyaumbile mgati?

41 Mbali muweng'he ngaye-ngaye vimwili navo, na Mulungu kezadeng'helela chila chinhu chomuchitenda.

42 “Mwizagaya mweye Mafalisayo! Kwaviya mwolava zaka za viungo na mboga fana bwasi na mnavu na chila mboga zimwenga za mayani, mbali mwoleka kutenda yanogile kwa wanhu na kumulonda Mulungu. Mulondeka teng'hu muwe wanhu wene kutenda yanogile haulongozi wa Mulungu, na wowomulonda Mulungu, bila kuleka kulava zaka.

43 “Mwizagaya mweye Mafalisayo! Kwaviya mwolonda kukala kuna ivigoda va haulongozi muna zikaye za kutosela, na kulamsigwa munayamagulilo.
44 Mwizagaya kwaviya mulinga fana maleme yelibule vilaguso, na wanhu wofosa mchanyha yake bila kuvimanya.”

45 Imwe wa wafundiza Malagilizo kamulongela, “Mfundiza, viulonga ivo kochiliga cheye!”

46 Yesu kamwidika, “Na mweye wafundiza Malagilizo mwizagaya! Kwaviya mwowatwika wanhu mbahasha zizamile ng'hani, wala mweye wenyewo hamuwataza hata kwa chidole muhala.
47 Mwizagaya! Mwozenga maleme ya walotezi wa Mulungu wowakomigwe na wasaho zenu.
48 Na mweye sambi mwawakalangama na chiya chowatendile wasaho zenu, wawakoma walotezi wa Mulungu, na mweye mwowazengela maleme.
49 Maabaho iviya Ubala wa Mulungu ulonga, ‘Nizawatuma walotezi wa Mulungu na watumigwa, mwizawakoma wamwenga na kuwawinga wamwenga.’
50 Ivo wanhu wa ulelo uno wolondeka kutagusigwa kwa damu ya walotezi wa Mulungu wose kusongela kulumbigwa kwa isi yose,
51 kusongela kukomigwa kwa Abeli mbaka kukomigwa kwa Zakaliya, yoyakomigwe hagati ya chilingo na hanhu helile. Ona, nowalongela lukolo luno luzatagusigwa kwa kuwakoma wawo wose.

52 “Mwizagaya mweye wafundiza Malagilizo! Kwaviya muifisa mvugulilo ya lwivi lwa kaye ya kuvimanyila. Mweye wenyewo hamwingila, na muwalema hata waja wowolonda kwingila!”

53 Yesu viyasegele hanhu haja, Mafalisayo na wafundiza Malagilizo wandusa kumulonga vihile na wamuuza mbuli nyingi,
54 wageza kumsepasepa muladi wangwile kwa mbuli zihile zondayadahe kulonga.

12

Yesu kolemesa udelenya
(Masayo 10:26-27)

1 Lung'husesa lukulu lwa wanhu luiting'hana mbaka
wanhu wakala woibojoga. Yesu kandusa kuwalongela
wanahina wake teng'hu, “Iteganyeni na lusu da Mafalisayo
da udelenya.
2 Chinhu chochose chigubikigwe chizagubuligwa, na
chochifisigwe chizamanyika.
3 Yoyose yamulongile muulwiza yezahulikigwa imisi,
na yoyose yamuyalongile kwa kunyong'onya mwiidumwe
yezagong'ondwa kuichisuwili.

Yelihi wa kudumbigwa
(Masayo 10:28-31)

4 “Nomulongelani wambwiya zangu, sekemuwadumbe
wanhu wawo wowolukoma lukuli, maabaho hawadaha bule
kutenda chinhu chochose chihile.
5 Nizamulagusani wa kumdumba. Mdumbeni Mulungu,
yahamala kumkoma munhu kodaha kumwasa jehanamu.
Nomulongelani, mdumbeni yeye!
6 “Vino videge vitano haviuzigwa kwa sente mbili? Mbali
vivili, habule chochizimizigwa na Mulungu.
7 Hata nyele za mmatwi yenu zipetigwa zose. Ivo sekem-
dumbe kwaviya mweye munoga ng'hani kufosa shole wengi!

Kumtogola na kumulema Chilisito Mkombola
(Masayo 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 “Nomulongelani kweli, munhu yoyose yoyonitogola hau-
longozi ha wanhu, Mwana wa Munhu nayo kezamtogola
haulongozi ha wasenga wa kuulanga wa Mulungu.
9 Mbali munhu yoyose yonda yanileme haulongozi ha
wanhu, Mwana wa Munhu nayo kezamulema haulongozi ha
wasenga wa kuulanga wa Mulungu.
10 “Munhu yoyose yonda yalonge mbuli ihile kwa Mwana
wa Munhu kezalekeleligwa, mbali munhu yoyose yonda ya-
mulige Muhe Yelile hezalekeleligwa bule.
11 “Vondawamgaleni haulongozi ha kaye za kutosela na
watawala na walangulizi, sekemuwe na lugano kuwa mwiz-
alonga choni na mwizakwidika choni.
12 Kwaviya Muhe Yelile keza mfundizani lusita luja luja
yomulondigwa kuyalonga.”

Simwe da tajili mbozi

13 Munhu imwe munaulung'husesa luja kamulongela Yesu,
“Mfundiza, mulongele ndugu yangu chiigolele uhazi wetu.”

14 Yesu kamwidika, “Mbwiyangu, vino yelihi yoyanikile
niye kuwa msemi hebu mgolaji wa vinhu venu?”
15 Maabaho Yesu kalulongela lung'husesa, “Iteganyeni na
ugila, kwaviya ugima wa munhu hauli muna ivinhu viyeli
navo!”
16 Maabaho Yesu kawalongela simwe, “Kukala na tajili
imwe yoyakalile na mgunda woumulele ng'hani.
17 Tajili iyo kagesa muumoyo wake, ‘Lelo nizatendaze?
Nabule hanhu ha kwika mavuno yangu.’
18 Maabaho kailongela, ‘Nizatenda vino, nizabomola
madungu yangu na kuzenga makulu ng'hani. Umo
nizakwika nafaka na vinhu vangu vose vinogile.
19 Maabaho nizaulongela moyo wangu, Lelo kunavo vinhu
vinogile vingi vowiikile ngama ya kusang'hanila kwa miyaka
mingi. Ivo humula uje na ung'we na udeng'helele!’
20 Mbali Mulungu kamulongela munhu ija, ‘Mbozi weye!
Chilo cha diyelo nolonda ugima wako! Vino vinhu vouvikile
mwenyewo vizakuwa va yelihi?’ ”
21 Yesu kakomelezela kwa kulonga, “Vino ivo vondaiwe
kwa munhu yoyoimemezela vinhu kwa ichimu chake
mwenyewo, mbali havika vinhu vake kwa Mulungu.”

Muhuwile Mulungu
(Masayo 6:25-34)

22 Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Seke-
muwe na lugano kwa ichimu cha ndiya chomulonda mu-
ladi kuwa wagima, wala viwalo vomulonda kwa ichimu cha
ng'huli zenu.
23 Kwaviya ugima ni bola kufosa ndiya na lukuli ni bola
kufosa viwalo.
24 Loleni mahowe, hawahanda na hawagobola na wabule
dungu, mbali Mulungu kowalisa. Mweye munoga ng'hani
kufosa ndege!
25 Yelihi hagati yenu kwa kuigaza kodaha kongeza hata
fana dimwe muna ugima wake? *
26 Lelo fana hamudaha kutenda chinhu chidodo fana icho,
habali mugaiye vinhu vimwenga?
27 Loleni maluwa ya kumbago viyonogeza, hayasang'hana
usang'hano wala hayaitendela viwalo. Mbali nomulonge-
lani, hata Mfalume Solomoni mwenyewo na ukulu wake
wose hanawahi kuiyawala walo dinogile fana luwa dimwe
muna yamaluwa yayo.

---

* **12:25** ***Kongeza hata fana dimwe muna ugima wake,*** hebu kuitenda yawe mtali.

28 Fana Mulungu koyayawaza ivo mayani ya kumbago, yaja
diyelo yauko na igolo yokwasigwa muumoto, vino hezamten-
delani mweye mengi ng'hani? Vilihi mweye wanhu muli na
uhuwilo mdodo!
29 "Ivo sekemuwe na lugano kuwa mwizakuja choni hebu
mwizakung'wa choni.
30 Kwaviya wanhu wohawammanyile Mulungu wogaiya
vinhu ivo. Tati yenu kavimanya kuwa mohitaji vinhu ivo.
31 Mbali teng'hu uzahileni Ufalume wa Mulungu, na vinhu
ivo vose mwizakwing'higwa.

Utajili kuulanga
(Masayo 6:19-21)

32 "Sekemudumbe, mweye bumbila dodo, kwaviya Mu-
lungu wenu kawasagulani kumwing'hani mweye ufalume.
33 Chuuzeni vinhu venu vose na zihela mukaweng'he
ngaye-ngaye. Itendeleni mifuko yohaisakala na kuikila
ngama yenu kuulanga, uko haizahunguka. Uko wabavi
hawadaha kuubawa, wala sondo hawadaha kuubananga.
34 Kwaviya haja haili ngama yako, baho hondauwe moyo
wako iviya.

Kaleni meso

35 "Isasaleni kwa jojose dondadize, fungeni mkwiji muna
ivigudi venu na vitasa venu viwe vokwaka.
36 Muwe fana wanhu wowogozela mwenevale wawo, von-
dayabwele kulawa kunaisola. Vondayeze na kuhodiza,
wadahe kumvugulila bahobaho.
37 Wezadeng'helela ng'hani watumigwa waja mwenevale
wawo vondayabwele kowafika wameso! Nomulongelani
kweli, mwenevale iyo kezaifunga mkwiji mwiichigudi, keza-
kala nawo mwiimeza na kuwasang'hanila.
38 Wezadeng'helela ng'hani hata fana yeheza ichilo chikulu
hebu imitootondo kezawafika waisasala.
39 Mbali muimanye mbuli ino, fana mwene kaye yahav-
imanyile fana yonda yeze mbavi, yahakalile meso. Wala
sigambe yaileke kaye yake ibenigwe na mbavi.
40 Na mweye iviya muisasale, kwaviya Mwana wa Munhu
kezakwiza fana hamuimanyile bule."

Msang'hani mwaminika na heli mwaminika
(Masayo 24:45-51)

41 Petili kamuuza, "Mndewa, vino simwe ijo kuchilongela
cheye muhala, hebu wanhu wose?"
42 Mndewa kamwidika, "Vino yelihi msang'hani
mwaminika na yeli na ubala, ija mwenevale wake yonda

yamwike mchanyha ya wasang'hani wamwenga, na
kuweng'ha wanhu yombe kwa lusita lwake?
43 Kezadeng'helela mtumwa ija fana mwenevale wake ya-
heza kezamfika kotenda ivo.
44 Nowalongela kweli, mwenevale kezamwika msang'hani
iyo uchanyha ya vinhu vake vose.
45 Mbali msang'hani ija yahalonga muumoyo wake,
‘Mwenevale wangu kezakalama kubwela.’ Maabaho
kasonga kuwatowa watumwa wamwenga walume na
wanaake, maabaho kaja na kung'wa mbaka kakolwa.
46 Mwenevale wa mtumwa ija kezakwiza muna dizuwa
mtumwa ija dohadigesile na muna fana yohaimanyile
bule. Nayo kezamkanha mtumwa ija vihande vihande,
na kumwika hamwe na hawatogole kuhuwila.
47 “Na mtumwa ija yavimanyile viyolonda mwenevale
wake, mbali haisasale wala kutenda viyalondeke na
mwenevale wake, mtumwa iyo kezatowigwa ng'hani.
48 Mbali mtumwa yohavimanyile viyolonda mwenevale
wake yavitende, nayo katenda vihile, mtumwa iyo
kezatoigwa chidogo. Munhu yoyose yoyeng'higwe vinhu
vingi, kumwake vizalondeka vinhu vingi, na munhu yoyose
yoyeng'higwe vinhu vingi ng'hani, kumwake vizalondeka
vinhu vingi ng'hani.

Yesu kowatenda wanhu waibagule
(Masayo 10:34-36)

49 “Niza kubwinha moto mwiisi, na nilonda uwile waka
umala!
50 Ninawo ubatizo wonilondigwa niuhokele, na niye no-
gaya mbaka umale!
51 Vino mogesa kuwa niza kungalilani tindiwalo munaiisi?
Hata chidogo! Sizile kugala tindiwalo mbali kuwabagula
wanhu.
52 Kwaviya kusongela sambi, wanhu watano wa kaye imwe
wezaihasanya, watatu kwa waidi na waidi kwa watatu.
53 China tata wezaihasanya na wana wawo, na wana
wezaihasanya na tati zawo. China mama wezaihasanya na
wandele zawo na wandele wezaihasanya na mami zawo.
Wakoi wa chike wezaihasanya na wakoi zawo, na wakoi
wezaihasanya na wakoi wa chike.”

Kuvimanya cha kutenda
(Masayo 16:2-3)

54 Yesu kawalongela wanhu, “Vimuwona mawingu yok-
wiza ubanzi wa ushwelo wa zuwa, baho molonga, ‘Mvula
izatonya,’ na kweli yotonya.

55 Na Vimuwona vulavumbi dolawa ubanzi wa kusi, mo-
longa, ‘Kwizakuwa na vuke,’ na yokuwa ivo.
56 Mweye wadelenya! Modaha kuvimanya chihanga cha isi
na ulanga, iwaze kuwa hamuvimanyile lusita luno?

Ilumbe na mwihi wako
(Masayo 5:25-26)

57 “Habali hamudaha kuilamulila wenyewo mbuli zinogile
za kusang'hana?
58 Kwaviya one mshitaka wako kokugala kwiichitala, iy-
ohe uilumbe nayo muhawa mung'hali muna inzila. Fana si
ivo msemi kezakugala kwa wakulu, nawo wezakwika mchi-
fungo.
59 Nokulongela, hwizalawa uko ng'o mbaka ulihe sente ya
uhelelo.”

13

Samheni uhasanyi wenu hebu mwizadanganika

1 Na lusita ulo ulo, wanhu wamwenga wamulongela Yesu
mbuli za Wagalilaya wowakomigwe na Pilato viwakalile
womulavila nhosa Mulungu.
2 Yesu kawedika, “Vino mweye mwogesa Wagalilaya wawo
wakala wahasanyi kufosa Wagalilaya wamwenga kwaviya
wagaya ng'hani?
3 Siyo ivo bule! Nowalongela, one mweye iviya
hamusamha uhasanyi wenu, na mweye wose
mwizadanganika fana wawo.
4 Hebu mwogesa waja wanhu longo na wanane wowadan-
ganike kwa kulagaliligwa na lingo uko Siloamu wakala na
uhasanyi kufosa wanhu wose wakalile Yelusalemu?
5 Siyo ivo bule! Nowalongela, one mweye iviya
hamusamha uhasanyi wenu, na mweye wose
mwizadanganika fana wawo.”

Simwe da mkuyu hawima

6 Maabaho Yesu kawalongela simwe dino, “Kukala na
munhu yoyakalile na mtini kumgunda wake. Munhu ino
kahita kulonda nhini, mbali hapatile bule.
7 Ivo kamulongela mwimilizi wa mgunda, ‘Miyaka mitatu
nikala nokwiza kulonda matunda muna umbiki uno wa
mtini mbali sipatile chochose bule. Ukanhe! Habali ugen-
delele kuubananga?’
8 Mbali mwimilizi kamwidika, ‘Mwenevale, uleke mwaka
uno muhala, na niye nizauhalilila, na kuugumila mboleya.
9 One uhema, vinoga! Mbali one hawimile, kwizaukanha.’
”

Yesu komuhonya mwanamke muna Isiku ya Mhumulo

10 Muna Isiku ya Mhumulo, Yesu kakala kofundiza mwi-
ikaye ya kutosela.
11 Na baho hakala na mwanamke imwe yoyakalile na
chinyamkela chochamtendile yawe mtamu kwa miyaka
longo na minane. Kakala kaveduka na hadahile bule ku-
goloka.
12 Yesu viyamuwonile, kamtanga, kamulongela, “Mama,
kuhonyigwa utamu wako!”
13 Maabaho Yesu kamwikila makono mwanamke iyo, na
bahobaho mwanamke iyo kagoloka, kamtunhiza Mulungu.
14 Mkulu wa kaye ya kutosela kehiligwa kwaviya Yesu
kamuhonya munhu muisiku ya Mhumulo. Ivo kawalongela
wanhu, “Kuna siku sita zozifaya kusang'hana usang'hano.
Muna zisiku izo, izoni muhonyigwe, mbali sekemwize muna
isiku ya Mhumulo!”
15 Mndewa kedika, “Mweye wadelenya! Vino yelihi
vimwili hamfungula ng'ombe wake hebu chihongwe wake
kulawa hanhu ha kudila na kumgala kung'wa mazi muna
Isiku ya Mhumulo?
16 Mwanamke ino ni mwana wa Bulahimu, nayo ka-
fungigwa na Lufyende miyaka longo na minane ino. Vino
hailondeke yafunguliligwe munaisiku ya Mhumulo”
17 Yesu viyamalile kulonga ivo, wehi wake wawona
chinyala, mbali wanhu wadeng'helela kwa mauzauza
yoyatendile Yesu.

Simwe da mbeyu ndodo kufosa zose

18 Yesu kalonga, “Vino ufalume wa Mulungu ulinga choni?
Vino nodaha kuulinganyiza na choni?
19 Ulinga fana chiya chochilawilila munhu viyohanda
mbeyu ya haladali muna umgunda. Mbeyu ija yokula na
kuwa biki kulu, na ndege wozenga mvulu muna yamatambi
yake.”

Simwe da lusu
(Masayo 13:33)

20 Yesu kawauza kaidi, “Vino Ufalume wa Mulungu niulin-
ganyize na choni?
21 Ulinga fana lusu dodisoligwe na mwanamke na
kudihanganya na mhishi nhatu za usage na usage wose
ugongomoka.”

Lwivi lusisili
(Masayo 7:13-14, 21-23)

22 Maabaho Yesu kagendelela na mwanza kuhita
Yelusalemu. Viyakalile nzila, kafosela munayamabululu
na mwiivibululu kuwapetela wanhu.

23 Munhu imwe kamuuza, “Mndewa, vino wanhu wadodo
wawo wondawakomboligwe?”
Yesu kawedika,
24 “Muiyohe kwingila munaulwivi lusisili, kwaviya no-
mulongelani kuwa wanhu wamwenga wezageza kwingila,
mbali wezapotigwa.
25 Mwene kaye kezakwima na kuhinda lwivi, na mweye
mwizakwima kunze na kuhodiza muhalonga, ‘Mwenevale,
chivugulile ulwivi.’ Mbali yeye kezawedika, ‘Simmanyileni
mweye wala komulawa!’
26 Na mweye mwizalonga, ‘Chija na kung'wa hamwe na
weye, na kufundiza muna ya mabululu yetu!’
27 Mbali kezalonga kaidi, ‘Nomulongelani simmanyileni
mulawa kulihi. Segeleni kumwangu mweye mose motenda
yehile!’
28 Muzalila na kugaya ng'hani vondamumuwone Bu-
lahimu, Isaka, Yakobo na walotezi wa Mulungu wose
wamuna Ufalume wa Mulungu, mbali mweye wenyewo
mwasigwa kunze.
29 Wanhu wezakwiza kulawa ubanzi wa ulawilo wa zuwa
na ubanzi wa uswelo, na kulawa ubanzi wa kasikazini na
ubanzi wa kusi, na wezakala na kuja muna Ufalume wa
Mulungu.
30 Maabaho wanhu waja haweli wenevale sambi weza-
kuwa wa wenevale, na wanhu waja wenevale sambi weza-
kuwa haweli wenevale.”

Yesu koionela ubazi Yelusalemu
(Masayo 23:37-39)

31 Lusita luja luja Mafalisayo wamwenga wamuhitila Yesu
na kumulongela, “Segela hano uhite hanhu hamwenga,
kwaviya Helode kolonda kukukoma.”
32 Yesu kawedika, “Hiteni mukamulongele ija tukwa,
‘Diyelo na igolo nolava vinyamkela na kuhonya watamu, na
muna siku deketatu nizakomeleza usang'hano wangu.’
33 Hata ivo, nolondeka diyelo, igolo na chisindo nyamhe
nzila yangu, kwaviya hailondeka mulotezi wa Mulungu
yadanganike kunze ya Yelusalemu!
34 “Weye Yelusalemu! Weye Yelusalemu! Kowakoma
walotezi wa Mulungu na kuwatowa na mabwe watumigwa
wa Mulungu wowatumigwe kumwako! Miyanza mingahi
nilonda kuwakunzanya wanago fana viya kolo da nguku
vodikunzagiza vifalanga vake hasi ya mabawa yake, mbali
haulondile bule!
35 Loleni, mulekeligwa kaye yenu ya Mulungu! Na niye
nowalongela, hamwizaniwona kaidi ng'o mbaka vondamu-
longe, ‘Katemiligwa mate yokwiza kwa zina da Mndewa.’ ”

14

Yesu komuhonya munhu mtamu

1 Siku imwe ya Mhumulo, Yesu kengila kuja mwiikaye ya
mkulu wa Mafalisayo. Wanhu wakala womsepasepa Yesu.
2 Munhu imwe yoyakalile na safula keza kwa Yesu.
3 Yesu kawauza wafundiza Malagilizo na Mafalisayo, “Vino
Malagilizo yetu yotogola kumuhonya munhu munaisiku ya
Mhumulo hebu hayatogola bule?”
4 Mbali wawo hawalongile chochose. Yesu kamwamha
munhu ija na kamuhonya, maabaho kamuleka yahite.
5 Maabaho kawedika, “Yelihi vimwili ihawa mwanage
hebu ng'ombe wake kadumbukila mwiichisima munaisiku
ya Mhumulo hadaha kumulava?”
6 Mbali hawadahile kumwidika bule.

Unyendanyenda na ukalimu

7 Yesu viyawawonile wowagonikigwe wengi wasagula
vigoda va kuulongozi, kawalongela wose simwe dino,
8 “Uhagonikigwa na munhu kunaisola, sekeukale vigoda va
kulongozi. Kwaviya munhu imwenga mkulu kukufosa weye
kodaha kwiza,
9 na munhu yoyawagonikeni wose kokwiza kumwako na
kukulongela, ‘Inege yakale ino.’ Baho kwizawona chinyala
na kuhita kukala kuna ivigoda va kuchisogo.
10 Mbali weye uhagonikigwa utende vino, uhafika kuna
didugila, hita ukakale kuna ivigoda va kuchisogo, muladi
munhu ija yoyakugoneke yahakwizila, yakulongele, ‘Mb-
wiyangu, inuka wize ukakale kuna ivigoda va kuulongozi.’
Baho kwizatunhizigwa na wanhu wose wowakalile hamwe
na weye.
11 Kwaviya munhu yoyose yoitenda mwenyewo kuwa
mkulu kezatendigwa kuwa mdodo, na munhu yoyose yoi-
tenda mwenyewo kuwa mdodo kezatendigwa kuwa mkulu.”
12 Maabaho Yesu kamulongela ija yoyakugoneke, “Uha-
tenda ndiya cha imisi hebu cha ichilo, sekeuwagoneke mb-
wiya zako hebu ndugu zako hebu wakaya wayago weli mata-
jili. Kwaviya uhatenda ivo, wawo nawo wezakugoneka mwi-
izikaye zawo, na ivo wezakuliha yaja youwatendele.
13 Mbali uhatenda dugila, wagoneke ngayengaye, vilema,
mbetembete, na vipofu,
14 na weye kwizatemiligwa mate. Kwaviya wawo
hawadaha kukuliha, Mulungu kezakuliha munaisiku ya
kuzilibuligwa wanhu wanogile.”

Simwe da dugila kulu
(Masayo 22:1-10)

15 Imwe wa wanhu waja wowagonekigwe viyahulike mbuli
izo, kamulongela Yesu, “Kezamweda munhu ija yondayaje
ndiya ya didugila kuna Ufalume wa Mulungu!”
16 Yesu kamulongela, “Munhu imwe katenda dugila da
zengele na kawagoneka wanhu wengi.
17 Vilufikile lusita lwa kuja, kawatuma wasang'hani wake
yakawalongele wageni, ‘Izoni, kwaviya sambi chila chinhu
chisasaligwa chimala!’
18 Mbali wawo wagonekigwe hawagesile, kwaviya chila
imwe kakala na usang'hano wake. Munhu wa mwanduso
kamulongela mtumwa ija, ‘Nigula mgunda, ivo nolondeka
nikaulole. Nokulamba unilekelele.’
19 Munhu imwenga kalonga, ‘Nigula ng'ombe longo dimwe,
sambi nohita kuwageza. Nokulamba unilekelele.’
20 Munhu imwenga nayo kalonga, ‘Nisola mke sambi, na
kwa ichimu icho sidaha kwiza.’
21 “Msang'hani ija kahita, kamulongela mwenevale wake
mbuli izo. Mwenevale viyahulike ivo, kehilwa, kamulongela
mtumwa wake, ‘Lawa hima hima uhite kudikulugumbi na vi-
chocholo va mabululu, uwalongelele ngaye-ngaye na vilema
na vipofu na mbetembete weze.’
22 Mtumwa ija kalonga, ‘Mwenevale, yayo younilagilize
yatendeka yamala, mbali hata sambi nyafasi yabaho.’
23 Ivo mwenevale kamulongela mtumwa wake, ‘Lawa
kunze uhite kuzinzila na kuzimhaka, uwalongele wanhu
weze muladi kaye yangu imeme.
24 Kwaviya nomulongelani kuwa, munaiwaja wowago-
nikigwe, habule hata imwe yonda yalanze ndiya ya dugila
jangu!’ ”

Kugaya kwa ichimu cha kuwa mwanahina
(Masayo 10:37-38)

25 Baho lung'husesa lwa wanhu vilukalile lomsondelela
Yesu, Yesu kawahindukila, kawalongela,
26 “Munhu yoyose yoyonisondelela mbali hamwihila tati
yake na mami yake, muke wake na wanage, ndugu zake na
walumbu zake, na one haihile yeye mwenyewo, hadaha bule
kuwa mwanahina wangu.
27 Munhu yoyose yohaupapa msalaba wake na kunison-
delela, hadaha bule kuwa mwanahina wangu.
28 “Yelihi vimwili mweye yahalonda kuzenga lingo, hakala
teng'hu na kupeta galama, kulola kuwa kanazo hela za
kuukomelezela usang'hano wake?
29 Kwaviya fana yahandusa kuhimba chandusilo, hadaha
kuukomeleza, wanhu wose wowowona chiyatendile wezam-
seka.

30 Maabaho wezalonga, ‘Munhu ino kandusa kuzenga,
mbali hadahile kukomeleza usang'hano!’
31 “Hebu kuna Mfalume yelihi yahalonda kuhita kuitowa
na Mfalume imwenga, hakala hasi teng'hu na kugesa kuwa
yeye na wanhu magana longo kezadaha kuitowa na Mfalume
mwene wanhu magana malongo maidi?
32 Fana yahawona hadaha, kowatuma wasenga wake
wahite kwa Mfalume iyo yang'hali kutali wamulambe kuwe
na tindiwalo.
33 Iviya one munhu hadaha kuleka chila chiyeli nacho,
hadaha kuwa mwanahina wangu.

Munyu ulibule umunyu
(Masayo 5:13; Maliki 9:50)

34 “Munyu unoga, mbali munyu wahagiza umunyu wake,
ugumigwe choni mbaka uwe na umunyu kaidi?
35 Haifaya bule kwikigwa muna umgunda wala
kuhanganya na mboleya, yokwasigwa kunze. Mwene
magutwi ya kuhulika, nayahulike!”

15

Simwe da ng'hondolo yagile
(Masayo 18:12-14)

1 Siku dimwe wasola kodi na wamt wene uhasanyi weza
kumtegeleza Yesu.
2 Mbali Mafalisayo na wafundiza Malagilizo wandusa kui-
longela, “Munhu ino kawahokela wene uhasanyi na koja
hamwe nawo!”
3 Yesu kawalongela simwe dino,
4 “Vino munhu yelihi kumwenu mwene ng'hondolo gana,
ng'hondolo imwe yahaga, hawaleka waja malongo kenda na
kenda hanhu ha kudimila, na kuhita kunzahila ija yoyagile
mbaka yamuwone?
5 Na yahamuwona kezadeng'helela na kumwika mmayega
yake,
6 na kumgala ukaye. Maabaho kezawatanga mambwiya
zake na wakaya wayage na kuwalongela, ‘Deng'heleleni
hamwe na niye, kwaviya nimuwona ng'hondolo wangu yag-
ile.’
7 Iviya nowalongelani, kwizakuwa na deng'ho kulu
kuulanga kwa ichimu cha munhu imwe mwene uhasanyi
yoyosamha kufosa wanhu malongo kenda na kenda
wanogile wohawalonda kusamha.”

Simwe da sente yagile

8 “Hebu fana mwanamke imwe yoyakalile na sente longo
na kagiza sente imwe, kezatendaze? Kezawasha chitasa

na kufyagila kaye yake, na kuizahila chila hanhu mbaka yaiwone.
9 Na yahaiwona sente ija, kezawatanga mambwiya zake na wakaya wayage na kuwalongela, ‘Deng'heleleni hamwe na niye kwaviya niiwona sente yangu yagile!’
10 Iviya nowalongelani, wasenga wa kuulanga wa Mulungu wana deng'ho kwa ichimu cha munhu imwe mwene uhasanyi yoyosamha.”

Simwe da mbwanga yagile

11 Yesu kagendelela kuwalongela, “Kukala na munhu imwe yoyakalile na wana waidi wa chilume.
12 Mbwanga imdodo kamulongela tati yake, ‘Tata, ning'he vinhu vangu va uhazi sambi.’ Ivo tata ija kawagolela vinhu vake sawa sawa wabwanga waja waidi.
13 Viyafosile siku ndodo, mbwanga imdodo kagula vinhu vake. Maabaho kahita isi ya kutali, uko kadanganya hela zake kwa kusang'hanila chakachaka.
14 Viyakomeleze kudanganya chila chinhu, kulawilila nzala ng'hulu mwiisi ija, nayo kakala kabule chinhu chochose.
15 Ivo kahita kusang'hana usang'hano kwa munhu imwe yoyakalile mkaya wa isi ija, nayo kamgala kumgunda yakawadime nguluwe.
16 Kalonda kuja makang'ha yowakalile woja nguluwe, mbali habule munhu yamwing'hile chinhu ndiya.
17 Mbali nzewele zake vizimbwelele, kailongela mwenyewo, ‘Vino ni watumigwa wengahi wa tati yangu woja na kusigaza, na niye hano nofa na nzala?
18 Nizasegela na kuhita kwa tati yangu na kumulongela, Tata, nimbananga Mulungu wangu na nikubananga na weye iviya.
19 Sifaya kutangigwa mwanago kaidi, nitende fana imwe wa watumigwa wako.’
20 Ivo kasegela, kahita kwa tati yake.

“Mbali viyakalile yang'hali kutali, tati yake kamuwona, kamuwonela ubazi, kamkimbila, kamuhagatila, na kamnonela.
21 Mbali mwana ija kalonga, ‘Tata, nimbananga Mulungu wa kuulanga na weye iviya. Sifaya kutangigwa mwanago.’
22 Mbali tata kawatanga watumwa wake, kawalongela, ‘Himahima! Galeni walo dinogile mumuyawaze. Mvazeni na mhete mchidole na vilatu mmagulu.
23 Maabaho hiteni mkagale dang'ang'a dinenehe na mudichinje, chije na chideng'helele!

24 Kwaviya ino mwanangu kakala kadanganika, lelo
kazilibuka, kakala kaga mbali sambi kawoneka.’ Ivo
wandusa kudeng'helela.

25 “Dugila vidikalile dogendelela, ija mbwanga mkulu
kakala kumgunda. Viyakalile habehi na ikaye, kahulika,
nyila na wanhu wovina.
26 Ivo kamtanga imwe wa wasang'hani, kamuuza, ‘Vino
kuna choni?’
27 Msang'hani ija kamwidika, ‘Mdodo wako kabwela ukaye
na tati yako kamchinjila dang'ang'a dinenehe kwaviya kam-
pata yang'hali ngima!’

28 “Mbwanga ija imkulu kehiligwa ng'hani, kalema
kwingila mnyumba. Tati yake kalawa kunze, kamulamba
yengile mnyumba.
29 Mbali kamwidika tati yake, ‘Lola, miyaka ino yose niku-
sang'hanila fana mtumwa, na silemile bule kukutegeleza
ndagilizi yako. Kuning'ha choni niye? Huning'hile hata luti
nitende dugila na mambwiya zangu!
30 Mbali ino mwanago kadanganya vinhu vako na malaya,
na viyabwelile ukaye kumchinjila dang'ang'a dinenehe!’
31 Tati yake kamwidika, ‘Mwanangu, lusita lwose kukala na
niye, na chila chinhu chinili nacho ni chako.
32 Mbali chitende dugila na chideng'helela, kwaviya mdodo
wako kakala kadanganika mbali sambi ngima, kakala kaga
mbali sambi kawoneka!’ ”

16

Simwe da mulolezi mbala

1 Yesu kawalongela wanahina wake, “Kukala na munhu
imwe tajili yoyakalile na mulolezi wa vinhu vake. Tajili ino
kalongeligwa kuwa mulolezi wake kakala kodanganya vinhu
vake.
2 Ivo kamtanga mnyumba, kamulongela, ‘Vino ni mbuli
yaki ino yoniihulika kumwako weye? Nipetele vinhu vangu
vose viuhokele na viulavile kwaviya hudaha bule kuwa
ndolezi wangu kaidi.’
3 Mulolezi ija kailongela mwenyewo, ‘Mwenevale wangu
kezanilekeza usang'hano, nitende choni? Kulima sidaha, na
kupula nowona chinyala.
4 Novimanya cha kutenda muladi vondanilavigwe muna
usang'hano wangu, wanhu wanihokele ukaye yawo.’

5 “Ivo kawatanga wanhu wose wowolondeka kumuliha
mwenevale wake. Maabaho kamuuza yanduse kwiza, ‘Vino
kolondeka kumuliha mwenevale wangu hela nyingahi?’

6 Kamwidika, ‘Vipimo gana va mavuta ya zaituni.’ Mulolezi
ija kamulongela, ‘Sola cheti chako, kala hasi hima, yandika
ningo malongo matano.’
7 Maabaho kamuuza imwenga, ‘Na weye kolondeka ulihe
choni?’ Nayo kedika, ‘Maguniya magana longo ya uhemba.’
Mulolezi kamulongela, ‘Sola cheti chako na yandika, magu-
niya malongo manane.’
8 “Mwenevale kamtogoza mulangulizi ija mvwizi kwa ku-
tenda vinhu kwa ubala. Kwaviya wanhu wa isi ino yose
wana ubala muna ukutenda mbuli zawo kufosa wana weli
mudibung'hulo.”
9 Yesu kagendelela kulonga, “Nomulongelani,
sang'hanileni vinhu venu kuipatila wambwiya, muladi
vondazimale, wamuhokeleni muna ikaye ya siku zose.
10 Munhu yoyose yoyotogoligwa muna chinhu chidodo
ng'hani, kezatogoligwa muna chinhu chikulu, na munhu
yoyose yahatogoligwa muna chinhu chidodo, iviya hezato-
goligwa muna chinhu chikulu.
11 Ivo mweye one hamutogoliligwe kwika vinhu vili mwiisi,
yelihi yonda yawatogolele kwika vinhu va kweli?
12 Na one hamudahile bule kwika vinhu va munhu
imwenga vinogile, yelihi yonda yaweng'he vinhu venu
wenyewo?
13 “Habule mtumwa yoyodaha kuwasang'hanila wenevale
waidi. Kwaviya kezamwihila imwe na kumulonda imwenga,
hebu kezamwamhilila imwe na kunzeha imwenga. Hamu-
daha kumsang'hanila Mulungu kuno mosang'hanila hela.”

Mbuli zimwenga za Yesu
(Masayo 11:12-13, 5:31-32; Maliki 10:11-12)

14 Mafalisayo wowolonda hela viwahulike ivo, wanzeha
Yesu.
15 Yesu kawalongela, “Mweye iyo womuilagusa munoga
kwa wanhu, mbali Mulungu kammanyani mizoyo yenu.
Kwaviya chinhu chochiwoneka chinoga haulongozi ha
wanhu, kwa Mulungu chiwoneka chiha.
16 “Malagilizo ya Musa na mbuli za walotezi wa Mulungu
vipetigwa mbaka muna ichipindi cha Yohana Mbatizi. Ku-
songela chipindi icho, Mbuli Inogile ya Ufalume wa Mulungu
yopetigwa, na chila munhu koiyoha kwingila kwa ludabwa.
17 Mbali vibuha ng'hani kwa ulanga na isi kusegela, kufosa
kuhunguka hata chinhu chidodo munayamalagilizo.
18 “Mulume yoyose yomwasa muke wake na kusola muke
imwenga kotenda uzinzi, na mulume yoyomsola muke yoy-
asigwe kotenda uzinzi.

Munhu tajili na Lazalo

19 “Kukala na munhu imwe tajili yoyakalile koyawala vi-
walo va chitani inogile ng'hani, na chila siku kakala kotenda
dugila koja ndiya zinogile ng'hani.
20 Haulongozi ha lwivi lwake ulukulu, kekigwa ngaye-
ngaye imwe, zina jake Lazalo yoyakalile na vilonda vingi.
21 Ngaye-ngaye iyo kakala kolonda kuja masigavu yalagale
munaimeza ya tajili ija. Na zimbwa zikala zokwiza kumu-
lambita vilonda vake.
22 “Hamwande, Lazalo kadanganika na kasoligwa na
wasenga wa kuulanga mbaka mwiimhambaga ya Bulahimu.
Tajili ija nayo kadanganika na kawandigwa.
23 Kuja kuzimu, munhu ija yakalile na vinhu vingi kakala
kogaya ng'hani, kenula meso yake, kamuwona Bulahimu
kwa kutali hamwe na Lazalo mwiimhambaga yake.
24 Katanga kwa dizi kulu, ‘Tata Bulahimu, niwonele ubazi!
Mtume Lazalo yavabike nhonga ya chidole chake munaya-
mazi, yaluhoze lulimi lwangu, kwaviya nogaya ng'hani mu-
naumoto uno!’
25 “Mbali Bulahimu kamwidika, ‘Mwanangu, kumbuka
weye kuhokela vinhu vinogile munaugima wako, mbali
Lazalo kahokela vihile. Sambi Lazalo kahano kodeng'helela,
na weye kwolumizigwa.
26 Iviya hagati yetu cheye na mweye hekigwa kombo
kulu muladi wanhu wolonda kulawa kuno kwiza kumwenu
wapotigwe, na wanhu wa kumwenu sekewadahe kwiza
kumwetu!’
27 Munhu tajili kalonga, ‘Basi nokulamba tata Bulahimu,
mtume Lazalo kuikaye ya tati yangu.
28 Kwaviya ninawo ndugu watano. Mulekelele yahite
yakawalongele waleke kutenda yehile muladi na wawo
sekeweze hanhu hano ha magayo.’
29 “Bulahimu kalonga, ‘Wandugu zako wanayo Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na walotezi wa Mulungu,
wawategeleze wawo chiwolonga.’
30 Tajili ija kamwidika, ‘Bule tata Bulahimu. Fana munhu
yoyazilibuke yahawahitila, wezaleka uhasanyi wawo.’
31 Mbali Bulahimu kamulongela, ‘Fana hawawahulike
Musa na walotezi wa Mulungu, hawezamuhulika hata
munhu yahazilibuka.’ ”

17

Uhasanyi
(Masayo 18:6-7; Maliki 9:42)

1 Yesu kawalongela wanahina wake, “Vizalawilila vinhu
vondaviwatende wanhu watende uhasanyi, mbali kezagaya
ng'hani munhu ija yovitenda vilawilile.

2 Muhavu munhu iyo yafungigwe dibwe kulu da kudundila
mwiisingo na yakasigwe mwiibahali, kufosa kumtenda
imwe wa wadodo wano yatende uhasanyi.
3 Iteganyeni!
“Fana ndugu yako yahakubananga, mulamule, yahasamha
mulekelele.
4 Na fana yahakubananga miyanza saba muna isiku
imwe, na kubwela kumwako miyanza saba na kukulongela,
‘Nisamha,’ mulekelele.”

Uhuwilo

5 Watumigwa wamulongela Mndewa, “Uchongezele
uhuwilo wetu.”
6 Mndewa kawedika, “Fana muwile na uhuwilo mdodo
fana mbeyu ya haladali, muhaulongele mbiki wa mkuyu,
‘Ng'oka, ukaihande mwiibahali.’ Nawo uhawahulike.

Sang'hano ya mtumwa

7 “Chitende imwe wenu kana mtumwa yoyolima kum-
gunda hebu yoyodima ng'ombe. Vino mtumwa iyo viyob-
wela kulawa kumgunda, yelihi kezamulongela, ‘Izo teng'hu,
kala hasi uje ndiya.’
8 Vino hezamulongela, ‘Nisasalile ndiya nije, maabaho
unisang'hanile mbaka nikomeleze kuja na kung'wa,
maabaho na weye uje na kung'wa?’
9 Vino kezamulongela hewela mtumwa ija kwaviya kaya-
tenda yoyalagilizigwe kuyatenda?
10 Na mweye ivo ivo, muhakomeleza kutenda yose yomu-
londeke kuyatenda, longeni, ‘Cheye cha watumwa muhala,
na chitenda yayo yochilondeke kuyatenda.’ ”

Yesu kowahonya wanhu longo wene dikulu

11 Yesu viyakalile mwiinzila kuhita Yelusalemu, kafosela
Samaliya na Galilaya.
12 Viyakalile kokwingila munaichibululu chimwe, kait-
ing'hana na wanhu longo wene dikulu wema kutali.
13 Waguta kwa dizi kulu kuno wolonga, “Yesu, Mndewa,
uchiwonele ubazi!”
14 Yesu kawalola, kawalongela, “Hiteni mukailaguse kwa
wakulu wenu wa nhambiko.”
Viwakalile mwiinzila, wasafyika.
15 Imwe wawo viyawonile kuwa kahonyigwa, kabwela,
kamtunhiza Mulungu kwa dizi kulu.
16 Kaibwanha mmagulu ya Yesu na kumwing'ha hewela.
Munhu iyo kakala Msamaliya.
17 Yesu kalonga, “Vino hawahonyigwe bule wanhu longo?
Lelo waja kenda wakulihi?

18 Vino habwelile hata imwe kumwing'ha utunhizo Mulungu ila mgeni ino muhala?”
19 Maabaho Yesu kamulongela munhu ija, “Ima na uhite, uhuwilo wako ukuhonya.”

Kwiza kwa Ufalume wa Mulungu
(Masayo 24:23-28, 37-41)

20 Mafalisayo wamwenga wamuuza Yesu, “Ufalume wa Mulungu wizakwiza zuwaki?”
Yesu kawedika, “Ufalume wa Mulungu hawiza kwa kuwoneka kwa meso bule.
21 Habule munhu yonda yalonge, ‘Lola, auno,’ hebu ‘Auja,’ kwaviya Ufalume wa Mulungu wa mgati mmwenu.”
22 Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake, “Siku yokwiza vondamulonde kuwona siku dimwe muna zisiku za Mwana wa Munhu, mbali sekemudiwone bule.
23 Wanhu vondawawalongele, ‘Loleni, kakuja,’ hebu, ‘Loleni, kakuno!’ Mweye sekemuwawinze.
24 Kwaviya fana viya lumwemwe volumweka kulawa kuulanga na kumwemwesa ubanzi umwe mbaka ubanzi umwenga, ivo vondayawe Mwana wa Munhu muna isiku yake.
25 Mbali teng'hu kezagaya ng'hani na kezalemigwa na wanhu wa ulelo uno.
26 Na fana viiwile munazisiku za Nuhu, viya viya izakuwa ivo munazisiku za Mwana wa Munhu.
27 Chila munhu kakala koja na kung'wa, kusola na kusoligwa mbaka siku ija Nuhu viyengile mwiisafina. Baho gombo diza na kuwakoma wanhu wose.
28 Izakuwa fana viulawilile muna zisiku za Lutu. Wanhu wakala woja na kung'wa, wakala wogula na kuchuuza, wakala wohanda na kuzenga.
29 Mbali siku ija Lutu viyasegele Sodoma, kuwashigwa moto wa chibiliti kulawa kuulanga na kuwalunguza wose.
30 Vino ivo vondaiwe siku ija Mwana wa Munhu vondayagubuligwe.
31 “Muna isiku iyo, munhu yeli mchisuwili na vinhu vake va mnyumba, sekeyahulumuke kuhita mwiiikaye kuvisola, na munhu yeli kumgunda iviya sekeyabwele kuchisogo kusola chochose.
32 Mkumbukeni muke wa Lutu.
33 Munhu yoyose yolonda kuukombola ugima wake mweyewo, kezawagiza, na yoyose yowagiza ugima wake, kezaulopola.
34 Nomulongelani, ichilo cha siku iyo, wanhu waidi wezagona muna dikomwa dimwe, imwe kezaganduligwa na imwenga kezalekigwa.

35 Wanaake waidi wezakuwa hamwe wodunda, imwe
kezaganduligwa na imwenga kezalekigwa.” 17:35. Wanaake
waidi, kezalekigwa. Maandiko yamwenga ya umwaka
yokongeza msitali 36. Wanhu waidi wezakuwa kumgunda,
imwe kezasoligwa na imwenga kezalekigwa.
36 Wanhu waidi wezakuwa kumgunda, imwe kezagan-
duligwa, imwenga kezalekigwa.
37 Maabaho wanahina wake wamuuza, “Kulihi Mndewa?”
Yesu kawedika, “Hohose heli na kiga, baho honda wait-
ing'hane vilele.”

18

Simwe da mgane na msemi

1 Maabaho Yesu kawalongela wanahina wake simwe
kuwafundiza kuwa wolondeka kutosa siku zose na sekewafe
moyo.
2 Kalonga, “Muna idibululu dimwe kukala na msemi imwe
yoyakalile hamdumba Mulungu wala hawagesa wanhu bule.
3 Na kuna dibululu ijo kukala na mwanamke mgane yoy-
akalile komuhitila msemi iyo bila kufamoyo na kumulamba,
‘Nitaze nipate yonilondeka kupata kwa mwihi wangu.’
4 Kwa lusita lutali msemi iyo kalema kumtaza mgane ija.
Mbali hamwande kailongela mwenyewo, ‘Hata fana niye
simdumba Mulungu wala siwagesa wanhu,
5 mbali kwaviya mgane ino konigaza, nizamwing'ha chiy-
olondeka kupata muladi sekeyeze chila siku na kunilegeza.’
”
6 Maabaho Mndewa kagendelela kulonga, “Tegelezeni
viyalongile ija msemi yehile.
7 Vino Mulungu hezawatagusa waja woyawasagule wom-
ulililа imisi na ichilo? Vino kezakalama kuwataza?
8 Nowalongelani kezawezilani hima hima! Mbali Mwana
wa Munhu vondayeze, vino kezawona uhuwilo mwiisi
yose?”

Simwe da Mfalisayo na msola kodi

9 Maabaho Yesu kawalongela simwe dino wanhu waja
wowoiwona wanoga na kuwazeha wamwenga.
10 Na kalonga, “Kukala na wanhu waidi wowahitile ku-
tambika Mwiikaye ya Mulungu. Imwe kakala Falisayo na
imwenga kakala msola kodi.
11 Mfalisayo ija kema yaidumwe, katosa vino muumoyo
wake, ‘Weye Mulungu, nokwing'ha hewela kwaviya niye
silingile fana wanhu wamwenga, wahokaji na wowotenda
yehile na wazinzi, na wala silingile fana msola kodi ino.

12 Niye nofunga kuja miyanza midi muna zisiku saba, na
nolava zaka muna ichila chinhu chonichipata.'
13 "Mbali msola kodi ija kema kutali, wala hagezile bule
hata kwinula meso yake kuulanga. Mbali kaitowa mham-
baga yake kwa usungu na kulonga, 'Weye Mulungu, niwonele
ubazi, niye mwene uhasanyi.'
14 Yesu kawalongela, msola kodi ino kahita ukaye yake
kanoga haulongozi ha Mulungu kumfosa ija Mfalisayo.
Kwaviya munhu yoyose yoyoitenda mwenyewo mkulu
kezatendigwa kuwa mdodo, na munhu yoyose yoyoitenda
mwenyewo mdodo keza tendigwa kuwa mkulu."

Yesu kowatemela mate wana wadoododo
(Masayo 19:13-15; Maliki 10:13-16)

15 Wanhu wamwenga wawagala wana wawo wadoododo
kwa Yesu muladi yawekile makono. Wanahina viwawawone
ivo, wawabwakila wanhu waja.
16 Mbali Yesu kawatanga wana wadoododo na kalonga,
"Walekeni wana wadoododo weze kumwangu, sekemuwag-
ome. Kwaviya Ufalume wa Mulungu ni wa wanhu fana
wano.
17 Nomulongelani ukweli, munhu yoyose yohauhokela
Ufalume wa Mulungu fana mwana mdoododo, hezakwingila
muna ufalume uwo ng'o!"

Munhu tajili
(Masayo 19:16-30; Maliki 10:17-31)

18 Mkulu imwe wa Chiyahudi kamuuza Yesu, "Mfundiza
unogile, nitende choni nidahe kupata ugima wa siku zose?"
19 Yesu kamuuza, "Habali konitanga niye yanogile? Habule
munhu yanogile ila Mulungu muhala.
20 Koyamanya Malagilizo, 'Sekeukome, sekeuwe mgoni,
sekeubawe, sekeulonge uvwizi, wahulike tati yako na mami
yako.' "
21 Munhu ija kedika, "Yayo yose niyatenda kusongela
udodo wangu."
22 Yesu viyahulike ivo, kamulongela, "Kuhungukiligwa
na chinhu chimwe. Chuuza vose viuli navo ukaweng'he
ngaye-ngaye hela, na weye kwizakuwa na ngama kuulanga,
maabaho izo unisondelele."
23 Mbali munhu ija viyahulike ivo, kapata luholozi kwaviya
kakala na vinhu vingi.
24 Yesu viyamuwone kuwa kana chiholozi, kamulongela,
"Ni vidala ng'hani kwa wanhu weli na vinhu vingi kwingila
muna Ufalume wa Mulungu!
25 Vibuha ngamiya kwingila munaichizonzo cha sanziya
kufosa tajili kwingila muna Ufalume wa Mulungu."

26 Wanhu wowamuhulike, wamuuza, “Lelo yelihi yon-
dayadahe kukomboligwa?”
27 Yesu kawedika, “Chinhu hachidahika kwa wanhu, kwa
Mulungu chodahika.”
28 Maabaho Petili kalonga, “Lola! Cheye chileka vinhu vetu
vose na kukuwinza weye.”
29 Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, munhu yoyose
yoyalekile kaye yake, hebu muke wake, hebu ndugu, hebu
tati yake na mami yake, hebu wana, kwa ichimu cha Ufalume
wa Mulungu,
30 kezahokela vingi miyanza mingi ng'hani muna zisiku
zino za sambi na ugima wa siku zose muna ulusita lukwiza.”

Yesu kolonga lweketatu mbuli ya ifa yake na kuzilibuka kwake
(Masayo 20:17-19; Maliki 10:32-34)

31 Yesu kawasola waja wanahina wake longo na waidi,
kawalongela, “Tegelezeni! Chohita Yelusalemu, na chila
chinhu chochandikigwe na walotezi wa Mulungu kwa mbuli
ya Mwana wa Munhu chizalawilila.
32 Kwaviya kezakwikigwa mmakono ya wanhu weli siyo
Wayahudi, nawo wezamzeha na wezamuliga na wezambwa-
julila mate,
33 wezamulanha mibalati, maabaho wezamkoma. Mbali
siku nhatu hamwande, kezazilibuka.”
34 Mbali wanahina hawavimanyile chinhu icho kwaviya
fambulo da mbuli iyo dikala difisigwa kumwawo, na
hawayamanyile yalongigwe.

Yesu komuhonya chipofu
(Masayo 20:29-34; Maliki 10:46-52)

35 Yesu viyakalile habehi kufika Yeliko, munhu imwe
chipofu kakala mumgwazo ya inzila kopula.
36 Viyahulike lung'husesa lwa wanhu lwofosa, kauza,
“Kuna choni?”
37 Wamulongela, “Yesu wa Nazaleti kofosa.”
38 Nayo kalandula dizi, “Yesu! Mwana wa Daudi! Niwonele
ubazi!”
39 Wanhu wowalongole wambwakila na kumulongela
yanyamale, mbali yeye kaiyoha kulandula dizi, “Mwana wa
Daudi, niwonele ubazi!”
40 Yesu kema, kawalongela wanhu wamgale kumwake.
Chipofu ija viyafikile habehi, Yesu kamuuza,
41 “Kolonda nikutendele choni?”
Kamwidika, “Mndewa, nolonda kuwona.”
42 Yesu kamulongela, “Lola! Kunihuwila kwako kukuho-
nya.”

43 Bahobaho chipofu ija kadaha kuwona, kamsondelela
Yesu kuno komwing'ha hewela Mulungu. Wanhu viwa-
wonile ivo, ivia wamtunhiza Mulungu.

19

Yesu na Zakayo

1 Yesu kahita bululu da Yeliko na kakala kofosa umo.
2 Uko kukala na mkulu wa wasola kodi yoyatangigwe Za-
kayo, nayo kakala tajili.
3 Munhu iyo kalonda kumuwona Yesu ni munhu wa vilihi,
mbali kapotigwa kwa ichimu cha lung'husesa lwa wanhu, na
kwaviya yeye kakala nguhi.
4 Ivo kakimbila kuulongozi, kakwela mchanyha mumbiki
wa mkuyu muladi yamuwone Yesu, kwaviya Yesu kezafosela
nzila ija.
5 Yesu viyafikile hanhu haja, kalola uchanyha, kamulon-
gela Zakayo, “Zakayo, hulumuka hasi hima, kwaviya niza-
kala kuikaye yako diyelo.”
6 Ivo Zakayo kahulumuka hasi hima hima na kamuhokela
Yesu kwa deng'ho kulu.
7 Wanhu wose wowawonile ivo, wandusa kulongelela, “Ko-
hita kukala na ‘muhasanyi!’ ”
8 Mbali Zakayo kema, kamulongela Yesu, “Mndewa, lola!
Nizaweng'ha ngayengaye nusu ya vinhu vangu, na ya-
hawa nimuhoka munhu yoyose chinhu, nizamuliha miyanza
mine.”
9 Yesu kamulongela, “Diyelo ukombola ufika mwiikaye ino,
kwaviya ino nayo ni lukolo lwa Bulahimu.
10 Kwaviya Mwana wa Munhu keza kuzahila na kukom-
bola wanhu wowagile.”

Simwe da watumwa longo
(Masayo 25:14-30)

11 Wanhu wakala wogendelela kumtegeleza Yesu. Kwaviya
kakala habehi na Yelusalemu, na kwaviya wanhu wagesa
kuwa Ufalume wa Mulungu wizawoneka chipindi chiya
chiya, kawalongela simwe.
12 Kawalongela, “Kukala na munhu imwe wa lukolo lwa
chifalume, kafunga mwanza kuhita isi ya kutali muladi yak-
wezigwe kuwa Mfalume, maabaho yabwele ukaye.
13 Yang'hali kusegela, kawatanga watumwa wake longo,
kamwing'ha chila imwe hela, ilingile ya mshahala miyezi
mitatu, kawalongela, ‘Ichuluzileni mbaka vondanibwele.’
14 Mbali wanhu wa bululu jake wamwihila, ivo wawa-
longela wanhu wahite wakamuluvye, ‘Hachimulonda ino
yachilangulize.’

15 “Vilofosile lusita lutali mfalume, kabwela. Maabaho
kawalongela watumwa woyaweng'hile hela watangigwe
haulongozi wake muladi yavimanye faida yoyapatile.
16 Msang'hani wa mwanduso keza, kalonga, ‘Mwenevale,
hela yako igala faida ya mafungu longo.’
17 Nayo kamulongela, ‘Kutenda goya, msang'hani unogile!
Kwaviya kukala mwaminika muna ichinhu chidodo, nizak-
wika uwe mulangulizi muna yamabululu longo.’
18 Msang'hani wekaidi keza, kamulongela ‘Mwenevale,
hela yako igala mafungu matano ya yaja youning'hile.’
19 Mwenevale wake kamulongela, ‘Weye nawe kwizakuwa
mkulu munayamabululu matano.’
20 “Mtumwa imwenga keza, kalonga, ‘Mwenevale, ino iyo
hela yako, niifisa muna ichibindo.
21 Nikudumba kwaviya weye kwa munhu mkali. Kosola
vinhu vohuvikile bule, na kogobola vohuvihandile bule.’
22 Mwenevale kamulongela, ‘Weye mtumwa wihile! Niza-
kutagusa kwa mbuli yako mwenyewo. Kunimanya kuwa
niye namunhu ndala, yonisola vinhu vosivikile bule, na ku-
gobola vosihandile bule.
23 Habali huikile hela yangu kuingama, muladi vondanib-
wele nisole hamwe na faida?’
24 “Maabaho kawalongela waja wowemile habehi, ‘Muho-
keni hela izo mukamwing'he ija mwene mafungu longo.’
25 Nawo wamulongela, ‘Mwenevale, mbali yeye kanayo
mafungu longo!’
26 Naye kawedika, ‘Nowalongela kweli, ija yeli na chinhu
kezakongeziligwa, na ija yelibule chinhu, kezahokigwa hata
chiya chidodo chiyelinacho.
27 Na sambi waja wehi wangu, waja hawanilonda niwe
mfalume, wagaleni hano muwakome haulongozi wangu!’ ”

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa kudeng'heleligwa
(Masayo 21:1-11; Maliki 11:1-11; Yohana 12:12-19)

28 Yesu viyamalile kulonga yano, kawalongolela kuhita
Yelusalemu.
29 Viyakalile habehi kufika Besaniya na Besifage, munau-
mulima woutangigwa Mizaituni, kawatuma wanahina wake
waidi walongole,
30 kawalongela, “Hiteni kunaichibululu chili haulongozi
wenu. Vondamwingile munaichibululu icho, mwizamfika
mwana chihongwe kafungigwa, yang'hali hanakweligwa na
munhu. Mfunguleni mungale hano. 31 Munhu yoyose ya-
hamuuzani, ‘Habali momfungula?’ Mumulongele, ‘Mndewa
komulonda.’ ”

32 Na watumigwa waja wowatumigwe wahita na wawona
fana Yesu viyawalongele.
33 Viwakalile womfungula mwana chihongwe, wenyewo
wawauza, “Vino habali mwomfungula mwana chihongwe?”
34 Nawo wedika, “Mndewa komulonda.”
35 Wamgala kwa Yesu, wanzanza viwalo vawo mchanyha
ya mwana chihongwe na wamkweza Yesu uchanyha yake.
36 Na viyakalile muumwanza, wanhu wanzanza viwalo
vawo mwiinzila.
37 Viyakalile habehi na kufika Yelusalemu, kuna umuhu-
lumuko wa mulima wa Mizaituni, lung'husesa lukulu lwa
wanahina wake lwandusa kutowa lukenze na kumtunhiza
Mulungu kwa dizi kulu, kwa ichimu cha sang'hano zose za
udahi zowaziwonile.
38 Walonga,
“Mulungu kamtemela mate mfalume yokwiza kwa zina da
Mndewa!
Mulungu kachipatila tindiwalo kuulanga,
na ukulu kuchanyha ng'hani kuulanga!”
39 Mafalisayo wamwenga wowakalile muna lung'husesa
luja wamulongela Yesu, “Mfundiza, wazume wanahina wako
wanyamale!”
40 Yesu kawedika, “Nomulongelani, wahanyamala wano,
mabwe yezakwandusa kuguta.”

Yesu kodililila bululu da Yelusalemu

41 Yesu viyafikile habehi na kudiwona bululu da
Yelusalemu, kadililila,
42 kalonga, “One uvimanyile chinhu chochilondeka kuku-
galila tindiwalo! Mbali lelo chifisigwa mmeso yako.
43 Kwaviya siku yozakwiza, wehi wako vondawakuzengele
mhongono, wezakuzunguluka na kukuminyaminya banzi
zose.
44 Wezakuhonda weye na wanhu weli mgati mmwako.
Hawezakulekela hata dibwe hachanyha ya dimwenga
kwaviya haimanyile siku iyokwiza Mulungu kukukombola!”

Yesu kokwingila Mwiikaye ya Mulungu
(Masayo 21:12-17; Maliki 11:15-19; Yohana 2:13-22)

45 Maabaho Yesu kengila Mwiikaye ya Mulungu, kandusa
kuwawinga kunze wanhu wowakalile wochuuza vinhu.
46 Kawalongela, “Yandikigwa, ‘Kaye yangu izakuwa kaye
ya nhambiko.’ Mbali mweye moitenda kuwa mwina wa
wabavi!”
47 Chila siku Yesu kakala kofundiza Mwiikaye ya Mulungu.
Wakulu wa Nhambiko na wafundiza Malagilizo na wakulu
wa wanhu, wakala wozahila nzila ya kumkoma,

48 mbali wapuwa cha kutenda kwaviya wanhu wose
wakala wolonda ng'hani kumtegeleza.

20

Mbuli ya udahi wa Yesu
(Masayo 21:23-27; Maliki 11:27-33)

1 Siku dimwe Yesu kakala Mwiikaye ya Mulungu kofundiza
wanhu na kupetela Mbuli Inogile. Wakulu wa nhambiko na
wafundiza Malagilizo hamwe na walala wamwizila,
2 wamuuza, “Chilongele, kotenda mbuli zino kwa udahi wa
yelihi? Vino yelihi yakwing'hile udahi uno?”
3 Yesu kawedika, “Na niye nizawauza mbuli imwe, nilonge-
leni,
4 yelihi yoyamwing'hile Yohana udahi wa kubatiza, vino
Mulungu hebu wanhu?”
5 Wandusa kuiuzagiza wenyewo, “Chilonge choni? Fana
chihalonga ‘Ulawa kuulanga,’ kezalonga, ‘Lelo habali hamu-
muhuwile Yohana?’
6 Na chihalonga, ‘Ni wanhu,’ wanhu wose wezachitowa
na mabwe kwaviya wose wotogola kuwa Yohana kakala
mulotezi wa Mulungu.”
7 Ivo wamwidika, “Hachivimanyile bule yelihi
yoyamwing'hile Yohana udahi wa kubatiza.”
8 Yesu kawalongela, “Na niye siwalongelani kuwa notenda
mbuli zino kwa udahi wa yelihi.”

Simwe da walimi wa mgunda wa mizabibu.
(Masayo 21:33-46; Maliki 12:1-12)

9 Yesu kawalongela wanhu simwe dino, “Munhu imwe
kalima mgunda wa mizabibu. Keka walimi, maabaho kahita
kunaiisi imwenga kakala siku mengi.
10 Na chipindi cha kwaha nzabibu vichifikile, kamtuma
mtumwa imwe yahite kwa walimi waja muladi wamwing'he
nzabibu. Mbali walimi waja wamtowa mtumwa ija na wa-
muwinga makono muhala.
11 Ivo kamtuma mtumwa imwenga. Iyo nayo wamtowa
iviya na wamtendela mbuli zihile na wamuwinga makono
muhala.
12 Kamtuma kaidi mtumwa weketatu. Ino nayo wamguma
mabanha, wamwasa kunze.
13 Maabaho munhu ija mwene mgunda kaiuza mwenyewo,
‘Nitende choni? Nizamtuma mwanangu yonimulonda
ng'hani, langi yeye wezamtegeleza!’
14 Mbali walimi viwamuwone iyo, wailongela wenyewo,
‘Ino iyo muhazi. Chimkome na uhazi wizakuwa wetu!’

15 Ivo wamulava kunze ya mgunda wa mizabibu, wamkoma.”

Maabaho Yesu kawauza, “Vino mwene mgunda kezawatenda choni walimi wawo?

16 Kezakwiza na kezawakoma walimi wose, na kezaweng'ha mgunda uja wanhu wamwenga.”

Wanhu viwahulike yayo, walonga, “Mbe! Sekeiwe ivo!”

17 Mbali Yesu kawalola, maabaho kawauza, “Mbuli ino fambulo jake choni,

‘Dibwe dowalemile wazenzi kuzengela,
diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela’?

18 Chila munhu yondayagwe munzengo uwo kezabenekabeneka, na yoyose yondaungwile uzamsaganha.”

Mbuli ya kuliha kodi kwa Kaisali
(Masayo 22:15-22; Maliki 12:13-17)

19 Wafundiza Malagilizo na wakulu wa nhambiko walonda wangwile Yesu bahobaho, kwaviya wavimanya kuwa Yesu kalonga simwe diya kuwalonga wawo. Mbali wakala wowadumba wanhu.

20 Ivo wakala wozahila nzila. Wawatuma wanhu wowaitendile wanoga, muladi wamgwile Yesu kwa mbuli zake, wadahe kumgala kwa mkulu wa ufalume wa Loma.

21 Wanhu wawo wamuuza, “Mfundiza chovimanya kuwa weye kolonga na kufundiza vinhu vinogile. Chovimanya hulola ukulu wa munhu, mbali kofundiza viya Mulungu viyolonda wanhu watende kwa ukweli.

22 Chilongele, vino vinoga kuliha kodi kwa Kaisali, hebu havinogile bule?”

23 Mbali Yesu kavimanya kuwa wakala walonda kungeza, ivo kawalongela,

24 “Nilagusileni sente. Vino ina chihanga na zina va yelihi?”

Wamwidika, “Va Kaisali.”

25 Ivo Yesu kawalongela, “Mwing'heni Kaisali vili va Kaisali, na mwing'heni Mulungu vili va Mulungu.”

26 Ivo hawadahile bule kumgwila kwa mbuli zake haulongozi ha wanhu. Wazanywa kwaviya viyedike, wanyamala hupi.

Mbuza kusonhela uzilibuko
(Masayo 22:23-33; Maliki 12:18-27)

27 Maabaho Masadukayo wamwenga, wanhu wowolonga kuwa kwabule uzilibulo, wamuhitila Yesu, wamuuza,

28 “Mfundiza, Musa kachandikila. ‘Munhu yahadanganikiligwa na ndugu yake mwene muke, mbali ndugu yoyadanganike kabule mwana, munhu iyo kolondeka yamsole mgane iyo muladi yanpatile ndugu yake wana.’

29 Lelo kukala na ndugu saba. Wa mwanduso kasola muke,
kadanganika helekile wana.
30 Na wekaidi kamsola muke iyo, nayo kadanganika bila
kweleka wana.
31 Maabaho weketatu kamsola, na iviya wose saba
wamsola, mbali wose wadanganika hawelekile wana.
32 Kuuhelelo, muke ija nayo kadanganika.
33 Hambwe munaisiku ya uzilibuko muke iyo kezakuwa wa
yelihi? Kwaviya wose saba wamsola."
34 Yesu kawedika, "Wanhu wa siku zino wosola na ku-
soligwa.
35 Mbali waja wowasaguligwe kuzilibuka na kupata ugima
wa siku zose, hawezasola wala kusoligwa.
36 Wezakuwa fana wasenga wa kuulanga na
hawezadanganika bule. Wawo ni wana wa Mulungu
kwaviya wazilibuka.
37 Mbali kwa mbuli ya wanhu wowadanganike kuzilibuka,
hata Musa kalagusa ivo muna imbuli ya chibago chochik-
waka, baho viyamtangile Mndewa kuwa ni 'Mulungu wa
Bulahimu na Mulungu wa Isaka na Mulungu wa Yakobo.'
38 Nayo siyo Mulungu wa wowadanganike mbali ni Mu-
lungu wa wagima, kwaviya wose wokala kumwake wana
ugima."
39 Wafundiza Malagilizo wamwenga walonga, "Mfundiza,
kulonga goya!"
40 Wala habule munhu yamgezile kumuuza mbuli
zimwenga kaidi.

Swali kusonhela Masiya
(Masayo 22:41-46; Maliki 12:35-37)

41 Maabaho Yesu kawauza, "Habali wanhu wolonga kuwa
Chilisito kezakuwa Mwana wa Daudi?
42 Kwaviya Daudi mwenyewo kolonga munaichitabu cha
Zabuli,
'Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
Ukale ubanzi wangu wa kulume.
43 Mbaka niweke wehi wako
hasi ya magulu yako.'
44 Daudi mwenyewo komtanga Chilisito, 'Mndewa.' Vilihi lelo
yadahe kuwa mwanage?"

Yesu kowazuma wafundiza wa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa
(Masayo 23:1-36; Maliki 12:38-40)

45 Na wanhu wose viwakalile womtegeleza, Yesu kawalon-
gela wanahina wake,

46 “Muiteganye na wafundiza Malagilizo. Wawo wolonda
kugenda wayawala viwalo vitali na kulamsigwa muna ya-
magulilo kwa nhunya. Iviya wolonda kukala vigoda va
kuulongozi muna zikaye za kutosela na muna yamadugila.
47 Wowabamanya wagane na kwa udelenya wotosa nhosa
nhali. Wawo wezatagusigwa ng'hani.”

21

Nhosa ya mgane
(Maliki 12:41-44)

1 Yesu kalola kose, kawawona matajili woguma sadaka
zawo muna ichitanda cha nhosa.
2 Iviya kamuwona mgane imwe ngayengaye koguma sente
mbili ndodo.
3 Kalonga, “Nowalongela vino, mgane ino kalava nyingi
kufosa wose.
4 Kwaviya wanhu wano wose walava vinhu vovisigale
muna ivinhu vawo, mbali ino muna ungayengaye wake
kalava vose viyelinavo.”

Yesu kolonga mbuli ya kunangigwa kwa Kaye ya Mulungu
(Masayo 24:1-2; Maliki 13:1-2)

5 Wanahina wamwenga wakala wolonga mbuli ya Kaye ya
Mulungu voihambigwe kwa mabwe yanogile, na nhosa za
wanhu zozilavigwe kwa Mulungu. Yesu kalonga,
6 “Moyawona mabwe yano? Siku yokwiza, hadizasigala
dibwe mchanyha ya dibwe dimwenga, chila dibwe dizak-
wasigwa hasi.”

Magayo na manhesa
(Masayo 24:3-14; Maliki 13:3-13)

7 Wanhu wamuuza Yesu, “Mfundiza, chilongele mbuli zino
zizalawilila zuwaki vino vinhu ivo vizalawilila zuwaki? Na
chilaguso chaki chondachilawilile kulagusa kuwa mbuli zino
zahabehi kwiza?”
8 Yesu kawalongela, “Muiteganye, sekemwize kuvwiz-
iligwa. Kwaviya wengi wezakwiza kwa zina jangu na ku-
longa, ‘Niye ni Chilisito,’ na ‘Lusita lufika!’ Mbali mweye
sekemuwawinze.
9 Muhahulika mbuli za ng'hondo na migomo,
sekemudumbe, kwaviya vinhu ivo vizalawilila teng'hu,
mbali uhelelo hawili habehi bule.”
10 Maabaho Yesu kagendelela kulonga, “Wanhu wa isi
imwe wezaitowa na wanhu wa isi imwenga, na ufalume
wizaitowa na ufalume.
11 Kwizakuwa na migudemeko mikulu ya isi na nzala
na mitamu chila hanhu. Na kwizakuwa na vinhu va
kudumbigwa na vilaguso vikulu vya kuulanga.

12 Mbali yang'hali kulawilila yayo yose, wezamgwilani na
kumdununzani. Wezamgalani muna zikaye za kutosela, na
muna ivifungo, na wezawagalani haulongozi ha wafalume
na watawala kwaviya munihuwila.
13 Chino chizakuwa chipindi chenu chinogile cha
ukalangama wa Mbuli Inogile.
14 Mbali muvimanye munaimizoyo yenu, sekemugese-gese
vondamwidike.
15 Kwaviya niye nizamwing'hani mbuli za kulonga hamwe
na ubala, na wehi wenu wose hawezadaha kuihuma nayo na
kuilema.
16 Na mweye mwiza mwizabidukigwa na tati zenu, na
mami zenu, na ndugu zenu, na wakaya wayenu, na mamb-
wiya zenu. Nawo wezawakoma wamwenga wenu.
17 Wanhu wose wezamwihilani kwa ichimu cha kuniwinza
niye.
18 Mbali hata mvili umwe muna yamatwi yenu hawizak-
waga.
19 Mbali yondayafunye umoyo mbaka kuhelelo kezakuwa
mgima.

Yesu kolonga mbuli ya kunangigwa kwa Yelusalemu
(Masayo 24:15-21; Maliki 13:14-19)

20 “Vondamuwone bululu da Yelusalemu digubikigwa na
wakalizi, muvimanye kuwa siku za kubomoligwa kwake
zahabehi.
21 Baho waja weli muna iisi ya Yudeya wakimbilile kuimil-
ima, na weli mgati ya mabululu walawe kunze, na wose weli
mmigunda sekewengile munadibululu.
22 Kwaviya yayo yezakuwa siku za nhaguso muladi yaja
yose yandikigwe yalawilile.
23 Wezagaya wene wimo na wokong'heza siku izo!
Kwaviya kwizakuwa na manhesa mengi muna iisi, na
Mulungu kezawatagusa wanhu wa isi ino.
24 Wezakomigwa kwa mizele, na wezasoligwa fana wa-
fungwa mwiizisi zose. Bululu da Yelusalemu dizabojogigwa
na wanhu weli siyo Wayahudi, mbaka chipindi chawo
ngayengaye vondachifike.

Kwiza kwa Mwana wa Munhu
(Masayo 24:29-31; Maliki 13:24-27)

25 “Kwizakuwa na vilaguso lusita ulwo, zuwa dizakumigwa
ziza muna mwezi hawizalava mulenge wake na nhondo
zizalagala kulawa kuulanga. Wanhu mwii isi wezagaya
kwa ichimu cha kudumba uvumi wa bahali na msung'he-
msung'he wake.

26 Wanhu wezasinduka kwa kudumba, na kulolela mbuli
yondailawilile munaiisi yose, kwaviya ludabwa wa kuulanga
wizatingisika.
27 Maabaho wezamuwona Mwana wa Munhu kokwiza
mmawingu kwa ludabwa na utunhizo mkulu.
28 Na baho vinhu ivo vondavanduse kulawilila, msan-
galale. Mwime, mwinule matwi yenu kwaviya ukombola
wenu wahabehi."

Fundizo da mbiki wa mkuyu
(Masayo 24:32-35; Maliki 13:28-31)

29 Maabaho Yesu kawalongela simwe dino, "Loleni mbiki
wa mtini na mibiki imwenga yose.
30 Muhawona mayani yake yokwandusa kusuka, movi-
manya kuwa vuli dahabehi.
31 Na mweye iviya muhawona vinhu ivo volawilila, muvi-
manye kuwa Ufalume wa Mulungu wa habehi.
32 "Nowalongelani kweli, wanhu wa ulelo uno hawezafosa
bule mbaka vinhu ivo vilawilile.
33 Isi na ulanga vizasegela, mbali mbuli zangu hazizasegela
ng'o.

Mukale meso

34 "Muiteganye! Mizoyo yenu sekeisoligwe na ndiya na
umelo, kupatika na kugaiya ugima uno, muvimanye kuwa
siku ija izakwiza kwa kuwedukiza.
35 Kwaviya ivo vondayawezile wanhu wose wowokala
chila hanhu muna isi yose.
36 Ivo kaleni meso siku zose, mutambike mudahe kukom-
boka muna iyayo yose yonda yalawilile, na kwima haulon-
gozi ha Mwana wa Munhu."
37 Chila siku Yesu kakala kofundiza Mwiikaye ya Mulungu,
na ichilo kohita kuumulima wa Mizaituni na kukala uko.
38 Na wanhu wose wakala wolamka imitootondo na wahita
kuna Ikaye ya Mulungu muladi wamtegeleza.

22

Mpango wa kumkoma Yesu
(Masayo 26:1-5; Maliki 14:1-2; Yohana 11:45-53)

1 Dugila da magate hayanagumigwa lusu doditangigwe
Dugila da Pasaka dikala habehi.
2 Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo wakala
wozahila nzila ya kumkoma Yesu chinyele, mbali wakala
wowadumba wanhu.

Yuda kotogola kumkoma Yesu
(Masayo 26:14-16; Maliki 14:10-11)

3 Maabaho Lufyende kamwingila Yuda yoyatangigwe
Isikaliyoti, imwe wa iwaja wanahina longo na waidi.
4 Ivo kahita kwa wakulu wa nhambiko na wakalizi wa kaye
ya Mulungu, kalonga nawo viya vondayamuhinduke Yesu.
5 Nawo wadeng'helela na watogola kumwing'ha hela.
6 Yuda katogola na kandusa kuzahila nzila ya kumuhin-
duka Yesu bila wanhu kuvimanya.

Yesu koisasala kuja ndiya ya Pasaka
(Masayo 26:17-25; Maliki 14:12-21; Yohana 13:21-30)

7 Siku ya magate hayanagumigwa lusu ifika. Iviya ikala
siku yoilondeka kuchinja wana ng'hondolo wa dugila da
Pasaka.
8 Ivo Yesu kawatuma Petili na Yohana, kawalongela,
“Hiteni mkachisasalile Pasaka chije.”
9 Nawo wamuuza, “Kolonda chikasasale kulihi?”
10 Kawedika, “Vondamuhite kudibululu, mwizaiting'hana
na mulume kaitwika nongo ya mazi. Mumsondelele mbaka
muna ikaye yonda yengile,
11 mulongeleni mwene kaye, ‘Mfundiza kokuuza, chakulihi
chiheleto cha wageni, nije Pasaka hamwe na wanahina
wangu?’
12 Nayo kezawalagusani chiheleto chikulu chili uchanyha
chochikigwe goya. Na mweye sasaleni umo.”
13 Wahita na wafika chila chinhu fana Yesu viyawalongele,
nawo wasasala ndiya ya Pasaka.

Ndiya ya Mndewa ya ichigulogulo
(Masayo 26:26-30; Maliki 14:22-26; 1 Wakolimso 11:23-25)

14 Saa viifikile, Yesu kawasola watumigwa wake na kukala
nawo mwiimeza.
15 Kawalongela, “Nolonda ng'hani kuja ndiya iyo ya Pasaka
hamwe na mweye ning'hali sinagazigwa!
16 Kwaviya nowalongelani, Ino iyo Pasaka ya uhelelo noja
na mweye mbaka honda ikamilike muna Ufalume wa Mu-
lungu.”
17 Maabaho Yesu kasola nhungo, kamwing'ha hewela Mu-
lungu, maabaho kalonga, “Soleni muig'we wose.
18 Nowalongelani, kusongela sambi sizakung'wa bule divai
ya mzabibu mbaka Ufalume wa Mulungu vondawize.”
19 Maabaho kasola gate, kamwing'ha hewela Mulungu,
kadimogola na kaweng'ha wanahina wake, kalonga, “Luno
ulo lukuli lwangu woulavigwa kwa ichimu chenu. Tendeni
vino kwa kunikumbuka niye.”
20 Iviya viyakomeleze kuja, kaweng'ha inhungo na ku-
longa, “Nhungo ino ni lagano da sambi da Mulungu dodigu-
bikigwe na damu yangu yoikwitika kwa ichimu chenu.

21 “Mbali loleni! Munhu ija yonda yanihinduke kabahano
koja hamwe na niye!
22 Mwana wa Munhu kezadanganika fana Mulungu
viyalondile, mbali kezagaya ng'hani munhu ija
yoyomuhinduka!”
23 Wandusa kuiuzagiza wenyewo yelihi viweli kezatenda
chinhu icho.

Yelihi yeli mkulu

24 Iviya wandusa kuibishila yelihi kezakuwa mkulu mwa
iwawo wose.
25 Yesu kawalongela, “Wafalume wa wanhu weli siyo
Wayahudi wowatawala wanhu kwa ludabwa, na waja wene
udahi kumwawo wotangigwa ‘Mbwiya wa wanhu.’
26 Mbali kumwenu mweye si ivo bule. Ija yeli mkulu
nayawe fana mdodo kuwafosa wose, na mulangulizi yawe
fana mtumigwa.
27 Kwaviya yelihi yeli mkulu? Ija yokala hasi yoja, hebu ija
yosasala ndiya? Ni ija yokala hasi yoja. Mbali niye ni munhu
yoyosang'hanila mgati yenu.
28 “Na mweye iyo womukalile na niye munaukugezigwa
kwangu.
29 Na niye nomwing'hani mweye ufalume, fana Tati yangu
viyaning'hile niye.
30 Mwizakuja na kung'wa mwiimeza yangu muna ufalume
wangu, na kukala muna ivigoda va chifalume na kuwatagusa
makabila longo na maidi ya Isilaeli.

Yesu kolonga kuwa Petili kezambela
(Masayo 26:31-35; Maliki 14:27-31; Yohana 13:36-38)

31 “Saimoni, Saimoni! Nitegeleze! Lufyende kawalonda
yapate kuwagola wanogile na wehile fana mulimi viyobeta
uhemba.
32 Mbali nikutambikila weye, Saimoni, muladi uhuwilo
wako sekeuhunguke, na weye vondaubwele kaidi
wagangamize ndugu zako.”
33 Petili kamulongela, “Mndewa, niye natayali kugenda na
weye mwiichifungo, na hata kudanganika na weye!”
34 Yesu kamulongela, “Nokulongela Petili, diyelo nzogolo
yang'hali hanakwika bule, weye kwizanibela miyanza mi-
tatu kuwa hunimanyile bule.”

Muisasale kwa chipindi cha magayo

35 Maabaho Yesu kawauza wanahina wake, “Baho vinim-
tumileni mweye mwabule mfuko hebu mkoba hebu vilatu,
muhungukiligwa na chinhu chochose?”
Wamwidika, “Hachihungukiligwe na chinhu bule.”

36 Yesu kawalongela, “Mbali sambi yoyose yeli na mfuko
nayausole, na umkoba iviya. Na yoyose yelibule zele, nay-
achuuze koti jake yakagule zele.
37 Nowalongela maandiko yoyolonga, ‘Nayo kezapetigwa
hamwe na wanhu wabananzi,’ yezakuwa kweli. Kwaviya
yose yandikigwe kwa ichimu changu yolondeka kulawilila.”
38 Wanahina walonga, “Mndewa, lola, hano hana mazele
maidi!”
Kawalongela, “Ifaya.”

Yesu kotosa kulugongo lwa Mizaituni
(Masayo 26:36-46; Maliki 14:32-42)

39 Yesu kahita kunaumulima wa Mizaituni fana viyazow-
ele, wanahina wake nawo wamsondelela.
40 Viyafikile uko, kawalongela, “Toseni muladi
sekemugezigwe.”
41 Maabaho kawaleka, kahita hanhu hatali chidogo ha
munhu kwasa dibwe. Katumbala mavindi, katosa,
42 “Tata, ihadahika, unisegezele nhungo ino ya manhesa.
Mbali siyo fana vonilonda niye, mbali youlonda weye yaten-
deke.”
43 Baho mtumigwa kulawa kuulanga kamulawilila na
kumwing'ha ludabwa.
44 Nayo kwaviya viyakalile muna uzidilwa, kaiyoha
ng'hani kutosa. Fuguti jake diwa fana viya madondo ya
damu yoyolagala hasi.
45 Viyakomeleze kutosa, kawahitila wanahina wake.
Kawafika wagona nhongo, wakala na usungu.
46 Kawalongela, “Habali mogona? Lamkeni toseni muladi
sekemugezigwe.”

Yesu kogwiligwa
(Masayo 26:47-56; Maliki 14:43-50; Yohana 18:3-11)

47 Yesu viyakalile kogendelela kulonga, lung'husesa lwa
wanhu weza na munhu imwe yotangigwa Yuda, imwe wa
wanahina longo na waidi kawalongolela. Kamkwenhukila
Yesu kamulamsa kwa kamnonela.
48 Mbali Yesu kamulongela, “Yuda, kombiduka Mwana wa
Munhu kwa kumnonela?”
49 Na wanahina wowakalile hamwe na Yesu viwawone
yoyalawilile, wauza, “Mndewa, chiwatowe na mipanga?”
50 Imwe wawo kamtowa mbande mtumigwa wa Mkulu wa
nhambiko, kamkanha gutwi da kulume.
51 Mbali Yesu kalonga, “Sekemutende ivo kaidi!”
Kamwamha gutwi na kumuhonya.

52 Maabaho Yesu kawalongela wakulu wa nhambiko na
wakalizi wa kaye ya Mulungu na walala wowezile kumgwila,
“Vino mwiza na mapanga na malungu fana niye nambavi?
53 Chila siku nikala hamwe na mweye mwi Ikaye ya Mu-
lungu, hamunigwilile bule. Mbali ino iyo saa yenu, ludabwa
lwa ziza lotawala.”

Petili kombela Yesu
(Masayo 26:57-58, 69-75; Maliki 14:53-54, 66-72; Yohana 18:12-18, 25-27)

54 Wamgwila Yesu na wamsola, wahita nayo kwiikaye ya
mkulu wa nhambiko. Petili kawasondelela kwa kutali.
55 Wakong'ha moto hagati ya luhelengo, wakala hamwe.
Nayo Petili kakala nawo.
56 Msang'hani imwe mwanamke viyamuwone kakala baho
kokotela moto, kambunhulila meso, kalonga, “Munhu ino
kakala hamwe na Yesu!”
57 Mbali Petili kabela mbuli iyo, “Mwanamke weye, sim-
manyile bule iyo youmulonga!”
58 Hamwande chidogo munhu imwenga kamuwona Petili
na kalonga, “Weye nayo iviya kwa imwe wawo!”
Mbali Petili kedika, “Aweye, siyo niye bule!”
59 Maabaho hamwande chidogo, munhu imwenga chidogo
kamkanhamiza kulonga, “Ukweli munhu ino kakala hamwe
na Yesu kwaviya yeye nayo ni Ngalilaya!”
60 Mbali Petili kedika, “Aweye munhu weye, sichimanyile
bule choulonga!”
Bahobaho viyakalile kolonga, nzogolo keka.
61 Mndewa kahinduka kamulola Petili. Petili kakum-
buka mbuli ija iyalongeligwe na Mndewa, “Diyelo nzogolo
yang'hali hanakwika bule, weye kwizanibela miyanza mi-
tatu kuwa hunimanyile bule!”
62 Petili kalawa kunze na kalila kwa usungu.

Yesu kozehigwa na kutowigwa
(Masayo 26:67-68; Maliki 14:65)

63 Wanhu waja wowakalile womkaliza Yesu, wakala
wonzeha na kumtowa.
64 Wamgubika yameso na kumuuza, “Lotela! Yelihi yaku-
towile?”
65 Na walonga vinhu vingi va kumuliga.

Yesu mwiidilundo da wakulu wa isi wa Chiyahudi
(Masayo 26:59-66; Maliki 14:55-64; Yohana 18:19-24)

66 Siku isondelele imitondo, walala walangulizi wa bum-
bila da wahuwila wa Chilisito waiting'hana, wakala wakulu
wa nhambiko magogogo na wafundiza Malagilizo ya Musa

yoyamwing'hile Mulungu. Yesu kagaligwa haulongozi wa chitala.
67 Walonga, “Chilongele, weye iyo Chilisito, Mulopozi?”
Yesu kawedika, “Fana nahamulongelani, hamwizanitogola bule,
68 iviya nahawauza, hamwiza kwidika.
69 Mbali kusongela sambi na kugendelela, Mwana wa Munhu kezakala ubanzi wa kulume Mulungu yeli na Ludabwa.”
70 Wose wamuuza, “Vino, weye kwa Mwana wa Mulungu?”
Nayo kawedika, “Mweye molonga. Iyo niye.”
71 Walonga, “Lelo hachilonda wakalangama kaidi? Cheye wenyewo chihulika chiyalongile kwa mulomo wake mwenyewo!”

23

Yesu kogaligwa haulongozi ha Pilato
(Masayo 27:1-2, 11-14; Maliki 15:1-5; Yohana 18:28-38)

1 Maabaho wanhu wose wenuka, wangala Yesu kwa Pilato.
2 Wandusa kumshitaka, walonga, “Chimuwona munhu ino kowagiza wanhu wetu. Kawagoma kuliha kodi kwa Mfalume wa Loma na kulonga yeye ni iyo Chilisito, Mndewa.”
3 Pilato kamuuza, “Weye iyo Mfalume wa Wayahudi?”
Yesu kedika, “Ona, ivo viulonga.”
4 Maabaho Pilato kawalongela wakulu wa nhambiko na uja ulung'husesa lwa wanhu, “Siwona bule chimu cha kumtagusa munhu ino.”
5 Mbali wawo wagangamala kulonga, “Kowakong'hela wanhu waitowe muna uufalume wa Loma kwa mafundizo yake kusongela iisi yose ya Yudeya, kandusila Galilaya mbaka kuno.”

Yesu kogaligwa kwa Helode

6 Pilato viyahulike yayo kauza fana kweli ni munhu wa Galilaya.
7 Na viyavimanyile kuwa Yesu kahasi ya utawala wa Helode, kamgala kwa Helode kwaviya yeye nayo kakala Yelusalemu chipindi icho.
8 Helode viyamuwone Yesu, kadeng'helela kwaviya kakala kolonda kumuwona kwa siku nyingi. Kahulika mbuli zake, na kahuwila kumwona viyotenda mauzauza.
9 Ivo kamuuza Yesu mbuli nyingi, mbali Yesu hedike chochose bule.
10 Wakulu wa nhambiko na wafundiza Malagilizo, wema wamshitaka Yesu kwa ludabwa.

11 Helode na wakalizi wake wamtendela Yesu mbuli zihile
na kunzeha, wamuyawaza walo da chifalume, maabaho
wambweleza kwa Pilato.
12 Siku ija Helode na Pilato wailumba kwa umbwiya, baho
umwaka wakala waihile.

Yesu kotagusigwa kudanganika
(Masayo 27:15-26; Maliki 15:6-15)

13 Pilato kawatanga hamwe wakulu wa nhambiko na
walala na wanhu,
14 maabaho kawalongela, “Mungala munhu ino
kumwangu kwaviya kowakong'hela wanhu waitowe muna
uufalume wa Loma. Niye nilamula mbuli zake haulongozi
wenu, mbali siwonile bule chochose chiyabanange
munazimbuli izo zomumulongeleze.
15 Helode iviya kambweleza munhu ino kumwetu kwaviya
hawonile chiyabanange. Ivo munhu iyo hatendile chochose
chochimulonda yakomigwe.
16 Kwaivo nizamulanha mibalati na nizamulekela.”
17 Chila Dugila da Pasaka Pilato komulekelela mfungwa
imwe.
18 Maabaho lung'husesa lose lwa wanhu walandula ya-
madizi, “Mkome munhu iyo na uchilekele Balaba!”
19 Balaba kakala munhu yekigwe mchifungo kwa kutenda
fujo muna isi na kuwakoma wanhu.
20 Pilato kalonda kumulekelela Yesu, ivo kalonga nawo
mwanza we kaidi.
21 Mbali wawo walandula madizi yawo, walonga,
“Muwambe mumsalaba! Muwambe mumsalaba!”
22 Pilato kawalongela mwanza we ketatu, “Habali? Ino
katenda dilihi dihile? Siwonile bule chinhu chochose chihile
chochimulonda yakomigwe. Ivo kezalanhigwa mibalati na
niza mulekelela.”
23 Mbali walandula madizi yawo kwa ludabwa, walonda
Yesu yawambigwe munausalaba. Kwa madizi yawo
wahuma.
24 Maabaho Pilato kalamula kumtagusa Yesu muladi chi-
wolonda chitendeke.
25 Kamulekela yowamulondile, ija yekigwe mchifungo
kwaviya kowakong'hela wanhu waitowe muna uufalume wa
Loma, kamulava Yesu yakomigwe fana viwalondile.

Yesu kowambigwa mumsalaba
(Masayo 27:32-44; Maliki 15:21-32; Yohana 19:17-27)

26 Wakalizi viwakalile womsegeza Yesu, waiting'hana
na munhu imwe yatangigwe Saimoni munhu wa Chilene
yakalile kolawa kumgunda. Wamgwila na wamtwika msal-
aba yausole kuichisogo cha Yesu.

27 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela, na
wanaake wowakalile womulilila na kumuombolezela.
28 Yesu kawahindukila, na kuwalongela, “Mweye wanaake
wa Yelusalemu, sekemunililile niye, mbali ililileni wenyewo
na wanenu.
29 Kwaviya siku zizakwiza wezalonga, ‘Wamweda
wanaake weli mbasa, zinda hazinakweleka, matombo
hayanakong'heza bule!’
30 Baho wezailongela milima, ‘Chilagalileni,’ na vilima,
‘Chigubikeni.’
31 Kwaviya fana wanhu wahatenda vino kwa mbiki mbisi,
izakuwaze kwa mbiki unyalile?”
32 Wanhu waidi wabananzi iviya wagaligwa muladi
wakomigwe hamwe na Yesu.
33 Viwafikile hanhu hotangigwa, “Bombwe da Ditwi,” baho
wamuwamba Yesu mumsalaba hamwe na waja wabananzi,
imwe ubanzi wake wa kulume na imwenga ubanzi wake wa
kumoso.
34 Yesu kalonga, “Tata, uwawonele ubazi kwaviya hawavi-
manyile bule chiwotenda.”
Wagola viwalo vake kwa kutowa mhiya.
35 Wanhu wemile haja wolola. Wakulu wa Chiyahudi
nawo wakala wonzeha, walonga, “Kawakombola wanhu
wamwenga, leka yaikombole mwenyewo fana yeye Chilisito,
Mulopozi yoyasaguligwe na Mulungu!”
36 Wakalizi iviya wanzeha. Wamuhitila na kumwing'ha
siki,
37 walonga, “Ikombole mwenyewo fana weye Mfalume wa
Wayahudi.”
38 Mchanyha yake wandika vino, “Ino iyo Mfalume wa
Wayahudi.”
39 Imwe wa waja wabananzi wakalile wawambigwa
hamwe na Yesu kamuliga Yesu, kalonga, “Vino weye siyo
Chilisito bule? Ikombole mwenyewo na cheye.”
40 Mbali ija mbananzi imwenga kambwakila miyage, ka-
longa, “Weye humdumba hata Mulungu bule? Weye nawe
kwa muna inhaguso iyo iyo.
41 Cheye chotagusigwa vilondeka, ivo chohokela maliho
yochilondeka kwa ubananzi wetu. Mbali munhu ino ha-
tendile bule chochose chihile.”
42 Maabaho kamulongela Yesu, “Yesu, nikumbuke viwonda
wize na Ufalume wako!”
43 Yesu kamulongela, “Ukweli nokulongela, diyelo kwiza-
kuwa na niye Paladiso.”

Ifa ya Yesu
(Masayo 27:45-56; Maliki 15:33-41; Yohana 19:28-30)

44 Ikala fana sita imisi, ziza ditanda mwiisi yose, mbaka fana kenda
45 kwaviya zuwa dihunguka bung'hulo jake. Maabaho panzia da Kaye ya Mulungu ditulika vihande vidi.
46 Yesu kalila kwa dizi kulu, kalonga, “Tata! Muna yamakono yako nowika muhe wangu.” Maabaho kadanganika.
47 Ija mkulu wa wakalizi gana wa Loma viyawone yoyalawilile, kamtunhiza Mulungu kalonga, “Ukweli munhu ino kakala munhu ino kakala yanogile haulongozi wa Mulungu!”
48 Na wanhu wakalile waiting'hana kulola mbuli izo viwawone yoyalawilile, wahita kumwawo kuno woitowa zihambaga kwa usungu.
49 Mbali wose wowammanyile Yesu na waja wanaake wowamsondelele kulawa Galilaya, wema kwa kutali wolola vinhu ivo.

Yesu kowandigwa
(Masayo 27:57-61; Maliki 15:42-47; Yohana 19:38-42)

50-51 Kukala na munhu imwe zina jake Yosefu mkaya wa Yudeya muna ichibululu chitangigwa Alimasaya. Munhu iyo kakala kanoga, nayo kakala kogozela kwiza kwa Ufalume wa Mulungu. Ingawa kakala imwe wa iwakulu wa chitala cha Wayahudi mbali hachitogole bule chiya chowatendile wayage.
52 Kahita kwa Pilato, kapula yeng'higwe mtufi wa Yesu.
53 Kauhulumusa lukuli lwa Yesu, kaufumba sanda ya chitani, kawika hagati ya dileme disongoligwe muluwe, na dilibule mtufi mgati.
54 Ikala ijumaa, ikala siku ya Kuisasala kwa Isiku ya Mhumulo, na Siku ya Mhumulo ikala habehi kwandusa.
55 Wanaake waja wowakalile womsondelela Yesu kulawa Galilaya, wahita na Yosefu, wahawona hanhu hawikigwe lukuli lwa Yesu.
56 Maabaho wabwela ukaye, wasasala mavuta ya kunung'hila na malihamu.

Muna Isiku ya Mhumulo wahumula fana Malagilizo viyolonda.

24

Yesu kozilibuka
(Masayo 28:1-10; Maliki 16:1-8; Yohana 20:1-10)

1 Jumapili imitootondo ng'hani, wanaake wasola mavuta ya kunung'hila yowayasasale, wahita kudileme.
2 Wafika dibwe diya diwagubike muna dileme dibimbilisigwa hatali na mulomo wa dileme. 3 Wengila muna dileme, mbali hawawone mtufi wa Mndewa Yesu.

4 Viwakalile wazanywa kwa chinhu icho, bahobaho wanhu
waidi wowaiyawale viwalo vizelu chwee wema habehi
nawo.
5 Wanaake waja wazanywa ng'hani na kuidulika hasi,
mbali iwanhu waja wawalongela, “Habali mwonzahila
munhu ngima muna iwanhu wadanganike?
6 Yesu helibaha bule, kazilibuka! Kumbukeni viyawalon-
gele viyakalile muna iisi ya Galilaya,
7 ‘Mwana wa Munhu kolondeka kugeligwa mmakono ya
wahasanyi, nawo wezamuwamba mumsalaba, mbali siku
yeketatu hamwande kezazilibuka.’ ”
8 Maabaho wanaake waja wakumbuka mbuli ija iyawalon-
gele.
9 Wasegela kudileme, wawalongela mbuli ija waja watu-
migwa longo na imwe wa Yesu na wahu wamwenga.
10 Wanaake wowalongile mbuli izo kwa watumigwa
wakala Maliya Magidalena na Yoana na Maliya mami yake
Yakobo na wanaake wamwenga wowakalile hamwe nawo.
11 Mbali watumigwa wa Yesu wawona mbuli izo ziwa-
longile wanaake wawo ni za ubozi, ivo hawatogole bule.
12 Mbali Petili kalawa na kakimbila mbaka kudileme.
Viyafikile, kainama na kusungulila mgati, baho kawona
sanda muhala. Maabaho kabwela ukaye kokwazanywa kwa
icho chochilawilile.

Kuhita Emawu
(Maliki 16:12-13)

13 Muna isiku ija ija, wanhu waidi wowakalile womuwinza
Yesu wakala wohita muna ichibululu chochitangigwa
Emawu, utali wa ugenzi wa mafana maidi kulawa
Yelusalemu.
14 Wakala woilongela mbuli za vinhu vose vovilawilile.
15 Viwakalile woilongela na kuiwuza, Yesu mwenyewo
kalawilila na kuilongoza nawo.
16 Wamuwona, mbali hawammanyile bule.
17 Yesu kawauza, “Ni mbuli zaki zino zimulonga vimu-
genda?”

Wema chidogo wahuzunika.

18 Munhu imwe mwa iwawo yoyatangigwe Kileopasi ka-
muuza, “Vino weye kwa mgeni muna dibululu da Yelusalemu
mbaka huzimanyile mbuli zozilawilile kuja siku zino?”
19 Kawauza, “Mbuli zaki?”

Nawo wamwidika, “Vinhu vovimulawilile Yesu wa Naza-
leti. Munhu iyo kakala mulotezi wa Mulungu yoyodaha
kutenda na kulanguliza haulongozi ha Mulungu na wanhu
wose.

20 Wakulu wa nhambiko na wakulu wetu wamtula kwa
wakulu wa Chilumi yatagusigwe ifa, maabaho kawambigwa
mumsalaba,
21 Chilolela kuwa yeye iyo yonda yaikombole isi ya Isilaeli.
Mbali lelo ni siku yeketatu kusongela vovilawilile vinhu ivo,
22 Iviya, wanaake wamwenga wa chibumbila chetu imi-
tootondo ng'hani wahita kulidileme. Wachazanya ng'hani
kwa kuchilongela
23 hawaufikile bule mtufi wake. Wabwela na kuchilongela
walawililigwa na msenga wa kuulanga yoyawalongele kuwa
Yesu kakala ngima.
24 Maabaho wanhu wamwenga wa chibumbila chetu
wahita kudileme, nawo wafika fana wanaake waja viwa-
longile. Mbali hawamuwonile Yesu bule."
25 Maabaho Yesu kawalongela, "Mbona mweye wabozi
vino! Na mizoyo yenu midala kuhuwila yose yoyalongigwe
na walotezi wa Mulungu!
26 Vino hailondeke bule Chilisito Mulopozi kugazigwa
vilingile vino, na hamwande kwingila muna utunhizo
wake?"
27 Na Yesu kasonga kulonga viya viyandikigwe muna
Yamaandiko Yelile, kasongela chitabu cha Musa mbaka
maandiko ya walotezi wose wa Mulungu.
28 Viwakalile habehi na chibululu chiwakalile wohita, Yesu
katenda fana kolonda kugendelela kumwande.
29 Mbali wamulamba, "Ukale hamwe na cheye, kwaviya
dizuwa diswa, na lwiza lotanda" Ivo, kengila na kukala nawo.
30 Viyakalile hasi na kuja ndiya hamwe nawo, kasola gate,
kamwing'ha hewela Mulungu, kadimogola na kuweng'ha.
31 Bahobaho meso yawo yagubuligwa nawo wammanya,
nayo hawoneke kaidi mmeso yawo.
32 Waiuzagiza wenyewo, "Vino mizoyo yetu hayakile bule
mgati mmwetu viyakalile kolonga na cheye mwiinzila na
kuchilongela goya Maandiko Yelile?"
33 Bahobaho wasegela na kubwela Yelusalemu. Kuja
wawafika watumigwa longo na imwe waiduganya hamwe na
wanhu wamwenga,
34 walonga, "Mndewa kazilibuka kweli! Kamulawilila Sai-
moni!"
35 Maabaho waja wanahina waidi wawalongela chiya
chochiwalawilile mwiinzila, na viya Yesu viyailaguse
viyakalile komogola gate.

Yesu kowalawilila wanahina wake
(Masayo 28:16-20; Maliki 16:14-18; Yohana 20:19-23; Sang'hano 1:6-8)

36 Viwakalile wowalongela mbuli izo, bahobaho Yesu
mwenyewo kema hamwe nawo, kawalamsa, “Tindiwalo na
diwe kumwenu.”
37 Wasinhuka na kudumba, wagesa wawona mzimu.
38 Mbali kawalongela, “Mbona modumba? Habali muna
mkangagile mwiimizoyo yenu?
39 Loleni makono na magulu yangu mmanye iyo niye.
Nyamheni muwone, kwaviya mzimu wabule lukuli wala
mavuha fana vomuniwona.”
40 Viyalongile ivo, kawalagusa makono na magulu yake.
41 Wakala wang'hali hawanatogola bule. Wadeng'helela
na kwazanywa ng'hani. Yesu kawauza, “Muna ndiya yoyose
hano?”
42 Wamwing'ha chihande cha somba yokigwe.
43 Kachisola, kachija wose womulola.
44 Maabaho kawalongela, “Ino iyo mbuli iniwalongele
vinikalile ning'hali hamwe na mweye. Ilondeka vitendeke
vose vovandikigwe kusonhela niye muna yamalagilizo ya
Musa na munaivitabu va walotezi wa Mulungu na Zabuli.”
45 Ivo Yesu kawagubulila nzewele zawo wapate kuya-
manya Maandiko Yelile.
46 Kawalongela, “Yandikigwa vino, Chilisito Mulopozi
kezagazigwa na zuwa deketatu hamwande kezazilibuka.
47 Maabaho wanhu wose weli muna iisi yose, kwan-
dusila Yelusalemu na wolondigwa wapeteligwe kwa zina
jake waleke uhasanyi. Mulungu nayo kezawalekelela uhanyi
wawo.
48 Na mweye iyo wakalangama wa mbuli zino.
49 Niye mwenyewo nizawagalila ija yoyawalaganile Tati
yangu kuwa kezamtuma. Mbali mweye gozeleni muna dib-
wilingu mbaka vondamwing'higwe ludabwa kulawa kuu-
langa.”

Yesu kosoligwa kuhita ku ulanga
(Maliki 16:19-20; Sang'hano 1:9-11)

50 Maabaho kawalongoza kunze ya bululu yawatemele
mate kuhita Besaniya, nayo kenula makono yake uchanyha
na kawatemela mate.
51 Viyakalile kowatemela mate, kawaleka na kasoligwa
kuhita kuchanyha kuulanga.
52 Nawo wamtosela, maabaho wabwela Yelusalemu kwa
deng'ho kulu.
53 Wagendelela kukala muna Ikaye ya Mulungu lusita lose
na kumwing'ha nhogolwa Mulungu.

MBULI INOGILE YANDIKIGWE NA YOHANA

Ulongozi

Mbuli Inogile yandikigwe na Yohana ni chimwe mwa vitabu vine muna Dilagano da Sambi vovisimulila ugima wa Yesu Chilisito. Chila chimwe mwa ivitabu vine vino chotangigwa "Mbuli Inogile." Masayo na Maliki na Luka na Yohana vandikigwa viyadanganike Yesu. Mbuli Inogile ya Yohana yandikigwa na Mtumigwa Yohana, iviya yodahika yandikigwa mwaka 90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Viiwoneka chitabu hachilagusa bule kuwa Yohana niiyo yandike, ila ugenzi wa kwandika wiilinga na 1 Yohana na 2 Yohana na iviya 3 Yohana. Wandikaji wamwenga wakalile uko lusita ulo walonga kuwa Yohana kakala bululu da Efeso, kwa ivo yodahika kuwa chitabu chino chandikigwa muna dibululu da Efeso.

Yohana kolonga funhula funhula malungilo ya chitabu ni kuwataza wanhu kutogola kuwa Yesu Mkombola na Mwana wa Mulungu yeli mgima 20:31. Kwa kuhuwila dino chidahe kuwa na ugima kwa zina jake. Chitabu chandikigwa kwa chimu cha wasomaji wose, kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Mbuli Inogile ya Yohana yoibasakanya chidogo na Mbuli Zinogile zimwenga nhatu. Mbuli Inogile ya Yohana itoma mauzauza yoyasang'hane Yesu na iviya handike ng'hani kusonhela masimwe yake. Na iviya handike mbuli za mana fana viya ubatizo wa Yesu na kugezigwa kuna dibwilingu.

Yeliumo

Yohana kokwandusa Mbuli Inogile muna 1:1-18.

Kaidi kokwandika kusonhela mauzauza yamwenga yoyasang'hane Yesu muna 1:19-12:50.

Maabaho kolonga mengi yoyalawilile muna uugima wa Yesu na kokongeza kudanganika kwa Yesu na uzilibuko wake muna 13:1-20:31.

Kuuhelelo, Yohana kogotola Mbuli Inogile muna isula ya 21 yolonga kusonhela lusita Yesu viyawalawilile kwa wanhu viifosile kuzilibuka kwake na maabaho kolonga lungilo da kwandika chitabu.

Mbuli ya Ugima

1 Baho mwanduso vinhu vose ving'hali havinalumbigwa kukala na imwe yatangigwe Mbuli. Mbuli iyo kakala kwa Mulungu, nayo kakala Mulungu.

2 Kusongela mwanduso Mbuli kakala na Mulungu.

3 Kufosela yeye, Mulungu kalumba vinhu vose, habule
chinhu chilumbigwe bila yeye.
4 Mbuli iyo kakala chandusilo cha ugima, na ugima uwo
ukala bung'hulo kwa wanhu,
5 bung'hulo ijo domwemwesa mudiziza, na ziza hadidahile
bule kudisegeza.
6 Mulungu kamtuma msenga wake, munhu iyo zina jake
Yohana.
7 Yohana keza kuwalongela wanhu mbuli ya bung'hulo,
muladi wanhu wose waihulike na kuihuwila.
8 Yeye mwenyewo hakalile bung'hulo bule, mbali keza
kuwalongela wanhu mbuli ya bung'hulo ijo.
9 Dino dikala bung'hulo da kweli, bung'hulo dodikalile
dokwiza muna iisi yose na kuwamwemwesela wanhu wose.
10 Mbuli kakala mwiisi, na ingawa Mulungu kalumba isi
kufosela yeye, mbali habule munhu muna iisi yammanyile
bule.
11 Keza kumwake mwenyewo, mbali wanhu wake hawa-
muhokele bule.
12 Mbali wanhu wose wowamuhokele na wowamuhuwile,
kaweng'ha udahi wa kuwa wana wa Mulungu.
13 Wana wowelekigwe siyo kwa udahi wa wanhu hebu
kwa lukuli hebu kwa udahi wa munhu mbali kwa udahi wa
Mulungu.
14 Ija yoyatangigwe Mbuli kawa munhu, nayo kakala
hamwe na cheye. Na cheye chiuwona utunhizo wake,
utunhizo wa Mwana Nyachende yoyezile kulawa kwa Tata,
kamema utunhizo na ukweli.
15 Yohana kawalongela wanhu mbuli za munhu iyo. Ka-
landula dizi, “Ino iyo yoniwalongele, ‘Iyo yokwiza kuchisogo
changu ni mkulu kufosa niye kwaviya kakala baho niye
ning'hali sinakwelekigwa.’ ”
16 Kwa mvunyo yake ya ubazi, cheye chose chihokela un-
ovu umwe mchanyha ya unovu.
17 Mulungu kaching'ha Malagilizo kufosela Musa, mbali
unovu na kweli viza kufosela Yesu Chilisito.
18 Habule munhu yoyose yoyamuwonile Mulungu. Mbali
Mwana Nyachende muhala yeli Mulungu kweli, yeli habehi
na Tata, iyo niiyo yoyachitendeze chimmanye Mulungu
viyeli.

Usenga wa Yohana Mbatizi
(Masayo 3:1-12; Maliki 1:1-8; Luka 3:1-18)

19 Uno uwo ukalangama wa Yohana, baho walangulizi wa
Wayahudi kulawa isi ya Yelusalemu viwawatumile wakulu
wa nhoselo na Walawi kuhita kwa Yohana, kumuuza kuwa
yeye kakala yelihi.

20 Yohana halemile bule, mbali katogola gubulagubula,
“Niye sili Chilisito bule yoyasaguligwe na Mulungu
kuwakombola wanhu.”
21 Wamuuza, “Humbe weye kwa yelihi? Weye kwa Eliya?”
Yohana kawedika, “Mbe, si niye bule.”
Wamuuza kaidi, “Vino weye kwa mulotezi wa Mulungu
yoyalongigwe kokwiza?”
Kawedika, “Si niye bule.”
22 Maabaho wamuuza, “Vino weye mwenyewo koilongaze?
Lelo chilongele chikawalongele waja wowachitumile kuku-
uza. Vino weye mwenyewo koilongaze?”
23 Yohana kedika kwa kulonga chiya chiyalongile mulotezi
wa Mulungu Isaya, “Niye na dizi da munhu dotanga kudib-
wilingu, ‘Igoloseni nzila ya Mndewa!’ ”
24 Maabaho wasenga wowatumigwe na Mafalisayo,
25 wamuuza Yohana, “One weye huli Chilisito wala Eliya
wala mulotezi wa Mulungu, lelo habali kobatiza?”
26 Yohana kawedika, “Niye nobatiza kwa mazi, mbali mgati
mmwenu kaumo imwe hamummanyile bule.
27 Iyo niiyo yokwiza hachisogo changu. Niye sifaya hata
kwiinama na kufungula nzabi za vilatu vake.”
28 Yano yose yalawilila uko Besaniya, umwambu wa ul-
wanda lwa Yolodani, Yohana hoyakalile kobatiza.

Mwanang'hondolo wa Mulungu

29 Siku isondelele Yohana kamuwona Yesu komwizila, ka-
longa, “Loleni! Mwanang'hondolo wa Mulungu yoyosegeza
uhasanyi wa isi!
30 Ino iyo yonilongile mbuli zake vinilongile, ‘Kokwiza
munhu kuchisogo changu yeli mkulu kufosa niye kwaviya
kakala baho niye ning'hali sina vumbuka.’
31 Niye mwenyewo nikala simmanyile bule, mbali niza
kubatiza kwa mazi muladi wanhu wa Isilaeli wammanye.”
32 Maabaho Yohana kalava ukalangama uno, “Nimuwona
Muhe kohulumuka kulawa kuulanga fana nziwa na kakala
uchanyha yake.
33 Niye nikala simmanyile bule, mbali ija yanitumile kuba-
tiza kwa mazi kanilongela, ‘Munhu yondaumuwone Muhe
komuhulumukila na kukala mchanyha yake, iyo niiyo yon-
dayabatize kwa Muhe Yelile.’
34 Niye nichiwona chinhu icho, na niye nowalongela kweli,
ino iyo Mwana wa Mulungu.”

Yesu kosagula wanahina wa mwanduso

35 Siku isondelele Yohana kakala haja kaidi hamwe na
wanahina wake waidi.

36 Viyamuwone Yesu kofosa, kalonga, “Loleni!
Mwanang'hondolo wa Mulungu!”
37 Waja wanahina waidi viwamuhulike Yohana kolonga
ivo, wamuwinza Yesu.
38 Yesu kahinduka, kawona womuwinza, kawauza, “Vino
mwozahila choni?”
Wamwidika, “Labi, vino weye kokala kulihi?” Labi fam-
bulo jake mfundiza.
39 Kawedika, “Izoni mwizawona.” Ivo wahita na wawona
hanhu hayakalile kokala Yesu. Ikala yofika saa longo ichigu-
logulo. Nawo wakala na Yesu chigulogulo yose.
40 Andeleya, ndugu yake Saimoni Petili kakala imwe wa
wanhu waidi wowahulike chiya chiyalongile Yohana na ku-
muwinza Yesu.
41 Bahobaho Andeleya kamuwona Saimoni ndugu yake,
kamulongela, “Chimuwona Mulopozi yoyasaguligwe na Mu-
lungu kuwakombola wanhu.” Munhu iyo niiyo Chilisito
Mulopozi.
42 Maabaho Andeleya kamsola Saimoni kamgala kwa Yesu.
Yesu kamulola Saimoni, maabaho kalonga, “Weye kwa
Saimoni mwana wa Yohana, mbali kwizatangigwa Kefa.”
Kefa fambulo jake Petili, Petili fambulo jake luwe.

Yesu kowatanga Filipo na Nasanaeli

43 Siku isondelele Yesu kailunga kuhita Galilaya. Kamu-
wona Filipo, kamulongela, “Niwinze!”
44 Filipo kakala mkaya wa Besisaida, bululu diwakalile
wokala Andeleya na Petili.
45 Filipo kamuwona Nasanayeli, kamulongela, “Chimu-
wona ija mbuli zake zandikigwe na Musa muna ichitabu cha
Malagilizo, na walotezi wa Mulungu iviya wandika mbuli
zake. Niiyo Yesu wa Nazaleti, mwana wa Yosefu.”
46 Nasanayeli kauza, “Vino yodahika chinhu chochose
chinogile chilawe Nazaleti?”
Filipo kamwidika, “Izo ulole.”
47 Yesu viyamuwone Nasanayeli komwizila, kalonga, “Iyo
ni Muisilaeli kweli, mgati mmwake mwabule uvwizi.”
48 Nasanayeli kamuuza, “Vino weye kunimanyaze?”
Yesu kamwidika, “Nikuwona viukalile hasi ya mbiki wa
mtini Filipo yang'hali hanakutanga.”
49 Nasanayeli kedika kalonga, “Mfundiza, weye kwa
Mwana wa Mulungu! Weye kwa Mfalume wa Isilaeli!”
50 Maabaho Yesu kalonga, “Kuhuwila kwaviya nikulongela
kuwa nikuwona hasi hana umbiki wa mtini? Kwizawona
vinhu vikulu kufosa vino!”

51 Yesu kagendelela kulonga, “Nowalongela kweli, mwiza-
wona ulanga wogubuka na wasenga wa kuulanga wokwela
na kuhulumuka mchanyha mwa Mwana wa Munhu.”

2

Dugila da sola uko Kana

1 Vizifosile siku nhatu, kukala na dugila da sola mudibululu
da Kana, mwiisi ya Galilaya. Mami yake Yesu kakala uko.
2 Yesu na wanahina wake iviya wakala wagonikigwa kuna
didugila ijo.
3 Divai viimalile, mami yake Yesu kamulongela, “Wabule
divai.”
4 Yesu kamwidika, “Mama, sekeunilongele cha kutenda.
Lusita lwangu lung'hali halunafika bule.”
5 Mami yake Yesu kawalongela wasang'hani, “Tendeni cho-
chose chondayamulongeleni.”
6 Baho hakala miziga sita ya mabwe ikigwa mazi kwa
ichimu cha chihendo cha Wayahudi cha kunawa nhende.
Chila ziga dodaha kumema nongo nne mbaka tano.
7 Yesu kawalongela wasang'hani, “Memezeni mazi muna
imiziga.” Nawo waimemeza neemhu.
8 Maabaho kawalongela, “Lelo deheni yamazi na mum-
galile mkulu wa didugila.” Wasang'hani watenda ivo fana
viyawalongele.
9 Mkulu wa didugila kayalanza yamazi, nayo yagaluke di-
vai. Havimanyile bule kuilawile divai ija, mbali wasang'hani
wowadehile yamazi wavimanya. Maabaho mkulu ija kam-
tanga munhu ija yosola hamgwazo,
10 kamulongela, “Chila munhu teng'hu kolava divai inogile
maabaho wageni wahamala kung'wa ng'hani, baho kolava
divai ihile. Mbali weye kuika divai inogile mbaka sambi.”
11 Yesu katenda chilaguso chino cha mauzauza cha mwan-
duso uko Kana, muna iisi ya Galilaya. Uko kalagusa utunhizo
wake na wanahina wake wamtogola.
12 Viyamalile yayo, Yesu na mami yake hamwe na ndugu
zake na wanahina wake wahita Kapelinaumu. Wakala uko
kwa siku ndodo.

Yesu kohita Mwiikaye ya Mulungu
(Masayo 21:12-13; Maliki 11:15-17; Luka 19:45-46)

13 Dugila da Wayahudi da Pasaka vidikalile habehi, Yesu
kahita Yelusalemu.
14 Kawafika wanhu Mwiikaye ya Mulungu wochuuza
ng'ombe na ng'hondolo na nziwa na wanhu wamwenga
wakala muna ivigoda vawo wokwasakanya hela. 15 Ivo
kabota kwangwa da luzabi, kawawinga wose mwiikaye ya

Mulungu, hamwe na ng'hondolo na ng'ombe. Iviya kavihindula vipango va wokwasakanya hela na kuzipwililisa hela zawo.
16 Maabaho kawalongela waja wakalile wochuuza nziwa,
“Segezeni vinhu vino hano! Habali moitenda kaye ya Tati
yangu kuwa gulilo?”
17 Wanahina wake wakumbuka kuwa yandikigwa muna
Yamaandiko Yelile, “Mulungu Ulondo wangu kwa kaye yako
wonikoma muumoyo wangu.”
18 Maabaho wakulu wa Wayahudi wamuuza Yesu, “Vino
kodaha kutenda chilaguso chaki cha mauzauza kuchilagusa
kuwa kunawo udahi wa kutenda yano yose?”
19 Yesu kawedika, “Ibomoleni Kaye ino ya Mulungu, na niye
nizaizenga kaidi kwa siku nhatu!”
20 Wayahudi wamuuza, “Kaye ino ya Mulungu izengigwa
kwa miyaka malongo mane na sita! Weye kwizaizenga kwa
siku nhatu?”
21 Mbali kaye ya Mulungu iyakalile koilonga Yesu ikala
lukuli lwake.
22 Ivo viyazilibuke, wanahina wake wakumbuka chila
chiyalongile. Maabaho wayatogola Maandiko Yelile na wato-
gola mbuli ziya ziyalongile Yesu.

Yesu kaumanya unhu wawo

23 Yesu viyakalile Yelusalemu muna didugila da Pasaka,
wanhu wengi wamtogola kwaviya wawona mauzauza yoy-
atendile.
24 Mbali Yesu hawiye na uhuwilo nawo bule, kwaviya
kawamanya wanhu wose.
25 Iviya halondile bule munhu yoyose yamulongele mbuli
za munhu, kwaviya kavimanya yaja yeli mwiimizoyo.

3

Yesu na Nikodemo

1 Kukala na mkulu imwe wa Wayahudi yoyatangigwe
Nikodemo, yoyakalile mwiichibumbila cha Mafalisayo.
2 Chilo chimwe, kamuhitila Yesu, kamulongela, “Mfundiza,
chovimanya kuwa weye kwa mfundiza youtumigwe na Mu-
lungu. Habule munhu yoyose yoyodaha kutenda mauzauza
youtenda one Mulungu heli hamwe nayo bule.”
3 Yesu kamwidika, “Nokulongela kweli, habule munhu
yoyodaha kuuwona ufalume wa Mulungu one helekigwe
mwanza wekaidi.”
4 Nikodemo kamuuza, “Vino munhu mulala kodahaze
kwelekigwa kaidi? Vino kodaha kwingila kaidi mwiinda ya
mami yake na kwelekigwa?”

5 Yesu kamwidika, “Nokulongela kweli, habule munhu
yoyodaha kwingila muna Uufalume wa Mulungu bila
kwelekigwa kwa mazi na kwa Muhe.
6 Chochelekigwa na lukuli ni lukuli na chochelekigwa na
Muhe ni muhe.
7 Sekewazanywe kwaviya nokulongela kuwa wose
mwolondeka mwelekigwe mwanza wekaidi.
8 Beho dohita ubanzi wowose dodilonda. Kotegeleza dizi
jake mbali hudimanya kodilawile wala kodihita. Vino ivoili
kwa chila munhu yelekigwe na Muhe.”
9 Nikodemo kamuuza, “Vino mbuli zino zodahikaze?”
10 Yesu kamwidika, “Weye kwa mfundiza mwiisi ya Isilaeli
na huzimanyile bule mbuli zino?
11 Nokulongela kweli, cholonga vinhu vochivimanyile,
iviya cholonga ukalangama wa vinhu vochiviwone, mbali
mung'hali mwolema ukalangama wetu.
12 Vinimulongeleni mbuli za vinhu va isi hamutogole bule,
vino mwizatogolaze nihawalongelani mbuli za vinhu va ku-
ulanga?”
13 Habule munhu yahitile kuulanga mbali Mwana wa
Munhu, yoyezile kulawa kuulanga.
14 Fana viya Musa viyachinule chiya chinyago cha zoka da
shaba kwa lubiki kuja kudibwilingu, iviya Mwana wa Munhu
kolondeka yenuligwe
15 muladi chila munhu yoyomtogola yawe na ugima wa
siku zose.
16 Kwaviya Mulungu kawalonda wanhu wa isi yose mbaka
kamulava Mwanage nyachende, muladi chila munhu yoy-
omtogola sekeyadanganike, mbali yawe na ugima wa siku
zose.
17 Mulungu hamtumile Mwanage mwiisi yawataguse
wanhu muna isi, mbali kamtuma yawakombole.
18 Munhu yoyose yoyomtogola hatagusigwa bule, mbali
munhu yoyose yoyolema kumtogola iyo katagusigwa ka-
mala, kwaviya hamtogole Mwana nyachende wa Mulungu.
19 Vino ivo vondamutagusigwe, bung'hulo diza muna
iisi, mbali wanhu walonda ziza kufosa bung'hulo, kwaviya
sang'hano zawo ziha.
20 Wanhu wose wowotenda yehile wodihila bung'hulo
na haweza kwiza mudibung'hulo, kwaviya hawalonda
sang'hano zawo zilagusigwe.
21 Mbali munhu yoyokala na kutenda yanogile kokwiza
kudibung'hulo, muladi sang'hano zake ziwoneke kuwa
zisang'hanigwa kwa kumuhulika Mulungu.

Yesu na Yohana Mbatizi

22 Hamwande Yesu na wanahina wake wahita muna iisi ya
Yudeya, uko kakala nawo na kabatiza.
23 Yohana iviya kakala kobatiza wanhu uko Ainoni habehi
na Salimu, kwaviya uko kukala na mazi mengi. Wanhu
wamuhitila, nayo kawabatiza.
24 Siku izo Yohana kakala hanakwikigwa mchifungo.
25 Wanahina wamwenga wa Yohana wandusa
kwiihasanya na Muyahudi imwe kwa mbuli ya kuisafya.
26 Wanahina waja wamuhitila Yohana, wamulongela,
“Mfundiza, komkumbuka ija munhu yoyakalile na weye
umwambu wa ulwanda lwa Yolodani, ija youchilongele
mbuli zake? Lelo kobatiza na wanhu wose womuhitila!”
27 Yohana kawedika, “Habule munhu yoyodaha kuwa na
chinhu one heng'higwe kulawa kuulanga.
28 Mweye wenyewo mwa wakalangama viniwalongele,
‘Niye sili Chilisito, mbali nitumigwa nimulongolele.’
29 Yeli na msoligwa niiyo msola. Mbwiya wa mu-
lume yosola yokwima na kugozela, nayo kodeng'helela
ng'hani yahahulika dizi da mulume yosola. Sambi na niye
nodeng'helela, na ndeng'helelo yangu itimia.
30 Yeye kolondeka yawe mkulu, niye nolondeka kuwa
mdodo.”

Yoyolawa kuulanga ni mkulu kufosa wose

31 Munhu yokwiza kulawa kuulanga mkulu kufosa wose.
Munhu wa isi ni wa chiisiisi, nayo kolonga mbuli za isi. Mbali
munhu yalawile kuulanga mkulu kufosa vose.
32 Yeye kolonga yaja yaawone na yaahulike, mbali habule
munhu yoyatogole mbuli ziyalongile.
33 Munhu yoyose yotogola usenga wake, kothibitisha kuwa
Mulungu iyo kweli.
34 Yoyatumigwe na Mulungu kolonga mbuli za Mulungu,
kwaviya Mulungu kammemeza Muhe wake.
35 Tata kamulonda Mwanage na kamwing'ha chila chinhu
mmakono yake.
36 Munhu yoyose yoyomtogola Mwana kana ugima wa siku
zose, mbali yoyose yoyomulema Mwana hezawona ugima
bule, kwaviya ludoko lwa Mulungu lwizakuwa kwa munhu
iyo.

4

Yesu na mwanamke Msamaliya

1 Kwa ivo Mndewa viyahulike Mafalisayo wahulika kuwa
Yesu kopata wanahina wengi na kubatiza kumfosa Yohana.
2 Hata ivo Yesu mwenyewo habatize wanhu bule mbali
wanahina wake muhala.

3 Yesu viyahulike ivo, kasegela Yudeya na kabwela kaidi
Galilaya.
4 Muna umwanza wake kalondeka yafosele Samaliya.
5 Kafika muna dibululu da Samaliya, hanhu hatangigwe
Sikali, habehi na mgunda wa Yakobo uyamwing'hile Yosefu
mwanage.
6 Hanhu haja hakala na chisima cha Yakobo. Ivo Yesu
kakala hasi habehi na chisima icho kwaviya kakala kalegela
kwa umwanza. Lusita uwo ikala saa sita imisi.
7 Mwanamke imwe wa Chisamaliya keza kudeha mazi.
Yesu kamulongela, “Uning'he mazi ning'we!”
8 Wanahina wake wakala wahita kudibululu kugula ndiya.
9 Mwanamke ija kamwidika, “Weye kwa Muyahudi na niye
na Msamaliya. Vilihi konipula mazi ya kung'wa?” Kwaviya
Wayahudi hawaihanganya hamwe bule na Wasamaliya.
10 Yesu kamwidika, “One uvimanyile chinhu choyolava
Mulungu, na one iviya uvimanyile yelihi yokupula mazi ya
kung'wa, uhampulile yeye, nayo yahakwing'hile mazi ya
Ugima.”
11 Mwanamke ija kalonga, “Mwenevale, weye kwabule doo
da kudehela, na chisima chingila. Lelo kulihi kondaupate
mazi ya Ugima?
12 Vino weye kwa mkulu kufosa tati yetu Yakobo? Yeye
mwenyewo na wanage hamwe na wanyama wake wang'wa
mazi ya chisima chino!”
13 Yesu kamwidika, “Munhu yoyose yong'wa mazi yano
kezawona ng'hilu kaidi.
14 Mbali munhu yoyose yonda yang'we mazi yonimwing'ha
niye, hezawona ng'hilu kaidi bule. Kwaviya mazi yon-
imwing'ha niye yezakuwa nzasa yoilava mazi ya Ugima
mgati mmwake, na yezamwing'ha ugima wa siku zose.”
15 Mwanamke ija kamulongela, “Mwenevale, ning'he mazi
yayo muladi sekeniwone ng'hilu na wala sekenize hano
kudeha mazi.”
16 Yesu kamulongela, “Hita kamtange mulumako wize nayo
hano.”
17 Mwanamke ija kamwidika, “Nabule mulume.”
Yesu kamulongela, “Kulonga goya viulongile kwabule mu-
lume.
18 Kwaviya kusoligwa na walume watano, na mulume
yuuli nayo sambi si mulumako bule. Kunilongela kweli.”
19 Mwanamke ija kamulongela, “Mwenevale, nowona
weye kwa mulotezi wa Mulungu.
20 Wasaho zetu wamtosela Mulungu muna ulugongo luno,
mbali mweye Wayahudi mwolonga chilondeka kumtosela
Mulungu uko Yelusalemu.”

21 Yesu kamulongela, “Mama nitogole, lusita lwokwiza
wanhu hawezamtosela Tata muna ulugongo luno wala uko
Yelusalemu.
22 Mweye Wasamaliya mwotosela chiya hamchimanyile,
mbali cheye Wayahudi chomtosela Mulungu yochimmany-
ile, na kwa cheye Wayahudi, Mulungu kawakombola wanhu
wose muna iisi.
23 Mbali chipindi chokwiza, na sambi chifika wanhu
wowotosa muna ikweli wezamtosela Tata muna Umuhe na
kweli, kwaviya wanhu wawo niiyo wawo Tata yoowazahila.
24 Mulungu ni Muhe, wanhu wake wowomtosela wolon-
deka kumtosela kwa Muhe na kweli.”
25 Mwanamke ija kamulongela, “Novimanya Chilisito Mu-
lopozi kokwiza, na vondayeze kezachilongela chila chinhu.”
26 Yesu kamulongela, “Niye yonilonga na weye niiyo.”
27 Wanahina wake wabwela na wazanywa ng'hani kum-
fika Yesu kolonga na mwanamke. Mbali habule munhu ya-
muuzile kuwa mwanamke ija kolonda choni, hebu kumuuza
Yesu habali kolonga na mwanamke.
28 Maabaho mwanamke kaileka nongo yake ya mazi, kab-
wela kudibululu, kawalongela wanhu,
29 “Izoni mumuwone munhu yoyanilongele vinhu vose
vinitendile. Vino ino kodaha kuwa Chilisito?”
30 Ivo wanhu walawa kudibululu, wamuhitila Yesu.
31 Lusita luja luja wanahina wake wamulamba Yesu,
“Mfundiza, teng'hu diya!”
32 Mbali Yesu kawedika, “Niye ninayo ndiya
yohamuimanyile bule.”
33 Maabaho wanahina wake wandusa kwiiuzagiza
wenyewo, “Vino kuna munhu wowose yoyamgalile ndiya?”
34 Yesu kawalongela, “Ndiya yangu iyo ino, kutenda viy-
olonda Mulungu na kukomeleza sang'hano yake yoyan-
ing'hile kuitenda.
35 Vino mweye hamulonga, ‘Ing'hali miyezi mine mbaka
chipindi cha kugobola chifike?’ Nowalongela, inuleni
yameso yenu mulole migunda! Ndiya zikangala na zolon-
deka kugoboligwa.
36 Munhu yogobola ndiya kumgunda kezalihigwa, na
kokwika hamwe ndiya kwa ugima wa siku zose. Maabaho
munhu yohanda na munhu yogobola wezadeng'helela
hamwe.
37 Ivo ulonzi ulonga kweli, ‘Imwe kohanda mbeyu, na
imwenga kogobola ndiya.’
38 Nimtumani kugobola ndiya hamuzihandile bule.
Wanhu wamwenga wasang'hana, na mweye momweda
kwa sang'hano yawo.”

39 Wasamaliya wengi wa dibululu diya wamuhuwila Yesu
kwaviya mwanamke ija kalonga, “Kanilongela vinhu vose
vonitendile.”
40 Ivo Wasamaliya viwamuhitile Yesu wamulamba yakale
nawo, Yesu kakala nawo siku mbili.
41 Wanhu wengi wamuhuwila Yesu kwa ichimu cha mbuli
yake.
42 Wamulongela mwanamke ija, “Sambi chohuwila, si kwa
chila chiulongile weye. Cheye wenyewo chimtegeleza, na
chovimanya munhu ino kweli ni Mulopozi wa isi.”

Yesu komuhonya mwana wa mkulu

43 Vizifosile siku mbili, Yesu kahita Galilaya.
44 Kwaviya Yesu mwenyewo kalonga mulotezi wa Mulungu
hatogoligwa bule muna iisi yake.
45 Wanhu wa Galilaya wakala wahita mudidugila da
Pasaka uko Yelusalemu, na wawona yose yatendigwe na Yesu
muna didugila ijo. Ivo Yesu viyafikile Galilaya, wanhu wa
Galilaya wamuhokela.
46 Maabaho Yesu kahita kaidi Kana muna isi ya Galilaya,
hanhu hayagaluse mazi kuwa divai. Baho hakala mkulu
imwe yeli na mwana mtamu uko Kapelinaumu.
47 Mkulu iyo viyahulike Yesu kafika muna iisi ya Galilaya
kulawa Yudeya, kamulamba Yesu yahite Kapelinaumu yaka-
muhonye mwanage yoyakalile habehi kudanganika.
48 Yesu kamulongela, “Kumwenu habule munhu yoyodaha
kutogola mbaka yawone vilaguso na mauzauza.”
49 Mkulu ija kamwidika, “Mwenevale, chihite sambi
mwanangu yang'hali hanadanganika.”
50 Yesu kamulongela, “Hita, mwanago kezahona.”
Mkulu ija kahuwila mbuli za Yesu, ivo kahita.
51 Viyakalile mwiinzila, kaiting'hana na watumwa wake,
wamulongela, “Mwanago kahona!”
52 Nayo kawauza lusita luyahonile mwanage, watumigwa
wamwidika, “Utamu umulawa igolo ifosile saa saba imisi.”
53 Maabaho tata iyo kakumbuka lukala lusita luja luja Yesu
viyamulongele, “Mwanago kezahona.” Ivo yeye hamwe na
kaye yake yose wamuhuwila Yesu.
54 Chino chikala chilaguso cha mauzauza chekaidi chiya-
tendile Yesu viyalawile Yudeya kuhita Galilaya.

5

Yesu komuhonya munhu

1 Hamwande Yesu kahita Yelusalemu kuna didugila da
Wayahudi.

2 Uko Yelusalemu, habehi na ulwivi lukulu lwa ng'hondolo
kukala na lamba doditangigwa kwa Chiyebulaniya Betisaza,
najo dikala na vihelengo vitano.
3 Wanhu wengi wowakalile watamu wakala watambalala
muvihelengo ivo. Vipofu na mbetembete na wanhu wowa-
holole. Wakala wogozela yamazi yatibuligwe.
4 Kwaviya lusita lumwenga msenga wa kuulanga ko-
hulumuka na kwingila muna dilamba na kuyatibula ya-
mazi. Mtamu yokwandusa kwingila munayamazi viyati-
buke, kakala kohonyigwa utamu wowose uyakalile nawo.
5 Haja hakala na munhu yakalile kolumwa kwa lusita lwa
miyaka malongo matatu na nane.
6 Yesu viyamuwone mtamu ija katambalala haja, kavi-
manya kuwa kakala mtamu kwa siku nyingi. Ivo kamuuza,
“Vino weye kolonda kuhona?”
7 Mtamu ija kamwidika, “Mwenevale, nabule munhu wa
kunika muna dilamba lusita yahatibuligwa. Chila honilonda
kwingila, munhu imwenga konilongolela.”
8 Maabaho Yesu kamulongela, “Inuka! Sola lili jako uhite.”
9 Bahobaho mtamu ija kahonyigwa, kasola lili jake, kahita.
Chinhu icho chilawilila muna Isiku ya Mhumulo,
10 ivo walangulizi wa Wayahudi wamulongela munhu ija
yoyahonyigwe, “Diyelo ni Isiku ya Mhumulo. Malagilizo yetu
yolema munhu yoyose kupapa lili muna dizuwa dino.”
11 Mbali munhu iyo kawedika, “Munhu yoyanihonyile
kanilongela, ‘Sola lili jako uhite.’ ”
12 Wamuuza kaidi, “Yelihi yoyakulongele usole lili jako
uhite?”
13 Mbali hammanyile bule munhu yoyamuhonyile kakala
yelihi, kwaviya wanhu wakala wengi, na Yesu kakala
yasegele.
14 Hamwande Yesu kahita muna ikaye ya kumpulila Mu-
lungu, kamuwona munhu ija, kamulongela, “Tegeleza, sambi
kuhona. Leka kutenda uhasanyi hebu chinhu chihile ng'hani
chizakupata.”
15 Maabaho munhu ija kasegela na kawalongela walan-
gulizi wa Wayahudi kuwa yoyamuhonyile kakala Yesu.
16 Ivo kwaviya Yesu katenda chinhu icho muna Isiku ya
Mhumulo, Wayahudi wandusa kumwihila.
17 Yesu kawalongela, “Tati yangu kosanana usang'hano
lusita lwose, iviya niye nolondeka nisanane.”
18 Wayahudi walonda wamkome Yesu kwaviya kahasanya
Malagilizo ya Isiku ya Mhumulo, na kwaviya kamtanga Mu-
lungu Tati yake, ivo kaitenda kalinga Mulungu.

Udaho wa Mwana wa Munhu

19 Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, Mwana wa Mulungu hadaha kutenda chinhu chochose yaidumwe. Kodaha kutenda chiya muhala chiyamuwonile Tati yake kochitenda, kwaviya chochose chiyotenda Tata, iviya Mwana kochitenda.
20 Kwaviya Tata komulonda Mwana na komulagusa yose yoyoyatenda. Kezamulagusa vinhu vikulu kufosa vino, na mweye wose mwizakwazanywa.
21 Saviya Tata viyowazlilibula wanhu wowadanganike na kuwena ugima, iviya Mwana kowena ugima wanhu woyowalonda.
22 Tata hamtagusa munhu yoyose bule, mbali kamwing'ha Mwanage udahi wa kutagusa,
23 ivo wanhu wose wamuhulike Mwana fana viwomuhulika Tata. Munhu yoyose yoyolema kumuhulika Mwana, komulema Tata yoyamtumile.
24 “Nowalongela kweli, munhu yoyose yohulika mbuli yangu na kumuhuwila ija yoyanitumile, kana ugima wa siku zose. Hezatagusigwa kwaviya kafosa muna iifa na kwingila muna uugima.
25 Nowalongela kweli, lusita lokwiza, na sambi lufika wanhu wowadanganike vondawahulike dizi da Mwana wa Mulungu, na waja wose wondawadihulike wezakuwa wagima.
26 Fana Tata mwenyewo viyeli mwanduso wa ugima, iviya kamtenda Mwana kuwa mwanduso wa ugima.
27 Kamwing'ha Mwana udahi wa kutagusa kwaviya ni Mwana wa Munhu.
28 Sekemwazanywe na chino, lusita lokwiza wanhu wowadanganike wezahulika dizi jake.
29 Nawo wezalawa muna yamaleme yawo, waja watendile yanogile wezazilibuligwa na kukala wagima, mbali waja watendile yehile wezazilibuligwa na kutagusigwa.

Ukalangama wa Yesu

30 “Niye mwenyewo sidaha bule kutenda chinhu chochose, ila notagusa fana Mulungu viyanilongele, ivo nhaguso yangu ni ya haki. Sitenda viya vinilonda niye, mbali notenda viya viyolonda ija yoyanhumile.
31 “One nihalonga mbuli zangu mwenyewo, ukalangama wangu wa uvwizi.
32 Kauko imwenga yoyolonga mbuli zangu, na niye novimanya chila chinhu chiyolonga ni cha kweli.
33 Mweye muwatuma wanhu kwa Yohana, nayo kawalongela mbuli za kweli.
34 Niye silonda ukalangama wa munhu, mbali nolonga vino muladi mweye mukomboligwe.

35 Yohana kakala fana chitasa chikalile chikwaka na kulava
bung'hulo, na mweye musagula lusita ludodo kudenelela
bung'hulo jake.
36 Mbali niye nina ukalangama mkulu kufosa ukalangama
uyalavile Yohana. Kwaviya usang'hano uyaninile Tata
niukomeleze, usang'hano woniutenda wolagusa kuwa Tata
kanituma.
37 Tata mwenyewo, iyo yanhumile kolonga mbuli zangu.
Hamunawahi bule kuhulika dizi jake wala kuwona chihanga
chake lusita lwolwose.
38 Iviya hamuhuwila mbuli yake bule kwaviya ham-
muhuwile bule ija yoyamtumile.
39 Moyasoma yamandiko kwaviya mogesa muna iyayo
mwizapata ugima wa siku zose. Maandiko Yelile yayo yo-
longa mbuli zangu,
40 mbali mung'hali molema kwiza kumwangu na kuwa na
ugima!
41 “Silonda bule wanhu wanitunhize,
42 mbali nowamanya. Nomanya kuwa mwabule ulondo wa
Mulungu muna imizoyo yenu.
43 Niza kwa udahi wa Tati yangu, hamunihokele bule,
mbali munhu imwenga yaheza kwa udahi wake, mwiza-
muhokela.
44 Molonda kuitunhiza wenyewo, wala hamuzahila bule
kutunhizigwa na Mulungu yaidumwe! Vino mwizadahaze
kunihuwila?
45 Sekemgese kuwa niye nizamulongelezani kwa Tata.
Musa, iyo mweye mumulolela iyo yondayamulongelezeni.
46 One momuhuwila Musa, muhanihuwile na niye,
kwaviya yeye kazandika mbuli zangu.
47 Mbali one hamuhuwila chiya choyandike Musa, mwiz-
adahaze kuhuwila chiya chinilonga niye?”

6

Yesu koweng'ha ndiya wanhu wengi
(Masayo 14:13-21; Maliki 6:30-44; Luka 9:10-17)

1 Hamwande Yesu kahita umwambu wa lamba da Galilaya,
hebu lamba ditangigwa da Tibeliya.
2 Lung'husesa lukulu lwa wanhu lumsondelela kwaviya
wawona vilaguso viyatendile va kuwahonya watamu.
3 Maabaho Yesu kakwela mchanyha kuna ulugongo, kakala
hamwe na wanahina wake.
4 Dugila da Pasaka ya Wayahudi dikala habehi.
5 Yesu viyawonile lung'husesa lukulu lwa wanhu longen-
dela, kamuuza Filipo, “Chigule kulihi ndiya ya kuja wanhu
wano wose?”

6 Yesu kalonga ivo kwa kungeza Filipo kwaviya kavimanya
chiya chondayatende.
7 Filipo kamwidika Yesu, “Magate ya hela magana maidi
hazifaya bule hata ihawa chila imwe yahapata chihande
chidodo muhala!”
8 Mwanahina imwe wa Yesu yoyatangigwe Andeleya,
ndugu yake Saimoni Petili kamulongela Yesu,
9 “Kabahano mbwanga kanavo vigate vitano va uhemba
na visomba vidi. Mbali icho choni kwa wanhu wengi fana
wano!”
10 Yesu kawalongela wanahina wake, “Walongeleni wanhu
wakale hasi.” Hanhu haja hakala na savu dimema. Ivo
wanhu wose wakala hasi. Walume muhala wowakalile
muna ulung'husesa luja peta yawo ikala magana malongo
matano.
11 Maabaho Yesu kavisola vigate viya, kamwing'ha
nhogolwa Mulungu na kaweng'ha wanhu wowakalile hasi.
Iviya katenda viya viya kwa ivisomba.
12 Wanhu wose viwegute, Yesu kawalongela wanahina
wake, “Soleni masigavu muladi sekechage chinhu chochose.”
13 Ivo wanahina wadondola na kumemeza vigelo longo
na vidi va masigavu ya vigate va uhemba vovisigazigwe na
wanhu wadile.
14 Wanhu viwawonile mauzauza yoyatendigwe na Yesu,
wandusa kulonga, “Kweli ino iyo mulotezi wa Mulungu yok-
wiza muna isi.”
15 Yesu kavimanya wanhu wailungila kwiza wamtende
mfalume kwa nguvu, kawabanga, kahita kuna ulugongo
yaidumwe.

Yesu kogenda mchanyha ya mazi
(Masayo 14:22-33; Maliki 6:45-52)

16 Zua vidishwile, wanahina wake wahulumuka mbaka
kuidilamba.
17 Wakwela mwiingalawa wadahe kuloka dilamba kuhita
Kapelinaumu. Lwiza lukala lutanda, na Yesu kakala
yang'hali kuwafikila.
18 Beho kulu dikala dobuma na mazi yatibuka.
19 Wanahina viwakalile wahita fana ugenzi wa saa dimwe,
wamuwona Yesu kogenda mchanyha ya mazi, kokwiza
habehi na ingalawa. Wanahina wadumba nani.
20 Mbali Yesu kawalongela, “Ni niye! Sekemudumbe!”
21 Maabaho walonda kumwingiza Yesu muna ingalawa,
bahobaho ngalawa ifika hanhu hana iisi inyalile.

Wanhu womzahila Yesu

22 Siku isondelele, lung'husesa lwa wanhu wowakalile
umwambu wa dilamba wavimanya kuja kukala na ngalawa

imwe muhala. Iviya wavimanya kuwa Yesu hengile bule
muna ingalawa hamwe na wanahina wake, mbali wanahina
wasegela waidumwe.
23 Maabaho ngalawa zimwenga zilawile Tibeliya zifika
habehi na hanhu haja wanhu howadile magate Mndewa
viyakomeleze kumwing'a hewela Mulungu.
24 Viwawonile kuwa Yesu na wanahina wake wakala
wasegela, wakwela ngalawa na kuhita Kapelinaumu kunza-
hila Yesu.

Yesu ndiya ya ugima

25 Wanhu viwamuwonile Yesu umwambu wa dilamba, wa-
muuza, “Mfundiza, vino kufika zuwaki hano?”
26 Yesu kawedika, “Nowalongela kweli, mweye monizahila
siyo kwaviya muwona chilaguso, mbali kwaviya muja mag-
ate na mwiguta.
27 Sekemugaiye ndiya yoiwola, mbali gaiyeni ndiya yoikala
siku zose. Ndiya ino iyo Mwana wa Munhu kezawena,
kwaviya Mulungu kamtogolela kutenda ivo.”
28 Maabaho wamuuza Yesu, “Vino chitende choni muladi
chitende chiya Mulungu choyochilonda chitende?”
29 Yesu kawedika, “Chino icho choyolonda Mulungu muchi-
tende, mumuhuwile ija yoyamtumile.”
30 Wamuuza, “Vino chilaguso chilihi choudaha kuchitenda
muladi chikuhuwile? Vino kwizatendaze?
31 Wasaho zetu waja mana uko kudibwilingu, fana
viyandikigwe muna Yamaandiko, ‘Kaweng'ha gate
dodilawile kuulanga waje.’ ”
32 Yesu kawalongela, “Nowalongelani kweli, siyo Musa
yawinileni ndiya ija ya kuulanga. Tati yangu iyo yamwinileni
ndiya ya kweli yoilawile kuulanga.
33 Kwaviya ndiya yoyochina Mulungu ni munhu ija yok-
wiza kulawa kuulanga na kuwea ugima wanhu weli muisi.”
34 Wamulongela, “Mwenevale, uchine ndiya ino siku zose.”
35 Maabaho Yesu kawalongela, “Niye na ndiya ya ugima.
Wanhu wowokwiza kumwangu hawezawona nzala bule, na
wanhu wowonihuwila hawezawona nilu bule.
36 Mbali fana vinimulongeleni, muniwona mbali hamuni-
huwile bule.
37 Wose wowonina Tata, wezakwiza kumwangu, na yoyose
yokwiza kumwangu, sizamwasa kunze bule.
38 Kwaviya niye niza kulawa kuulanga siyo kutenda
vinilonda niye, mbali kutenda viyolonda ija yoyanhumile.
39 Nayo yoyanitumile kolonda vino, ndeke kumwagiza
munhu yoyose muna iwanhu waja woyaninile, mbali ni-
wazilibule wose muna isiku ya uhelelo.

40 Kwaviya choyolonda Tati yangu icho chino, chila munhu
yoyomulola Mwana na kumuhuwila yawe na ugima wa siku
zose, na niye nizanzilibula muna isiku ya uhelelo.”

41 Wayahudi wandusa kulongelela kwaviya Yesu kalonga,
“Niye iyo ndiya yoihumuluke kulawa kuulanga.”
42 Walonga, “Vino ino siyo Yesu mwanage Yosefu bule?
Vino tati yake na mami yake hachiwamanyile bule? Lelo
kodahaze kulonga, ‘Nihumuluka kulawa kuulanga?’ ”

43 Yesu kawalongela, “Lekeni kulongelela.
44 Habule munhu yoyodaha kwiza kumwangu one Tata
yoyanitumile hamtendile yalonde kwiza kumwangu. Nayo
yoyokwiza, nizanzilibula muna isiku ya uhelelo.
45 Walotezi wa Mulungu wandika, ‘Wanhu wose wezafun-
dizigwa na Mulungu.’ Na yoyose yoyomuhulika Tata na
kuifunza kumwake kezakwiza kumwangu.
46 Habule munhu yoyamuwonile Tata mbali imwe yoy-
alawile kwa Mulungu, yeye yaidumwe iyo yamuwonile Tata.
47 Nowalongela kweli, munhu yoyose yonihuwila niye
kanawo ugima wa siku zose.
48 Niye ni ndiya ya ugima.
49 Wasaho zenu waja mana kuja kudibwilingu, mbali
wadanganika.
50 Mbali ino ni ndiya yoihulumuka kulawa kuulanga,
munhu yoyose yondayaije sekeyadanganike.
51 Niye nandiya ya ugima yoihulumuka kulawa kuulanga.
One munhu yoyose yahaja ndiya ino, kezakuwa ngima siku
zose. Ndiya ino ni lukuli lwangu lunilulava kwa sama ya
ugima wa wanhu wa isi yose.”

52 Baho Wayahudi wandusa kuiuzagiza kwa ludoko, “Vino
munhu ino kodahaze kuchigha lukuli lwake chije?”

53 Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, one hamudile
lukuli lwa Mwana wa Munhu na kuing'wa damu yake,
hamwizakuwa na ugima mgati mmwenu.
54 Munhu yoyose yoja lukuli lwangu na kuing'wa damu
yangu, iyo kanawo ugima wa siku zose, na niye nizanzilibula
muna isiku ya uhelelo.
55 Kwaviya lukuli lwangu ni ndiya ya kweli na damu yangu
ni ching'waji cha kweli.
56 Munhu yoyose yoja lukuli lwangu na kuing'wa damu
yangu, iyo kokala mgati mmwangu na niye nokala mgati
mmwake.
57 Fana viya Tata yeli mgima viyanitumile, na niye nina
ugima kwa sama ya Tata. Ivo munhu yoyose yoja lukuli
lwangu kezakala ngima kwa sama ya niye.

58 Ino ni ndiya yoihumuluke kulawa kuulanga siyo fana
imana iwadile wasaho zenu, maabaho wadanganika. Mbali
munhu yoyose yoja ndiya ino kana ugima wa siku zose.”
59 Yesu kalonga ivo viyakalile kofundiza muna ikaye ya
kutosela uko Kapelinaumu.

Mbuli za ugima wa siku zose

60 Wengi mwa iwanahina wake viwahulike, walonga, “Ma-
fundizo yano madala. Vino yelihi yoyodaha kuyamanya?”
61 Yesu kavimanya bila ya kulongiligwa na munhu kuwa
wanahina wake wakala wolongelela. Ivo kawauza, “Mafun-
dizo yano yowatenda muwe na mkangagile?
62 Izakuwaze one mwizamuwona Mwana wa Munhu kob-
wela kuulanga hanhu hayakalile mwanduso?
63 Muhe wa Mulungu kolava ugima, lukuli lwa munhu
haludaha chinhu bule. Mbuli zoniwalongele ni mbuli za
Muhe wa Mulungu yowagalila ugima.
64 Mbali wamwenga wenu mung'hali mwolema kunito-
gola.” Yesu kalonga vino kwaviya kavimanya kusongela
mwanduso welihi mwa iwawo wolema kutogola na munhu
yelihi yondayambiduke.
65 Yesu kagendelela kulonga, “Lekamana niwalongela hab-
ule munhu yoyodaha kwiza kumwangu mbaka Tata yam-
tende yadahe kwiza.”
66 Kusongela siku ijo, wanahina wake wengi wabwela
kuchisogo na hawamsondelele bule.
67 Maabaho Yesu kawauza waja wanahina wake longo na
waidi, “Vino na mweye iviya mwolonda kusegela?”
68 Saimoni Petili kamwidika, “Mndewa, chihite kwa yelihi?
Weye kunazo mbuli za ugima wa siku zose.
69 Chohuwila na chovimanya weye kwa Yelile ulawile kwa
Mulungu.”
70 Yesu kawedika, “Vino simsaguleni mweye longo na
waidi? Mbali imwe wenu mwihi!”
71 Yesu kakala kolonga kumsonhela Yuda, mwana wa
Saimoni Isikaliyoti, imwe wa wanahina longo na waidi.
Hamwande Yuda iyo yoyambiduke Yesu.

7

Yesu na ndugu zake

1 Hamwende Yesu kahita Galilaya. Halondile kuhita
Yudeya kwaviya walangulizi wa Wayahudi wakala wolonda
kumkoma.
2 Lusita lwa dugila da Vizewe da Wayahudi dikala habehi.

3 Ndugu zake wamulongela, “Kwolondeka usegele hano
uhite Yudeya muladi wanahina wako wawone mauzauza
youtenda.
4 Habule munhu yotenda mbuli kwa kuifisa one kolonda
yamanyike kwa wanhu. Ivo kwaviya na weye kotenda vinhu
vino, ilaguse kwa wanhu weli muisi.”
5 Kwaviya mbaka ndugu zake Yesu hawamtogole bule.
6 Yesu kawalongela, “Lusita lwangu lufaya lung'hali halu-
nafika bule, mbali kumwenu mweye chila lusita lufaya.
7 Wanhu weli muna isi yose hawamwihilani, mbali woni-
hila niye kwaviya nogendelela kuwalongela kuwa wotenda
mbuli zihile.
8 Mweye hiteni kudidugila. Niye sihita bule kudidugila
kwaviya lusita lwangu lufaya halunafika bule.”
9 Yesu kalonga ivo, maabaho kasigala Galilaya.

Yesu kuna didugila da vizewe

10 Ndugu zake viwahitile kudidugila, Yesu nayo kahita,
mbali hahitile chiumwingi, kahita chinyelenyele.
11 Walangulizi wa Wayahudi wakala wonzahila kuna
didugila ijo. Ivo wauza, “Vino kakulihi munhu ija?”
12 Kukala na minyong'onyo muna ulung'husesa lwa
wanhu. Wanhu wamwenga wakala wolonga, “Munhu ino
kanoga.”
Wamwenga walonga, “Mbe! Kowagiza wanhu.”
13 Mbali habule munhu yoyadahile kulonga mbuli zake
muumwingi, kwaviya wakala wawadumba walangulizi wa
Chiyahudi.
14 Dugila ijo vidifikile haludonho, Yesu nayo kahita Mwi-
ikaye ya Mulungu na kandusa kufundiza.
15 Walangulizi wa Wayahudi wazanywa, wauza, “Vino
munhu ino kayamaze yano yose nayo hasomile bule
kuishule?”
16 Yesu kawedika, “Mafundizo yonifundiza siyo yangu bule
mbali yolawa kwa ija yanitumile.
17 Munhu yoyose yolonda kutenda yaja yoyolonda Mu-
lungu, kezavimanya fana mafundizo yangu yalawa kwa Mu-
lungu hebu nolonga kwa udahi wangu mwenyewo.
18 Munhu yolonga mbuli zake mwenyewo kolonda utun-
hizo wake. Mbali munhu yolonda ukulu kwa ija yoyamtu-
mile, iyo ni mwaminifu, na kabule wihi mgati mmwake.
19 Vino Musa hamwinileni malagilizo bule? Mbali habule
hata imwe wenu yoyokwamha. Lelo habali molonda ku-
nikoma?”
20 Lung'husesa lwa wanhu lumulongela, “Weye kuna
chinyamkela! Yelihi yoyolonda kukukoma?”

21 Yesu kawalongela, “Nitenda mauzauza, mweye wose
mukala mwazanywa.
22 Musa kawalagiliza mweye mutende chihendo cha
kuwengiza ulungwana wanenu wa chilume, ingawa si Musa
bule, mbali wasaho zenu wawo wanduse. Ivo na mweye
momwingiza ulungwana mwana wa chilume hata muna
Isiku ya Mhumulo.
23 One mumwingiza ulungwana mwana muna Isiku ya
Mhumulo muladi sekembene Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa, habali monihila kwaviya nimuhonya
munhu muna Isiku ya Mhumulo?
24 Sekemutaguse kwa kulola kwa kunze muhala, mbali
taguseni viilondeka.”

Vino ino iyo Chilisito?

25 Wanhu wamwenga wa Yelusalemu wandusa kuiuzagiza,
“Vino munhu wowomzahila wamkome siyo ino?
26 Lola lelo! Kabahano, kolonga muumwingi na habule
munhu yoyomulongela chinhu chochose. Vino walangulizi
wovimanya kuwa kweli iyo ni Chilisito?
27 Mbali chovimanya munhu ino kolawa kulihi. Chilisito
vondayeze habule munhu yoyose yondayamanye koyolawa.”
28 Yesu viyakalile kofundiza mwiikaye ya Mulungu, kalan-
dula dizi, “Mwonimanya na mwomanya kunhu kunilawa.
Sizile kwa udahi wangu mwenyewo. Ija yoyanitumile ni wa
kweli. Mbali mweye hamummanyile bule.
29 Niye nommanya kwaviya nilawa kumwake, nayo iyo
yoyanhumile.”
30 Maabaho wanhu walonda kumgwila, mbali habule
munhu yoyose yagezile kumgwila kwaviya lusita lwake
lukala halunafika.
31 Mbali wanhu wengi muna ulung'husesa wamuhuwila,
walonga, “Vino Chilisito vondayeze kezatenda mauzauza
mengi kufosa munhu ino?”

Wakalizi watumigwa kumgwila Yesu

32 Mafalisayo wahulika lung'husesa wonyong'onya mbuli
za Yesu. Ivo wawo na wakulu wa nhambiko wawatuma
wakalizi wa kaye ya Kutosela wangwile Yesu.
33 Yesu kawalongela, “Ning'hali na mweye kwa lusita lu-
dodo, maabaho nizahita kwa ija yoyanitumile.
34 Mwizanizahila mbali hamwizaniwona bule, kwaviya
hamwizadaha bule kwiza hanhu hanili.”
35 Walangulizi wa Wayahudi wailongela, “Vino munhu ino
kezahita kulihi mbaka cheye sekechimuwone? Vino kezahita
muna yamabululu ya Wagiliki yowokala wanhu wetu na
kuwafundiza Wagiliki?

36 Kalonga kuwa, chizanzahila mbali hachizamuwona, na
iviya hachidaha bule kuhita hanhu hayeli. Vino mbuli zino
fambulo jake choni?”

Lwanda lwa mazi ya Ugima

37 Siku ya uhelelo ya dugila ijo dodikalile siku ng'hulu ya
dugila, Yesu kema, kalandula dizi, “Munhu yoyose yeli na
nilu, nayeze kumwangu yang'we!
38 Munhu yoyose yoyonihuwila niye, Maandiko Yelile yo-
longa, ‘Nyanda za mazi ya Ugima zizakilima kulawa mgati
yake.’ ”
39 Yesu viyakalile kolonga ivo, kakala kolonga mbuli za
Muhe wa Mulungu, ija wanhu wowakalile womuhuwila
wezamuhokela. Mbaka siku ija, wanhu wakala wang'hali
hawanakwing'higwa Muhe wa Mulungu kwaviya Yesu
kakala yang'hali kutunhizigwa bule.

Wanhu viweli woibagula

40 Wanhu wamwenga muna ulung'husesa viwamuhulike
kolonga ivo, walonga, “Munhu ino kweli ni ija imulotezi wa
Mulungu.”
41 Wanhu wamwenga walonga, “Ino iyo Chilisito!”
Mbali wanhu wamwenga walonga, “Vino Chilisito koda-
haze kulawa Galilaya?
42 Maandiko Yelile yolonga kuwa Chilisito kezalawilila mu-
lukolo lwa Daudi na kwelekigwa uko Betelehemu, muna
dibululu dayakalile Daudi.”
43 Ivo wanhu muna ulung'husesa waibagula kwaajili ya
Yesu.
44 Wanhu wamwenga walonda wangwile, mbali habule
munhu yoyagolose mkono wake kumgwila.

Walangulizi wa Wayahudi wolema kumtogola Yesu

45 Wakalizi wa Kaye ya Mulungu viwabwelile, wakulu wa
nhambiko na Mafalisayo wawauza, “Habali hamumgalile?”
46 Wakalizi wawedika, “Habule munhu yoyose yoyalongile
fana viyolonga munhu ino!”
47 Mafalisayo wawauza, “Vino na mweye iviya kamvwiz-
ilani?
48 Vino mumuwona mulangulizi yoyose hebu Mfalisayo
yoyose yoyomuhuwila?
49 Wanhu wano hawamanyile bule Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa, ivo waduwiligwa na Mulungu!”
50 Nikodemo, imwe wa Mafalisayo, munhu ija yoyamuhi-
tile Yesu baho umwaka kauza,

51 “Vino Malagilizo yetu yochilongela chimtaguse
munhu ching'hali hachinamtegeleza teng'hu na kumanya
chiyotenda?”
52 Mbali wawo wamwidika, “Vino na weye iviya kolawa
Galilaya? Lola muna Yamaandiko Yelile kwizavimanya kuwa
habule mulotezi wa Mulungu yolawilila Galilaya bule.”
53 Maabaho chila munhu kahita ukaye yake.

8

Mwanamke yoyagwiligwe ugoni

1 Mbali Yesu kahita kuna ulugongo lwa Mizaituni.
2 Siku isondelele imitootondo nani, Yesu kahita kaidi muna
ikaye ya Mulungu. Wanhu wose wamuhitila, nayo kakala
hasi, kandusa kuwafundiza.
3 Wafundiza Malagilizo na Mafalisayo wamgala
mwanamke yoyagwiligwe ugoni. Maabaho wamwika
mwanamke iyo hagati.
4 Wamulongela Yesu, “Mfundiza, mwanamke ino kag-
wiligwa ugoni.
5 Muna Yamalagilizo, Musa kachilongela kuwa mwanamke
fana ino kolondeka yatowigwe na mabwe mbaka yadan-
ganike. Lelo weye kwolongaze?”
6 Wauza vino muladi wangeze Yesu muladi wapate chimu
cha kumshitaka. Mbali Yesu kaidulika hasi, kandika muna
ditimbwisi kwa chidole chake.
7 Nawo viwagendelele kumuuza, kenuka, kawalongela,
“Munhu yoyose yelibule uhasanyi vimwili na yawe wa
mwanduso kumtowa dibwe.”
8 Maabaho kaidulika hasi kaidi, kandika muna ditimbwisi.
9 Wanhu waja viwahulike ivo, wasegela imwe-imwe, kwan-
dusila walala. Yesu kasigala, na mwanamke ija kakala kema
haja haja.
10 Yesu kenuka, kamuuza mwanamke ija, “Wakulihi wanhu
waja wowakugwilile? Habule hata imwe yoyakutaguse?”
11 Mwanamke ija kamwidika, “Mndewa, habule munhu
yoyanitaguse.”
Yesu kamulongela, “Niye iviya sikutagusa bule. Hita na
sekeukatende uhasanyi kaidi.”

Yesu bung'hulo da isi

12 Yesu kawalongela kaidi Mafalisayo, “Niye ni bung'hulo
da isi. Munhu yoyose yoyonisondelela niye kezakuwa na
bung'hulo na hezagenda muna ulwiza.”
13 Mafalisayo wamulongela, “Weye kwoilavila ukalangama
wako mwenyewo, kwa ivo chiulonga siyo kweli.”

14 Yesu kawedika, “Hata one nihailavila ukalangama
mwenyewo, ukalangama wangu ni wa kweli, kwaviya ni-
manya kunilawile na kunihita. Mbali mweye hamumanyile
kunilawile hebu kunihita.
15 Mwotagusa fana wanhu viwotagusa. Niye simtagusa
munhu yoyose.
16 Mbali nahatagusa, notagusa viilondeka, kwaviya sita-
gusa niidumwe. Tata yanhumile kahamwe na niye.
17 Yandikigwa muna Yamalagilizo yenu kuwa, ukalangama
wa wanhu waidi ni wa kweli.
18 Niye noilavila ukalangama mwenyewo, na Tata yoyani-
tumile iviya konilavila ukalangama.”
19 Maabaho wamuuza, “Tati yako kakulihi?”
Yesu kawedika, “Hamunimanyile niye wala Tati yangu.
One muhanimanyile niye, na Tati yangu muhammanyile
iviya.”
20 Yesu kalonga mbuli zino zose viyakalile kofundiza mwi-
ikaye ya Mulungu, muna ichiheleto cha ngama. Wala habule
munhu yangwilile, kwaviya lusita lwake lukala lung'hali
halunafika.

Hamudaha kuhita hanhu honihita

21 Yesu kawalongela kaidi, “Niye nohita, na mweye
mwizanizahila, na mwizadanganika muna uhasanyi wenu.
Hamudaha kuhita hanhu honihita.”
22 Walangulizi wa Wayahudi walonga, “Kalonga kuwa
hachidaha kuhita hanhu hoyohita. Vino kolonda yaikome
mwenyewo?”
23 Mbali Yesu kawedika, “Mweye mwa wanhu wa isi ino yili
hasi, mbali niye nilawa uchanyha. Mweye ni wa isi ino mbali
niye siyo wa isi ino.
24 Nimulongelani kuwa mwizadanganika muna uhasanyi
wenu. One hamutogole kuwa ‘Niye Niiyo’ mwizadanganika
muna uhasanyi wenu.”
25 Wamuuza, “Weye iyo yelihi?”
Yesu kawedika, “Niye ni ija yoniwalongele kusongela
mwanduso.
26 Ninayo mengi ya kulonga kusonhela mweye na kuwata-
gusa. Mbali ija yoyanhumile ni kweli, na niye nowalongela
wanhu wa isi ino yaja yoniyahulike kumwake muhala.”
27 Hawamanyile kuwa Yesu kakala kowalongela mbuli za
Tati yake.
28 Ivo Yesu kawalongela, “Vondamumwinule Mwana wa
Munhu mumsalaba, baho mwizavimanya kuwa Niye Niiyo.
Iviya mwizamanya kuwa niye sitenda chochose kwa udahi
wangu, mbali nolonga chiyanifundize Tati yangu.

29 Nayo yoyanhumile kahamwe na niye, hanilekile ni-
idumwe bule kwaviya siku zose notenda yaja yoyomnogeza
yeye.”
30 Wanhu wengi wowamuhulike Yesu viyolonga yayo,
wamtogola.

Ukweli wizawikeni wanhu kwiilegeha

31 Yesu kawalongela Wayahudi wowamtogole “One
muhayamha mafundizo yangu, mwizakuwa wanahina
wangu kweli.
32 Maabaho mwizaumanya ukweli, na ukweli
wizamwikani mwiilegehe.”
33 Wamwidika, “Cheye ni wazukulu wa Bulahimu. Hachi-
nawahi kuwa watumwa kwa munhu yoyose. Vilihi kwochi-
longela chizailegeha?”
34 Yesu kawalongela, “Nomulongelani kweli, munhu
yoyose yoyotenda uhasanyi ni mtumwa wa uhasanyi.
35 Mtumwa si munhu wa mwiikaye siku zose, mbali mwana
ni munhu wa mwiikaye siku zose.
36 One Mwana yahamtendani mwiilegehe, mwizailegeha
kweli kweli.
37 Novimanya mweye mwa wazukulu wa Bulahimu. Mbali
mwolonda kunikoma kwaviya hamtogola mafundizo yangu.
38 Nowalongela chiya Tati yangu choyanilaguse, mbali mw-
eye mwotenda chiya tati yenu chayawalongele.”
39 Wamwidika, “Tati yetu ni Bulahimu.”
Yesu kawalongela, “One muwile wana wa Bulahimu,
muhatendile fana Bulahimu viyatendile.
40 Niye nimulongelani kweli yoniihulike kwa Mulungu,
mbali lelo mwolonda kunikoma. Bulahimu hatendile ivo
bule.
41 Mbali mweye mwotenda vinhu ivitendigwe na tati
yenu.”
Wamulongela, “Mulungu yaidumwe tati yetu chilinayo.
Cheye cha wanage kweli.”
42 Yesu kawalongela, “One Mulungu yawile Tati yenu,
muhanilondile niye kwaviya nilawa kwa Mulungu, na sambi
na hano. Sizile kwa udahi wangu mbali yeye iyo yanitumile.
43 Habali hamuvimanya yano yonilonga? Kwaviya mweye
hamudaha kutegeleza mbuli zangu.
44 Mweye mwa wana wa tati yenu Mwihi, kwa ivo
mwolonda kutenda wihi fana tati yenu. Kusongela mwan-
duso yeye kakala mkomaji, wala hailumba na kweli, kwaviya
mwabule kweli mgati mmwake. Viyovwiza koilagusa kuwa
yeye ni mvwizi na ni tata wa uvwizi.
45 Niye kwaviya nowalongelani kweli, hamunitogola.

46 Vino kuna munhu yoyose yoyodaha kulava ukalangama
kuwa niye nina uhasanyi? One nihawalongela kweli, habali
mweye hamunitogola bule?
47 Munhu yeli wa Mulungu kohulika chiya choyolonga
Mulungu. Mweye hamumuhulika bule kwaviya siyo wa
Mulungu."

Yesu na Bulahimu

48 Wayahudi wamuuza Yesu, "Vino hachilongile goya ku-
longa weye ni msamaliya na kuna chinyamkela?"
49 Yesu kawedika, "Niye nabule chinyamkela. Nomtunhiza
Tati yangu, mbali mweye hamunitunhiza bule.
50 Niye siizahilila utunhizo mwenyewo. Kauko yoyouza-
hila, nayo niiyo msemi.
51 Nowalongela kweli, munhu yoyose yokwamha mafun-
dizo yangu, hezadanganika ng'o!"
52 Maabaho Wayahudi wamulongela Yesu, "Lelo chovi-
manya kuwa weye kuna chinyamkela! Bulahimu kadan-
ganika na iviya walotezi wadanganika, mbali weye koolonga
munhu yokwamha mafundizo yako hezadanganika ng'o!
53 Weye vino koitenda kwa mkulu kufosa tati yetu Bu-
lahimu? Yeye na walotezi wa Mulungu wadanganika. Vino
weye koitenda kwa yelihi?"
54 Yesu kawedika, "Nahaitogoza mwenyewo, ukulu wangu
siyo chinhu bule. Tati yangu, iyo yomulonga ni Mulungu
wenu, iyo yonitunhiza.
55 Mweye hamummanyile bule, mbali niye nimmanya.
One nihalonga simmanyile bule, nokuwa mvwizi fana mw-
eye. Mbali niye nimmanya na iviya noyamha mbuli yake.
56 Tati yenu Bulahimu kadenelela yaniwone, nayo kani-
wona, kadeng'helela."
57 Wayahudi wamulongela Yesu, "Weye ung'hali kufikiza
miyaka malongo matano, vino kumuwona Bulahimu?"
58 Yesu kawedika, "Nowalongela kweli, Bulahimu yang'hali
hanakwelekwa, niye nabaha."
59 Baho wadondola mabwe, walonda wamtowe Yesu.
Mbali Yesu kaifisa na kalawa hanze ya Mwiikaye ya Mulungu.

9

Yesu komuhonya munhu yoyelekigwe chipofu

1 Yesu viyakalile kofosa, kamuwona munhu imwe chipofu
kusongela kwelekigwa kwake.
2 Wanahina wake wamuuza, "Mfundiza, yelihi yoyatendile
uhasanyi hata munhu ino yelekigwe chipofu? Vino ni yeye
mweneywo hebu tati yake na mami yake?"

3 Yesu kawedika, “Dino hadilawilile bule kwa sama ya
uhasanyi wa munhu ino wala wa tati yake na mami yake.
Munhu ino kelekigwa chipofu muladi nguvu ya Mulungu
ilagusigwe muna ugima wake.
4 Cholondeka kumsang'hanila ija yanhumile kung'hali
imisi. Kwaviya chilo chokwiza, habule munhu yoyose yon-
dayadahe kusanana.
5 Vinili ning'hali muna iisi, Niye niijo bung'hulo da isi.”
6 Viyamalile kuyalonga yayo, katema mate hasi, maabaho
katenda nhope na kamuhaka ija ichipofu mmeso.
7 Maabaho kamulongela, “Hita ukanawe muna dilamba da
Siloamu.” Siloamu fambulo jake “Yoyatumigwe”. Baho iyo
chipofu kahita, kanawa chihanga chake, maabaho kabwela
ukaye kuno kowona.
8 Wakaya wayage na wanhu wose wowamuwonile
viyakalile kopula, waiuzagiza, “Vino ino siyo munhu ija
yoyakalile kopula?”
9 Wanhu wamwenga walonga, “Ino iyo yeye.” Mbali
wamwenga walonga, “Si yeye bule.”
Ivo munhu ija mwenyewo kalonga, “Niye niiyo iyo.”
10 Wamuuza, “Vino meso yako yagubukaze?”
11 Kawedika, “Munhu ija yotangigwa Yesu katenda nhope,
kanihaka mmeso. Maabaho kanilongela nihite Siloamu
nikanawe chihanga changu. Nihita, na vininawile, bahobaho
nidaha kuwona.”
12 Wanahina wamuuza munhu yoyahonyigwe, “Munhu iyo
kakulihi?”
Kawedika, “Manye.”

Mafalisayo wompeleleza chipofu yahonile

13 Maabaho wanhu wangala munhu ija yoyakalile chipofu
kwa Mafalisayo.
14 Siku ija Yesu viyatendile nhope na kumuhonya munhu
chipofu dikala Isiku ya Mhumulo.
15 Maabaho Mafalisayo wamuuza kaidi munhu ija viya
viyadahile kuwona. Nayo kawedika, “Kanihaka nhope
mmeso, maabaho ninawa, na sambi nowona.” Ivo waigola
wawo kwa wawo.
16 Walangulizi wa Mafalisayo wamwenga walonga,
“Munhu iyo yoyatendile ivo halawile kwa Mulungu, kwaviya
hamha bule Malagilizo ya Isiku ya Mhumulo.”
Mbali wamwenga walonga, “Munhu mwene uhasanyi ko-
dahaze kutenda vilaguso vino va mauzauza?”
17 Maabaho wamuuza kaidi munhu ija, “Kulonga munhu
iyo kakuhonya meso yako. Lelo weye kwolongaze kumson-
hela munhu iyo?”

Kawedika, “Munhu iyo ni mulotezi wa Mulungu.”

18 Wayahudi wakala hawanatogola bule kuwa munhu ija
kakala chipofu, maabaho kadaha kuwona. Ivo wawatanga
tati yake na mami yake,
19 wawauza, “Vino ino mwanenu? Mulonga kelekigwa
chipofu, lelo kadahaze kuwona?”
20 Tati yake na mami yake wawedika, “Cheye chivimanya
ino niiyo mwanetu, na iviya kelekwa chipofu.
21 Mbali viya viyadahile kuwona, hebu yelihi yoyangubule
yameso hachivimanyile bule. Muuzeni mwenyewo. Yeye
mkulu ngima, ivo kodaha kwidika mwenyewo!”
22 Tati yake na mami yake walonga ivo kwaviya wakala
wowadumba walangulizi wa Wayahudi. Walangulizi wawo
walonga munhu yoyose yondayalonge kuwa Yesu niiyo
Chilisito kezawingigwa mwiikaye ya Kutosela.
23 Lekamana tati yake na mami yake walonga, “Muuzeni
mwenyewo. Yeye ni munhu mkulu ngima!”
24 Wayahudi wamtanga kaidi munhu ija yoyakalile
chipofu, wamulongela, “Wilahe kwa Mulungu one kwolonga
ukweli. Cheye chovimanya munhu iyo yoyakuhonyile kana
uhasanyi.”
25 Munhu ija kawedika, “One kana uhasanyi, niye sivi-
manya bule. Chinhu chimwe muhala chonimanyile, nikala
nitulika yameso, sambi nowona!”
26 Maabaho wamuuza kaidi, “Vino katenda choni? Katen-
daze kukuhonya yameso yako?”
27 Nayo kawedika, “Niwalongela, mbali hamulondile
kutegeleza. Lelo mwolonda kuhulika mbuli ino kaidi? Hebu
na mweye mwolonda muwe wanahina wake?”
28 Maabaho wamuliga na wamulongela, “Weye kwa
mwanahina wake! Cheye cha wanahina wa Musa!
29 Chivimanya Mulungu kalonga na Musa, mbali munhu ija
hachimmanyile bule koyolawa.”
30 Munhu ija yoyakalile chipofu kawalongela,
“Mwonyazanya! Mweye hamuvimanyile koyolawa, mbali
kanihonya meso yangu!
31 Chovimanya Mulungu hawategeleza bule wanhu weli na
uhasanyi, mbali komtegeleza munhu yoyose yomuhuwila na
yoyotenda chiya chiyomulondile yatende.
32 Kwandusila isi viilumbigwe, habule munhu yoyahu-
like kuwa munhu yoyose kamuhonya munhu yoyelekigwe
chipofu.
33 One munhu ino halawile kwa Mulungu bule, sigambe
yadahe kutenda chinhu chochose.”

34 Wamulongela, “Lola weye kwelekwa muna uhasanyi.
Lelo weye kwodahaze kuchifundiza cheye?” Baho wa-
muwinga mwi ikaye ya Kutosela.

Upofu wa chimuhe

35 Yesu kahulika kuwa munhu ija yoyamuhonyile
kawingigwa mwiikaye ya Kutosela. Ivo viyamuwonile
kamuuza, “Vino weye komuhuwila Mwana wa Munhu?”
36 Munhu ija kamulongela, “Mwenevale, vino munhu iyo
yelihi? Nilongele muladi na niye nimuhuwile!”
37 Yesu kamulongela, “Kumuwona kumala, munhu iyo you-
longa nayo sambi ni iyo!”
38 Maabaho munhu ija kamulongela, “Mndewa, nohuwila.”
Maabaho kumtumbalila mavindi Yesu.
39 Yesu kamulongela, “Niza mwiisi ino kutagusa, vipofu
wawone, na wanhu wowona wawe vipofu.”
40 Mafalisayo wamwenga wowakalile hamwe na wawo
wahulika mbuli izo, wamuuza, “Vino na cheye iviya cha
vipofu?”
41 Yesu kawedika, “One muwile vipofu, sigambemuwe na
uhasanyi. Mbali sambi mwolonga mwowona, ivo mung'hali
na uhasanyi.”

10

Simwe da mdimi

1 Yesu kawalongela, “Nowalongela kweli, munhu yoyose
one hengile bule muna ichikwama cha ng'hondolo kufos-
ela muulwivi, mbali kaibebenyeka na kwingila kwa nzila
zimwenga, iyo mbavi na muhokaji.
2 Munhu yokwingila kwa kufosela muulwivi iyo niiyo
ndimi wa ng'hondolo.
3 Mkalizi wa lwivi komfungulila munhu iyo, ng'hondolo
wohulika dizi jake. Nayo kowatanga ng'hondolo wake kwa
mazina yawo, maabaho kowagala kunze.
4 Yahawalava kunze ng'hondolo wake, kowalongolela,
nawo wamuinza kwaviya wadimanya dizi jake.
5 Hawamuinza munhu imwenga bule, mbali wezamulema
kwaviya hawadimanyile dizi da munhu imwenga.”
6 Yesu kawalongela simwe dino, mbali wawo hawavimany-
ile chiya chayalongile.

Yesu ni mdimi yanogile

7 Maabaho Yesu kawalongela kaidi, “Nowalongela kweli,
niye ni ulwivi wa ng'hondolo.
8 Wanhu wose wowanilongolele niye wawo wabavi na
iviya wahokaji, na ng'hondolo hawawahulike bule.

9 Niye ni lwivi. Munhu yoyose yoyokwingila kufosela niye
kezakomboligwa. Kezakwingila na kulawa kuzahila ndiya.
10 Mbavi kokwiza kwa lungilo da kubawa, kukoma na
kubananga. Niye niza kwa lungilo da kuwatenda muwe na
ugima, na iviya sekemuhungukiligwe na chinhu chochose
muna ugima wenu.

11 “Niye ni ndimi ninogile. Ndimi yanogile kolava ugima
wake kwa ng'hondolo wake.
12 Munhu yoyolihigwa kwa kuwadima ng'hondolo, na
si mwene ng'hondolo, yahamuwona mbwizi kokwiza,
kowaleka ng'hondolo na kokimbila. Ivo mbwizi kowagwila
na kuwapwililisa ng'hondolo.
13 Kokimbila kwaviya ni munhu wa kulihigwa muhala, na
hawagesa ng'hondolo bule.
14 Niye ni ndimi ninogile. Nowamanya ng'hondolo wangu,
na ng'hondolo wangu wonimanya niye.
15 Fana Tata viyonimanya na niye nommanya Tata, na
noulava ugima wangu kwa ichimu cha ng'hondolo.
16 Iviya ninawo ng'hondolo wamwenga, wawo siyo wa
chikwama chino. Wawo nawo nolondeka niwagale hano
iviya. Wezadihulika dizi jangu, na kwizakuwa bumbila
dimwe da ng'hondolo na mdimi imwe.

17 “Tati yangu konilonda kwaviya noulava ugima wangu
muladi niuhokele kaidi.
18 Habule munhu yonihoka ugima wangu. Noulava kwa
kulonda mwenyewo. Nina udahi wa kuulava, na nina udahi
wa kuusola kaidi ugima wangu. Vino ivo Tata viyanilagilize
nitende.”
19 Mbuli zino za Yesu ziwatenda Wayahudi waibagule
kaidi.
20 Wanhu wengi walonga, “Ino kana chinyamkela na iviya
kana chipeyu. Vino habali mwomtegeleza?”

21 Mbali wamwenga walonga, “Munhu mwene
chinyamkela kodahaze kulonga vino? Vino chinyamkela
kodaha kumuhonya munhu chipofu?”

Wayahudi womulema Yesu

22 Uko Yelusalemu kukala na Dugila da kuika wakifu Kaye
ya Mulungu, iviya ukala msimu wa chihuhwe.
23 Yesu kakala muna Ikaye ya Mulungu, kogenda muna
uluhelengo lwa Solomoni.
24 Wayahudi wamzunguluka, wamuuza, “Vino
kwizachileka muna umkangagile mbaka lini? Chilongele
funhu funhu fana weye kwa Chilisito.”

25 Yesu kawedika, “Nimulongelani, mbali hamuhuwile
bule. Mauzauza yonitenda kwa zina da Tati yangu yoniyala-
gusa,
26 mbali mweye hamtogola kwaviya mweye siyo
ng'hondolo wangu.
27 Ng'hondolo wangu wodihulika dizi jangu, nowamanya
nawo woniwinza.
28 Nowena ugima wa siku zose, nawo hawezadanganika
bule. Habule munhu yoyodaha kuwalava mmakono yangu.
29 Tati yangu yoyaninile wawo, ka mkulu kufosa wose.
Habule munhu yoyodaha kuwalava mmakono ya Tati yangu.
30 Niye na Tata cha wamwe.”
31 Wayahudi wadondola mabwe kaidi muladi wamtowe
Yesu.
32 Yesu kawalongela, “Nimulagusani mauzauza mengi ku-
lawa kwa Tata. Vino uzauza dilihi dodimtendani munitowe
na mabwe?”
33 Wayahudi wamwidika, “Hachikutowa na mabwe
kwaviya kutenda mauzauza, mbali chikutowa kwaviya
kumuliga Mulungu! Weye kwa munhu, mbali kwolonga kwa
Mulungu.”
34 Yesu kawedika, “Vino hayandikigwe bule muna Ya-
malagilizo yenu Mulungu kalonga, ‘Mweye mwa milungu’?
35 Mulungu kawatanga ‘milungu’ waja wenigwe usenga
wake, na cheye chivimanya Yamaandiko Yelile yolonga kweli
siku zose.
36 Tata kanisagula na kunituma niye muna iisi. Lelo mwo-
longa nimuliga Mulungu kwaviya nilonga ‘Niye na Mwana
wa Mulungu’?
37 One sitenda bule sang'hano za Tati yangu zoyolonda
nitende sekemunihuwile.
38 Mbali one notenda sang'hano zake, hata fana hamuni-
huwila, basi togoleni sang'hano izo, muladi mumanye na
kutambula kuwa Tata kamgati mmwangu na niye namgati
mmwake.”
39 Maabaho walonda wangwile kaidi, mbali Yesu kawa-
banga.
40 Maabaho Yesu kabwela kaidi mwambu wa dilamba da
Yolodani, hanhu Yohana hayakalile kobatiza, na kakala uko.
41 Wanhu wengi wamuhitila, walonga, “Yohana hatendile
mauzauza bule, mbali chila mbuli iyamulongele munhu ino
ikala kweli.”
42 Wanhu wengi hanhu haja wamuhuwila Yesu.

11

Ifa ya Lazalo

1 Munhu imwe yoyatangigwe Lazalo kakala mtamu.
Munhu ino kakala mkaya wa Besaniya, chibululu
chiwakalile wokala Maliya na Masa ndugu yake.
2 Maliya ino iyo ija yoyabobode magulu ya Mndewa
mavuta ya kunung'hila goya na kuyahangusa kwa mvili zake.
Lelo Lazalo lumbu jake iyo yakalile mtamu.
3 Ivo ndugu zake Lazalo wamtumila Yesu usenga, “Mn-
dewa, mbwiyako youmulonda kolumwa.”
4 Yesu viyahulike vino, kalonga, “Utamu uno hauzamkoma
Lazalo bule mbali unpata kwa ichimu cha ukulu wa Mulungu
muladi Mwana wa Munhu yatunhizigwe kufosela utamu
uno.”
5 Yesu kakala kowalonda Masa na mwali wake na Lazalo.
6 Yesu viyahulike kuwa Lazalo mtamu, kongeza kukala siku
mbili haja hayakalile.
7 Maabaho kawalongela wanahina wake, “Chibwele
Yudeya.”
8 Wanahina wake wamulongela, “Mfundiza! Siku ndodo
zifosile Wayahudi walonda kukukoma na mabwe, habali
kolonda uhite kaidi hanhu haja?”
9 Yesu kawedika, “Imisi ina masaa longo na maidi. Munhu
yahagenda imisi hadaha kuikwala, kwaviya kodiwona
bung'hulo da isi ino.
10 Mbali munhu yahagenda ichilo kezaikwala, kwaviya
kabule bung'hulo.”
11 Maabaho Yesu kagendelela kulonga, “Mbwiyetu Lazalo
kagona, mbali niye nohita kumulamsa.”
12 Wanahina wake wamwidika, “Mndewa, one kagona,
kezahona.”
13 Yesu kakala kolonga Lazalo kadanganika, mbali
wanahina wake wagesa Lazalo kagona.
14 Maabaho Yesu kawalongela funhu funhu, “Lazalo
kadanganika.
15 Nodenelela kwa ichimu chenu kwaviya sikalile nayo
bule, muladi munitogole. Goza chihite.”
16 Maabaho Tomasi, yatangigwe Mbasa, kawalongela
wanahina wayage, “Goza chihite na mfundiza muladi
chidanganike hamwe nayo.”

Yesu ni uzilibuko na ugima

17 Yesu viyafikile uko, kalufika lukuli lwa Lazalo
luwandigwa mdileme lumala siku nne zifosile.
18 Chibululu cha Besaniya chikala habehi na Yelusalemu,
utali wa ugenzi wa maili mbili,
19 ivo Wayahudi wengi weza kwa Masa na Maliya kuwafal-
iji kwa ifa ya ndugu yawo.

20 Masa viyahulike Yesu kokwiza, kahita kumuhokela,
mbali Maliya kasigala ukaye.
21 Masa kamulongela Yesu, “Mndewa, one uwile hano,
lumbu jangu sigambeyadanganike bule!
22 Mbali novimanya hata sambi Mulungu kezakwina cho-
chose chondaunpule.”
23 Yesu kamulongela, “Lumbu jako kezazilibuka.”
24 Masa kamwidika, “Novimanya kezazilibuka muna isiku
ya uhelelo.”
25 Yesu kamulongela, “Niye ni uzilibuko na ugima. Munhu
yoyose yoyonihuwila niye, hata yahadanganika kezakuwa
ngima.
26 Na munhu yoyose yeli mgima na yonihuwila niye
hezadanganika ng'o!. Vino koyahuwila yayo?”
27 Masa kamwidika, “Wona, Mndewa! Nohuwila weye kwa
Chilisito, Mwana wa Mulungu, yezile mwii isi.”

Yesu komulilila Lazalo

28 Masa viyalongile vino, kahita ukaye na kumtanga
Maliya mwali wake chinyelenyele. Kamulongela, “Mfundiza
kabaha, kokutanga.”
29 Maliya viyahulike vino, kenuka himahima kamuhitila
Yesu.
30 Yesu kakala yang'hali kwingila muna dibululu, mbali
kakala kema hanhu haja haja Masa hayamuhokele.
31 Wayahudi wowakalile ukaye wamfaliji Maliya, viwamu-
wonile Maliya kenuka na kulawa kunze himahima, wagesa
kohita kulila kudileme.
32 Maliya viyafikile hanhu hayakalile Yesu, kamuwona,
kumtumbalila mavindi, na kamulongela, “Mndewa, one
uwile baha, lumbu jangu sigambeyadanganike bule.”
33 Yesu viyamuwonile Maliya kolila na Wayahudi wowezile
nayo nawo wolila, kapata luholozi muumoyo wake na ka-
wona usungu.
34 Maabaho Yesu kawauza, “Mumuwanda kulihi?”
Wamwidika, “Mndewa, izo ulole.”
35 Yesu kalila.
36 Maabaho Wayahudi walonga, “Loleni viyamulondile!”
37 Mbali wamwenga walonga, “One kamuhonya
munhu chipofu, vino kapotigwa kumtenda Lazalo
sekeyadanganike?”

Yesu komzilibula Lazalo

38 Yesu viyakalile kaidi na luholozi na kugazigwa muna
umoyo wake, kahita mbaka kudileme. Leme ijo dikala tuka
digubikigwe na dibwe.
39 Yesu kawalongela, “Dibimbiliseni idibwe!”

Masa, lumbu wa ija yadanganike kamulongela, “Mndewa,
mbali kezanung'ha. Kakala siku nne kusongela viyadan-
ganike.”
40 Maabaho Yesu kamulongela, “Vino sikulongele one wa-
hahuwila kwizawona utunhizo wa Mulungu?”
41 Ivo wadibimbilisa idibwe. Maabaho Yesu kalola kuu-
langa, kalonga, “Tata, nokwina hewela kwaviya weye kon-
hegeleza.
42 Novimanya kunitegeleza siku zose, mbali nolonga vino
muladi wanhu wowemile hano, watogole kuwa weye kun-
huma.”
43 Yesu viyalongile ivo, katanga kwa dizi kulu, “Lazalo,
lawa kunze!”
44 Lazalo kalawa kunze, makono yake na magulu yake
yazingilizigwa sanda, na chihanga chake chigubikigwa na
walo. Yesu kawalongela, “Mfunguleni na mumuleke yahite.”

Wayahudi wotenda mpango wa kumkoma Yesu
(Masayo 26:1-5; Maliki 14:1-2; Luka 22:1-2)

45 Wayahudi wengi wowezile kumulaula Maliya wawona
yoyatendile Yesu, ivo wamuhuwila.
46 Mbali Wayahudi wamwenga wahita kwa Mafalisayo,
wawalongela yaja yoyatendile Yesu.
47 Ivo Mafalisayo na wakulu wa nhambiko waiting'hana
na wanhu wa chitala cha Wayahudi, waiuzagiza, “Chitende
choni? Munhu ino kotenda mauzauza mengi?” 48 One
chihamuleka yagendelele, wanhu wose wezamuhuwila,
maabaho Waloma wezakwiza kubananga Kaye yetu ya Mu-
lungu na isi yetu.
49 Maabaho imwe wawo, yoyatangigwe Kayafa, yoyakalile
Mkulu wa Nhambiko Digogogo umwaka uja, kalonga, “Mw-
eye mwawabozi!
50 Vino hammanyile bule kuwa muhavu munhu imwe
kumwenu yadanganike muladi wanhu wa isi yose wakom-
boligwe?”
51 Hamanyile chiyakalile kolonga, mbali kwaviya kakala
mkulu wa nhambiko wa umwaka uja, kalagula kuwa Yesu
kezadanganika kwa ichimu cha Wayahudi.
52 Wala siyo kwa ichimu cha Wayahudi muhala, mbali
kezadanganika muladi yaweke hamwe wana wa Mulungu
wowapwililike.
53 Ivo kwandusila siku ija, walangulizi wa Wayahudi waza-
hila nzila ya kumkoma Yesu.
54 Ivo Yesu hahitile kaidi kuno kowoneka mwa Wayahudi,
mbali kalawa uko na kuhita habehi na bwilingu, kuna ichibu-
lulu chitangigwe Efulaimu. Uko kakala na wanahina wake.

55 Siku da Dugila da Wayahudi da Pasaka vidikalile
habehi kufika, wanhu wengi wahita Yelusalemu muladi
wakasafyigwe ing'hali Pasaka kufika.
56 Wakala womzahila Yesu, ivo viwaiting'hane muna Ikaye
ya Mulungu, waiuzagiza, “Mwowonaze? Vino hezakwiza
bule muna Didugila?”
57 Wakulu wa nhambiko na Mafalisayo walagiliza one
munhu yoyose kovimanya kuyeli Yesu, kolondeka yalonge
muladi wangwile Yesu.

12

Yesu kokwitililigwa mavuta uko Besaniya
(Masayo 26:6-13; Maliki 14:3-9)

1 Zing'hali siku sita kufika dugila da Pasaka, Yesu kafika
Besaniya, ukaye kwa Lazalo, ija yoyamzilibule.
2 Wanhu wamsasalila Yesu ndiya ya ichigulogulo, Masa
kakala kowasananila. Lazalo kakala imwe wa wanhu
wowakalile haimeza na Yesu.
3 Maabaho Maliya kasola chichupa cha mavuta
yonung'hila goya yoyaguligwe kwa hela ng'hulu, kamboboda
Yesu mmagulu na kumuhangusa kwa nyele zake. Kaye yose
inung'ha goya.
4 Yuda Isikaliyoti, imwe wa wanahina wake, ija yondayam-
biduke Yesu kauza,
5 “Lelo habali mavuta yano sekeyachuuzigwe kwa dinali
magana matatu, na hela zondazipatike wenigwe ngayen-
gaye?”
6 Halongile vino kwaviya kawawonela ubazi ngayengaye,
mbali kwaviya kakala npapaji wa mkoba wa hela, na lusita
lumwenga kakala yobawaga hela.
7 Yesu kawedika, “Sekemungaze! Mulekeni yayeke kwa
ichimu cha siku da kuwandigwa kwangu.
8 Siku zose munawo ngayengaye, mbali hamwizakala na
niye siku zose.”

Mpango wa kumkoma Lazalo

9 Wayahudi wengi viwahulike Yesu kakala Besaniya,
wahita. Hawahitile kumuwona Yesu yaidumwe, mbali iviya
wahita kumuwona Lazalo, munhu yoyazilibuke.
10 Ivo walangulizi wa wakulu wa nhambiko wazahila nzila
ya kumkoma Lazalo iviya,
11 kwaviya Wayahudi wengi wamuhitila Yesu na ku-
muhuwila kwa ichimu cha chiya chimulawilile Lazalo.

Yesu kokwingila Yelusalemu kwa deng'ho
(Masayo 21:1-11; Maliki 11:1-11; Luka 19:28-40)

12 Siku isondelele wanhu wengi wowezile kuna Didugila da
Pasaka, wahulika Yesu kakala kokwiza Yelusalemu.
13 Ivo wasola matambi ya mitende, wahita kunze ku-
muhokela, walandula, “Nhogolwa Mulungu Mulopozi! Mu-
lungu kamtemela mate yoyokwiza kwa zina da Mndewa!
Mulungu kamtemela mate Mfalume wa Isilaeli!”
14 Yesu kamuwona mwana chihongwe, kakala mchanyha
yake, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile,
15 “Sekendumbe, wanhu wa Sayuni,
Mfalume wenu kokwiza,
kakala uchanyha ya mwana chihongwe.”
16 Mwanduso wanahina wake hawamanyile bule mbuli
zino. Mbali Yesu viyatunhizigwe, wanahina wakumbuka
chila chinhu. Vose vilawilila fana Maandiko Yelile viya-
longile.
17 Wanhu wowakalile na Yesu haja viyamtangile Lazalo
kulawa muna dileme na kunzilibula, wagendelela kulonga
yaja yoyalawilile.
18 Ivo wanhu wengi wahita kumuhokela Yesu kwaviya
wahulika Yesu katenda chilaguso chino cha mauzauza.
19 Ivo Mafalisayo wailongela, “Loleni, hachidaha kutenda
chochose. Wanhu wose womuwinza!”

Wagiliki wolonda kumuwona Yesu

20 Kukala na Wagiliki wengi muna iwanhu wezile
Yelusalemu kutosa muna Didugila da Pasaka.
21 Wamuhitila Filipo, mkaya wa Besisaida yili muna iisi ya
Galilaya, wamulongela, “Mwenevale, chiye cholonda kumu-
wona Yesu.”
22 Filipo kahita na kamulongela Andeleya, na wose waidi
wahita kumulongela Yesu.
23 Yesu kawedika, “Chipindi cha kutunhizigwa Mwana wa
Munhu sambi chifika.
24 Nowalongela kweli, mhule ya uhemba one hailagale
muulongo na kudanganika, izasigala imwe muhala. Mbali
one ihadanganika, izakweleka mbeyu nyingi.
25 Munhu yoyose yoyolonda ugima wake kezawagiza,
mbali munhu yoyose yoyowihila ugima wake mwi isi ino,
kezakwing'higwa ugima wa siku zose.
26 Munhu yoyose yoyolonda kunisang'hanila kolondeka
yaniwinze. Hohose honili, mtumigwa wangu kolondeka
yawe baho iviya. One munhu yahanisang'hanila, Tati yangu
kezamwing'ha nhogolwa munhu iyo.

Yesu kolonga mbuli ya ifa yake

27 “Sambi moyo wangu una luholozi. Nilonge choni? Vino
nilonge ‘Tata, one yahadahika, unyepule na nhungo ino ya

manhesa ichipindi chino?' Bule, niza muna iisi muladi nifosele chipindi chino cha manhesa.
28 Tata, ditunhize zina jako!"

Maabaho dizi kulawa kuulanga dilonga, "Niditunhiza, na nizaditunhiza kaidi."
29 Wanhu wengi wemile haja wadihulika dizi diya, wamwenga walonga dikala bumo, mbali wamwenga walonga, "Msenga wa kuulanga kalonga nayo!"
30 Mbali Yesu kawalongela, "Dizi ijo hadilawile kwa ichimu changu, mbali kwa ichimu chenu.
31 Suku da kutagusigwa isi ino difika, mkulu wa isi ino kezahinduligwa.
32 Vondaninuligwe mchanyha ya isi, nizawatenda wanhu wose weze kumwangu."
33 Yesu kalonga vino kulagusa ni ifa ilihi yoondayadanganike.
34 Lung'husesa lwa wanhu lumuuza, "Malagilizo yetu yolonga kuwa Chilisito kezakuwa ngima siku zose. Habali lelo kwolonga 'Mwana wa Munhu kolondeka yenuligwe?' Vino ino Mwana wa Munhu iyo yelihi?"
35 Yesu kawalongela, "Mwizakala mudibung'hulo kwa lusita ludodo. Gendeni na dibung'hulo, ding'hali ziza hadinamfikani na kuwahuma. Kwaviya munhu yogenda ndiziza hamanya koyohita.
36 Ditogoleni bung'hulo kwaviya munajo, muladi muwe wana wa bung'hulo."

Wayahudi wolema kumtogola Yesu

Yesu viyalongile ivo, kasegela na kwiifisa.
37 Vilemela Yesu katenda mauzauza yano yose haulongozi wawo, mbali wawo hawamtogole bule.
38 Yano yose yalawilila muladi yatimie yaja yalongigwe na mulotezi wa Mulungu Isaya viyalongile,
"Mndewa, munhu ilihi yoyotogola usenga wetu?
Munhu yelihi Mndewa yoyangubulile nguvu zake?"
39 Ivo hawadahile bule kuhuwila, kwaviya Isaya iviya kalonga,
40 "Mulungu kayapofula meso yawo,
kaitenda midala mizoyo yawo,
muladi sekewawone kwa meso yawo,
na sekewavimanye kwa nzewele zawo,
na sekewanihindukile,
muladi niwahonye."
41 Isaya kalonga mbuli izo kwaviya kauwona utunhizo wa Yesu na kalonga mbuli zake.

42 Hata walangulizi wengi wa Wayahudi wamuhuwila
Yesu. Mbali Mafalisayo hawamtogole muumwingi, kwaviya
wadumba kuwingigwa mwiikaye ya kutosela,
43 na kwaviya walonda kutunhizigwa na wanhu kufosa
kutunhizigwa na Mulungu.

Yesu keza mwiisi kuwakombola wanhu

44 Maabaho Yesu kalandula dizi, “Munhu yoyonihuwila
niye, hanihuwila niye muhala, mbali iviya komuhuwila ija
yanhumile.
45 Munhu yoyose yoniwona niye, iviya komuwona ija yan-
humile.
46 Niye na bung'hulo dodizile mwiisi, muladi wanhu wose
wowonihuwila sekewakale muna diziza.
47 One munhu kozihulika mbuli zangu na hazamha bule,
niye simtagusa. Kwaviya sizile kutagusa wanhu wa isi mbali
kuwakombola.
48 Munhu yoyose yondema niye na kulema mafundizo
yangu kauko yondayamtaguse. Mbuli iyo yonilongile iyo
yondaimtaguse muna isiku ya uhelelo.
49 Kwaviya silonga kwa udahi wangu bule, mbali Tata
yanhumile kanilagiliza chonilondeka kulonga.”
50 Niye novimanya kuwa lagilizo jake dogala ugima wa siku
zose. Ivo nolonga yaja Tata yoyanilongele niyalonge.

13

Yesu kowanava magulu wanahina wake

1 Ding'hali hadinafika Didugila da Pasaka, Yesu kakala
kovimanya saa yake ifika yondayasegele hano muiisi kuhita
kwa Tati yake. Kakala kawalonda nani wanhu wake weli
hano mwiisi, nayo kawalonda mbaka kuuhelelo.
2 Yesu na wanahina wake wakala woja ndiya ya ichilo.
Mwihi kakala kamwingila kamala Yuda Isikaliyoti, mwana
wa Saimoni, muladi yambiduke Yesu.
3 Yesu kakala yavimanyile Tata kamwing'ha udahi wa chila
chinhu, na iviya kakala yalawile kwa Mulungu na kezabwela
kwa Mulungu.
4 Ivo kahasegela hana indiya, keka ngolole wake hamg-
wazo, maabaho kasola ngolole, kaifunga mchigudi.
5 Maabaho kaguma yamazi muna ichiziga, kandusa
kuwanava migulu iwanahina wake na kuhangusa na chiya
ichikumbi choyaifungile mchigudi.
6 Yesu kafika kwa Saimoni Petili. Saimoni kamuuza, “Mn-
dewa, vino weye kwizaninava magulu yangu?”
7 Yesu kamwidika, “Chonitenda sambi weye huchimanya
bule, mbali kwizachimanya hamwande.”

8 Petili kamulongela Yesu, “Bule! Weye hwizaninava mag-
ulu ng'o.”
Yesu kamwidika, “One sikunavile magulu yako, hwiza-
kuwa mwanahina wangu kaidi!”
9 Saimoni Petili kamulongela, “Mndewa, sekeunave mag-
ulu muhala, mbali iviya unave makono yangu na ditwi
jangu!”
10 Yesu kedika, “Munhu yoyogile kela lukuli lwose na
kolondigwa yanave magulu muhala. Mweye mwela, ingawa
simose.”
11 Yesu kamala kummanya ija yondayambiduke lekamana
kalonga si wose welile.
12 Yesu viyamalile kuwanava magulu yawo, kayawala
ngolole wake, kabwela ha indiya, kakala hasi. Kawauza,
“Vino muyamanya yoniwatendele?
13 Mwonitanga mfundiza na Mndewa, mwotenda goya
kwaviya ivo vinili.
14 Niye, Mndewa na mfundiza wenu niwanavani mweye
magulu yenu, mweye iviya mwolondeka mwinave magulu
yenu mweye kwa mweye.
15 Nimulagusani simwe, na mweye mwolondeka kutenda
fana viniwatendele.
16 Nowalongela kweli, habule mtumwa mkulu kufosa
mwenevale wake, wala habule mtumigwa mkulu kufosa ija
yamtumile.
17 Sambi mwovimanya vinhu vino, one muhavitenda, Mu-
lungu kezamtemelani mate.
18 “Silonga mbuli zino kumwenu mose, nowamanya waja
woniwasagule. Mbali Yamaandiko Yelile yolondeka ya-
timie, yaja yoyolonga, ‘Munhu ija yoja hamwe na niye,
kezanibiduka.’
19 Nowalongela yano ivino sambi yang'hali hayana lawilila,
muladi vondayalawilile, mdahe kutogola kuwa niye ‘Niye
Iyo.’
20 Nowalongelani kweli! Munhu yoyose yondayamuhokele
munhu yoyanitumile, konihokela niye. Na munhu yoyose
yondayanihokele niye, komuhokela ija yoyanhumile.”

Yesu kolagula munhu yonda yambiduke
(Masayo 26:20-25; Maliki 14:17-21; Luka 22:21-23)

21 Nayo Yesu viyamalile kulonga yayo, kengilwa na
luholozi muumoyo, kalonga, “Nowalongela kweli, imwe
wenu kezanibiduka.”
22 Wanahina wailola, hawavimanyile bule komulonga
yelihi.
23 Mwanahina imwe yoyalondigwe ng'hani na Yesu kakala
yakalile habehi na Yesu.

24 Saimoni Petili kamfunyiza, kamulongela, “Muuze komulonga yelihi.”
25 Ivo mwanahina iyo kumkwenhukila Yesu habehi, kamuuza, “Mndewa, vino komulonga yelihi?”
26 Yesu kamwidika, “Munhu ija yondanimwine gate doniditoweze mwiibakuli ni iyo.” Maabaho katoweza gate, kamwing'ha Yuda, mwana wa Saimoni Isikaliyoti.
27 Bahobaho Yuda viyasolile gate, Lufyende kamwingila. Yesu kamulongela, “Tenda himahima chiulonda kutenda!”
28 Mbali habule munhu mwa iwaja wowakalile wokala hana indiya yavimanyile habali Yesu kamulongela ivo Yuda.
29 Kwaviya Yuda kakala kopapa mkoba wa hela, wanahina wamwenga wagesa Yesu kakala komulongela yahite yakagule ndiya ya dugila, hebu yakawene chinhu ngayengaye.
30 Yuda viyahokele gate, kalawa kunze lusita ulwo ulwo. Ikala ichilo.

Amuli ya sambi

31 Yuda viyasegele Yesu kalonga, “Sambi Mwana wa Munhu kezatunhizigwa, na Mulungu kezatunhizigwa kufosela Mwana wa Munhu.
32 Na one ukulu wa Mulungu ugubuligwa kufosela Mwana, maabaho Mulungu mwenyewo kezaugubula ukulu wa Mwana wa Munhu mgati mmwake mwenyewo, na bahobaho kezamtunhiza.
33 Wanangu, nizakala na mweye lusita ludodo. Mwizanizahila, mbali sambi nowalongela chiya choniwalongele Wayahudi, ‘Hamdaha kuhita hanhu honihita niye.’
34 Lelo nowena lagilizo da sambi, mwilonde mweye kwa mweye. Fana niye vinimulondeleni mweye, na mweye mwilonde ivo ivo.
35 One muhailonda mweye kwa mweye, wanhu wose wezavimanya mweye mwa wanahina wangu.”

Yesu kolagula Petili kezambela
(Masayo 26:31-35; Maliki 14:27-31; Luka 22:31-34)

36 Saimoni Petili kamuuza, “Mndewa, vino kohita kulihi?”
Yesu kamwidika, “Hudaha bule kuniwinza hanhu honihita sambi, mbali hamwande kuzaniwinza.”
37 Petili kamulongela, “Mndewa, habali sidaha kukuwinza sambi? Nizadanganika kwa ichimu chako!”
38 Yesu kamulongela, “Ivo vino weye kwodaha kudanganika kwa ichimu changu? Nokulongela kweli, yang'hali nzogolo hanakwika, kwizanibela miyanza mitatu.”

14

Yesu ni nzila ya kuhita kwa Tata

1 “Sekemwingilwe na luholozi muna imizoyo yenu. Mo-
muhuwila Mulungu, nihuwileni na niye.
2 Muna ikaye ya Tati yangu muna viheleto vingi, one siivo,
nahawalongeleni. Nohita kuwasasalila hanhu henu.
3 Nahahita na kuwasasalila hanhu, nizakwiza kuwasola
muladi mukale haja honikala niye.
4 Moimanya nzila ya hanhu haja honihita.”
5 Tomasi kamulongela, “Mndewa, hachivimanyile bule ko-
hita kulihi, lelo choimanyaze nzila?”
6 Yesu kamwidika, “Niye niiyo nzila, na ukweli, na
ugima. Habule munhu yodaha kuhita kwa Tata bila kufosela
kumwangu.”
7 “One munimanya niye, na Tati yangu iviya muhammany-
ile, kusongela sambi mummanya na mumuwona.”
8 Filipo kamulongela, “Mndewa, uchilagusile Tata, iyo niiyo
ichinzahila.”
9 Yesu kamwidika, “Nikala na mweye siku nyingi, Filipo
hunanimanya bule? Munhu yoyose yoyaniwone niye kamu-
wona Tata. Habali kolonga ‘Chilaguse Tata’?
10 Weye huhuwila bule kuwa niye na mgati mwa Tata,
na Tata kamgati yangu? Mbuli ziniwalongelani siyo zangu
bule, mbali Tata yokala mgati yangu niiyo yozisang'hana
sang'hano zake.
11 Muhuwile haja haniwalongele, Niye namgati mwa Tata
na Tata kamgati yangu. One hamuhuwile ivo, muhuwile kwa
zisaano zinitendile.
12 Nowalongela kweli, munhu yoyose yondayanihuwile
niye kezatenda viya vinitendile. Kezatenda vinhu vikulu
kufosa vino, kwaviya Niye nohita kwa Tata.
13 Na nizamtendelani chochose chondamupule kwa zina
jangu, muladi Tata yatunhizigwe mgati mwa Mwana.
14 One muhapula chinhu chochose kwa zina jangu nizam-
tendelani.

Yesu kolonga kezachigalila Muhe Yelile

15 “One muhanilonda, mwizakwamha Malagilizo yangu.
16 Nizampula Tata, nayo kezamwing'hani Mtazi imwenga,
nayo kezakala na mweye siku zose.
17 Iyo Muhe Yelile iyogubula kweli. Wanhu wa isi ino
hawadaha bule kumuhokela kwaviya hawadaha kumuwona
na kummanya. Mbali mweye mwommanya, kwaviya kokala
na mweye na kezakuwa mgati mmwenu.
18 “Vondanisegele, sizamulekani wachiwa, nizambwele-
lani.
19 Muna ichipindi chidodo chikwiza wanhu wa isi ino
hawezaniwona kaidi bule, mbali mweye mwizaniwona,
kwaviya namgima, na mweye iviya mwizakala wagima.

20 Muna isiku iyo mwizavimanya kuwa Niye namgati mwa
Tati yangu, na mweye mwamgati mmwangu, na Niye nam-
gati mmwenu.
21 “Wanhu waja wohokela Malagilizo yangu na kuyamha,
wanhu wawo wonilonda. Tati yangu kezawalonda wanhu
waja wowonilonda niye, iviya na niye nizawalonda na kuila-
gusa kumwawo.”
22 Yuda, mbali siyo Isikaliyoti, kalonga, “Mndewa, habali
kolonda kuilagusa kumwetu muhala na siyo kwa wanhu weli
muna iisi yose bule?”
23 Yesu kamwidika, “Munhu yoyose yonilonda niye keza-
yamha Malagilizo yangu, na Tati yangu kezamulonda, niye
na Tati yangu chizakwiza kumwake na kukala nayo.
24 Munhu yoyose hanilonda niye hayamha bule Malagilizo
yangu. Na mafundizo yomuhulike siyo yangu bule, yolawa
kwa Tata yanhumile.
25 “Nimulongelani vinhu vino vinikalile ning'hali hamwe
na mweye.
26 Tati yangu kezangalilani Mtazi, iyo Muhe Yelile, Tata
yondayamtume kwa zina jangu, kezawafundiza yose na
kuwakumbusa yose yoniwalongele.
27 “Nowalekelani tindiwalo, nomwinani tindiwalo jangu.
Simwinani bule fana isi voitenda. Sekemwazanywe. Seke-
mudumbe.
28 Muhulika viniwalongeleni, ‘Nosegela na nizambwele-
lani.’ One munilonda niye, mwizadenelela kwaviya nohita
kwa Tata kwaviya yeye ni mkulu kufosa niye.
29 Nimulongeleni yang'hali hayanalawilila, muladi von-
dayalawilile muhuwile.
30 Sizalonga na mweye kaidi mbuli nyingi, kwaviya mkulu
wa isi ino kokwiza. Iyo kabule nguvu kumwangu.
31 Mbali chila munhu muna iisi kolondeka kuvimanya
kuwa nomulonda Tata na nosanana chiya choyanilagilize
niye.
“Lelo izoni chihite.

15

Yesu ni mzabibu wa kweli

1 “Niye nanzabibu wa kweli, na Tati yangu iyo mulimi.
2 Chila tambi mgati mmwangu dohadikwima matunda,
yeye kodikanha. Mbali kodahulila chila tambi dodikwima
matunda muladi dime matunda mengi.
3 Mweye mwela mumala kwa ichimu cha mbuli ija inimu-
longeleni.
4 Kaleni mgati yangu, na niye nizakala mgati yenu. Tambi
hadidaha kwima matunda diidumwe, ila one dihakala muna

umbiki dodaha. Iviya na mweye hamdaha kwima matunda
mbaka mkale mgati mmwangu.
5 “Niye nanzabibu, mweye mwa matambi. Munhu ya-
hakala mgati mmwangu na niye mgati mmwake, kezak-
weleka matunda mengi, kwaviya mwiidumwe hamdaha
bule kutenda chochose.
6 One munhu yoyose hakala mgati mmwangu, kokwasigwa
kunze fana viya matambi viyakwasigwa na kunyala. Wanhu
woyadondola matambi yayo na woyeka muumoto yalungule.
7 One mwahakala mgati mmwangu na mbuli zangu ziza-
kala mgati mmwenu, puleni chochose chimulonda mwizak-
wing'higwa.
8 Mwahakweleka matunda mengi na kuilagusa kuwa
mwawanahina wangu, Tati yangu kotunhizigwa.
9 Fana viya Tata viyanilondile niye, iviya niye nomulon-
dani mweye. Lelo kaleni muna dilondo jangu.
10 One muhamha Malagilizo yangu, mwizakala muna
dilondo jangu, fana niye viniyamhile Malagilizo ya Tata na
kukala muna dilondo jake.
11 “Nimulongelani yano yose muladi ndeng'helelo yangu
ikale mgati mmwenu na ndeng'heleo yenu sekeimale.
12 Ndagilizi yangu iyo ino, Mwiilonde mweye kwa mweye,
fana niye vinimulondileni mweye.
13 Habule ulondo mkulu kufosa ulondo wa munhu kulava
ugima wake kwa ichimu cha mbwiya zake.
14 Mweye mwa wambwiya zangu one muhatenda yaja
yoniwalagilize.
15 Sizamtangani mweye watumwa kaidi, kwaviya
mtumwa hazimanya sang'hano za mwenevale wake. Mbali
nowatanga mweye mbwiya zangu kwaviya nimulongelani
vinhu vose vinilongiligwe na Tati yangu.
16 Mweye hamunisagule niye, mbali niye nimsagulani mw-
eye muhite mukeleke matunda, matunda yoyokala. Tata
nayo kezamwig'hani chochose chondamupule kwa zina
jangu.
17 Lagilizo jangu ijo dino, mwiilonde mweye kwa mweye.

Isi yowehila wanahina

18 “One wanhu wa isi yose wahamwihilani mweye, muvi-
manye kuwa mosi wanihila niye.
19 One muwile wanhu wa isi ino, wanhu wake wahamulon-
deni. Mbali mweye siyo wanhu wa isi ino. Niye nimsagulani
kulawa muna iisi ino, kwa ichimu icho wanhu wa isi ino
womwihilani.
20 Mukumbuke chiniwalongele, ‘Mtumwa siyo mkulu ku-
fosa mwenevale wake.’ One wanhu wonigaza niye, iviya na

mweye wezangazani. One woyamha Malagilizo yangu iviya
wezayamha malagilizo yenu.
21 Wezamtendelani yano yose kwa zina jangu, kwaviya
hawammanyile bule ija yanhumile.
22 One sizile na kulonga nawo, wahadahile kulonga wabule
uhasanyi. Mbali sambi hawadaha kulonga wabule uhasanyi.
23 Munhu yoyose yonihila niye komwihila Tati yangu iviya.
24 One sitendile bule kumwawo sang'hano ziya habule
munhu yoyose imwenga yoyazitendile, sigambe wawe na
uhasanyi. Mbali lelo wayawona yanitendile, na wang'hali
wonihila niye na iviya womwihila Tati yangu.
25 Mbali yano yolawilila muladi Yamaandiko Yelile
yandikigwe muna Yamalagilizo yawo yawe kweli, 'Wanhu
wanihila bule.'
26 "Baho mtazi vondayeze kulawa kwa tata niiyo muhe wa
kweli, iyo kezalonga mbuli zangu.
27 Mweye iviya mwolondeka kulonga mbuli zangu,
kwaviya mukala na niye kusongela mwanduso.

16

1 "Yesu kagendelela kulonga yano yose, muladi seke-
muuleke uhuwilo wenu.
2 Wanhu wezawingigwa munazikaye za kutosela, na
chipindi chokwiza wezawakoma na kugesa womsang'hanila
Mulungu.
3 Wezawatendela vinhu vino kwaviya hawammanyile Tata
wala hawanimanyile niye.
4 Niwalongelani vinhu vino muladi lusita vondalufike,
mwizakumbuka yaja yonimulongeleni.

Usang'hano wa Muhe Yelile

"Siwalongeleni mbuli zino kusongela mwanduso kwaviya
nikala hamwe na mweye.
5 Sambi nohita kwa ija yanhumile, mbali habule hata imwe
vimwili yoniuza, 'Kohita kulihi?'
6 Kwaviya niwalongela yano yose, mizoyo yenu imema
usungu.
7 Mbali nowalongela kweli, Muhavu nisegele. Kwaviya one
sizasegela, Mtazi hezakwiza kumwenu. Mbali nihasegela
nizamtuma kumwenu.
8 Nayo vondayeze, kezawalagusa wanhu weli muna iisi
ukweli kusonhela uhasanyi na yaja yanogile haulongozi wa
Mulungu, kusonhela nhaguso ya Mulungu.
9 Wakala weha kwa ichimu cha uhasanyi, kwaviya hawani-
huwile niye bule,

10 wabananga kwaviya hawayamanyile yalihi yanogile
haulongozi ha Mulungu, kwaviya nohita kwa Tata na mweye
hamwiza niwona lusita lwingi,
11 iviya weha kwa iyo inhaguso, kwaviya mkulu wa isi ino
katagusigwa kamala.
12 “Ninazo mbuli nyingi za kuwalongela, mbali sambi ziza-
kuwa nyingi nani kumwenu kuzimanya.
13 Muhe Yelile vondayeze, kezamulongozani muna ikweli
yose. Hezalonga kwa udahi wake mwenyewo, mbali keza-
longa chiya chiyahulike na kezamulongelani yaja yokwiza.
14 Iyo kezanitunhiza niye, kwaviya kezawalongela yose
yoyapatile kumwangu.
15 Vinhu vose viyelinavo Tata ni vangu. Lekamana
nimulongelani kuwa Muhe kezamulongelani yaja yoyapatile
kumwangu.”

Usungu na deng'ho

16 Yesu kawalongela wanahina wake, “Kwa lusita ludodo
hamwizaniwona, mbali hamwande chidogo mwizaniwona.”
17 Wanahina wake wamwenga waiuzagiza, “Vino mbuli
ino fambulo jake choni viyalongile, kwa lusita ludodo chiza-
muwona, mbali hamwande chidogo hachizamuwona? Vino
kakala na fambulo dilihi viyalongile kwaviya kohita kwa
Tata?”
18 Wagendelela kuiuzagiza, “Vino ‘Lusita ludodo’ fambulo
jake choni? Hachivimanyile kolonga mbuli yaki.”
19 Yesu kavimanya kuwa wakala wolonda kumuuza,
ivo kawalongela, “Vino mwoiuzagiza nina fambulo jaki
vinilongile, ‘Kwa lusita ludodo hamwizaniwona, mbali
hamwande chidogo mwizaniwona’?
20 Nowalongela kweli, mwizalila na kuwona usungu muna
imizoyo yenu, mbali isi izadeng'helela. Mwizakuwa na
usungu, mbali usungu wenu wizagaluka ndenelelo.
21 Muke viyokweleka mwana kowona usungu kwaviya
saa yake ifika. Mbali yahamala kweleka mwana, kozimiza
usungu, kodenelela kwaviya mwana kelekigwa muna iisi.
22 Mweye iviya, sambi muna usungu, mbali nizamuwo-
nani kaidi na mwizadenelela, na habule munhu yoyodaha
kuwasegezela ndenelelo yenu.
23 “Muna isiku iyo hamwizanipula chinhu chochose. No-
mulongelani kweli, Tati yangu kezamwig'hani chochose
chondamumpule kwa zina jangu.
24 Mbaka sambi hampulile chochose kwa zina jangu.
Puleni mwizakwing'higwa, na ndeng'helelo yenu izakuwa
ng'hulu ng'hani.

Kuihuma isi yose

25 “Nimulongelani mbuli zino zose kwa masimwe. Mbali
lusita lukwiza sizalonga na mweye kwa masimwe mbali
nizamulongelani funhu funhu mbuli za Tata.
26 Siku ijo mwizapula kwa zina jangu. Simulongelani kuwa
nizanpulilani kwa Tata.
27 Tata mwenyewo komulondani, kwaviya mweye
munonda niye na mutogola kuwa nilawa kwa Mulungu.
28 Niye nilawa kwa Tata na niza muna iisi, na sambi noileka
isi na kubwela kwa Tata.”
29 Maabaho wanahina wake wamulongela, “Sambi kwo-
longa funhu funhu bila masimwe.
30 Lelo chovimanya kuwa kwovimanya vinhu vose, na
kwodaha kuidika mbuza yoyose hata ing'hali kuuzigwa. Icho
chochitenda chitogole kuwa kulawa kwa Mulungu.”
31 Yesu kawedika, “Lelo sambi mwonitogola?
32 Lusita lukwiza, kai lufika lumala, vondamupwililike
chila munhu ukaye yake. Mweye wose mwizanileka ni-
idumwe. Mbali sili dumwe bule, kwaviya nahamwe na Tati
yangu.
33 Nimulongelani mbuli zino zose muladi mukale mgati
mmwangu na muwe na tindiwalo. Muna isi ino mwiz-
agazigwa. Mwiigangamize! Niye niihuma isi ino!”

17

Yesu kowatosela wanahina

1 Yesu viyamalile kulonga mbuli izo, kalola kuulanga,
kalonga, “Tata, Lusita lufika. Mtunhize Mwanago muladi
Mwanago nayo yakutunhize weye.
2 Kwaviya kumwing'ha Mwanago udahi kwa wanhu
wose muladi yawene ugima wa siku zose waja wose
woumwing'hile.
3 Uno uwo ugima wa siku zose, wanhu wakumanye weye,
Mulungu wa kweli wiidumwe, na wammanya Yesu Chilisito
youmtumile.
4 Niulagusa ukulu wako muna isi, niikomeleza sang'hano
younhumile niisanane.
5 Lelo tata uning'he utunhizo haulongozi wako, utunhizo
uja woukalile nawo weye uja wonikale nawo isi ing'hali
haina lumbigwa bule.
6 “Nikutenda umanyike kwa wanhu waja wouninile muna
iisi ino. Wanhu wawo wakala wako, weye kunina wawe
wangu, na wawo wayamha mbuli yako.
7 Sambi wavimanya vinhu vose vouninile volawa
kumwako.

8 Niwe na mbuli zouning'hile nawo wazitogola. Wavi-
manya kuwa kweli nolawa kumwako, na watogola weye iyo
unhumile.
9 “Nowatosela. Siwatosela wanhu wa isi ino bule, mbali
nowatosela wanhu waja wouning'hile, kwaviya wano ni
wako.
10 Wanhu wose wonilinawo ni wako, na wose woulinawo
ni wangu. Na ukulu wangu wowoneka muna iwawo.
11 Sambi nokwiza kumwako. Sili muna iisi kaidi, mbali
wawo wang'hali muna iisi. Tata Yelile, walolese goya kwa
nguvu ya zina jako, zina diuninile, muladi wawe wamwe
fana weye na niye vichili wamwe.
12 Vinikalile nawo, niwalolesa goya kwa nguvu ya zina
jako douning'hile. Niwakaliza, na habule hata munhu imwe
yagile, mbali ija yoyalondeke kwaga muladi Maandiko Yelile
yatimie.
13 Sambi nokwiza kumwako, nilonga mbuli zino zose
hanikalie muna iisi, muladi wameme ndenelelo yangu mwi-
imizoyo yawo.
14 Niwe na mbuli yako mbali wanhu wa isi ino wawehila,
kwaviya wawo siyo wanhu wa isi ino, fana Niye visili munhu
wa isi ino.
15 Mbali sikupula bule uwasegeze muna iisi, mbali nopula
uwalolese na ija imwihi.
16 Fana viya niye visili wa isi ino, iviya wawo siyo wanhu
wa isi ino bule.
17 Uwatende wawe wako kwa iyo ikweli, mbuli yako ni
kweli.
18 Niwatuma muna iisi, fana weye viunhumile niye muna
iisi.
19 Kwa ichimu chawo niye mwenyewo noisafya kwa weye
muladi na wawo wasafyigwe haswa kwa weye.
20 “Siwatosela bule wawo muhala. Nowatosela iviya
wanhu waja wondawanihuwile niye kwa usenga wawo.
21 Notosa wose wawe wamwe. Tata, notosa wakale
mgati mmwetu, fana weye viukala mgati mmwangu na niye
vinikala mgati mmwako, muladi wanhu wa isi ino watogole
kuwa weye kunituma niye.
22 Niwe na utunhizo uja uja wouninile, muladi wawe
wamwe fana cheye vichili wamwe.
23 Niye namgati mmwawo na weye kwamgati mmwangu.
Nokulamba wawe wamwe kweli. Maabaho wanhu wa isi
ino wavimanye weye kunituma na kuwalonda wawo fana
viunilondile niye.
24 “Tata, nolonda wanhu waja wouning'hile wakale na
niye hanhu honikala. Wawone utunhizo wangu wouninile
kwaviya kunilonda ing'hali isi kulumbigwa.

25 Tata unogile, wanhu wa isi ino hawakumanya, mbali
niye nokumanya, na wawo wovimanya kuwa weye kuni-
tuma.
26 Nikutenda wanhu wakumanye, na nizagendelela ku-
tenda ivo, muladi ulondo woulinawo kumwangu ukale mgati
mmwawo, iviya na niye nizakala mgati mmwawo."

18

Yesu kogwiligwa
(Masayo 26:47-56; Maliki 14:43-50; Luka 22:47-53)

1 Yesu viyakomeleze kutosa, yeye na wanahina wake
wahita umwambu wa chizanda cha Chidiloni. Hanhu haja
hakala na mgunda wa mibiki ya Mizaituni, Yesu na wanahina
wake wengila umo.
2 Yuda, ija yoyambiduke Yesu, kahamanya hanhu haja
kwaviya miyanza mingi Yesu kakala kohita hanhu haja na
wanahina wake.
3 Ivo Yuda kasola kibumbila cha wakalizi na wasang'hani
kulawa kwa wakulu wa nhambiko na Mafalisayo, keza nawo
baho na vitasa na mimuli na silaha.
4 Yesu kavimanya yose yondayamulawilile, ivo kawalaw-
ilila, kawauza, "Vino mwonzahila yelihi?"
5 Wamwidika, "Yesu wa Nazaleti."
Yesu kawalongela, "Iyo Niye."
Yuda yoyambiduke kakala kema hanhu haja hamwe nawo.
6 Yesu viyawalongele, "Iyo Niye," wabwela kuchisogo,
wagwa hasi.
7 Yesu kawauza kaidi, "Mwonzahila yelihi?"
Wamwidika, "Yesu wa Nazaleti."
8 Kawalongela, "Nimulongelani mala kuwa iyo niye. One
mwonizahila niye, walekeni wano wahite."
9 Kalonga ivo muladi yaja yayalongile yawe kweli, "Tata,
wanhu waja wouning'hile simwagize hata imwe."
10 Saimoni Petili kakala na zele. Kadilava, kamtowa
mbande mtumigwa wa mkulu wa nhambiko wa Mulungu,
kamkanha gutwi da kulume. Mtumigwa iyo katangigwa
Maliki.
11 Yesu kamulongela Petili, "Bweleza zele jako muna
iyala. Nolondeka ning'wile nhungo ya manhesa yoyan-
ing'hile Tata."

Yesu kogaligwa kwa Anasi

12 Maabaho wakalizi wa Loma na mkulu wawo na
Wakalizi wa Kaye ya Mulungu wa Chiyahudi wamgwila
Yesu, Wamdaza nzabi,

13 teng'hu wangala kwa Anasi. Anasi kakala mkoi wa
chilume wa Kayafa, yoyakalile mkulu wa nhambiko mwaka
uja.
14 Kayafa iyo ija yoyawalongele walangulizi wa Wayahudi.
Muhavu munhu imwe yadanganike kwa ichimu cha wanhu
wose.

Petili kombela Yesu
(Masayo 26:69-70; Maliki 14:66-68; Luka 22:55-57)

15 Saimoni Petili na mwanahina imwenga wamuwinza
Yesu. Kwaviya ija mwanahina imwenga kamanyika na
mkulu wa nhambiko digogogo, kahita hamwe na Yesu muna
uluhelengo lwa ikaye ya mkulu wa nhambiko digogogo.
16 Mbali Petili kasigala kunze ya ulwivi. Maabaho ija
mwanahina yoyamanyike na mkulu wa nhambiko kabwela,
kalonga na mwanamke ija yakalile kokaliza ulwivi. Maabaho
mwanamke ija kamulongela Petili yengile mnyumba.
17 Msang'hani mwanamke ija yoyokaliza ulwivi kamuuza
Petili, “Vino na weye huli imwe wa wanahina wa munhu
ino?”
Petili kamwidika, “Aka, si niye bule.”
18 Kukala na mbeho ng'hani, ivo watumigwa na wakalizi
wakogha moto wa makala, wakala wokotela. Nayo Petili
kakala kema hamwe nawo kokotela.

Mkulu wa Nhambiko digogogo komuuza Yesu
(Masayo 26:59-66; Maliki 14:55-64; Luka 22:66-71)

19 Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu kamuuza Yesu mbuli
za wanahina wake, na mbuli za mafundizo yake.
20 Yesu kamwidika, “Nilonga funhu funhu na wanhu wose.
Siku zose mafundizo yangu yatendeka muna zikaye za Mu-
lungu na muna Zikaye za kutosela, hanhu howoitinana
Wayahudi wose. Silongile chochose kwa chifiso.
21 Habali kwoniuza niye? Wauze wanhu wowanihulike.
Wawo wavimanya chinilongile.”
22 Yesu viyalongile yano, mkalizi imwe yoyakalile kema
habehi kamtowa Yesu kofi, kamulongela, “Habali kwom-
widika vino mkulu wa nhambiko digogogo?”
23 Yesu kamwidika, “One nilonga chinhu chihile, lagusa
wihi uwo. Mbali one nilonga kweli, habali kwonitowa?”
24 Maabaho Yesu yang'hali kadazigwa nzabi, Anasi kam-
gala kwa Kayafa, mkulu wa nhambiko digogogo.

Petili kombela Yesu kaidi
(Masayo 26:71-75; Maliki 14:69-72; Luka 22:58-62)

25 Saimoni Petili kakala haja kogendelela kotela moto.
Munhu imwenga kamuuza, “Vino weye iviya huli imwe wa
wanahina wa munhu ino?”

Mbali Petili kabela na kalonga, “Aka! Si niye bule!”
26 Mtumigwa imwe wa Mkulu wa Nhambiko, ndugu wa
munhu ija yakanhigwe digutwi na Petili kamuuza, “Vino
sikuwonile nayo bule kuna umgunda wa mibiki ya Miza-
ituni?”
27 Petili kabela kaidi, kalonga, “Aka.” Bahobaho nzogolo
keka.

Yesu kogaligwa kwa Pilato
(Masayo 27:1-2, 11-14; Maliki 15:1-5; Luka 23:1-5)

28 Imitootondo nani Yesu kasoligwa muna ikaye ya Kayafa
na kugaligwa mwiimhongono ya mulangulizi wa Loma.
Walangulizi wa Chiyahudi hawengile mwiimhongono,
kwaviya hawalondile kwambula mwiko muladi wadahe
kuja ndiya ya Pasaka.
29 Ivo Pilato kalawa kunze, kawauza, “Vino mungala
munhu ino kabananga choni?”
30 Wamwidika, “Sigambechingale kumwako bule one ha-
banange chochose.”
31 Pilato kawalongela, “msoleni na mumtaguse kwa malag-
ilizo yenu.”
Wayahudi wamwidika, “Cheye hachilondeka kumtagusa
munhu yoyose yakomigwe.”
32 Ilawilila vino muladi mbuli za Yesu ziyalongile kulagusa
kezadanganika vilihi zitimie.
33 Maabaho Pilato kahita kaidi mwiimhongono, kamuuza
Yesu, “Vino weye kwa Mfalume wa Wayahudi?”
34 Yesu kamwidika, “Vino kwoniuza weye hebu wanhu
wamwenga wakulongela mbuli zangu?”
35 Pilato kamwidika, “Kwovimanya niye siyo Muyahudi.
Wanhu wako na wakulu wako wa nhambiko wawo waku-
galile kumwangu. Vino kutenda choni?”
36 Yesu kamwidika, “Ufalume wangu siyo wa isi ino bule.
One ufalume wangu uwile wa isi ino, wasang'hani wangu
wahadahile kuwalemesa Wayahudi sekewanigwile. Mbali
ufalume wangu siyo wa isi ino!”
37 Pilato kamuuza, “Vino weye kwa mfalume?”
Yesu kamwidika, “Weye kwolonga niye na Mfalume. Niye
nyelekigwa kwa ichimu icho, na kwa ichimu icho niza mwiisi
kuwalongela wanhu mbuli ya kweli. Chila munhu yeli muna
ikweli konitegeleza.”
38 Pilato kamuuza, “Kweli icho ichoni?”

Yesu kotagusigwa ifa
(Masayo 27:15-31; Maliki 15:6-20; Luka 23:13-25)

Maabaho Pilato kalawa kunze, kawalongela Wayahudi
“Sipatile banango da munhu ino.

39 Mbali muna ichihendo chenu, nomulekelelaga mfungwa
imwe muna lusita lwa Pasaka. Mwolonda nimulekele
Mfalume wa Wayahudi?”
40 Walandula madizi yawo, “Bule! Chifungulile Balaba!” Ija
Balaba kakala mbavi.

19

1 Maabaho Pilato kamsola Yesu yalanhigwe mibalati.
2 Wakalizi waluka kombelo da miwa, wamvaza Yesu muna
iditwi. Maabaho wamuyawaza walo da chifalume.
3 Wanhu wamuhitila na kumulongela, “Minzamwe
mfalume wa wayahudi!” Maabaho wamtowa makofi.
4 Pilato kalawa kunze kaidi, kawalongela Wayahudi,
“Loleni, nomulava kumwenu muladi muvimanye sipatile
chimu cha kumtagusa.”
5 Yesu kalawa kunze, kavala kombelo da miwa na walo da
chifalume. Pilato kawalongela, “Loleni! Munhu mwenyewo
aino hano!”
6 Wakulu wa nhambiko wa Kaye ya Mulungu na wakalizi
viwamuwonile Yesu, walandula yamadizi, “Muwambe mum-
salaba! Muwambe mumsalaba!”
Pilato kawalongela, “msoleni mkamuwambe mumsalaba.
Mbali niye sipatile chimu cha kumtagusa.”
7 Wayahudi wamwidika, “Cheye china lagilizo, na kwa
dilagilizo ijo. Munhu iyo kolondeka yadanganike kwaviya
kaitenda yeye ni Mwana wa Mulungu.”
8 Pilato viyahulike ivo, kadumba nani.
9 Kengila kaidi mwiimhongono, kamuuza Yesu, “Vino weye
kolawa kulihi?”
Mbali Yesu hedike bule.
10 Pilato kamulongela, “Vino kwolema kulonga na niye?
Huvimanyile bule kuwa nina udahi wa kukulekela hebu
kukuwamba mumsalaba?”
11 Yesu kamwidika, “Udaho wose woulinawo kumwangu
kwing'higwa na Mulungu. Nayo munhu ija yoyanigalile
kumwako kana uhasanyi mkulu ng'hani.”
12 Pilato viyahulike ivo, kazahila nzila ya kumulekela
Yesu. Mbali Wayahudi walandula madizi yawo, “One
uhamulekela, weye siyo mbwiya wa mfalume mkulu wa
Loma. Munhu yoyose yoyolonga ni mfalume komulema
mfalume mkulu wa Loma!”
13 Pilato viyahulike mbuli izo, kangala Yesu kunze na
kukala mchigoda cha nhaguso, hanhu hatangigwe “Luhe-
lengo lwa mabwe.” Kwa Chiyebulaniya “Gabasa.”
14 Ikala saa sita imisi, Isiku ya Kuyisasala kwa Pasaka.
Pilato kawalongela Wayahudi, “Aino hano mfalume wenu!”

15 Mbali walandula yamadizi, “Mkome! Mkome!
Muwambe mumsalaba!”
Pilato kawauza, “Vino mwolonda nimuwambe mumsalaba
mfalume wenu?”
Wakulu wa nhambiko wamwidika, “Chabule mfalume
imwenga ila mfalume mkulu wa Loma muhala!”

Yesu kowambigwa mumsalaba
(Masayo 27:32-44; Maliki 15:21-32; Luka 23:26-43)

16 Maabaho Pilato kamtula Yesu muna yamakono yawo
wakamuwambe mumsalaba.
Maabaho wakalizi wamsola Yesu.
17 Yesu kalawa kunze kuno kaupapa msalaba wake, kahita
hanhu hohatangigwe “Bombwe” Kwa Chiyebulaniya “Golig-
ota”.
18 Baho wamuwamba Yesu mumsalaba. Iviya
wawawamba wanhu wamwenga waidi, imwe ubanzi wake
wa kulume na imwenga ubanzi wake wa kumoso, na Yesu
hagati yawo.
19 Pilato kandika chilaguso, kachika uchanyha ya msalaba.
Kandika vino, “Yesu wa Nazaleti, Mfalume wa Wayahudi.”
20 Wayahudi wengi wachisoma chilaguso chino, kwaviya
hanhu baho hoyawambigwe Yesu hakala habehi na bululu,
na chilaguso chandikigwa kwa Chiyebulaniya na Chilumi na
Chigiliki.
21 Wakulu wa nhambiko wa Chiyahudi wamulongela Pi-
lato, “Sekewandike ‘Mfalume wa Wayahudi’, ila yandika,
‘Munhu ino kalonga, niye namfalume wa Wayahudi.’ ”
22 Pilato kalonga, “Chinyandike nichandika.”
23 Wakalizi viwamuwambile Yesu, wasola viwalo vake,
wavigola vilundi vine, chila mkalizi lundi jake. Iviya wasola
ng'hanzu yake, ng'hanzu iyo ikala ilukigwe kwa chihande
chimwe cha walo muhala chilibule muluko.
24 Wailongela, “Sekechididege, leka chitowe mhiya chilole
yelihi yondayadipate.” Ilawilila vino muladi Maandiko Yelile
yatimile yoyolonga,
“Waigolela viwalo vake,
na ng'hanzu yake waitowela mhiya.”
Vino ivo viwatendile wakalizi wawo.
25 Mami yake Yesu na mami yake mkulu hamwe na Maliya,
muke wa Chiliyopa, na Maliya Magidalena wakala wemile
habehi na msalaba wa Yesu.
26 Yesu viyamuwonile mami yake, na habehi yake kema ija
mwanahina iyamulondile, kamulongela mami yake, “Mama,
lola, iyo niiyo mwanago.”
27 Maabaho Yesu kamulongela ija imwanahina, “Lola, iyo
niiyo mami yako.” Kusongela lusita ulo mwanahina ija
kamsola Maliya, kakala nayo ukaye yake.

Yesu kodanganika
(Masayo 27:45-56; Maliki 15:33-41; Luka 23:44-49)

28 Yesu kavimanya kuwa sambi yose yamala kutimia. Muladi Maandiko Yelile yatimie, kalonga, “Nowona ng'hilu.”
29 Hanhu haja hakala na nyhupa ikalile na siki. Ivo wavabika dodoki muna isiki, wadika muna ulumango lwa mbiki wa hisopo, maabaho wadika muumulomo wa Yesu.
30 Yesu viyafonzile isiki, kalonga, “Chila chinhu chitimiya.”
Maabaho kaidulika iditwi, kadanganika.

Yesu kohomigwa mgoha mulubavu

31 Dikala Isiku ya Kuisasala na Pasaka, na siku isondelele ikala Isiku ya Mhumulo. Walangulizi wa Wayahudi hawalondile bule mitufi ikale muna imisalaba muna Isiku ya Mhumulo kwaviya Isiku iyo ikala siku ng'hulu. Ivo wanpula Pilato magulu ya wanhu wawo wowawambigwe mumsalaba ibenigwe, na mitufi yawo ihulumusigwe.
32 Ivo wakalizi wahita, wabena magulu ya munhu wa mwanduso yoyawambigwe mumsalaba hamwe na Yesu, na maabaho wabena magulu ya ija munhu imwenga.
33 Mbali viwafikile kwa Yesu, wamuwona kadanganika kamala, ivo hawambenile bule magulu yake.
34 Mkalizi imwe kamuhoma Yesu na mgoha mulubavu. Bahobaho ilawa damu na mazi.
35 Munhu ija yawonile chiya chilawilile kachilongela ukalangama muladi chitogole. Na chiya chiyachilongele cha kweli, na kovimanya kolonga kweli.
36 Ilawilila vino muladi Maandiko Yelile yatimie, “Habule hata vuha jake dimwe dondadibenigwe.”
37 Iviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Wezamulola munhu ija yowamuhomile.”

Yesu kowandigwa mdileme
(Masayo 27:57-61; Maliki 15:42-47; Luka 23:50-56)

38 Hamwande, Yosefu yoyalawile chilangulizi wa Wayahudi wa dibululu da Alimasaya kampula Pilato yamwine mtufi wa Yesu. Yosefu kakala mwanahina wa Yesu kwa chinyele kwaviya kakala kowadumba Wayahudi. Pilato kamtogolela, ivo Yosefu kausola, kahita nawo.
39 Yosefu kailongoza na Nikodemo, munhu ija yoyahitile kwa Yesu ichilo baho umwaka. Nikodemo kakala yagalile mavuta vibaba malongo matatu, yatibwilizigwe na manemane na ubani.
40 Walusola lukuli lwa Yesu, wauzingiliza sanda hamwe na yaja yamavuta ya kunung'hila ya ichihendo cha Wayahudi cha kuwanda.

41 Hanhu haja hoyawambigwe Yesu hakala na mgunda,
na muna umgunda uwo kukala na tuka da sambi, habule
munhu yawandigwe muna dituka ijo.
42 Kwaviya dikala Isiku ya Wayahudi Kuisasala, na kwaviya
leme dikala habehi, wawika lukuli lwa Yesu umo.

20

Leme muhala
(Masayo 28:1-8; Maliki 16:1-8; Luka 24:1-12)

1 Imitootondo siku ya mwanduso ya juma, kung'hali haku-
nakunguzuka, Maliya Magidalena kahita kuna dituka na
kadiwona dibwe dibimbilisigwa kulawa kuna ulwivi lwa
dituka.
2 Kahita yokimbila mbaka kwa Saimoni Petili na kwa ija
mwanahina imwenga yoyalondigwe na Yesu, kawalongela,
“Wausola mtufi wa Mndewa kuna dileme, na hachivimanyile
wawika kulihi!”
3 Maabaho Petili hamwe na ija mwanahina imwenga
wahita kuna dituka.
4 Wose waidi wakimbila, mbali ija mwanahina imwenga
kakimbila kumfosa Petili na kandusa kufika kuna dileme.
5 Kainama na kusungulila mgati, kawona sanda, mbali
hengile mgati bule.
6 Maabaho Saimoni Petili, yakalile kuchisogo chake kafika
na kwingila leme. Kawona sanda
7 na chitambala chiyazingiliziligwe Yesu nditwi. Chitam-
bala icho hachikalile na sanda bule, mbali chikala chikuigwa
hamgwazo chiidumwe.
8 Maabaho mwanahina ija imwenga yoyanduse kufika
kuna dileme iviya kengila mgati, kawona na katogola.
9 Wakala wang'hali hawanavimanya Yamaandiko Yelile
viyalongile kuwa Yesu kolondeka yazilibuke.
10 Maabaho wanahina waja wabwela ukaye yawo.

Yesu komulawilila Maliya Magidalena
(Masayo 28:9-10; Maliki 16:9-11)

11 Maliya kakala kema kunze ya dileme kolila. Viyakalile
yang'hali yolila, kainama na kusungulila mdileme,
12 kawawona wasenga wa kuulanga waidi, wayawala vi-
walo vizelu chwee, wakala hanhu haukalile mtufi wa Yesu,
imwe hadikalile iditwi na imwe hayakalile yamagulu.
13 Watumigwa waja wamuuza, “Mama, habali kwolila?”
Nayo kawedika, “Wamsola Mndewa wangu, na sivimanyile
bule wamwika kulihi.”
14 Maabaho Maliya kahiduka kuchisogo, kamuwona Yesu
kema mbali havimanyile kuwa kakala Yesu.

15 Yesu kamuuza, “Mama, kwolililа choni? Kwonzahila yelihi?”

Maliya kagesa iyo ni mkalizi wa ichizi, ivo kamulongela, “Mwenevale, one kumsola, nongele kumwika kulihi nihite nikamsole.”

16 Yesu kamulongela, “Maliya!”

Maliya kamuhindukila, kamulongela kwa Chiyebulaniya, “Laboni!” Fambulo jake, “Mfundiza.”

17 Yesu kamulongela, “Sekeunyamhe, kwaviya ning'hali sinahita bule kwa Tata kuulanga. Mbali hita ukawalongela ndugu zangu niye nohita kwa Tati yangu na Tati yenu, Mulungu wangu na Mulungu wenu.”

18 Ivo Maliya Magidalena kahita. Viyawafikle wanahina, kawalongela, “Nimuwona Mndewa!” Iviya kawalongela chila chiyalongiligwe na Yesu.

Yesu kowalawilila wanahina wake
(Masayo 28:16-20; Maliki 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Viikalile chigulogulo muna isiku ya mwanduso ya juma, wanahina wakala waiting'hana hamwe mwiikaye. Zinyivi zikala zihindigwe kwaviya wakala wowadumba vilangulizi wa Wayahudi. Maabaho Yesu keza, kema hagati yawo, kawalongela, “Mukale kwa tindiwalo!”

20 Viyakomeleze kulonga yayo, kawalagusila makono yake na lubavu lwake. Wanahina wadenelela nani kwaviya wamuwona Mndewa.

21 Yesu kawalongela kaidi, “Mukale kwa Tindiwalo. Fana viya Tata viyanhumile niye, na niye nomtumani mweye.”

22 Maabaho kawahumulila, kawalongela, “Hokeleni Muhe Yelile.

23 One muhawalekelela wanhu uhasanyi wawo, wezalekeleligwa, mbali one hamuwalekelele, hawezalekeleligwa bule.”

Yesu na Tomasi

24 Mwanahina imwe mwa waja wanahina longo na waidi, Tomasi yoyatangigwe Mbasa hawile baho bule Yesu viyezile.

25 Ivo wanahina wamwenga wamulongela, “Chimuwona Mndewa!”

Mbali Tomasi kawedika, “One sizaziwona ng'hovu za misumali muna yamakono yake na kwika chidole changu muna zing'hovu izo, na kwika makono yangu muna ulubavu lwake, sizahuwila bule.”

26 Vizifikile siku nane, wanahina waiting'hana hamwe kaidi mnyumba. Tomasi kakala nawo. Nyivi zikala zihindigwe, mbali Yesu keza, kema hagati yawo, kawalongela, “Mkale kwa Tindiwalo!”

27 Maabaho Yesu kamulongela Tomasi, “Ika chidole chako
hano, na ulole makono yangu. Maabaho golosa mkono wako
uwike mulubavu lwangu. Sekeuleme kutogola, togola!”
28 Tomasi kamwidika, “Mndewa wangu na Mulungu
wangu!”
29 Yesu kamulongela, “Vino kutogola kwaviya kuniwona?
Wamweda waja wonitogola bila kuniwona!”

Lungilo da chitabu chino

30 Yesu viyakalile na wanahina wake, katenda mauza-
uza mengi, mauzauza yamwenga hayandikigwe bule muna
ichitabu chino.
31 Mbali mbuli zino zandikigwa muladi mutogole kuwa
Yesu niiyo Chilisito, Mwana wa Mulungu na kwa ku-
muhuwila muwe na ugima kwa zina jake.

21

Yesu kowalawilila wanahina saba

1 Hamwande Yesu kawalawilila kaidi wanahina wake
mumgwazogwazo mwa dilamba da Tibeliya. Ilawilila vino,
2 Saimoni Petili, na Tomasi yoyatangigwe Mbasa, na
Nasanayeli mkaya wa Kana mwi isi ya Galilaya, na wana wa
Zebedayo, hamwe na wanahina wamwenga waidi wa Yesu
wakala hamwe.
3 Saimoni Petili kawalongela, “Nohita kuvuwa somba.”
Wamulongela, “Na cheye chohita na weye.” Ivo wahita
wakwela ngalawa, mbali chilo chiya chose hawapatile
chinhu chochose.
4 Vikwanduse kukunguzuka, Yesu kema haingema ya dil-
amba, mbali wanahina hawavimanyile bule kuwa kakala
Yesu.
5 Maabaho Yesu kawauza, “Wanike! Mwabule somba
yoyose?”
Wamwidika, “Ona! Chabule.”
6 Maabaho Yesu kawalongela, “Yaseni lwavu lwenu ubanzi
wa kulume wa ngalawa, na mwizavuwa somba.” Ivo wasa
lwavu mmazi, na hawadahile kukwega lwavu kwaviya wap-
ata somba wengi nani.
7 Maabaho mwanahina ija yoyalondigwe na Yesu kamu-
longela Petili, “Ino Mndewa.” Bahobaho Petili viyahulike
munhu ija kakala Mndewa, kayawala walo jake, kwaviya
kakala kadivula diwalo, kaibwanha mmazi.
8 Wanahina wamwenga weza muna ingalawa kwaviya
hawakalile kutali bule na isi inyalile, mbali wakala utali wa
magulu gana, wakwega lwavu lumemile somba.
9 Viwafikile isi inyalile, wawona moto wa makala, somba
na magate vikigwa mchanyha yake.

10 Yesu kawalongela, “Galeni somba wamwenga wom-
uwavuwile.”
11 Saimoni Petili kengila mwi ingalawa, kalusola ulwavu
mbaka kuna isi inyalile. Lumema somba wakulu gana
dimwe malongo matano na watatu. Ingawa kukala na somba
wengi, lwavu haludumuke bule.
12 Yesu kawalongela, “Izoni muje.” Habule mwanahina
yamuuzile, “Weye kwa yelihi?” kwaviya wammanya kakala
Mndewa.
13 Yesu keza, kasola gate, kaweng'ha. Iviya kasola somba,
kaweng'ha.
14 Ino ikala mwanza wekatatu Yesu kuwalawilila
wanahina wake kusongela viyazilibuke.

Yesu na Petili

15 Viwakomeleze kuja, Yesu kamuuza Saimoni Petili, “Sai-
moni mwana wa Yohana, vino kwonilonda niye kufosa
wano?”
Saimoni Petili kamwidika, “Ona, Mndewa weye kwovi-
manya kuwa nokulonda.”
Yesu kamulongela, “Walolese wana ng'hondolo wangu.”
16 Maabaho Yesu kamuuza mwanza wekaidi, “Saimoni
mwana wa Yohana, vino kwonilonda?”
Kamwidika, “Ona, Mndewa weye kwovimanya kuwa niye
nokulonda.”
Yesu kamulongela, “Walolese wana ng'hondolo wangu.”
17 Yesu kamuuza kaidi lweketatu, “Saimoni mwana wa
Yohana, vino kwonilonda?”
Saimoni Petili kawona usungu kwaviya Yesu kamuuza
lweketatu, “Vino kwonilonda?” Kamwidika, “Mndewa,
kwovimanya chila chinhu, kwovimanya kuwa niye noku-
londa.”
Yesu kamulongela, “Walolese wana ng'hondolo wangu.
18 Nokulongela kweli, viukalile mbwanga, kuiyawala
mwenyewo na kuhita hanhu houlonda. Mbali vondauwe
mulala, kwizayagolosa makono yako na munhu imwenga
kezakufunga na kukugala hanhu huhalonda.”
19 Yesu kalonga vino kulagusa Petili vondayadanganike na
kumtunhiza Mulungu. Maabaho kamulongela Petili, “Ni-
winze!”

Yesu na ija mwanahina yoyamulondile

20 Petili kahinduka, kamuwona ija mwanahina yalondigwe
na Yesu kowawinza. Mwanahina ino iyo ija lusita viwakalile
woja ndiya ya ichilo kakala habehi nani na Yesu na kumuuza,
“Mndewa, vino yelihi yondayakubiduke?”
21 Petili viyamuwonile, kamuuza Yesu, “Mndewa, vilihi
munhu ino?”

22 Yesu kamwidika, “One nolonda yakale mgima mbaka
vondanibwele, vino na weye yokufunya choni? Weye ni-
winze niye!”
23 Ivo mbuli izo zenela kwa wandugu kuwa mwanahina ino
hezadanganika bule. Mbali Yesu halongile kuwa mwanahina
ino hezadanganika bule, ila kalonga, “One nolonda yakale
ngima mbaka vondanibwele, vino na weye yokufunya
choni?”
24 Ino iyo mwanahina yoyalongile mbuli zino zose na
kuzandika, na cheye chovimanya zino zialongile ni za kweli.

Uhelelo

25 Yesu katenda vinhu vingi. One chila chinhu chiyatendile
chihandikigwe, isi yose sigambeiwe na hanhu ha kwika
vitabu vandikigwe.

SANG'HANO ZA WATUMIGWA
Ulongozi

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa ni simo za mwanduso wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na viya viyenele Mbuli Inogile kwandusila Yelusalemu na Yudeya na Samaliya hata kugendelela, fana viya Yesu viyawalongele wanahina wake yang'hali kusoligwa kuulanga muna Sang'hano za Watumigwa 1:8. Chitabu chino chandikigwa na Luka ija yandike Mbuli Inogile ya Luka. Yeye kakala mganga na iviya kaiteganya ng'hani muna ukwika vinogile vinhu. Luka kasang'hanila Mbuli Inogile ya Luka na chitabu cha Sang'hano za Watumigwa kwa kumwandikila mwenevale Tofili yoyakalile Muyunani muna 1:1, mbali vitabu vino vosonhela kwa wanhu wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na Wagiliki na Wayahudi.

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa yodahika chandikigwa hagati ya mwaka 60-64 kwandusila viyelekigwe Yesu, kwaviya chitabu chokomelezela yang'hali Paulo hanalavigwa bule muna ichifungo. Iviya Luka kagenda miyanza mingi na Mtumigwa Paulo na yodahika kandika Sang'hano za Watumigwa muna dibululu da Amtiokiya. Sang'hano za Watumigwa ni magendelelo ya Mbuli Inogile yandikigwe na Luka yokwandusa na Yesu kwiita mchanyha kuulanga. Lungilo da Luka kwandika ni fana viya da Mbuli yake Inogile. Kalonda Tofili na Wachilisito wowakalile wokongezeka wavimanye kuwa yaja yowafundizigwe na ivo kandika simo ya kweli ya ugima wa Yesu na kwenela kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito.

Chitabu cha Sang'hano za Watumigwa choching'ha masimwe ya wanhu wa bumbila da wahuwila wa mwanduso na chochilagusa vochilondeka kukala kwa kumuhuwila Yesu. Masimwe ya Watumigwa yochilagusa viya kutegemeya ludabwa wa Muhe Yelile muna ukweneza usenga wa Mbuli Inogile kwa wanhu wamwenga.

Yeliumo

- Kwiza kwa Muhe Yelile kwa Wanahina na mwanduso wa kukula kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 1:1-8:1.
- Kaidi yolonga magayo ng'hani ya bumbila na yokwenela Yelusalemu muna 8:2-12:23.
- Maabaho yolonga Paulo kokwandusa mwanza wake wa mwanduso muna 12:24-14:28.
- Iviya lundo doiting'hana Yelusalemu kuitogolela chilihi chochilondeka kwa wahuwila wa sambi muna 15:1-35.

Hamwande yolonga Paulo kohita mwanza wake wekaidi muna 15:36 - 18:22.
Maabaho Paulo kohita mwana wake weketatu muna 18:23-20:38.
Kaidi Paulo kogwiligwa uko Yelusalemu muna isula ya 21-26.
Kuhelelo Paulo kogaligwa isi ya Loma muna isula ya 27-28.

1 Mwenevale Tofili. Muna ichitabu changu cha mwanduso, nyandika mbuli zose Yesu ziyatendile na kufundiza kusongela viyanduse usang'hano wake,
2 mbaka siku ija diyasoligwe kuhita kuulanga. Yang'hali hanasoligwa, kaweng'ha malagilizo kwa udahi wa Muhe Yelile watumigwa waja woyawasagule.
3 Kwa lusita lwa siku malongo mane hamwande ya ifa yake, Yesu kawalawilila miyanza mingi na kwa nzila nyingi kulagusa kuwa kweli kakala mgima. Wamuwona, nayo kalonga nawo mbuli za Ufalume wa Mulungu.
4 Viyaiting'hane nawo, kawalagiliza vino, “Sekemulawe Yelusalemu, mbali mugozele chitumetume chonimulongeleni, chitumetume chiya choyawalaganile Tati yangu.
5 Yohana kabatiza kwa mazi, mbali mweye siku ndodo hamwande mwizabatizigwa kwa Muhe Yelile.”

Yesu kosoligwa kuulanga
(Maliki 16:19-20; Luka 24:50-53)

6 Watumigwa viwaiting'hane na Yesu, wamuuza, “Mndewa, vino lusita luno kwizawabwelezela Waisilaeli Ufalume?”
7 Yesu kawalongela, “Lusita hebu msimu vikigwa kwa udahi wa Tati yangu, mweye siyo sang'hano yenu kuvimanya izakuwa zuwaki.
8 Mbali Muhe Yelile yahamwizilani, mwizahokela ludabwa, na mweye mwizakuwa wakalangama wangu uko Yelusalemu na muna isi ya Yudeya na muna isi ya Samaliya, na muna isi yose.”

9 Viyakomeleze kulonga yayo kasoligwa kuulanga, wose wakala womulola, maabaho wingu dingubika muna yameso yawo.
10 Viwakalile wang'hali wobunhula yameso yawo kuulanga Yesu viyakalile kosoligwa, bahobaho wanhu waidi wakalile wayawale viwalo vizelu chwee wema habehi yawo,
11 walonga, “Mweye wanhu wa Galilaya! Habali mwima hano mobunhula meso kuulanga? Yesu ino yoyasoligwe kumwenu kuhita kuulanga, kezabwela kaidi fana viyaviya vimumuwonile kohita kuulanga.”

Matiyasi kosaguligwa yasole nyafasi ya Yuda
(Masayo 27:3-10)

12 Maabaho watumigwa wabwela Yelusalemu kulawa
kuna Ulugongo lwa Mizaituni, utali wa chilomita imwe ku-
lawa kuna dibululu.
13 Viwafikile kuna dibululu, wengila muna ichiheleto cha
uchanyha chiwakalile wokala. Nawo wakala Petili na
Yohana na Yakobo na Andeleya na Filipo na Tomasi na Batu-
lomayo na Masayo na Yakobo mwana wa Alufayo na Saimoni
Zeloti na Yuda mwana wa Yakobo.
14 Wawo wose wagendelela kuiting'hana hamwe kutosa
hamwe na wanaake waja na Maliya, mami yake Yesu, na
wadodo zake Yesu wa chilume.
15 Siku dimwe muna zisiku izo, kukala na mting'hano wa
wahuwila. Wahuwila wawo wakala gana na malongo maidi.
Petili kema hagati yawo, kalonga,
16 "Ndugu zangu, ilondeka Maandiko Yelile yatimiye, Muhe
Yelile kalonga kufosela Daudi na kalotela mbuli za Yuda,
yoyawalongoze wanhu waja wowamgwilile Yesu.
17 Yuda kakala miyetu kwaviya kasaguligwa muladi
chisang'hane nayo sang'hano ino."
18 Yeye kagula mgunda kwa zihela ziyapatile kwa
sang'hano yake ihile, kagwa muna umgunda uwo, katulika
na utumbo wake wose ulawa kunze.
19 Wanhu wose wa Yelusalemu wahulika mbuli izo, ivo
muna uulonzi wawo wautanga mgunda uwo Akelidana, fam-
bulo jake "Mgunda wa damu."
20 "Kwaviya yandikigwa muna Izabuli,
'Kaye yake ikale bule,
munhu yoyose sekeyakale muna ikaye iyo.' Iviya
yandikigwa,
'Munhu imwenga yamhe sang'hano yake.' "
21 Ivo yolondeka kumsagula munhu imwe kulawa muna
iwanhu wailongoze na cheye siku zose Mndewa Yesu
viyakalile hamwe na cheye,
22 kwandusila siku ziya Yohana viyakalile yang'hali ko-
batiza, mbaka siku ija Yesu viyasoligwe kulawa kumwetu
kuhita kuulanga. Munhu iyo kolondeka yawe mkalangama
miyetu wa kuzilibuka kwa Yesu.
23 Ivo wasagula mazina maidi, Yosefu yoyatangigwe Balis-
aba, iviya katangigwa Yusito, na imwenga Matiyasi.
24 Maabaho watosa, "Mndewa, weye koimanya mizoyo ya
wanhu wose. Lelo uchilaguse munhu yelihi youmsagula
muna iwanhu wano waidi
25 yamhe sang'hano ya utumigwa yoyailekile Yuda, ija
yoyahitile hanhu hake mwenyewo."

26 Maabaho wasagula imwe mwa wawo waidi kwa kuwa-
towela mhiya, na mhiya imgwila Matiyasi, nayo kongezigwa
muna iwatumigwa longo na imwe.

2

Kwiza kwa Muhe Yelile

1 Isiku ya Pentekosite vidifikile, wahuwila wose wakala
waiting'hana hanhu hamwe.
2 Bahaja, wanhu wahulika mbumo kulawa kuulanga fana
mbumo wa mbeho wobuma kwa ludabwa, nawo umemeza
ikaye yose yowakalile wanhu wawo.
3 Maabaho vilawilila vinhu voviwoneka fana milambi ya
moto, navo vipwililika na kukala mchanyha ya chila munhu.
4 Wose wamemezigwa Muhe Yelile, wasonga kulonga kwa
ulonzi umwenga fana Muhe Yelile viyawadahize kulonga.
5 Uko Yelusalemu kukala na Wayahudi womnogeza Mu-
lungu wowalawile chila isi hasi ya ulanga.
6 Viwahulike mbumo uwo, lung'husesa lukulu lwa wanhu
waitingana hamwe. Wose weduka kwaviya chila munhu
kawahulika walonga kwa ulonzi wake mwenyewo.
7 Wazaganyika ng'hani, walonga, “Vino wanhu wano wose
wochiwahulika wolonga vino si Wagalilaya?
8 Lelo yokuwaze chila imwe wetu kowahulika wolonga
kwa ulonzi wake mwenyewo?
9 Wamwenga chilawilila uko Palitiya na Midiya na Elamu,
wamwenga chilawilila uko Mesopotaniya na Yudeya na
Kapokiya na Ponto na Asiya.
10 Filigiya na Pamfiliya, Misili, na banzi za Libiya habehi na
Chilene, wamwenga walawilila Loma,
11 Wayahudi na wanhu wamwenga weli siyo Wayahudi
wowengile muna inzila ya kumsondelela Mulungu ya
Chiyahudi, wamwenga chilawilila Chilete na Alabiya. Mbali
cheye chose chiwahulika wolonga kwa ulonzi wetu wenyewo
vinhu vikulu viyatendile Mulungu.”
12 Wose wazanywa na wengilwa na mkangagile, waiuzag-
iza, “Vino mbuli ino fambulo jake choni?”
13 Mbali wanhu wamwenga wawazeha, walonga, “Wanhu
wano wakoligwa na divai!”

Usenga wa Petili kwa wanhu

14 Maabaho Petili kema hamwe na waja watumigwa
longo na imwe, kandusa kululandulila lung'husesa, kalonga,
“Wayahudi wayangu, na mweye mose womukalile hano
Yelusalemu, lekeni niwalongele na mweye mutegeleze goya
chinilonga.

15 Wanhu wano hawakoligwe bule fana vimulonga. Sambi
saa nhatu imitondo!
16 Chino chochilawilile icho chiyalongile Yoweli, mulotezi
wa Mulugu,
17 ‘Mulungu kolonga,
Muna zisiku za uhelelo,
nizawetilila Muhe wangu wanhu wose,
Wana wenu wa chilume na wa chike
wezagong'onda usenga wangu.
Wabwanga zenu wezawona malaguso
na walala wezalota nzozi.
18 Na wasang'hani wangu iviya,
wose wa chike na wa chilume
nizawetilila Muhe wangu muna zisiku izo,
nawo wezagong'onda usenga wangu.
19 Nizatenda mawewedeka kuulanga,
na vilaguso muna isi,
kwizakuwa na damu na moto na mvuke wa mosi.
20 Zua dizagalusigwa kuwa ziza,
na mwezi wizagalusigwa kuwa mdung'hu fana damu,
ing'hali hainafika Isiku ija ng'hulu na da utunhizo da Mndewa.
21 Chila munhu yonda yaditange zina da Mndewa kezalopoligwa.’
22 “Tegelezeni wanhu wa Isilaeli! Yesu wa Nazaleti kakala
munhu yeli na udahi, yoyalagusigwe na Mulungu kumwenu
kwa nzila ya mawewedeka na vilaguso na mauzauza yoyatendile Mulungu mgati mmwenu kufosela yeye, fana mweye
wenyewo vimmanyile.
23 Kulawa mwanduso, Mulungu mwenyewo kwa lungilo
jake kalamula kuwa Yesu kezakwikigwa muna yamakono
yenu, mwizamkoma kwa kuwaleka wanhu weli na uhasanyi
wamuwambe mumsalaba.
24 Mbali Mulungu kamtenda Yesu yazilibuke kulawa kwa
wanhu wadanganike, kamkombola kulawa muna usungu wa
ifa kwaviya haidahike bule ifa kumfunga.
25 Kwaviya Daudi kalonga mbuli za Yesu vino,
‘Nimuwona Mndewa haulongozi hangu siku zose,
kwaviya yeye kahamwe na niye,
na niye sizadumba bule.
26 Ivo moyo wangu wodeng'helela,
na lulimi lwangu losekelela,
na lukuli lwangu lwizahumula,
27 kwaviya hwizanileka kuzimu bule
hwizamuleka mtumigwa wako yelile yawole muna dileme.
28 Kunilagusa nzila yoilongoza kuna ugima,
na kwizanimemeza deng'ho kwaviya kwahamwe na niye.’

29 "Ndugu zangu, nolonda kuwalongelani funhufunhu kwa
mbuli zozimpatile wasaho yetu Daudi. Yeye kadanganika na
kawandigwa, leme jake dabahano mbaka diyelo.
30 Mbali kwaviya Daudi kakala mulotezi wa Mulungu, kav-
imanya chiya Mulungu chiyamulongele. Mulungu kailaha
kulonga kuwa kezamtenda imwe muna welesi wake yakale
muna ichigoda cha chifalume fana viya viyakalile Daudi.
31 Daudi kawona chiya Mulungu chondayamtendele
hamwande, ivo kalonga mbuli za kuzilibuka kwa Chilisito
Mulopozi viyalongile,
'Hezalekigwa kuzimu bule,
wala lukuli lwake haluwola bule.'
32 Mulungu kamzilibula ino Yesu, na cheye wose cha
wakalangama wa mbuli iyo.
33 Yesu kenuligwa na kwikigwa ubanzi wa kulume wa Mu-
lungu, Tati yake. Kahokela Muhe Yelile kulawa kumwake
fana viyachilaganile. Maabaho kachigalila Muhe iyo, na icho
niicho chomuchiwona na kuchihulika sambi.
34 Kwaviya siyo Daudi bule yoyasoligwe kuhita kuulanga,
mbali kalonga,
'Mndewa kamulongela Mndewa wangu,
kala ubanzi wangu wa kulume,
35 mbaka vondaniwatende wehi wako hasi ya magulu yako.'
36 "Lelo wanhu wose wa Isilaeli wavimanye kuwa kweli
Mulungu kamtenda ino Yesu yomumuwambile mumsalaba
yawe Mndewa na Chilisito Mulopozi."
37 Wanhu viwahulike yano, wasomigwa mizoyo yawo wa-
muuza Petili na watumigwa wamwenga, "Ndugu zetu, chi-
tende choni?"
38 Petili kedika, "Chila munhu kolondeka yaleke uhasanyi
wake na yabatizigwe kwa zina da Yesu Chilisito, Mulungu
keza mulekelelani uhasanyi wenu. Na mweye mwizahokela
Muhe Yelile, chitumetume cha Mulungu.
39 Kwaviya chilagano chiya chilaganiligwa kwa ichimu
chenu na wanenu na kwa wanhu wose wokala kutali, kwa
wanhu wose wotangigwa na Mndewa Mulungu wetu."
40 Petili kawasimulila mbuli zimwenga nyingi ng'hani,
kalonga, "Muilolopole wenyewo kulawa muna welesi uno
wihile."
41 Wanhu wengi wazitogola mbuli zake na wabatizigwa, na
muna disiku ija wanhu magana malongo matatu wongezeka
muna ulung'husesa.
42 Wano wose wagendelela kufundizigwa na watumigwa
wa Yesu, kukala hamwe chindugu na kuja hamwe na kutosa.

Viya wahuwila viwakalile

43 Watumigwa watenda vilaguso na mawewedeko mengi
mbaka chila munhu kadumba.
44 Wanhu wose womuhuwila Chilisito wagendela kuwa
wamwe na kuigolela vinhu vawo.
45 Wakala wogula vinhu viwalinavo na waigolela hela fana
chila munhu viyalondile.
46 Chila siku kwa moyo umwe wagendelela kuiting'hana
hamwe muna Ikaye ya Mulungu, waja ndiya hamwe muna
zikaye zawo na wadeng'helela ndiya ya Mndewa.
47 Wamtogoza Mulungu na wanhu wose wanogeligwa
nawo. Chila siku Mndewa kakala kowongezela wanhu
wakalile wolopoligwa.

3

Petili na Yohana womuhonya mbetembete

1 Siku dimwe saa kenda imisi, Petili na Yohana wakala
wohita kuna Ikaye ya Mulungu lusita lwa kutambika.
2 Lusita ulo wanhu wakala wampapa munhu yakalile
mbetembete kulawa kwelekigwa kwake. Chila siku wanhu
wakala womwika munhu iyo hana ulwivi lwa Kaye ya Mu-
lungu, lolutangigwe "Lwivi lunogile" muladi yapule cho-
chose kwa waja wakalile wokwingila muna Ikaye ya Mu-
lungu.
3 Viyawawone Petili na Yohana wokwingila muna Ikaye ya
Mulungu kawapula wamwing'he chinhu chochose.
4 Peti na Yohana wambunhulila yameso. Maabaho Petili
kamulongela, "Chilole!"
5 Nayo kawalola, kalolela kupata chinhu chochose
kumwawo.
6 Maabaho Petili kamulongela, "Nabule hela wala zahabu,
mbali nokwing'ha chiya chinili nacho, kwa zina da Yesu
Chilisito wa Nazaleti, wime ugende!"
7 Maabaho kamwamha mkono wake wa kulume na
kamwinula. Bahobaho magulu na mavindi yake viwa na
ludabwa.
8 Kazumha, kema kwa magulu yake na kandusa kugenda
genda. Maabaho kengila nawo muna Ikaye ya Mulungu
kogenda na kozumha zumha na komtogoza Mulungu.
9 Wanhu wose wowakalile baho viwamuwonile kogenda
na kumtogoza Mulungu,
10 viwammanyile kuwa ni yeye yakalile kopula habehi na
"Lwivi lunogile" lwa Ikaye ya Mulungu, wazanywa kwa chiya
chimulawilile.

Usenga wa Petili muna Ikaye ya Mulungu

11 Munhu iyo viyakali kohita na Petili na Yohana, wanhu
wose wazanywa na wandusa kukimbilila hanhu hatangigwe
“Luhelengo lwa Solomoni.”
12 Petili viyawone ivo, kawalongela, “Wanhu wa Isilaeli, ha-
bali mwokwazanywa kwa chinhu chino? Mbona mochibun-
hulila meso fana cheye niiyo chimtendile munhu ino yadahe
kugenda kwa ludabwa lwetu wenyewo, hebu kwaviya cheye
chinoga haulongozi ha Mulungu?
13 Mulungu wa Bulahimu na Isaka na Yakobo, Mulungu
wa wasaho zetu, kamtunhiza Yesu msang'hani wake. Mbali
mweye mumsola muladi yakomigwe, mumwika muna ya-
makono ya wakulu na mumbela haulongozi ha Pilato, mbaka
Pilato viyalondile kumulekele yahite.
14 “Kakala Yelile na kanoga, mbali mweye mumulema na
mumulamba Pilato yamulekelele munhu mkomaji.
15 Mumkoma munhu ija yakalille mwanduso wa ugima,
mbali Mulungu kamzilibula na cheye ni wakalangama wa
mbuli iyo.
16 Ludabwa lwa zina da Yesu ni ulo lumtendile munhu ino
yomumuwona na kummanya yahone. Kadihuwila zina da
Yesu. Kudihuwila zina da Yesu kumtenda munhu ino yahone
kweli fana wanhu wose viwamuwone.
17 “Lelo, ndugu zangu Waisilaeli, novimanya kuwa mweye
na walangulizi wenu mumtendela yano Yesu kwaviya hamu-
vimanyile bule.
18 Mbali Mulungu kakomeleza chila chiyalongile umwaka
kwa nzila ya walotezi wose, kuwa ilondeka Chilisito wake
yadununzigwe.
19 Samh'samheni na mumbwelele Mulungu, muladi ya-
mulekeleleni uhasanyi wenu. Muhatenda ivo,
20 lusita lwa kongezigwa ludabwa muna umuhe lokwiza
kulawa kwa Mndewa, nayo kezamtuma Yesu, yeli Chilisito
Mkombola, yomsaguliligwe.
21 “Kolondeka yakale kuulanga mbaka lusita lwa ku-
tendigwa vinhu vose kaidi lufike, fana viya Mulungu viya-
longile kufosela walotezi wake welile wowakalile umwaka.
22 “Musa kalonga, ‘Mndewa Mulungu wenu kezamgalilani
mulotezi wake fana viya viyanitumile niye, iyo kezalawa
kumwenu wenyewo. Molondeka kuhulika chila chinhu chiy-
omulongelani.
23 Munhu yoyose yolema kumuhulika mulotezi iyo wa
Mulungu, kezabaguligwa kulawa muna iwanhu wa Mulungu
na kezakomigwa.’
24 Walotezi wose wa Mulungu, kwandusila Samweli na
waja wose wezile hamwande, iviya walonga mbuli za vinhu
vilawilila muna zisiku zino.

25 Chilagano cha Mulungu kumwenu kufosela walotezi
wake ni kwa ichimu chenu, mweye mwa hanhu ha lagano
diyatendile Mulungu na wasaho zenu. Fana viyamulon-
gele Bulahimu, ‘Kufosela welesi wako, nizawatemela mate
wanhu wose muna isi yose.’
26 Ivo Mulungu kamsagula msang'hani wake na kamtuma
iyo teng'hu kumwenu muladi yamtemeleni mate kwa kum-
tenda chila munhu yaleke sang'hano zake zihile.”

4

Petili na Yohana haulongozi ha dilundo da wakulu wa isi

1 Petili na Yohana viwakalile wang'hali wolonga na wanhu,
wakulu wa nhambiko wamwenga na mkulu wa wakalizi wa
Ikaye ya Mulungu na Masadukayo wamwenga wafika.
2 Wehilwa ng'hani kwaviya watumigwa waja waidi wakala
wowafundiza wanhu kuwa Yesu kazilibuka. Iyo yolagusa
kuwa wanhu wowadanganike wezazilibuka.
3 Ivo wawagwila na waweka mchifungo mbaka siku ison-
delele, kwaviya ikala chigulogulo.
4 Mbali wanhu wengi wowahulike usenga wawo
wahuwila. Peta ya walume wowahuwile ikala magana
malongo matano.
5 Siku isondelele, walangulizi wa Wayahudi na walala na
wafundinza Malagilizo waiting'hana uko Yelusalemu.
6 Waiting'hana na mkulu wa nhambiko Anasi na Kayafa na
Yohana na Alekizanda na wanhu wamwenga wowakalile wa
lukolo lwa mkulu wa nhambiko digogogo.
7 Wawemiza watumigwa waja haulongozi hawo na
wawauza, “Kwa ludabwa lulihi na kwa zina da yelihi
motenda mbuli zino?”
8 Petili kamemezigwa Muhe Yelile, kawalongela, “Walan-
gulizi wa wanhu na walala,
9 one chihauzigwa diyelo chinhu chinogile chiyatendiligwe
mbetembete na viya viyahonyigwe,
10 maabaho mweye wose na wanhu wa Isilaeli muvimanye
kuwa munhu ino yemile hano haulongozi wenu kahona kwa
kufosela ludabwa lwa zina da Yesu Chilisito wa Nazaleti,
yomumuwambile mumsalaba na Mulungu kamzilibula.
11 Ino iyo ija yolongigwa muna Yamaandiko Yelile,
‘Dibwe dowalemile mweye wazenzi kuzengela,
diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.’
12 Yeye muhala yoyodaha kuchilopola, habule munhu
imwenga muna isi yose yoching'higwe na Mulungu
yoyodaha kuchilopola.”

13 Wanhu wa ichitala wazanywa viwawonile ugangamalo
wa petili na Yohana, na kuwamanya kuwa ni wanhu hawa-
somile. Wavimanya kuwa wawo wakala hamwe na Yesu.
14 Mbali hawakalile na mbuli yoyose ya kulonga, kwaviya
wamuwona munhu ija yoyahonyigwe kema haja hamwe na
Petili na Yohana.
15 Wawalongela walawe kunze ya ichitala, maabaho wan-
dusa kuilongela wenyewo.
16 Waiuza, “Chiwatende choni wanhu wano?” Wawo
wedika, “Chila munhu yokala Yelusalemu kovimanya uza-
uza dino dowatendile kumwawo, na cheye hachidaha bule
kubela.
17 Mbali muladi mbuli ino sekeyenele mwa wanhu cholon-
deka chiwalemese waleke kulonga kaidi na munhu yoyose
kwa zina da Yesu.”
18 Ivo wawatanga kaidi muna ichiheleto na wawalongela
kuwa sekewalonge kaidi wala sekewafundize kwa zina da
Yesu.
19 Mbali Petili na Yohana wawedika, “Lamuleni mw-
eye wenyewo kuwa dilihi dinogile kutenda kwa Mulungu,
kumtegelezani mweye hebu kumtegeleza Mulungu.
20 Kwaviya hachidaha bule kuleka kulonga mbuli ziya
zochiziwone na kuzihulika.”
21 Wawo viwamalile kuwagoma kaidi, wawalekela na
wawaleka wahite. Ikala vidala kuwatagusa kwaviya wanhu
wose wakala womtunhiza Mulungu kwa yaja yalawilile.
22 Munhu ija yatendiligwe uzauza da kuhonyigwa miyaka
yake ikala ifosa malongo mane.

Wahuwila wotosa

23 Bahobaho Petili na Yohana viwalekeleligwe, wadib-
welela bumbila jawo na wawalongela chiya chiwalongeligwe
na wakulu wa nhambiko magogogo na walala.
24 Wahuwila viwahulike ivo, wose wailumba hamwe na
kutosa kwa Mulungu, walonga, “Mkulu na mulumba wa
ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili umo!
25 Kulonga kwa Muhe Yelile kufosela wasaho yetu Daudi,
msang'hani wako, viyalongile,
‘Habali wanhu weli siyo Wayahudi wamema ludoko?
Habali wanhu wopanga mipango ilibule fambulo?
26 Wafalume wa isi waisasala goya,
na walangulizi waiting'hana hamwe,
wamuleme Mndewa na wamuleme Chilisito wake.’
27 Kwaviya kweli Helode na Pontio Pilato na wanhu weli siyo
Wayahudi na wanhu wa Isilaeli waiting'hana muna dibululu
dino kumduwila msang'hani wako Yelile Yesu, youmtendile
kuwa Chilisito Mulopozi.

28 Waiting'hana muladi watende vinhu viya viuilungile na
kupanga kulawa mwanduso kwa udahi wako na malondo
yako.
29 Lelo Mndewa, kowona viwochitenda chidumbe, uchito-
golele cheye wasang'hani wako chilonge usenga wako bila
kudumba.
30 Golosa mkono wako uhonye, tenda vilaguso va mauzauza
na mawewedeko kwa zina da msang'hani wako Yelile Yesu."
31 Viwakomeleze kutambika, hanhu hawaiting'hane
hatingisika. Wose wamemezigwa Muhe Yelile na wandusa
kugong'onda usenga wa Mulungu bila kudumba.

Wahuwila wakala fana umwe

32 Bumbila da wahuwila wakala na magesa yamwe na
moyo umwe. Habule hata imwe yalongile chino cha miyangu
hebu chino changu, mbali wose waigolela chila chinhu.
33 Watumigwa wagendelela kulonga kwa ludabwa mbuli
ya kuzilibuka kwa Mndewa Yesu, nayo Mulungu kaweng'ha
unovu wake.
34 Habule munhu yoyose muna dibumbila yoyahungukiligwe na chinhu. Wose wakalile na migunda hebu kaye
wavichuuza, na wagala zihela kwa watumigwa,
35 weka magulu yawo ha watumigwa, nawo wazigola kwa
chila munhu fana viilondeke.
36 Yosefu, Mulawi yalawile Chipulo, watumigwa wamtanga
Balinaba, fambulo jake, "Munhu yogela moyo,"
37 kachuuza mgunda wake, kasola zihela na kaweng'ha
watumigwa.

5

Ananiya na Safila

1 Kukala na munhu imwe yatangigwe Ananiya na mke
wake Safila. Nawo iviya wachuuza mgunda wawo.
2 Mbali Ananiya kabagula hela zimwenga kafisa, hela zisi-
gale kazigala kwa watumigwa. Mke wake kaimanya mbuli
iyo.
3 Petili kamulongela, "Ananiya, habali komulekela Lu-
fyende yakulangulize na kukutenda umvwizile Muhe Yelile
kwa kufisa hela zimwenga ziupatile kwa kuchuuza mgunda?
4 Umgunda viukalile ung'hali hunauchuuza, ukala wako,
viukomeleze kuchuuza, zihela zikala zako. Lelo habali kula-
mula kutenda chinhu icho? Humvwizile munhu bule mbali
kumvwizila Mulungu!"
5 Bahobaho Ananiya viyahulike ivo, kagwa hasi, kadan-
ganika. Wanhu wose wowahulike mbuli iyo wadumba
ng'hani.

6 Wabwanga weza, walufumba sanda lukuli lwake na
walulava kunze, maabaho waluwanda.
7 Masaa matatu hamwande, mke wake kengila, havimany-
ile bule chinhu chilawilile.
8 Petili kamulongela, “Nilongele, zino izo hela zose zim-
patile weye na mulume wako kwa kuchuuza mgunda?”
Nayo kedika, “Ona, ivo.”
9 Petili kamulongela, “Habali weye na mulume wako
mulamula kumgeza Muhe wa Mndewa? Walume wowa-
muwandile mulume wako sambi wabahano hana ulwivi,
nawo wezakusola na weye iviya!”
10 Bahobaho kagwa hasi hana yamagulu ya Petili na kadan-
ganika. Wabwanga waja viwengile, wamuwona kadan-
ganika, ivo wamulava kunze na wamuwanda habehi na
mulume wake.
11 Bumbila da wahuwila wa Chilisito jose na wanhu
wamwenga wose wowahulike mbuli izo wadumba ng'hani.

Mauzauza na mawewedeko

12 Vilaguso va mauzauza vingi na mawewedeko
vitendigwa na watumigwa kwa wanhu. Wahuwila wose
waiting'hana muna Uluhelengo lwa Solomoni.
13 Wanhu wakala wowalonga vinogile, hata ivo habule
munhu yoyose yeli kunze ya bumbila ijo yagezile kwingila
muna dibumbila ijo.
14 Mbali wanhu wamuhuwile Mndewa wakala
wokongezeka ng'hani, wake kwa walume.
15 Kwa ichimu cha mauzauza yoyatendigwe na watu-
migwa, wanhu wakala woweka watamu muna zinzila na
kuwagoneza muna yamakomwa na muna yamalili muladi
Petili yahafosa muhavu sisila jake diwadalise wamwenga.
16 Lung'husesa lwa wanhu weza kulawa kuna yamabululu
yeli habehi na Yelusalemu, wawagala watamu na wanhu
wowakalile na vinyamkela, nawo wawahonya wose.

Watumigwa wogazigwa

17 Maabaho mkulu wa nhambiko digogogo na wayage
wakalile wa chibumbila cha Masadukayo wa hanhu haja,
wawawonela migongo watumigwa.
18 Wawagwila watumigwa na waweka muna ichifungo.
19 Mbali ichilo msenga wa kuulanga wa Mndewa kavugula
ulwivi lwa ichifungo, kawalava watumigwa kunze na kawa-
longela,
20 “Hiteni mkeme muna Ikaye ya Mulungu, mukawalon-
gele wanhu wose mbuli ya ugima uno wa sambi.”
21 Watumigwa watogola, vikukunguzuke wengila muna
Ikaye ya Mulungu na wandusa kufundiza.

Mkulu wa nhambiko digogogo na wayage wawatanga hamwe wanhu wose wa ichitala na walangulizi wa Wayahudi, maabaho wawatuma wanhu muna ichifungo wawagale watumigwa waja.

22 Mbali wakulu viwafikile, hawawafikile bule wasang'hani muna ichifungo. Ivo wabwela kuna Ichitala na walonga,

23 "Vichifikile kuna ichifungo, chifika ulwivi luhindigwa na wakalizi wose wokaliza ulwivi. Mbali vichifungule ulwivi, hachifikile munhu yoyose mgati!"

24 Wakulu wa nhambiko magogogo na Mkulu wa wakalizi wa Kaye ya Mulungu viwahulike mbuli iyo wazanywa kwa chiya chiwalawilile watumigwa.

25 Maabaho munhu kengila mgati na kawalongela, "Tegelezeni! Wanhu womuwekile muna ichifungo wamuna Ikaye ya Mulungu wofundiza!"

26 Ivo mkulu wa wakalizi na wayage wahita na wawasola watumigwa. Hawasang'hanile ludabwa, kwaviya wadumba wanhu sekewawatowe na mabwe.

27 Wawagala watumigwa na wawemiza haulongozi ha ichitala, mkulu wa nhambiko kawauza,

28 "Chimulongelani sekemufundize kwa zina da munhu ino, mbali loleni chiya chimtendile! Mupwililisa mafundizo yenu Yelusalemu yose na molonda kulonga kuwa cheye chimtenda munhu ija yadanganike!"

29 Petili na waja watumigwa wamwenga wedika, "Cholondeka chimuhulike Mulungu, siyo wanhu.

30 Mulungu wa wasaho zetu kamzilibula Yesu, vimukomeleze kumkoma kwa kumuwamba munaumsalaba.

31 Mulungu kamwinula mbaka ubanzi wake wa kulume kuwa Mulangulizi na Mulopozi, kuwatenda wanhu wa Isilaeli wasamhe muladi Mulungu yawalekelele uhasanyi wawo.

32 Cheye ni wakalangama wa mbuli zino, cheye na Muhe Yelile, yeli chitumetume cha Mulungu kwa wanhu womuhulika."

33 Wanhu wa ichitala viwahulike ivo, wehilwa ng'hani na walonda wawakome watumigwa.

34 Mbali imwe wawo, Mfalisayo yatangigwe Gamaliyeli, yoyakalile Mfundiza Malagilizo na kadumbigwa na wanhu wose, kema muna ichitala. Kawalongela watumigwa wekigwe kunze lusita luguhi.

35 Kawalongela wanhu wa ichitala, "Mweye Waisilaeli wayangu, muiteganye kwa chinhu chimuwatendela wanhu wano!

36 Umwaka chidogo kukala na munhu imwe zina jake
Seuda, kalonga kuwa yeye ni mkulu, na walume magana
mane wamsondelela. Mbali kakomigwa na wanhu wake
wose wapwililika na bumbila jake jose dimala.
37 Maabaho Yuda wa Galilaya kalawilila chipindi cha ku-
peta wanhu, kalanguliza lung'husesa, mbali na yeye iviya
kakomigwa, na wanhu wose wowamsomdelele wapwililika.
38 Lelo nowalongela muyepule na wanhu wano kwa kuwa
mbuli ino hebu usang'hano uno wahawa ulawa kwa munhu
wizabeneka,
39 mbali uhawa ulawa kwa Mulungu, mweye hamwiz-
adaha bule kuwatenda wanhu wano waleke, iviya mwiza-
kuwa momulema Mulungu!"
Wanhu wose wa ichitala wamtogola Gamaliyeli.
40 Wawatanga watumigwa mgati na wawalanha mibalati
na kuwalongela sekewafundize kaidi kwa zina da Yesu,
maabaho wawalekelela wahite.
41 Watumigwa viwasegele kuichitala wadeng'helela
kwaviya wawona walondeka wapate chinyala kwa ichimu
cha zina da Yesu.
42 Chila siku wagendelela kufundiza na kupeta Mbuli In-
ogile ya Yesu Chilisito Mulopozi muna Ikaye ya Mulungu na
muna zikaye za wanhu.

6

Watazi saba

1 Hamwande, wanhu wowamuhuwile Yesu viwakalile
wokongezeka, kulawilila kulongelela hagati ya Wayahudi
wowolonga Chigiliki na waja wolonga Chiyebulaniya. Waja
wolonga Chigiliki walongelela kwaviya wagane wawo
wakala wozimizigwa chila siku muna ukugoleligwa ndiya.
2 Ivo waja watumigwa longo na waidi wawatanga bumbila
jose da wanahina na wawalongela, "Havinogile bule cheye
kuleka kupeta Mbuli Inogile ya Mulungu muladi chitende
sang'hano ya kugola ndiya.
3 Ivo ndugu zetu, saguleni wanhu saba vimwili wowom-
anyika kuwa wamema Muhe Yelile na weli na ubala, na cheye
chizaweng'ha sang'hano iyo.
4 Cheye wenyewo chizatosa lusita lose na kutenda
sang'hano ya kupeta Mbuli ya Mulungu."
5 Bumbila jose hamwe na watumigwa wamtogoza Mu-
lungu. Ivo Wawasagula Sitefano, munhu yeli na uhuwilo na
yamemile Muhe Yelile hamwe na Filipo, Polokolo na Nikanoli
na Timona na Palimena na Nikolayo yoyalawile Antiyokiya
na munhu yoyengile muna inzila ya kumsondelela Mulungu
ya Chiyahudi.

6 Waweka haulongozi ha watumigwa, nawo wawatambikila na wawekila makono mchanyha yawo.
7 Ivo Mbuli ya Mulungu igendelela kupwililika. Wanahina wongezeka ng'hani uko Yelusalemu, na wakulu wa nhambiko wengi watogola uhuwilo.

Sitefano kogwiligwa

8 Mulungu kamulagusa unovu wake ng'hani Sitefano na kumwing'ha ludabwa, katenda mauzauza makulu na mawewedeko mgati mwa wanhu.
9 Maabaho wanhu wamwenga wowakalile wa sinagogi doditangigwa Mahulu na da Wachilene na da Waisikandaliya na wamwenga wawo wa Chilikiya na Asiya, wasegela wadahe kuibishila na Sitefano.
10 Mbali Muhe Yelile kamwing'ha Sitefano ubala viyakalile kolonga, hawadahile kuihasanya nayo.
11 Ivo wawasongeza wanhu wamwenga walonge, “Chimuhulika Sitefano kolonga mbuli za kuwaliga Musa na Mulungu.”
12 Kwa kutenda ivo, wawakong'hela wanhu na walala na wafundiza Malaglizo. Ivo wamgwila Sitefano na wamgala haulongozi ha ichitala.
13 Maabaho wawagala wakalangama wa uvwizi wowalongile, “Munhu ino haleka kulonga mbuli zihile kwa Ikaye ya Mulungu na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.
14 Chimuhulika kolonga kuwa Yesu ino wa Nazaleti kezabananga Ikaye ya Mulungu na kugalusa vihendo vose vochihokele kulawa kwa Musa!”
15 Wanhu wose wakalile muna ichitala wambunhulila meso Sitefano na wawona kuwa chihanga chake chilinga fana chihanga cha msenga wa kuulanga.

7

Sitefano kolonga na wanhu wa Ichitala

1 Mkulu wa nhambiko digogogo kamuuza Sitefano, “Vino Mbuli zino za kweli?”
2 Sitefano kedika, “Ndugu zangu na tati zangu, nitegelezeni! Wasaho yetu Bulahimu viyakalile yang'hali hanahita kukala Halani, Mulungu wa utunhizo kamulawila kuna isi ya Mesopotaniya,
3 kamulongela, ‘Leka kaye yako na isi yako. Hita kuna isi yondanikulaguse.’ ”
4 Ivo kaileka isi yake na kahita kukala kuna isi ya Halani. Tati yake Bulahimu viyadanganike, Mulungu kamulava muna isi ino imukala sambi.

5 Mulungu hamwing'hile Bulahimu hata hanhu hamwe
muna isi ino hawe hake, hata ivo kamwing'ha uhadi wa
kumwing'ha iisi ino iwe yake na welesi wake vikalile siku izo
kakala kabule mwana.
6 Mulungu kamulongela, “Wanago wezagaligwa kuna isi
yoitawaligwa na wanhu wamwenga, uko wezatendigwa wa-
tumwa na wezatendigwa vihile kwa miyaka magana mane.”
7 Mbali niye nizawatagusa wanhu wa isi yondaisang'hanile
kuwatenda mweye watumwa. Maabaho nizawalava wanhu
wa welesi wenu muna isi iyo nawo wezanitambikila niye
hanhu hano.
8 Maabaho Mulungu kamwing'ha Bulahimu lagano da
kwingiza ulungwana. Bulahimu kamwingiza ulungwana
Isaka siku ya nane hamwande ha kuvumbuka kwake. Na
Isaka iviya kamwingiza ulungwana mwanage Yakobo, na
Yakobo kawatendela ivo ivo wasaho zetu longo na waidi.

9 Waja wasaho zetu wamuwonele migongo Yosefu, wam-
chuuza yawe mtumwa muna isi ya Misili. Mbali Mulungu
kakala hamwe nayo,
10 Kamulava muna uzidilwa wake wose. Yosefu
viyalawilile yang'hali kulawilila mfalume wa Misili,
Mulungu kamwing'ha nzewele na ubala haulongozi ha
mfalume wa Misili, nayo kamtenda yawe mtawala wa Misili
na kaye yake yose.
11 Maabaho kulawilila nzala ng'hulu muna isi ya Misili na
Kanaani, iwatenda wanhu wazidilwe ng'hani. Wasaho zetu
hawadahile bule kupata ndiya yoyose.
12 Ivo Yakobo viyahulike kuwa uko Misili kuna ndiya,
kawatuma wanage na wasaho zetu wahite uko Misili kwa
mwaza wa mwanduso.
13 Muna umwanza wekaidi Yosefu kawalongela ndugu
zake, na mfalume wa Misili kawamanya ndugu zake.
14 Yosefu katuma wanhu kumtanga tati yake Yakobo na
ndugu zake wose kwiza kumwake, wanhu malongo saba na
watano weze.
15 Ivo Yakobo kahita Misili, uko yeye na wasaho zetu
wamwenga wadanganika,
16 Mitufi yawo igaligwa mbaka Shekemu, iwandigwa muna
dileme diyagulile Bulahimu kulawa kabila da Hamoli kwa
chiyasi fulani cha hela.

17 Lusita ulo vilufikile lwa Mulungu kufikiza lagano
diyamwing'hile Bulahimu, lung'husesa lwa wanhu kuja
Misili longezeka ng'hani.
18 Kuuhelelo mfalume hammanyile bule Yosefu kandusa
kutawala uko Misili.

19 Kawatendela vihile wanhu wa isi yetu na kawawonela
wasaho zetu, wawawangiliza waweke kunze wana wawo
wadoododo wakomigwa.
20 Musa kelekigwa siku izo, mwana yanogile ng'hani.
Kelekiligwa muna ikaye kwa miyezi mitatu,
21 viyalavigwe kunze ya kaye, mndele wa Falao kamsola,
kamulela fana mwanage.
22 Musa kafundizigwa ubala wose wa Misili, kakala galu wa
mbuli na sang'hano.

23 Musa viyakalile na chimo cha miyaka malongo mane,
Musa kalamula kuhita kuwalola ndugu zake Waisilaeli.
24 Kamuwona ndugu yake kotendigwa vihile na Mmisili,
Musa kahita kumtaza na kumulihila ludoko kwa kumkoma
Mmisili ija.
25 Kagesa kuwa wanhu wayage wahavimanyile kuwa Mu-
lungu kamtuma yeye kuwakombola, mbali hawavimanyile
bule.
26 “Siku isondelele kawawona Waisilaeli waidi woitowa,
kalonda kuwatenda wakale kwa tindiwalo, kawalongela,
‘Mweye ni wandugu, habali molonda kuitenda vihile
wenyewo?’
27 Mbali munhu ija yakalile yomtenda vihile miyage kam-
sung'ha Musa, kalonga, ‘Vino yelihi yakwikile weye kuwa
mtawala na mulamuzi wetu?’
28 ‘Kolonda kunikoma niye, fana viya viumkomile Mmisili
igolo ifosile.
29 Musa viyahulike ivo kakimbila, kahita kukala muna isi
ya Midiyani, uko kapata wana waidi.

30 “Viifosile miyaka malongo mane, msenga wa kuulanga
kamulawilila Musa kuna imbago yoikalile yokwaka moto
kuja kudibwilingu, habehi na lugongo lwa Sinayi.
31 Musa kazanywa kwa chiya chiyawone, kahita habehi na
imbago muladi kulola goya. Mbali kahulika dizi da Mndewa,
32 ‘Niye ni Mulungu wa tati zako, Mulungu wa Bulahimu,
Isaka na Yakobo.’ Musa kagudema kwa kudumba na hagen-
delele kulola kaidi.
33 Mndewa kamulongela, ‘Vula vilatu vako kwaviya hanhu
hano howimile hela.
34 Niyawona yehile yowatendiligwa wanhu wangu kuja
Misili. Nihulika chililo chawo, na niye niza kuwatenda wai-
legehe. Ivo izo sambi, nizakutuma Misili.’

35 “Ino Musa iyo ija wanhu wa Isilaeli wamulemile, viwa-
mulongele, ‘Vino yelihi yakwikile weye kuwa mtawala na
mulamuzi wetu?’ Kufosela msenga wa kuulanga ija yoya-
mulawile Musa muna ichibago chochikalile chokwaka moto

kudibwilingu, Mulungu kamtuma iyo Musa yawe mulangulizi na mkombola.
36 Kawalanguliza waja wanhu walawe Misili kwa kutenda mauzauza mengi, muna isi ya Misili muna Bahali ya Siliya na muna dibwilingu kwa lusita lwa miyaka malongo mane kudibwilingu.
37 Musa iyo yoyawalongele wanhu wa Isilaeli, ‘Mulungu kezamgalilani mulotezi fana niye kulawa muna iwandugu zenu.’
38 Waisilaeli viwaiting'hane hamwe kuja kudibwilingu, Musa kakala uko hamwe na wasaho zetu na msenga wa kuulanga ija yoyalongile na bumbila kuja kuna ulugongo lwa Sinayi, iyo yoyeng'higwe mbuli za ugima yaching'he cheye.
39 “Mbali wasaho zetu walema kumuhulika, wamsung'ha kutali na wagesa kuwa wezabwela Misili.
40 Wamulongela Haluni, ‘Chitendele milungu yonda ichilongoze muna inzila, kwaviya hachimanyile bule chochimulawilile Musa, yoyachilavile Misili.’
41 Ivo wasongola nyang'hiti ya dang'ang'a da ng'ombe, waitosela na kuchitendela chihendo chinhu chiwatendile kwa makono yawo wenyewo.
42 Lelo Mulungu kagalula kawaleka muladi watosele nhondo za kuulanga fana viyandikigwe muna ichitabu cha walotezi,
‘Mweye wanhu wa Isilaeli!
Si niye bule munilavile nhambiko na nhosa
kwa miyaka malongo mane kuja kudibwilingu?
43 Mweye muchipape chizewe cha mulungu Moleki,
na nyang'hiti ya nhondo ya mulungu wenu Lefani,
nyang'hiti zimtendile izo zimtosela.
Na ivo nizamtumani muhite kutali kufosa Babeli.’
44 “Ivo kuja kudibwilingu wasaho zetu wakala na zewe diya da ukalangama ditengenezigwa fana Mulungu viyamulongile Musa yaditende sisila ijo da iviya viyalagusigwe.
45 Maabaho wasaho zetu waihokela wenyewo kwa wenyewo mbaka chipindi cha Yoshuwa viyaisolile isi kulawa kwa manyambenyambe wawo Mulungu woyawekile haulongozi ha Wasaho zetu mbaka siku za Daudi.
46 Daudi kalondigwa na Mulungu, nayo Daudi kampula Mulungu yamuleke yamzengele kaye iyo Mulungu wa Yakobo.
47 Mbali Solomoni iyo yanzengele Mulungu kaye.
48 “Mbali Mulungu yeli Uchanyha Ng'hani hakala bule muna zikaye zozizengigwe na wanhu, fana mulotezi wa Mulungu viyolonga,
49 Mndewa kolonga,

'Ulanga ni chigoda cha chifalume changu,
na isi ni hanhu ha kwikila magulu yangu.
Mwizanizengela kaye ilingile vilihi?
50 Si niye mwenyewo bule yonivitendile vinhu vino vose?' "
51 Sitefano kagendelela kulonga, "Mweye muli na singo ndala! Magutwi na mizoyo yenu vilinga fana wanhu hawammanyile Mulungu, mweye fana wasaho zenu. Siku zose momulema Muhe Yelile!
52 Vino kuna mulotezi yoyose wa Mulungu ija wasaho zenu hawamgazile bule? Wawakoma wasenga wa Mulungu, waja umwaka wowalongile mbuli ya kwiza kwake mtumigwa yanogile haulongozi ha Mulungu. Na sambi mweye mumbiduka na mumkoma.
53 Mweye iyo muhokele lagilizo da Mulungu dodigaligwe kumwenu na wasenga wa kuulanga mbali hamtendile fana vodilonga."

Sitefano kotowigwa na mabwe

54 Wakulu wa ichitala viwahulike ivo, wamuwonela migongo ng'hani Sitefano na wagegeda meno kwa ludoko.
55 Mbali Sitefano kuno kamema Muhe Yelile, kalola kuulanga kwa Mulungu, kawona utunhizo wa Mulungu na Yesu kema ubanzi wa kulume wa Mulungu.
56 Kalonga, "Loleni! Nowona kuulanga kwa Mulungu kugubuka na Mwana wa Munhu kema ubanzi wa kulume wa Mulungu!"
57 Wanhu wose wakalile muna ichitala chiya wasita magutwi yawo na waguta. Maabaho wose wanzumhila,
58 wamulava kunze ya dibulu na wamtowa na mabwe. Wakalangama weka viwalo vawo muladi vikalizigwe na mbwanga imwe yatangigwa Sauli.
59 Wagendelela kumtowa na mabwe Sitefano, Sitefano katosa, "Mndewa Yesu uhokele Muhe wangu." 60 Katumbala mavindi na kulonga kwa dizi kulu, "Mndewa, wano sekeuwapetele uhasanyi uno." Viyakomeleze kulonga ivo, kadanganika.

8

1 Sauli nayo kawona vinoga kukomigwa kwa Sitefano.

Sauli kadigaza bumbila da wahuwila wa Chilisito

Siku ija, wahuwila wa Chilisito wose wa Chilisito weli Yelusalemu wandusa kugaya ng'hani. Wanhu wose wowamtogole Yesu wapwililikila isi ya Yudeya na Samaliya, ila watumigwa muhala wasigala.

2 Wanhu wamwenga wowomulonda Mulungu weza na
wamuwanda Sitefano, na wamtendela nhula fuvu na walila
ng'hani.
3 Mbali Sauli kandusa kudibananga bumbila da wahuwila
wa Chilisito, kahita chila kaye, kawalava kunze wahuwila,
wanaake na walume na kuwaguma muichifungo.

Mbuli Inogile yopetigwa uko Samaliya

4 Wahuwila wowapwililike, wapeta Mbuli Inogile chila
hanhu howahitile.
5 Filipo kahita kuna dibululu da Samaliya na uko
kawapetela wanhu mbuli ya Chilisito.
6 Wanhu waiting'hana kutegeleza vinogile usenga wa Fil-
ipo na kuwona mauzauza yaja yoyatendile Filipo, wose
wahulika goya chiyakalile yolonga.
7 Vinyamkela wawalawa wanhu wengi kwa dizi kulu, na
wanhu wengi wowaholole na mbetembete wahonyigwa.
8 Ivo kukala na deng'ho kulu muna dibululu diya.

9 Munhu imwe yoyatangigwe Saimoni kakala uko, yoya-
tendile uhawi muna isi iyo, na kawazanya wanhu wa bululu
da Samaliya. Kalonga yeye ni munhu mkulu.
10 Wanhu wose, wenevale na ngayengaye wakala wom-
tegeleza ng'hani na walonga, “Munhu ino ni ludabwa lwa
Mulungu yoimanyika ‘ludabwa lukulu.’ ”
11 Wamtegeleza kwaviya lusita mwingi kakala kowazanya
kwa uhawi wake.
12 Mbali wahuwila usenga wa Filipo woulonga Mbuli In-
ogile ya Ufalume wa Mulungu na zina da Yesu Chilisito wa-
batizigwa wanaake na walume.
13 Saimoni mwenyewo iviya kahuwila na hamwande kaba-
tizigwa, kakala komkoleleza Filipo na kazanywa na mauza-
uza yoyatendigwe.

14 Watumigwa wakalile Yelusalemu, viwahulike kuwa
wanhu wa Samaliya waihokela Mbuli inogile ya Mulungu,
ivo wawatuma Petili na Yohana kumwawo.
15 Viwafikile wawatosela wahuwila wowamuhokele Muhe
Yelile.
16 Kwaviya chipindi icho Muhe Yelile hakalile yowahu-
mulukila yoyose viweli, wakala wabatizigwe kwa zina da
Mndewa Yesu muhala.
17 Maabaho Petili na Yohana wawekila makono, nawo wa-
hokela Muhe Yelile.
18 Saimoni viyawonile kuwa wanhu weng'higwa Muhe
Yelile kwa kwikiligwa makono na watumigwa, kaweng'ha
hela Petili na Yohana,

19 kawalongela, “Naniye ning'heni udahi muladi munhu
yoyose yondanimwikile makono yangu yahokele Muhe
Yelile.”
20 Mbali Petili kamwidika, “Weye na hela yako hita kuzimu
kwaviya kogesa kuwa kodaha kugula chitumetume cha Mu-
lungu kwa hela!
21 Kwabule chinhu chochose muna usang'hano wetu,
kwaviya moyo wako haunogile haulongozi ha Mulungu.
22 Samha magesa yako yehile, maabaho utambike kwa
Mndewa, nayo kodaha kukulekelela kwa kuwa na magesa
yano.
23 Kwaviya nokuwona kuna usungu na kwa muna ichi-
fungo cha wihi.”
24 Saimoni kawalongela Petili na Yohana, “Nolamba, nitam-
bikileni kwa Mndewa muladi yano yomuyalongile sekeyani-
lawilile.”
25 Viwakomeleze kuwalongela viwommanya Yesu na
kupeta usenga wa Mndewa, Petili na Yohana wabwela
Yelusalemu. Viwakalile wang'hali wobwela, wapeta Mbuli
Inogile muna ivibululu ya Samaliya.

Filipo kombatiza mkulu wa Esiyopiya

26 Msenga wa kuulanga wa Mndewa kamulongela Filipo,
“Hita ubanzi wa hasi kuna inzila ya kudibwilingu yoihulu-
muka kulawa Yelusalemu kuhita Gaza.”
27 Ivo Filipo kaisasala goya na kandusa kuhita Gaza. Lusita
ulo ulo kukala na mkulu imwe wa Esiyopiya, munhu iyo
kakala yolawa Yelusalemu kutosa.
28 Viyakalile yang'hali kohita ukaye, kakala muna tololi
dodibululigwa na vihongwe kosoma chitabu cha Isaya, mu-
lotezi wa Mulungu.
29 Muhe Yelile kamulongela Filipo, “Hita habehi na ditololi
ijo na ukale habehi najo.”
30 Filipo kakwenhuka habehi ya ditololi ijo na kamuhulika
munhu iyo kosoma chitabu cha Isaya, mulotezi wa Mulungu.
Baho Filipo kamuuza, “Vino koyamanya yayo yousoma?”
31 Munhu iyo kedika, “Nizadahaze kuyamanya one munhu
hanifambulile bule?” Kamulongela Filipo yakwele mchanya
na kukala hamwe nayo.
32 Hanhu ha Yamaandiko Yelile yoyakalile yosoma hakala
hano,
“Fana ng'hondolo yogaligwa kuchinjigwa,
fana mwanang'hondolo viyonyamala viyokanhigwa ma-
zoya,
nayo halongile mbuli bule.
33 Kagumigwa chinyala na kawoniligwa
Habule munhu yodaha kulonga kusonhela welesi wake,

Kwaviya ugima wake hano hana isi ufika kuuhelelo.”
34 Mkulu iyo kamuuza Filipo, “Nipulile, mulotezi ino wa
Mulungu kolonga mbuli za yelihi? Kolonga zake mwenyewo
hebu za munhu hebu iviya za imwenga?”
35 Maabaho Filipo kandusa kumulongela, kasang'hanila
Yamaandiko Yelile yano, kampetela Mbuli Inogile ya Yesu.
36 Viwakalile wang'hali wogendelela muna inzila, wafika
hanhu heli na mazi na munhu ija kalonga, “Vino hanhu hano
hana chochose cha kumgoma sekenibatizigwe?” 37 Filipo
kalonga, “Wahahuwila kwa moyo wako wose kodaha kuba-
tizigwa.” Nayo kalonga, “Nohuwila kuwa Yesu Chilisito ni
Mwana wa Mulungu.”
38 Baho mkulu kadimiza diya ditololi na wose waidi wahu-
lumuka muna yamazi, na Filipo kambatiza.
39 Viwakalile wolawa muna yamazi, Muhe wa Mndewa
kamsola Filipo, na mkulu ija hamuwone kaidi mbali kagen-
delela na mwanza wake kuno kodeng'helela.
40 Filipo kalawilila uko Azoto na viyakalile kofosa
kapeta Mbuli Inogile muna yamabululu yose mbaka kafika
Kaisaliya.

9

Sauli kokomboligwa
(Sang'hano 22:6-16, 26:12-18)

1 Siku izo Sauli kaiyoha ng'hani kuwatenda wanahina wa
Mndewa wadumbe kwa kuwakoma. Kahita kwa Mkulu wa
Nhambiko.
2 Kapula yeng'higwe baluwa za utambuliso kuna zikaye
za kutosela uko Damasiki muladi yahafika uko yawaza-
hile walume na wanaake wowosondelela nzila ya Mndewa,
yawagwile na yawagale Yelusalemu.
3 Mbali viyakalile muna inzila habehi na kufika Damasiki,
bahobaho bung'hulo kulawa kuulanga, dimmwemwesela
kosekose.
4 Kagwa hasi na kuhulika dizi domulongela, “Sauli, Sauli!
Habali konigaza?”
5 Sauli kauza, “Mndewa, weye kwa yelihi?”
Dizi diya dimwidika, “Niye ni Yesu younigaza!”
6 “Lelo inuka na wingile muna dibulu, uko kwizalongiligwa
chiulondeka kutenda.”
7 Wanhu wakalile muna umwanza umwe na Sauli wema
haja, wakala wabule da kulonga, wahulika dizi diya mbali
munhu yoyalongile hawamuwone.
8 Sauli kenuka na viyagubule meso yake hadahile kulola
chinhu chochose. Ivo wanhu waja wamulanguliza kwa
kumwamha mkono mbaka Damasiki.

9 Sauli kakala siku nhatu bila kulola. Lusita ulo lose hadile
chinhu wala kung'wa chochose bule.
10 Uko Damasiki kukala na mwanahina imwe, zina
jake Ananiya. Mndewa kalonga nayo muna yamalaguso,
“Ananiya!”
Ananiya kedika, “Ona, Mndewa.”
11 Mndewa kamulongela, “Isasale uhite kuinzila
yoitangigwa Nzila Igoloke, na muna ikaye ya Yuda,
mumzahile munhu yotangigwa Sauli kulawa Taliso. Sambi
yang'hali kotosa.”
12 Muna yamalaguso kamuwona munhu zina jake Ananiya
kengila muna ichiheleto na kumwikila makono muladi yap-
ate kuwona kaidi.
13 Ananiya kamwidika, “Mndewa nihulika mbuli za
munhu iyo kulawa kwa wanhu wengi. Nihulika mengi
yehile yoyawatendele wanhu wako welile uko Yelusalemu.
14 Nayo keza hano na udahi kulawa kwa wakulu wa nham-
biko yawagwile wose wowokutosela.”
15 Mbali Mndewa kamulongela, “Weye hita kwaviya nim-
sagula yawe chia changu, yagong'onde zina jangu kwa
wanhu weli siyo Wayahudi na wafalume na wanhu wa Isi-
laeli.
16 Niye mwenyewo nizamulagusa mengi yoymulonda
yagazigwe kwa ichimu cha zina jangu.”
17 Ananiya kahita na kengila muna ikaye iyakalile Sauli
na kamwikila makono. Kalonga, “Ndugu Sauli, Mndewa
kanhuma, Yesu mwenyewo yoyakulawilile muna inzila. Kan-
huma muladi upate kuwona kaidi na umemezigwe Muhe
Yelile.”
18 Bahaja vinhu vilingile fana mabale vilagala kulawa
muna yameso yake, nayo kadaha kuwona kaidi. Kenuka na
kabatizigwa,
19 na viyakomeleze kuja, ludabwa lwake lumbwelela.

Sauli kewapetela wanhu uko Damasiki

Sauli kakala siku ndodo hamwe na wanahina wa Yesu uko
Damasiki.
20 Bahobaho kandusa kupeta muna zikaye za kutosela
kuwa Yesu ni Mwana wa Mulungu.
21 Wanhu wose wowamuhulike wazanywa na wamuuza,
“Vino munhu ino siyo ija yoyakalile yowakoma wanhu
wowamtosela Yesu kuja Yelusalemu? Vino hezile hano kwa
lungilo da kuwagwila wanhu na kuwagala kwa wakulu wa
nhambiko?”
22 Mbali Sauli kagendelela kupata ludabwa na kuweng'ha
lugano Wayahudi wowokala Damasiki kwa kulagusa kuwa
Yesu ni Chilisito.

23 Vizifosile siku nyingi, Wayahudi waiting'hana hamwe na
wapanga mipango ya kumkoma Sauli,
24 mbali Sauli kaihulika mbuli iyo. Ichilo na imisi
wamkaliza muna inzila ya kwingilila muna dibululu muladi
wamkome.
25 Mbali ichilo wanahina wake wamsola, wamuhulumusa
muna ichigelo kufosela muna dizonzo dodikalile muna
ing'huta.

Sauli uko Yelusalemu

26 Sauli viyafikile Yelusalemu, kageza kuilumba na
wanahina, mbali wakala wamdumba kwaviya hawatogolile
kuwa yeye ni mwanahina.
27 Mbali Balinaba kamsola Sauli na kamgala kwa watu-
migwa. Kawalongela watumigwa viya Sauli viyamuwonile
Mndewa muna umwanza wake na kuwa Mndewa kalonga
nayo, na viyapetile zina da Yesu bila kudumba kuja Damasiki.
28 Sauli kakala hamwe nawo na wahita wose Yelusalemu
yose, kapeta mbuli ya Mndewa bila kudumba.
29 Kapeta na kuilonga na Wayahudi wowolonga Chigiliki,
mbali nawo wageza kumkoma.
30 Ndugu viwamanyile imbuli iyo wamsola Sauli mbaka
Kaisaliya na wangala Taso.
31 Ivo wahuwila wa Chilisto wakala na tindiwalo muna
isi yose ya Yudeya na Galilaya na Samaliya. Kwa nhazo
ya Muhe Yelile wapata ludabwa lwa kongezeka peta yawo
viwagendelele kumuhulika Mndewa.

Eneya kohonyigwa

32 Petili viyakalile kohita chila hanhu, kafika kwa wanhu
welile wowokala Lida.
33 Uko kamfika munhu imwe yatangigwe Eneya, yagonile
mudilili kwa miyaka minane kwa utamu wa kuholola.
34 Petili kamulongela, “Eneya, Yesu Chilisito kokuhonya.
Inuka, sola lili jako.” Bahobaho Eneya kenuka.
35 Wanhu wose wowakalile Lida na Shaloni wamuwona
Eneya, nawo wambwelela Mndewa.
36 Uko Yopa kukala na mwanahina wa chike yatangigwe
Tabita, kwa Chigiliki Dolikasi, fambulo jake “Mtalati”
mwanamke iyo kakala kotenda yanogile siku zose na
kawataza ngayengaye.
37 Muna zisiku izo kaugula na kadanganika. Wasunha
lukuli lwake na wawika muna ichiheleto cha kuchanyha.
38 Lida si hatali ng'hani na Yopa, ivo wanahina viwahulike
Petili kauko, wawatuma wanhu waidi kumwake, na wamu-
lamba, “Izo kumwetu himahima”
39 Petili kahita nawo, na viyafikila wamgala muna ichi-
heleto cha kuchanyha, Wagane wose wanzunguluka Petili

wolila na kumulagusa makoti na viwalo viyasonile Dolikasi
viyakalile yang'hali mgima.
40 Petili kawalava wose kunze, maabaho katumbala
mavindi na katosa kaluhindukila lukuli lwa mwanamke
ija yadanganike, kalonga, “Tabita, inuke!” Maye kabenzula
meso yake na viyamuwonile Petili, kenuka na kukala hasi,
41 Petili kamwamha na kamwinula. Maabaho kawatanga
wanhu welile hamwe na waja iwagane, kamuleka muna
yamakono yawo ka mgima.
42 Mbuli ino imanyika muna yamabululu ya Yopa, na
wanhu wengi wamuhuwila Mndewa.
43 Petili kakala uko Yopa siku nyingi na munhu imwe
yotangigwa Saimoni, munhu yosang'hana mbende.

10

Petili na Kolineliyo

1 Uko Kaisaliya kukala na munhu imwe yatangigwe Ko-
lineliyo, mkulu wa wawalangulizi wa chibumbila chimwe
cha Walumi chitangigwe “Chibumbila cha wakalizi cha
Italiya.”
2 Kakala munhu yakalile kondumba Mulungu, yeye na
wanhu wa ukaye yake wakala wamtosela Mulungu. Iviya
kawataza ng'hani Wanhu weli ngayengaye na kutambika
kwa Mulungu siku zose.
3 Ikala saa kenda imisi viyawonile malaguso funhu funhu,
kamuwona msenga wa kuulanga wa Mulungu komwizila na
kamtanga, “Kolineliyo!”
4 Kolineliyo kamulola msenga wa kuulanga kwa kudumba
na kalonga, “Mwenevale, chino choni?”
Msenga iyo kedika, “Mulungu kanogeligwa na nhosa yako
na sang'hano zako kwa ngayengaye, nayo kezakwidika.
5 Sambi watume wanhu uko Yopa wakamtange munhu
yotangigwa Saimoni, zina jake dimwenga Petili.
6 Kokala muna ikaye ya Saimoni yosang'hana mbende,
yoyokala habehi na bahali.”
7 Maabaho msenga wa kuulanga iyo kasegela, na Kolineliyo
kawatanga wasang'hani wake waidi na mkalizi, mkalizi iyo
niija yakalile yondumba Mulungu nayoyokwaminika mwa
iwaja wowomsang'hanila.
8 Kawalongela yose yoyamulawile na kawatuma Yopa.
9 Siku isondelele, saa sita imisi wanhu waja viwakalile
muna inzila habehi na kufika Yopa, Petili kakwela
kuchisuwili muladi yatose.
10 Kawona nzala na kalonda ndiya yaje, na ndiya viikalile
yosasaligwa kawona malaguso.

11 Kawona kuulanga kwa Mulungu kugubuligwa na chinhu
fana golole kulu dohumulusigwa muna isi kwa banzi zose
nne.
12 Mgati ya digolole kukala na chila modeli ya wanyama
wose weli na magulu mane, na wowotambala hasi na videge
va kuulanga.
13 Kahulika dizi domulongela, “Petili, Inuka, uchinje wano
na uwaje!”

14 Petili kalonga, “Aka, Mndewa! Sinakuja chinhu chochose
chambule mwiko hebu hachinasafyigwa.”

15 Dizi dimulongela kaidi, “Sekeulonge chinhu chisafyigwe
na Mulungu kuwa chambula mwiko.”
16 Mbuli iyo ilawilila miyanza mitatu, maabaho golole diya
dibwelezigwa kuulanga kwa Mulungu.

17 Petili yang'hali kazaganyika na malaguso yano yana
fambulo jaki, wanhu waja watumigwe kwa Kolineliyo wafika
kuna ikaye ya Saimoni koyakalile, nawo wema kunze ya
ulwivi,
18 watanga kwa dizi kulu na wauza, “Hano hano mgeni
yotangigwa Saimoni Petili?”

19 Saimoni yang'hali kokwazanywa na malaguso yayo fam-
bulo jake choni, Muhe Yelile kamulongela, “Petili, hano hana
wanhu watatu wokuzahila weye.
20 Ivo isasale na uhulumuke, sekeudumbe kuhita nawo
kwaviya niwatuma niye.”
21 Petili kahumuluka na kawalongela wanhu wawo,
“Munhu yomunzahila iyo niye. Habali mwiza?”

22 Wamwidika, “Cholawa kwa Kolineliyo, mkulu wa
wakalizi, munhu yomdumba Mulungu na kalondigwa
na Wayahudi wose. Msenga wa kuulanga wa Mndewa
kamulongela yakutange weye ukaye yake muladi yahulike
chochose cha kulonga choulinacho.”
23 Maabaho Petili kawalongela wanhu wawo wengile
muna ikaye muladi wagone kwa siku dimwe.

Siku isondelele Petili kaisasala kamala na kandusa kuhita
hamwe nawo, na wandugu wengi kulawa Yopa wahita naye.
24 Siku de kaidi Petili kafika Kaisaliya, Kolineliyo kakala
kowagozela uko, hamwe na ndugu zake na mambwiya zake
wa habehi woyawagoneke.
25 Petili viyakalile kokwingila muna ikaye, Kolineliyo
kalawa kunze kumuhokela, kamtumbalila mavindi na
kumwinamina.
26 Mbali Petili kamwinula, “Inuka,” kamulongela, “Niye
mwenyewo namunhu fana weye.”

27 Petili kagendelela kulonga na Kolineliyo viwakalile wok-
wingila muna ikaye, umo kawafika wanhu wengi wait-
ing'hana hamwe.
28 Kawalongela, “Mweye wenyewo movimanya kuwa
Muyahudi kalemigwa na malagilizo ya dini yake kukala na
munhu yeli siyo Muyahudi hebu kumulaula. Mbali Mulungu
kanilagusa sekenimtange munhu yoyose hasafyigwe hebu
kambula mwiko.
29 Ivo vimunitangile silemile kwiza bule. Lelo nomuuzani,
Munitangila choni?”

30 Kolineliyo kedika, “Siku mane yafosile saa kenda imisi,
nikala muna ikaye yangu notosa. Bahaja munhu yayawale
viwalo vizelu chwe kema haulongozi hangu,
31 kalonga, ‘Kolineliyo, Mulungu kahulika nhosa zako na
hazimiza bule sang'hano yako ya kuwataza ngayengaye.
32 Lelo watume wanhu wahite Yopa kumtanga Saimoni
zina dimwenga Petili, kokala muna ikaye ya Saimoni
yosang'hana mbende, yoyokala habehi na bahali.’
33 Ivo bahaja niwatuma wanhu kumwako, na weye ku-
tenda vinogile kwiza. Lelo cheye wose chabahano hau-
longozi ha Mulungu, chogozela kuhulika chinhu chochose
chiulagilizigwe na Mndewa uchilongele.”

Mbuli za Petili

34 Maabaho Petili kandusa kulonga, “Lelo novimanya kuwa
kweli Mulungu habagula.
35 Mbali kowatogola wanhu wowomtosela yeye na
wowosang'hana yanogile haulongozi hake bila kulola lukolo.
36 Mweye movimanya usenga uyatumile Mulungu kwa
wanhu wa Isilaeli, kupeta Mbuli Inogile ya tindiwalo kufo-
sela Yesu Chilisito, yeli Mndewa wa wose.
37 Mweye movimanya chochiwalawilile muna isi yose
ya Yudeya, kwandusila Galilaya Yohana viyakomeleze
kuwapetela wanhu na kubatiza.
38 Movimanya mbuli za Yesu wa Nazaleti na viya Mulungu
viyangidile Muhe Yelile na ludabwa. Kahita chila hanhu, ka-
tenda yanogile na kawahonya wanhu wose wakalile wolan-
gulizigwa na Mwihi kwaviya Mulungu kakala nayo.
39 Cheye cha wakalangama wa chila chinhu chiyatendile
mwa Wayahudi na Yelusalemu. Wamkoma kwa
kumuwamba mumsalaba.
40 Mbali siku nhatu hamwande ya ifa yake, Mulungu
kanzilibuka, na kamtenda yawoneke,
41 mbali hawoneke na chila munhu, ila kwa waja
wakalangama wowasaguligwe na Mulungu, kwa cheye

chidile na kung'wa hamwe nayo hamwande ha kuzilibuka kwake.
42 Kachilagiliza chiwapetele wanhu Mbuli Inogile na kuwalongela kuwa yeye iyo yasaguligwe na Mulungu yawe mulangulizi wa iwagima na wadanganike.
43 Walotezi wose wa Mulungu walonga mbuli zake, walonga kuwa wose wowomuhuwila iyo wezalekeleligwa uhasanyi wawo kwa kufosela udahi wa zina jake.”

Wanhu weli siyo Wayahudi wohokela Muhe Yelile

44 Petili viyakalile yang'hali kolonga, Muhe Yelile kawahulumukila wanhu wose wowakalile wotegeleza usenga wake.
45 Wahuwila wa Chiyahudi wowengizigwe ulungwana wowezile na Petili kulawa Yopa wazanywa kwaviya Mulungu viyawagidile chitumetume chake cha Muhe Yelile wanhu weli siyo Wayahudi.
46 Kwaviya wawahulika wolonga ulonzi umwenga na wamtogoza Mulungu. Maabaho Petili kalonga,
47 “Wanhu wano wahokela Muhe Yelile fana vichihokele cheye. Vino munhu yoyose kodaha kuwalemesa sekewabatizigwe na mazi?”
48 Ivo kawalagiliza wabatizigwe kwa zina da Yesu Chilisito. Maabaho wamulamba yakale nawo kwa siku ndodo.

11

Petili kogala usenga kwa wahuwila wa Yelusalemu

1 Watumigwa na wahuwila wamwenga kulawa Yudeya wahulika kuwa wanhu weli siyo Wayahudi nawo iviya waihokela Mbuli ya Mulungu.
2 Ivo Petili viyahitile Yelusalemu, wanhu wowamuhuwile Yesu wowengizigwe ulungwana wamulonga,
3 walonga, “Weye kwingila muna zikaye za wanhu hawengizigwe ulungwana na kuja nawo!”
4 Baho Petili kandusa kuwalongela ugaluga chila chinhu chilawilile kulawa mwanduso.
5 “Nikala muna dibululu da Yopa notosa baho niwona malaguso, niwona chinhu fana golole kulu dohumulusigwa hasi kulawa kuulanga kwa Mulungu banzi zake zose nne, maabaho diza haja hanikalile
6 Nilola mgati, niwona wanyama weli muna isi, weli na magulu mane na wanyama wa mmbago na wanyama wowotambala na videge va kuulanga.
7 Maabaho nihulika dizi donilongela, ‘Petili, inuka, uwachinje uwaje!’

8 Niye nidika, 'Aka, Mndewa! Habule chinhu chochose ha-
chitogoleka hebu chambule mwiko chochingile muna umu-
lomo wangu.'
9 Dizi dilonga kaidi kulawa kuulanga kwa Mulungu,
'Chinhu chochose choyachisafyile Mulungu sekeuchitange
chambula mwiko,'
10 Mbuli iyo ilawilila miyanza mitatu, kuuhelelo digolole
dibwelezigwa kuulanga kwa Mulungu.
11 "Wanhu watatu wowatumigwe kumwangu kulawa
Kaisaliya wafika muna ikaye yonikalile nokala.
12 Muhe kanilongela nihite nawo bila kudumba. Wahuwila
wano sita kulawa Yopa wanisondelela niye mbaka Kaisaliya,
na wose chingila muna ikaye ya Kolineliyo.
13 Kachilongela viya viyamuwonile msenga wa kuulanga
yemile muna ikaye, yoyamulongele, 'Tuma wanhu
wamwenga wahite Yopa kwa Saimoni Petili.
14 Kezamulongelani mbuli zondazimkombole yeye na
lukolo lwako lwose.'
15 Na viyanduse kulonga, Muhe Yelile kamuhulumukila
fana viyachihumulukile cheye baho mwanduso.
16 Maabaho nikumbuka chiya chiyalongile Mndewa,
'Yohana kabatiza kwa mazi, mbali mweye mwizabatizigwa
kwa Muhe Yelile.'
17 Ivo fana Mulungu kaweng'ha wanhu weli siyo Wayahudi
chitume tume fana chiyaching'hile cheye, wochimtogole Mn-
dewa Yesu Chilisito, lelo niye nayelihi mbaka nigeze ku-
mulemesa Mulungu?"
18 Viwahulike ivo wanyamala na wamtunhiza Mulungu,
walonga, "Maabaho Mulungu iviya kaweng'ha wanhu weli
siyo Wayahudi nyafasi ya kusamha muladi wawe na ugima!"

Wahuwila weli Antiyokiya

19 Wahuwila wamwenga wa Mndewa wapwililika kwa
ichimu cha manhesa yoyanduse kulawalila lusita Sitefano
viyadanganike. Wamwenga wahita Foinike na Chipulo na
Antiyokiya, wopeta usenga uja kwa Wayahudi muhala.
20 Mbali wahuwila wamwenga wowalawile Chipulo na
Chilene wahita Antiyokiya, na wandusa kulonga na wanhu
weli siyo Wayahudi na kupeta Mbuli Inogile ya Mndewa Yesu.
21 Ludabwa lwa Mndewa lukala hamwe nawo, na wanhu
wengi wahuwila na wambwelela Mndewa.
22 Mbuli izo zihulikika na bumbila da wahuwila wa Chilisto
da Yelusalemu, ivo wamtuma Balinaba yahite Antiyokiya.
23 Viyafikile na kuwona unovu wa Mulungu kwa wanhu,
kadeng'helela na kawalamba wagendelele kumuhuwila Mn-
dewa kwa mizoyo yawo yose.

24 Balinaba kakala munhu yanogile, kamema Muhe Yelile
na uhuwilo, na wanhu wengi wambwelela Mndewa.
25 Maabaho Balinaba kahita Taso kumzahila Sauli.
26 Viyamfikile, kamgala Antiyokiya, na kwa mwaka mgima
Balinaba na Sauli waiting'hana na wahuwila na wawafun-
diza wanhu wengi. Wanahina watangigwa wahuwila wa
Chilisito kwa mwanduso uko Antiyokiya.
27 Siku ziya walotezi wengi wa Mulungu weza Antiyokiya
kulawa Yelusalemu.
28 Imwe wawo yatangigwe Agabu kema, kalonga kwa
udahi wa Muhe Yelile kuwa izalawilila nzala ng'hulu muna
isi yose. Na nzala iyo ilawilila muna zisiku za mtawala
Chilaudiyo.
29 Wanahina walamula kuwa chila munhu fana viyodaha
yagale chinhu chochose muladi kuwataza wahuwila wayawe
wowokala Yudeya.
30 Watenda vino, wawatuma Balinaba na Sauli wagale hela
kwa walala wa bumbila da wahuwila.

12

Manhesa mengi

1 Siku ziya mfalume Helode kawagwila wahuwila
wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito, na
kawagaza.
2 Kawalongela wakalizi wamkome kwa panga Yakobo
ndugu yake Yohana.
3 Viyawonile Wayahudi wanogeligwa na chiya chiya-
tendile, kagendelela na kahita kumgwila Petili. Yano yalaw-
ilila muna zisiku za Didugila da Magate hayanagumigwa
Lusu.
4 Viyakomeleze kumgwila Petili kamwika mchifungo,
muna yamakono ya mabumbila mane ya wakalizi wane
wane. Helode kalonda Pasaka ihamala yamulekelele
haulongozi ha wanhu.
5 Petili viyakalile yang'hali mchifungo, wahuwila
wamtosela kwa Mulungu.

Petili kolekeleligwa

6 Ichilo chiya Helode yang'hali hanamulava Petili kunze
haulongozi ha wanhu, Petili kakala kagona hagati ha
wakalizi waidi, kazingilizigwa minyololo midi na wakala
wokaliza ulwivi lwa ichifungo.
7 Bahobaho, msenga wa kuulanga wa Mndewa kalawila,
bung'hulo dimwemwesa muna ichiheleto chiya. Msenga
wa kuulanga iyo kamtowa Petili mulubavu na kamulamsa.

Kalonga, “Hima! Inuka!” Na baho minyololo iwamzingilize
muna yamakono ilagala.
8 Maabaho msenga wa kuulanga ija kamulongela, “Iyawale
viwalo vako na vilatu vako.” Petili katenda ivo. Maabaho
kamulongela, “Iyawale koti jako na unisondelele.”
9 Petili kamsondelela kunze ya ichifungo, mbali havimany-
ile bule yoyatendigwe na msenga wa kuulanga yakala yolaw-
ilila kweli, ila kagesa kawona malaguso.
10 Wafosa chituwo cha mwanduso cha wakalizi na che
kaidi, maabaho wafika muna ulwivi lwa zuma lwa kwingilila
muna dibululu. Lwivi luwafungukila lwenyewo, nawo
walawa kunze. Viwakalile wang'hali wohita muna inzila
imwe, bahaja msenga wa kuulanga iyo kamuleka Petili.
11 Petili viyavimanyile chochimulawilile, kalonga, “Lelo
novimanya kweli kuwa Mndewa kamtuma msenga wake wa
kuulanga yanilave muna yamakono ya Helode na kulawa
chila chinhu chowachilolele Wayahudi chitendeke.”
12 Viyakalile kogesa ivo, kahita kuna ikaye ya Maliya, mami
yake Yohana, zina jake dimwenga Maliki. Uko wanhu wengi
waiting'hana na kutosa.
13 Petili kahodiza ulwivi lwa kunze, na msang'hani
yotangigwa Loda keza kumwidika.
14 Nayo viyamanyile dizi da Petili, kadeng'helelela ng'hani
mbaka kakimbila bila kuvugula ulwivi na kawalongela
wanhu kuwa Petili kema kunze ya ulwivi.
15 Wamulongela, “Kuna lukwale.” Mbali yeye kakan-
hamiza kulonga kuwa ikala ivo. Walonga, “Iyo ni msenga wa
kuulanga wake!”
16 Petili kagendelela kuhodiza na viwavugule na kumu-
wona, wazanywa.
17 Petii kawapungila mkono wanyamale, kawalongela Mn-
dewa viyamulavile muna ichifungo. Maabaho kawalongela
wagale mbuli iyo kwa Yakobo na waja wahuwila wamwenga,
maabaho kasegela kahita hanhu hamwenga.
18 Viifikile imitondo, wakalizi wengilwa na mkangagile
kwa chiya chimulawilile Petili.
19 Helode kalagiliza wamzahile, mbali hawamuwonile
bule. Ivo kawauza waja iwakalizi na kalagiliza wakomigwe.
Maabaho Helode kasegela Yudeya kahita Kaisaliya, kakala
uko lusita ludodo.

Ifa ya Helode

20 Helodi kawehila ng'hani wanhu wa Tilo na Sidoni, ivo
wahita hamwe kumulola. Teng'hu watenda umbwiya na
Balasito, yakalile msang'hani yokwaminika muna ikaye ya
mfalume muladi yawataze. Maabaho wahita kwa Helode na

wampula kuwe na tindiwalo, kwaviya zisi zawo zihuwila isi
ya mfalume kupata ndiya.
21 Muna isiku yoisaguligwe Helode kayawala viwalo vake
va chifalume na kakala muna ichigoda chake cha ufalume,
kawalongela wanhu.
22 Wanhu walandula madizi, “Dino siyo dizi da munhu,
mbali da imwe wa milungu!”
23 Bahobaho msenga wa kuulanga wa Mndewa kamgwisa
hasi Helode kwaviya hamtunhize Mulungu. Kadigwa na
sango na kadanganika.
24 Mbuli ya Mulungu igendelela na kwenela.
25 Balinaba na Sauli viwakomeleze usang'hano wawo, wab-
wela kulawa Yelusalemu, wamsola Yohana yoyatangigwe
Maliki.

13

Balinaba na Sauli wosaguligwa na kutumigwa

1 Mgati mwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da An-
tiyokiya kukala na walotezi wa Mulungu na wafundiza,
nawo wakala Balinaba, na Saimoni yoyatangigwe Mtitu, na
Lukiyo yolawila Chilene, na Sauli, na Manaeni yoyaleligwe
na Helode.
2 Viwakalile wotosa kwa Mndewa na kufunga kuja, Muhe
Yelile kawalongela, “Nibagulileni Balinaba na Sauli kwa
ichimu cha sang'hano iniwatangile.”
3 Viwakomeleze kufunga na kutosa, wawekila makono na
kawaleka wahita.

Uko Chipulo

4 Balinaba na Sauli wagaligwa na Muhe Yelile, wahulumuk-
ila Seleukiya, na kulawa uko wengila muna ingalawa mbaka
Chipulo.
5 Viwafikile Salami, wapeta Mbuli ya Mulungu muna
zikaye za kutosela za Wayahudi. Yohana Maliki kakala mtazi
wawo.
6 Wahita visiwa vose va Pafo, uko wamfika Muyahudi imwe
muhawi, mulotezi wa uvwizi yotangigwa Bali Yesu.
7 Munhu iyo kakala mbwiya wa Seligiyo Paulo, mkulu wa
ichisiwa, munhu yeli na luti. Seligiyo Paulo kawatanga Balin-
aba na Sauli wahite kumwake kwaviya kalonda yahulike
Mbuli ya Mulungu.
8 Mbali iyo imuhawi Bali Yesu, zina jake dimwenga Elima,
kalonda yamtende imkulu ija wa ichisiwa yaleke kuhuwila
na kaisosokanya nawo.
9 Mbali Sauli, zina jake dimwenga Paulo, kuno kamema
Muhe Yelile, kambunhulila yameso Elima,

10 kalonga, “Weye mwana wa Mwihi! Weye ni mwihi wa
chila chinhu chinogile. Kumema uvwizi na ubozi wose, na
siku zose huleka bule kuuzeha ukweli wa Mndewa!
11 Sambi mkono wa Mndewa wizakwamha, na weye kwiz-
akuwa nhunhu na hwizawona bung'hulo da zuwa kwa lusita
ludodo.”
Bahobaho kungugu na ziza vimwizila, na kahita uko na uko
kolonda munhu wa kumwamha mkono yamulangulize.
12 Mkulu wa ichisiwa viyawonile yaja yalawilile, kahuwila
kwaviya kazanywa kwa mafundizo ya mbuli za Mndewa.

Antiyokiya yili uko Pisidiya

13 Paulo na wayage wang'ola ingalawa kulawa Pafo mbaka
Pelige, bululu da Pamfiliya. Uko Yohana Maliki kawaleka,
kabwela Yelusalemu.
14 Wagendelela na umwanza kulawa Pelige kuhita An-
tiyokiya yili uko Pisidiya. Muna Isiku ya Mhumulo wengila
mwiikaye ya kutosela na wakala hasi.
15 Chitabu cha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa na ichitabu cha walotezi wa Mulungu havisomigwa,
wakulu wa kaye ya kutosela ya Mulungu watuma usenga,
“Wandugu, one muhawa na mbuli ya kuwalongela wanhu
wano, walongeleni.”
16 Paulo kenuka kenula mkono wake na kandusa kulonga,
“Mweye Waisilaeli wayangu na mweye wanhu womum-
tosela Mulungu! Nitegelezeni!”
17 Mulungu wa wanhu wano wa Isilaeli kawasagula
wasaho zetu, kuwatemela mate wanhu wawo baho
hawakalile wageni muna isi ya Misili, na kwa udahi wake
mkulu kawalava muna isi iyo
18 na kwa miyaka malongo mane kawafunyila umoyo
kudibwilingu.
19 Kayabananga makabila saba muna isi ya Kanaani na
kaweng'ha wanhu wake isi ija iwe yawo.
20 Yano yose yakala kwa miyaka magana mane na malongo
matano.
“Hamwande, Mulungu kaweng'ha walotezi wa Mulungu
mbaka muna zisiku za mulotezi wa Mulungu Samweli.
21 Maabaho wanhu viwapulile wawe na mfalume, Mu-
lungu kaweng'ha Sauli, mwana wa Kishi wa kabila da Ben-
jamini yawe mfalume wawo kwa chipindi cha miyaka mal-
ongo mane.
22 Mulungu viyamulavile Sauli, kamtenda Daudi yawe
mfalume wawo. Mulungu kalonga mbuli ya Daudi, ‘Nimu-
wona Daudi, mwana wa Yese, munhu yaunogele umoyo
wangu. Yeye kezatenda chila chinhu chonimulonda yachi-
tende.’

23 Kulawa muna welesi wa Daudi, Mulungu kawagalila
wanhu wa Isilaeli Mulopozi Yesu, fana viyalongile.
24 Yang'hali Yesu hanakwandusa sang'hano yake, Yohana
kawapetela wanhu wose wa Isilaeli waleke uhasanyi wawo
na wabatizigwe.
25 Nayo Yohana viyakalile kokomeleza usang'hano wake,
kawalongela wanhu, ‘Mweye mwogesa niye nayelihi? Si niye
bule imumgoza. Mbali imwe kokwiza kuchisogo changu, iyo
niye sifaya bule hata kwiinama na kufungula nzabi za vilatu
vake.’
26 “Waisilaeli wayangu, welesi wa Bulahimu, na mweye
wanhu wose muli siyo Wayahudi womumtosela Mulungu,
mbuli ino ya ulopozi igaligwa kumwetu.
27 Wanhu wa Yelusalemu na walangulizi wawo hawavi-
manyile kuwa Yesu kakala yelihi, na hawavimanyile mbuli
za walotezi zowosoma chila Isiku ya Mhumulo. Ivo wamta-
gusa Yesu fana walotezi viwalongile.
28 Ingawa hawapatile chimu cha kumtagusa ifa, wamu-
lamba Pilato yamkome.
29 Viwakomeleze kutenda chiya chandikigwe muna Ya-
maandiko Yelile kwa ichimu chake, wamuhulumusa kulawa
muna umsalaba na wamwika muna dileme.
30 Mbali Mulungu kamzilibula,
31 na kwa siku nyingi kakala kowoneka na waja woyengile
nawo kulawa Galilaya kuhita Yelusalemu. Wawo sambi ni
wakalangama wake kwa wanhu wa Isilaeli.
32 Na cheye chowapetela Mbuli Inogile, mbuli ija Mulungu
iyailagane na wasaho zetu.
33 Mulungu kaifikizila kumwetu cheye, iwana wawo chi-
lagano icho kwa kumzilibula Yesu, fana viyandikikwe muna
Izabuli yekaidi,
‘Weye iyo mwanangu,
diyelo niwa tati yako.’
34 Mulungu kamzilibula na hamulekile lukuli lwake luwole
muna dileme, Mulungu kalonga,
‘Nizakwing'ha balaka zelile na za kweli zoniilagane na
Daudi.’
35 Na hanhu hamwenga muna ichitabu cha Zabuli kalonga
‘Whizamuleka mtumigwa wako Yelile yawole muna dileme.’
36 Kwaviya Daudi viyakomeleze kumsang'hanila Mulungu
muna ugima wake, kadanganika na kawandigwa hamwe na
wasaho zake, lukuli lwake luwola.
37 Mbali Mulungu kamzilibula Yesu, na lukuli lwake haluwo-
lile bule.
38 “Ivo ndugu zangu nolonda muvimanye kuwa kufosela
Yesu, mbuli ya kulekeleligwa uhasanyi yopetigwa kumwenu,

39 na chila munhu yomuhuwila Yesu kotendigwa yabagule
vinhu vose vovimtenda yaleke kuwoneka kanoga haulongozi
ha Mulungu kufosela Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa.
40 Lelo muiteganye sekemwize kupatigwa na yaja ya-
longigwe na walotezi wa Mulungu.
41 " 'Tegelezeni mweye muli wazeha,
sang'haneni mwage.
Kwaviya chinitenda sambi,
muna lusita lwenu ni chinhu chili hachihuwila,
hata fana munhu yahawalongela.' "
42 Paulo na Balinaba viwakalile wolawa muna ikaye ya
kumpulila Mulungu, wanhu wawalamba weze kulonga kaidi
mbuli zino muna Isiku ya Mhumulo imwenga
43 Mting'hano uwo viumalile, Wayahudi wengi na wanhu
weli siyo Wayahudi wowakalile wosondelkela nzila ya kum-
sondelela Mulungu ya Chiyahudi wawasondelela Paulo na
Balinaba. Watumigwa wawo walonga nawo, wawaguma
moyo wagendelele kukala muna unovu wa Mulungu.
44 Isiku ya Mhumulo iwinzile, wanhu wose muna dibululu
diya weza kutegeleza mbuli ya Mndewa.
45 Mbali Wayahudi viwawonile mting'hano, wawona
migongo, wailema mbuli ilongigwe na Paulo na wamuliga,
46 Mbali Paulo na Balinaba wawedika bila kuwawonela
chinyala, "Chilondeka chimulongeleni mweye teng'hu Mbuli
ya Mulungu. Mbali kwaviya moilema na kuwona kuwa
hamufaya bule kwa ugima wa siku zose. Lelo chomulekani
mweye na kuwagalila wanhu weli siyo Wayahudi.
47 Kwaviya Mndewa kachilagiliza vino,
Nikutenda uwe bung'hulo da wanhu weli siyo Wayahudi,
muladi wanhu wa isi yose wadahe kukomboligwa."
48 Wanhu siyo Wayahudi viwahulike mbuli iyo
wadeng'helela wautogola usenga wa Mndewa, waja wakalile
wasaguligwe kupata ugima wa siku zose, wawa na uhuwilo.
49 Mbuli ya Mndewa yenela chila hanhu mwiisi ija.
50 Mbali Wayahudi wawatenda walume wakalile wolan-
guliza bululu na walangulizi wa wanaake siyo Wayahudi
wowakalile womdumba Mulungu wawakong'hela Paulo na
Balinaba na wawawinga kunze ya bululu ijo.
51 Watumigwa wakung'huna timbwisi dikalile muna
imigulu yawo fana lamulo. Maabaho wahita Ikoniya.
52 Mbali wahuwila weli Antiyokiya wakala wamema
deng'ho na Muhe Yelile.

14

Uko Ikoniya

1 Uko Ikoniya mbuli zikala fana vizikalile kuja Antiokiya,
Paulo na Balinaba wahita muna zikaye za kutosela za
Wayahudi walonga kwa ugangamalo mbaka Wayahudi
wengi na wanhu weli siyo Wayahudi wahuwila.
2 Mbali Wayahudi weli hawahuwila wawasongeza wanhu
weli siyo Wayahudi wawaleme wanhu wohuwila.
3 Paulo na Balinaba wakala lusita mwingi, walonga kwa
ugangamalo mbuli ya Mndewa, iyo kalagusa kuwa usenga
wa unovu wa Mulungu ukala kweli kwa kuweng'ha ludabwa
lwa kutenda mauzauza na mawewedeko.
4 Wanhu wa isi ija waibagula, wamwenga wakala ubanzi
wa Wayahudi na wamwenga ubanzi wa watumigwa.
5 Maabaho wanhu wamwenga weli siyo Wayahudi na
Wayahudi, hamwe na walangulizi wawo, wailungila kuwa-
tendela vihile watumigwa na kuwatowa na mabwe.
6 Watumigwa viwaimanyile mbuli iyo wakimbilila Lisitila
na Delibe, isi ya Lukaniya na muna zisi zili habehi.
7 Uko wagendelela kupeta Mbuli Inogile.

Paulo na Balinaba uko Lusitila na Delibe

8 Uko Lisitila kukala na munhu imwe yakalile mbetembete
kwandusila kwelekigwa kwake na hadahile kugenda.
9 Kamtegeleza Paulo viyakalile yolonga, Paulo kamuwona
kana uhuwilo wa kuhonyigwa, ivo kambunhulila yameso
10 na kamulandulila dizi, “Ima kwa magulu yako!” Bahaja
munhu ija kazumha na kandusa kugenda.
11 Lung'husesa lwa wanhu viwawonile chiyatendile
Paulo, wandusa kulandula madizi yawo kwa ulonzi wa
Chilukoniya, “Milungu iza kumwetu muna ivihanga fana va
wanhu!”
12 Balinaba katangigwa Zeu, na Paulo kwaviya yeye iyo
yakalile mulangulizi wa kulonga katangigwa Helime,
13 mkulu wa nhambiko wa imwe wa milungu yatangigwe
Zeu, kaye yake ya kutosela ikala kunze mwa dibululu, kagala
ng'ombe na maluwa kuna ulwivi lwa bululu kwaviya yeye na
mting'hano walonda walave nhosa kwa watumigwa.
14 Mbali watumigwa Paulo na Balinaba viwahulike ivo,
wavidega viwalo vawo na wakimbila muna ulung'husesa
lwa wanhu na waguta nyangi,
15 “Habali motenda ivo? Cheye iviya cha wanhu fana
mweye. Chongalilani Mbuli Inogile muladi muleke mbuli
zili si chinhu na mumuhindukile Mulungu yeli na ugima,
yalumbile ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili umo.
16 Umwaka Mulungu kawalekela wanhu wose watende
viwolonda.
17 Kalagusa kuwa kabahano kwa yanogile yoyatendile
viyatendile, kaweng'ha mvula kulawa kuulanga na

mavuno kwa lusita lwake, kaweng'ha ndiya nyingi na
kuwadeng'heleza mizoyo yenu.”
18 Ingawa watumigwa walonga ivo, ikala vidala
kuwalemesa wanhu waleke kuwatambikila wawo.
19 Wayahudi wamwenga kulawa Antiyokiya na Ikoniya
wawatenda wanhu wamtende vihile Paulo, wamtowa na
mabwe na wambulula mbaka kunze ya dibululu, wagesa
kadanganika.
20 Mbali wanahina viwamzunguluke, kenuka na kabwela
kaidi muna dibulu. Siku isondelele yeye na Balinaba wahita
Delibe.

Kubwela Antiyokiya yili uko Siliya

21 Paulo na Balinaba wapeta Mbuli Inogile uko Delibe na
wapata wanahina wengi. Maabaho wabwela Lisitila na
Ikoniya na Antiyokiya.
22 Wawagangamiza wanahina mizoyo yawo wa mabululu
yayo na wawalamba wakale muna uhuwilo. Wawafun-
diza, “Cholondeka chifosele muna yamanhesa mengi muladi
kwingila muna Ufalume wa Mulungu.”
23 Paulo na Balinaba viwakomeleze kuwasagulila walala
muna chila bumbila da wahuwila wa Chilisito na kutambika
hamwe na kufunga waweka muna yamakono ya Mndewa
wowamuhuwile.
24 Maabaho Paulo na Balinaba wahita kufosela muna iisi ya
Pisidiya, wafika Pamfiliya.
25 Kuja Pelige wapeta Mbuli Inogile na maabaho wahita
Ataliya.
26 Kulawa Ataliya, wengila muna ingalawa, wabwela An-
tiyokiya. Hanhu howapuliliigwe unovu wa Mulungu kwa
sang'hano ija yowaikomeleze sambi.
27 Viwafikile Antiyokiya, waiting'hana hamwe na wanhu
wa bumbila wa wahuwila wa Chilisito, wawalongela vinhu
vose viyatendile Mulungu hamwe nawo, na viyawavugulile
ulwivi lwa uhuwilo wanhu weli siyo Wayahudi.
28 Na wakala uko kwa lusita mwingi hamwe na wanahina.

15

Mting'hano uko Yelusalemu

1 Wanhu wamwenga weza Antiyokiya kulawa Yudeya na
wandusa kuwafundiza wahuwila, “One hamwingile ulung-
wana fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa
viyolonga, hamudaha bule kulopoligwa.”
2 Mbuli ino iwatenda Paulo na Balinaba waihasanye nawo.
Ivo Paulo na Balinaba wasaguligwa hamwe na wahuwila

wamwenga wa Antiyokiya wahite Yelusalemu kuwalola wa-
tumigwa na walala kwa ichimu cha mbuli iyo.
3 Wagaligwa na wahuwila, na viwakalile wohita kufosela
Foinike na Samaliya, wawalongela mbuli za kukomboligwa
kwa wanhu weli siyo Wayahudi. Mbuli ino iwadeng'heleza
ng'hani wahuwila wose.
4 Viwafikile Yelusalemu wahokiligwa na wanhu wohuwila
na watumigwa na walala, nawo wawalongela yose Mulungu
yoyatendile kufosela wawo.
5 Mbali wanhu wamwenga wahuwile kulawa muna
dibumbila da Mafalisayo wema na walonga, “Wanhu weli
siyo Wayahudi wolondeka wamhe Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa.”
6 Watumigwa na walala waiting'hana hamwe muladi wa-
longanye mbuza iyo.
7 Viwakomeleze kulonganya, Petili kema na kalonga,
“Ndugu zangu, movimanya kuwa umwaka Mulungu kanis-
agula kumwenu niwapetele Mbuli Inogile wanhu weli siyo
Wayahudi, muladi wahulike na wahuwile.
8 Mulungu yomanya magesa ya chila munhu kalagusa
kuwa kawatogola wanhu weli siyo Wayahudi kwa
kuweng'ha Muhe Yelile fana viya viyachitendele cheye.
9 Hatendile ubagulo wowose hagati yetu cheye na wawo,
kawalekelela uhasanyi wawo kwaviya wamuhuwila.
10 Lelo habali sambi momgeza Mulungu kwa kuwatwika
mbahasha zizamile wanhu waja womuhuwila Yesu, mba-
hasha ziya cheye wala wasaho zetu hachidaha kwinula?
11 Bule! Chohuwila na kukomboligwa kwa unovu wa Mn-
dewa Yesu, fana viya viweli wawo.”
12 Bumbila jose dikala hupi dowategeleza Balinaba na
Paulo viwosimulila mauzauza na mawewedeko yoyatendile
Mulungu kwa wanhu weli siyo Wayahudi kufosela wawo.
13 Viwakomeleze kulonga, Yakobo kandusa kulonga,
“Ndugu zangu nitegelezeni!
14 Saimoni kachilongela viya Mulungu viyawatendele
wanhu weli siyo Wayahudi baho mwanduso, kawasagula
wamwenga wawo wawe wanhu wake.
15 Mbuli zino zilinga fana mbuli za walotezi wa Mulungu,
fana Maandiko Yelile viyolonga.
16 “Mndewa kalonga,
‘Zihamala mbuli zino nizabwela
na nizazenga kaidi ufalume wa Daudi.
Nizazenga kaidi mahame yake
na nizaugangamiza kaidi.
17 Na ivo wanhu wose wasigale wamzahile Mndewa,

wanhu wose weli siyo Wayahudi woniwatangile wawe wangu.
18 Ivo viyalongile Mndewa, yatendile mbuli ino imanyike kulawa umwaka.' "
19 Yakobo kagendelela kulonga, "Lelo niye nolamula vino, chileke kuwagaza wanhu weli siyo Wayahudi wowamuhindukile Mulungu.
20 Mbali chiwagalile baluwa kuwalongela sekewaje ndiya zambule mwiko kwa kutambikila nyang'hiti za milungu, wayepule na uashelati na sekewaje ng'onyo jojose dibobotoligwe na sekewang'we damu.
21 Kwaviya kulawa umwaka Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yakala yosomigwa muna zikaye za kutosela chila Isiku ya Mhumulo, na mbuli zake zipetigwa chila bululu."

Usenga kwa wahuwila weli siyo Wayahudi

22 Maabaho watumigwa na walala hamwe na wahuwila wose, walamula kusagula wanhu mgati mmwawo wa kuwagala Antiyokiya hamwe na Paulo na Balinaba. Wawasagula Yuda yatangigwe Balisaba na Sila. Wawo wakala walangulizi mgati mwa wahuwila.
23 Watuma usenga uno,

"Ndugu zetu wose muli siyo Wayahudi womukala Antiyokiya na Siliya na Chilikiya, cheye watumigwa na walala ndugu zenu, chomulamsani.
24 Kwaviya chihulika kuwa wanhu wengi walawile kumwetu wawagaza kwa kuyagiza mizoyo yenu kwa mbuli zawo, mbali hachiwatumile bule.
25 Ivo chose chiitogolela kuwasagula wanhu wamwenga na kuwatuma kumwenu hamwe na mambwiya zetu Balinaba na Paulo.
26 Wawo waulava ugima wawo kwa ichimu cha zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito.
27 Lelo chiwatuma Yuda na Sila kumwenu. Wawo wezalonga wenyewo chiya chochiwandikile.
28 Chiwona vinoga kwa Muhe Yelile na kwa cheye chileke kumtwikani mbahasha zizamile kufosa yano yomulondeka kuyamanya.
29 Lelo muyepule na vinhu vitambikiligwe nyang'hiti. Sekemuje damu, sekemuje nyama zifidigwe na sekemutende uashelati. Muhayepula na yayo motenda yanogile."
30 Ivo waileka na wahita Antiyokiya, uko wawatanga wahuwila wose na waweng'ha usenga uwo.
31 Wanhu viwasomile usenga uwo, wadeng'helela ng'hani kwaviya usenga uja uwaguma moyo.

32 Maabaho Yuda na Sila kwaviya wawo wenyewo wakala
walotezi wa Mulungu, walonga mengi kuwaguma moyo na
kuweng'ha nguvu wahuwila.
33 Viwakomeleze kukala uko, wanhu wowahuwile wa An-
tiokiya wawalaga, wawalondela tindiwalo, maabaho wab-
wela Yelusalemu kwa waja wakalile wawatumile.
34 Mbali Sila kawona vinoga kukala uko.
35 Paulo na Balinaba wasigala uko Antiyokiya, wawo na
wanhu wamwenga wengi wafundiza na wapeta Mbuli In-
ogile ya Mndewa.

Paulo na Balinaba woigola

36 Vizifosile siku nyingi, Paulo kamulongela Balinaba,
“Haya chibwele kuchisogo chikawalaule wanhu wohuwila
muna yamabululu yose yochipetile Mbuli Inogile ya Mndewa
na kulola viwogendelela.”
37 Balinaba kalonda kumsola Yohana yotangigwa Maliki
wahite nayo,
38 mbali Paulo hagesile kuwa vinoga kumsola Yohana,
kwaviya halondile kukala nawo mbaka uhelelo wa
sang'hano yawo, mbali Yohana kabwela na kawaleka
Pamfiliya.
39 Maabaho waihasanya ng'hani mbaka waigola. Balinaba
kamsola Maliki wahita Chipulo.
40 Mbali Paulo kamsagula Sila na wahuwila wa hanhu baho
viwakomeleze kumwika muna unovu wa Mndewa, kasegela.
41 Kafosela Siliya na Chilikiya, kuwaguma moyo wahuwila.

16

Timoseyo koilumba na Paulo na Sila

1 Paulo kafika Delibe na Lisitila, uko kukala na munhu
imwe yomuhuwila Yesu. Munhu iyo katangigwa Timoseyo.
Mami yake kakala Muyahudi yoyamuhuwile Mndewa, mbali
tati yake kakala siyo Muyahudi.
2 Wahuwila wose wa Lisitila na Ikoniya wamulongela
yanogile Timoseyo.
3 Paulo kalonda yamsole Timoseyo yahite nayo, ivo
kamwingiza ulungwana kwaviya Wayahudi wakalile isi
ija wavimanya kuwa tati yake Timoseyo kakala Mgiliki.
4 Na viwakalile wang'hali wofosa muna yamabululu,
waweng'ha wanhu waja malagilizo yoyalavigwe na watu-
migwa na walala wa Yelusalemu, wawalongela wayamhe.
5 Ivo wahuwila wongezeka kuwa na nguvu muna uhuwilo
na wanhu wongezeka chila siku.

Malaguso ya Paulo

6 Wafosa muna isi ya Filigiya na Galatiya kwaviya Muhe
Yelile kawalemesa sekewapete usenga muna zisi za Asiya.
7 Viwafikile hana imhaka na Misiya, walonda wahite
Bisiniya, mbali Muhe wa Yesu kawalemesa.
8 Wafosela Misiya, wahulumukila Tulowa,
9 Chilo chiya Paulo kawona malaguso ya munhu wa Make-
doniya kema, kamulamba, kalonga, "Izo Mekodoniya uchi-
taze!"
10 Paulo viyakomeleze kuwona malaguso, baho chiisasala
kuhita Makedoniya, kwaviya chiwona kuwa Mulungu kachi-
tanga chikawapetele Mbuli Inogile wanhu wa uko.

Lidiya kokomboka uko Filipi

11 Kulawa Tulowa chikwela ngalawa mbaka Sametilake,
siku diwinzile chifika Neapoli.
12 Kulawa uko chihita isi ya Filipi, bululu kulu dili muna isi
ya Makedoniya, hanhu heli na mtawala wa Chilumi. Chikala
muna dibululu dino kwa siku nyingi.
13 Muna Isiku ya Mhumulo chilawa kunze ya dibululu
na chihita kuna ulwanda, hanhu haja chigesa hana hanhu
ha Wayahudi kuiting'hana hamwe kutosa. Chikala hasi na
chilonga na wanaake wowaiting'hane haja.
14 Mgati mwa iwaja wowachihulike kukala na mwanamke
imwe yomdumba Mulungu. Zina jake Lidiya, mwanamke
iyo kolawa muna dibululu da Siyatila. Iyo kakala kochuuza
viwalo vidung'hu va hela nyingi. Mndewa kafungula moyo
wake na kahokela yaja yoyalongile Paulo.
15 Yeye na wanhu wa kaye yake viwakomeleze kubatizigwa
kachilamba chihite ukaye yake, kalonga, "One muniwona
niye nomuhuwila Mndewa, izoni mukale ukaye yangu." Na
kachilamba ng'hani chihite.

Paulo na Sila wokwikigwa muna ichifungo

16 Siku dimwe vichikalile chohita hanhu ha nhambiko, mn-
dele imwe yakalile na chinyamkela wa kulagula kaiting'hana
na cheye. Kakala kawapatila wenevale wake hela nyingi kwa
ulaguzi wake.
17 Kamuinza Paulo na cheye kuno koguta nyangi, "Wanhu
wano ni wasang'hani wa Mulungu mkulu yeli uchanyha!
Womulongelani viya vondamukomboligwe!"
18 Katenda ivo kwa siku nyingi mbali Paulo havilondile,
kamuhindukila na kamulongela iyo, "Kwa zina da Yesu
Chilisito, nokulongela mulawe munhu ino!" Bahobaho
chinyamkela kamulawa munhu ija.
19 Wenevale wa mndele ija viwawonile lolelo da kupata
sente dimala, wawagwila Paulo na Sila na wawabulula
mbaka waugulila vinhu haulongozi ha iwakulu.

20 Wawagala haulongozi ha wakulu wa Chilumi na wa-
longa, “Wanhu wano ni Wayahudi na wotenda ndwagi muna
dibululu jetu.
21 Wofundiza vihendo vawo viya havilondeka na malag-
ilizo yetu, cheye ni wakaya wa Loma na hachidaha bule
kutogola vihendo vino.”

22 Lung'husesa lwa wanhu wailumba na kuwalema Paulo
na Sila.
Maabaho wakulu wawahambula iviwalo Paulo na Sila, na
walagiliza walanhigwe mibalati.
23 Viwakomeleze kuwalanha wawaguma muna ichifungo,
mkalizi wa chifungo kalagiliza wakalizigwe ng'hani.
24 Nayo viyapatile malagilizo yayo, kawaguma muna ichi-
fungo cha mgati, kawafunga migulu yawo na chibawo.

25 Ichilo chikulu Paulo na Sila wakala wotosa na kwimba
nyila za kumtogoza Mulungu kuno wafungigwe wamwenga
wakala wotegeleza.
26 Bahobaho kulawila nyukwa nyukwa kulu da isi, mbaka
mhanda za ichifungo zitingisigwa na zinyivi zivuguka na
minyololo yawo ihagaya.
27 Mkalizi wa ichifungo viyalamke na kuwona zinyivi
za ichifungo zivuguligwa, kagesa kuwa wafungwa wose
wakala wakimbila. Ivo kasomola zele jake kalonda kuikoma
mwenyewo.
28 Mbali Paulo kalonga kwa dizi kulu, “Sekeuikome
mwenyewo! Wose chabahano!”

29 Mkalizi wa ichifungo kapula yagaliligwe chitasa, kakim-
bilila kuna ichiheleto, katumbala mavindi haulongozi ha
Paulo na Sila kuno kogudemeka.

30 Maabaho kawalava kunze kawauza, “Wenevale, nolon-
deka nitende choni muladi nilopoligwe!”
31 Wamwidika, “Muhuwile Mndewa Yesu, na kwizakom-
boka weye hamwe na kaye yako.”
32 Maabaho wampetela mbuli ya Mndewa, yeye hamwe na
wanhu wamwenga wose muna ikaye yake.
33 Ichilo chiya imkalizi wa chifungo kawasola Paulo na Sila
na kawasunha vilonda vawo, na bahobaho yeye na wanhu
wa kaye yake wabatizigwa.
34 Maabaho kawasola Paulo na Sila kawagala kuna ikaye
yake na kaweng'ha ndiya waje. Yeye na wanhu wa kaye yake
wadeng'helela kwaviya lelo womuhuwila Mulungu.

35 Imitondo yake wakulu wa Loma wawatuma wakulu
wa wawakalizi kwa wakalizi wa chifungo na kawalongela,
“Walekeni wanhu waja wahite.”

36 Ija imkalizi wa chifungo kamulongela Paulo, “Wakulu wa
Loma walagiliza weye na Sila mulekeliligwe. Lelo modaha
kusegela, hiteni kwa tindiwalo.”
37 Mbali Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi, “Wachi-
lanha mibalati haulongozi ha wanhu wose bila ya kuchita-
gusa, ingawa cheye ni Waloma. Maabaho wachika muna
ichifungo. Lelo wolonda wachilave chinyele nyele. Aka!
Leka weze wachilave wenyewo.”
38 Wakulu wa wakalizi wawalongela wakulu wa Loma, na
viwahulike kuwa Paulo na Sila wakala wanhu wa Loma,
wadumba ng'hani.
39 Ivo weza na kuwalamba, maabaho wawalava kunze ya
ichifungo na kawalamba wasegela muna dibululu diya.
40 Paulo na Sila viwalawile muna ichifungo na kuhita kuna
ikaye ya Lidiya. Uko waiting'hana na wahuwila, wawalon-
gela mbuli za kuwaguma moyo, maabaho wasegela.

17

Uko Sesalonike

1 Paulo na Sila wafosela Amfipoli na Apoloniya wahita
mbaka Sesalonike, uko kukala na kaye ya kutosela ya
Wayahudi.
2 Fana chihendo chake, Paulo kahita kuna ikaye ija ya
kumpulila Mulungu. Kalonga na wanhu kwa siku za Mhu-
mulo matatu, kwa kusang'hanila Maandiko Yelile,
3 kawalongela na kawafambulila Yamaandiko Yelile na
kawalongela kuwa Chilisito Mulopozi kolondeka yagazigwe
na kuzilibuka. Paulo kalonga, “Yesu ino yoniwapetela mbuli
zake, niiyo Chilisito Mulopozi.”
4 Wayahudi wamwenga wahuwila na wailumba na Paulo
na Sila, na bumbila kulu da Wagiliki wowamdumbile Mu-
lungu na wanaake wamwenga walangulizi iviya wahuwila.
5 Mbali Wayahudi wawawonela migongo, wasola wanhu
welibule usang'hano, watenda chibumbila na wandusa nd-
wagi muna dibululu jose waizila kaye ya Yasoni wohuwila
kuwapata umo na Paulo na Sila muladi wawagale haiwanhu.
6 Mbali viwawapuwile, wawagwila Yasoni na wahuwila
wamwenga na wawagala haulongozi ha walangulizi wa
dibululu na walandula madizi, “Paulo na Sila wagala magayo
chila hanhu! Sambi weza muna dibululu jetu.
7 Na Yasoni kawahokela ukaye yake. Wose walema ku-
tenda chiyalagilize mfalume wa Loma na walonga hambwe
kuna mfalume imwenga, zina jake Yesu.”
8 Wakulu wa isi na wanhu wamwenga viwahulike ivo
wehilwa ng'hani.

9 Wakulu wawo wawatoza faini Yasoni na wayage, maabaho wawaleka wasegela.

Uko Beleya

10 Ichilo vichingile wahuwila wawatuma Paulo na Sila uko Beleya. Viwafikile uko, wahita mwiikaye ya kutosela ya Wayahudi.

11 Wanhu wa Beleya wakala wotegeleza goya kuwafosa wanhu wa Sesalonike. Wauhokela usenga uja wa Mulungu kwa deng'ho, na chila siku wakala woyapekula Yamaandiko Yelile muladi wawone fana Paulo kolonga kweli.

12 Wayahudi wengi wahuwila na wanaake wengi wa Chiyunani weli na udahi na walume wengi wa Chiyunani iviya wahuwila.

13 Mbali Wayahudi wa Sesalonike viwahulike Paulo kopeta Mbuli ya Mulungu uko Beleya iviya, wahita uko na wandusa kuwakong'hela wanhu na ndwagi.

14 Bahobaho wahuwila wamgala Paulo mhwani. Mbali Sila na Timoseyo wasigala uko Beleya.

15 Wanhu wowamsolile Paulo, wahita nayo mbaka Asene. Maabaho wabwela mbaka Beleya wakala na malagilizo kulawa kwa Paulo kuwa Sila na Timoseyo sekewakalame kumsondelela Paulo.

Uko Asene

16 Paulo viyakalile yowagoza Sila na Timoseyo uko Asene, kehilwa ng'hani muna umoyo wake viyawonile bululu diya dimema nyang'hiti za milungu.

17 Ivo kakala mwiikaye ya kutosela kakala yolonga na Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wowomtosela Mulungu, na chila siku kakala kowasimulila wanhu wakalile muumwingi.

18 Wamwenga wowainzile mafundizo ya Epikulo na Sitoiki waibishila nayo.

Wamwenga walonga, “Kolonda kulonga choni ino mbozi?” Wamwenga wedika, “Yowoneka fana kopeta mbuli ya milungu imwenga.” Walonga ivo kwaviya Paulo kakala kopeta mbuli ya Yesu na mbuli ya uzilibuko,

19 Ivo wamsola Paulo, wamgala haulongozi ha ichitala cha bululu da Aleopoko na walonga, “Cholonda kuvimanya mafundizo yako ya sambi yolonga choni.

20 Mbuli zimwenga zochihulike kolonga ni za unzonza kumwetu, na cholonda kuvimanya fambulo da mbuli zino.”

21 Wanhu wose wa Asene na wageni wowokala umo wasang'hanila lusita lwawo lwose kulonga na huhulika chinhu cha sambi.

22 Paulo kema haulongozi ha ichitala cha bululu na ka-
longa, “Nowona kuwa chila munhu wa Asene komzahila
Mulungu.
23 Kwaviya vinikalile nofosa na kulola goya hanhu ho-
mutosela, niwona chilingo chandikigwa, ‘Kwa Mulungu
hamanyika.’ Lelo niye nowapetela mbuli za iyo imumtosela
bila kummanya.
24 “Mulungu yalumbile isi na ulanga na vinhu vose vili
muno ni Mndewa wa ulanga na isi, hakala muna zikaye za
imwe wa milungu zozizengigwe na wanhu.
25 Iviya hasang'hanilwa kwa makono ya wanhu, fana
viya kolonda chochose, kwaviya yeye mwenyewo koweng'ha
wanhu wose ugima na muhe na vinhu vose.
26 Kulawa kwa munhu imwe, kalumba wanhu wa chila
isi na kawatenda wakale muna isi yose. Kalamula kulawa
umwaka, zuwaki na kulihi kuwakalile wanhu wawo.
27 Katenda vino muladi wanhu wamzahile na wamson-
delele hata kwa kumdalisa yapete kudalisigwa. Mulungu heli
kutali na cheye bule.
28 Fana munhu imwe viyalongile,

‘Mgati yake yeye chokala na chogenda na kuwa na ugima
wetu.’

Fana imwe wenu imtunga wila viyalongile,

‘Cheye wose ni welesi wake.’

29 Ivo kwaviya cheye chawana wa Mulungu, hachilondeka
kulonga kuwa Mulungu kalinga fana zahabu hebu hela hebu
dibwe, vinhu vitendigwa goya kwa ubala wa wanhu.
30 Mulungu katenda fana viya halola lusita luja wanhu vi-
wakalile hawammanyile, mbali sambi kowalongela wanhu
wose chila hanhu waleke uhasanyi wawo.
31 Kwaviya Mulungu keka siku yonda yawataguse wanhu wa
isi yose viilondeka kwa munhu ija iyamsagule. Mulungu
kalagusa yano yose kwa kumzilibula iyo!”
32 Viwahulike Paulo kolonga mbuli ya kuzilibuka,
wamwenga wamzeha, mbali wamwenga walonga,
“Cholonda chihulike kaidi mbuli ino.”
33 Ivo Paulo kasegela kuna umting'hano.
34 Wanhu wamwenga wamsondelela na wahuwila, imwe
wawo kakala Dionisiyo, munhu wa chitala. Uko iviya kukala
na mwanamke yatangigwe Damalisi na wanhu wamwenga.

18

Uko Kolimso

1 Maabaho Paulo kasegela Asene kahita Kolimso.

2 Uko Kolimso kamting'hana Muyahudi imwe yotangigwa
Akila, yoyelekigwe na Ponto, yoyezile na muke wake Pil-
isika kulawa Italiya siku ziya, kwaviya mtawala Chilaudiyo
kawalagiliza Wayahudi wose walawe Loma. Ivo Paulo kahita
kuwalola,
3 na kakala na kusang'hana nawo, kwaviya yeye kakala
kosona mahema fana wawo.
4 Chila Isiku ya Mhumulo kakala kolonga na wanhu muna
ikaye ya kutosela, kageza kuwakwenhula Wayahudi na Wag-
iliki.
5 Sila na Timoseyo viwafikile kulawa Makedoniya, Paulo
kasang'hanila lusita lwake lwose kuwapetela Wayahudi
kuwa Yesu iyo Chilisito Mulopozi.
6 Viwaibishile nayo na kumuliga, kalagusa kuwa hatogole
kwa kukung'hunha viwalo vake na kuwalongela, “Mwahaga,
manye wenyewo! Niye namwabule, kwandusila sambi niza-
hita kwa wanhu weli siyo Wayahudi.”
7 Maabaho Paulo kasegela, kahita kukala muna ikaye ya
munhu yeli siyo Muyahudi, zina jake Tito Yusito, munhu
yomtambikila Mulungu, kaye yake ikala habehi na kaye ya
kutosela.
8 Chilisipo, yakalile mkulu wa kaye ya kutosela ya Mu-
lungu, kamuhuwila Mndewa, hamwe na kaye yake yose.
Wanhu wamwenga wengi uko Kolinso wahulika usenga,
wahuwila na wabatizigwa.

9 Chilo chimwe Mndewa kamulongela Paulo muna yamala-
guso, “Sekeudumbe, gendelela kupeta na wala sekeunya-
male,
10 kwaviya niye nahamwe na weye. Habule munhu yodaha
kukulumiza na kukubananga, kwaviya niye nina wanhu
wengi muna dibululu dino.”
11 Paulo kakala uko lusita lwa mwaka umwe na miezi sita,
kowafundiza wanhu mbuli ya Mulungu.

12 Galiyo viyakalile mkulu wa Akaya, Wayahudi wait-
ing'hana hamwe, wamgwila Paulo na wamgala kuna ichitala.
13 Walonga, “Munhu ino kowatenda wanhu wamtosele
Mulungu bila kusondelela Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa!”

14 Paulo viyalondile kulonga, Galiyo kawalongela
Wayahudi, “One iwile mbuli ya ubamanyi hebu ya wihi,
nihadahile kumtegelezani.
15 Mbali kwaviya mbuli zino na mazina ya malagilizo ni
venu mweye, lamuleni mweye wenyewo. Niye sizakuwa
mulamuzi wa mbuli zino!”
16 Maabaho kawalava kunze ya ichitala.

17 Wawo wose wamgwila Sositene, mkulu wa kaye ya
kutosela ya Mulungu, na wamtowa haulongozi ha ichitala.
Mbali Galiyo hagesile mbuli iyo hata chidogo.

Paulo kobwela Antiyokiya

18 Paulo kakala yang'hali na waja wanhu wahuwile uko
Kolimso kwa siku nyingi, kahita na Pilisika na Akila mbaka
Siliya. Yang'hali hanasegela Kemkeliya, kawegula mvili zake
kwa chimu cha chilagano chiyekile.
19 Wafika Efeso, uko Paulo kawaleka Pilisila na Akila.
Kengila mwiikaye ya kutosela na kalonga na Wayahudi.
20 Baho wamulamba yakale lusita lutali, mbali yeye hato-
gole bule.
21 Mbali viyakalile kosegela, kawalongela, “One Mulungu
yahalonda nizakwiza kumwenu kaidi.” Maabaho kakwela
muna ingalawa kasegela Efeso.
22 Viyafikile Kaisaliya, kahita Yelusalemu na kuwalamusa
wahuwila, maabaho kahita Antiyokiya.
23 Kakala uko lusita ludodo, maabaho kagendelela na
umwanza kwa kufosela mgati mwa isi ya Galatiya na Filigiya
kuno kowaguma moyo wanhu waja wowamsondelele Yesu.

Apolo uko Efeso na Kolimso

24 Chipindi icho Muyahudi imwe yotangigwa Apolo,
mwelekwa wa Waisikandaliya, kafika Efeso. Iyo kakala
munhu yeli na udahi na yamanyile vinogile Yamaandiko
Yelile.
25 Munhu iyo kakala kafundizigwa nzila ya Mndewa na
kwaviya muhe wake ukala wodinhila, kandusa kulonga
na kufundiza kwa unovu mbuli za Yesu, mbali kammanya
Yohana na viya viyakalile kowabatiza wanhu.
26 Kandusa kulonga bila kudumba mwiikaye ya kutosela.
Pilisika na Akila viwamuhulike, wamsola ukaye yawo na
wamfambulila vinogile Nzila ya Mulungu.
27 Apolo viyalondile kuhita Akaya, wahuwila wa Efeso
wamtaza kwa kuwandikila usenga wahuwila wa Akaya
wamuhokele. Nayo viyafikile uko kawataza ng'hani waja
wowakalile wahuwila kwa unovu wa Mulungu.
28 Kwaviya kawahuma ng'hani Wayahudi haulongozi ha
wanhu wose, kalagusa kulawa muna Yamaandiko Yelile
kuwa Yesu ni Chilisito Mulopozi.

19

Paulo uko Efeso

1 Apolo viyakalile Kolimso, Paulo kafosa zisi zili muna
ivilima na kafika Efeso. Uko kawafika wanhu wamwenga
wowamsondelele Yesu,
2 kawauza, “Vino vimuwile wahuwila mumuhokela Muhe
Yelile?”
Wamwidika, “Aka, hata kuhulika kuwa kuna Muhe Yelile
hachinahulika bule.”
3 Paulo kawauza, “Lelo mubatizigwa ubatizo ulihi?”
Wamwidika, “Ubatizo uyabatize Yohana.”
4 Paulo kalonga, “Ubatizo uyabatize Yohana ukala kwa
ichimu cha wanhu waja wasamhile uhasanyi wawo, na
kawalongela wanhu wa Isilaeli wamuhuwile munhu ija yok-
wiza kuchisogo chake, niiyo Yesu.”
5 Viwahulike ivo, wabatizigwa kwa zina da Mndewa Yesu.
6 Paulo viyawekile makono yake, Muhe Yelile kawahumu-
lukila, wandusa kulonga ulonzi umwenga na kulotela.
7 Wakala walume longo na waidi.
8 Paulo kengila mwiikaye ya kutosela na kulonga na wanhu
bila kudumba kwa lusita lwa miyezi mitatu, kageza kuwak-
wesa weze muna Ufalume wa Mulungu.
9 Mbali wamwenga wakala na mizoyo midala ivo hawato-
gole bule, na wailonga vihile mbuli ya Mndewa. Ivo Paulo
kawaleka na kawasola wowahuwile na kulonga nawo chila
siku muna ikaye ya kufundizila ya munhu imwe yatangigwe
Tilano.
10 Mbuli zino zigendelela kwa lusita lwa miyaka midi,
muladi wanhu wose wokala muna ikaye ya isi ya Asiya,
Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi, wahulike mbuli ya
Mndewa.

Wana wa Sikewa

11 Mulungu katenda mauzauza makulu kufosela Paulo.
12 Hata vitambala na viwalo vovilawile mulukuli va
sang'hano voyayawale kavigala kwa watamu, na watamu
wawo wahonyigwa mitamu yawo na vinyamkela viwalawa.
13 Wayahudi wamwenga waja wakalile wolava vinyamkela
wahita uko na uko wogeza kusang'hanila zina da Yesu.
Wawalongela waja wakumbigwe na vinyamkela, “Nowalon-
gela kwa zina da Yesu, ija yopetigwa na Paulo.”
14 Kukala na ndugu saba wa tata imwe, Muyahudi
yatangigwe Sikewa mkulu wa nhambiko, watenda ivo.
15 Mbali chinyamkela kawalongela, “Yesu nimmanya na
Paulo nimmanya, mbali mweye wawo welihi?”
16 Maabaho munhu ija yakalile na chinyamkela
kawazumhila wose kawadaha kawahuma ludabwa na
wawo wana wa Sikewa wakimbila kunze mwa kaye ija
wakala mwazi na wakala na vilonda.

17 Wayahudi wose na wanhu weli siyo Wayahudi wakalile
Efeso wahulika mbuli ino, wose wadumba ng'hani, na zina
da Mndewa Yesu ding'higwa nhogolwa ng'hulu.
18 Wanhu wengi wowahuwile weza, wasamha sang'hano
zawo zihile haulongozi ha wanhu.
19 Wanhu wamwenga wakalile wotenda uhawi wavigala
vitabu vawo na wavilunguza haulongozi ha wanhu. Vi-
wapetile bei ya vitabu ivo, wawona yodaha kufika hela ma-
gana magana matano.
20 Ivo mbuli ya Mndewa yenela na kuwa na ludabwa
lukulu.

Tibwilitibwili uko Efeso

21 Vinhu vino vivikomelezeke, Paulo kalamula yahite
Yelusalemu kafosela Makedoniya na Akaya, kalonga, "Ni-
hafika uko, iviya nolondigwa nihite Loma."
22 Ivo kawatuma waidi wa watumigwa wake, Timoseyo na
Elasito wahite Makedoniya, yeye mwenyewo kakala kuna
mkowa wa Asiya.
23 Siku izo uko Efeso kulawilila tibwilitibwili kulu kwa
ichimu cha Nzila ya Mndewa.
24 Kukala na munhu imwe zina jake Demetiliyo, iyo
kakala mfuwa hela yoyakalile kotenda vikaye vya hela vya
nyang'hiti vya Alitemi. Sang'hano iyo iwatenda Demeteliyo
na wayage kuwagalila wahunzi faida nyingi.
25 Demeteliyo kawatanga wose hamwe na wanhu
wamwenga wakalile na sang'hano ilingile fana ivo na
kawalongela, "Walume, movimanya kuwa chopata hela
nyingi muna isang'hano ino.
26 Lelo modaha kuwona na kuhulika mweye wenyewo yaja
yoyotenda Paulo. Kawakong'hela na kuwahindula wanhu
watogole kuwa milungu itendigwa na wanhu siyo milungu
hata chidogo, siyo Efeso muhala mbali mikowa yose ya Asiya.
27 Ivo kuna ng'hondo kuwa sang'hano yetu izakuwa na zina
dihile. Siyo ivo muhala, mbali mbuli iyo yodaha kuitenda
mwiikaye ya Alitemi imwe wa milungu kuwa siyo chinhu cha
mana na ukulu wake wizabanangika. Alitemi iyo imwe wa
milungu kotoseligwa muna umkowa wa Asiya na muna zisi
zose."
28 Viwahulike mbuli izo wasomigwa mizoyo yawo na wan-
dusa kulandula madizi, "Mkulu ni Alitemi wa Efeso!"
29 Bululu jose dimema tibwilitibwili. Wanhu wawagwila
Gayo na Alisitaliko, wakaya wa Makedoniya wowakalile
muna umwanza hamwe na Paulo, wakimbila nawo mbaka
hanhu ha miting'hano.
30 Paulo kalonda yahite haulongozi ha lung'husesa, mbali
wahuwila wamulemesa.

31 Wakulu wamwenga wa isi ya Asiya, wakalile mb-
wiya zake Paulo, wamtumila usenga wamulamba sekeyahite
hanhu ha miting'hano.
32 Lung'husesa lukala lwehuka, wanhu wamwenga wakala
wolonga chinhu chino na wamwenga wolonga chinhu chiya,
kwaviya wanhu wamwenga hawavimanyile waiting'hanila
choni.
33 Wayahudi wamwenga wamgala Alekizanda haulongozi
ha wanhu, na wanhu wamwenga walandula madizi yawo.
Nayo kawafunyiza wanhu wanyamale, muladi yaigombele
haulongozi ha wanhu.
34 Mbali viwamanyile kuwa yeye kakala Muyahudi, wose
walandula madizi yawo hamwe kwa masaa maidi, “Alitemi
wa Efeso ni Mkulu!”
35 Kalani wa bululu viyadahile kuwanyamaliza iwanhu,
“Mweye wanhu wa Efeso,” vino mweye hamuvimanyile
kuwa bululu da Efeso ni mkalizi wa kaye ya Alitemi imwe wa
milungu na chinyago chake chilagala kulawa kuulanga.
36 Habule munhu yodaha kubela vinhu vino. Ivo molon-
deka munyamale na muleke kutenda chinhu chochose
himahima.
37 Muwagala walume wano hano ingawa hawabawile
vinhu va kaye ya mulungu hebu kamuliga mulungu wetu wa
chike.
38 One Demetiliyo na wasang'hani wayage wana mbuli na
munhu wowose, vitala na wasemi wabaho. Wodaha kugala
ulonzi wawo uko.
39 Mbali one muhalonda mbuli yoyose muna zimbuli
zingine, yezasang'hanigwa muna bumbila haswa.
40 Kwaviya vino vitendeka diyelo kuna ng'hondo ya kuwa
wezachilongela chigala ndwagi, chabule chimu chochose
cha ndwagi ino na hachidaha kulonga mbuli yoyose yili na
fambulo kwa kutenda vino.
41 Viyakomeleze kulonga vino, kadilongela bumbila dihite.

20

Paulo kohita Makedoniya na Ugiliki

1 Hengelehengele diya da Efeso vidimalile, Paulo
kawatanga hamwe wanhu waja wowamsondelele
kawagangamiza imizoyo na kawalaga. Hamala baho
kawaleka na kahita Makedoniya.
2 Kahita kufosela zisi ziya na kawagangamiza wanhu mi-
zoyo kwa mbuli nyingi. Maabaho kafika Akaya,
3 uko kakala miyezi mitatu. Kakala yoisasala kuhita Siliya
mbali katola kuwa wauko Wayahudi wolonda kumtendela
yehile, ivo kalamula kubwela kufosela Makedoniya.

4 Sopatilo mwana wa Pilo kulawa Beleya, wahita nayo, ivo
Alisitaliko na Sekundo kulawa Sesalonike, maabaho Gayo ku-
lawa Delibe, Tukiko na Tilofimo na Timoseyo kulawa muna
umkowa wa Asiya.
5 Wanhu wawo wachilongolela na kuchigozela kuja Tu-
lowa,
6 Vichikomeleze Dugila da Magate hayanagumigwa Lusu,
chikwela ngalawa kulawa Filipi, na siku nhatu hamwande
chifika Tulowa. Uko chikala siku saba.

Mwanza wa uhelelo wa Paulo kuja Tulowa

7 Siku ya mwanduso ya juma, chiiting'hana muladi chije
ndiya hamwe. Paulo kalonga na wanhu mbaka chilo chikulu,
kwaviya kasegela siku isondelele.
8 Vitasa vingi vikala vokwaka muna ichiheleto cha
uchanyha kochikalile chiiting'hana.
9 Mbwanga imwe yatangigwe Eutiko kakala yakalile muna
dizonzo, Paulo viyakalile kolonga, Eutiko kakukila na kag-
ona, mbaka kuuhelelo kazidilwa na nhongo na kagwa ku-
lawa muna ichiheleto cha tatu cha uchanyha mbaka hasi.
Viwahitile kumwinula wamfika kadanganika.
10 Mbali Paulo kahulumuka hasi, kamgwila na kamtum-
balila mavindi. Kalonga, “Sekemudumbe, yang'hali mgima!”
11 Maabaho kakwela kaidi kuna dilingo, kamogola gate
kaja. Viyakomeleze kulonga nawo kwa lusita lutali, mbaka
habehi na imitondo, Paulo kasegela.
12 Wamsola imbwanga ija ukaye kuno mgima na
wadeng'helela ng'hani.

Kulawa Tuloya kuhita Mileto.

13 Cheye chikwela muna ingalawa chilongolela kuhita
Aso, uko chahamsolile Paulo. Kachilongela chitende vino,
kwaviya yeye kakala kohita uko kwa kufosela isi inyalile.
14 Viyachifikile uko Aso, chimkweza muna ingalawa na
chihita Mitilene.
15 Kulawa uko chandusa mwanza na siku isondelele chifika
Kio. Siku dekaidi chimiza ingalawa Samo na siku isondelele
chifika Mileto.
16 Paulo kakala na kalamula kugendelela na mwanza bila
kufosela Efeso, muladi sekeyakalame muna umkowa wa
Asiya. Kakala na himahima da kufika Yelusalemu muna isiku
ya Pentekosite, one ihadahika.

Paulo kowatanga walala wa Efeso

17 Kulawa Mileto Paulo katuma usenga uko Efeso
wakawatange walala wa bumbila da wahuwila wa Chilisito
muladi waiting'hane nayo.

18 Viwafikile, kawalongela, “Mweye movimanya viya
vinikalile na mweye siku zose kwandusila zuwa diya da
mwanduso vinifikile Asiya.
19 Movimanya viya vinimsang'hanile Mndewa kwa unyen-
danyenda mkulu, masozi na magezo yamhatile kwa ichimu
cha wihi wa Wayahudi.
20 Movimanya kuwa silemile hata chidogo kuwapetela
hanze hanze na muna zikaye zenu na kuwafundiza chochose
chondachiwataze.
21 Niwalongela wose Wayahudi na wanhu weli siyo
Wayahudi wasamhe uhasanyi wawo kwa Mulungu na
wamuhuwile Mndewa wetu Yesu.

22 “Sivimanyile chondachinilawilile Yelusalemu, mbali no-
muhulika Muhe wa Mulungu na nohita uko.
23 Na lelo nomuhulika Muhe Yelile konilongela kuwa man-
hesa na vifungo vonigozela chila isi.
24 Mbali siwona ugima wangu kuwa chinhu bule, ila
nolonda kukomeleza sang'hano iyaning'hile Mndewa Yesu
niitende, sang'hano ya kupetela Mbuli Inogile ya unovu wa
Mulungu.

25 “Nifosa kumwenu kupeta mbuli ya Ufalume wa Mu-
lungu. Na lelo novimanya habule munhu yoyose kumwenu
yondayaniwone kaidi.
26 Ivo diyelo nowalongelani kweli, munhu yoyose
kumwenu yahaga, manye wenyewo. Niye namwabule!
27 Kwaviya silekile bule kuwalongela lungilo da Mulungu.
28 Muiteganye mweye wenyewo na muwatiganye
lung'husesa lwose luja Muhe Yelile yamwikileni muwe
wemilizi wake mgati mmwake, mudidime bumbila da
wahuwila wa Mulungu woyawatendile wawe wake kwa
kufosela damu ya Mwanage.
29 Novimanya niye nihasegela, mbwizi wezakwiza
kumwenu na hawezadiwonela ubazi dibumbila.
30 Lusita lokwiza walume wamwenga kulawa muna
dibumbila jenu wenyewo vondawamulongeleni mbuli za
uvwizi muladi kuwagiza waja wowamsondelela Yesu na
kuwatenda wawasondelele wawo muhala.
31 Ivo kaleni meso na mukumbuke kuwa kwa masozi
yangu, nimfundiza chila munhu imisi na ichilo kwa lusita
lwa miyaka mitatu.

32 “Sambi nomwikani muna ukalizi wa Mulungu na
usenga wa unovu wake, yoyodaha kuwagangamizani na
kumwing'hani balaka zoyawekile wanhu wowasafyigwe.
33 Silondile bule hela hebu viwalo va munhu yoyose.

34 Mweye wenyewo movimanya kuwa nitenda usang'hano
kwa makono yangu mwenyewo muladi kupata vinhu
vonilonda mwenyewo na wayangu.
35 Muna zimbuli zose niwalagusa kuwa kwa kuzamha
sang'hano zino molondeka kuwataza nyondenyonde na
kuzikumbuka mbuli za Mndewa Yesu viya viyalongile
mweyewo, 'Vinoga kulava kufosa kuhokela.' "
36 Paulo viyakomeleze kulonga ivo, katumbala mavindi
hamwe nawo na watosa.
37 Wose walila, wamuhagatila na wamnonela, maabaho
wamulaga.
38 Mbuli ino iwalumiza ng'hani kwaviya Paulo kawalon-
gela, "Hamwizaniwona kaidi bule." Maabaho wahita nayo
mbaka kuna ingalawa.

21

Paulo kohita Yelusalemu

1 Chiwalaga na chisegela. Chikwela ngalawa chihita dimwe
kwa dimwe mbaka Kosi, siku isondelele chifika Lode, na
kulawa uko chihita Patala.
2 Uko chifika ngalawa ikalile yohita Foinike, ivo chikwela
na chisegela.
3 Na vichiiwone Chipulo, chileka ubanzi wa kumoso chi-
gendelela na mwanza mbaka Siliya, na chihulumukila Tilo
kwaviya uko ngalawa yetu kondaihulumuse imizigo.
4 Uko chiwafika wanhu wowamsondelele Yesu, chikala
nawo kwa lusita lwa siku saba. Kwa ludabwa lwa Muhe
Yelile, wamulongela Paulo sekeyahite Yelusalemu.
5 Mbali chipindi chetu cha kukala nawo vichikomelezeke,
chisegela na chigendelelela na mwanza wetu. Wose hamwe
na wake zawo na wana, wahita na cheye kunze ya bululu, na
baho chitumbala mavindi chitambika.
6 Vichikomeleze kuwalaga wanhu wose, chikwela muna
ingalawa, nawo wabwela ukaye yawo.
7 Chigendelela na mwanza wetu kulawa Tilo kuhita Tole-
mayi, uko chiwalamsa wahuwila wayetu na chikala nawo
zuwa dimwe.
8 Siku isondelele chihita Kaisaliya na chihita muna ikaye
ya Filipo, mpetelaji. Yeye kakala imwe mwa iwaja saba
wasaguligwe kuwa watazi kuja Yelusalemu.
9 Munhu ino kakala na wali wane hawanasoligwa
wowakalile wogong'onda usenga wa Mulungu.
10 Vichikalile uko siku nyingi mulotezi wa Mulungu
yatangigwe Agabu, keza kulawa Yudeya.
11 Viyafikile kausola mkwiji wa Paulo na kaizinga muna
yamakono na muna yamagulu na kalonga, "Muhe Yelile

kolonga, Wayahudi kuja Yelusalemu wezamfunga fana vino
munhu yeli na mkwiji uno, na kumguma muna yamakono ya
wanhu weli siyo Wayahudi."
12 Vichihulike yayo, cheye na wanhu wamwenga wakalile
baho chimulamba Paulo sekeyahite Yelusalemu.
13 Mbali Paulo kedika, "Habali molila na kunitenda niwe na
lugano? Niisasala siyo kwa kufungigwa muhala, mbali hata
kudanganikila Yelusalemu kwa ichimu cha Mndewa Yesu!"
14 Viyalemile kuchitegeleza, chimuleka na chilonga, "Yoy-
olonda Mndewa yatendeke."
15 Vichikomeleze, chisasala vinhu vetu na chisegela
Yelusalemu.
16 Wanhu wamwenga wowamsondelele Yesu wowalawile
Kaisaliya wahita hamwe na cheye wachigala kuna ikaye ya
Mnasoni. Mnasoni kakala munhu wa Chipulo, nayo kakala
muhuwila kwa siku nyingi.

Paulo komulaula Yakobo

17 Vichifikile Yelusalemu, wahuwila wachihokela kwa
ndeng'helelo.
18 Siku isondelele Paulo kahita hamwe na cheye kumulola
Yakobo na walala wose wa bumbila da wahuwila wa Chilisito
wakalile baho.
19 Paulo kawalamsa na kawalongela dimwe kwa dimwe
mbuli zose ziyatendile Mulungu kwa wanhu weli siyo
Wayahudi kufosela sang'hano yake.
20 Viwahulike yayo, wose wamtunhiza Mulungu. Maabaho
walonga, "Ndugu yetu Paulo, kodaha kuwona viya Wayahudi
wengi viwawile wahuwila, na viya wose viwokwamha
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.
21 "Walongeligwa kuwa weye kowafundiza Wayahudi
wose wowokala muna isi ya wanhu weli siyo Wayahudi
waleke Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kuwa-
longela sekewawengize ulungwana wana wawo wala seke-
wawinze vihendo vetu.
22 Wanhu wano wezahulika kuwa weye kwa hano, lelo
chitendeze?
23 Vino ivo vochilonda weye utende. Hano hana wanhu
wane wekile chilagano.
24 Ilumbe nawo, isafye hamwe nawo na uwalihile muladi
waweguligwe mvili zawo. Wanhu wose wezavimanya kuwa
mbuli zowalongiligwe kukusonhela weye zabule fambulo
jojose, na kuwa mwenyewo ung'hali kukala kwa kusondelela
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.
25 Kwa mbuli ya wanhu waja weli siyo Wayahudi
wowahuwile, chiwagalila usenga na chiwalongela mbuli
zichisagule, kuwa sekewaje chochose chochitoseligwe

nyang'hiti, sekewaje damu na sekewaje nyama ya ng'onyo dibobotoligwe na wayepule na uashelati.”

26 Siku isondelele Paulo kawasola waja iwanhu katenda nhambiko ya kuisafya hamwe nawo maabaho kengila muna Ikaye ya Mulungu kulava usenga kwa mbuli ya uhelelo wa siku za kuisafya na kwa mbuli ya nhosa yonda ilavigwe kwa ichimu cha chila imwe wawo.

Paulo kogwiligwa muna Ikaye ya Mulungu

27 Siku saba viyakalile habehi na kukomelezeka, Wayahudi walawile muna umkowa wa Asiya wamuwona Paulo muna Ikaye ya Mulungu. Wawatenda wanhu wose wamwihile Paulo na wamgwila.

28 Walandula madizi yawo na walonga, “Mweye walume wa Isilaeli! Chitazeni! Ino niiyo munhu yofundiza wanhu chila hanhu waleke kuwasondelela wanhu wa Isilaeli na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na Kaye ino ya Mulungu. Na sambi kawengiza wanhu weli siyo Wayahudi muna Ikaye ya Mulungu, na kahatenda hanhu hano helile hambule mwiko.”

29 Walonga ivo kwaviya wamuwona Tilofimo kulawa Efeso hamwe na Paulo muna dibululu, na wagesa kuwa Paulo kamwingiza muna Ikaye ya Mulungu.

30 Bululu jose jenela hengelehengele na wanhu weza kulawa banzi zose na wamgwila Paulo na wambulula na wamulava kunze ya Kaye ya Mulungu na bahobaho zinyivi za Ikaye ya Mulungu zihindigwa.

31 Wakala wogeza kumkoma Paulo, mbali zinhume zimfikila imkulu wa wakalizi wa Chilumi kuwa Yelusalemu yose ikala imema hengelehengele.

32 Bahobaho imkulu wa wakalizi, kawasola wakalizi na imkulu na kudihitila diya dibumbila da wanhu. Viwamuwone imkulu wa wakalizi, wakalizi waleka kumtowa Paulo.

33 Mkulu wa wakalizi kamuhitila Paulo na kumgwila na kulagiliza yatatalizigwe minyololo midi. Maabaho kauza, “Munhu ino iyo yelihi, na katenda choni?”

34 Wanhu wamwenga muna ulung'husesa luja walonga vino na wamwenga walonga vimwenga, mkulu iyo hadahile bule kuhulika goya kwaviya kukakala na gubu, ivo kalagiliza Paulo yagaligwe kuna imhongono.

35 Paulo viyafikile muna ichidando, wakalizi wamsola kwaviya wanhu wakala wotenda hengelehengele

36 Lung'husesa lumsondelela na wanhu wagendelela kulandula madizi yawo, “Mkome iyo!”

Paulo koigombela mwenyewo

37 Wakalizi viwakalile womgala Paulo muna imhongono,
kamuuza mkulu wa wakalizi, “Nodaha kulonga mbuli
kumwako?”
Imkulu kamuuza, “Vino kodaha kulonga Chigiliki?”
38 “Hambwe weye kwa Mmisili ija yanduse kuwatenda
wanhu magana malongo mane wagombe siku zino na kuwa-
longoza kudibwilingu?”
39 Paulo kedika, “Bule! Niye ni Muyahudi mwelekwa wa
Taliso, muna isi ya Chilikiya, isi imanyika ng'hani. Noku-
lamba nileke nilonge na wanhu.”
40 Mkulu ija kamulekela yalonge, ivo Paulo kema
hachanyha ha ichidando, kawapungila mkono muladi
wanhu wanyamale. Viwanyamale, Paulo kalonga nawo
kwa Chiyebulaniya.

22

1 “Ndugu zangu na tati zangu, nitegelezeni, viniigombela
mwenyewo haulongozi wenu.”
2 Viwahulike kolonga nawo kwa Chiyebulaniya, wanya-
mala hupi, na Paulo kagendelela kulonga,
3 “Niye ni Muyahudi, mwelekwa wa Taso muna isi ya
Chilikiya, mbali nikulila muna dibululu dino da Yelusalemu
fana mwanahina wa Gamaliyeli. Nifundizigwa kwamha
Malagilizo ya wasaho zetu na nikala noiyoha kumuhulika
Mulungu fana mweye wose muli hano diyelo.
4 Niwagaza wanhu wowosondelela nzila ino. Niwagwila
wose wanaake na walume, na niwasa muna ichifungo.
5 Mkulu wa nhambiko digogogo na chitala chose cha walala
walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wodaha
kulava ukalangama kuwa nolonga kweli. Waning'ha usenga
nigale kwa Wayahudi wa Damasiki, ivo nihita uko na kuwa-
gala wanhu Yelusalemu muladi watagusigwe.

Paulo kolonga mbuli ya ukombola wake
(Sang'hano 9:1-19, 26:12-18)

6 “Vinikalile muna umwanza habehi kufika na Damasiki,
Lusita lwa imisi sinhukila bung'hulo kulu kulawa kuulanga
dilawilila dinimwemwesela banzi zose.
7 Nigwa hasi na nihulika dizi donilongela, ‘Sauli, Sauli!
Habali konigaza?’
8 Niuza, ‘Mndewa, weye kwa yelihi?’ Mndewa kamwidika,
‘Niye niiyo Yesu wa Nazaleti, weye younigaza.’
9 Waja wayangu wadiwona bung'hulo diya, mbali hawahu-
like dizi da munhu yakalile yolonga na niye.
10 Niuza, ‘Mndewa, nitende choni?’ Na Mndewa kani-
longela, ‘Inuka uhite Damasiki, uko kwizalongiligwa chila
chinhu Mulungu chiyokulonda utende.’

11 Nikala chipofu kwa ichimu cha bung'hulo diya, ivo
wayangu wanisola kwa makono na wanilongoza Damasiki.
12 “Kuna dibululu ijo kukala na munhu imwe yotangigwa
Ananiya, munhu wa dini yoyokwamha Malagilizo yetu na
kowahulika Wayahudi wose wokala uko.
13 Kema habehi yangu na kalonga, ‘Ndugu yangu Sauli,
uwone kaidi!’ Bahobaho niwona kaidi.
14 Maabaho Ananiya kalonga, ‘Mulungu wa wasaho zetu
kakusagula weye umanye udahi wake, umuwone mtumigwa
wake wa yanogile haulongozi ha Mulungu na umuhulike
viyolonga kwa dizi jake.
15 Kwaviya kwizakuwa mkalangama wake kumulongela
chila munhu chiya chiuwone na chiuhulike.
16 Lelo kogozela choni? Inuka na ubatizigwe na kwiza-
lekeleligwa uhasanyi wako kwa kumtosela yeye.’ ”

Paulo kotangigwa kuwapetela wanhu weli siyo Wayahudi

17 “Nibwela Yelusalemu, na vinikalile notambika muna
Ikaye ya Mulungu, niwona malaguso,
18 nimuwona Mndewa kanilongela, ‘Sambi segela
Yelusalemu himahima kwaviya wanhu wa hano
hawezatogola ukalangama wako kusonhela niye.’
19 Nimwidika, ‘Mndewa, wawo wavimanya kuwa niye ni-
hita kuna zikaye za kutosela na kuwagwila na kuwatowa
wose wokuhuwila weye.
20 Mkalangama wenu Sitefano viyakomigwe niye nikala
uko, nitogola kukomigwa kwake, na nikala nokaliza viwalo
va waja wamkomile.’
21 “Mndewa kanilongela, ‘Hita, kwaviya nizakutuma kutali
kwa wanhu weli siyo Wayahudi.’ ”
22 Wanhu wamtegeleza Paulo mbaka kalonga vino,
maabaho wandusa kulandula madizi yawo, “Mkome iyo!
Hafaya bule kuwa mgima!”
23 Wagendelela kulosokalosoka kuno woyatingisa makoti
yawo na kwasa timbwisi kuchanyha.
24 Mkulu wa wakalizi kawalagiliza wanhu wake wamgale
Paulo mgati muna imhongono, maabaho kalagiliza wa-
muuze kwa kumtowa mibalati, muladi yavimanye habali
wanhu womulandulila madizi.
25 Mbali viwakalile womfunga muladi wamulanhe
mibalati, Paulo kamulongela mkulu imwe wa wakalizi
yoyemile habehi, “Vino vinoga kumwenu kumulanha
mibalati mkaya wa Loma yang'hali hanatagusigwa?”
26 Imkulu viyahulike vino, kahita kwa mkulu wa wakalizi
na kamuuza, “Kotenda choni? Munhu ija ni mkaya wa
Loma!”

27 Ivo mkulu wa wakalizi kamuhitila Paulo na kumulongela, “Nilongele, vino weye kwa mkaya wa Loma?”

Paulo kamwandika, “Ona.”

28 Mkulu wa wakalizi kalonga, “Niye niwa mkaya kwa kuliha hela nyingi.”

Paulo kamwidika, “Niye mkaya wa Loma kwa kwelekwa.”

29 Mbali waja wowakalile wamala kumsepa Paulo, lusita ulo wakimbila. Mbaka ija mkulu wa wakalizi kadumba, viyavimanyile kuwa Paulo ni mkaya wa Loma na kawa kamala kumfunga minyololo.

Paulo haulongozi wa ichitala

30 Siku isondelele mkulu wa wakalizi kalonda yavimanye masitaka haswa ya Wayahudi yowamtendile Paulo, ivo kamfungula Paulo iminyololo na kalonga wakulu wose wa nhambiko watende lundo. Maabaho kamgala Paulo kuna ichitala na kamwimiza haulongozi wawo.

23

1 Paulo kawabunhulila yameso wanhu wa ichitala na kalonga, “Ndugu zangu Waisilaeli! Nimsang'hanila Mulungu kwa moyo unogile mbaka diyelo.”

2 Mkulu wa nhambiko digogogo Ananiya kawalagiliza waja wakalile wema habehi na Paulo wamtowe muna umulomo wake.

3 Maabaho Paulo kamulongela, “Mulungu kezakutowa, weye mdelenya! Kukala baho unitaguse niye kwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kuno weye mwenyewo koyabena Malagilizo yayo kwa kulagiliza nitowigwe!”

4 Wanhu wakalile wema habehi na Paulo walonga, “Weye komuliga Mkulu wa nhambiko wa Mulungu!”

5 Paulo kedika, “Ndugu zangu, sivimanyile bule kuwa yeye ni mkulu wa nhambiko dogogogo, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, ‘Uleke kulonga vihile kwa imtawala wa wanhu wako.’ ”

6 Maabaho Paulo viyavimanyile wanhu wakalile baho wengi wakala Masadukayo na wamwenga Mafalisayo, kalonga, “Ndugu zangu, niye ni Mfalisayo na mwana wa mafalisayo. Niye notagusigwa kwaviya nololela kuwa wanhu wadanganike wezazilibuka!”

7 Viyalongile vino, Masadukayo na Mafalisayo wandusa kwiihasanya, na bumbila diigola.

8 Masadukayo wolonga kuwa wanhu wadanganike hawezazilibuka bule na kuwa habule wasenga wa kuulanga wala viumbe vimwenga va kuulanga, mbali Mafalisayo wotogola yayo yose matatu.

9 Nyangi zongezeka na wafundiza Malagilizo wamwenga
wa chibumbila cha Mafalisayo wema na kulava mifundo
yawo kwa ludabwa, “Hachiwona chinhu chochose chihile
mwa munhu ino! Yodahika msenga wa kuulanga wa Mn-
dewa hebu chiumbe cha kuulanga chilonga nayo.”

10 Hengelehengele dikala kulu ng'hani, na ija imkulu
wa wakalizi kadumba kuwa wanhu wahamtowile Paulo
vihande vihande. Ivo kalagiliza wakalizi wahulumuke
na wamsole kwa nguvu kulawa muna yamakono yawo,
maabaho wangala muna imhongono.

11 Chilo chisondelele Mndewa kema habehi na Paulo na
kulonga “Sekeudumbe! Fana viuwalongele wanhu mbuli
zangu hano Yelusalemu, iviya kolondeka uwalongele wanhu
uko Loma.”

Wayahudi wozahila nzila ya kumkoma Paulo

12 Viuchile Wayahudi waiting'hana hamwe waidumwe
na walagana sekewaje wala sekewang'we chinhu chochose
mbaka vondawamkome Paulo.

13 Wanhu watendile ivo wakala wengi kufosa malongo
mane.

14 Maabaho wahita kwa wakulu wa nhambiko na walala,
walonga, “Chiilaha kuwa hachizakuja wala hachizakung'wa
chinhu chochose mbaka vondachimkome Paulo.

15 Lelo mweye wanhu wa chitala mumulambe mkulu wa
wakalizi yamgale Paulo kumwenu, mutende fana molonda
kuvimanya vinogile mbuli zake. Cheye chiitanda kumkoma
hata yang'hali hanafika hano.”

16 Mbali mwihwa wa Paulo kahulika mpango uwo, Ivo
kahita muna imhongono na kamulongela Paulo.

17 Maabaho Paulo kamtanga imwe wa wakulu wa wakalizi
na kamulongela, “Mgale mbwanga ino kwa mkulu wa
wakalizi, kana chinhu cha kumulongela.”

18 Mkulu wa wakalizi kamsola mbwanga ija, kangala
kwa imkulu, kamulongela, “Paulo kanitanga na kanilamba
ningale mbwanga ino kumwako, kwaviya kana chinhu cha
kukulongela.”

19 Mkulu wa wakalizi kamwamha mkono mbwanga ija,
kamkwenhusa hamgwazo na hatali na kamuuza, “Kolonda
kunilongela choni?”

20 Kamulongela, “Walangulizi wa Wayahudi waitogolela
wakupule igolo ungale Paulo kuna ichitala, wotenda fana
wolonda wamanye vinogile mbuli zake.

21 Mbali weye sekeutogole, kwaviya hana wanhu kufosa
malongo mane waisasala kumzumhila wailaha hawezakuja
chinhu chochose wala hawezakung'wa chinhu chochose

mbaka vondawamkome Paulo. Sambi wakala goya wogozela
ulamuzi wako."
22 Mkulu wa wakalizi kamulongela mbwanga iyo, "Sekeu-
mulongele munhu yoyose kuwa kunilongela mbuli ino."
Maabaho kamuleka yasegele.

Paulo kogaligwa Kaisaliya

23 Maabaho mkulu wa wakalizi kawatanga wakalizi
waidi, kawalongela, "Wasasaleni wakalizi magana maidi na
wowokwela falasi malongo saba na wakalizi weli na migoha
magana maidi, na muisasale kuhita Kaisaliya ing'hali kufika
saa tatu ichilo.
24 Sasaleni falasi kwa ichimu cha Paulo na mungale
vinogile kwa Felisi, mkulu wa mkowa."
25 Maabaho imkulu wa wakalizi kandika usenga fana vino.
26 "Kwa mwenevale Felisi mkulu wa mkowa, niye Chi-
laudiyo Lisiya, nokulamsa.
27 Wayahudi wamgwila munhu ino na walonda kumkoma.
Nivimanya kuwa kakala mkaya wa Loma, ivo nihita na
wakalizi wangu na nimkombola.
28 Nilonda kuvimanya chimu chiwamtagusile, ivo nihulu-
muka muna ichitala chawo.
29 Nivimanya kuwa masitaka yenyewo yosonhela ubishi
kwa mbuli ya hanhu hamwenga ha malagilizo yawo, ivo
siwonile kuwa katenda chochose chihile chochimulonda
yakomigwe hebu yafungigwe muna ichifungo.
30 Viinilongiligwe kuwa Wayahudi wotenda npango wa
kumkoma, nilamula kumgala kumwako. Iviya niwalagiliza
wowamtaguse walonge masitaka haulongozi hako."
31 Ivo wakalizi wamsola Paulo fana viwalagilizigwe. Ichilo
chiya chiya wangala Paulo mbaka Antipatili.
32 Siku isondelele wakalizi wa migulu wabwela muna
imhongono, wawaleka waja wakalizi wakwela falasi, wagen-
delelela na umwanza hamwe na Paulo.
33 Wamsola mbaka Kaisaliya na wamgolela usenga imkulu
iyo wa mkowa na wamwika Paulo haukalizi wake.
34 Mkulu iyo kasoma usenga na kamuuza Paulo, kolawa isi
ilihi? Viyavimanyile kuwa kalawa mkowa wa Chilikiya,
35 kalonga, "Nizakutegeleza vondaweze waja wowakusi-
taki." Maabaho kalagiliza Paulo yakalizigwe muna ikaye ya
ufalume ya Helode.

24

Paulo kuna ichitala cha Felisi

1 Siku tano hamwande, Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu,
Ananiya kahita Kaisaliya hamwe na walala wamwenga

na munhu imwe yamanyile Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. Munhu iyo katangigwa Telitulo. Wema haulongozi wa Felisi, wamulongela mbuli za Paulo.

2 Paulo katangigwa mgati, Telitulo kandusa kulonga hana ichitala ha Felisi.

"Mwenevale, chideng'helela tindiwalo ng'hani muna ulangulizi wako, na vinhu vingi vovilondigwa vitendigwa kwa ichimu cha isi yetu.

3 Ivo choyahokela yano chila hanhu na kwa lusita lose, na kukutogola kwa ukulu.

4 Silonda bule kwagiza ng'hani lusita lwako, kwa ivo nokulamba uwe nyendanyenda na uchitegeleze chidogo.

5 Chimuwona munhu ino msovu na chandusilo cha hengelehengele mgati mwa Wayahudi wose muna isi yose, maabaho ni mulangulizi wa bumbila ditangigwa Wanazalayo.

6 Kaidi kageza kuitenda Kaye ya Mulungu yambule mwiko, chingwila na chimtagusa kuilinga na malagilizo yetu.

7 Mbali Lisiya, mkulu wa walangulizi keza na kamsola kwa nguvu muna yamakono yetu.

8 One wahamuuza munhu ino, weye mwenyewo kodaha kuifunza kulawa kumwake vinhu viya vovitendile chimtaguse."

9 Wayahudi wayatogola masitaka yayo na walonga kuwa yayo yose yakala kweli.

Paulo koigombela haulongozi ha Felisi

10 Mkulu wa mkowa kamfunyiza Paulo yalonge, na Paulo kalonga,

"Novimanya kuwa kukala msemi wa isi ino kwa miyaka mingi, nodeng'helela kuigombela mwenyewo haulongozi wako.

11 Kodaha kuvimanya weye mwenyewo, kuwa hazifosile siku longo na mbili kulawa vinihitile Yelusalemu kutosa.

12 Wayahudi hawanivikile noiuzagiza na wanhu wowose, hawanivikile nowasongeza wanhu muna Ikaye ya Mulungu hebu muna zikaye za kutosela hebu hanhu hamwenga hohose muna dibululu jawo.

13 Wala hawadaha bule kulagusa chochose cha malongelezo yawo.

14 Chinhu chinitogola haulongozi wako ni chino, niye nomtosela Mulungu wa wasaho zetu kwa nzila ziwalongile kuwa za uvwizi. Iviya notogola mbuli zose zozandikigwe muna ivitabu va Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na vitabu va walotezi wa Mulungu.

15 Niye nomulolela Mulungu fana wawo viwomulolela,
kuwa wanhu wose wadanganike wezazilibuka, wehile na
wanogile.
16 Ivo siku zose noiyoha kutenda yanogile haulongozi ha
Mulungu na wanhu.
17 "Nisegela Yelusalemu miyaka mingi, lelo nibwela muladi
niwataze ndugu zangu na kulava sadaka.
18 Lusita vinikalile notenda yayo ivo wanifika muna
Ikaye ya Mulungu vinikalile notenda nhosa ija ya kuisafya.
Hakukalile na bumbila da wanhu wala hengelehengele.
19 Mbali kukala na Wayahudi wamwenga kulawa mkowa
wa Asiya, wawo niiyo wolondeka kuwa haulongozi wako
kulava masitaka yawo one wana chochose cha kulonga ku-
sonhela niye.
20 Hebu wano wenyewo nawalonge dihile dilihi dowadi-
wonile kumwangu viya vinimile haulongozi ha ichitala,
21 ila nilonga chinhu chimwe muhala haulongozi hawo,
'Notagusigwa kwaviya nohuwila kuwa wanhu wadanganike
wezazilibuka.' "
22 Maabaho Felisi, yamanyile goya mbuli za Nzila ija, kem-
iza imbuli iyo. Kalonga, "Lisiya mkulu wa wakalizi von-
dayeze, nizalamula mbuli yenu."
23 Kamulagiliza ija imkulu wa wakalizi kuwa yamkalize
Paulo, mbali yailegehe chidogo muladi wambwiya zake
wamsang'hanile chiya choyolonda.

Paulo haulongozi ha Felisi na Dulusila

24 Vizifosile siku ndodo Felisi keza na mke wake yatangigwe
Dulusila, yakalile Muyahudi. Kalagiliza Paulo yatangigwe na
kamtegeleza viyakalile kolonga mbuli za kumuhuwila Yesu
Chilisito.
25 Mbali Paulo viyakalile kogendelela kulonga mbuli ya
kunoga haulongozi wa Mulungu, na kuwa na kulinganya,
na mbuli za isiku ya nhaguso dodikwiza, Felisi kadumba na
kalonga, "Leka teng'hu, sambi kodaha kuhita, nihailegeha
nizakutanga kaidi."
26 Lusita ulo ulo kakala yololela kuwa Paulo kezamwing'ha
hela, na kwa ichimu chino, kamtanga miyanza mingi na
kulonga nayo.
27 Viifosile miyaka midi, Polikiyo Fesito kamuhokela Felisi
kutawala, kawa mkulu wa mkowa. Mbali kwaviya Felisi
kalonda yawadeng'heleze Wayahudi, kamuleka Paulo muna
ichifungo.

25

Paulo kopula lufani kwa Mkulu wa Loma

1 Vizifosile siku tatu Fesito kufika muna umkowa, kasegela
kulawa Kaisaliya, kahita Yelusalemu.
2 Mkulu wa Nhambiko ya Mulungu na walangulizi wa
Wayahudi wagala masitaka ya Paulo. Wamulamba Fesito
3 yawadeng'heleze kwa kumgala Paulo Yelusalemu,
kwaviya wakala wailungile kumkoma yang'hali muna inzila.
4 Fesito kewedika, “Paulo kezasigala muna ichifungo kuja
Kaisaliya na niye mwenyewo nizahita uko lusita ludodo luk-
wiza.
5 Walekeni walangulizi wenu wahite uko Kaisaliya hamwe
na niye, walave masitaka yawo hachanya yake one katenda
chochose chihile.”
6 Fesito kakala nawo zaidi ya siku nane hebu longo hamwe
nawo, maabaho kahita Kaisaliya. Siku isondelele kakala hasi
kuna ichitala cha nhaguso na kalagiliza Paulo yengizigwe
mgati.
7 Paulo viyafikile, Wayahudi wezile kulawa Yelusalemu
wema habehi yake na wandusa kulava malongelezo mengi
yazamile, hawayadahile kuyalagusa kuwa kweli.
8 Mbali Paulo kaigombela mwenyewo, “Sibanange mbuli
hachanyha ha Yamalagilizo ya Wayahudi hebu hachanyha
ha kaye ya Mulungu hebu hachanyha ha mfalume wa isi ya
Loma.”
9 Mbali Fesito kalonda yawadeng'heleze Wayahudi, ivo
kamuuza Paulo, “Vino kodaha kuhita Yelusalemu muladi
ugezigwe haulongozi hangu kwa masitaka yano?”
10 Paulo kamwidika, “Niye nokwima hano haichitala cha
mfalume wa isi ya Loma, nolondeka nilongelezigwe hano.
Sitendile bule chinhu chihile chochose kwa Wayahudi fana
weye mwenyewo viuyamanya yano vinogile.
11 One nahabananga na kutenda chinhu chihile cho-
chinilonda nikomigwe, silema bule. Mbali one kuna shitaka
da uvwizi kwasakanya muna yamakono yawo. Nolamba
mfalume wa isi ya Loma yanitegeleze.”
12 Maabaho Fesito viyakomeleze kulonga na wanhu wa
chitala, kedika, “Kolonda kuhita kwa Mkulu wa Loma, haya
kwizahita kwa mfalume wa isi ya Loma!”

Paulo haulongozi wa Agilipa na Benike

13 Vizifosile siku ndodo, mfalume Agilipa na Benike weza
Kaisaliya kumulamsa Fesito.
14 Viwakalile uko kwa siku nyingi, Fesito kamulongela
mfalume mbuli za Paulo, kalonga, “Kabahano munhu imwe
yalekigwe muna ichifungo na Felisi,
15 na vinihitile Yelusalemu wakulu wa nhambiko wa
Chiyahudi na walala wamulongeleza na wanilamba nimta-
guse.

16 Mbali niye niwedika kuwa siyo chihendo cha Waloma
kumulava munhu yatagusigwe, yang'hali msitaka hanait-
ing'hana na msitaki wake na kutogoliligwa kwiigombela kwa
yamasitaka yayo.
17 Viwezile hano hamwe na niye, sikalame bule mbali siku
isondelele nikala muna ichitala na kulagiliza munhu ino
yagaligwe mgati.
18 Watagusa wake wema, mbali hawalavile malongelezo
yehile fana vinigesile.
19 Mbali wakala na mbuza zimwenga muna inzila ya
kumsondelela Mulungu yawo wenyewo na muna zimbuli
za munhu imwe yatangigwe Yesu, yoyakalile kadanganika,
mbali Paulo kagong'onda kuwa ngima.
20 Sidimanyile dakutenda kusonhela mbuli iyo, ivo
nimuuza Paulo fana kolonda kuhita kwinhaguso kuichitala
kuja Yelusalemu, kwa ichimu cha malongelezo yayo.
21 Mbali Paulo kakanha lufaa, kalamba yakalizigwe na
yamuleke mfalume wa isi ya Loma yalamule mbuli iyo. Ivo
nilagiliza yakalizigwe mbaka vondaningale kwa mfalume
wa isi ya Loma."
22 Agilipa kamulongela Fesito, "Niye mwenyewo nolonda
nimtegeleze munhu ino."

Fesito kamwidika, "Kwizamtegeleza igolo."

23 Siku isondelele Agilipa na Benike weza kwa ng'henze,
wengila hanhu ha kutegelezela mbuli, hamwe na wakulu wa
wakalizi na walangulizi wa dibululu. Fesito kalagiliza Paulo
yagaligwe hanhu baho.

24 Fesito kalonga, "Mfalume Agilipa na wose mwili hano
hamwe na cheye, momuwona munhu ino. Kaye yose ya
Wayahudi, hano na kuja Yelusalemu wanilamba kwa kuguta
nyangi kuwa halondeka kuwa mgima kaidi.
25 Mbali niye siwonile kuwa katenda jojose dihile dodim-
tenda yakomigwe. Paulo mwenyewo kakanha lufaa kwa
Mkulu wa Loma, nilamula kumgala Loma.
26 Mbali niye kwa mbuli yake nabule chinhu cha kweli
cha kumwandikila Imkulu. Ivo nimgala hano haulongozi
wako weye mfalume Agilipa, muladi uhakomeleza kulola
goya nidahe kuwa na chinhu cha kwandika.
27 Kwaviya nogesa havinogile bule kumgala mfungwa bila
kulagusa chiyabanange."

26

Paulo koigombela haulongozi ha Agilipa

1 Maabaho Agilipa kamulongela Paulo, “Sambi kodaha
kuigombela mwenyewo.” Baho Paulo kagolosa mkono wake
kaigombela, na kandusa kulonga,
2 “Mfalume Agilipa! Noiwona nina ndondokela diyelo
kwima haulongozi hako muladi niigombele mwenyewo kwa
masitaka yose yowonivwizila Wayahudi,
3 kwaviya weye kuvimanya vihendo vose va Wayahudi
na kuihasanya kwawo. Ivo nokulamba unitegeleze kwa
kunifunyila umoyo.
4 “Kwaviya Wayahudi wose wavimanya ugima wangu
kwandusila vinikalile mbwanga, kulawa mwanduso muna
isi yangu na uko Yelusalemu.
5 Wavimanya kwa lusita lutali, na wodaha kumgong'ondela
fana wahalonda kuwa kwandusila mwanduso nikala Fal-
isayo nyamhile dini yetu.
6 Lelo sambi nokwima hano nigezigwe kwa ichimu cha
lolelo donilinajo muna ichilagano chiya Mulungu choyekile
na wasaho zetu.
7 Chilagano icho niicho chiya chochiloleligwa na makabila
longo na maidi ya isi yetu, womtosela Mulungu vinogile imisi
na ichilo, mwenevale mfalume, Wayahudi wonisitaka kwa
ichimu cha uhuwilo uwo.
8 Lelo habali mweye hamuhuwila kuwa haidahika Mu-
lungu kuwazilibula wanhu?
9 “Niye mwenyewo niwona kuwa nolondeka nitende yose
ihadahika hata kudilema zina da Yesu wa Nazaleti.
10 Vino ivo nitendile uko Yelusalemu. Kwa udahi wa
wakulu wa nhambiko niweka wanhu wa Mulungu wengi
muna ichifungo, nawo viwatagusigwe kukomigwa, niye ni-
togola.
11 Miyanza mingi niwatagusa muna zikaye za kutosela
na nigeza kuwatenda waulige uhuwilo wawo, nikala nowe-
hila ng'hani mbaka nihita muna yamabululu ya wageni
kuwagaza.”

Paulo kolonga viyakomboke
(Sang'hano 9:1-19, 22:6-16)

12 “Kwa lungilo ijo nihita Damasiki kwa udahi na malagilizo
kulawa kwa Wakulu wa nhambiko.
13 Saa sita imisi niwona bung'hulo kulawa kuulanga do-
fosa bung'hulo da zuwa, dinimwemwesa niye na wayangu
wochikalile wose muna umwanza chila ubanzi.
14 Chose chigwa hasi, niye nihulika dizi donilongela kwa
Chiyebulaniya, ‘Sauli, Sauli! Habali konigaza? Vidala
kumwako kutowa lubiki lusongoke.’
15 Niye niuza, ‘Weye kwa yelihi Mndewa?’ Na Mndewa
kanidika, ‘Niye ni Yesu weye younigaza.’

16 Mbali inuka na wime kwa migulu yako. Nikulawila
kukusagula uwe msang'hani na makalangama wangu. Wa-
longele wanhu wamwenga yaja youyawone diyelo na yaja
yondanikulagusile hamwande.
17 Nizakukombola kulawa kwa wanhu wa Isilaeli na
kulawa kwa wanhu weli siyo Wayahudi wondanikutume
kumwawo,
18 uwagubule yameso yawo na kuwatendeza walawe muna
diziza na kwingila muna dibung'hulo, walawe muna uu-
dahi wa Lufyende, wamuhindukile Mulungu, muladi kwa
uhuwilo wawo walekeleligwe uhasanyi wawo na kusola
nyafasi yawo muna wanhu iwaja wowasaguligwe na Mu-
lungu."

Paulo kolonga mbuli ya Usang'hano wake

19 "Ivo Mfalume Agilipa siyalemile bule malaguso kulawa
kuulanga kwa Mulungu.
20 Teng'hu nipetela Damasiki na Yelusalemu na maabaho
muna isi yose ya Yudeya na kwa wanhu weli Wayahudi,
niwapetela kuwa wolondeka wasamhe uhasanyi wawo na
wambwelele Mulungu na kutenda mbuli zozilagusa kuwa
wasamha.
21 Kwa ichimu icho Wayahudi wanigwila vinikalile muna
Ikaye ya Mulungu, na wageza kunikoma.
22 Mbali Mulungu kanitaza mbaka diyelo, na ivo nokwima
hano kulava ukalangama wangu kwa wose, kwa wakulu na
wadodo. Silonga chinhu chimwenga bule, mbali nolonga
yaja walotezi na Musa yowalongile kuwa yezalawilila,
23 kuwa Chilisito Mkombola kolondeka yagazigwe na yawe
wa mwanduso kuzilibuka, muladi yagong'onde mbuli ya
bung'hulo da ulopozi kwa Wayahudi na kwa wanhu weli siyo
Wayahudi."
24 Paulo viyakalile koigombela, Fesito kalandula dizi jake,
"Paulo kuna lukwale! Kusoma ng'hani kukutenda uwe na
lukwale!"
25 Paulo kamwidika, "Mwenevale Fesito, nabule lukwale!
Chinilonga ni ukweli muhala.
26 Mfalume Agilipa nodaha kulonga na weye bila ludumbo,
kwaviya kuzimanya mbuli zino. Novimanya kuwa yoyalaw-
ilile yomanyika kumwako kwaviya mbuli haitendeke kuna
yamafiso bule.
27 Mfalume Agilipa, vino kowahuwila walotezi wa Mu-
lungu? Novimanya kowahuwila!"
28 Agilipa kamulongela Paulo, "Vino kogesa kwa lusita luno
ludodo kwizanitenda niye niwe nomuhuwila Chilisito?"

29 Paulo kedika, “Iwe kwa lusita lutali hebu luguhi, no-
tambika kwa Mulungu ni kuwa weye na wamwenga wose
wowonihulika niye diyelo mudahe kuwa fana niye, mbali
bila minyololo ino!”
30 Maabaho Mfalume Agilipa na mkulu wa mkowa na
Benike na wamwenga wose wenuka,
31 na viwasegela wailongela wenyewo, “Munhu ino ha-
tendile chochose chochimulonda yatagusigwe ifa hebu chi-
fungo.”
32 Agilipa kamulongela Fesito, “Munhu ino yahadahile
kulekeleligwa one halondile kukanha lufani kwa mfalume
wa isi ya Loma.”

27

Paulo kogaligwa Loma

1 Viilamuligwe kuwa chihite Italiya, Paulo na wafungigwa
wamwenga wekigwa muna yamakono ya Yuliyo, yoyakalile
mkulu wa wakalizi wa chibumbila chitangigwe “Chibumbila
cha wakalizi cha Agusito.”
2 Chikwela meli ilawile Adilamito ikalile muna mwanza na
kufosela bandali zimwenga za mkowa wa Asiya, chandusa
mwanza. Alisitaliko mkaya wa Makedoniya kulawa Sesa-
lonike yoyakalile hamwe na cheye.
3 Siku isondelele chifika Sidoni, Yuliyo kamtendela vinogile
Paulo na kamtogolela yahite na kuwalola mbwiya zake,
wamwing'he vinhu viyolonda.
4 Kulawa uko chigendelela na umwanza, na kwaviya beho
dikala dobuma kwa nguvu dochizila kuulongozi, chifosela
ubanzi wa Chipulo uko beho hadikalile kulu.
5 Chiloka ibahali ya Chilikiya na Pamfiliya, chifika Mila
bululu da Likiya.
6 Uko mkulu ija kaifika ngalawa ya Alekisandilila ikalile
yohita Italiya, ivo kachikweza umo.
7 Chigendelela na umwanza ugaluga kwa siku nyingi,
kwa manhesa makulu chifika habehi na Nido. Kwaviya
vulavumbi dikala dochigoma, chifosela ubanzi wa hasi ya
chisiwa cha Chilete, habehi na Salimone. Uko vulavumbi
hadiwile kulu.
8 Chifosa mhwani kwa manhesa makulu, maabaho chifika
hanhu hatangigwe Bandali Inogile, habehi na bululu da
Leseya.
9 Na vilufosile lusita mwingi, na siku ya kufunga ikala
ifosile, lelo ikala ng'hondo ng'hani kufosa na ngalawa, ivo
Paulo kawazuma

10 “Walume, nowona mwanza wetu wizakuwa muna
ihatali. Chizakwagiza vinhu, siyo mbahasha muhala mbali
na ugima wetu iviya.”
11 Mbali mkulu wa wakalizi kanogelwa na chiya chiya-
longile mwene ngalawa na mwendeshaji wa ngalawa, na siyo
chiya chiyalongile Paulo.
12 Bandali ija ikala haifaya kukala chipindi cha chihuhwe,
wanhu wengi walamula chisegela uko na chihita Fonike
one ihadahika, na chikala uko kwa siku zose ya chihuhwe.
Foinike ni bandali ya Chilete ilola ubanzi wa kuchanyha
wa ulawilo wa zuwa, na uko wahadahile kukala lusita lwa
chihuhwe.

Vulavumbi kulu muna ibahali

13 Vulavumbi da kusi jandusa kubuna nawo wagesa kuwa
wapata chiwalondile kupata, ivo wandusa kusegela, wen-
desa ngalawa mbaka habehi na mhwani ya Chilete.
14 Mbali hamwande chidogo, dibeho kulu ng'hani di-
tangigwa “Beho da kuchanyha ya ulawilo wa zuwa” jandusa
kubuna kulawa muna ichisiwa.
15 Ngalawa ikala yotowigwa na beho na hachidahile bule
kuihasanya na beho. Ivo chiileka ingalawa isoligwe na beho.
16 Vichikalile chofosa habehi na ichisiwa chidodo chi-
tangigwa Kauda, chidaha kwimiza ingalawa ndodo ya in-
galawa ng'hulu ng'hani, mbali kwa manhesa.
17 Wanhu wakwega ingalawa ndodo, waizingiliza ingalawa
ng'hulu ng'hani kwa mizabi. Wadumba kuwa wahadahile
kunamata muna ingema ya mhwani ya Libiya, wahulumusa
matanga na waileka ingalawa isoligwe na mbeho.
18 Beho digendelela kubuma na siku isondelele wandusa
kwasa kunze mibahasha ikalile muna ingalawa.
19 Zuwa deketatu wandusa kwasa via va ngalawa kwa
makono yawo wenyewo muna yamazi.
20 Kwa siku nyingi hachidahile kuwona zuwa hebu
nhondo, na beho kulu digendelela kubuma. Kuuhelelo
chikala chabule lolelo da kulopoligwa.

21 Viwakalile lusita mwingimengi bila ya kuja, Paulo kema
hagati yawo na kalonga, “Walume, molondeka munitegeleze
niye na muleke kulawa Chilete, one mutendile ivo chi-
hayepule na manhesa yano na hasala zose.
22 Mbali lelo nomulambani, sekemufe moyo! Habule
hata imwe wenu yondayagize ugima wake, mbali ngalawa
muhala niiyo yondayagize.
23 Kwaviya chilo chifosile Mulungu yonimuhuwila na kum-
tosela kamtuma msenga wake wa kuulanga kumwangu,

24 kanilongela, 'Paulo, sekeudumbe! Kolondeka wime hau-
longozi ha Mfalume wa Loma. Na kwa ichimu chako Mu-
lungu kezakombola ugima wa chila munhu muna ingalawa.'
25 Ivo walume, sangalaleni! Kwaviya nomuhuwila Mu-
lungu kuwa izakuwa fana vinimulongeleni.
26 Mbali chizagaligwa mbaka kuna ichisiwa chimwenga."
27 Chilo cha longo na nne, chikala chosoligwa uko na uko
muna ibahali ya Adiliya. Chilo chikulu wanhu wa ingalawa
wagesa kuwa wahabehi na isi inyalile.
28 Ivo walonda utali wa wingilo wa bahali kwa kuhulumusa
luzabi lufungigwe chinhu chititu, wapata utali na nzela ma-
longo mane, hamwande chidogo watenda ivo kaidi, wapata
utali wa nzela malongo matatu
29 Wadumba ngalawa sekeyangame muna yamabwe, ivo
wahumulusa nanga nne kuna ichisogo cha ingalawa, na
watosa uche hima hima.
30 Wanhu wa ingalawa ng'hulu ng'hani walonda kuibanga
na kuileka ingalawa ija. Ivo viwakomeleze kutelemusa in-
galawa ndodo muna yamazi, waivwizila kuwa wohita kutele-
musa nanga ubanzi wa ulongozi.
31 Mbali Paulo kamulongela mkulu wa wakalizi na wakalizi
wake, "One wanhu wa ingalawa wahalawa muna ingalawa,
hamwizakomboligwa bule."
32 Ivo wakalizi wakanha zinzabi za ingalawa ng'hulu
ng'hani, na waileka izalame muna ibahali.
33 Vikukalile habehi na kukunguzuka, Paulo kawalamba
wose waje, "Kwa siku longo na nne mukala modumba, na
hamudile chinhu chochose."
34 Nomulambani muje ndiya, moilonda muladi muwe wag-
ima. Kwaviya hata mvili imwe muna yamatwi yenu haizak-
waga.
35 Viyakomeleze kulonga vino, Paulo kasola gate, kamto-
goza Mulungu haulongozi hawo wose, kadimogola na kan-
dusa kuja.
36 Ivo wose wagumigwa moyo, na chila munhu kaja ndiya.
37 Wanhu wose chikalile muna ingalawa chikala magana
maidi na malongo saba na sita.
38 Chila munhu viyegute, wahunguza mbahasha kulawa
muna imeli na kwasa uhemba muna ibahali.

Ngalawa ng'hulu ng'hani yobeneka

39 Viuchile, wanhu wa ngalawa hawavimanyile isi ija ila
wadiwona Bwilingu, waitogolela kuisigamiza ingalawa uko
one yahadahika.
40 Ivo wakanha nanga na kuzileka muibahali, lusita
ulwo ulwo wazifungula nzabi zozikalile ziwamha usukani,

maabaho wajamha tanga dimwe haulongozi kwamha dibeho wagendelelela kumhwani.
41 Ngalawa ifika hanhu heli na nzila mbili za mazi ya bahali, ngalawa ikwama. Hanhu haulongozi ha imeli hakala hadidimile muna umsanga haidahile bule kusegela, na kuchisogo kwandusa kubeneka kwa ichimu cha ludabwa lwa mawingu.
42 Wakalizi wailunga kuwakoma wafungwa, muladi sekewagendelele mbaka mhwani na kukimbila.
43 Mbali Mkulu wa wakalizi kalonda kumkombola Paulo, kawalemesa sekewatende fana viwailungile, kawalagiliza waja wadahile kogelela wazumhe mwanduso mwiibahali, wafike isi inyalile,
44 wamwenga wasigale, wakwela muna zimbawo na wamwenga uhachanyha ya via va ngalawa. Ivo wanhu wose wafika kuna isi inyalile.

28

Kuna ichisiwa cha Melita
1 Vichifikile mhwani chiifunza kuwa chisiwa chiya chotangigwa Melita.
2 Wakaya wa haja wakala mbwiya zetu, wakong'ha moto na wachihokela, kwaviya mvula ikala yotonya na kukala na mbeho.
3 Paulo kadondola mzigo mdodo wa ngodi na kuwika muna umoto, zoka dilawa kwa ichimu cha uja umoto na dimzingiliza muna umkono.
4 Wakaya viwawonile zoka dotinga muna umkono wa Paulo, wailongela, “Yodahika munhu ino kakoma, ingawa kakomboka muna ibahali, mbali yelibule ubagulo haizamuleka yagendelele kuwa mgima.”
5 Mbali Paulo kadikung'husila dizoka muna umoto bila kulumigwa hohose.
6 Wakala wogozela yalulumuke hebu yagwe na bahobaho yadanganike. Mbali viwagozele kwa lusita lutali na hawawonile chinhu chochose chimulawilile, wabidula magesa yawo na walonga, “Ino ni imwe wa milungu!”
7 Habehi na hanhu haja hakala na migunda ya Pubuliyo, mkulu wa chisiwa chiya. Kachihokela vinogile chikala wageni wake kwa siku nhatu,
8 Mbali tati yake Pubuliyo kakala kagona muna dikomwa mtamu na kohala damu. Paulo kumuwona, na viyakomeleze kutosa, keka makono yake muna iditwi jake na kumuhonya.
9 Viyalawilile yayo, wanhu wamwenga wowakalile na vitamu muna ichisiwa icho weza na wahonyigwa.

10 Waching'ha vitumetume vingi, na vichanduse kaidi
umwanza, weka muna ingalawa vinhu vovichilondile muna
umwanza.

Mwanza wa kulawa Melita kuhita Loma

11 Viifose miezi mitatu, chandusa mwanza kwa ngalawa
ng'hulu ng'hani ya Alekisandaliya, na yalama yake ni,
"Ndugu Mbasa." Ingalawa iyo ikala igela nanga muna
ichisiwa lusita lwose lwa chihuhwe.
12 Vichifikile bululu da Silakusa chikala haja kwa siku
nhatu.
13 Kulawa haja chihita na chifika muna dibulu da Legiomu.
Siku isondelele beho dibuma kulawa kusi, na zuwa dison-
delele chifika bululu da Puteoli.
14 Uko chiwafika wahuwila wamwenga wachilamba
chikale nawo siku saba na ivo chihita isi ya Loma.
15 Wahuwila uko isi ya Loma viwahulike kusonhela cheye,
weza hanhu ha Apiyo, na miyanza mitatu kaiting'hana na che-
ye. Paulo viyawawonile, kamtogoza Mulungu na kageligwa
moyo.

Paulo uko Loma

16 Vichifikile isi ya Loma, Paulo kalekeleligwa kukala
yaidumwe na mkalizi imwe wa kumkaliza.
17 Vizifosile siku nhatu hamwande, Paulo kawatanga
hamwe walanguliza wa Chiyahudi. Viwaiting'hane, kawa-
longela, "Ndugu zangu Waisilaeli, ingawa sitendile chinhu
chihile mwa wanhu wetu hebu vihendo viya vochihokele
kwa wasaho zetu, nikala mfungwa uko Yelusalemu na ku-
fungigwa kugaligwa mbaka isi ya Loma.
18 Viwakomeleze kuniuza, Walumi walonda kunilekelela
kwaviya hawanifikile na chinhu chihile chochose
chochilonda nikomigwe.
19 Mbali Wayahudi viwalemile, niwangilizigwa nikanhe
lufaa kwa mfalume wa isi ya Loma, ingawa nabule mbuli ya
kuwasitaka wanhu wangu.
20 Lekamana nimulambani niwawone na kulonga na mw-
eye, kwaviya nifungigwa minyololo kwa ichimu cha chiya
chowochilolela wanhu wa Isilaeli."
21 Wawo wamulongela, "Cheye hachizahokela usenga
wowose kulawa Yudeya kusonhela weye, hebu habule ndugu
yoyose kulawa kuja yezile na mbuli ya sambi hebu yalongile
chinhu chihile kusonhela weye.
22 Mbali cholonda kuhulika magesa yako, kwaviya chivi-
manya kuwa chila hanhu wanhu wolonga vihile kusonhela
bumbila jako."
23 Wapanga zuwa da kuiting'hana na Paulo, na wanhu
wengi weza hanhu hoyakalile Paulo. Kwandusila imitondo

mbaka ichigulogulo kawafambulila usenga wake kusonhela
Ufalume wa Mulungu, kasang'hanila Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa na maandiko ya walotezi wa Mulungu,
kageza kuwakwesa wamtogole Yesu.
24 Wanhu wamwenga wayahuwila yaja yoyalongigwe, na
wamwenga hawayahuwile.
25 Viwakalile hawaitogolela, wasegela. Mbali Paulo ka-
longa, “Muhe Yelile kalonga vinogile na tati zetu kufosela
mulomo wa Isaya, mulotezi wa Mulungu.
26 Mulungu kalonga,
‘Hita na uwalongele wanhu wano,
Mwizategeleza na kutegeleza, mbali hamwizavimanya.
Mwizalola na kulola, mbali hamwizawona.
27 Kwaviya mizoyo ya wanhu wano ni midala,
na magutwi yawo wayasita,
na meso yawo wafinya.
Bule ivo, meso yawo yezadaha kuwona,
magutwi yawo yezadaha kuhulika,
nzewele zawo zizadaha kuvimanya,
wodaha kunibwelela niye,
na niye nizadaha kuwahonya.’ ”
28 Maabaho Paulo kalonga, “Muvimanye kuwa mbuli
ya Mulungu ya ulopozi igaligwa kwa wanhu weli siyo
Wayahudi. Nawo wezaitegeleza!”
29 Paulo viyakomeze kulonga vino, Wayahudi wasegela,
waiswela wenyewo kwa wenyewo.
30 Kwa miyaka midi Paulo kakala kaye yoyapangile yeye
mwenyewo na kakala kowahokela wanhu wose wowezile
kumulola.
31 Kapeta mbuli ya Ufalume wa Mulungu na kafundiza
mbuli ya Mndewa Yesu Chilisito, kalonga kwa ugangamalo
na kwa kuilegeha.

USENGA WA PAULO KWA WALOMA

Ulongozi

Chitabu cha Waloma yodahika chandikigwa na Mtumigwa Paulo hagati ya mwaka 54 na 58 kwandusila viyelekigwe Yesu. Paulo kakala yang'hali kudilaula bululu da Loma. Ivo kautuma usenga uwo wa kuwafunza wanhu womuhuwila Chilisito weli Loma, Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Kawandika usenga uno muna dibululu da Kolimso kunhu koyakalile yokala lusita luja. Paulo kandika usenga uno muladi zisi zose zidahe kuhuwila na kumtegeleza Yesu Chilisito muna 16:26.

Chitabu cha Waloma ni chitabu cha mana ng'hani kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa chila hanhu na chila lusita kwaviya vichimanyika na Paulo kaufambula ulopozi wochidaha kuupata kufosela Yesu Chilisito. Iviya Paulo kulumbiliza Mbuli Inogile ya Yesu Mkombola muna Dilagano da Umwaka. Wasomi mvunyo woitogolela kuwa hanhu hanogile muna 1:16 chochilonga, “Siiwonela chinyala bule Mbuli Inogile, kwaviya ni ludabwa lwa Mulungu wa kuwakombola chila munhu yohuwila, teng'hu Wayahudi na iviya wanhu weli siyo Wayahudi.” Muna ihanhu handuse ha chitabu cha Waloma muna isula ya 1-12, yosonhela ilimu ya Mulungu na hanhu hekaidi muna isula ya 13-15 hana ndagilizi za kukala vinogile muna ugima wa Chilisito.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kuitambula yeye mwenyewo na ija yoyomwandikila muna 1:1-15.

Kaidi Paulo kokwandika kusonhela mbuli za chiunhu bila Mulungu na ulopozi woupatika kufosela Yesu Chilisito muna 1:16-11:36.

Maabaho Paulo kalava ndagilizi zimwenga za kukala vinogile muna ugima wa Chilisito muna 12:1-15:13.

Kuuhelelo, Paulo kogotola chitabu cha Waloma kwa kuwalamsa wanhu wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da uko Loma muna isula ya 16.

1 Niye Paulo, mtumwa wa Yesu Chilisito, Mulungu kanitanga niwe mtumigwa na kanisagula niwapetele wanhu Mbuli yake Inogile.

2 Baho haumwaka Mulungu kawekila wanhu chilagano Mbuli ino Inogile kwa nzila ya walotezi wake, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile.

3 Mbuli Inogile yomulonga Mwana wa Mulungu, Mndewa
wetu Yesu Chilisito, kwa unhu wake kelekigwa muna welesi
lwa Daudi.
4 Kwa muhe wake welile, yeye kalagusigwa kwa udahi
mkulu ni Mwana wa Mulungu kwa kuzilibuka, Yesu Chilisito
Mndewa wetu.
5 Kufosela yeye Mulungu iyo yaching'hile cheye unovu na
utumigwa wa kuwalanguliza wanhu wa zisi zose, wawe na
kutegeleza kokugaligwa na uhuwilo muladi zina jake ditun-
hizigwe.
6 Iviya na mweye mwili Loma, yomutangigwe kuwa wanhu
wake Yesu Chilisito.
7 Nowandikila mweye mose womukala Loma wolondigwa
na kutangigwa na Mulungu kuwa wanhu wake welile.

Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito
yamwing'hileni unovu na tindiwalo.

Paulo kulonda yalaule Loma

8 Teng'hu, nomwing'ha hewela Mulungu wangu kufosela
Yesu Chilisito kwa ichimu chenu, kwaviya uhuwilo wenu
ilongigwa muna izisi.
9 Nomsang'hanila Mulungu kwa moyo wangu wose kwa
kupeta Mbuli Inogile ya mwanage, yeye ni mkalangama
wangu viya vinimkumbukani,
10 siku zose nihatambika. Nompulilani kwa Mulungu kuwa
one yahaninogela yanivugulile nzila yahadahika nidahe ku-
mulauleni.
11 Kwaviya nolonda ng'hani kuwawona mweye mose na
nidahe kungolelani chitumetume cha chimuhe na kumten-
dani mugangamale.
12 Chilonga hano ni kuwa wose niye na mweye chiigele
moyo mweye kwa uhuwilo wangu na niye kwa uhuwilo
wenu.
13 Ndugu zangu, nolonda muvimanye vino, ning'hali
nolonda kumulaulani mbali nogomigwa mbaka sambi.
Nolonda wanhu wamuhuwile Mulungu vumwili fana wanhu
weli siyo Wayahudi viwamuhuwile.
14 Nilondeka kuwa na sang'hano ya kuwapetela wanhu
wose, Wagiliki na weli siyo Wagiliki, na kuwapetela wanhu
wabala na wabozi.
15 Ivo niye nolonda ng'hani kuwapeteleni Mbuli Inogile
mweye iviya womukala Loma.

Ludabwa lwa Mbuli Inogile

16 Siiyonela chinyala bule Mbuli Inogile, kwaviya ni lud-
abwa wa Mulungu wa kuwakombola chila munhu yohuwila,
teng'hu Wayahudi na iviya wanhu weli siyo Wayahudi.

17 Kwaviya Mbuli Inogile yolagusa funhufunhu viya Mulungu viyowatenda wanhu wake kuwa wanoga haulongozi wake, wanhu wotenda vino kwa uhuwilo kulawa mwanduso mbaka uhelelo. Fana viya viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, “Munhu yanogile haulongozi wa Mulungu kezakala kwa uhuwilo.”

Mulungu kowihila uhasanyi

18 Kulawa kuulanga Mulungu kolagusa kuwa kana ng'hasiliki kwa wanhu wose wotenda uhasanyi na yehile, wowolema ukweli sekeumanyike kwa nzila ya sang'hano zawo zihile.
19 Kwaviya mbuli zozidaha kumanyika kusonhela Mulungu zimanyike kumwawo funhufunhu. Mulungu mwenyewo kazitenda ziwe funhufunhu.
20 Kulawa Mulungu viyaumbile isi, ukulu wake wa siku zose na ulungu wake viwoneka funhufunhu, hata one haviwoneka kwa meso vimanyika funhufunhu. Wanhu wodaha kuyamanya kwa vinhu viyalumbile. Ivo wanhu hawadaha kuigombela wenyewo.
21 Wammanya Mulungu, mbali hawamtunhize Mulungu fana Mulungu wawo wala hawamwing'hile hewela, mbali magesa yawo yakala ya ubozi na myoyo yawo igumigwa ziza.
22 Walonga wawo wabala, mbali wawa wabozi.
23 Waleka kumtambikila Mulungu yokala siku zose, mbali wotunhiza nyang'hiti zilingile fana wanhu wowodanganika na udege na wanyama na wang'onyo wotambala.
24 Ivo Mulungu kawaleka watende yehile muna imyoyo yawo na woitendela vinhu va kuguma chinyala ng'huli zawo.
25 Woubasakanya ukweli wa Mulungu kwa uvwizi, wotambika na kusang'hanila vinhu viyaumbile Mulungu mbali hawamtambikila Muumbaji mwenyewo, yolondeka yeng'higwe nhogolwa siku zose! Ivo.
26 Kwaviya wosang'hana vino, Mulungu kawaleka wengiligwe na tamaa za chinyala. Mbaka wanaake wawo waleka kuyangala na walume, na wolonda kuyangala wawo kwa wawo.
27 Walume iviya waleka kuyangala na wanaake, wolonda kuyangala wawo kwa wawo, woitendela vinhu va chinyala walume kwa walume. Ivo woigalila wenyewo nhaguso kwa wihi uwatendile.
28 Kwaviya wanhu wawo walema kummanya Mulungu kwa nzewele zawo, Mulungu kawaleka wasondelele magesa yawo yehile, watende yaja yowagomigwe kuyasang'hana.
29 Wanhu wano wamemizigwa yehile yose, kubunza na umelo, migongo na kukoma na ndwagi na uvwizi na ubozi. Wowadeta wayawo

30 wowalonga vihile wanhu wamwenga na womwihila
Mulungu na jeuli na weli na magoda na wasondelela yehile
na wolema kuwategeleza tati zawo na mami zawo.
31 Wabule nzewele na hawamha lagano na hawawanogela
ndugu zawo, welibule ubazi kwa wayawo.
32 Wavimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yolonga
wanhu wosang'hana vinhu fana vino wolondeka
wadanganike. Hawagendelela kusang'hana vinhu vino
muhala, mbali iviya wowahuwila wanhu wosang'hana
vinhu fana ivo.

2

Nhaguso ya Mulungu

1 Ivo, weye miyangu, fana kowatagusa wanhu wamwenga,
hudaha kuigombela hata fana weye kwa yelihi. Kwaviya
uhawatagusa wanhu wamwenga kuno weye kosang'hana
viwasang'hana wawo, koitagusa mwenyewo.
2 Na cheye chovimanya kuwa nhaguso ya Mulungu igoloka
kwa waja wosang'hana vinhu fana ivo.
3 Mbali weye mbwiyangu, wouwatagusa wanhu
wosang'hana yayo na weye mwenyewo kosang'hana yayo!
Vino weye kogesa kwizadaha kuyepula na nhaguso ya
Mulungu?
4 Hebu kouzeha unovu wake mkulu na kufunyaumoyo
kwake na uhole, vino huvimanyile kuwa unovu wa Mulungu
wokulanguliza usamhe?
5 Mbali weye kuna moyo mdala na kolema kuleka yehile,
na ivo koimemezela weye mwenyewo ludoko lukulu lwa
Mulungu muna Dizuwa ijo da nhaguso ya Mulungu ilibule
kuwonela vondailawilile.
6 Kwaviya Mulungu kezamuliha chila munhu kwa chiya
chiyasang'hane.
7 Wanhu waja wowogendelela kusang'hana yanogile kuno
wozahila utunhizo na nhogolwa na kutogoligwa na Mulungu
na kuleka kudanganika. Wano Mulungu kezaweng'ha ugima
wa siku zose.
8 Mbali waja wolonda chila munhu yawasang'hanile, waja
wolema ukweli, muladi wasondelele yehile, Mulungu keza-
watagusa kwa ludoko lwake.
9 Manhesa na usungu yezakuwa kwa chila munhu
yosang'hana yehile, teng'hu kwa Wayahudi na iviya kwa
wanhu weli siyo Wayahudi.
10 Mbali Mulungu kezawatogoza, kezawatunhiza, na keza-
weng'ha tindiwalo waja wose wosang'hana yanogile, teng'hu
kwa Wayahudi na iviya kwa wanhu weli siyo Wayahudi.

11 Kwaviya Mulungu komtagusa chila munhu bila kuwonela.
12 Waja wose wohasanya kuno wabule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, wezakwaga bila Malagilizo, na waja wosang'hana yehile kuno wanayo Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, wezatagusigwa kwa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.
13 Kwaviya si waja wowohulika Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa wawo wanhu wanogile haulongozi ha Mulungu, mbali waja wotenda Malagilizo wawo wezatogoligwa wanoga haulongozi ha Mulungu.
14 Wanhu weli siyo Wayahudi wabule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali wahatenda chinhu kulawa muna imizoyo yawo wotenda fana Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa viyolonda, wanayo malagilizo yawo wenyewo, mbali wabule Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.
15 Kwaviya wolagusa kuwa yaja yolondeka na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yandikigwa muna imizoyo yawo. Imizoyo yawo yolagusa kuwa yano ni kweli, kwaviya magesa yawo yolagusa fana watenda yanogile hebu yehile.
16 Yano yezalawilila muna Isiku ya nhaguso haja Mulungu kufosela Yesu Chilisito kezatagusa mbuli za chinyele za wanhu, fana Mbuli Inogile voilonga.

Wayahudi na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa

17 Lelo weye, one koitanga mwenyewo Muyahudi, kohuwila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na kuigodela kuwa munhu wa Mulungu,
18 kovimanya kuwa Mulungu chiyokulonda usang'hane, na kodaha kusagula yanogile kwaviya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yokufundiza, chilihi chinogile.
19 Weye koiwona fana weye ni mulangulizi vipofu na bung'hulo kwa waja weli muna diziza,
20 na mulangulizi wa wabozi, na mfundiza wa wana wadododo. Kwaviya kogesa Yamalagilizo ya Musa kunawo umanyi na ukweli.
21 Lelo weye youwafundiza wayago, habali huifundiza mwenyewo? Kowapetela wayago sekewabawe, vino weye mwenyewo hubawa bule?
22 Weye kolonga wanhu waleke uzinzi, vino weye mwenyewo huzini bule? Kokwihila nyang'hiti za milungu, vino weye mwenyewo hubawa bule muna zikaye za milungu?.

23 Koigodela Malagilizo ya Mulungu, vino weye mwenyewo
kunzeha Mulungu kwa kuleka kwamha Malagilizo?
24 Maandiko Yelile yolonga, “Kwa ichimu chenu mweye
Wayahudi, wanhu weli siyo Wayahudi wodiliga zina da Mu-
lungu.”
25 Kwingizigwa ulungwana kunoga one uhamha Malag-
ilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali one whamhile
bule, kulinga fana munhu ija hanakwingizigwa ulungwana
bule.
26 One wanhu weli siyo Wayahudi, waja hawengizigwe
ulungwana, wotenda fana Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa viyolonda, vino Mulungu hezawapeta
kuwa wengizigwa ulungwana?
27 Wanhu weli siyo Wayahudi, waja hawanakwingila
ulungwana bule kwa lukuli mbali wokwamha Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa wezamtagusani mweye
Wayahudi kwaviya hamwamha Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa, hata fana munayo Malagilizo
yoyandikigwe na kwingizigwa ulungwana.
28 Muyahudi kweli si ija yowoneka kwa kunze muhala,
wala kwingizigwa ulungwana si chinhu cha kunze wala cha
lukuli.
29 Muyahudi kweli niija yeli Muyahudi kwa mgati, niija
yengizigwe ulungwana muna umoyo. Na uno ni usang'hano
wa Muhe wa Mulungu, si mbuli ya Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa yandikigwe bule. Munhu fana iyo
kohokela nhogolwa kulawa kwa Mulungu, si kulawa kwa
wanhu.

3

1 Vino Muyahudi kana choni chongezekele kufosa wanhu
weli siyo Wayahudi? Vino kwingizigwa ulungwana kuna
choni cha kuigodela?
2 Ona, kuna chongezeke chila ubanzi. Teng'hu Mulungu
kaweng'ha Wayahudi usenga wake.
3 Mbali izakuwaze one wamwenga wawo wahawa
hawaminika bule? Vino mbuli ino yolagusa Mulungu
haminika bule?
4 Si ivo bule! Mulungu ni mkweli one ihawa chila munhu
ni mvwizi. Yamaandiko Yelile yolonga,

“Chila uhalonga mbuli zako chila munhu kowona kolonga
viilondeka
na muna inhaguso weye kohuma.”

5 Mbali one ubananzi wetu wolagusa Mulungu kotenda vi-
ilondeka, lelo chilonge choni? Vino Mulungu kotenda vihile
yahachitagusa? Hano nolonga chiunhu

6 Si ivo bule! One iwile ivo Mulungu yahadahile vilihi
kuitagusa isi yose?
7 Munhu imwe kodaha kulonga, “Fana uvwizi wangu
wokongeza ukweli kwa Mulungu na wokongeza utunhizo
wake, lelo habali notagusigwa fana muhasanyi?”
8 Habali sekechilonge, “Leka chitende yehile muladi chi-
hokele yanogile?” Wanhu wamwenga waniliga, walonga
kuwa niye nofundiza ivo. Wezatagusigwa fana viwolondeka.

Habule yelile kwa Mulungu

9 Lelo chilonge choni? Cheye Wayahudi chela kufosa
wanhu wamwenga? Si ivo hata chidogo. Baho mwanduso
niwalongelani kuwa Wayahudi na wanhu wamwenga wose
wana uhasanyi.
10 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
“Habule hata munhu imwe yanogile haulongozi wa Mu-
lungu,
11 habule hata munhu imwe yeli na ubala
habule hata munhu imwe yomtambikila Mulungu.
12 Wose wamuleka Mulungu,
wose wabananga,
habule munhu yotenda mbuli zinogile, habule hata imwe.
13 Mimelo yawo iwa fana maleme yagubuke
milimi yawo yolonga uvwizi.
Muna imilomo yawo molawa mbuli zili na sungu fana da
zoka.
14 Milomo yawo imema uduwilo na usungu mkulu.
15 Migulu yawo ina ludabwa lwa kulumiza na kukoma.
16 Hohose howohita wogala ndilo na woleka manhesa.
17 Hawamanyile bule kukala kwa tindiwalo.
18 Ludumbo lwa Mulungu wabule mmeso yawo.”
19 Lelo chovimanya fana Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa viyolonga, yolonga na wanhu waja weli
muna Yamalagilizo ya Musa muladi chila munhu yaleke
kuigombela, na wanhu wose watagusigwe na Mulungu.
20 Ivo habule munhu yoyose yondayapetigwe kanoga hau-
longozi wa Mulungu kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa, mbali Malagilizo ya Mu-
lungu yochitenda chiyepule kutenda uhasanyi.

Chila munhu katenda uhasanyi

21 Mbali sambi, Mulungu kaitenda nzila yake ya kuwatenda
wanhu wanoge haulongozi wake imanyike. Nzila ino hai-
huwila Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. Hata
vitabu va Malagilizo vovandikigwe na Musa na va walotezi
wa Mulungu volagusa chinhu icho.

22 Mulungu kawatenda wanhu kuwa wanoga haulongozi
hake kwa kumuhuwila Yesu Chilisito. Mulungu katenda
vino kwa wanhu wose womuhuwila Yesu Chilisito, habule
ubagulo wowose kwa Wayahudi na wanhu wamwenga,
23 kwaviya wanhu wose watenda uhasanyi na kuhungukiligwa na utunhizo wa Mulungu.
24 Mbali kwa chitumetume cha unovu wa Mulungu, wanhu
wose wotogoligwa wanoga haulongozi ha Mulungu kaidi
kwa nzila ya Yesu Chilisito yowakombola.
25 Mulungu kamulava Yesu kwa damu yake muladi yawe
nzila ya kuwasegezela wanhu uhasanyi wawo kwa kwika
uhuwilo kumwake yeye. Katenda ivo yadahe kulagusa yeye
mnyendanyenda. Baho haumwaka Mulungu kakala yofunya
umoyo, bila kugesa uhasanyi wa wanhu.
26 Mulungu katenda ivo muladi yadahe kulagusa unovu
wake kwa wanhu, muladi yamtende kanoga munhu yoyose
yomuhuwila Yesu.
27 Lelo chodaha kuigodela choni? Habule! Kwa chinhu
chaki? Vino kwa kutenda viyolonda Malagilizo ya Mulungu?
Si ivo bule! Mbali kwaviya chohuwila.
28 Kwaviya munhu kotogoligwa kanoga haulongozi wa Mulungu kwa uhuwilo, na si kwa kutenda viyolonda Malagilizo
ya Mulungu.
29 Vino Mulungu ni Mulungu wa Wayahudi muhala? Vino
si Mulungu wa wanhu weli siyo Wayahudi? Ona yeye ni
Mulungu wa wanhu weli siyo Wayahudi iviya.
30 Mulungu ni imwe, nayo kezawatendeza Wayahudi
wanoge haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya uhuwilo, na
kezawatenda wanhu weli siyo Wayahudi iviya wanoge haulongozi hake kwa nzila ya uhuwilo.
31 Vino ino yofambula kuwa kwa uhuwilo uno chobena
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa? Si ivo bule!
Mbali choyamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa.

4

Simwe da Bulahimu

1 Lelo chilongeze mbuli za wasaho yetu Bulahimu, kalawiligwa na choni?
2 Kwaviya fana Bulahimu katogoligwa kanoga haulongozi
ha Mulungu kwa yaja yoyatendile, yahawile na chinhu cha
kuigodela, mbali si haulongozi ha Mulungu.
3 Maandiko Yelile yolonga, “Bulahimu kamuhuwila Mulungu, na kwa ichimu cha kumuhuwila Mulungu kamtogola
kanoga haulongozi wake.”

4 Munhu yosang'hana usang'hano, halihigwa fana gweko
mbali kolihigwa fana yombe.
5 Mbali wanhu waja hawahuwila sang'hano zawo
zinogile, mbali womuhuwila Mulungu yoyowatogola
wanyondenyonde kuwa wanoga haulongozi wake, kwa
kuhuwila uko Mulungu kowatogola wanoga haulongozi
hake.
6 Daudi kalonga chinhu chino chino, viyalongile kumweda
kwa munhu ija katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu
bila kulola chiyasang'hane.
7 "Wamweda waja wowalekeleligwe uhasanyi wawo,
na uhasanyi wawo usegezigwa!
8 Kamweda munhu ija uhasanyi wake haupetigwa bule na
Mndewa!"
9 Vino kumweda kuno kuyolonga Daudi kowalonga waja
wengile ulungwana muhala hebu na waja hawanakwingila
ulungwana bule? Si ivo bule! Iviya na wanhu
hawanakwingizigwa ulungwana. Kwaviya chiwona muna
Yamaandiko Yelile, "Bulahimu kamuhuwila Mulungu, na
kwa ichimu cha uhuwilo wake, Mulungu kamtogola kanoga
haulongozi hake."
10 Lelo katogoligwa zuwaki? Viyakalile yang'hali
hanakwingila ulungwana hebu viyakomeleze kwingila
ulungwana? Katogoligwa viyakalile yang'hali hanakwingila
ulungwana na si viyakomeleze kwingila ulungwana bule!
11 Hamwande Bulahimu kengizigwa ulungwana, na
kwingizigwa ulungwana uko kukala chilaguso cha
kulagusa Mulungu kamtogola kanoga haulongozi hake
kwa ichimu cha uhuwilo wake viyakalile yang'hali
hanakwingila ulungwana. Ivo Bulahimu kawa tata
wa wanhu womuhuwila Mulungu hata one hawengile
ulungwana muladi Mulungu yawatogole wanoga haulongozi
hake.
12 Iviya Bulahimu ni tata wa waja wose wengizigwe ulung-
wana, na si kwingila ulungwana muhala, mbali na waja
wosondelela uhuwilo wa tati yetu Bulahimu uyakalile nawo
haja viyakalile yang'hali hanakwingila ulungwana bule.

Mulungu koilagana na Bulahimu

13 Mulungu kamulaganila Bulahimu na welesi wake kuwa
isi yose izakuwa yawo. Wezaihokela isi iyo si kwaviya
Bulahimu katenda viyolonda Malagilizo, mbali kwaviya ka-
muhuwila Mulungu, Mulungu kamtogola kanoga kumwake.
14 Kwaviya one yaja yoyekile chilagano Mulungu
wokwing'higwa wanhu wotenda viyolonda Malagilizo, lelo
uhuwilo wokuwa si chinhu na iviya chilagano si chinhu.

15 Malagilizo yogala ludoko lwa Mulungu, mbali one hab-
ule Malagilizo sigambekuwe na ubananzi.
16 Kwa ivo, chilagano chohuwila uhuwilo, muladi chi-
lagano chiya chiwoneke kuwa chitumetume cha Mulungu
kwa nyelesi zose za Bulahimu, si kwa waja muhala wowo-
tenda chiyolonda Malagilizo, mbali iviya kwa waja wokala
kwa uhuwilo fana viyakalile Bulahimu tati yetu wose.
17 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Nikutenda uwe
tata wa makabila mengi.” Chilagano icho ni kweli kuulon-
gozi wa Mulungu yoyahuiwiligwe na Bulahimu. Mulungu
yowazilibula wanhu wose na kuwagolela ugima, na kwa
lagilizo jake vinhu havikalile uko vokuwa uko.
18 Hata vikukalile kwabule chinhu cha kumtenda Bu-
lahimu kuhuwila, Bulahimu kamuhuwila Mulungu na ku-
lolela chilagano, ivo kawa tata wa makabila mengi fana Ya-
maandiko Yelile viyolonga, “Welesi wako wizakuwa mwingi
fana nhondo!”
19 Bulahimu kakala mulala wa habehi wa miyaka gana,
mbali uhuwilo wake haihunguke bule, one ihawa kavimanya
hadaha kupata mwana, na mke wake Sala hadahile kulela
bule.
20 Bulahimu halekile bule kutogola chilagano cha Mu-
lungu, mbali kapata kwa uhuwilo wake, ivo kamtunhiza
Mulungu.
21 Kweli kavimanya Mulungu kodaha kutenda yaja yose
yoyamulaganile.
22 Lekamana Bulahimu kufosela uhuwilo, “Mulungu kam-
togola kanoga haulongozi hake”.
23 Mbuli ino “katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu,”
handikiligwe yeye muhala.
24 Mbali iviya yandikigwa kwa ichimu chetu wochito-
goligwe chinoga haulongozi ha Mulungu, wochimuhuwila
yeye yoyamzilibule Mndewa wetu Yesu.
25 Yeye kalavigwa muladi yakomigwe kwa ichimu cha
uhasanyi wetu, maabaho kazilibuka muladi yadahe kuchi-
tenda chinoge haulongozi ha Mulungu.

5

Tindiwalo na deng'ho

1 Lelo kwa uhuwilo chitogoligwa chinoga haulongozi ha
Mulungu, lelo china tindiwalo na Mulungu kufosela Mndewa
wetu Yesu Chilisito.
2 Kwa uhuwilo wetu, Yesu kachigala muna unovu wa
Mulungu, na chodeng'helela kwa kulolela utunhizo wa Mu-
lungu.

3 Mbali hachideng'helela yayo muhala, mbali iviya
chodeng'helela kugaya kwetu, kwaviya chovimanya kugaya
kogala ufunyaumoyo,
4 ufunyaumoyo uwo wogala kutogoligwa na Mulungu, na
kutogoligwa na Mulungu kogala lolelo.
5 Lolelo hadichibena moyo bule, kwaviya Mulungu keka
ulondo wake muna imyoyo yetu kufosela Muhe Yelile iyach-
ing'hile cheye.
6 Kwaviya vichikalile wanyonde, lusita vilufikile, Chilisito
kadanganika kwa ichimu cha wahasanyi.
7 Vidala munhu yoyose kudanganika kwa ichimu cha
munhu yanogile haulongozi ha Mulungu, mbali yodaha
kulawilila munhu kudanganika kwa ichimu cha munhu
yanogile haulongozi ha wanhu.
8 Mbali Mulungu kachilagusila ulondo wake, vichikalile na
uhasanyi, Chilisito kadanganika kwa ichimu chetu!
9 Kwaviya kwa damu yake chipetigwa chinoga haulongozi
wa Mulungu, ivo chikomboligwa muna uludoko lwa Mu-
lungu.
10 Chikala wehi wa Mulungu, mbali Mulungu kachitenda
wambwiya zake kaidi kufosela ifa ya Mwanage. Kwaviya
sambi cha mambwiya wa Mulungu, ivo chikomboligwa ku-
fosela ugima wa Chilisito.
11 Si yayo muhala bule, mbali iviya chodeng'helela kwa
yaja yoyatendile Mulungu kufosela Mndewa wetu Yesu
Chilisito, yoyachitendile chiwe wambwiya kaidi na Mulungu.

Adamu na Chilisito

12 Uhasanyi wingila muna isi kufosela munhu imwe na
ifa ingila kufosela uhasanyi, ivo ifa iwezila wanhu wose,
kwaviya wose watenda uhasanyi.
13 Yang'hali Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa
hayanakwikigwa, uhasanyi ukala muna isi yose. Mbali
uhasanyi haupetigwe fana uhasanyi haja helibule Malag-
ilizo.
14 Mbali ifa itawala kulawa chipindi cha Adamu mbaka
chipindi cha Musa, ifa itawala hata kwa waja wanhu hawa-
tendile uhasanyi fana uyatendile Adamu.

Adamu kakala sisila da Chilisito yoyokwiza hamwande.

15 Uhasanyi wa Adamu haudaha kulinganyizigwa na
unovu wa Mulungu. Kwaviya hata fana wanhu wengi
wadanganika kwa uhasanyi wa munhu imwe, Mulungu
kezakongeza ubazi wake na chitumetume chochenela kwa
wanhu wengi, kulawa kwa munhu imwe, niiyo Yesu Chilisito.
16 Kuna mbasakanyo ya chitumetume cha Mulungu na
uhasanyi wa munhu imwe. Kwaviya uhasanyi wa munhu

imwe, Mulungu kalava nhaguso, mbali wanhu wengi viwatendile uhasanyi, Mulungu kagala chitumetume cha kuwatogola wanoga haulongozi hake.

17 Kwa uhasanyi wa munhu imwe, ifa itawala kufosela munhu iyo imwe. Mbali chiyatendile munhu iyo imwe ni chikulu, niiyo Yesu Chilisito! Wanhu wose wowohokela unovu na chitumetume cha kutogoligwa wanoga haulongozi wa Mulungu, wezatawala muna ugima kufosela Yesu Chilisito.

18 Lelo fana uhasanyi wa munhu imwe wogala nhaguso kwa wanhu wose, iviya chinhu chimwe chinogile haulongozi ha Mulungu chowakombola wanhu wose na chogala ugima.

19 Fana kwa kulema kutegeleza kwa munhu imwe wanhu wengi wengila muna uhasanyi. Iviya kutegeleza kwa munhu imwe wanhu wengi wezapetigwa wanoga haulongozi wa Mulungu.

20 Malagilizo yalawilila, ivo wihi wongezeka, mbali uhasanyi viwongezeke, unovu wa Mulungu wongezeka ng'hani.

21 Fana viya uhasanyi viutawale muna ifa, iviya ubazi wa Mulungu wizatawala kufosela unovu wa Mulungu na kuchigala muna ugima wa siku zose kufosela Yesu Chilisito Mndewa wetu.

6

Chidanganika muna uhasanyi, chawagima mwa Chilisito

1 Lelo chilonge choni? Vino chigendelele kukala muna uhasanyi muladi unovu wa Mulungu wongezeke?

2 Si ivo bule! Vino cheye chileka uhasanyi na chogendelelaze kukala kaidi muna uhasanyi?

3 Vino hamuvimanyile kuwa vichibatizigwe chiilumba na Yesu Chilisito? Cheye chiilumba muna ifa yake kwa kubatizigwa.

4 Maabaho ubatizo wetu ni fana chiwandigwa hamwe chilisito na chiilumba muna ifa yake, muladi fana viya Chilisito viyazilibuligwe kwa ludabwa lwa utunhizo wa Tata, iviya na cheye chidahe kukala muna ugima wa sambi.

5 Kwaviya vichanduse imwe nayo muna ifa yake, iviya chizailumba nayo muna ukuzilibuka kwake.

6 Kwaviya chovimanya unhu wetu wa umwaka uwambigwa muna umsalaba hamwe na Chilisito, muladi ludabwa lwa uhasanyi luli muna ulukuli lwetu lubanangigwe, muladi sekechiwe watumwa wa uhasanyi kaidi.

7 Kwaviya munhu yahadanganika hamwe na Yesu kokomboligwa kulawa muna uhasanyi.

8 Lelo one chidanganika hamwe na Chilisito, chohuwila
chizakala hamwe nayo.
9 Kwaviya chovimanya Chilisito kazilibuka kamala, nayo
hezadanganika kaidi bule na ifa haizamtawala bule.
10 Ivo kwaviya kadanganika mwanza umwe muhala,
uhasanyi wabule ludabwa kaidi kumwake, na ugima uyokala
sambi, kokala hamwe na Mulungu
11 Iviya na mweye mwiigese wenyewo fana mudanganika
muna uhasanyi, mbali mwawagima muna ukuilumba na
Mulungu kufosela Chilisito Yesu.
12 Ivo uhasanyi sekeutawale kaidi ng'huli zenu zozidan-
ganika, muladi muleke kusondelela vilulonda lukuli.
13 Iviya sekemulave viungo va ng'huli zenu vitende
uhasanyi, mbali mwiilave wenyewo kwa Mulungu, fana
wanhu wazilibuke, vilaveni viungo va ng'huli zenu kwa
Mulungu kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu.
14 Uhasanyi hawizawatawala kaidi, kwaviya mweye
hamulangulizigwa na malagilizo ya Mulungu, mbali
molangulizigwa na unovu wa Mulungu.

Utumwa wa kutenda yanogile

15 Lelo chilonge choni? Vino chitende uhasanyi kwaviya
hachilangulizigwa na malagilizo ya Mulungu, mbali cholan-
gulizigwa na unovu wa Mulungu? Si ivo bule!
16 Mweye movimanya kweli one muhailava mweye
wenyewo kuwa watumwa kwa kumtegeleza munhu
imwenga, mweye mokuwa watumwa wa munhu
iyo imumtegeleza. Muhawa watumwa wa uhasanyi
mwizahelela muna ifa, hebu muhawa watumwa wa
kutegeleza mwizawoneka munoga haulongozi wa Mulungu.
17 Mbali nomwing'ha hewela Mulungu! Kwaviya umwaka
mukala watumwa wa uhasanyi, mbali sambi mutegeleza
kwa moyo wenu wose yaja malagilizo na mafundizo
yomuhokele.
18 Mweye mukomboligwa muna uhasanyi na muwa wa-
tumwa wa yaja yoyolonda Mulungu muyatende.
19 Hano nolonga ulonzi wa chiunhu kwa chimu cha un-
yondenyonde wenu. Fana viya lusita vimuilavile mweye
wenyewo kusang'hanila unyinya na wihi, na lelo vino sambi
muilave wenyewo kusang'hanila yanogile haulongozi wa
Mulungu kwa ichimu cha kwela.
20 Kwaviya vimukalile watumwa wa uhasanyi, mukala
hamulangulizigwa na yaja yoyolonda Mulungu.
21 Vino mumweda choni siku ziya kwa kutenda yaja sambi
yowoneka ya chinyala kumwenu? Uhelelo wa yaja yomu-
tendile ni ifa!

22 Mbali sambi mukomboligwa kulawa muna uhasanyi, na
muwa watumigwa wa Mulungu. Na chomumweda sambi ni
kusafyigwa, uko kogala ugima wa siku zose.
23 Yombe da uhasanyi ni ifa, mbali chitumetume cha Mu-
lungu ni ugima wa siku zose muna ukuilumba na Chilisito
Yesu, Mndewa wetu.

7

Ndagilizi ya sola

1 Ndugu zangu, moyamanya vinogile yondanilonge,
kwaviya nolonga na wanhu wokwamha ndagilizi. Ndagilizi
yomtawala munhu yahawa ngima.
2 Chilonge, mwanamke yahasoligwa kofungigwa na malag-
ilizo haja mulume wake yahawa ngima, mbali mulume wake
yahadanganika, mwanamke iyo hafungigwa na malagilizo
bule.
3 Ivo mwanamke iyo yahasoligwa na mulume imwenga
kuno mulumake yang'hali mgima, mwanamke iyo
kezatangigwa mzinzi. Mbali mulumake yahadanganika,
hafungigwa kaidi na malagilizo, si ngoni bule hata
yahasoligwa na mulume imwenga.
4 Iviya na mweye ndugu zangu, hamulangulizigwa na
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa bule kwaviya
kufosela lukuli lwa Chilisito, muladi muwe wanhu wa
munhu imwe, ija yoyazilibuke muladi chimtendile yanogile
Mulungu.
5 Vichikalile ching'hali chokala kwa kulangulizigwa na
lukuli, uhasanyi na malagilizo ya Mulungu, zisang'hana
muna zing'huli zetu na yose yochitendile yahelela muna ifa.
6 Mbali sambi chiilegeha kulawa muna ichifungo cha
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kwaviya chi-
danganika kwa ichimu cha mbuli yoichitendile watumwa.
Sambi chosang'hanila kwa kusondelela ugima wa sambi wa
Muhe Yelile, na si kwa kusondelela hali ija ya umwaka ya
malagilizo yoyandikigwe.

Malagilizo na uhasanyi

7 Lelo chilonge choni? Vino Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa ni uhasanyi? Si ivo bule! Mbali kufosela
Malagilizo yayo nivimanya uhasanyi chinhu chaki. One
Malagilizo hayalongile bule, “Sekeumelele mate chinhu cha
miyago.” Sigambenivimanye kumelela mate chinhu chaki.
8 Kwa lagilizo ijo, uhasanyi ulamsa chila kumelela mate
kwihile kwili mgati mmwangu. One habule malagilizo,
uhasanyi ufa.

9 Umwaka nikala ngima bila malagilizo, mbali malagilizo
viyezile, uhasanyi wandusa kutenda usang'hano na niye
nikala fana nidanganika.
10 Lungilo da lagilizo ijo dikala kugala ugima, mbali
kumwangu digala ifa.
11 Kwaviya uhasanyi upata nzila na malagilizo yayo, uni-
vwizila na kunikoma.
12 Ivo, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kela
na lagilizo jela, dinoga haulongozi ha Mulungu.
13 Vino chiya chinogile chigaluka ifa kumwangu? Si ivo
bule! Itendeka ivo muladi uhasanyi utangigwe uhasanyi,
unigalila ifa kufosela chiya chinogile. Ivo uhasanyi kufosela
malagilizo, wolagusa wihi ng'hani.

Ndwagi mmwetu

14 Chovimanya malagilizo ni ya chimuhe, mbali niye ni wa
chilukuli, wonichuuzigwe fana viya mtumwa wa uhasanyi.
15 Sichimanya bule chiya chinisang'hana, kwaviya chiya
chinilonda sichisang'hana bule, mbali chiya chinichihila ni-
icho chonichisang'hana.
16 Na one nihatenda yaja siyalonda kuyatenda, iyo yola-
gusa notogola kuwa Malagilizo yanoga.
17 Mbali si niye mwenyewo bule yonitenda yano, mbali
nogesa ni uhasanyi woukala mgati yangu.
18 Novimanya habule dinogile jojose mgati yangu, kwa
unhu wangu wa uhasanyi. Kwaviya nolonda kutenda
dinogile, mbali sidaha bule.
19 Silonda bule kutenda yanogile yonilonda kutenda, mbali
notenda yehile yaja siyalonda kuyatenda.
20 One notenda yaja siyalonda kuyatenda, si niye yoni-
tenda, mbali uhasanyi woukala mgati yangu uwo utenda
yayo.
21 Nitola mbuli ino muna yamalagilizo, nahatenda yanogie,
yehile nayo yabaho.
22 Mbali muna umoyo wangu nodeng'helela malagilizo ya
Mulungu.
23 Mbali nowona malagilizo mbasakanyo yamwenga
yosang'hana muna ulukuli lwangu. Mbuli yogomba na
mbuli ya nzewele zangu, yonitenda niwe mtumwa wa mbuli
ya uhasanyi wousang'hana muna ulukuli lwangu.
24 Miyenu niye! Yelihi yondayanikombole muna ulukuli
luno lolunigala muna ifa?
25 Hewela Mulungu, yoyotenda ivo kwa kufosela Mndewa
wetu Yesu Chilisito.

Ivo niye mwenyewo muna zinzewele zangu na mtumwa wa malagilizo ya Mulungu, mbali kwa lukuli niye na mtumwa wa mbuli ya uhasanyi.

8

Ugima kufosela Muhe

1 Ivo habule kutagusigwa kwa wanhu waja woilumba na Chilisito Yesu.
2 Kwaviya kufosela Yesu Chilisito, malagilizo ya Muhe wa ugima yonikombola kulawa muna imbuli ya uhasanyi na ifa.
3 Yaja hayadahile kutendeka na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, kwaviya lukuli luli na uhasanyi lukala lwabule ludabwa, Mulungu katenda ivo kwa kumgala mwanage nyachende yeli na lukuli ulingile fana ng'huli zetu zili na uhasanyi, ivo katagusa uhasanyi uli muna ulukuli ulo.
4 Mulungu katenda ivo muladi yaja yoninogela muna yamalagilizo yatimiye mgati yetu, cheye wochikala kwa Muhe Yelile, na si kwa lukuli uli na uhasanyi.
5 Waja wokala kwa kusondelela lukuli, nzewele zawo zogesa yaja yolulonda lukuli. Mbali waja wokala kwa kusondelela viyolonda Muhe Yelile, nzewele zawo zogesa yaja yoyolonda Muhe.
6 Kwaviya magesa ya chiunhu yogala ifa, mbali magesa ya Muhe yogala ugima na tindiwalo.
7 Wanhu wokuwa wehi wa Mulungu kwa kulangulizigwa na magesa yawo ya chiunhu, kwaviya hawategeleza Malagilizo ya Mulungu bule, na kweli hawadaha kuyategeleza.
8 Wanhu wolangulizigwa na lukuli hawadaha bule kumnogeza Mulungu.
9 Mbali mweye Muhe wa Mulungu yahakala mgati yenu, hamwizalangulizigwa na lukuli, mbali molangulizigwa na Muhe. Munhu yoyose yelibule Muhe wa Chilisito, iyo si wa Chilisito bule.
10 Mbali one Chilisito kamgati yenu, Muhe ni ugima wenu, kwaviya mweye Mulungu kamtogolani munoga haulongozi hake hata fana lukuli lwenu lwizadanganika kwa uhasanyi.
11 One Muhe wa Mulungu yoyanzilibule Yesu kuwadanganike kokala mgati yenu, iyo yoyanzilibule Chilisito kuwadanganike iviya kezaizilibula ng'huli zenu ziwolile, kezatenda ivo kufosela Muhe wake, yokala mgati yenu.
12 Ivo ndugu zangu, china sang'hano, hachilondeka kukala fana ng'huli zetu vozilonda.
13 Kwaviya one mwahakala fana vizilonda ng'huli zenu, kweli mwizadanganika. Mbali fana kwa kufosela Muhe

moyakoma yaja yehile yotendigwa na lukuli, mwizakuwa wagima.
14 Kwaviya waja wose wolangulizigwa na Muhe wa Mulungu ni wawo wana wa Mulungu,
15 kwaviya hamuhokele Muhe yowatenda muwe watumwa wa kudumba kaidi, mbali muhokela Muhe yowatenda muwe wana wa Mulungu. Ivo chimulilila Mulungu, “Aba” fambulo jake Tata
16 Muhe wa Mulungu mwenyewo kotogola hamwe na mihe yetu cheye cha wana wa Mulungu.
17 Kwaviya cheye cha wana wa Mulungu, chizahazi balaka zoyowekila wanhu wake, na iviya chizahazi hamwe na Chilisito chiya chiyamwikile, lelo one chihagaya hamwe na Chilisito, iviya chizakala nayo muna ukulu wake.

Utunhizo ukwiza

18 Kwaviya chovimanya magayo yochigaya sambi si chinhu na hayalinganyizwa na utunhizo wondaulawilile kumwetu.
19 Viumbe vose vogozela ng'hani kugubuligwa kwa wana wa Mulungu.
20 Kwaviya viumbe vose vikigwa hasi ya utawala wa mbuli za chakachaka, kutawala viwoneke si chinhu bule, si fana vivilondile mbali fana viyalondile Mulungu. Mbali kukala na lolelo,
21 kwaviya viumbe venyewo wezakomboligwa muna utumwa wa kuwola na vingile muna utunhizo wa wana wa Mulungu.
22 Kwaviya chovimanya mbaka vino sambi, viumbe vose vogutililа kwa usungu, fana usungu wa kuibasula mwana.
23 Mbali si viumbe muhala, mbali hata cheye chili na Muhe, yakalile chanduso cha chitumetume cha Mulungu, chogutililа mgati yetu kuno chogozela kutendigwa wana wa Mulungu na kukomboligwa ng'huli zetu.
24 Kwa huwilo ijo chikomboligwa, mbali one chinhu chiloleligwa chihawoneka, baho habule huwilo kaidi. Vino yelihi yololela chinhu chiyelinacho?
25 Mbali one chololela chinhu chiya ching'hali hachinachiwona, chochigoza kwa kufunyaumoyo.
26 Iviya Muhe kochitaza muna unyondenyonde wetu, hachidaha kutambika fana voilondeka, mbali Muhe mwenyewo kochitambikila cheye kwa kugutililа hakudaha kusimulilwa.
27 Nayo Mulungu yowona myoyo yetu, kovimanya chiyogesa Muhe, kwaviya Muhe kowatambikila wanhu welile fana Mulungu viyolonda.

28 Cheye chovimanya muna ivinhu vose Mulungu ko-
tenda yanogile na wanhu waja wowomnogela, waja woy-
awatangile fana viyalondile.
29 Waja Mulungu woyawamanyile kulawa umwaka na
kalamula kulawa umwaka walingile fana mwanage, muladi
mwana iyo yawe chaudele muna iwandugu wengi.
30 Na waja Mulungu woyawasagule kulawa umwaka,
kawatanga viya viya, nawo kawatanga, na kuwapeta wanoga
haulongozi wa Mulungu, nawo kawapeta wanoga, kawatun-
hiza viya viya.

Ulondo wa Mulungu mgati ya Yesu Chilisito

31 Maabaho chilonge choni muna zimbuli izo zose? One
Mulungu kaubanzi wetu, yelihi yondayadahe kuchiliga?
32 Mulungu hamuwonele ubazi hata mwanage mwenyewo,
mbali kamulava kwa ichimu chetu cheye! Kaching'ha mwan-
age, vino hezaching'ha vinhu vimwenga hamwe nayo?
33 Vino yelihi yondayawalongeleze wanhu wowasaguligwe
na Mulungu? Mulungu mwenyewo niiyo yowatogola
wanoga.
34 Vino yelihi yondayawataguse mweye? Habule!
Kwaviya Yesu Chilisito kadanganika, maabaho kazilibuligwa
kuwadanganike! Na kokala ubanzi wa kulume wa Mulungu,
nayo niiyo yochitambikila cheye.
35 Yelihi yondayadahe kuchibagula kulawa muna ulondo
wa Chilisito? Yodahika uzidilwa hebu kugaya hebu man-
hesa hebu nzala hebu ungayengaye wa kupuwa viwalo hebu
ng'hondo hebu ifa?
36 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,

“Kwa ichimu chako weye chamuna uzidilwa wa ifa lusita
lose.
Chiwa fana viya ng'hondolo wowogaligwa kuchiigwa.”

37 Mbali kwa vinhu vino vose chipata kuhuma kwa kufosela
yeye yoyachilondile cheye!
38 Kwaviya nivimanya habule chinhu chochidaha kuchibag-
ula kulawa muna ulondo wake, si ifa, wala ugima, si wasenga
wa kuulanga, wala watawala wa kuulanga, wala ludabwa, si
vinhu va sambi wala vikwiza,
39 si yeli uchanyha wala hasi, wala chinhu chochose chi-
umbigwe, habule chochidaha kuchibagula na ulondo wa
Mulungu uli mgati ya Yesu Chilisto Mndewa wetu.

9

Mulungu na wanhu wake

1 Nolonga kweli, niye ni munhu wa Chilisito, silonga uvwizi
bule. Moyo wangu, kuno wolangulizigwa na Muhe Yelile
wolagusa kuwa niye silonga uvwizi.
2 Nolonda kulonga nina luholozi lukulu na usungu hau-
mala muna umoyo wangu.
3 Kwa ichimu cha wanhu wangu, lukuli lwangu mwenyewo
na damu yangu! Kwa ichimu chawo nihapulile niduwiligwe
na Mulungu na kubaguligwa na Chilisito
4 Wawo ni wanhu wa Isilaeli Mulungu woyawatendile
wawe wanage na kuweng'ha utunhizo wake na malagano
woyailagane nawo na woyaweng'hile Malagilizo yake na
nzila ya kumtambikila yeye na vilagano vake.
5 Wawo ni wazukulu wa Waebulaniya, nayo Chilisito kwa
unhu wake, kalawa muna dikabila jawo. Mulungu yotawala
vinhu vose yeng'higwe nhogolwa siku zose. Ivo.
6 Silonga chilagano cha Mulungu chipotwa, kwaviya si
wanhu wose wa Isilaeli niiwawo wanhu wa Mulungu.
7 Na si welesi wose wa Bulahimu ni wana wa Mulungu.
Mbali Mulungu kamulongela Bulahimu, “Welesi wako wiza-
lawa kwa Isaka.”
8 Ivo ilinga na kulonga, si waja welekwe kwa lukuli niiyo
wana wa Mulungu, mbali waja wowelekigwe kwa chilagano
cha Mulungu niiyo wopetigwa wana wa Bulahimu.
9 Kwaviya chilagano cha Mulungu niicho chino, “Muna
ulusita lunogile nizabwela na Sala kezakweleka mwana wa
chilume.”
10 Si ivo muhala bule, mbali Lebeka nayo kakala na wana
waidi wa chilume kwa tata imwe, niiyo wasaho yetu Isaka.
11 Hata wana wawo waidi viwakalile hawanakwelekigwa,
viwakalile wang'hali hawanatenda yanogile na yehile. Mu-
lungu kamsagula imwe viweli fana vidili lungilo jake.
12 Mulungu kamulongela Lebeka, “Mbwanga imkulu
kezamsang'hanila mbwanga imdodo.”
13 Fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, “Nimu-
londa Yakobo mbali Esawu nimwihila.”
14 Lelo chilonge choni? Vino Mulungu kana ubagulo? Aka,
siivo bule!
15 Kwaviya Mulungu kamulongela Musa,
“Nizamuwonela ubazi munhu ija yonimulonda kumuwonela
ubazi,
nizamtendela yanogile munhu ija yonimulonda kumtendela
yanogile.”
16 Ivo chila chinhu chohuwila ubazi wa Mulungu, na si
chiya chiyolonda munhu hebu chiyosang'hana, mbali kwa
ubazi wa Mulungu muhala.

17 Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga vino kwa mfalume
wa Misili, “Nikutenda uwe mfalume kwa sang'hano ino, mu-
ladi nilaguse ludabwa lwangu muladi zina jangu dimanyike
muna isi yose.”
18 Ivo, Mulungu komuwonela ubazi munhu yoyose yomu-
londa kumuwonela ubazi na kamtenda kuwa moyo mdala
munhu yoyose yoyomulonda.

Ubazi wa Mulungu na Ludoko

19 Imwe wenu kodaha kunilongela, “one ihawa ivo, habali
Mulungu kowatagusa wanhu? Kwaviya habule munhu yo-
daha kulema chiyolonda Mulungu?”
20 Mbali weye kwa yelihi, munhu, yuumwidika ivo Mu-
lungu? Nongo haidaha kumuuza ija yaiumbile, “Habali ku-
niumba fana vino?”
21 Munhu youmba nongo kodaha kusang'hanila ulongo
viyolonda na kuumba nongo mbili kwa ulongo uja uja, imwe
kwa sang'hano zinogile na imwenga kwa sang'hano za chila
siku.
22 Vino ivo voili kwa Mulungu. Kalonda kulagusa lu-
doko lwake na ludabwa lwake. Mbali kawafunyila umoyo
wanhu waja walondeke kuwatagusa kwa ludoko lwake,
wawo wolondeka kunangigwa.
23 Nayo mwenyewo kalonda kulagusa utunhizo wake
mkulu, uyaching'hile cheye woyachilondile chihokela ubazi
wake, cheye woyachisasale kulawa mwanduso chihokele
ukulu wake.
24 Kwaviya cheye niiyo wanhu woyachitangile, si kulawa
mwa Wayahudi muhala, mbali iviya kulawa wanhu weli siyo
Wayahudi.
25 Fana Mndewa viyalongile muna ichitabu cha Hoseya,
“Waja weli ‘si wanhu wangu,’
nizawatanga ‘wanhu wangu,’
Nizalagusa ulondo wangu kwa zisi ziya ning'hali
sinazilonda.”
26 Maabaho,
“Hanhu haja howalongiligwe,
‘mweye si wangu,’
baho wezatangigwa wana wa Mulungu yeli ngima.”
27 Iviya Isaya mulotezi wa Mulungu kowalilila Waisilaeli haja
hayalongile,
“Hata one Waisilaeli wengi fana msanga wa mhwani,
mbali wondawakomboligwe wadodo.
28 Kwaviya Mndewa hezakalama bule kuitagusa isi yose.”
29 Fana Isaya viyalongile kulonga, “One Mndewa mwene
ludabwa lose sigambeyaulekelele welesi wa Isilaeli, chihaw-
ile fana Sodoma, chihalingile fana Gomola.”

Paulo kowatambikila Waisilaeli

30 Vino chilonge choni? Wanhu weli siyo Wayahudi hawatendile chinhu muladi wapetigwe wanoga haulongozi wa Mulungu, watendigwa wanoga haulongozi wa Mulungu kufosela uhuwilo wawo,
31 mbali wanhu wa Mulungu, wowakalile wozahila malagilizo ya kuwapeta wanoga haulongozi wa Mulungu, hawayapatile bule malagilizo ya kupetigwa wanoga haulongozi wa Mulungu.
32 Habali hawayapatile? Kwaviya wahuwila yaja yowatendile, hawahuwile uhuwilo bule. Ivo waikwala "Muna idibwe da kuikwalila"
33 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,

"Lola nika dibwe uko Sayuni
ijo dizawatenda wanhu waikwale,
nika luwe
louwatenda wanhu wagwe.
Mbali munhu yoyose yomuhuwila yeye hezagumigwa chinyala bule."

10

1 Ndugu zangu, moyo wangu wolonda ng'hani na nomtambikila Mulungu Waisilaeli wayangu wakomboligwe.
2 Nowalongelani kweli, wawo wailava kumsang'hanila Mulungu. Mbali si kwa kumanya vinogile bule.
3 Kwaviya hawammanyile Mulungu viyotenda wanhu wanoge haulongozi hake, nawo wandusa nzila yawo wenyewo, hawaisondelela nzila ya Mulungu ya kuwatenda wanhu wanoge haulongozi hake.
4 Kwaviya kwa kufosela Yesu Chilisito, Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yapata kufikila uhelelo wake, kwa ichimu cha chila munhu yohuwila yatogoligwe kanoga haulongozi wa Mulungu.

Ukombola kwa wanhu wose

5 Muna imbuli ya kutogoligwa na Mulungu kufosela kutegeleza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kandika vino, "Munhu yoyose yotegeleza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kezakuwa ngima kwa Malagilizo yayo."
6 Mbali katogoligwa kanoga haulongozi wa Mulungu kufosela uhuwilo yolongigwa vino, "Sekeulonge muna umoyo wako, yelihi yondayakwele mbaka kuulanga, uko ni kumuhulumusa hasi Chilisito kuchikombola?"
7 hebu kulonga, "Yelihi yondayahumuluke mbaka kudikombo tali dilibule uhelelo, uko ni kumwinula Chilisito kulawa kwa wanhu wowadanganike kuchikombola?"

8 Mbali Maandiko Yelile yolonga vino, “Usenga wa Mulungu wahabehi na weye, muna umulomo wako na muna umoyo wako,” uwo ni usenga wa uhuwilo wochiupeta.
9 One uhatogola kwa mulomo wako Yesu ni Mndewa na uhahuwila muna umoyo wako kuwa Mulungu kanzilibula kuwadanganike, kwizakomboligwa.
10 Kwaviya kwa moyo munhu kohuwila na kopetigwa kanoga haulongozi wa Mulungu, na kwa mulomo kotogola na kukomboligwa.
11 Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyose yondayamuhuwile, hezagumigwa chinyala bule.”
12 Dino nodilonga kwa chila munhu, kwaviya habule mbasakanyo kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi, kwaviya Mulungu ni Mndewa wa wanhu wose na kowatemela mate ng'hani wanhu wose wowonpula.
13 Fana Maandiko Yelile viyolonga, “Chila munhu yotambika kwa zina da Mndewa, kezakomboligwa.”
14 Lelo wezamtambikilaze ija wang'hali hawamuhuwila? Na wezamuhuwilaze one hawanahulika usenga wake? Na wezahulikaze one habule munhu wa kuwapetela?
15 Na wanhu wezapetaze Mbuli Inogile one hawatumigwe bule? Fana viya Maandiko Yelile viyolonga, “Mbuli ya kudeng'heleza ng'hani, kwiza kwa waja wowopeta Mbuli Inogile!”
16 Mbali siyo Waisilaeli wose bule wahuwile Mbuli Inogile. Isaya mulotezi wa Mulungu kalonga, “Mndewa, yelihi yahuwile usenga wetu?”
17 Ivo uhuwilo wokwiza kufosela kuhulika usenga, na usenga uwo wokwiza kwa kupeta mbuli ya Chilisito.
18 Mbali nouza, vino hawahulike bule? Ona kuhulika wahulika, fana Maandiko Yelile viyolonga,
“Dizi jawo jenela muna isi yose,
mbuli zawo zifika mbaka uhelelo wa isi yose.”
19 Nouza kaidi, vino wanhu wa Isilaeli hawavimanyile bule? Mulungu kalonga kufosela mulomo wa Musa kalongola kulonga,
“Nizawatenda muwawonele migongo
wanhu wa isi imwenga,
nizawatenda muwawonele ludoko
wanhu wabozi.”
20 Kaidi Mulungu hadumbile kulonga kufosela Isaya,
“Niwoneka kwa wanhu waja hawanizahile bule,
niwalawila wanhu waja hawaniuzile niye.”
21 Mbali kwa Waisilaeli, Mulungu kolonga,
“Misi yose niwagolosela makono yangu wanhu hawategeleza
na hawatogola.”

11

Ubazi wa Mulungu kwa wanhu wa Isilaeli

1 Nouza, vino Mulungu kowalema wanhu wake
mwenyewo? Si ivo bule! Niye mwenyewo ni Muisilaeli,
welesi wa Bulahimu, kulawa muna dikabila da Benjamini.
2 Mulungu hawalemile bule wanhu wake mwenyewo, woy-
awasagule kulawa mwanduso. Movimanya Yamaandiko
Yelile viyolonga kusonhela Eliya lusita viyamuyalalile Mu-
lungu kusonhela wanhu wa Isilaeli.
3 "Mndewa, wawakoma walotezi wako na wabomola
vilingo vako kwa kuvigwisa hasi, niye muhala nisigala na
walonda kunikoma niye."
4 Vino Mulungu yamwidikeze? "Niye mwenyewo nika
goya wanhu 7,000, wawo hawamtambikile bule mulungu wa
uvwizi yotangigwa Baali."
5 Iviya niivo yili sambi, kuna wanhu wadodo wasigale mwa
waja wasaguligwe kwa unovu wa Mulungu.
6 Mulungu kowasagula kwa kuwawonela ubazi, na si
kwa ichimu cha yaja yawatendile, Mulungu one yasag-
ule wanhu kwa yaja yawatendile, baho kuwawonela ubazi
kwake sigambekuwe chinhu.
7 Vino wanhu wa Isilaeli hawachipatile bule chinhu chiya
chowakalile wochizahila? Bule, mbali waja wasaguligwe na
Mulungu wachipata, wamwenga watendigwa wabozi.
8 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, "Mulungu ka-
tenda nzewele zawo na myoyo yawo kuwa midala, mbaka
vino diyelo hawadaha bule kuwona kwa meso yawo wala
kuhulika kwa magutwi yawo."
9 Iviya Daudi kolonga,
"Madugila yawo yawahindukile yawe fana viya mtego wa
kuwanamata,
wagwe na kutagusigwa.
10 Meso yawo yagumigwe ziza muladi sekewalole,
wawo wogaya kwa mbuli ya siku zose."
11 Nouza kaidi, vino Wayahudi waikwala mbaka wagwa
kabisa? Si ivo bule! Mbali kwaviya watenda uhasanyi, ukom-
bola uhita kwa wanhu weli siyo Wayahudi, ivo Wayahudi
watendigwa wawone migongo.
12 Basi ihawa kuikwala kwawo kugala utemela mate
mwingi kwa isi yose, iviya fana kunangigwa kwawo kugala
utemela mate mwingi kwa wanhu weli siyo Wayahudi, kub-
welezigwa kwawo kwizagala utemela mate mwingi ng'hani.

Ukombola wa wanhu weli siyo Wayahudi

13 Nowalongela mweye wanhu muli siyo Wayahudi,
kwaviya niye niwa mtumigwa kwa wanhu weli siyo
Wayahudi, na noitunhiza sang'hano yangu.
14 Niye nolonda kuwatenda wanhu wangu fana Wayahudi
wawone migongo, muladi nidahe kuwakombola wamwenga
wawo.
15 Yahawa kulemigwa kwawo kuwatenda wanhu wa isi
wailumbe na Mulungu, vino izakuwaze wahatogoligwa na
Mulungu? Wanhu wadanganike wozilibuka!
16 One chihande cha mwanduso cha gate chihalavigwa kwa
Mulungu, gate jose dokuwa da Mulungu. One mizizi ya
mibiki ihalavigwa kwa Mulungu, na mibiki yose yokuwa ya
Mulungu.
17 Matambi yamwenga ya mbiki wa mzaituni
yahakanhigwa, na matambi ya mbiki wa mzaituni mbago
wowombekigwa. Mweye wanhu wa ziisi zimwenga muwa
fana viya mbiki wa mzaituni mbago, na lelo moihanganya
na mazizi ya mbiki wa mizaituni.
18 Sekemuyazehe yaja matambi yakanhigwe. Na one kuna
da kwiigodela, vino moigodela choni? Mkumbuke si mweye
imuidima mizizi, mbali mizizi niiyo iwadima mweye.
19 Mbali kwizalonga “Matambi yakanhigwa muladi niye
niwombekigwe hanhu hake.”
20 Yayo ni kweli! Yabenigwa kwaviya hayahuwile bule,
na weye kwima kwa uhuwilo wako. Sekewiigode mbali
udumbe.
21 Mulungu hawawonele ubazi bule Wayahudi walingile
fana matambi yakalile baho, vino weye kogesa kezakuleka?
22 Lelo loleni ubazi na ukali wa Mulungu. Yeye mkali kwa
waja wowagwile, mbali kanoga kumwenu one muhagen-
delela kukala muna unovu wake, mbali one siivo bule, na
mweye kwizakanhigwa.
23 Na Wayahudi iviya, one wahahuwila, wezakwikigwa
kaidi hanhu haja howakanhigwe. Kwaviya Mulungu kodaha
kutenda ivo.
24 Mweye wanhu muli siyo Wayahudi mulinga fana tambi
da mzaituni mbago, mulavigwa uko mwikigwa muna umbiki
wa kumgunda, muna disina dili si jenu bule. Mbali Wayahudi
walinga fana mzaituni wa kumgunda, Lelo habule udala
Mulungu kuiombeka kaidi muna disina jawo wenyewo.

Mulungu kowawonela ubazi wanhu wose

25 Ndugu zangu nolonda muvimanye sili ino ifisike
sekemwize kuiwona mweye mwawabala ng'hani. Udala
wa wanhu wa Isilaeli ukala wa lusita muhala mbaka mheta
ya wanhu weli siyo Wayahudi vondawambwelele Mulungu.

26 Mbali vino niivo Waisilaeli wose vondawakomboligwe.
Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
“Mkombola kezakwiza kulawa Sayuni
na kezasegeza wihi wose muna welesi wa Yakobo.
27 Nizatenda nawo lagano dino
vondanisegeze uhasanyi wawo.”
28 Kwaviya walema Mbuli Inogile, Wayahudi ni wehi wa Mulungu kwa ichimu cha wanhu weli siyo Wayahudi. Mbali kwa ichimu cha usaguzi wa Mulungu, Wayahudi ni walondwa wake kwa ichimu cha wasaho zawo.
29 Kwaviya Mulungu yahaweng'ha wanhu chitumetume chake, hagalusa.
30 Mweye wanhu muli siyo Wayahudi baho umwaka mulema kumtegeleza Mulungu, mbali sambi muhokela ubazi wa Mulungu kwaviya Wayahudi walema kumtegeleza Mulungu.
31 Ivo yili kwa ichimu cha ubazi umuuhokele, Wayahudi iviya hawamtegeleze Mulungu, muladi nawo iviya wahokele ubazi wa Mulungu.
32 Kwaviya Mulungu kawatenda wanhu fana wafungwa waleke kumtegeleza, muladi yawawonele ubazi wanhu wose.

Mulungu yatogolwe

33 Utajili wa Mulungu, ubala na umanyi wake ni vikulu kufosa ningo! Yelihi yomanya viyolamula, yelihi yomanya nzila zake?
34 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
“Yelihi yapatile kuyamanya magesa ya Mndewa?
Vino yelihi yodaha kumulongoza muna ulamuzi wake?
35 Vino yelihi yoyamwing'hile Mulungu chinhu chochose,
mbaka yadahe kulihigwa chinhu icho?”
36 Kwaviya vinhu vose vilumbigwa na Mulungu, na vose vauko kwa udahi wake na kwa chimu cha Mulungu. Mulungu yatunhizigwe siku zose! Ivo.

12

Ugima muna usang'hano wa Mulungu

1 Ivo mweye ndugu zangu, kwaviya Mulungu kana ubazi mwingi, nowalamba kwa moyo wose, mulavileni Mulungu ng'huli zenu fana viya nhambiko yili na ugima, yelile na yili na kudeng'heleza. Ino niiyo nzila yenu haswa ya kumtambikila.
2 Sekemwige migenzi ya isi ino yose, mbali Mulungu yagaluse magesa yenu, muladi muyamanye yaja yoyolonda Mulungu, chilihi chinogile, chilihi chimnogela yeye na chitimilike.

3 Kwa unovu woning'higwe na Mulungu, nowalongelani
mweye mose, sekemwiiyone fana mweye chinhu ng'hani ku-
fosa viya vimulondeka muwe. Magesa yenu yawe na chiyasi
kwa kulagusa ningo ya uhuwilo uyamwing'hileni Mulungu.
4 Lukuli luna viungo vingi, na chila chimwe china
sang'hano yake.
5 Iviya cheye ingawa chawengi, chalukuli lumwe kwa
kuilumba na Chilisito, na chila munhu kachilungo cha
miyage.
6 China vitumetume mbasakanyo kwa ichimu cha ubazi
uyaching'hile Mulungu. Munhu yeli na chitumetume cha
ulotezi nayachisang'hanile kuinzana na uhuwilo wake.
7 Munhu yeng'higwe kuwasang'hanila wayage, leka
yawasang'hanile, one kufundiza, leka yafundize.
8 Mwene kuwagangamiza wamwenga, nayatende ivo,
munhu yolava, yalave kwa moyo welile. Munhu yolanguliza,
yalangulize kwa kuiyoha, nayo yolagusa ubazi yalaguse kwa
kudeng'helela.
9 Ulondo wenu sekeuwe na udelenya wowose. Muyehile
yehile yose, yamhilileni yaja yanogile.
10 Mwiinogele fana mwandugu mwa Chilisito,
mwiitegeleze mweye kwa mweye, kwa hishima.
11 Sang'haneni sang'hano kwa kuiyoha na sekemuwe
wabwa. Na msang'hanileni Mndewa kwa moyo unogile.
12 Lolelo jenu na diwe muna dideng'ho siku zose, muha-
gaya funyeniumoyo na kutosa siku zose.
13 Muwataze wanhu wa Mulungu vinhu viwolonda na
muwahokele wageni kwa hishima muna zikaye zenu.
14 Wapulileni utemela mate kwa Mulungu waja wose wom-
bamanyani mweye, muwalondele utemela mate na seke-
muwaduwile.
15 Deng'heleleni hamwe na wene kudeng'helela, iviya lileni
hamwe na wene kulila.
16 Mukale na kwiilumba vinogile mweye kwa mweye.
Sekemuilondele makulu, wasang'hanileni wanhu wadododo
na ngayengaye. Sekemuiwone mweye muna ubala ng'hani.
17 One munhu yahamtendelani vihile, sekemumulihe
yehile kwa yehile. Mbali mutende yanogile kuulongozi wa
wanhu wose.
18 Tenda chila chiudaha weye mwenyewo, muladi ukala na
wanhu wose kwa tindiwalo.
19 Wambwiya zangu, sekemulihe vihile, ila mulekeleni Mu-
lungu, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Kulihiliza yehile
ni sang'hano yangu, niye nizalihiliza, kolonga Mndewa.”
20 Iviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Mwihi wako yahawa
na nzala, mwing'he ndiya, na yahawa na ng'hilu, mwing'he

mazi yangwe. Kwaviya kwa kutenda ivo, kwizamtendeza yawone chinyala ng'hani fana makala ya moto muna iditwi jake.”

21 Sekeuilekelele kuhumigwa na wihi, mbali uuhume wihi kwa unovu.

13

Kuwategeleza watawala wa isi

1 Chila munhu kolondeka kuwategeleza watawala wa isi, kwaviya habule utawala haulawile kwa Mulungu bule, na uja uli sambi wikigwa na Mulungu.

2 Mbali ija munhu yolema utawala, munhu iyo komulema Mulungu yawikile, nawo wotenda ivo wezatagusigwa.

3 Kwaviya watawala hawadumbigwa bule na wanhu wotenda yanogile, mbali wodumbigwa na wanhu wotenda yehile. Na weye one hulonda kumdumba mtawala, utende yanogile, nayo kezakutogola.

4 Kwaviya yeye komsang'hanila Mulungu kwa ichimu cha yanogile. Mbali uhatenda yehile, umdumbe kwaviya kodaha kukutagusa. Yeye komsang'hanila Mulungu, kowalagusa ludoko lwa Mulungu waja wotenda yehile.

5 Ivo yolondeka kuwategeleza watawala, sekeiwe kwa kudumba nhaguso ya Mulungu muhala, mbali kwaviya yolondeka ivo muna umoyo wako.

6 Kwa ichimu icho mweye moliha kodi, kwaviya watawala wawo womsang'hanila Mulungu, yahawa wofikiza viya viilondeka.

7 Mwing'heni chila munhu chiya choyolondeka, munhu wa usulu, mwing'heni usulu wake na munhu wa kodi yeng'higwe kodi yake, yolonda kuhulikigwa na yahulikigwe.

Kuilonda chindugu

8 Sekemudaigwe chinhu chochose, mbali mudaigwe kuilonda muhala. Kwaviya ija yomulonda miyage, iyo koyategeleza Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.

9 Malagilizo ni yayo yano, “Sekeutende ugoni, sekeukome munhu, sekeubawe, sekeumelele mate vinhu va wanhu.” Yayo yose yekigwa muna lagilizo dino, “Mulonde mkaya miyago fana viya viuilonda weye mwenyewo.”

10 One uhamulonda miyago whizamtendela yehile bule, ulondo ni kufikiza Malagilizo yose ya Musa.

11 Molondeka mutende vino, kwaviya movimanya kuwa lusita lwa mweye kulamka muna zinhongo lufika. Kwaviya sambi ukombola wetu wa habehi kufosa lusita luja vochanduse kuhuwila.

12 Chilo chahabehi kumala na misi yokwiza. Ivo chileke ku-
tenda yehile yeli muna diziza, chikasole silaha za kuitowela
imisi kubung'huke.
13 Chikale vinogile fana viya wanhu wochikala
habung'huke imisi, si kwa umelo na ung'waji na unyolodo
na uwashelati na ndwagi hebu migongo.
14 Mbali muilumbe na Mndewa Yesu Chilisito, lekeni ku-
sondelela ng'huli zenu na tamaa zake.

14

Sekeumtaguse miyago

1 Watogoleni wanhu wose weli nyondenyonde wa uhuwilo,
mbali sekemuyataguse magesa yawo.
2 Wanhu wamwenga woinega, imwe uhuwilo wake wom-
togolela kuja chila chinhu mbali imwenga uhuwilo wake
nyondenyonde, koja mboga za mayani muhala.
3 Munhu yoja chila chinhu sekeyamwehule ija haja chila
chinhu, ija yoja mboga ya mayani muhala sekeyamtaguse ija
yoja vinhu vose, kwaviya Mulungu kamtogola.
4 Weye kwa yelihi mbaka ulonde kumtagusa msang'hana
wa miyago? Yahema hebu yahagwa ijo ni da mwenevale
wake. Na kezakwima kwaviya Mndewa kodaha kumwimiza.
5 Munhu imwe kodaha kugesa siku imwe inoga ng'hani
kufosa dimwenga, na imwenga kodaha kuwona siku zose
yanoga. Chila munhu yawone fana chiyotenda chinoga.
6 Munhu yowona siku imwe inoga kufosa yose, iyo kotenda
ivo kwa ichimu cha kumtunhiza Mulungu, nayo yoja ndiya
imwenga kotenda ivo kwa kumtunhiza Mndewa kwaviya
komwing'ha hewela Mulungu. Iviya na munhu ija yoleka
kuja ndiya imwenga, kotenda ivo kwa ichimu cha kumtun-
hiza Mndewa, nayo iviya komwing'ha hewela Mulungu.
7 Kwaviya habule munhu yoyose vichili yokala kwa chimu
chake mwenyewo, hebu yodanganika kwa ichimu chake
mwenyewo.
8 Chahawa wagima, chawagima kwa chimu cha Mndewa,
na chahadanganika, chodanganika kwa chimu cha Mn-
dewa. Ivo chihawa wagima hebu chihadanganika, cheye cha
wanhu wa Mndewa.
9 Kwaviya Chilisito kadanganika na kuzilibuka muladi
yadahe kuwa Mndewa wa wagima na wadanganike.
10 Lelo weye habali komtagusa miyago? Na iviya habali
konzeha miyago? Kwaviya cheye chose chizakwima kuulon-
gozi wa chigoda cha nhaguso cha Mulungu.
11 Kwaviya Yamandiko Yelile yolonga,
Mndewa kolonga, “Fana viya niye vinili ngima,
Chila munhu kezanitumbalila mavindi,

chila munhu kezalonga niye niiyo Mulungu.”
12 Chila imwe wetu, kezamulongela Mulungu mbuli zake
mwenyewo.

Sekeumuhonze miyago

13 Ivo sekechiitaguse cheye kwa cheye. Mbali chiilangulize,
munhu sekeyatende chinhu chochose chochimtenda miyage
yaikwale hebu yagwe muna uhasanyi.
14 Kwa kuilumba na Mndewa Yesu, novimanya habule
chinhu chochose chambule mwiko kwandusila umwaka,
mbali munhu yahagesa chinhu fulani cha mwiko ivo
kumwake yeye chokuwa mwiko.
15 One uhamuhasanya ndugu yako kwa chinhu chiuja,
yolagusa ugenzi wako haugenda na ulondo. Sekeutogole
hata chidogo ndiya yako iwe chimu cha kwaga kwa munhu
imwenga, ija Chilisito kadanganika kwa ichimu chake.
16 Ivo uwo unovu wenu sekeulongigwe kwa yehile.
17 Kwaviya Ufalume wa Mulungu si kuja na kung'wa, mbali
kwa kutenda yanogile haulongozi wa Mulungu, tindiwalo na
deng'ho vovigaligwa na Muhe Yelile.
18 Munhu yoyomsang'hanila vino Chilisito, kondeng'heleza
Mulungu na kotogoliligwa na wanhu.
19 Ivo siku zose chamhilile vinhu viya vovigala tindiwalo na
vovichitaza kwiizenza vichili.
20 Lelo sekeuibanange sang'hano ya Mulungu kwa ndiya.
Kwaviya ndiya zose zofaya, mbali haifaya bule kuja ndiya
yoimtendeza munhu yagwe muna uhasanyi.
21 Vinogile kutenda ni kuleka kuja nyama hebu kung'wa
divai hebu kutenda chinhu chochose chondachimtende
miyago yagwe muna uhasanyi.
22 Ivo yamhilila chochose chomuhuwila muna ivinhu vino
haulongozi ha Mulungu. Wamweda waja wose hawaitagusa
wenyewo kwa yaja yowotenda.
23 Mbali munhu yeli na lugano kwa ndiya iyoja, Mulungu
komtagusa one yahaja, kwaviya lungilo da sang'hano yake
damwabule muna uhuwilo. Na chochose chilibule mwan-
duso wake muna uhuwilo ni uhasanyi.

15

Wanogezeni wamwenga, sekemuinogeze wenyewo

1 Cheye chigangamale muna uhuwilo cholondeka chi-
wataze wanyondenyonde na muladi wadahe kupapa mizigo
yawo. Sekechiinogeze cheye wenyewo muhala.
2 Chila munhu kolondeka yawanogeze ndugu zake kwa
kuwatendela yanogile, muladi yamzenge ija ndugu yake
muna uhuwilo.

3 Kwaviya Chilisito hailondile mwenyewo bule, fana viya
Yamaandiko Yelile viyolonga, “Maligo yose yowakuligile
weye, yanipata niye Mulungu.”
4 Kwaviya chila chinhu chandikigwe muna Yamaandiko
Yelile, chandikigwa muladi kuchifundiza cheye, muladi kwa
kufunyaumoyo na kugumigwa moyo kwa Yamaandiko Yelile
chidahe kuwa na lolelo.
5 Nompula Mulungu yoweng'ha wanhu kufunyaumoyo
na kuwaguma moyo yamdahizeni kwima hamwe chigangamavu na kutenda fana viyatendile Yesu Chilisito.
6 Muladi mweye mose kwa lungilo dimwe, na dizi dimwe,
mtunhizeni Mulungu na Tata wa Mndewa wetu Yesu
Chilisito.

Mbuli Inogile kwa wanhu wose

7 Ivo mwiitogole wenyewo kwa wenyewo, fana viya
Chilisito viyamtogoleni mweye kwa utunhizo wa Mulungu.
8 Kwaviya nowalongela kuwa Chilisito ugima wake
kawasang'hanila Wayahudi, yapate kulagusa uwaminifu wa
Mulungu na iviya ivilagano viya va Mulungu viyaweng'hile
wasaho zetu, vidahe kufika.
9 Iviya wanhu weli siyo Wayahudi nawo wadahe kumtunhiza Mulungu, kwa ichimu cha ubazi wake. Kwaviya
Yamaandiko Yelile yolonga,
“Kwaviya nizakutogoza mwa wanhu wa zisi zimwenga.
Na iviya nizakwimba nhogolwa ya zina jako.”
10 Kaidi Maandiko Yelile yolonga,
“Deng'heleleni mweye wanhu muli siyo Wayahudi, hamwe
na wanhu wa Mulungu.”
11 Maabaho Maandiko Yelile yolonga,
“Wanhu wose muli siyo Wayahudi mtogozeni Mndewa,
wanhu wa zisi zose mtogozeni yeye.”
12 Isaya kolonga kaidi,
“Muna ulukolo lwa Yese kezalawilila munhu,
nayo kezatawala wanhu weli siyo Wayahudi
nawo wezamulolela yeye.”
13 Mbali Mulungu yeli mwanduso wa uhuwilo,
yawamemezeni deng'ho na tindiwalo kulawa muna uhuwilo
wenu, muladi lolelo jenu ugendelele kukula kwa ludabwa
lwa Muhe Yelile.

Usang'hano wa Paulo kwa wanhu weli siyo Wayahudi

14 Wandugu zangu, niye mwenyewo novimanya kuwa mweye mumema unovu na muna umanyi, na modaha kwiifundiza mweye kwa mweye.

15 Mbali muna usenga uno niwandikila bila kudumba,
muladi nimkumbuseni kaidi mbuli za zozilondeka. Nitenda
ivo kwa ubazi uyaning'hile Mulungu,
16 kanisagula niwe mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa
wanhu weli siyo Wayahudi. Sang'hano yangu ya ulava
nhambiko kuipeta Mbuli Inogile ya Mulungu, muladi wanhu
weli siyo Wayahudi wapate kuwa sadaka itogoligwa kwa
Mulungu, sadaka isafyigwe na Muhe Yelile.
17 Kwa kuilumba na Chilisito Yesu, nodaha kwiigodela
usang'hano wangu kwa Mulungu.
18 Sidaha kulonga chinhu chimwenga chochose muhala,
mbali ni chiya Chilisito Yesu kufosela niye, choyatendile
kwa kunisang'hanila, wanhu weli siyo Wayahudi wadahe
kunitegeleza. Katenda ivo kwa mbuli na sang'hano.
19 Kwa ludabwa lwa mauzauza na mawewedeka na kwa
ludabwa ya Muhe Yelile. Kwa kugenda kwangu kulawa
Yelusalemu mbaka Iluliko, nimala kuigong'onda chila hanhu
Mbuli Inogile ya Chilisito.
20 Lungilo jangu siku zose niipete Mbuli Inogile hanhu haja
wanhu hawanamuhulika Chilisito, muladi nileke kuzenga
muna ichandusilo cha munhu imwenga.
21 Fana Yamaandiko Yelile viyolonga,

“Wanhu hawalongiligwe mbuli zake, wezawona,

na wanhu wose hawahulike, wezavimanya.”

Paulo koilungila kulaula Loma

22 Kwa ichimu icho, nigomigwa miyanza mingi kwiza
kumwenu.
23 Mbali sambi nikomeleza sang'hano yangu muna zisi
zino, na kwaviya siku nyingi nilonda kwiza kumulaulani,
24 nolonda kutenda ivo sambi. Nolonda kuwawona na-
hawa muugenzi kuhita isi ya Sipaniya na kupata nhazo yenu
kwa umwanza uwo, maabaho kudeng'helela kuwa hamwe
na mweye kwa lusita luguhi.
25 Mbali sambi nohita Yelusalemu kuwasang'hanila wanhu
wa Mulungu weli uko.
26 Kwaviya wahuwila wa Makedoniya na Akaya walamula
kulava sadaka ziwataze wanhu wa Mulungu weli ngayen-
gaye uko Yelusalemu.
27 Wawo wenyewo wailunga kutenda ivo, na kweli walon-
deka kutenda ivo. Kwaviya fana wanhu weli siyo Wayahudi
wahokela vinhu va chimuhe kulawa kwa Wayahudi, nawo
wolondeka wawagolele Wayahudi vinhu va lukuli.

28 Nihaikomeleza sang'hano ino na kuweng'ha Wayahudi
wa Yelusalemu hela ilavigwe kwa ichimu chawo, niza-
mulaulani mweye nihawa muna umwanza kuhita isi ya
Sipaniya.
29 Novimanya kuwa niheza kumwenu, nizakwiza na bal-
aka kamili ya Chilisito.
30 Nowalamba ndugu zangu, kwa Mndewa wetu Yesu
Chilisito na ulondo uyoching'ha Muhe Yelile, muilumbe na
niye kwa kunitosela ng'hani kwa Mulungu.
31 Tambikeni muladi nidahe kulawa vinogile kwa wanhu
hawamuhuwila Yesu weli uko kuna umkowa wa Yudeya na
sang'hano yangu uko kuna dibululu da Yelusalemu idahe
kutogoligwa na wanhu wa Mulungu weli uko.
32 One Mulungu yahalonda nizakwiza kumwenu kwa
deng'ho, na nideng'helele kuhumula hamwe na mweye.
33 Sambi Mulungu wa tindiwalo yawe na mweye wose. Ivo!

16

Ndamusa kwa wanhu mbasakanyo

1 Nolonda mummanye lumbu jetu Fibi, yeli msang'hani
muna dimbumbila da wahuwila wa Chilisito da Kemkeliya.
2 Mumuhokele iyo kwa zina da Mndewa, Fana viya viili
kwa wanhu wa Mulungu. Mtazeni chochose chiyolonda
kulawa kumwenu, kwaviya yeye kawataza wanhu wengi,
iviya na niye kanitaza.
3 Ndamsileni Pilisika na mulumake Akila, wasang'hana
wayangu muna kuilumba na Yesu Chilisito.
4 Wawo wahonza ugima wawo kwa ichimu changu.
Noweng'ha hewela ng'hani, si niye muhala mbali hata
wahuwila wose wa Yesu weli siyo Wayahudi.
5 Ndamsileni wanhu wose womuhuwila Chilisito wowoit-
ing'hana muna zikaye zawo.
Ndamsileni mbwiyangu Epaineto, yeli wa mwanduso ku-
muhuwila Chilisito muna isi ya Asiya.
6 Iviya ndamsileni Maliya, yoyasang'hane usang'hano kwa
kuiyoha kwa ichimu chenu.
7 Ndamsileni Anduloniko na Yuniya, Wayahudi wayangu,
wowafungigwe muna ichifungo hamwe na niye. Wawo
womanyika ng'hani mwaiwawo watumigwa na wawo wani-
longolela kumuhuwila Chilisito.
8 Ndamsileni Ampiliato, mbwiyangu muna ukuilumba na
Mndewa.
9 Ndamsileni Ulibano, msang'hani wetu muna isang'hano
ya Chilisito, iviya ndamsileni mulondwa wangu Sitakisi.

10 Ndamsileni Apele, ija kwaminika kwake kwa Chilisito
kuwoneka. Iviya ndamsileni wanhu wose weli mwiikaye ya
Alisitobulo.
11 Ndamsileni Helodiyoni, Muyahudi miyangu, na wanhu
wamuhuwile Yesu weli muna ikaye ya Nalikisi.
12 Ndamsileni Tilifaina na Tilifosa wanaake
wowosang'hana usang'hano muna utumigwa wa Mndewa,
na mulondwa wangu Pelisi yeye kasang'hana mengi kwa
chimu cha Mndewa.
13 Ndamsileni Lufo, yasaguligwe haswa kusang'hana
sang'hano ya Mndewa, hamwe na mamiyake, yeli fana
mami yangu.
14 Ndamsileni Asimkilito na Filegoni na Helime na Patiloba
na Helima, na wanhu wose wamuhuwile Yesu weli hamwe
nawo.
15 Ndamsileni Filologo na Yuliya na Neleya na lumbu jake
na Olimpa, hamwe na wanhu wa Mulungu wose weli hamwe
nawo.
16 Ilamuseni mweye kwa mweye kwa chilaguso chelile cha
ulondo. Wahuwila wose wa Chilisito womulamsani.

Usi wa uhelelo

17 Ndugu zangu, nowalamba muwalole ng'hani wanhu
wowatenda wanhu waibagule, na kuwatenda wanhu
wamwenga wagwe, waleka kutegeleza mafundizo
yomuhokele. Muyepule nawo,
18 kwaviya wanhu fana wawo hawamsang'hanila
Chilisito Mndewa wetu, mbali wosang'hanila viwolonda
wawo wenyewo. Kwa mbuli zawo zinogile na ulonzi wa
kuhembeleza wowavwizila wanhu weli na miyoyo inogile.
19 Chila munhu kahulika kutegeleza kwenu na ivo muwa
chimu cha deng'ho jangu. Nowalondeni muwe wabala muna
zimbuli zinogile, na muwe wabozi muna zimbuli zihile.
20 Mulungu yeli nzasa ya tindiwalo jetu, hezakalama ku-
muhonda Lufyende hasi ya migulu yenu.

Unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito uwe na mweye.

21 Timoseyo msang'hani miyangu kowalamusani, na
Wayahudi wayangu Lukiyo na Yasoni na Sosipatilo
wowalamusani.
22 Niye Telitiyo yonyandikile usenga ino, nowalamusa
muna Chilisito.
23 Gayo, mkaya wangu, ija wanhu womuhuwila Yesu woit-
ing'hana kumwake komulamusani. Elasito mwika hela wa
bululu dino, na sekulu wetu Kwalito womulamsani.
24 Ubazi wa Mndewa wetu Yesu Chilisito ukale na mweye
mose. Ivo.

Kukomelezela nhambiko ya nhogolwa

25 Lelo chimtunhize Mulungu! Yeye kodaha kumtendani
mugangamale muna Imbuli Inogile yoniipeta kusonhela
Yesu Chilisito. Na kugubula ukweli ukalile ufisigwe kwa
miyaka mingi ifosile.
26 Lelo sambi kweli iyo igubuligwa kwa nzila ya Maandiko
Yelile ya walotezi wa Mulungu, na kwa lagilizo da Mulungu
wa siku zose imanyika kwa wanhu wa zisi zose, muladi
wanhu wose wahuwile na kutegeleza.
27 Mulungu yeli yaidumwe, yeli na ubala, yatunhizigwe
siku zose kufosela Yesu Chilisito! Ivo.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA WAKOLIMSO

Ulongozi

Wakolimso wa mwanduso wandikigwa na Mtumigwa Paulo habehi na mwaka 55 kwandusila viyelekigwe Yesu viilagusigwa muna 1:1. Uno ni usenga wa mwanduso muna zisenga mbili ziya Mtumigwa Paulo kawandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Kolinto. Yodahika kandika usenga uno viyakalile Efeso yang'hali kufika Kolimso muna umwanza wake kuhita Makedoniya viilagusigwa muna 16:5-9.

Usenga uno wokwidika mbuli ziyahokele Mtumigwa Paulo kulawa kwa wanhu wamwenga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito kusonhela mbuli zihile muna dibumbila na kuibagula na ugoni. Bululu da Kolimso dimanyika ng'hani kwa ugoni wake ivo si mbuli ya kwazanywa bumbila da wahuwila wa Chilisito da uko kutenda mbuli izo. Wakolimso wa mwanduso iviya ina sula yoimanyika ng'hani ya ulondo, sula iyo ni sula ya 13.

Yeliumo

1. Paulo kowalamsa Wakolimso na komwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chawo muna 1:1-9.
2. Kaidi kolonga mbuli ziyapatile kusonhela kuigola kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso muna 1:10-4:21.
3. Maabaho kolonga mbuli ya ugoni na kuigala wawo kwa wawo kuna ichitala muna isula ya 5-6.
4. Iviya kolava ndagilizi kusonhela mbuli ya sola, ku-tambikila nyang'hiti na nhambiko za muumwingi na vitumetume va chimuhe na uzilibuko muna isula ya 7-15.
5. Kuuhelelo kogotola kwa kulonga mbuli za zake mwenyewo na mbuli za chila siku muna isula ya 16.

1 Niye Paulo, yonitangigwe kuwa mtumigwa wa Chilisito
Yesu, kwa viyolonda Mulungu, na hamwe na ndugu yetu
Sositene.
2 Chojandikila bumbila da wanhu wowomuhuwila
Chilisito weli muna dibululu da Kolimso, kwa mweye mose
wowasafyigwe na wowatangigwe kuwa wanhu welile wa
Mulungu kwa kuilumba na Yesu Chilisito, hamwe na wanhu
wose chila hanhu howomtambikila Mndewa wetu Yesu
Chilisito, Mndewa wawo na wetu.
3 Nompula Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito
waweng'heni balaka na tindiwalo.

Balaka za kuilumba na Chilisito

4 Siku zose nomwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha
unovu uyaweng'hileni kufosela Chilisito Yesu.
5 Kwaviya kwa kuilumba hamwe na Chilisito muwa mata-
jili wa vinhu vose, muna ulonzi na umanyi.
6 Usenga kusonhela Chilisito wima chigangamavu mgati
yenu.
7 Ivo hamuhungukiligwe bule kuhokela vitumetume
vovose vovilavigwa na Muhe Yelile, fana vimugozela
Mndewa wetu Yesu Chilisito yagubuligwe.
8 Iviya yeye kezangangamizani mbaka kuuhelelo, muladi
mukale bila kuhasanya muna isiku ija ya Mndewa wetu Yesu
Chilisito.
9 Mulungu ni mwaminika, iyo yoyamtangileni muilumbe
na Mwanage Yesu Chilisito, Mndewa wetu.

Wahuwila Woibagula

10 Kwa udahi wa Mndewa wetu Yesu Chilisito
nomwing'hani usi ndugu zangu, kuwa wose mulonge zimwe
na wala sekemuiswele na mugese dimwe na muwe na lungilo
dimwe.
11 Kwaviya ndugu zangu, nilongiligwa na wanhu kulawa
kwa kaye ya Kiloye kuwa kuna kuleka kwiilumba vimwili.
12 Nolonga vino, chila imwe wenu kolonga mbasakanyo.
Imwe kolonga, “Nomsondelela Paulo”, imwenga kolonga,
“Nomsondelela Apolo”, imwenga kolonga, “Nomsondelela
Petili*”, na imwenga, “Nomsondelela Chilisito.”
13 Chilisito haigole muna yamabumbila bule. Paulo
hawambigwe mumsalaba kwa ichimu chenu. Hambatizigwe
bule fana wanahina wa Paulo.
14 Nomwing'ha hewela Mulungu kwaviya simbatize
munhu yoyose imwenga kumwenu ila Chilisipo na Gayo.
15 Habule munhu yodaha kulonga mweye mubatizigwa
fana wanahina wangu.
16 Ona, iviya niwabatiza Sitefano na wanhu wa muikaye
yake, mbali sidaha kukumbuka fana nimbatiza munhu
imwenga yoyose.
17 Chilisito hanhumile kubatiza bule. Kanhuma
kuwapetela wanhu Mbuli Inogile, na siyo kwa ulonzi wa
ubala wa chiunhu, muladi nguvu ya ifa ya Chilisito muna
umsalaba sekekuwoneke siyo chinhu.

Chilisito iyo ludabwa na ubala wa Mulungu

18 Kwaviya usenga wa ifa ya Chilisito muna umsalaba
wowoneka ubozi kwa waja wowogwaga, mbali kumwetu
wochikomboligwe chowona udahi wa Mulungu.

---

* **1:12** Zina jake Petili, yoyatangigwe Kefa.

19 Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,
“Nizaubananga ubala wa wabala
na umanyi wawo nizawasa kutali.”
20 Vino mbala kakulihi? Hebu mfundiza kakulihi? Nayo galu
wa ubishi wa lusita luno kakulihi? Mulungu kautenda ubala
wa wanhu wa isi yose kuwa ubozi!
21 Kwaviya Mulungu kwa ubala wake katenda wanhu seke-
wadahe kummanya yeye kwa ubala wawo wenyewo. Mbali
kwa usenga wa wowoneka kuwa ni ubozi uchiwapetele,
Mulungu kalamula kuwakombola waja wohuwila.
22 Wayahudi wolonda vilaguso va mauzauza. Wagiliki
wozahila ubala.
23 Mbali cheye, chompeta Chilisito yoyawambigwe mum-
salaba, mbuli yoiwoneka ching'hwaso kwa Wayahudi, na
ubozi kwa wanhu weli siyo Wayahudi.
24 Mbali kwa waja watangigwe na Mulungu, Wayahudi
hamwe na wanhu weli siyo Wayahudi, usenga uno ni
Chilisito, yeli udahi wa Mulungu na ubala wa Mulungu.
25 Kwaviya chiya chiwoneka ubozi wa Mulungu china
ubala kufosa ubala wa wanhu, na chiya chiwoneka chinyon-
denyonde cha Mulungu ni chigangamavu kufosa ugangamavu wa wanhu.
26 Lelo ndugu zangu, kumbukeni vimukalile chipindi vimu-
tangigwe na Mulungu. Wengi wenu mukala mwabule ubala
kwa magesa ya wanhu, wengi wenu mukala mwabule nguvu,
wala weli na ulangulizi.
27 Mbali Mulungu kayagesela kuyasagula yaja yowonigwa
kuwa yachibozi na ya zisi, muladi yawagume chinyala wene
ubala, iviya kayasagula yaja yeli nyondenyonde muladi
yawagume chinyala wene nguvu.
28 Mulungu kasagula vinhu vinyondenyonde va isi na
vinhu viya vovizehigwa, vinhu viya voviwoneka si chinhu,
muladi kubananga vinhu viya isi voviviwona chinhu
ng'hani.
29 Ivo Mulungu katenda vino muladi sekehawe na munhu
yodaha kwiigoda haulongozi ha Mulungu.
30 Mulungu mwenyewo kawatenda muilumbe na Chilisito
Yesu, Mulungu kamtenda Chilisito kuwa ubala wetu. Ku-
fosela yeye chopetigwa chinoga haulongozi ha Mulungu,
chokuwa wanhu welile wa Mulungu na chikomboligwe.
31 Fana Yamaandiko Yelile viyolonga, “Munhu yoyose
yolonda kwiigoda, kolondeka yaigodele yaja yoyatendile Mn-
dewa.”

2

Usenga wa Chilisito yoyawambigwe mumsalaba

1 Ndugu zangu, vinizile kumwenu simpeteleni usenga ukweli woufisike kusonhela Mulungu kwa mbuli zozilondeka hebu kwa ubala wa wanhu.
2 Kwaviya vinikalile kumwenu, nilonda kuleka chila chinhu ila Yesu Chilisito, hasa ifa yake mumsalaba.
3 Vinizile kumwenu, nikala nyondenyonde na nigudemeka kwa kudumba ng'hani.
4 Mafundizo yangu na usenga wangu havikalile va kunogeza kwa ubala wa chiunhu, mbali kwa kulagusa ludabwa wa Muhe Yelile.
5 Muladi uhuwilo wenu sekeuwe na ubala wa chiunhu, mbali ludabwa lwa Mulungu.

Ubala wa Mulungu

6 Nopeta usenga wa ubala kwa wanhu wowakangale chimuhe. Mbali si ubala wa lusita luno, hebu wa watawala weli na nguvu wa lusita luno, wowokwagiza nguvu zawo.
7 Ubala woniupeta ni ubala wa sili ya Mulungu, ubala uwo woufisike. Woyausagule kwa ichimu cha utunhizo wetu ing'hali isi yose hainalumbigwa bule.
8 Habule watawala wa lusita luno woumanyile ubala uno. One waumanyile, sigambe wamuwambe bule mumsalaba Mndewa wa utunhizo.
9 Mbali fana Yamaandiko Yelile viyolonga,
“Habule munhu yaziwone wala kuhulika,
habule munhu yagesile kuwa zizalawilila,
chila chinhu Mulungu chiyawasasalile waja wowomulonda yeye.”
10 Mbali Mulungu katenda sili yake imanyike kumwetu kwa nzila ya Muhe Yelile. Muhe Yelile kopekula chila chinhu, hata vovifisigwe kusonhela Mulungu.
11 Habule munhu yodaha kuvimanya magesa ya munhu imwenga ila Muhe wa munhu yoyokala mgati yake, iviya habule munhu yovimanya magesa ya Mulungu ila Muhe wa Mulungu muhala.
12 Cheye hachihokele muhe wa isi ino, mbali chihokela Muhe yatumigwe na Mulungu, muladi chivimanye yose yoching'higwe bule na Mulungu.
13 Ivo cholonga, si kwa mbuli zochifundizigwe kwa ubala wa wanhu, mbali kwa mbuli zochifundizigwe na Muhe Yelile, chofambula vinhu va kweli va Muhe Yelile kwa waja weli na Muhe ino.
14 Munhu yoyose yelibule Muhe Yelile hadaha kuhokela vinhu vovilawa kwa Muhe Yelile. Munhu fana iyo hazimanya bule mbuli izo, kowona ubozi, kwaviya yodaha kumanyika kwa kutazigwa na Muhe Yelile.

15 Mbali munhu yoyose yeli na Muhe Yelile, kodaha kumanya vinhu vose, mbali habule munhu yoyose yodaha kumulamulila nhaguso.
16 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
“Vino yelihi yoyovimanya chiyogesa Mndewa?
Yelihi yoyodaha kumulongela cha kulonga?”
Mbali cheye china nzewele za Chilisito.

3

Wahuwila woigola

1 Ndugu zangu niye sidahile kulonga na mweye fana wanhu weli na Muhe wa Mulungu, mbali nilonga na mweye fana wanhu wa chiisi na fana wana wadoododo muna uhuwilo ya Chilisito.
2 Ivo nimwing'hani matombo, si ndiya ndala, kwaviya mukala hamuidaha. Mbaka sambi mung'hali hamuidaha bule.
3 Kwaviya mung'hali mokala fana wanhu wa isi ino viwokala. Kwaviya muna migongo na ndwagi wenyewo kwa wenyewo, yolagusa kuwa molangulizigwa na isi, mukale kuinzana na ugima wa chiunhu.
4 Munhu imwe yahalonga, “Niye nomsondelela Paulo”, na imwenga yahalonga, “Niye nomsondelela Apolo” ivo mweye wose hamtenda fana wanhu wa isi ino viwotenda?
5 Lelo, Apolo iyo yelihi? Na Paulo iyo yelihi? Cheye iyo wasang'hani wa Mulungu, wochimgalileni mweye uhuwilo. Chila imwe wetu kosang'hana usang'hano uyeng'higwe na Mndewa,
6 niye nihanda mbeyu, Apolo kaigumila mazi, mbali Mulungu iyo yaitendile ikule.
7 Ivo muhandaji si chinhu na wala ngumilaji mazi si chinhu. Mbali Mulungu iyo chinhu, kwaviya iyo yoyoitendeza ikule.
8 Ivo muhandaji na ngumilaji mazi habule mbasakanyo, mbali Mulungu kezamuliha chila imwe kwa kuwinzana viya viyasang'hane usang'hano wake.
9 Kwaviya cheye cha wamwe, wasang'hani hamwe na Mulungu, na mweye ni mgunda wa Mulungu.
Mweye iviya ni fana zengo da Mulungu.
10 Kwa kuwinzana na unovu wa Mulungu uning'higwe fana mkulu wa uzenzi mwene ubala, nika chandusilo na munhu imwenga kozenga. Mbali chila munhu nayalole viya vondayazenge uchanyha yake.
11 Kwaviya habule chandusilo chimwenga chochidaha kuzengwa, Mulungu komwika Yesu Chilisito fana chandusilo.

12 Uchanya ya chandusilo icho munhu kodaha
kusang'hanila zahabu, hela hebu mabwe ya hela nyingi,
hebu kodaha kusang'hanila mibiki, hebu mabuwa hebu
masavu.
13 Kwaviya unovu wa chila usang'hano wa munhu wiz-
awoneka Zuwa da Chilisito. Vondadize Zuwa ijo, moto
wizaigeza chila sang'hano ya munhu na kulagusa unovu
sang'hano yake.
14 Ihawa munhu chiyazengile uchanyha ya chandusilo icho
chizausitamili moto, mzenzi kezahokela gweko.
15 Mbali fana chiyazengile chihalungula, maabaho kezak-
wagiza gweko jake, mbali yeye mwenyewo kezakomboligwa,
fana kahongela kufosela kuumoto.
16 Mweye mvimanya kuwa ni Kaye ya Mulungu na Muhe
wa Mulungu kokala mgati mmwenu.
17 Fana munhu yoyose yahaibananga Kaye ya Mulungu,
Mulungu kezambananga munhu iyo. Kwaviya Kaye ya Mu-
lungu yela, na mweye ni fana Kaye ya Mulungu.
18 Sekemwiivwizile! Munhu yoyose kumwenu yahaiwona
mwene ubala wa isi, muhavu mulekeni yawe mbozi, muladi
yapate kuwa na ubala wa kweli.
19 Kwaviya ubala wa wanhu wa isi ino ni ubozi haulongozi
wa Mulungu. Yamaandiko Yelile yolonga, “Mulungu kowag-
wila wene ubala muna ujanja wawo”,
20 kaidi Yamaandiko Yelile yolonga, “Mndewa kovimanya
kuwa magesa ya wene ubala si chinhu.”
21 Mbali munhu yoyose sekeyaigodele chiya chowodaha
kutenda wanhu. Kwaviya vinhu vose ni venu.
22 Paulo hebu Apolo hebu Kefa, isi ino hebu ugima hebu ifa,
vinhu va lusita lono hebu vinhu vikwiza. Vino vose ni venu,
23 na mweye ni wanhu wa Chilisito, na Chilisito ni wa
Mulungu.

4

Watumigwa wa Chilisito

1 Munhu yachiwone cheye iyo wasang'hani wa Chilisito,
wowokwika goya vinhu vovifisigwe va Mulungu.
2 Na chilondeka kwa yoyose ija yokwika goya ni
kwaminika.
3 Mbali kumwangu niye siyo chinhu kutagusigwa na mw-
eye hebu wanhu wamwenga wala siitagusa niye mwenyewo.
4 Kwaviya siwona chimu cha kumulongeleza mwenyewo
muna umoyo wangu, mbali iyo hailagusa kuwa ninoga hau-
longozi wa Mulungu. Mndewa iyo yonda yanilamulile nh-
aguso.

5 Ivo sekemumulamulile nhaguso munhu yoyose ing'hali
lusita halunafika, na gozeleni mbaka Mndewa vondayeze.
Yeye kezagala bung'hulo muna diziza zozifisigwe na kula-
gusa magesa ya mizoyo ya wanhu. Baho chila munhu keza-
hokela nhogolwa imfaya kulawa kwa Mulungu.

6 Ndugu zangu, kwa ichimu chenu nizitenda mbuli zino
ziwe simwe da niye na Apolo, muladi kwa simwe jetu mupate
kuifunza sekemfose yaja yandikigwe, muladi imwe wenu
sekeyaigode kwa ichimu cha ino na kumwehula imwenga.
7 Sekemugese kuwa muna mbasakanyo na wamwenga.
Mulungu kakwing'ha vinhu vose viwilinavo. Sekewiigode,
fana hunahokela bule.

8 Mogesa mumala kupata chila chinhu chomulonda. Mo-
gesa muwa matajili mumala. Mogesa muwa wafalume, in-
gawa cheye siyo. Vinoga, nowalondeleni muwe wafalume
wa kweli, muladi na cheye chiwe wafalume hamwe na mw-
eye.
9 Nogesa Mulungu kachitenda cheye watumigwa chiwe
wanhu wa kulukomelezo ng'hani, fana wanhu watagusigwe
kukomigwa. Chikigwa fana wanhu wa kusangazigwa hau-
longozi wa isi yose na wasenga wa Mulungu na wanhu.
10 Cheye chawabozi kwa ichimu cha kumsang'hanila
Chilisito, mbali mweye mwawabala muna ukuilumba na
Chilisito! Cheye chawanyondenyonde na mweye muna
nguvu, iviya mweye mohishimika mbali cheye chokwe-
huligwa.
11 Mbaka sambi cheye china nzala na ng'hilu, chabule
viwalo na chotowigwa ng'hani, na chabule hanhu ha kukala.
12 Chogaya na kusang'hana usang'hano kwa makono yetu
wenyewo, na chahaduwiligwa chowatemela mate na chi-
hagazigwa chofunya umoyo,
13 Chahavwiziligwa chokwidika vinogile. Mbaka sambi
cheye chowoneka fana unyolodo wa isi na unyolodo wa
vinhu vose.
14 Siwandikileni usenga uno kwa ichimu cha kungumani
chinyala, mbali kwa ichimu cha kuwazumha fana wanangu
walondwa.
15 Hata one muhawa na ndoleizi maalufu longo muna
ugima wenu wa Chichilisito, mwabule tata wengi. Kwaviya
muna ugima wenu muna ukuilumba na Chilisito Yesu niwa
tati yenu kwa kuwapeteleni Mbuli Inogile.
16 Nomulambani muwinze simwe jangu.
17 Lekamana nimtuma Timoseyo kumwenu, yeli
mwanangu mulondwa mwaminika muna ukuilumba na
Mndewa na kezamkumbusani nzila iniinzile niye muna

ukuilumba na Chilisito, nzila ija inifundiza chila hanhu
muna gamabumbila ga wanhu womuhuwila Mulungu.
18 Wamwenga wenu wandusa kuigoda wagesa siza kaidi
kumulaulani.
19 Mbali Mndewa yahalonda nize kumwenu, nizakwiza
sambi, na baho nizawona mwenyewo ludabwa lwa magoda
yawelinayo wanhu, na chiwolonga.
20 Kwaviya Ufalume wa Mulungu si mbuli ya kulonga,
mbali ni ludabwa.
21 Molondeka kusagula. Nize kumwenu na balati hebu
nize na muhe wa ulondo na uhole? Nogesa molonda nize na
ulondo na uhole.

5

Uzinzi muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

1 Kuna mbuli za kwaminika kuwa kumwenu kuna uzinzi,
na iviya uzinzi wihile na haunawahi kuwa uko hata muna
iwanhu weli siyo Wayahudi. Nilongeligwa munhu komwan-
gala mami yake wa kuvikila.
2 Na mweye moigoda. Mbali molondeka muwe na usungu,
na munhu yatendile mbuli iyo yasegezigwe kumwenu.
3 Hata ingawa kwa lukuli nakutali na mweye mbali kwa
muhe nahabehi na mweye, ivo kwaviya nabaho nimtagusa
nimala munhu iyo yatendile mbuli iyo, fana viya nabaho.
4 Muhaiting'hana hamwe kwa zina da Mndewa Yesu, na
niye noiting'hana na mweye muna yamagesa yangu, kwa
ludabwa lwa Mndewa wetu Yesu,
5 mwing'heni Lufyende munhu iyo muladi lukuli lwake
lubanangigwe, na muhe wake udahe kukomboligwa muna
Isiku ya Mndewa.
6 Magoda yenu hayanogile. Vino hamuvimanyile kuwa
lusu chidogo dogongomola bonge jose da usage?
7 Molondeka kudisegeza lusu da umwaka muladi muwe
bonge da sambi dili hadinagumigwa lusu fana vimulondeka
kuwa, kwaviya Chilisito kalavigwa fana mwana ng'hondolo
wa Pasaka.
8 Lelo chitende dugila da Pasaka, siyo kwa lusu diya da
umwaka na lusu da wihi na uhasanyi, mbali kwa gate hadigu-
migwe lusu na gate da kusafya na ukweli.
9 Muna usenga umwenga wonimwandikileni nimulonge-
lani sekemuihanganye na wanhu wazinzi.
10 Ivo silonga kuwa sekemuihanganye ng'hani na wanhu
hawamuhuwila Mulungu weli wazinzi hebu wene kutamani,
hebu wahokaji, hebu wene kutambikila nyang'hiti. Kwaviya
molondeka kulawa muna isi muladi muyepule nawo.

11 Chinyandika niye cha vino, sekemuihanganye na munhu
yoitanga mwenyewo muhuwila wa Chilisito mbali ni mzinzi
hebu ngila hebu yotambikila nyang'haiti hebu muligaji hebu
mulevi hebu mbavi. Hata sekemukale na kuja na munhu
fana iyo.
12 Sidaha kuwalamulila nhaguso wanhu weli kunze ya
uhuwilo! Cholondeka kuwalamulila nhaguso wahuwila
muhala.
13 Mulungu kezalamula nhaguso ilihi kwa wanhu weli
kunze ya uhuwilo. Yamaandiko Yelile yolonga, “Muwingeni
munhu yehile muna dibumbila jenu.”

6

Kuilongeleza kwa ndugu wahuwila

1 One imwe wenu yahaiswela na muhuwila miyage, ko-
gezaze kuhita kumulamulila nhaguso haulongozi ha wanhu
hawammanyile Mulungu badala ya kumshitaki haulongozi
ha wanhu welile.
2 Molondeka muvimanye kuwa wanhu wa Mulungu weza-
lamula nhaguso kwa wanhu wa isi yose. One mwizalamula
nhaguso ilihi kwa wanhu wa isi yose, maabaho molondeka
mudahe kulamula nhaguso ilihi kwa mbuli ndodo.
3 Molondeka muvimanye kuwa chizawalamulila nhaguso
wasenga wa kuulanga. Mbali mbuli za ugima uno siyo
chinhu chikulu!
4 Muhawa na migomvi kwa mbuli za kawaida, hata
mowatanga wasemi waja hawahishimigwa muna yamabum-
bila ya wahuwila.
5 Nolonga ivo muladi nimgumeni chinyala. Mowatanga
wawo wasemi, hata hawahishimigwa na wahuwila.
Kumwenu kwa bule hata munhu imwe yeli na ubala yodaha
kulamula hagati ya wahuwila.
6 Mbali, muhuwila imwe kongala mchilisito kuna ichitala
na wowaleka wanhu hawammanyile Mulungu walamule
nhaguso.
7 Kwa kweli uko kuilongeleza mweye kwa mweye kolagusa
kuwa mupotigwa ng'hani! Ihawile muhavu ng'hani mweye
kubunzigwa. Ihawile muhavu ng'hani mweye kuhokigwa!
8 Mbali mweye wenyewo moibunza na kuitendela yehile,
na mowatendela yano ndugu zenu.
9 Mweye muvimanya kuwa wanhu wotenda
yehile hawezakwingila muna Ufalume wa Mulungu.
Sekemwiivwizile wenyewo! Wanhu wokala na ugima wa
kuyangala chakachaka na watambikila nyang'hiti na wazinzi
hebu walawiti,

10 hebu wabavi na wagila na walevi na waligaji, wanhu
wawo wose haweza kwingila muna Ufalume wa Mulungu.
11 Wamwenga wenu mukala ivo. Mbali musafyigwa
kulawa muna uhasanyi, mutendigwa muwe welile na
mopetigwa munoga haulongozi wa Mulungu kwa zina da
Mndewa Yesu Chilisito na kwa Muhe wa Mulungu wetu.

Sang'hanileni ng'huli zenu kwa utunhizo wa Mulungu

12 Imwenga kezalonga, “Nitogoleligwa kutenda chila
chinhu.” Ona, mbali siyo chila chinhu chinoga kumwenu.
Nodaha kulonga kuwa notogoleligwa kutenda chinhu
chochose, mbali silonda kutawaligwa na chinhu chochose.
13 Munhu imwenga kezalonga, “Ndiya kwa munda, na
munda kwa ndiya.” Ona, mbali Mulungu kezavibananga vili
muna umunda na ndiya. Lukuli lwa munhu siyo kwa ichimu
cha ugoni ila kwa ichimu cha kumsang'hanila Mndewa, na
Mndewa iyo yowika goya lukuli.
14 Mulungu kamzilibula Mndewa, na cheye iviya
kezachizilibula kwa ludabwa lwake.
15 Muvimanya kuwa ng'huli zenu ni viungo va lukuli
lwa Chilisito. Mogesa nodaha kusola chilungo cha lukuli
lwa Chilisito na kulutenda lukuli luihanganye na malaya?
Haidahika bule!
16 Muvimanya kuwa munhu yoilumba lukuli lwake
na malaya wezakuwa fana munhu imwe. Kwaviya
viyandikikwe muna Yamaandiko Yelile yolonga, “Wanhu
waidi wezakuwa lukuli lumwe.”
17 Mbali munhu yailumbile mwenyewo na Mndewa
kokuwa hamwe nayo chimuhe.
18 Muyepule ng'hani na ugoni. Uhasanyi umwenga
wose uyotenda munhu kunze ya lukuli lwake, mbali
munhu yotenda ugoni kolutendela uhasanyi lukuli lwake
mwenyewo.
19 Molondeka muvimanye kuwa ng'huli zenu ni kaye ya
Muhe Yelile yokala mgati yenu, na yomwing'higwe na Mu-
lungu. Mweye si wenyewo, mbali wa Mulungu,
20 kawagula kwa bei ng'hulu ng'hani. Ivo sang'hanileni
ng'huli zenu kwa ukulu wa Mulungu.

7

Mbuli ya sola

1 Lelo kwa mbuli ziya zimwandike kuwa. “Vinoga msaka
sekeyasole”.
2 Mbali kwaviya kuna ugoni, chila mulume kolondeka
yawe na muke wake mwenyewo, na chila muke kolondeka
yawe na mulumake mwenyewo.

3 Mulume yatende yaja yoyolondeka yamtendele muke
wake, na muke yatende yaja yoyolonda mulumake.
4 Muke kabule udahi na lukuli lwake mwenyewo mbali
mulumake kanayo, iviya mulume kabule udahi na lukuli
lwake mwenyewo mbali muke wake kanayo.
5 Sekemwiime, ila teng'hu muitogolele kutenda ivo lusita
ludodo, muladi mupate nyafasi inogile ya kutosa. Maabaho
ibweleleni kaidi, muladi Lufyende sekeyamgezeni kwa
ichimu cha kupotwa kuilanguliza kwenu.
6 Yano yonimulongelani ni magesa yangu, si malagilizo.
7 Nolonda wanhu wose wawe fana vinili niye, mbali chila
munhu chitumetume chake kulawa kwa Mulungu, munhu
imwe kana chitumetume chino, imwenga kana chiya.
8 Lelo kwa waja weli wasaka na wagane nolonga kuwa
muhavu wagendelele kukala bila ya kusola fana vinili niye.
9 Mbali one hamudaha kuzikimilila tamaa zenu za lukuli,
soleni, kwaviya muhavu kusola kufosa kwaka tamaa za
lukuli.
10 Kwa wanhu wasolile noweng'ha lagilizo dino, dino si
jangu bule mbali da Mndewa, muke sekeyamuleke mu-
lumake,
11 mbali one yahatenda ivo, kolondeka yasigale mgane
hebu yailumbe na mulumake, na mulume kolondeka
sekeyamwing'he chibuwa cha nyasa muke wake.
12 Kwa wanhu wamwenga nowalongela, niye mwenyewo,
siyo Mndewa, one mulume yomuhuwila Chilisito yahawa na
muke hahuwila na katogola kukala nayo, sekeyeyamwing'he
chibuwa cha nyasa.
13 Na one muke yomuhuwila Chilisito yahasoligwa na mu-
lume hahuwila na kaitogolela kukala nayo, sekeyamwase.
14 Mulume hahuwila kotogoligwa na Mulungu kwa
kuilumba na mke wake, na muke hahuwila kotogoligwa
na Mulungu kwa kuilumba na mulumake. One siivo wana
wawo wahawile wambula mwiko, Mbali kwa ichimu chino,
wokwela.
15 Mbali ija hahuwila yahalonda kusegela nayasegele.
Baho mulume iyo hebu muke iyo hafungika. Kwaviya Mu-
lungu kamtangani mweye mukale kwa tindiwalo.
16 Weye muke muhuwila, hudaha kuvimanya kuwa hwiz-
amkombola mulume wako. Na weye mulume muhuwila,
hudaha kuvimanya kuwa hwizamkombola muke wako.

Kala fana Mulungu woyakutangile

17 Chila munhu nayakale kuwinzana fana Mulungu
viyeng'higwe na Mndewa, na fana viyatangigwe na
Mulungu. Dino ijo kanuni donifundiza kwa wahuwila wose.

18 Ihawa munhu kengizigwa ulungwana vayatangigwe
na Mulungu sekeyalonde kusegeza ng'hovu ya ulungwana.
Ihawa kakala hanakwingizigwa ulungwana viyatangiwe na
Mulungu, halondeka kwingizigwa ulungwana.
19 Kwaviya kwingizigwa ulungwana hebu kuleka
kwingizigwa ulungwana si chinhu, mbali chinhu cha mana
ni kutegeleza malagilizo ya Mulungu.
20 Vinoga chila munhu nayakale fana viya viyakalile
chipindi viyatangigwe na Mulungu, fana kasola yasigale ivo
ivo hebu hanasola yasigale ivo ivo.
21 Vino! Weye kukala mtumwa lusita viutangingwe? Na
Mulungu kukala mtumwa. Vinoga, sekeugese, mbali one
uhawa na nyafasi ya kuwa na ulegeho, usang'hanile uwo,
22 Kwaviya mtumwa yoyatangigwe na Mndewa. Iviya
viya kailegeha kwa Mndewa, viyatangigwe na Chilisito muna
utumwa wake.
23 Mulungu kangulani mweye kwa bei ng'hulu, ivo seke-
muwe watumwa wa wanhu.
24 Ivo ndugu zangu chila munhu nayakale kwa kuilumba
na Mulungu fana viyakalile lusita viyatangigwe.

Mbuza ya wanhu hawanasola na wagane

25 Mbali kwa mbuli ya mhambe na wagane, nabule lagilizo
kulawa kwa Mndewa, mbali nolava malaguso yangu niye nili
kwa ubazi wa Mndewa nolondeka kuhuwiligwa.
26 Kwa ichimu cha uzidilwa uchili nawo, nogesa vinoga
kwa munhu kukala fana viyeli.
27 One weye kusola, sekeugeze kumuleka. One weye huna-
sola, sekeuzahile muke.
28 Mbali uhasola kokuwa hutendile uhasanyi na mhambe
yahasoligwa hatenda uhasanyi bule. Mbali wawo won-
dawamsole wezapatigwa na uzidilwa wa isi ino, mbali niye
nolonda yayo sekeyampateni mweye.
29 Ndugu zangu, nolonga vino, lusita lusigale ni luguhi,
kwandusila sambi na kugendelela waja weli na wanaake na
wawe fana wabule,
30 na waja wolila na wawe fana hawalila, waja
wodeng'helela na wawe fana hawadeng'helela, wagulaji
na wawe fana wabule chinhu.
31 Na waja wosang'hanila vinhu va isi ino, wawe fana
wabule sang'hano nayo, kwaviya isi ino, fana vichiimanya,
yofosa.
32 Nolonda mweye sekemuwe na ludumbo. Munhu
yelibule muke komsang'hanila Mndewa, kwaviya kogeza
kumnogeza Mndewa.

33 Mbali mulume yasolile kosang'hanila mbuli za isi ino,
kwaviya kolonda yamnogeze muke wake,
34 na konogelwa na vinhu vidi. Iviya yauko mbasakanyo
hagati ya muke hanasoligwa hebu mhambe. Mwanamke
hanasoligwa kosang'hanila mbuli za Mndewa muladi yapate
kwela lukuli lwake na muhe wake. Mbali muke yasoligwe
kosang'hanila mbuli za isi ino, kwaviya kolonda kumnogeza
mulumake.
35 Nolonga vino kwaviya nolonda kumtazani. Silonda
kuwakimilila. Nolonda mutende mbuli zinogile na zifaya
kumsang'hanila Mndewa bila ya ching'hwaso.
36 One munhu yahagesa hamtendela vinogile mhambe
wake, fana hamsolile, fana tamaa zake zihamwingila basi
nayatende viyolonda, waisole. Hatenda uhasanyi.
37 Mbali fana mulume iyo yahalamula bila shuluti
muumoyo wake kuleka kusola na fana yahadaha kuzikimila
tamaa zake na kulamula va kutenda, ivo kotenda goya
ng'hani fana hamsolile mhambe iyo.
38 Kwa mbuli zimwenga, munhu yosagula kusola mhambe
kotenda vinogile, munhu yosagula kuleka kusola kotenda
vinogile ng'hani.
39 Muke yasoligwe kokuwa kafungigwa lusita lose na mu-
lumake yahawa ngima, mbali mulumake yahadanganika,
muke iyo kailegeha na yahalonda kodaha kusoligwa na mu-
lume imwenga yoyose, mbali yawe muhuwila.
40 Mbali viniwona niye, muke iyo kezamweda one ya-
hakala yaidumwe. Na nogesa kuwa na niye iviya nina Muhe
wa Mulungu.

8

Ndiya ilavigwe sadaka kwa nyang'hiti

1 Kwa mbuli ya vinhu vilavigwe sadaka kwa nyang'hiti,
chivimanya kuwa cheye chose china umanyi.
Umanyi wogala magoda, mbali ulondo wozenga.
2 Waja wogesa kuwa wovimanya chila chinhu hawavi-
manyile fana viwolondeka kuvimanya.
3 Mbali munhu yomulonda Mulungu kamanyika na Mu-
lungu.
4 Ivo kusonhela kuja ndiya itambikiligwe nyang'hiti, chovi-
manya kuwa nyang'hiti si chinhu bule muna isi yose, na
chomanya kuwa kuna Mulungu imwe muhala.
5 Hata one kuhawa na vinhu vitangigwa “milungu” iwe
kuulanga hebu muna isi, na hata one kuna milungu wengi na
wandewa wengi,

6 kweli kumwetu kuna Mulungu imwe muhala, Tata, Mulumbaji wa vinhu vose na cheye chokala kwa ichimu chake,
na kuna Mndewa imwe muhala, Yesu Chilisito, kufosela yeye
vinhu vose vilumbigwa na cheye chokala kwa nzila yake.
7 Mbali siyo chila munhu kaumanya ukweli uno. Wanhu
wamwenga wotambikila nyang'hiti mbaka sambi wahaja
ndiya wogesa kuwa ndiya ija ilavigwe sadaka kwa nyang'hiti,
kwaviya malungilo yawo manyonde nyonde hata kugeligwa
mwiko.
8 Mbali ndiya haidaha kuchigala habehi na Mulungu. Ivo
chahaleka kuja hachihungukilwa na chinhu, na chahaja ha-
chongezekeligwa na chinhu.

9 Muiteganye muladi ulegeho wenu sekeuwatende
wanyondenyonda wa uhuwilo wagwe muna uhasanyi.
10 Kwaviya munhu yahakuwona weye uli na umanyi
kukala hasi haindiya mgati muna ikaye ya kutambikila
nyang'hiti, munhu yeli na lungilo nyondenyonde muna
umoyo kezagumigwa moyo wa kuja ndiya iyo itambikiligwe
nyang'hiti.
11 Na vino kwa ichimu cha umanyi wako, ndugu ija yeli na
uhuwilo nyondenyonde Chilisito yoyadanganike kwa ichimu
chake, kezakwaga.
12 One muhawahasanya na ndugu zenu fana ivo na
kwagiza lungilo jawo nyondenyonde na mwizakuwa mu-
muhasanya Chilisito.
13 Ivo fana ndiya yomtenda ndugu yangu yahasanye, siza-
kuja nyama ng'o! Muladi sekenimtende ndugu yangu ya-
tende uhasanyi.

9

Sang'hano za watumigwa

1 Vino niye siigehe? Vino niye si mtumigwa? Vino niye
simuone Mndewa? Mweye siyo matunda ya sang'hano
yangu kwa Mndewa?
2 Hata fana niye si mtumigwa kwa wamwenga, mbali
kumwenu niye ni mtumigwa. Mweye mwawakalangama wa
utumigwa wangu kwaviya muilumba na Mndewa.

3 Wanhu wahaniuza, nizaigombela fana vino,
4 vino hachilondeka kuja na kung'wa kwa ichimu cha us-
ang'hano wetu?
5 Vino hachilondeka kuhiga masimwe ya watumigwa
wamwenga na masekulu zake Mndewa na Kefa, kwa kuilon-
goza na mwanamke yohuwila muna imiyanza yetu.

6 Si niye muhala na Balinaba wochilondeka kupata
vinhu vovilondeka muna ugima wetu kwa kusang'hana
usang'hano.
7 Mwanajeshi kolihigwa kwa usang'hano wake kudijeshi.
Mulimi koja matunda ya mgunda wake wa mizabibu. Mdimi
kong'wa matombo ya bumbila da fugo yake.
8 Silonga mbuli zino chiunhu, Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa yolonga ivo.
9 Yandikigwa muna Yamalagilizo ya Musa, “Sekeumzibe
ng'ombe mulomo wake vonda yahwage uhemba.” Iyo si
kulonga kuwa Mulungu kowagesa ng'ombe muhala.
10 Vino hakalile yochigesa cheye viyalongile ivo? Ona!
Yandikigwa kwa ichimu chetu. Munhu yohanda na munhu
yolima wolondeka kulolela kupata hanhu ha mavuno yake.
11 Chihanda mbeyu ya chimuhe mgati yenu. Si mbuli
ng'hulu chihagobola vinhu vovilondeka kwa chila zuwa ku-
lawa kumwenu.
12 One wanhu wamwenga wolondeka kulolela yayo ku-
lawa kumwenu. Cheye china haki ng'hani kufosa wawo.
Mbali cheye hachiisang'hanile haki ino. Badala yake, chi-
funyila umoyo chila chinhu muladi sekechike ching'waso
chochose muna inzila ya Mbuli Inogile ya Chilisito.
13 Vino hamuvimanyile kuwa wanhu wasang'hani muna
Ikaye ya Mulungu wopata ndiya kulawa muna Ikaye ya Mu-
lungu, na waja wolava zabihu muna ichilingo wopata hanhu
ha zabihu iyo?
14 Iviya Mndewa kachilagiliza kuwa wanhu wopeta Mbuli
Inogile wapate ndiya zao kulawa muna Imbuli Inogile.
15 Mbali niye sisang'hanile hata imwe ya haki zino, na
wala sandika muladi nipate haki zino. Muhavu nidanganike!
Habule munhu yodaha kusegeza magoda yangu.
16 Silondeka kuigoda kwaviya nopeta Mbuli Inogile. Iyo ni
sang'hano ining'higwe. Na nizagaya one siwapetele wanhu
Mbuli Inogile!
17 One notenda sang'hano ino kwa kulonda mwenyewo,
nina gweko, mbali one notenda sang'hano iyo siyo kwa ku-
londa mwenyewo, Mulungu kaning'ha iyo niitende.
18 Lelo yombe jangu ni chinhu chaki? Yombe jangu ni
kuwapetele wanhu Mbuli Inogile bila kulihigwa. Bila kupula
chonilondeka kupata kwa sang'hano yangu ya Mbuli Inogile.
19 Niye niilegeha, sili mtumwa wa munhu yoyose, mbali
niitenda mwenyewo kuwa mtumwa wa chila munhu mu-
ladi kuhuma fana vidahika na wanhu wengi wamuhuwila
Chilisito.
20 Vinikalile kwa Wayahudi niitenda fana Muyahudi
muladi niwagaluse Wayahudi, ingawa silangulizigwa na

malagilizo ya Musa, nikala nolangulizigwa na malagilizo
kumwawo muladi niwagaluse waja wowalangilizigwa na
malagilizo.
21 Kwa waja weli kunze ya malagilizo ya Musa, nokala
kunze ya malagilizo fana wawo, muladi niwapate wawo weli
kunze ya malagilizo. Ino haifambula kuwa niye nakunze ya
malagilizo ya Mulungu, nokala hasi ya Malagilizo ya Chilisito.
22 Kwa waja weli na uhuwilo nyondenyonde niwa na
uhuwilo nyondenyonde fana wawo, muladi niwapate. Ivo
niwa na vinhu vose kwa wanhu wose, muladi wawo wakom-
boligwe kwa chila nzila.
23 Notenda yayo yose kwa ichimu cha Mbuli Inogile, muladi
nipate hanhu ha balaka zake.
24 Muvimanya wakimbilaji wengi wokimbila mbali yosola
gweko ni imwe muhala. Basi mukimbile mbaka mpate
gweko.
25 Na chila munhu yoyotenda kuihuma muna umwangalo
koikimiliza na vinhu vingi muna yamazoezi yake. Mbali wo-
tenda vino kwa lungilo wapate gweko dodibanangika. Mbali
cheye chotenda viya, muladi chipate gweko hadibanangika.
26 Ivo nokimbila nihailungila kuhuma, ivo vichiigomba
naniye fana munhu wa kuitowa voyokwasa ng'honde
kuchanyha.
27 Nolwing'ha lukuli lwangu manhesa madala na kulugaza
ng'hani muladi niye mwenyewo sekenilemigwe, maabaho
kuwapetela usenga wanhu wamwenga.

10

Zumo kusonhela kutambikila nyang'hiti.

1 Ndugu zangu, mukumbuke yaja yoyawalawilile wasaho
zetu wowamsondelele Musa. Wakala wokalizigwa na wingu,
na wose waloka vinogile Ibahali Ndung'hu.
2 Wose wabatizigwa muna diwingu na muna ibahali fana
wanahina wa Musa.
3 Wose waja ndiya ija ija ya chimuhe.
4 Wang'wa ching'waji chiyachiya cha chimuhe. Wang'wa
mazi kulawa muna uluwe lwa chimuhe wowahitile nawo, na
luwe uwo ukala Chilisito mwenyewo.
5 Mbali wengi wawo Mulungu hawanogele bule, ivo mitufi
yawo ipwililisigwa kuna dibwilingu.
6 Lelo mbuli zino zose ni simwe kumwetu, zochizuma
sekechilonde vinhu vihile, fana wawo viwatendile.
7 Sekemutambikile nyang'hiti, fana wamwenga wawo vi-
watendile. Fana Yamaandiko Yelile viyolonga, “Wanhu

wakala hasi kuja na kung'wa. Maabaho wema na kutenda
mbuli za ugoni.”
8 Sekechitende uzinzi fana wamwenga wawo viwatendile,
wadanganika zuwa dimwe wanhu 23,000.
9 Sekechimgeze Mndewa Chilisito, fana viwamgezile wawo
viwatendile, nawo wakomigwa na mazoka.
10 Sekechilongelele fana viwatendile wamwenga wawo,
nawo wakomigwa na Msenga wa ifa wa katumigwa Mu-
lungu.
11 Ivo mbuli izo zilawilile kumwawo wawo, zikala chila-
guso kwa wamwenga, na yandikigwa muladi kuchizuma.
Cheye wochikala muna zisiku za habehi na uhelelo.
12 Wanhu wowogesa kuwa wema chigangamavu, waiti-
ganye sekewagwe.
13 Magezo yongezigwa ni yakawaida kwa wanhu. Mbali
Mulungu kokwaminika, nayo hezatogola mugezigwe kufosa
nguvu zenu, mbali hamwe na kugezigwa, kezaweng'heni
iviya nguvu ya kufunya umoyo na nzila ya kulawa umo
vinogile.
14 Ivo ndugu zangu walondwa, muyepule na kutambikila
nyang'hiti.
15 Nolonga na mweye wanhu mwili na ubala, lamuleni
mweye wenyewo yayo yonilonga.
16 Nhungo yochisang'hanila muna Indiya ya kukumbuka
ifa ya Mndewa, na kwa iyo chomwing'ha hewela Mu-
lungu. Chahang'wila nhungo ino, choilumba muna idamu
ya Chilisito. Na gate dochimogola, chahadija, choilumba na
lukuli lwa Chilisito.
17 Kwaviya gate ni dimwe, cheye chili wengi ni lukuli
lumwe, kwaviya cheye chose chohokela hanhu ha gate
dimwe.
18 Waloleni wanhu wa Isilaeli, waja woja sadaka ya
chilingo ni muilumba kwa iyo zabihu yoilavigwa kwa Mu-
lungu.
19 Lelo nilonge choni? Vino ndiya yoitambikiligwa
nyang'hiti ni chinhu, hebu nyang'hiti ni chinhu?
20 Si ivo bule! Chonilonga ni kuwa zabihu zowolava
wanhu hawammanyile Mulungu wowalavila vinyamkela, si
Mulungu bule. Na silonda mweye muilumbe na vinyamkela.
21 Hamudaha bule kung'wa nhungo ya Mndewa na iviya
kung'wa nhungo ya vinyamkela, hamudaha kuja muna
imeza ya Mndewa na iviya muna imeza ya vinyamkela.
22 One chihatenda ivo chizamtenda Mndewa yawe na
migongo. Cheye chabule nguvu kufosa yeye.
23 Ivo mweye molonga, “Chitogoliligwa kutenda chinhu
chochose.” Mbali niye nolonga si chila chinhu chinoga.

Mweye molonga “Chitogoliligwa kutenda chinhu chochose.”
Mbali niye nolonga si chila chinhu chotaza.
24 Chila munhu vumwili sekeyazahile malondo yake
mwenyewo muhala, mbali malondo ya wayage.
25 Diyeni chinhu chochose chochichuuzigwa kudigulilo
bila kuuzauza kwa ichimu cha lungilo jenu.
26 Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Isi na chila chinhu
chili umo ni cha Mndewa.”
27 One munhu hahuwila bule yahawagoneka mukaje ndiya
na molonda kuhita, diyeni chila chinhu chikigwe kuulongozi
wenu, bila kuuzauza kwa ichimu cha lungilo jenu.
28 Mbali one munhu imwenga yahamulongelani, “Ndiya
ino itambikiligwa nyang'hiti,” Sekemuje ndiya iyo, kwa
ichimu cha munhu yamulongeleni na lungilo.
29 Nolonga, lungilo mbali siyo jako ila da ija imwenga.
Sizasang'hanila ulegeho wangu one uhatenda lungilo da
munhu imwenga dinitaguse.
30 Sija ndiya ilavigwe hewela kwa Mulungu, one munhu
imwenga yoyose yahaniliga kwa ichimu cha ndiya yoniilav-
ila hewela kwa Mulungu.
31 Ivo chochose chomutenda, iwe kuja hebu kung'wa, ten-
deni yano yose kwa utunhizo wa Mulungu.
32 Sekemumtende munhu yoyose yaikwale, Wayahudi
hebu wanhu weli siyo Wayahudi hebu kwa bumbila da
wanhu womuhuwila Mulungu.
33 Tendeni fana vonitenda niye, nogeza kumnogela chila
munhu kwa yose yonitenda kwaviya silonda yaja yoninogela
niye, mbali nolonda yaja yowanogela wanhu wose muladi
wadahe kukomboligwa.

11

1 Niwinze niye fana niye vinimuwinza Chilisito.

Kugubika ditwi lusita lwa kutambika

2 Nomtogozani, kwaviya monikumbuka muna ichila
chinhu na kusondelela mafundizo yoniweng'hile.
3 Mbali nolonda muvimanye kuwa ditwi da mulume ni
Chilisito, na ditwi da mwanamke ni mulume, na ditwi da
Chilisito ni Mulungu.
4 Chila mulume yahatosa hebu yahagong'onda usenga wa
Mulungu haulongozi wa wanhu kuno kagubika ditwi jake iyo
komzeha Chilisito.
5 Mwanamke yahatosa hebu yahagong'onda usenga wa
Mulungu haulongozi wa wanhu bila kugubika ditwi jake,
komzeha mulumake, baho habule mbasakanyo kati ya
mwanamke iyo na mwanamke yawegule.

6 One mwanamke haigubika ditwi jake, muhavu yawegule.
Mbali ni chinyala kwa mwanamke yasenye hebu yawegule,
muhavu yagubike ditwi jake.
7 Mulume halondeka kugubika ditwi jake, kwaviya yeye
kalinga Mulungu na yeye kobamila utunhizo wa Mulungu.
Mbali mwanamke kobamila ukulu wa mulume.
8 Kwaviya mulume halumbigwe kulawa kwa mwanamke,
mbali mwanamke kalumbigwa kulawa kwa mulume.
9 Kwaviya mulume halumbigwe kwa ichimu cha
mwanamke, ila mwanamke kalumbigwa kwa ichimu cha
mulume.
10 Ivo kwa ichimu cha wasenga wa kuulanga, mwanamke
kolondeka kugubika ditwi jake kuwa chilaguso chochilagusa
kuwa kahasi ya udahi wa mulume wake.
11 Mbali muna ugima wetu kwa kuilumba na Mndewa,
mwanamke siyo chinhu bila ya mulume, wala mulume siyo
chinhu bila ya muke.
12 Fana viya mwanamke viyalumbigwe kulawa kwa mu-
lume, ivo ivo na mulume kelekigwa na muke, mbali chila
chinhu cholawa kwa Mulungu.
13 Lamuleni mweye wenyewo na mwizatogola one vinoga
mwanamke yagubike ditwi jake yahatosa kwa Mulungu.
14 Hata kulingwa kwenywewo yolagusa kuwa ni chinyala
mulume kuwa na mvili nhali,
15 mbali mwanamke kuwa na mvili nhali ni utunhizo
kumwake. Kwaviya keng'higwa mvili nhali muladi zimgu-
bike.
16 Na one munhu yoyose yahalonda kulema kutogola kwa
mbuli iyo, ivo yavimanye kuwa cheye chabule chihendo
chimwenga chochose cha nhambiko fana icho wala bumbila
da wahuwila wa Mulungu.

Ndiya ya kukumbuka ifa ya Mndewa
(Masayo 26:26-29; Maliki 14:22-25; Luka 22:14-20)

17 Nihawa ning'hali nomwing'hani malagilizo yano, simto-
gozani kwaviya miting'hano yenu ya nhambiko yogala yehile
ng'hani kufosa vinhu vinogile.
18 Baho mwanduso nihulika kuwa vomuiting'hana hamwe
mweye kwa mweye fana wahuwila moiswela, na niye noto-
gola chidogo.
19 Kwaviya lazima magesa ya mbasakanyo yawoneke
kumwenu muladi waja wowotogoligwa na Mulungu wadahe
kuwoneka.
20 Ivo mweye vomuiting'ha na hamwe fana chibumbila,
mogesa kuwa moja ndiya kwa ichimu cha kumbukumbu ya
Mndewa humbe siyo.

21 Kwaviya vomuja, chila munhu kolongolela kusola ndiya
yake. Ivo munhu imwenga kana nzala, na imwenga
kakoligwa.
22 Kweli muna kaye za kudila na kung'wila na seke-
mudizehe bumbila da wanhu wa Mulungu na kuwaguma
chinyala wawo welibule chinhu. Vino niwalongeleni choni?
Nimwing'heni nhogolwa? Si ivo bule, sidaha kumwing'hani
nhogolwa bule kwa mbuli iyo!
23 Kwaviya mafundizo yonimwing'hileni niyahokela ku-
lawa kwa Mndewa kuwa Mndewa Yesu, chilo chiya viyat-
uligwe kwa wanhu wehi, kasola gate,
24 kamwing'ha hewela Mulungu, kadimogola, na kalonga,
“Luno ulo lukuli lwangu, lolulavigwa kwa ichimu chenu.
Tendeni vino kwa kunikumbuka niye.”
25 Iviya, viyakomeleze kuja, kasola nhungo na kalonga,
“Nhungo ino ni lagano da sambi da Mulungu, mwiidamu
yangu. Tendeni vino chila muhang'wa kwa kunikumbuka
niye.”
26 Kwaviya chila vimuja gate dino na kuing'wila nhungo
ino, moigong'onda ifa ya Mndewa mbaka vondayeze kaidi.
27 Ivo chila yoja gate ijo hebu kung'wila nhungo ya Mndewa
bila ya kulondeka kezawoneka kahasanya lukuli na damu ya
Mndewa.
28 Mbali munhu nayaiuzagize mwenyewo teng'hu,
maabaho yaje gate na kung'wila nhungo ino.
29 Kwaviya one wanhu hawamanyile fambulo da lukuli
lwa Mndewa viwoja gate na kung'wila nhungo, woigalila
nhaguso wawo wenyewo viwoja na kung'wa.
30 Lekamana wamwengawenu wanyondenyonde na
watamu, na wengi wenu wadanganika.
31 One chahaitagusa wenyewo teng'hu, sigambe chita-
gusigwe na Mulungu.
32 Mndewa kolamula nhaguso na kuchitagusa, muladi
sekechilamuliligwe nhaguso hamwe na wanhu wa isi yose.
33 Kwa ivo ndugu zangu, vomuiting'hana hamwe kuja
Ndiya ya Mndewa, muigozele.
34 One munhu yoyose yahawa na nzala, kolondeka yaje
ukaye yake, muladi vondamuiting'hane sekeyatagusigwe.
Na vondanize nizaweng'ha malagilizo yoyasigale.

12

Vitumetume va Muhe Yelile

1 Lelo ndugu zangu kwa mbuli za vitumetume va Muhe
Yelile nolonda muvimanye mbuli zino.

2 Nolonda mkumbuke kuwa vimkalile mung'hali hamunammanya Mulungu, musoligwa kutambikila nyang'hiti hazilonga, fana vimulangulizigwe na nyang'hiti.
3 Ivo nolonda muvimanye kuwa habule munhu yolongozigwa na Muhe wa Mulungu yodaha kulonga "Yesu yaduwiligwe!" Habule munhu yoyodaha kutogola kuwa "Yesu ni Mndewa," Ila yawe kolangulizigwa na Muhe Yelile.
4 Kuna vitumetume mbasakanyo, mbali Muhe yoyoweng'ha ni imwe.
5 Kuna mbasakanyo mwingi wa kusang'hanila mbali Mndewa yosang'haniligwa niimwe.
6 Kuna sang'hano mbasakanyo, mbali Mulungu ni imwe yowadahiza wose kutenda sang'hano zawo.
7 Chila munhu kokwing'higwa lugubulo lwa Muhe Yelile, kwa ichimu cha wanhu wose.
8 Muhe komwing'ha munhu imwe usenga wa ubala, na munhu imwenga kokwing'higwa usenga wa umanyi na Muhe iyoiyo.
9 Muhe iyo iyo komwing'ha imwenga uhuwilo na komwing'ha imwenga chitumetume cha kuhonya utamu.
10 Muhe Yelile komwing'ha munhu imwe nguvu ya kutenda mauzauza, na imwenga chitumetume cha kulotela usenga wa Mulungu, na imwenga udahi wa kuvimanya mbasakanyo ya mihe ya uvwizi na Muhe wa kweli. Na imwenga keng'higwa udahi wa kulonga ulonzi wa kwazanya, na imwenga udahi wa kufambula ulonzi umwenga.
11 Mbali Muhe Yelile ni ija ija imwe yoyotenda vinhu vino vose, komwing'ha chila munhu chitumetume mbasakanyo fana viyolonda Muhe Yelile.

Lukuli lumwe luna vilungo vingi

12 Chilisito ni fana viya lukuli lumwe lwili na vilungo vingi, ingawa utendigwa muna ivilungo mbasakanyo lung'hali lukuli lumwe.
13 Cheye chose chibatizigwa kwa Muhe imwe muna ulukuli lumwe, kwa Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi, kwa watumwa hebu kwa wailegehe na cheye chose ching'wizigwa na Muhe imwe.
14 Kwaviya lukuli lwenyewo hautendigwe kwa chilungo chimwe muhala, ila vilungo vingi.
15 One mgulu wahalonga, "Kwaviya niye si mkono, niye si wa lukuli," si wa lukuli kwa ichimu icho?
16 Na one gutwi dihalonga, "Kwaviya niye sili ziso, niye si wa lukuli", vino kwa ichimu icho sigambediwe chilungo cha lukuli? Siivo bule!

17 Iviya one lukuli lose luhawile ziso, kuhulika kwa kulihi?
Na one yahakalile magutwi muhala, lwahadahile vilihi
kunusa?
18 Mbali Mulungu keka chila chilungo mbasakanyo muna
ulukuli lwa munhu fana viyalondile.
19 One vose viwile chilungo chimwe muhala, sigambe kuwe
na lukuli.
20 Fana viili, vilungo ni vingi mbali lukuli ni lumwe muhala.
21 Ivo ziso hadidaha kuulongela mkono, “Weye sikulonda!”
Wala ditwi hadidaha kuilongela migulu, “Mweye simulon-
dani!”
22 Mbali, hachidaha kusang'hana bila vilungo va lukuli
voviwoneka vinyondenyonde.
23 Na vilungo viya vichigesile kuwa havilondeka
kwing'higwa hishima ng'hulu, ivo vochivilola goya ng'hani,
vinhu va lukuli vili vilungo va chinyala ivo vichika goya
ng'hani.
24 Mbali vilungo vetu vinogile ng'hani havilondeka. Mbali
Mulungu mwenyewo kalwika lukuli muna umpango, kav-
ing'ha unovu ng'hani viungo viya vihungukilwe unovu,
25 muladi sekekuwe na kuigola muna ulukuli, ila vilungo
vose viigese.
26 One chilungo chimwe chahalumila, viungo vimwenga
vose volumila hamwe nacho, na one chiungo chimwe chi-
hahishimigwa, viungo vimwenga vose vodeng'helela hamwe
nacho.
27 Ivo mweye mose ni lukuli lwa Chilisito, na chila imwe
wenu ni chilungo cha lukuli ulo.
28 Na muna yamakanisa ya Mulungu kaweka teng'hu wa-
tumigwa na wekaidi ni walotezi na wekatatu ni wafundiza,
maabaho wanhu wotenda mauzauza, wanhu weli na chi-
tumetume cha kuhonya hebu kuwataza wamwenga hebu
kuwalanguliza hebu kulonga ulonzi wa kwazanya.
29 Wanhu wose si watumigwa hebu walotezi hebu wafun-
diza. Si chila munhu kana udahi wa kutenda mauzauza.
30 Siyo wanhu wose weng'higwa chitumetume cha kuho-
nya mitamu hebu kulonga ulonzi wa kwazanya hebu kufam-
bula ulonzi lumwenga.
31 Londeni ng'hani vitumetume vinogile.
Na sambi nizamulagusani nzila inogile ng'hani kufosa
zose.

13

Ulondo

1 Nodaha kulonga ulonzi wa wanhu na wasenga wa ku-
ulanga, mbali one nabule ulondo niye nilinga fana dizi da
mbugi hebu da pegwa.

2 Nodaha kuwa na chitumetume cha kulotela usenga wa
Mulungu, na nodaha kuwa na umanyi wose na kuvimanya
vinhu vose vifisigwe, nodaha kuwa na uhuwilo wa kudaha
kuhamiza migongo, mbali one nabule ulondo, niye si chinhu.
3 Nodaha kulava chila chinhu chonilinacho, na kuweng'ha
ngayengaye, hata kulava lukuli lwangu lulunguzigwe na
moto, mbali one nabule ulondo, iyo haifaya chochose
kumwangu.
4 Munhu yeli na ulondo kofunya umoyo na kotaza, kabule
migongo hebu matopa na haigoda.
5 Munhu yeli na ulondo hapuwa hishima na hazahila faida
yake mwenyewo na hakawa kupata ludoko na hapeta yehile.
6 Munhu yeli na ulondo hadeng'helela yehile, mbali ko-
deng'helela yanogile.
7 Munhu yeli na ulondo wokwehula yose, kololela yose,
kohuwila yose, na kofunya umoyo siku zose.
8 Ulondo wabule uhelelo. Usenga wenyewo wolotela wiz-
aleka, na ulonzi wa kwazanya wizaleka kulongigwa. Vose
vochivimanya vizabanangigwa.
9 Kwaviya chitumetume chetu cha umanyi ni chidodo, na
chitumetume chetu cha ulotezi ni chidogo,
10 mbali vondachize chiya chikamilike, vose vili havikami-
like vizahalawa.
11 Vinikalile mwana nilonga fana mwana, nivimanya fana
mwana, nigesa fana mwana. Viniwile mkulu, mbuli za
uwana nizileka.
12 Chochichiwona sambi ni fana munhu yoilola muna
ichilole chifilile, mbali baho hamwande chizawona chihanga
kwa chihanga. Sambi novimanya hakinakwenela, mbali
baho hamwande yose nizayamanya hakinakwenela fana
viya Mulungu viyonimanya niye.
13 Vinhu vino vitatu vokala siku zose, uhuwilo na lolelo na
ulondo. Na dili kulu kufosa yose ni ulondo.

14

Mbuli zimwenga vitumetume kulawa kwa Muhe Yelile

1 Usondeleleni ng'hani ulondo, na kulonda ng'hani vitume-
tume va chimuhe kulawa kwa Muhe Yelile, haswa chitume-
tume cha kulotela.
2 Munhu yolonga kwa ulonzi wa kwazanya, halonga na
wanhu mbali wolonga na Mulungu, kwaviya habule munhu
yoyose yommanya. Wolonga mbuli zifisigwe zili muna muhe
wake.
3 Mbali waja wolotela wolonga na wanhu na kuwataza,
wowaguma moyo na kuwagangamiza.

4 Waja wolonga ulonzi wa kwazanya woigangamiza
wenyewo, mbali waja wolotela wodigangamiza bumbila
da wanhu wowomuhuwila Mulungu.

5 Nolonda wose mulonge kwa ulonzi wa kwazanya, mbali
nihalondile ng'hani muwe na chitumetume cha kulotela,
kwaviya munhu mwene chitumetume cha kulotela ni wa
mana ng'hani kufosa iyo yolonga kwa ulonzi wa kwazanya,
ila one kabaho munhu yodaha kuzifambula mbuli izo ziyo-
longa muladi wahuwila watazigwe.
6 Ivo ndugu zangu one niheza kumwenu na kulonga na
mweye kwa ulonzi wa kwazanya izafaya choni? Haiza-
wafaya chochose, mbali one nihamulongelani lugubulo lwa
Mulungu, hebu umanyi umwenga, hebu ulotezi hebu mafun-
dizo yamwenga.

7 Hata vinhu vilibule ugima vovilava dizi, ihawa chi-
longe longe, ihawa chilimba, one havilavile dizi dili na
mbasakanyo. Izatambuligwa ni wila ulihi woutowigwa na
chilongelonge hebu kwa chimbeta.
8 Na one mhalati ihalava dizi hadimanyika, yelihi yon-
dayaisasale goya kwa ng'hondo?
9 Iviya, na mweye one lulimi lwenu haulonga chinhu cha
kumanyika, yelihi yondayadahe kuyamanya yomulonga?
Mbuli zenu zizakwaga bule!
10 Kuna ulonzi mwingi mbasakanyo muna isi, na habule
ulonzi haumanyika.
11 One siumanyile ulonzi woulongigwa, wanhu wolonga
ulonzi uwo wezakuwa wageni kumwangu na niye nizakuwa
mgeni kumwawo.
12 Ivo na mweye, kwaviya molonda ng'hani kuwa wanhu
weli na chitume tume cha Muhe Yelile, londeni ng'hani kuwa
muiyohe ng'hani kuwa nazo muladi kudigangamiza bumbila
da wanhu wowomuhuwila Mulungu.

13 Ivo munhu yolonga ulonzi wa kwazanya, kolondeka
yapule chitumetume cha kufambula chiya chiyolonga.
14 Kwa ichimu chino one nihatosa kwa ulonzi wa
kwazanya, muhe wangu wotosa, mbali nzewele zangu
hazisang'hana chinhu.
15 Vino nitende choni? Nizatosa kwa muhe wangu, mbali
iviya nizatosa kwa nzewele zangu, nizakwimba kwa muhe
wangu, mbali iviya nizakwimba kwa nzewele zangu.
16 One kumwing'ha hewela Mulungu kwa muhe muhala,
wanhu hawavimanyile bule hawadaha kulonga “Ivo” kwa
kumwing'ha kwako hewela Mulungu, kwaviya hawavi-
manya bule chiulonga.

17 Nhambiko yako ya kumwing'ha hewela Mulungu yo-
daha kuwa inoga kweli, mbali wanhu wamwenga haizawa-
gangamiza bule.
18 Nomwing'ha hewela Mulungu kwaviya nolonga ulonzi
wa kwazanya kufosa mweye wose.
19 Mbali muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito
nolonda kulonga mbuli tano zozidaha kumanyika, muladi
nidahe kuwafundiza wamwenga, kufosa kulonga mbuli
elufu longo kwa ulonzi wa kwazanya.
20 Ndugu zangu, lekeni kugesa fana wana, muwe wana
ving'hele muna uwihi, mbali mukule muna ukugesa.
21 Yandikigwa vino muna yamalagilizo,
“Mndewa kolonga, nizalonga kwa nzila ya wanhu wolonga
ulonzi wa kwazanya,
nizalonga na wanhu wangu.
Nizalonga kwa milomo ya wageni,
mbali wanhu wangu hawezanitegeleza bule.”
22 Ivo chitume tume kulawa kwa Mulungu cha kulonga ulonzi
wa kwazanya ni chilaguso, si kwa ichimu cha wanhu weli na
uhuwilo mbali kwa waja welibule uhuwilo, mbali chitume
tume cha kulotela kwa ichimu cha waja wohuwila na si kwa
ichimu cha welibule uhuwilo.
23 One wahuwila wose woiting'hana hamwe, na chila
munhu kokwandusa kulonga ulonzi wa kwazanya, vino
one waheza wanhu hawavimanyile na welibule uhuwilo,
hawezalonga kuwa mweye wose muna vichala?
24 Mbali one chila munhu yahawa kolotela usenga
yoyeng'higwe na Mulungu, yaheza munhu havimanyile hebu
munhu hahuwila, yose yondayayahulike yezalagusa wihi
wake mwenyewo, yose yondayayahulike kezamulamulila
nhaguso,
25 Mbuli zifisigwe muna imizoyo yawo zizalagusigwa fun-
hufunhu, na kezatumbala mavindi na kutambika kwa Mu-
lungu, kezalonga, “Kweli Mulungu kabahano hagati yenu!”

Kutambika voilondeka

26 Ndugu zangu nolonga vino. Mwahaiting'hana hamwe
kumtambika Mulungu, imwe yembe wila, imwenga yalave
mafundizo, imwenga yasang'hanile chitumetume kulawa
kwa Mulungu cha kulonga ulonzi wa kwazanya, na imwenga
yawe na magubulo kulawa kwa Mulungu, na imwenga
yafambule yoyolongigwa. Yose yawe kwa kuwataza
wahuwila wa Chilisito.
27 One munhu yahalonga ulonzi wa kwazanywa, walonge
waidi hebu watatu, imwe imwe, na imwenga yafambule

28 Mbali one munhu yodaha kufambula kahabule,
munhu yolonga ulonzi wa kwazanya nayanyamale, yalonge
yaidumwe na Mulungu wake.
29 Walotezi wa Mulungu waidi hebu watatu wodaha ku-
longa, wamwenga walamule na yaja yolongigwa.
30 Mbali one kuhawa na munhu yakalile muna umt-
ing'hano kohokela lugubulo kwa Mulungu, munhu yolonga
kolondeka yanyamale.
31 Kwaviya mweye wose modaha kulotela, imwe imwe,
muladi chila munhu yaifunze na kugangamizigwa.
32 Chitumetume cha ulotezi cholondeka chitawaligwe na
mulotezi mwenyewo.
33 Kwaviya Mulungu siyo Mulungu wa tibwilitibwili mbali
wa tindiwalo.
Iviya fana viili muna yamabumbila ya wanhu welile wom-
uhuwila Chilisito,
34 wanaake wolondeka wakale hupi muna imiting'hano.
Hawalondeka kulonga, wolondeka kutegeleza fana viya-
longa Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.
35 One wahalonda kuvimanya chinhu chochose, wolon-
deka wawauze walume zawo muna zikaye zawo. Ni mbuli
ya chinyala ng'hani muke kulonga muna imiting'hano ya
mabumbila ya wanhu wowomuhuwila Mulungu.
36 Hebu mbuli ya Mulungu ilawa kumwenu? Hebu imfiki-
lani mweye muhala?
37 One munhu yoyose yahagesa kuwa yeye ni mulotezi,
hebu kana chitumetume cha Muhe Yelile, yavimanye kuwa
yano yonimwandikilani mweye ni lagilizo da Mndewa.
38 Mbali one munhu hategeleze yano, nayo
sekemumtegeleze.
39 Ivo ndugu zangu molondeka kuwa na hamu ya ku-
lotela, mbali sekemumulemese munhu kulonga kwa ulonzi
wa kwazanya.
40 Chila chinhu cholondeka chitendeke kwa ugoya na uta-
latibu.

15

Uzilibuko wa Chilisito

1 Na sambi ndugu zangu nolonda kumkumbusani Mbuli
Inogile iniwapeteleni, yomuihokele iyo chandusilo cha
uhuwilo wenu wima chigangamavu.
2 Kwa Mbuli ino Inogile mokomboligwa, one muhamha
mbuli zonimpeteleni. One si ivo muhuwila bule.
3 Nimwing'hani mweye vinhu vovilondeka ng'hani
vinihokele, kuwa Chilisito kadanganika kwa ichimu cha
uhasanyi wetu, fana viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile,

4 kawandigwa na zuwa dekatatu kazilibuka, fana
viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile,
5 Mwanduso kamulawilila Petili * na maabaho kawalaw-
ilila waja watumigwa longo na waidi.
6 Maabaho kawalawilila wahuwila wengi kufosa magana
matano hamwe, wamwenga wawo wang'hali wagima mbaka
sambi, ingawa wamwenga viweli wawandigwa wamala.
7 Maabaho kamulawilila Yakobo, maabaho kawalawilila
watumigwa wose.
8 Kuuhelelo wa yose kanilawila niye iviya, nikala fana viya
munhu yavumbuligwe lusita silwake.
9 Kwaviya niye namdodo mwa watumigwa wose, sifaya
hata kutangigwa mtumigwa, kwaviya nidigaza bumbila da
wanhu wowomuhuwila Mulungu.
10 Mbali kwa unovu wa Mulungu niwa vino vinili, na
unovu uyaning'hile uwa si bule, ila niiyoha ng'hani ku-
sang'hana usang'hano kufosa watumigwa wose, ingawa
haikalile sang'hano yangu mwenyewo, mbali unovu wa Mu-
lungu wosang'hana hamwe na niye.
11 Mbali one ihawa niye hebu wawo, chino niicho
chochipeta, na chino niicho chimuhuwile.

Uzilibuko wetu

12 Mbali fana yopetigwa kuwa Chilisito kazilibuka, vil-
ihi wamwenga wenu wolonga kuwa wanhu wadanganike
hawezazilibuka bule?
13 One habule kuzilibuka kulawa kwa wadanganike, basi
na Chilisito nayo hazilibuke bule.
14 One Chilisito hazilibuke, basi kupetela kwetu si chinhu
na uhuwilo wenu si chinhu.
15 Kufosa yayo, cheye chowoneka wakalangama wa
uvwizi wa Mulungu, kwaviya chilonga Mulungu kanzilibula
Chilisito, mbali one kweli kuwa wanhu wadanganike
hawazilibuligwa bule, basi Mulungu hamzilibule Chilisito
bule.
16 Kwaviya one wanhu wadanganike hawazilibuka, basi
Chilisito hazilibuke bule.
17 Iviya Chilisito hazilibuke, basi uhuwilo wenu si chinhu
na mung'hali muna uhasanyi wenu.
18 Na waja wose wadanganike wahawa wailumba na
Chilisito waga ng'hani.
19 Ihawa chomulolela ng'hani Chilisito muna ugima uno
muhala, basi cheye cha wanhu wa kuwoneligwa ubazi
ng'hani kufosa wamwenga wose muna isi.
20 Mbali Chilisito kweli kazilibuka, wamwanduso wawo
kwa waja wagonile muna iifa.

---

* **15:5** Zina jake ni Kefa.

21 Fana viya ifa viigaligwe mwiisi na munhu imwe, ivo ivo
na kuzilibuka kugaligwa na munhu imwe.
22 Fana viya wanhu wose viwodanganika kwa kuilumba na
Adamu, ivo ivo wanhu wose wezazilibuka kwa kuilumba na
Chilisito.
23 Mbali chila munhu kwa mpango wake, mwanduso
Chilisito maabaho waja weli wake Chilisito chipindi chon-
dayeze.
24 Maabaho uhelelo wizakwiza, Chilisito von-
dayamwing'he Ufalume Mulungu Tata. Vondayabanange
tawala zose, udahi na nguvu.
25 Kwaviya Chilisito kolondeka yatawale, mbaka Mulungu
vondayaweke wehi wose hasi ya migulu yake.
26 Mwihi wa uhelelo yondayabanangigwe kezakuwa ifa.
27 Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Mulungu keka
vinhu vose hasi ya ulangulizi wake.” Ukweli uno ni kuwa,
Mulungu hengila muna dibumbila ijo da vinhu, kwaviya
yeye iyo yovika vinhu vose hasi ya Chilisito.
28 Mbali vinhu vose hondavikigwe hasi ya utawala wa
Chilisito, nayo mwenyewo, Mwana, kezaika yeye mwenyewo
hasi ya Mulungu, yoyekile vinhu vose hasi yake, na Mulungu
kezatawala vinhu vose ng'hani.
29 Lelo wezapata choni waja wabatizigwe kwa ichimu cha
wanhu wadanganike? One ihawa kweli kuwa wanhu wadan-
ganike hawazilibuka bule, habali wanhu wawo wabatizigwa
kwa ichimu cha wanhu wadanganike?
30 Habali choika muna ing'hondo cheye wenyewo chila
lusita?
31 Ndugu zangu kweli nowona ifa chila zuwa! Vino
voniigoda kumwenu, muna ugima wetu kwa kuilumba na
Chilisito Yesu Mndewa wetu.
32 One chimu changu chahawile cha chiunhu muhala,
kuja kuitowa kwangu na wanhu wowakalile fana “wanyama
wakali” muna Efeso kuhanifaiye choni? One wanhu wadan-
ganike hawazilibuligwa, basi, “Chije na ching'we, kwaviya
igolo chizadanganika.”
33 Sekemuvwiziligwe. “Umbwiya wihile wobananga lu-
zowe lunogile.”
34 Galuleni magesa yenu yanogile! Kanduseni kukala
goya na lekeni kutenda uhasanyi. Wamwenga wenu
hawammanyile Mulungu hata chidogo. Nomulongelani,
ni chinyala ng'hani kumwenu!

Ng'huli zetu zizazilibuligwa

35 Munhu kezauza, “Wanhu wadanganike wezazilibuligwa
vilihi? Wezakuwa na ng'huli zaki?”

36 Mweye wabozi! Mohahanda mbeyu muna isi one haifile
haizakota.
37 Chomuhanda ni mbeyu muhala, iwe ya uhemba
hebu mbeyu imwenga, na si mbiki ngima wondaulawilile
hamwande.
38 Na Mulungu koing'ha mbeyu iyo sina doyolonda
mwenyewo, chila mbeyu yopata sina jake yenyewo.

39 Ng'huli zose si zimwe, wanhu wana ng'huli modeli
umwenga, mang'onyo yana ng'huli modeli umwenga, ndege
wana ng'huli modeli umwenga, somba wana ng'huli modeli
umwenga.

40 Iviya kuna ng'huli za kuulanga na ng'huli za mwiisi,
mbali unovu wa ng'huli za kuulanga ni umwenga na unovu
wa ng'huli za muna isi ni umwenga.
41 Kuna unovu wa zuwa na wa mwezi, na wa nhondo, iviya
nhondo nazo zoisosokanya kwa utunhizo.

42 Vino ivo vondaiwe wanhu vondawazilibuligwe. Fana
viya mbeyu, lukuli lowandigwa muna umsanga, lowola. Lu-
hazilibuka, haluwola.
43 Lowandigwa mwiihali ya chinyala na lozilibuligwa mwi-
ihali ya utunhizo, lowandigwa mwihali ya unyondenyonde
na lozilibuligwa na ludabwa.
44 Zowandigwa ng'huli za chiunhu, na zozilibuligwa
ng'huli za chimuhe. One kuhawa na lukuli lwa chiunhu
basi iviya kuna lukuli lwa chimuhe.
45 Kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga, “Munhu wa ichan-
duso, Adamu, kakala munhu mwene ugima,” mbali Adamu
wa kuuhelelo ni Muhe yoyoweng'ha wanhu ugima.
46 Ivo lukuli lwa chimuhe si ulo lulongole, mbali lwa chi-
unhu ulo lulongole, maabaho ulo wa chimuhe.
47 Adamu wa mwanduso kalumbigwa na timbwisi kulawa
mwiisi, na Adamu wekaidi kalawa kuulanga.
48 Wose weli wa isi walinga fana munhu iyo yoyalumbigwe
kwa timbwisi, na waja weli kuulanga walinga fana munhu
ija yalawile kuulanga.
49 Fana viya vichilingile munhu ija yoyalumbigwe kwa
timbwisi, ivo ivo chizalinga fana munhu ija yoyalawile kuu-
langa.

50 Ivo ndugu nolonga vino, chiya chochitendigwe kwa
lukuli na damu, havidaha kuhazi ufalume wa Mulungu, na
vinhu vene kuwola havidaha kuhazi vinhu va kuwola.

51 Tegelezeni nomulongelani sili, cheye chose hachizadan-
ganika, mbali chose chizagalusigwa.

52 Lusita lumwe kufinyiliza lwa mhalati ya kuuhelelo,
kwaviya mhalati izalila, na wanhu wadanganike wezazilibu-
ligwa na hawezadanganika kaidi muna ukupotigwa, na ch-
eye chizagalusigwa.
53 Kwaviya yolondeka chila chiwola chiilawalile hali ya
kuleka kuwola, na lukuli loludaha kudanganika luvale lukuli
haludanganika.
54 Ivo wene kuwola vondauyawale kuleka kuwola na luno
lwa kudanganika vondaluyawale kuleka udanganika, ba-
hobaho hondaiwe mbuli ija iyandikigwe, “Ifa imeligwa kwa
kuhuma!”
55 “Ifa, uhumi wako wa kulihi?
Udaho wako wa kulumiza wakulihi?”
56 Ifa yopata ludabwa lwa kulumiza kulawa muna uhasanyi,
na uhasanyi wopata ludabwa lwake kulawa muna yamalag-
ilizo ya Musa.
57 Mbali chomwing'ha hewela Mulungu yoyoching'ha uhumi
kwa nzila ya Mndewa wetu Yesu Chilisito.
58 Ivo ndugu zangu walondwa, mgangamale,
sekemutingisike, muiyohe ng'hani kusang'hana usang'hano
wa Mndewa siku zose, kwaviya sang'hano yenu kwa
Mndewa si bule.

16

Sadaka ya kuwataza ndugu wahuwila

1 Lelo kwa mbuli ya sadaka kwa wanhu wa Mulungu. Ten-
deni fana viniwalongele bumbila da wahuwila wa Galatiya
watende.
2 Chila jumapili, chila imwe wenu kolondeka yabagule
hela zimwenga kadili viyopata, muladi sekehawe na sangizo
vondanize.
3 Na niye vondanize, nizawatuma waja wondaniwasagule
vomuli wagale usenga na vitumetume venu uko Yelusalemu.
4 One izafaya na niye nihite iviya, basi wezahita hamwe na
niye.

Mipango ya Paulo

5 Mbali nizakwiza kumwenu nihakomeleza kufosela Make-
doniya, kwaviya nolonda kufosela Makedoniya.
6 Yahadahika nizakala kumwenu kwa lusita, hebu
ihadahika nizakala hamwe na mweye miyezi yose ya
chihuhe, muladi mupate kunhaza nigendelele na mwanza
hohose hondanihite.
7 Kwaviya silonda kuiyona na mweye kwa kufosa muhala.
Nololela kukala na mweye lusita ludodo Mndewa yahalonda.
8 Nizakala hano muna dibululu da Efeso mbaka zuwa da
Pendekosite.

9 Lwivi luvuguligwa kwa usang'hano wangu unogile hano,
ingawa wonilema ni wengi.
10 Timoseyo yaheza, muloleni yakale kumwenu bila
kudumba, kwaviya kosang'hana usang'hano wa Mndewa
fana niye.
11 Munhu yoyose sekeyamwehule, ila mtazeni yagen-
delele na mwanza wake kwa tindiwalo, muladi yabwele
kumwangu, kwaviya niye nogozela hamwe na ndugu zangu.
12 Mbali kwa mbuli za Apolo ndugu yetu, nimulamba
ng'hani yahite kumwenu hamwe na ndugu wamwenga,
ija halondile kuhita sambi, mbali kezakwiza hondayapate
nyafasi.

Mbuli za uhelelo

13 Kaleni meso, imeni chiugangamavu muna uhuwilo,
muwe magalu na wene nguvu.
14 Tendeni chila chinhu kwa ulondo.
15 Movimanya kusonhela Sitefano na kaye yake, wawo
ni wahuwila wa mwanduso kumuhuwila Kilisito muna isi
ya Akaya na wailava wenyewo kuwasang'hanila wanhu wa
Mulungu. Nowalamba ndugu zangu,
16 muwategeleze wanhu fana wano, munhu imwenga
yoyose yosang'hana usang'hano na kusang'hanila hamwe na
wawo.
17 Na niye nodeng'helela kwa ichimu cha kwiza kwa Site-
fano na Fotunata na Akaiko, kwaviya wano waziba hengo
dikalile uko kwa kuleka kuwauko ukwenu.
18 Waunogeza muhe wangu fana viya viwagumile moyo
mweye wenyewo, yolondeka kuwahishimu wanhu wano.
19 Mabumbila yose ya wahuwila weli muna mkowa wa
Asiya womulamusani kwa zina da Mndewa. Akila na Pilisika
na wahuwila waja woiting'hana muna izikaye zawo womu-
lamsani.
20 Wahuwila wose weli hano womulamusani.
Ilamuseni mweye kwa mweye kwa chilaguso chelile cha
ulondo.
21 Ndamsa ino noyandika niye mwenyewo Paulo kwa
mkono wangu.
22 Munhu yoyose hamulonda Mndewa nayaduwiligwe.
* Mndewa wetu, izo!
23 Unovu wa Mndewa Yesu na uwe hamwe na mweye.
24 Ulondo wangu uwe na mweye mose muna Ichilisito Yesu.

---

* **16:22** Malanata, maana yake Bwana wetu njoo.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA WAKOLIMSO

Ulongozi

Usenga wekaidi kwa Wakolimso wandikigwa na Mtumigwa Paulo hagati ya mwaka 55 na mwaka 56 kwandusila viyelekigwe Yesu muna 1:1. Uno ni usenga wekaidi wa Paulo uyawandike kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso. Wasomi wogesa kuwa Paulo kamala kwandika usenga mkali kwa Wakolimso. Diyelo chabule usenga uwo mkali youlagusa muna 2:3-4. Usenga uno wekaidi kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Kolimso wandikigwa lusita Paulo viyakalile Makedoniya.

Usenga wekaidi kwa Wakolimso ni usenga wa chiunhu na wa usungu ng'hani. Paulo kolagusa deng'ho jake kusonhela mbuli zinogile zoyazihokele kulawa kwa Tito kusonhela bumbila da wahuwila wa Chilisito wa uko Kolimso. Muna usenga uno chofika mafundizo kusonhela kulava nhosa, muna imbuli ino Paulo kolagiliza kukunzagizigwa hela kwa ichimu cha kuwataza wahuwila wa Chilisito wa Yelusalemu muna isula ya 8-9. Yowoneka kuwa watumigwa wamwenga wa uvwizi kulawa kunze ya bumbila wakala wasang'hanila ludoko lwa wanhu wamwenga wa bumbila kumtendela udugi Paulo na kuigodela wawo wenyewo. Wawo wakala wowatendeza wanhu wawe na chilugano kusonhela udahi wa Paulo, pengine ino icho chimu cha kuugombela udahi wake fana mtumigwa wa Yesu Chilisito muna uhelelo kwa usenga uno wekaidi kwa Wokolimso.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 1:1-7.

Kaidi Paulo kolonga kusonhela kugalula malungilo ya mwanza wake na mbuli zoyazihokele kusonhela wawo na kwidika kwawo kwa usenga wake ulongole muna 1:8-7:16.

Maabaho Paulo kolava malagilizo ya kukunzagiza hela kwa ichimu cha kuwataza wahuwila wa Yelusalemu muna 8:1-9:15.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuugombela utumigwa wake na kolava zumo kusonhela mwanza wake wa hamwande muna 10:1-13:10.

1 Paulo mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa malondo ya Mulungu, hamwe na ndugu yetu Timoseyo nowasamseni.

Kwa bumbila da wanhu wowomuhuwila Chilisito weli uko Kolimso hamwe na welile weli uko kwiisi yose yili uko Akaya.

2 Chowalondeleni unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Paulo komwing'ha hewela Mulungu

3 Chimwing'he hewela Mulungu Tata wa Mndewa wetu Yesu Chilisito, Tata wa ubazi na Mulungu yotaza.
4 Yeye kochitaza muna manhesa yetu yose, na muladi na cheye chidahe kuwataza goya wamwenga muna manhesa kwa kutaza goya iyo ichihokele kulawa kwa Mulungu.
5 Fana viya manhesa ya Chilisito yoiyoha kumwetu, niivo yili kutaza goya kwetu koiyoha kwa Chilisito.
6 One chihapata manhesa, chopata manhesa kwa ichimu cha mtazo wenu na ukombola, one chihatazigwa, mweye iviya motazigwa na kwing'higwa nguvu ya kufunyila umoyo manhesa yaja yaja.
7 Na iviya lolelo dochilinajo kumwenu yagangamala, kwaviya chovimanya mwahaihanganya muna yamanhesa yetu, iviya moihanganya muna kutaza kwetu.
8 Ivo wandugu, cholonda muvimanye manhesa yochipatile kuna isi ya Asiya. Magayo yaja yachiyohela ng'hani kufosa ludabwa lwetu mbaka chikanha huwilo da kuwa wagima.
9 Mbali muna imizoyo yetu ikala fana chitagusigwa kudanganika, mbali yano yalawilila muladi chileke kuihuwila wenyewo ila chimuhuwile Mulungu yowazilibula wowadanganike.
10 Kachikombola kulawa muna yamanhesa yaja yoyagala ifa, na kezachikombola. Cheye chimwikila lolelo jetu kuwa kezagendelela kuchikombola kaidi,
11 one mweye mwahachitaza cheye kwa ichimu chetu muna kutambika. Ivo mapulo yetu mengi yezakwidikigwa na Mulungu kezachitemela mate, na wengi wezamwing'ha hewela kwa ichimu chetu.

Paulo kogalula mipango yake

12 Kwaviya kwiigoda kwetu ni kuno, lungilo jetu dolava ukalangama kuwa chikala muna isi, haswa muna umbwiya wetu na mweye, muna kwela na ubala wa moyo, vovilawa kwa Mulungu. Chitenda ivo si kwa ubala wa chiisi mbali kwa unovu wa Mulungu.
13 Kwaviya hachiwandikila mweye mbuli ziya hamudaha kuzisoma hebu kuzimanya bule. Na nololela kuwa mwizavimanya ng'hani,
14 Kwaviya ihawa movimanya chidogo, hamwande mwizaigoda fana cheye vondachiigode kwa ichimu chenu muna isiku ya Mndewa wetu Yesu Chilisito.

15 Kwaviya nivimanya kweli iyo, nigesa kufika kumwenu
baho haumwanduso, muladi mudahe kuhokela balaka
miyanza midi.
16 Kwaviya nigesa kuwalaula vinikalile mzila kuhita
mkowa wa Makedoniya na iviya vondanibwele, muladi
nipate nhazo yenu kwa umwanza wangu kuhita Yudeya.
17 Vinigesile ivo, sikalile na mpango ivo nikala fana viya
munhu yalibule gesa. Vinipanga sitenda fana munhu
yelibule wimilo fana munhu kolonga “ona, ona” na “aka, aka”
kwa lusita lumwe.
18 Kweli Mulungu ni mwaminika, usenga wetu kumwenu
siyo kwa kulonga “ona na aka” kwa lusita lumwe.
19 Kwaviya Mwana wa Mulungu, Yesu Chilisito
yoyapetigwe na niye na Sila, na Timoseyo, si munhu yeli
“kwa kutogola na kulema” kwa lusita lumwe. Mbali lusita
lose Yesu kotogola.
20 Kufosela Chilisito vinhu vose viyavilagane Mulungu ku-
tendigwa ni “Ona” Mulungu yadahe kutunhizigwa kwa ch-
eye, kwa kulonga “ivo.”
21 Mulungu kochitenda cheye na mweye chime chigang-
amavu muna ukuilumba na Chilisito. Kachisagula kwa lungilo
jake,
22 na keka chilaguso uchanyha yetu yolagusa kuwa cheye
ni wanhu wake na kwika Muhe Yelile mgati yetu, fana viya
chilaguso cha vinhu vose viyochikila.
23 Mulungu kazimanya mbuli zangu za mgati muna umoyo
wangu, kwaviya ning'hali kuhita Kolimso kukimilila magayo.
24 Hachilonda kuwananahiza mbuli zomulondeka
kuhuwila, chovimanya kuwa mwima chigangamavu muna
uhuwilo. Mbali chosang'hana hamwe na mweye kwa ichimu
cha deng'ho jenu wenyewo.

2

1 Ivo nilamula, sekenize kumwenu kaidi na kumtendani
muwe na usungu.
2 One nihawaguma usungu, habule wanhu wondawasigale
kunisamhusa ila wanhu waja woniwatendile usungu.
3 Lekamana niwandikila mweye usenga uwo, kuwa naheza
sekenigumwe luholozi na iwaja wolondeka kunisamhusa.
Novimanya kuwa niye nahadeng'helela na mweye mose
iviya modeng'helela.
4 Baho hachisogo viniwandikile na muna usungu na lu-
doko muumoyo na kuno na masozi mengi, lungilo jangu
hadiwile bule kuwaguma usungu, mbali kwa kuwalagusani
nowalonda ng'hani mose.

Kumulekelela muhasanyi

5 One kuna munhu yoyamgumile usungu umwenga
hanigumile usungu niye, mbali kawaguma usungu mweye
mose na iviya silonda niwe mtatali ng'hani bule.
6 Yofaya kwa munhu iyo kwing'higwa nhaguso kulawa kwa
wengi kwa nzila iyo.
7 Mbali viilondeka kumulekela munhu iyo na kumwing'ha
moyo, sekeyagumigwe usungu ng'hani na kukanhizigwa
tamaa ng'hani.
8 Kwa ivo nowalamba munhu iyo mulaguseni fana viya
momulonda kaidi.
9 Niwandikila usenga uno kwaviya nilonda kumgezani na
kulola fana motegeleza chila chinhu.
10 One muhamulekelela munhu mbuli yoyose, na niye
nimulekelela kwaviya na niye nahamulekelela munhu
one hana chinhu chochose chonilondeka kulekelela,
nimulekelela kwa chimu chenu kuulongozi wa Chilisito,
11 muladi Lufyende sekeyachivwizile kwaviya chiyamanya
magesa yake.

Mkangagile wa Paulo uko Tolowa

12 Vinifikile muna dibululu da Tulowa kuipeta Mbuli In-
ogile ya Chilisito, Mndewa kanivugulila ulwivi.
13 Mbali siwile na tindiwalo muumoyo wangu bule,
kwaviya simfikile ndugu yetu Tito, ivo niwalaga wanhu
wa haja na nihita Makedoniya.

Kuhuma kufosela Chilisito

14 Mbali chomwing'ha hewela Mulungu! Kwaviya kwa
kuilumba na Chilisito lusita lose cheye cha wahumi muna
yamasondelelo ya Chilisito. Mulungu kochitendeza cheye
chivimanye kupwililisa usenga wa Chilisito chila hanhu, fana
chinogile chinung'hila goya.
15 Kwaviya cheye chilinga fana mnung'ho unogile wa ubani
wa sadaka ya Chilisito haulongozi ha Mulungu, mwa waja
wokomboligwa na wokwaga.
16 Kwa waja wokwaga, mnung'ho uwo wougala ifa, mwa
waja wakomboligwe cheye ni mnung'ho ugala ugima. Lelo
yelihi yodaha mbuli izo?
17 Cheye hachilingile fana wanhu weli wengi wachuuzi
mbuli ya Mulungu kwa malondo yawo, mbali cheye ni
wanhu wolonga kweli haulongozi ha Mulungu, fana wanhu
watumigwe na Mulungu muna ukuilumba na Chilisito.

3

Watumigwa wa Lagano da Sambi

1 Vino chokwandusa kwiitogoza wenyewo? Hebu
cholonda usenga wa ukalangama kulawa kumwenu fana
wanhu wamwenga?
2 Mweye wenyewo niuwo usenga wetu wowandikigwe
muna imizoyo yetu, usenga uwo umanyika na kusomigwa na
wanhu wose.
3 Yolagusa kweli mweye ni usenga wa Chilisito
wowandikigwe na kutumigwa kumwenu na cheye.
Hawandikigwe na usula bule, mbali wandikigwa kwa Muhe
wa Mulungu yeli mgima. Hawandikigwe mchanyha ya
chihande cha dibwe bule, mbali muna imizoyo ya wanhu.

4 Chodaha kulonga yayo kwa ichimu cha kweli ng'hani
haulongozi wa Mulungu, kwa nzila ya Chilisito.
5 Habule chinhu chochose chochidaha kuchitenda cheye
wenyewo chilonga kuwa chodaha kusang'hana sang'hano
ino, mbali udahi wetu wolawa kwa Mulungu.
6 Kwaviya iyo niiyo yachidahizile cheye kuwa wasang'hani
wa lagano da sambi na haili kwa lagano da malagilizo
yandikigwe, mbali da Muhe wa Mulungu. Kwaviya malag-
ilizo yokoma, mbali Muhe kogala ugima.

7 Malagilizo yaja yoyogala ifa yekigwa kwa kwandikigwa
mchanyha ya vihande va mabwe, ingawa uhelelo wake ukala
ifa, utunhizo wake ukala mkulu ng'hani ivo wanhu wa Isi-
laeli hawadahile kulola chihanga cha Musa kwa ichimu cha
bung'hulo jake, kaidi bung'hulo ijo dikala da lusita muhala,
8 ivo sang'hano ya Muhe ina utunhizo mkulu ng'hani.
9 One ihawa kukala na utunhizo muna usang'hano uja
ugalile nhaguso, ivo kweli usang'hano wowatenda wanhu
wotogoligwa wanoga haulongozi wa Mulungu.
10 Sambi utunhizo mkulu ng'hani, usola hanhu ha uja
utunhizo uno uwo ukulu wake umala.
11 Kwaviya yahawa chiya chikalile cha lusita muhala,
chikala na utunhizo wake, ivo chiya chili siku zose chiza-
kuwa na utunhizo mkulu ng'hani.

12 Kwaviya dino niijo lolelo jetu, cheye cholonga kwa
ugangamavu mkulu.
13 Cheye hachitenda fana viya Musa viyatendile, kachigu-
bika chihanga chake kwa chitambala, muladi wanhu wa Isi-
laeli sekewauwone uhelelo wa bung'hulo dikalile dofinyiliza.
14 Mbali nzewele zawo ndala kwa kuvimanya. Mbaka vino
diyelo Waisilaeli wahasoma chitabu cha lagano da umwaka.
Chitambala icho chizasegezigwa haja munhu yahailumba na
Chilisito.
15 Mbaka vino diyelo, viwosoma malagilizo ya Musa,
nzewele zawo zogubikigwa na chitambala.

16 Mbali lusita lolose vondawamtogole Mndewa, chiya ichi-
tambala chosegezigwa.
17 Ivo, “Mndewa” ni Muhe, na hanhu hohose hayeli Muhe
wa Mndewa, hana ulegeho.
18 Mbali cheye china vihanga havigubikwe bule, cheye
chilinga fana ichilole cholagusa utunhizo wa Mndewa, chok-
wasakanywa chiwe na utunhizo mkulu muladi chiwe fana
yeye na utunhizo mkulu ng'hani. Uwo ni usang'hano wa iyo
Mndewa, yeye ni Muhe.

4

Ngama ya viya va ulongo

1 Ivo kwa ubazi wake Mulungu, kaching'ha sang'hano ino
chisang'hane, ivo hachifa moyo.
2 Mbuli zose za chinyala na chifiso chizileke, chilamula
sekechikale chiuvwizi wala kwa kuhanganya mbuli ya Mu-
lungu na uvwizi, cholonga ukweli haulongozi wa Mulungu
muladi wamwenga viwolonga waisafya mizoyo yawo kuwa
chichilonga ni kweli.
3 Kwaviya one Mbuli Inogile ichiwapetela ifisika, ifisika
kwa waja wokwaga iviya.
4 Imwe wa milungu wa isi ino kauguma ziza ubala wawo,
sekewadahe kulola bung'hulo da Mbuli Inogile ya utunhizo
wa Chilisito, yeye yeli sisila da Mulungu.
5 Kwaviya hachiipetela wenyewo bule, mbali Yesu Chilisito
ni Mndewa na cheye iviya ni wasang'hani wenu kwa ichimu
cha Yesu.
6 Kwaviya Mulungu yoyalongile, “Bung'hulo dimwemwese
kulawa muna diziza,” katenda bung'hulo jake uchanyha ya
mizoyo yetu muladi chidahe kumanya utunhizo wa Mulungu
kwa kumulola Yesu Chilisito.
7 Iviya cheye chili na ngama ino muna iviya va nongo
kulagusa kuwa ludabwa ulo lukulu lolawa kwa Mulungu na
si kumwetu cheye wenyewo.
8 Chogazigwa banzi zose, mbali hachididimizwa bule,
chokwazanywa mbali hachibwela kuchisogo,
9 kuna wehi wengi, mbali hachilekigwa chiidumwe bule,
na chogwisigwa, mbali hachibanangigwa bule.
10 Miyanza yose, ifa ya Yesu yowoneka muna zing'huli zetu,
ivo ugima wake iviya wodaha kuwoneka muna zing'huli
zetu.
11 Vino vichili wagima kwa siku zose cholavigwa chidan-
ganike kwa ichimu cha Yesu muladi ugima wake uwoneke
muna zing'huli zetu.
12 Iyo yofambuka vino, ifa yosang'hana usang'hano
mmwetu, mbali ugima wosang'hana usang'hano mmwenu.

13 Maandiko Yelile yolonga, “Nilonga kwaviya nihuwila.”
Munawo modeli uja uja wa muhe, cheye iviya cholonga
kwaviya chohuwila.
14 Kwaviya chovimanya Mulungu yoyanzilibule Mndewa
Yesu kulawa kuudanganiko, iviya kezachizilibula hamwe na
Yesu kuchika haulongozi wake.
15 Yano yose kwa ichimu chenu muladi unovu wa Mulungu
iwafikile wanhu wengi na wamulavile sadaka ya hewela na
kumwing'ha utunhizo Mulungu.

Kukala kwa uhuwilo

16 Ivo hachibwela kuchisogo bule, hata fana ng'huli zetu
zolala mbali mihe yetu yotendigwa ya sambi chila siku.
17 Kwaviya uzidilwa wochipata ni ndodo na lusita muhala,
wochisasalila utunhizo wa siku zose wokuwa unoga kufosa
uzidilwa uno.
18 Kwaviya cheye hachilola vinogile vinhu viya vovi-
woneka, mbali vinhu viya haviwoneka. Kwaviya vinhu viya
viwoneka, vokala kwa lusita muhala. Mbali vinhu viya
haviwoneka bule vokala siku zose.

5

1 Kwaviya chovimanya zewe dino dichikala ni ng'huli zetu
hano mwiisi, one dihabomoligwa Mulungu kezaching'ha
kaye imwenga ya siku zose kuulanga, kaye yake haizengigwe
kwa makono ya wanhu.
2 Na kwa ivo kwa vino vichili, chodamila na kulonda
ng'hani kupata lukuli lwa kuulanga
3 Kwaviya chahakomeleza kuiyawala lukuli luja lwa kuu-
langa basi vondachiwoneke chabule lukuli.
4 Ching'hali chokala muna dizewe dino da mwiisi,
chodamila kwa kugandamizigwa si kuwa cholonda kuvula
lukuli luno lwa chiisi, ila china hamu ya kuyawizigwa
lukuli luja lwa kuulanga, muladi chiya chili na kudanganika
chidahe kugalusigwa kuwa na ugima wa siku zose.
5 Mulungu mwenyewo yoyachisasalile kwa ichimu cha
chinhu chino, na kaching'ha Muhe wake fana chilagano cha
yose yaja yoyachikile.
6 Chivimanya kweli ng'hani siku zose. Chivimanya kuwa
kukala muna ulukuli luno muhala ni kukala kutali na ukaye
yetu na Mndewa.
7 Chokala kwa uhuwilo na siyo kwa chiya chochiwona.
8 Mbali china moyo ugangamale na chahalondile hata
kuhama muna zikaye za ng'huli zetu, chihahamile ukaye
yetu na Mndewa.
9 Mbali mbuli ng'hulu ng'hani, cholonda kumnogeza Mn-
dewa, iwe chokala muisi hebu uko.

10 Kwaviya cheye chose cholondeka chime kuulongozi wa
Chilisito, kwa kuchilamulila nhaguso ilihi. Muladi chila
munhu yahokele yombe da usang'hano uyautendile muna
ulukuli, vinhu vochitendile vinoga hebu viha.

Kuilumba kaidi na Mulungu kufosela Chilisito

11 Chovimanya fambulo da kumdumba Mndewa, chogeza
kuwagala wanhu kumwake. Mulungu kachimanya funhu-
funhu na niye nololela kuwa mweye wenyewo mommanya
funhufunhu iviya.
12 Cheye hachigeza kaidi kuigoda wenyewo haulongozi
wenu. Mbali chomwing'hani mweye hanhu ha kuigoda kwa
ichimu chetu, muladi mudahe kuwedika waja wowoigodela
ng'hani yaja yowoneka kufosa yaja yeli muna umoyo.
13 One kweli chowoneka kuwa vichala, ni kwa Mulungu
muhala, mbali one chabule vichala, ni kwa ichimu chenu.
14 Cholangulizigwa na ulondo wa Chilisito, kwaviya chovi-
manya kuwa munhu imwe kadanganika kwa ichimu cha
wanhu wose, fambulo jake wose woshiliki ifa yake.
15 Kadanganika kwa ichimu cha wanhu wose, muladi
waja weli wagima sekewawe wagima kwa ichimu chawo
wenyewo, mbali kwa ichimu cha ija yadanganike na
kuzilibuka kwa ichimu chawo.
16 Ivo, kwandusila sambi hachimpeta munhu yoyose kuin-
zana na hali ya chiunhu. Hata fana chimpeta Chilisito kuin-
zana na magesa ya wanhu, sambi hachimpeta kaidi kuinzana
na magesa yaja.
17 Ivo munhu yoyose yahailumba na Chilisito, yeye kokuwa
kalumbigwa sambi. Mbuli za umwaka zosegela, mbuli za
sambi zokwiza.
18 Mbuli zino zose zitendeka na Mulungu, kachilumbiliza
kaidi hamwe nayo kwa nzila ya Chilisito na kuching'ha us-
ang'hano wa kuwalanguliza wanhu kaidi wailumbe nayo.
19 Ivo ni kulonga Mulungu kakala yolumbiliza kaidi wanhu
wa isi yose na yeye mwenyewo kwa nzila ya Chilisito bila
kupeta yehile yawo. Mulungu kaching'ha usenga wa kulum-
bilizigwa kaidi.
20 Ivo cheye cholonga fana viyolonda Chilisito, hata fana
Mulungu kolonga na wanhu kufosela cheye. Chomulambani
mweye kufosela Chilisito mulumbilizigwe kaidi na Mulungu.
21 Kwaviya Chilisito kakala bila uhasanyi, mbali Mulungu
kampapiza mbahasha ya uhasanyi wetu, muladi kwa nzila
yake chitogoligwe chinoga haulongozi wa Mulungu.

6

1 Muna isang'hano yetu hamwe na Mulungu, chomulam-
bani mweye muhokele unovu wa Mulungu sekechage bule.

2 Kwaviya Mulungu kolonga,
“Lusita lwangu lwa kufaya nikuhulika,
Zuwa da ukombola nikutaza.”
Nokulongela, lelo lusita lwa Mulungu lufaya, diyelo ni zuwa
da kukomboligwa!
3 Hachilonda munhu yoyose yaikwale kwa usang'hano wetu,
ivo choiyoha sekechike ching'hwaso muna inzila ya munhu
yoyose.
4 Mbali cholagusa muna zimbuli zose kuwa cheye ni
wasang'hani wa Mulungu kwa kufunyila umoyo magayo
na manhesa na uzidilwa.
5 Chitowigwa chigeligwa muna ichifungo, chifunyila umoyo
vagi na chitenda usang'hano mdala, hachigonile wala kuja.
6 Choilagusa kuwa cheye ni wasang'hani wa Mulungu kwa
nzila ya usafyo wa moyo wetu, ya umanyi wa ufunya umoyo
na unovu wa Muhe Yelile na ulondo wa kweli,
7 kwa usenga wetu wa kweli na kwa ludabwa lwa Mulungu.
China unovu haulongozi wa Mulungu fana via silaha ubanzi
wa kulume na ubanzi wa kumoso.
8 Kwa utunhizo na chinyala, chotegelezigwa na kuzehigwa,
choligigwa na kutogozigwa. Chopetigwa fana wavwizi, in-
gawa cheye cholonga ukweli,
9 fana viya hachimanyike, ingawa chomanyika na wanhu
wose, fana wowadanganike mbali cheye ni wagima,
chotowigwa mbali hachikomigwa.
10 Chowoneka kuwa china usungu, mbali chodeng'helela
siku zose, chowoneka kuwa ni ngayengaye, mbali chowa-
tenda wanhu wengi wawe matajili, chowoneka kuwa chab-
ule chinhu, mbali chohazi vinhu vose.
11 Mweye Wakolinso, chimulongelani mbuli zose funhu-
funhu na chimfungulilani mizoyo yetu.
12 Cheye hachifungile mizoyo yetu kumwenu, ila mweye
muifunga mizoyo yenu kumwetu.
13 Nolonga na mweye fana wanangu, igubuleni mizoyo
yenu fana cheye vichitendile kumwenu.

Sekemuilumbe na wanhu hawahuwila

14 Sekemuilumbe na wanhu hawahuwila, yanogile na
yehile hawadaha kuwa mambwiya. Ziza na bung'hulo havi-
daha kukala hamwe.
15 Vino Chilisito na Mwihi woitogolelaze? Vino munhu
yohuwila kana ubehi ulihi na munhu hahuwila Chilisito?
16 Yodahikaze kaye ya Mulungu kuwa hamwe na kaye ya
nyang'hiti yotambikiligwa na wanhu? Kwaviya cheye ni
Kaye ya Mulungu yeli mgima! Fana Mulungu mwenyewo
viyalongile,
“Nizakala hamwe nawo na nizagenda hagati yawo,

na nizakuwa Mulungu wawo,
nawo wezakuwa wanhu wangu.”
17 Mndewa kolonga,
“Segeleni hagati yawo
na muigole nawo.
Sekemudalise chinhu chambule mwiko,
na niye nizawahokela.
18 Nizakuwa Tati yenu,
na mwizakuwa wanangu wa chilume na wa chike.
Kolonga Mndewa Mulungu yeli na udahi.”

7

1 Ivo wambwiya zangu one chahawa ching'higwa chilagano chino chose, chiisafye na kusegeza yaja yose yodaha kutenda ng'huli zetu na mihe yetu vambule mwiko, na chiwe welile kwa kumdumba Mulungu.

Deng'ho da Paulo

2 Ching'heni ulegeho muna imizoyo yenu. Hachimbanange munhu yoyose, hachimuhonzile munhu yoyose na hachimvwizile munhu yoyose.
3 Silonga yano kumtagusani mweye, fana viya vinilongole kulonga, mweye mwamgati ya mizoyo yetu haja hochidanganika hebu hochiwa wagima.
4 Nivimanya kuwa mwima chigangamavu, noigoda kwa ichimu chenu, nogumigwa moyo kwa ichimu chenu! Muna yamanhesa ning'hali nofunya umoyo, nodeng'helela ng'hani.
5 Mbaka vichifikile Makedoniya, hachihumule bule. Kukala na manhesa chila hanhu, ndwagi na wamwenga na ludumbo muna imizoyo yetu.
6 Mbali Mulungu yowagela moyo wanhu wabeneke umoyo, kaching'ha moyo kwa kwiza kwa Tito.
7 Siyo kwa kwiza kwa Tito muhala, mbali iviya kwa ichimu cha moyo womumwing'hile mweye. Yeye kachilongela viya vimulonda ng'hani kuniwona, viya vimuli na usungu, vomulonda kunigombela. Mbuli ino yonitenda nideng'helele ng'hani.
8 Basi, yahawa niwaguma usungu kwa usenga wangu, nabule lugano hachanyha yake sambi. Nina lugano vinihulike kuwa usenga uja ugala usungu mbali ukala ni kwa lusita muhala.
9 Mbali sambi nodeng'helela, si kwaviya nimtendani muwe na usungu, mbali kwaviya usungu wenu umtendani muleke uhasanyi. Mwingila usungu kwa malondo ya Mulungu, na kwa ichimu icho hachidahile bule kuwazaganya mweye kwa vovose.

10 Usungu wougaligwa na Mulungu womtenda munhu
yaleke uhasanyi. Na kuleka uhasanyi, komtenda munhu
yakomboligwe. Kukomboligwa hakugala lugano. Mbali
usungu wougaligwa na isi wogala ifa.
11 Basi, loleni usungu uja wougaligwa na Mulungu! Um-
tendani muiyohe ng'hani, wene kuigombela, kwihiligwa kwa
chinhu chihile, wene kudumba, wene hamu ng'hulu, wene
kuilava na wene kulonda kutagusa wihi. Mulagusa kwa chila
nzila kuwa mwabule wihi muna imbuli ino.
12 Basi yahawa niwandikila, si kwa ichimu cha ija yoy-
atendile uhasanyi hebu kwa ichimu cha ija yoyahasanye.
Mbali muladi mupate kutambula funhufunhu haulongozi wa
Mulungu vomuiyoha kwa ichimu chetu.
13 Lekamana cheye chigumigwa moyo ng'hani.

Mbali Tito kachideng'heleza kwa ichimu cha deng'ho
diyakalile najo kwaviya vimumsangalaze umoyo.
14 Niye noigoda chidogo haulongozi wake kwa ichimu
chenu, sipatile chinyala. Mbali fana viya vichikalile chowa-
longela ukweli chila lusita viyaviya kuitogoza kumwetu hau-
longozi wa Tito kwa ichimu chenu, kuwoneka kuwa kweli.
15 Na ulondo wake kumwenu mkulu ng'hani fana viy-
omkumbukani mweye viya vimutegeleza, vimumuhokele
kwa udumbo na kugudemeka.
16 Nodeng'helela ng'hani kwaviya nodaha kuwahuwila
mweye ng'hani.

8

Kulava kwa makono maidi

1 Ndugu zangu cholonda mweye muvimanye unovu uja
Mulungu uyaweng'hile bumbila da wanhu wowomuhuwila
Chilisito uko Makedoniya.
2 Wahuwila wa uko wagezigwa ng'hani kwa kugaya, mbali
udeng'helelo wawo ukala mkulu vino, mbaka wakala walava
kwa makono maidi, mbali wakala ngayengaye ng'hani.
3 Nolonga kweli walava ng'hani fana viwadahile, na kufosa
udahi uweli nawo. Watenda ivo bila kushulutizwa,
4 wachilamba ng'hani hanhu ha kuilumbiliza na sang'hano
ino ya kuwataza wanhu wa Mulungu weli Yudeya.
5 Watenda vino siyo fana vichilolele! Teng'hu wailava
wawo wenyewo kwa Mndewa, maabaho kwa malondo ya
Mulungu wailava wawo wenyewo kumwetu.
6 Ivo chimulamba Tito, yoyanduse sang'hano ino, kugen-
delela kumtazani kukomeleza sang'hano ino ya unovu.
7 Mweye muna chila chinhu kwa mvunyo, uhuwilo na
ulonzi na umanyi na kuiyoha kose na ulondo wenu kumwetu,

ivo ivo. Vimutendile muna usang'hano wa kulava kwa
makono maidi.
8 Silonga vino kwa kuwangiliza, nolonda niwagezeni
ulondo wenu kwa kulinganyiza na kuiyoha kwa wanhu
wamwenga.
9 Kwaviya muumanya unovu wa Mndewa wetu Yesu
Chilisito, ingawa kakala na chila chinhu, yeye mwenyewo
kaitenda ngayengaye kwa ichimu chenu, muladi mudahe
kuwa na chila chinhu kwa ungayengaye wake.
10 Niye nogesa vino, molondeka mukomeleze sambi chiya
chimwanduse mwaka ufosile. Mukala wa mwanduso, si kwa
sang'hano muhala, mbali kwa kulamula kusang'hana.
11 Sambi gendeleleni nayo na kuikomeleza. Fana viya
vimuwile na moyo unogile wa kutaza kusang'hana us-
ang'hano wa kulava, basi muwe na moyo unogile wa
kuikomeleza kusondelela udahi wimwili nawo.
12 Kwaviya munhu one yahawa na moyo wa kulava
kwa makono maidi, Mulungu kohokela chiya chiyeli nacho,
halola chiya chilihabule.
13 Lungilo jangu si kulonga kuwa molondeka kuiguma
muna magayo kwa ichimu cha kuwataza wamwenga, mbali
yofaya sekekuwe na ubagulo.
14 Chila chomuli nacho sambi chongezekele chiwataze
waja wochilonda, muladi nawo vondawawe na chinhu
chongezekele, wawataze mwenye. Ivo kolondeka kuwe na
ulinganyo.
15 Maandiko Yelile yolonga, “Munhu yoyaduganye vingi
hawile na vingi ng'hani, munhu yoyaduganye vidodo hawile
na vidodo ng'hani.”

Tito na wasang'hani wamwenga

16 Nomwing'ha hewela Mulungu, yoyamwing'hile Tito
kuiyoha kuwataza fana viya cheye vichilinayo.
17 Si kutogola pulo jetu muhala, mbali iviya kakala na hamu
ya kuwataza kwaviyalondile mwenyewo kalamula kwiza
kumwenu.
18 Hamwe nayo chimtuma ndugu yetu yoyatogoligwe na
mabumbila ya wanhu wowamuhuwila Mulungu kwa ichimu
cha sang'hano ya kupeta Mbuli Inogile.
19 Iviya ndugu ija kasaguligwa na bumbila da wahuwila
wa Chilisito kuwa hamwe na cheye muna umwanza wa
uhelelo wa sang'hano ino ya kulava kwa moyo unogile, ija
cheye chosang'hana kwa ichimu cha utunhizo wa Mndewa
na kulagusa lungilo jetu da kuwataza wanhu wamwenga.
20 Hachilonda kulongigwa vihile na wanhu wamwenga
kwa ichimu cha hela zino nyingi zochizikaliza.

21 Lungilo jetu ni kutenda yanogile, si haulongozi ha Mn-
dewa muhala, mbali iviya haulongozi ha wanhu wamwenga.
22 Ivo chimtuma ndugu yetu hamwe nawo, iyo chimgeza
miyanza mingi na kumuwona kuwa kana hamu ya kutaza.
Kwaviya kommanyani vinogile, kana hamu ya kuwataza.
23 Tito, iyo ni miyangu kosang'hana hamwe na niye kum-
tazani mweye, na waja ndugu wamwenga wohita hamwe
nayo. Wawo ni wasenga wa mabumbila ya wanhu wohuwila
na womtunhiza Chilisito.
24 Walaguseni ulondo wenu wanhu wano, muladi mabum-
bila yose ya wanhu wowomuhuwila Chilisito waimanye
mbuli ino na wavimanye kuwa china chimu cha kuigoda kwa
ichimu chenu.

9

Kuwataza wachilisito wamwenga

1 Silondeka nimwandikileni mbuli ya sang'hano
yoigaligwa kwa wanhu wa Mulungu weli uko Yudeya.
2 Kwaviya novimanya lungilo jenu dinoga da kutaza, na
niye noigoda kwa ichimu chenu haulongozi ha wanhu wa
Makedoniya, nilonga, “Wahuwila wa Akaya waisasala ku-
taza kusongela mwaka ufosile.” Vino kwa kuiyoha kwenu
muwakong'hela wanhu wengi kutaza iviya.
3 Ivo nowatuma ndugu wano, muladi kuigoda kwetu kwa
ichimu chenu sekekuwe si chinhu. Mbali fana vonilongile,
molondeka muisasale kutaza.
4 Kwaviya one wanhu wa Makedoniya waheza na niye
na chihafika mung'hali hamunaisasala, cheye chizapata
chinyala ng'hani kwaviya vinimuhuwileni, hata mweye iviya
mwizapata chinyala, kwaviya chimuhuwilani.
5 Ivo niwona vinoga kuwalongela ndugu wawo wanilon-
golele kwiza kumwenu muladi wasasale vinhu viya vimwik-
ile chilagano kulava kwa makono maidi. Ivo izakuwa tayali
na izalagusa kuwa muvilava kwa makono maidi, wala si kwa
ugila.
6 Kumbukeni kuwa munhu yohanda mbeyu ndodo keza-
kuwa na magobola chidogo, munhu yohanda mbeyu nyingi
kezakuwa na magobola mengi,
7 chila munhu kolondeka yalave fana viyalamule muna
umoyo wake, si kwa usungu wala si kwa kuwangilizigwa.
Kwaviya Mulungu konogelwa na chila munhu yolava kwa
deng'ho.
8 Na Mulungu kodaha kumwing'hani yanogile ya chila
modeli, muladi siku zose mupate viya vomuvilonda, kufosa
vomuvilonda muna ichila sang'hano zinogile.
9 Fana viya Maandiko Yelile viyolonga,

“Kalava vingi, kaweng'ha ngayengaye.
Unovu wake wokala siku zose.”
10 Mulungu iyo yomwing'ha muhandaji mbeyu na ndiya ya
kuja. Ivo kezamwing'hani mbeyu yoyose yomuilonda na
yoimfayani, kwa ichimu cha moyo wenu wa kulava kwa
makono maidi ulele madaka mengi.
11 Miyanza mingi kezamtendani kuwa na chila chinhu,
muladi siku zose mudahe kulagusa moyo wa kulava kwa
makono maidi, muladi wanhu wengi wamwing'he hewela
Mulungu kwa ichimu cha vitumetume venu vowavihokele
kufosela kumwetu.
12 Kwaviya sang'hano ino ya kulava yomuitenda haifaya
kwa kuwataza wanhu wa Mulungu muhala muladi wapate
vinhu viwelibule, mbali iviya kwa nzila ija wanhu wengi
womwing'ha hewela ng'hani Mulungu.
13 Kwa ichimu cha sang'hano yomuilaguse mweye
wenyewo, wanhu wezamtunhiza Mulungu kwa kuwona
vomuitegeleza. Mbuli Inogile ya Chilisito, na kwa ichimu cha
moyo wa kulava kwa makono maidi womulinawo kumwawo
na kwa chila munhu.
14 Ivo wezamtambikilani kwa ulondo mwingi, kwa ichimu
cha unovu mkulu uyamwing'hileni Mulungu.
15 Chomwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha chitume-
tume chake chilibule ningo.

10

Paulo kougombela usang'hano wake

1 Niye Paulo mwenyewo nowalamba kwa uhole na kwa
unovu wa Chilisito, niye iyo ija iwolonga muhole na un-
yendanyenda lusita voniwa hamwe na mweye, na wanhu
wamwenga wolonga viniwa hatali na mweye na mkali.
2 Nomulambani kuwa vondanize kumwenu sekemuni-
wangilize niwe mkali, kwaviya novimanya kuwa nizawaka-
likila waja wolonga kuwa chokala ugima wa chiisi.
3 Kwaviya chokala muisi, hachitenda ng'hondo one wanhu
wa isi viwoitowa.
4 Silaha zochiitowela muna ing'hondo, si za chiisi. Mbali
silaha zetu ni udahi wa Mulungu woudaha kubananga
mhongono za wehi. Chobananga magesa ya uvwizi,
5 na chigwisa chila ching'hwaso cha magoda chikigwe kwa
kuilema umanyi wa Mulungu. Chosola magesa yose ya
wanhu na kuyatenda yamtegeleze Chilisito.
6 Na cheye chizaisasala kutagusa chila chinhu
hachitegeleza, vondamulaguse kuwa motegeleza ng'hani.
7 Mweye molola vinhu voviwoneka kwa kunze. Fana kuna
munhu yoyose yovimanya kuwa yeye ni wa Chilisito, leka

yeye yagese mwenyewo, kwaviya chomuhuwila Chilisito
fana viyotenda yeye.
8 Siwona chinyala, hata fana niigoda kwa ichimu cha udahi
wa Mndewa uyaching'hile cheye. Kwaviya udahi uja ni kwa
ichimu cha kuwazenga muna uhuwilo, mbali si wa kubo-
mola.
9 Silonda kuwoneka kuwa nogeza kuwatendani mudumbe
kwa senga zangu.
10 Munhu kodaha kulonga, “Senga za Paulo zizama na zi-
gangamala, mbali viyawile na cheye chihanga kwa chihanga,
yeye ni mnyondenyonde, na ulonzi wake si chinhu!”
11 Yofaya munhu kolondeka kuvimanya kuwa habule
mbasakanyo kati yaja yochandika muna senga zetu vikalile
kutali na chiya chonda chitende vondachiwe na mweye.
12 Sigambechigeze kuilinga na kuilinganyiza na wanhu
waja woitogoza wenyewo. Wawo ni wabozi. Woipima na
ningo yawo wenyewo na kilinganyiza wawo wenyewo.
13 Cheye hachizaigoda ng'hani mbali chizaigodela kuin-
zana na ningo ya usang'hano uja Mulungu yoyaching'hilize
na ichifikize viyaviya mpaka kumwenu.
14 Hachizumha mhaka zetu hachinafika kumwenu, chiwa-
galila Mbuli Inogile ya Chilisito.
15 Wala hachiigoda kwa usang'hano wowoutenda
wamwenga kufosa ningo yoching'higwe, ila chololela
kuwa uhuwilo wenu wokula muladi mudahe kusang'hana
usang'hano mgati yenu, na ningo yoyachikile Mulungu.
16 Maabaho chizadaha kuipeta Mbuli Inogile muna isi
zozikala kutali ya isi yenu. Hachidaha kuigodela sang'hano
yowatendile wanhu wamwenga hanhu hamwenga.
17 Mbali fana Maandiko Yelile viyolonga, “Yoyose yoy-
olonda kuigoda kolondeka yaigodele yaja yoyatendile Mn-
dewa.”
18 Kwaviya munhu yoyolonda kutogoligwa si yeye yoigoda,
mbali yeye yotogoligwa na Mndewa.

11

Paulo na watumigwa wa uvwizi

1 Nolonda munifunyile umoyo chidogo hata one niye na
mbozi, mutenda ivo mumala.
2 Nowawonela migongo fana Mulungu viyowawonela
migongo, kwaviya mweye fana mhambe niwasolela mulume
imwe, muladi nidahe kumgalila Chilisito.
3 Mbali nodumba kuwa fana viya zoka vidimvwizile Hawa
kwa ubala wake, magesa yenu iviya yezavwiziligwa hata
mudahe kwagiza uwaminika na ugangamavu wenu kwa
Chilisito.

4 Kwaviya mweye mumfunyila umoyo munhu yokwiza
na kompeta Yesu imwenga kufosa Yesu wochimpeta, hebu
yomumuhokele muhe mbasakanyo kulawa Muhe Yelile yoyomuhokele, na Mbuli Inogile mbasakanyo kufosa ija yomuihokele kulawa kumwetu.
5 Mbali, niye sigesa bule kuwa namdodo kufosa waja
wowoitanga wenyewo “watumigwa wakulu”.
6 Yowoneka kuwa niye si munhu yoyovimanya kulonga,
mbali nina umanyi. Cheye chiwalagusani yano yose kwa
chila nzila.
7 Niye niwagong'ondela Mbuli Inogile ya Mulungu na
silolondile hela, ninyendanyenda muladi nipate kuwenula
mweye. Vino kwa kutenda ivo nihasanya?
8 Vinikalile nosang'hana usang'hano na mweye, nilihigwa
na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yamwenga. Ni fana
viya niyahoka vinhu mabumbila ya wahuwila wa Chilisito
yaja muladi niwataze mweye.
9 Vinikalile na mweye singazile munhu yeyose ija haja
vinilondile vinhu, ndugu walawile Makedoniya wanigalila
chila chinhu chonilondile. Sekeniwe mbahasha kwa vovose
viya, na iviya nizagendelela kusang'hana ivo.
10 Noilaha kwa uja ukweli wa Chilisito uli mgati yangu,
kwaviya habule chondachidahe kunikimilila kwiigodela
mbuli iyo hohose umo isi ya Akaya.
11 Nolonga vino si kuwa siwalonda. Mulungu kovimanya
viya viniwalonda.
12 Nizagendelela kusang'hana chiya chonisang'hana
sambi, muladi niwatende “watumigwa wakulu” Fana
viwoitanga wenyewo, sekewawe na chimu cha kuigodela
na kulonga kuwa wosang'hana chiya chowoigodela.
13 Wanhu fana wawo ni watumigwa wa uvwizi,
wasang'hana sang'hano zawo kwa uvwizi na wowavwizila
wanhu kuwa wawo ni watumigwa wa kweli wa Chilisito.
14 Mbuli iyo si ya kwazanya kwaviya Lufyende mwenyewo
kowavwizila wanhu kuwa yeye ni msenga wa bung'hulo
yoyatumigwe na Mulungu.
15 Ivo si mbuli ng'hulu one watumigwa wa Lufyende
wowavwizila wanhu kuwa wawo ni wasang'hani wanogile
haulongozi wa Mulungu. Uhelelo wawo wezalihigwa kwa
kusondelela sang'hano zawo za uvwizi.

Manhesa ya Paulo fana mtumigwa

16 Nolonga kaidi, munhu yoyose sekeyagese kuwa niye ni
mbozi. Mbali one muhagesa vino, munitogole fana mbozi
muladi nidahe kuigoda chidogo.

17 Mbuli zino zonilonga sambi si malondo ya Mndewa,
mbali nozilonga fana mbozi kusonhela mbuli ino ya
kuigodela.
18 Mbali ingawa kuna wanhu wengi woigoda fana viya
wanhu wa isi, na niye nizatenda ivo ivo.
19 Mweye wenyewo ni wabala ng'hani, na leka mana mod-
eng'helela kufunyila umoyo ubozi!
20 Momfunyila umoyo hata munhu yongumani muna
utumwa, yobawa vinhu venu, yongandamizani, yowazeha,
na yowatowa ng'huwa muna ichihanga.
21 Nowona chinyala kulonga kuwa cheye chikala nyon-
denyonde kutenda mbuli izo.

Mbali munhu yoyose yahageza kuigodela chinhu cho-
chose, nolonga fana bozi, na niye sidumba bule kuigoda fana
ivo.
22 Vino wawo ni Waebulaniya? Na niye ivo. Vino wawo ni
Waisilaeli? Na niye ivo. Vino wawo ni welesi wa Bulahimu?
Na niye ivo.
23 Vino wawo ni wasang'hani wa Chilisito? Nolonga
fana chichala, mbali niye ni msang'hani yanogile kufosa
wawo! Nosang'hana usang'hano ng'hani kufosa wawo,
nikala muna ichifungo miyanza mingi kufosa wawo, ni-
lanhigwa mibalati ng'hani kufosa wawo, na nikala habehi
kudanganika miyanza mingi.
24 Miyanza mitano Wayahudi wanilanha mibalati malongo
matatu na kenda.
25 Waloma wanilanha mibalati miyanza mitatu, nitowigwa
na mabwe mwanza umwe, chibenekiligwa na ngalawa mwi-
ibahali miyanza mitatu, na zuwa dimwe nikala meso ichilo
na imisi na kusinda muna ibahali zuwa dimwe.
26 Muna imiyanza yangu nikala muna ing'hondo kulawa
muna magombo ya lwanda na ng'hondo ya wabavi na
ng'hondo ya mang'onyo, ng'hondo kulawa kwa Wayahudi
wayangu na ng'hondo kulawa kwa wanhu weli siyo
Wayahudi, ng'hondo za muna yamabululu, ng'hondo za
kumbago, ng'hondo kulawa muibahali, na ng'hondo kulawa
kwa mambwiya wa uvwizi.
27 Nigaya kwa kusang'hana sang'hano ndala, nikala meso
miyanza mingi, nikala na nzala na ng'hilu, miyanza mingi
hakuwile na ndiya, nigaya na mbeho na kupuwa viwalo.
28 Nikala na sang'hano nyingi za kulola goya mabumbila ya
wahuwila wose wa Chilisito.
29 One munhu yoyose yahawa nyondenyonde, na niye iviya
mnyondenyonde. One munhu yoyose yahatenda uhasanyi,
na niye nimemigwa na usungu.

30 One ihalondeka niigode, nizaigodela vinhu vovilagusa
unyondenyonde wangu.
31 Mulungu, Tata wa Mndewa Yesu, yeng'higwe nhogolwa
siku zose, kovimanya kuwa niye si mvwizi.
32 Vinikalile Damasiki, mtawala wa mfalume Aleta kakala
yekile wakalizi wa lwivi lwa bululu muladi wanigwile.
33 Mbali waniguma muna ichigelo kufosela hana dizonzo
da ng'huta na kusulupuka muna yamakono yake.

12

Malaguso na magubulo ya Paulo

1 Nizagendelela kuigoda. Ingawa habule chinhu chochose
chongezeke. Nizagendelela muna yamalaguso na magubulo
yaning'higwe na Mndewa.
2 Nommanya munhu imwe ija yailumbile na Chilisito,
kenuligwa mbaka kuulanga ng'hani miyaka longo na mine
ifosile*. Sivimanya kuwa kakala uko kwa lukuli baho
viyalawilile, Mulungu mwenyewo kovimanya.
3 Novimanya kuwa munhu ija kenuligwa mbaka kuulanga.
Nolonga kaidi iwe munhu ija kenuligwa chilukuli hebu
chimuhe niye sivimanyile, Mulungu yaidumwe kovimanya
4 viyakalile Peponi. Kahulika mbuli za mwazanyo, mbuli
ziya munhu halondeka kuzilonga.
5 Ivo nizaigodela munhu ino, mbali sizaigoda niye
mwenyewo, kasolo unyondenyonde wangu.
6 One nilondile kuigoda, sigambeniwe mbozi, kwaviya
nolonga ukweli muhala. Mbali noyepula kuigoda, muladi
wanhu sekewanipete kuwa mkulu kufosa viya vinitenda,
hebu kunihulika vonilonga.
7 Mbali muladi mbuli ng'hulu zinigubuliligwe sekezini-
tende nikoligwe magoda, ning'higwa mawine muna ulukuli
fana muwa, msenga wa Lufyende kunitowa, sekeniigode
ng'hani.
8 Miyanza mitatu nitambika kwa Mndewa kwa ichimu cha
chinhu icho na nimulamba yachisegeze.
9 Mbali kanilongela, unovu wangu wokufaya, kwaviya
udahi wangu wofikizigwa ng'hani muna unyondenyonde.
Nodeng'helela kuigodela unyondenyonde wangu muladi
udahi wa Chilisito ukale uchanyha yangu.
10 Kwa ichimu chino nodeng'helela unyondenyonde, ma-
ligo, magayo na manhesa na vinhu vidala kwa ichimu cha
Chilisito. Kwaviya lusita voniwa nyondenyonde, ulo lusita
loniwa na ludabwa.

---

* **12:2** Kuulanga kwa Chigiliki na kwa Wayahudi wotanga Paladiso hebu Peponi.

Lugano lwa Paulo kwa Wakolimto

11 Nolonga fana mbozi, mbali mweye iyo muniwangilize
kutenda viya. Kwa ichimu chiya nilondeka kutogozigwa na
mweye. Kwaviya hata fana niye si chinhu, waja wowoitanga
kuwa ni “Watumigwa wakulu” hawanihuma chinhu.
12 Mauzauza mengi na mawewedeko vovilagusa kuwa niye
ni mtumigwa, vitendeka kumwenu kwa kufunya umoyo.
13 Hamuhungukilwe na chinhu chochose kufosa
mabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito, mbali
simuhuwileni kwa kupata nhazo yenu. Munilekelele kwa
mbuli ino ihile!
14 Uno niuwo umwanza wangu weketatu niye kuwa tay-
ali kwiza kumwenu, na iviya sizawagaza bule, kwaviya
sivizahila vinhu venu mbali nowazahila mweye mwenyewo.
Kwaviya hailondeka wana kuwekila ngama tata na mama
mbali yolondeka tata na mama kuwekila ngama iwana.
15 Nizadeng'helela kusang'hanila chila chinhu chinili na-
cho kwa ichimu cha mizoyo yenu. Vino! Mwizanilonda
ng'hani kwaviya niye nowalonda mweye chidogo.
16 Mweye mwizatogola kuwa niye siwiile mbahasha bule
kumwenu. Mbali wanhu wamwenga wezalonga kuwa niye
ni mbala na niwanamatiza kwa kuwavwizila.
17 Vino niwabawila kwa nzila ya munhu imwe mwa waja
woniwatumile kumwenu?
18 Nimulamba Tito yahite kumwenu na nimtuma na ndugu
imwenga. Modaha kulonga viya Tito kawabawila mweye?
Ivo yeye na niye chikala muna dilungilo dimwe na kuwa na
ugenzi umwe.
19 Mweye mogesa kuwa lusita luno lose cheye choigombela
haulongozi wenu? Cholonga mbuli ija haulongozi wa Mu-
lungu kusondelela na viya vichiilumba na Chilisito. Wan-
dugu walondo mbuli ziya zose ni kuwazenza mweye muna
uhuwilo.
20 Nodumba kwaviya lusita vondanize kumwenu, siza-
wafika goya bule fana viya vinilonda, na mweye hamwiz-
anifika goya bule fana viya vimulonda. Nodumba kuwafika
muna udelenya, migongo, kuing'ong'a, ndwagi, kuivwizila,
udesi, magoda na tibwilitibwili.
21 Nodumba kuwa mwanza umwenga, Mulungu kezani-
tendeza niwe mnyendanyenda haulongozi wenu. Na niye
nizalila kwa ichimu cha wanhu wengi wowatendile uhasanyi
baho haumwaka nawo hawasamhile bule na kuleka uchafu,
uzinzi na magesa yehile yowatendile.

13

Zumo da uhelelo

1 Uno niuwo umwanza wangu weketatu woniisasala. Fana
viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Chila mbuli yolondeka
kuhakikishigwa kwa wasindila waidi hebu watatu.”
2 Kwa lusita luno vinili kutali na mweye, nobwelela
kuwalongela funhufunhu mbuli ziya zinikalile nowalongela
haulongozi kuna umwanza wangu wekaidi wonitendile
kumwenu. Nowalongela kuwa vondanize kaidi, sizaleka
kuwatagusa waja wowatendile uhasanyi umwaka na
wamwenga wose,
3 nizatenda ivo kwaviya mweye wenyewo molonda ku-
vimanya kuwa Chilisito kolonga kwa nzila yangu. Kweli
kumwenu Chilisito si nyondenyonde, mbali kolagusa udahi
wake hagati yenu.
4 Mbali hata kawambigwa kwa ichimu cha unyon-
denyonde wake. Na sambi mgima kwa udahi wa Mulungu,
na cheye iviya chawanyondenyonde muna ukuilumba na
Chilisito, mbali chizakala nayo kwa udahi wa Mulungu
muladi usang'hane usang'hano vimuli.
5 Igezeni mweye wenyewo kuwona fana muna uhuwilo.
Ipekuleni mweye wenyewo. Vino hamuvimanyile kuwa Yesu
Chilisito kamgati yenu? One siivo, basi mweye mupotigwa
ng'hani.
6 Na niye nololela kuwa mwizavimanya kuwa
hachipotigwe magezo bule.
7 Lelo chomtambikila Mulungu kuwa sekemutende chinhu
chochose chihile, mbali mudahe kutenda yanogile, hata one
cheye chowoneka kuwa chipotigwa.
8 Kwaviya hachidaha kutenda chinhu chochose chochi-
ulema ukweli, Mbali chougendeleza ukweli.
9 Chodeng'helela kuwa cheye vochiwa wanyondenyonde
mweye mokuwa na ludabwa. Na chotambika muladi mweye
muwe na ugangamalo.
10 Lekamana nokwandika mbuli zino nihawa kutali na
mweye, muladi vondanize kumwenu sekeniwe mkali kwa
udahi woyaning'hile Mndewa. Kwaviya udahi uja ni kwa
ichimu cha kuwazengani, si kwa kuwabomolani.
11 Na sambi ndugu zangu nohita! Muwe wanogile kwa
chila mbuli, iviya yamhiseni ulonzi wangu na mudahe kuwa
na magesa yamwe, na mukale kwa tindiwalo. Na Mulungu
wa ulondo na tindiwalo, kezakuwa hamwe na mweye.
12 Ilamseni mweye kwa mweye kwa ulondo wa Chilisito.
Wanhu wose wa Mulungu wowalamusani.
13-14 Unovu wa Mndewa Yesu Chilisito na ulondo wa Mu-
lungu, na kuilumba na Muhe Yelile uwe na mweye mose.

USENGA WA PAULO KWA WAGALATIYA
Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Wagalatiya wandikigwa na Mtumigwa Paulo, yolagusigwa muna 1:1. Ukala usenga uja Paulo uyawandikile mabumbila ya wahuwila wa Chilisito wowokala kuna umkowa wa Galatiya hagati ya mwaka 48 na 57 kwandusila viyelekigwe Yesu. Wagalatiya wakala wanhu wowokala isi ya Loma muna umkowa wa Galatiya. Wasomi hawavimanyile bule Paulo kakala kulihi viyandike usenga uno, mbali yodahika kakala bululu da Efeso hebu Kolimso.

Paulo kawandikila mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yeli Galatiya, kawandikila Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi. Kandika kwa ichimu cha kulema mafundizo ya uvwizi yoyofundiza kuwa wahuwila wa Chilisito wolondeka kusondelela Malagilizo ya Wayahudi ya Lagano da Umwaka, haswa kwingizigwa ulungwana. Kukala na bumbila da wanhu kulawa muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito wawo wowalonda wahuwila wa Chilisito weli siyo Wayahudi kwingila ulungwana. Iviya walonga Paulo kabule udahi wa kuwa mtumigwa. Paulo kougombela utumigwa wake kwa kuwalongela simo zake muna 1:11-2:14 na kaigombela Mbuli Inogile kwa kuufambula ulopozi uja woudaha muhala kupatika kwa uhuwilo kwa Yesu Chilisito muna 2:16. Cholopoligwa kwa ichimu cha ubazi wa Mulungu siyo kwa ichimu cha yaja yochitenda.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kuyalamsa mabumbila ya wahuwila wa Galatiya muna 1:1-5.

Kaidi Paulo kofambula ugima wake muladi kulagusa udahi wake yeye mwenyewo kwa kufundiza na kulagusa viya viyagezile kukala kwa Malagilizo, mbali haifaiye chinhu muna 1:16-2:21.

Maabaho kofambula ng'hani kuwa cholopoligwa kwa unovu wa Mulungu na siyo kwa Malagilizo muna isula ya 3-4.

Kaidi koweng'ha malagilizo yose kwa ichimu cha kukala vinogile mwa Chilisito muna 5-6:10.

Kuuhelelo, Paulo kogotola usenga wake kwa kuwalamsa na kuwapula sekewazimize kuwa munhu wa sambi vinoga ng'hani kufosa kusondelela ndagilizi, fana viya kwingizigwa ulungwana muna 6:11-18.

1 Niye Paulo mtumigwa, sitangigwe na wanhu wala situ-
migwe na wanhu, mbali kwa udahi wa Yesu Chilisito na
Mulungu Tata, yoyamzilibule Yesu kulawa kowadanganike.
2 Ndugu wose wahuwila weli hamwe na niye womulam-
sani, chibumbila cha wahuwila wa Galatiya.
3 Chomulondelani unovu na tindiwalo kwa Mulungu Tati
yetu na Mndewa wetu Yesu Chilisito.
4 Chilisito kailava mwenyewo kwa ichimu cha uhasanyi
wetu, fana viyalondile Mulungu Tati yetu muladi yachikom-
bole muna isi ihile ya sambi.
5 Utunhizo uwe na Mulungu siku zose! Ivo!

Mbuli Inogile imwe

6 Nomkanganyani, kwa lusita luguhi muhala mweye mo-
muleka Chilisito yamtangileni kwa unovu na mosondelela
mbuli inogile imwenga.
7 Kweli habule Mbuli Inogile imwenga, mbali nolonga
vino kwaviya kuna wanhu wamwenga wowagaza wolonda
kumwagizani na kuigalusa Mbuli Inogile ya Chilisito.
8 Mbali hata cheye hebu msenga wa kuulanga yahampete-
lani usenga mbasakanyo na uja wochiwapetele cheye, iyo
nayaduwiligwe na Mulungu!
9 Fana vichilongile, na sambi nolonga kaidi, munhu yoyose
yahawapetela usenga umwenga mbasakanyo na uja wom-
uuhokele, nayaduwiligwe na Mulungu.
10 Vino vonilonga mogesa nolonda kuwanogeza wanhu?
Bule, nolonda kumnogeza Mulungu. Vino mogesa nolonda
kuwanogeza wanhu? One nigezile kutenda ivo, niye sigam-
beniwe mtumigwa wa Chilisito bule!

Paulo viyapatile utumigwa

11 Ndugu zangu nolonda muvimanye kuwa Mbuli Inogile
yoniwapetelani siyo ya chiunhu bule,
12 na wala niye sinaihokela kulawa kwa wanhu, wala
sifundizigwe na munhu. Yesu Chilisito mwenyewo yoy-
anigubulile.
13 Mana muhulika umwaka vinikalile nokwamhilila dini
ya Chiyahudi, niwagaza ng'hani wanhu wowamuhuwila Mu-
lungu, nilonda kuwananga.
14 Niwahuma Wayahudi wayangu wa lika jangu kwa
kwamhilila dini ya Chiyahudi, niiyoha ng'hani kuyamha
mahokelo ya wasaho zetu.
15 Mbali Mulungu kwa unovu wake kakala yanisagule
tangu lusita lwa kuvumbuka. Kanitanga nimsang'hanile

16 viyalamule kunigubulila Mwanage, muladi niwapetele
Mbuli yake Inogile wanhu weli siyo Wayahudi, sihitile ku-
muuza munhu yoyose,
17 wala sihitile Yelusalemu kuwauza waja wanilongolele
kuwa watumigwa. Mbali nihita mkowa wa Alabiya, na
maabaho nibwela kaidi muna dibululu da Damasiki.
18 Viifosile miyaka mitatu, nihita bululu da Yelusalemu
muladi nidahe kuimanya na Petili, nikala kumwake siku
longo na tano. *
19 Simuwone mtumigwa imwenga bule, mbali Yakobo,
ndugu yake Mndewa Yesu.
20 Yano yonimwandikileni ni kweli. Mulungu kovimanya
kuwa silonga uvwizi!
21 Hamwande nihita mkowa wa Siliya na Chilikiya.
22 Siku izo wahuwila wa Yudeya wakala hawananiwona
chihanga kwa chihanga.
23 Chiwakalile wachimanya ni chiya muhala chowachihu-
like, “Munhu ija yakalile kochigaza umwaka, lelo kopeta
uhuwilo ija ija iyakalile kogeza kuidanganiza!”
24 Ivo wamtunhiza Mulungu kwa ichimu changu.

2

Paulo na watumigwa wayage

1 Viifosile miyaka longo na mine, nihita kaidi Yelusalemu
hamwe na Balinaba, iviya nimsola Tito.
2 Nihita uko kwaviya Mulungu kanigubulila ivo. Uko vini-
iting'hane na walangulizi, niwalongela usenga wa Mbuli In-
ogile yoniwapetele wanhu weli siyo Wayahudi. Nitenda ivo
muladi sang'hano yangu yoniisang'hane na ija yonigendelela
kuisang'hana, sekeiwe bule.
3 Mbali miyangu Tito, ingawa ni Mgiliki, hashulutizigwe
bule kwingizigwa ulungwana,
4 ingawa kukala na wanhu wowaitendile wahuwila
wayetu, wowalondile Tito yengizigwe ulungwana. Wanhu
wano wengila chinyele muladi kupelemba ulegeho wetu
wochili nawo kwa kuilumba na Chilisito Yesu, muladi
kuchitenda watumwa.
5 Mbali hachiwatogolele hata chidogo muladi ukweli wa
Mbuli Inogile usigale na mweye siku zose.
6 Mbali waja wowoneka kuwa walangulizi, one kweli
wakala ivo hebu siyo ivo, kumwangu siyo chinhu. Kwaviya
Mulungu hatagusa kwa kulola vinhu va kunze. Walangulizi
wawo hawawile na magesa ya kunyongezela.

---

* **1:18** Petili kwa ulonzi wa Chigiliki ni Kefa.

7 Mbali wavimanya kuwa Mulungu kanituma kupeta Mbuli
Inogile kwa wanhu weli siyo Wayahudi, fana viya Petili viy-
atumigwe kuipeta Mbuli Inogile kwa wanhu wengile ulung-
wana.
8 Kwa ludabwa lwa Mulungu nitendigwa kuwa mtumigwa
kwa wanhu weli siyo Wayahudi, fana viya Petili viya-
tendigwe kuwa mtumigwa kwa Wayahudi.
9 Basi Yakobo, Petili na Yohana wawo wowawoneke kuwa
walangulizi wakulu, wavimanya kuwa Mulungu kaning'ha
sang'hano ino, wachamhisa makono niye na Balinaba mu-
ladi kulagusa kuwa cheye na wawo chawamwe. Ivo chi-
itogolela kuwa cheye chizahita kuwapetela wanhu weli siyo
Wayahudi na wawo wezahita kuwapetela Wayahudi.
10 Wose wachipula mbuli imwe muhala, chiwagese na
kuwataza ngayengaye, na niye nikala noiyoha kuitenda
mbuli iyo.

Paulo komkalikila Petili uko Antiyokiya

11 Mbali Petili viyezile bululu da Antiyokiya, niihasanya
nayo haulongozi ha wanhu, kwaviya kakala kabananga.
12 Kwaviya wang'hali hawanakwiza wanhu wolawa kwa
Yakobo, Petili kakala koja na wanhu weli siyo Wayahudi.
Mbali viwafikile kaleka kuja na wanhu weli siyo Wayahudi
kwaviya kawadumba wanhu wowolonda kugumigwa ulung-
wana.
13 Mbaka Wayahudi wamwenga wailumba na Petili muna
udelenya, hata Balinaba nayo kanogeligwa na udelenya uwo.
14 Mbali viniwonile kuwa nzila yawo haihita vinogile na
kweli ya Mbuli Inogile, nimulongela Petili haulongozi ha
wanhu wose, “Weye kwa Muyahudi, mbali kokala fana viya
munhu yeli siyo Muyahudi, siyo fana Muyahudi. Vino
lelo kowasulutiza wanhu weli siyo Wayahudi kukala fana
Wayahudi?”

Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wokomboligwa kwa uhuwilo

15 Kweli cheye cha Wayahudi kwa kwelekigwa, na si
“Wanhu weli siyo Wayahudi wene uhasanyi”.
16 Chovimanya kuwa munhu kotogoligwa kanoga hau-
longozi ha Mulungu kwa nzila ya kumuhuwila Chilisito,
siyo kwa kutenda viya viyolonda Malagilizo. Cheye iviya
chimuhuwila Chilisito Yesu muladi chitogoligwe chinoga
haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya uhuwilo yetu kwa
Chilisito, na siyo kwa kutenda viya viyolonda Malagilizo.
Kwaviya habule munhu yotogoligwa kuwa kanoga haulon-
gozi ha Mulungu kwa kutenda viya viyolonda Malagilizo ya
Mulungu yoyamwing'hile Musa.

17 Mbali ihawa cheye wenyewo, kwa kulonda kutogoligwa
kuwa chinoga haulongozi ha Mulungu kwa kuilumba na
Chilisito, chiwoneka kuwa wene uhasanyi, vino mbuli ino
yolagusa kuwa Chilisito kochitaza kutenda uhasanyi? Aka!
18 One nihazenga kaidi chiya chibomoligwe, yolagusa
kuwa niye mbomolaji wa Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa.
19 Mana kwa mbuli ya Malagilizo niye nidanganika, Malag-
ilizo yenyewo yanikoma muladi nikale kwa ichimu cha Mu-
lungu. Niye nidanganika hamwe na Chilisito muna umsal-
aba.
20 Sambi namgima, mbali siyo niye kaidi, mbali Chilisito
yokala mgati yangu. Ugima uno wonilinawo na nokala
sambi kwa uhuwilo, uhuwilo wa Mulungu yoyanilondile na
kaulava ugima wake kwa ichimu changu.
21 Silonda kulema unovu wa Mulungu bule. Mbali one
munhu kopetigwa kuwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa
nzila ya Malagilizo, yolagusa kuwa Chilisito kadanganika
bule!

3

Uhuwilo na Malagilizo

1 Mweye Wagalatiya mwa wabozi! Vino yelihi yamu-
logileni? Mbuli ya kuwambigwa kwa Yesu Chilisito muna
umsalaba ilongigwa funhufunhu haulongozi henu!
2 Nolonda kumanya mbuli imwe kumwenu, vino muhokela
Muhe wa Mulungu kwa kutenda malagilizo viyolonda hebu
kwa kuhulika Mbuli Inogile na kuihuwila?
3 Vino mweye modahaze kuwa wabozi fanile ivo? Mweye
mwandusa yose kwa kutazigwa na Muhe wa Mulungu, lelo
molonda kukomeleza kwa ludabwa lwenu wenyewo?
4 Vino manhesa yose yamulawileni mweye zikala bule?
Haidahika bule!
5 Vino Mulungu kamwing'hani Muhe wake na kutenda
mauzauza hagati yenu, kwaviya mokwama Malagilizo hebu
kwaviya mohulika Mbuli Inogile na kuihuwila?
6 Ivo kumbukeni mbuli za Bulahimu, “Kamuhuwila Mu-
lungu, na kwa ichimu cha uhuwilo yake Mulungu kamtogola
kanoga haulongozi hake.”
7 Ivo muvimanye kuwa wanhu wose womuhuwila Mu-
lungu, wawo niiwawo welesi wa kweli wa Bulahimu.
8 Maandiko Yelile yalagusa Ing'hali hainalawilila kuwa
Mulungu kezawatenda wanhu weli siyo Wayahudi kuwa
wanoga haulongozi hake kufosela uhuwilo. Ivo Maandiko
Yelile yamgong'ondela Bulahimu Mbuli Inogile, “Kufosela
weye wanhu wa makabila yose wezatemiligwa mate.”

9 Bulahimu kahuwila na katemiligwa mate, ivo wanhu
wose wahuwile watemiligwa mate fana yeye.

10 Wanhu wose wohuwila kutegeleza Malagilizo
waduwiligwa na Mulungu. Kwaviya Yamaandiko Yelile
yolonga, “Munhu yoyose hategeleza na kutenda chila chinhu
chandikigwe muna ichitabu cha Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa kaduwiligwa na Mulungu!”
11 Funhufunhu Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa hayadaha kumtenda munhu yawoneke kanoga hau-
longozi ha Mulungu, kwaviya Yamaandiko Yelile yolonga,
“Munhu yanogile haulongozi ha Mulungu kezakala kwa
uhuwilo.”
12 Mbali Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hay-
ategemeya uhuwilo, ila Maandiko Yelile yolonga, “Munhu
yoyose yoyofikiza vinhu ivo vivilondeka na Malagilizo keza-
kala kwa Malagilizo yayo.”

13 Chilisito kachigombola kulawa kuna ukuduwiligwa na
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kwa kuisolela
kuduwiligwa uko kwa ichimu chetu, kwaviya Maandiko
Yelile yolonga, “Munhu yoyose lukuli lwake lugong'ondigwe
muna idibiki kaduwiligwa.”
14 Mbuli zino zitendeka muladi balaka ziya Mulungu
yoyamulaganile Bulahimu iwahulumukile wanhu weli siyo
Wayahudi kwa nzila ya Yesu Chilisito, ivo kwa nzila ya
uhuwilo chihokele Muhe Yelile ija iyachilongele Mulungu.

Mbasakanyo muna ya Malagilizo na Chilagano

15 Ndugu zangu, nomwing'hani simwe kulawa muna
ugima wetu wa chila zuwa, one wanhu waidi wahaitogolela
chinhu na kwika chilagano, habule munhu yodaha kuhun-
guza hebu kongezela.
16 Lelo, Mulungu katenda vilagano na Bulahimu na mwe-
lesi wake, Maandiko Yelile hayalonga “Welesi wake” fambulo
jake wanhu wengi, mbali yolonga “Mwelesi wake,” fambulo
jake munhu imwe, niiyo Chilisito.
17 Chino niicho chonilonda kulonga, Mulungu kamulon-
gela Bulahimu na kafikiza. Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa yoyalawilile miyaka magana mane na
malongo matatu ifosile, muladi haidaha kubena lagano da
Mulungu, ivo kusegeza chiya chayalongile Mulungu.
18 Kwaviya one chitumetume cha Mulungu chohuwila
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, basi hachi-
daha kaidi kuhuwila chiya chiyalongile Mulungu, mbali Mu-
lungu kwa ubazi wake kamwing'ha Bulahimu chitumetume
kwa nzila ya chiya chiyalongile.

19 Vino Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa
yotenda choni? Yekigwa muladi kulagusa ubananzi, mbaka
vondayeze ija mwelesi wa Bulahimu yoyeng'higwe yoyalon-
geligwe viya na Mulungu. Malagilizo yagaligwa kwa nzila ya
wasenga wa kuulanga kwa mkono wa mulamuzi.
20 Kweli mulamuzi halondigwa one mbuli yenyewo
yomsonhela munhu imwe, ila Mulungu ni imwe.

Lungilo da Malagilizo

21 Vino Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa
hayaitogolela na chiyalongile Mulungu? Siivo hata chidogo!
Kwaviya one yalavigwe Malagilizo yoyodaha kuweng'ha
wanhu ugima, basi chahadahile kutendigwa chinoga haulon-
gozi ha Mulungu kwa nzila ya Malagilizo.
22 Mbali Maandiko Yelile yolonga kuwa isi yose yolan-
gulizigwa na uhasanyi, na ivo wene kuhuwila weng'higwe
chiya chiyalongile Mulungu kwa kumuhuwila Yesu Chilisito.
23 Mbali lung'hali kwiza lusita lwa uhuwilo, Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yachitenda chiwe wa-
fungwa, chogozela mbaka uhuwilo ino vondaigubuligwe.
24 Ivo Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa
yachilela mbaka viyezile Chilisito, muladi kwa nzila ya
uhuwilo chipetigwe chinoga haulongozi ha Mulungu.
25 Mbali kwaviya uhuwilo ija imala kufika, cheye hachilan-
gulizigwa kaidi na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa.
26 Kwa nzila ya uhuwilo mweye wose muwa wana wa
Mulungu kwa kuilumba na Chilisito Yesu.
27 Kwaviya mweye mubatizigwa kwa kwiilumba na
Chilisito, na lelo mumuyawala Chilisito.
28 Ivo habule kaidi mbasakanyo kwa Wayahudi na Wanhu
weli siyo Wayahudi, hagati ya watumwa na wanhu wai-
legehe, hagati ya mulume na muke. Mweye mose ni chinhu
chimwe kwa kuilumba na Chilisito Yesu.
29 One mweye mwa wanhu wa Chilisito, basi mwa welesi
wa Bulahimu na mwizahokela chiya chiyalongile Mulungu.

4

1 Lelo nolonga vino, one muhazi yahawa yang'hali mwana
mdodo, hawa mbasakanyo na mtumwa ingawa vinhu vose
vake.
2 Chipindi icho chose kolangulizigwa na wanhu wom-
ulela na wanhu womulola goya mbaka chihafika chipindi
chikigwe na tati yake.
3 Iviya na cheye vichikalile hachinakangala chimuhe,
chikala watumwa wa vinyamkela watawala wa isi,

4 Mbali lusita luja lwikigwe vilufikile, Mulungu kamtuma
mwanage. Yoyelekigwe na mwanamke na kakala kwa kulan-
gulizigwa na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa,
5 muladi yawagombole wanhu wolangulizigwa na Malag-
ilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, muladi cheye chi-
dahe kuwa wana wa Mulungu.
6 Kwaviya sambi mweye mwawana, Mulungu kamtuma
Muhe wa mwanage muna imyoyo yetu, Muhe yolila "Aba,"
fambulo jake "Tata."
7 Ivo weye siyo mtumwa kaidi, ila kwa mwana wa Mu-
lungu. Na kwaviya kwa mwana wa Mulungu, basi kwiza-
hokela yose Mulungu yoyawekile wanage.

Udumbo wa Paulo kwa Wagalatiya

8 Umwaka mukala hamummanyile Mulungu, ivo mukala
watumwa wa kusang'hanila viumbe kwa kweli siyo milungu.
9 Mbali sambi mummanya Mulungu, hebu nilonge
Mulungu kammanyani, lelo habali mobwela kaidi kwa
vinyamkela ngayengaye na nyondenyonde, molonda kuwa
watumwa wawo kaidi?
10 Mung'hali mokwamha siku na miyezi na misimu na
miyaka!
11 Nodumba! Sekeiwe labuda sang'hano yose
yonisang'hane kwa ichimu chenu yaga bule.
12 Ndugu zangu nowalamba muwe fana niye, kwaviya niye
nilinga fana mweye. Hamunitendele jojose dihile.
13 Movimanya kuwa utamu uwo unitendile niwapeteleni
Mbuli Inogile mwanza wa mwanduso.
14 Hata ivo chipindi chiya hamunyehule bule, wala hamu-
nilemile kwa ichimu cha utamu wangu, mbali munihokela
fana niye msenga wa kuulanga na munihokela fana vomu-
muhokela Chilisito Yesu mwenyewo.
15 Mukala na deng'ho ng'hani! Kulawilila choni? Nolava
ukalangama kuwa siku ziya muhadahile hata kuyang'ola
meso yenu na kuning'ha niye.
16 Vino lelo niye niwa mwihi wenu kwaviya nimulongelani
ukweli?
17 Wanhu wawo womgaiyani, mbali si kwa nzila inogile. Ila
wose wolonda kuwagola na niye, muladi mweye muwagaiye
wawo fana viwomgaiyani mweye.
18 Kweli siku zose vinoga kugaiya vinhu vinogile kwa mbuli
zinogile, hata one niye nihawahabule.
19 Wanangu walondwa! Fana viya mama viyowona usungu
wa kuibasula, na niye nowona usungu fana uwo kwa ichimu
chenu mbaka Chilisito vondayaumbike mgati yenu.

20 One niwile na mweye sambi, nihapatile lwimilo lufaya
kusonhela mweye. Nina wasiwasi ng'hani na mweye!

Simwe da Hagali na Sala

21 Leka nimuuzeni mweye wose womulonda kutawaligwa
na Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, Vino
hamuhulike Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa
yolonga choni?
22 Kwaviya yandikigwa muna ichitabu cha Malagilizo
ya Mulungu yoyamwing'hile Musa kuwa Bulahimu kakala
na wana waidi wa chilumei, imwenga kwa mwanamke
mtumwa na imwenga kwa mwanamke yailegehe.
23 Ija mwanamke mtumwa kapata wimo na keleka
mwana fana wanhu wamwenga viwokwelekigwa, mbali
ija mwanamke yailegehe kapata wimo na keleka mwana
kwa chiyalongile Mulungu.
24 Mbuli zino ziwa simwe, wamama wano waidi ni simwe
da malagano maidi, da mwanduso diya doditendeke kuna
ulugongo lwa Sinai, muwakilishi wake ni Hajili na wanage
wokwelekigwa kuutumwa.
25 Hajili kawakilisha lugongo lwa Sinai uli Alabiya na
simwe da Yelusalemu ilisambi muiisi dili mtumwa hamwe na
wanage.
26 Mbali Yelusalemu yili Kuulanga iilegeha, nayo niiyo
mami yetu.
27 Yandikigwa muna Yamaandiko Yelile,

“Deng'helela weye uli mgumba,
hulela,
landula dizi na utowe lukenze weye uli hunawahi kuwona
usungu wa kuibasula mwana,
kwaviya wana wa ija yoyalekigwe ni wengi
kufosa wa ija yeli na mulume.”

28 Lelo ndugu zangu, mweye mwawana kwaviya Mulungu
kalonga mwizakuwa wana fana Isaka.
29 Mbali fana viya siku ziya mwana ija yoyelekigwe
fana wanhu wamwenga viwokwelekigwa kambamanya ija
yoyelekigwe kwa udahi wa Muhe wa Mulungu, iviya na siku
zino.
30 Mbali Yamaandiko Yelile yolongaze? Yolonga,
“Muwinge mama mtumwa na mwanage kwaviya mwana
wa mwanamke mtumwa hezahazi hamwe na mwana wa
mwanamke yailegehe.”
31 Ivo ndugu zangu cheye siyo wana wa mwanamke
mtumwa ila wa mwanamke yailegehe.

5

Ikeni goya ulegeho wenu mwa Chilisito

1 Chilisito kaching'ha ulegeho kalonda chiilegehe. Ivo imeni kwa kuigangamiza na sekemtogole kaidi kuwa watumwa.

2 Tegelezeni! Niye Paulo nomulongelani kuwa one muhatogola kugumigwa ulungwana, Chilisito hezambwedelani chochose.

3 Nolonga kaidi funhu funhu, chila yotogola kugumigwa ulungwana kolondeka kutegeleza Malagilizo yose ya Musa.

4 One muhalolela kutendigwa munoga haulongozi ha Mulungu kwa nzila ya Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa, muigola kutali na Chilisito, muleka unovu wa Mulungu.

5 Mbali cheye chololela kuwa Mulungu kezachitogola chinoga haulongozi hake kufosela uhuwilo. Icho niicho chochigozela kwa hamu ng'hulu kwa ludabwa lwa Muhe wa Mulungu.

6 Ihawa chiilumba na Chilisito Yesu, kugumigwa ulungwana hebu kuleka kugumigwa ulungwana, kwabule mana, chamana ni uhuwilo yoisang'hana usang'hano kwa ulondo.

7 Ugenzi wenu ukala unoga! Lelo yelihi yoyamkimilileni kutegeleza ukweli?

8 Yatendile magayo yayo siyo Mulungu yamtangileni bule.

9 Fana viwolonga, “Lusu chidogo dogongomola donge jose da usage.”

10 Mbali kwa kuilumba kwetu na Mndewa, nohuwila kuwa mweye hamwizakuwa na magesa mbasakanyo na niye. Kaidi munhu yoyose yonda yamvulugeni, yawe yelihi hebu yelihi, kezatagusigwa.

11 Ndugu zangu fana nogendelela kupeta mbuli ya kugumigwa ulungwana, lelo habali nogendelela kudununzigwa? One ihawile ivo, kupeta kwangu mbuli ya msalaba wa Chilisito, sigambeigale ching'hwaso.

12 Nolonda wanhu wawo wowomuhanganyani wasegele kutali na mweye, na wasopololigwe!

13 Mweye ndugu zangu mtangigwa muladi muilegehe, mbali kuilegeha uko sekekuwe chimu cha kutenda chinhu chochose chomulonda, ila muisang'hanile kwa ulondo.

14 Kwaviya Malagilizo yose ya Musa yofikizigwa muna dilagilizo dino dimwe, “Mulonde mkaya miyago fana vuilonda mwenyewo.”

15 Mbali ihawa moiluma na kuigegeda fana mang'onyo, muiteganye sekemwize kuyangamiza wenyewo kwa wenyewo.

Ugima woulangulizigwa na Muhe wa Mulungu

16 Lelo nolonga vino, mulekeni Muhe wa Mulungu yalan-
gulize ugima wenu, na mweye hamwizasondelela kaidi
vinhu vihile vili mgati yenu.
17 Kwaviya vinhu vihile vili mgati yenu volonda yaja
yolemigwa na Muhe wa Mulungu, na Muhe wa Mulungu
kolonda yaja yolemigwa na vinhu vihile vili mgati yenu,
wano waidi hawailumba, ivo Muhe wa Mulungu yahalan-
guliza ugima wenu hamwizatenda chinhu chochose chomu-
londa muhala.
18 One muhalangulizigwa na Muhe wa Mulungu,
hamutawaligwa na Malagilizo.
19 Lelo sang'hano za vinhu vihile vili mgati yenu niizo zino.
Uzinzi na uchafu na kutawaligwa na vinhu vihile va lukuli,
20 kutambikila nyang'hiti na usawi na wihi na ndwagi na
migongo na ludoko na ugila na kuibishila na kuisosokanya,
21 usede na ukoligwa na umelo na mbuli zimwenga fana
izo. Niwazumeni fana voniwazumileni ichanduso, wanhu
wotenda mbuli izo hawezauhazi Ufalume wa Mulungu.
22 Munhu yahalangulizigwa na Muhe wa Mulungu vinhu
vino vizawoneka mgati yake, ulondo na deng'ho na tindiwalo
na kufunya umoyo na ubazi na unhu goya na unovu na
kwaminika,
23 uhole na kulinganya. Mbuli fana izo zabule Malagilizo.
24 Na wanhu weli wa Chilisito Yesu wawambigwa magesa
yawo yehile na vinhu vihile vili mgati yawo.
25 Chihakala kwa kutazigwa na Muhe wa Mulungu, nachiu-
sondelele ugenzi wake.
26 Ivo, sekechiigode na sekechiisovule, na sekechiiwonele
migongo.

6

Chiifunyile umoyo na kuitaza

1 Ndugu zangu muhamuwona munhu kabananga, mweye
womulangulizigwa na Muhe wa Mulungu mzumeni munhu
iyo kwa uhole, mbali mweye wenyewo muiteganye muladi
sekemugezigwe.
2 Itazeni kwa kuipapila mbahasha, kwa kutenda ivo
motegeleza lagilizo da Chilisito.
3 Munhu yahaiwona kuwa ni chinhu, humbe si chinhu
bule, iyo koivwizila mwenyewo.
4 Mbali chila munhu yaulole goya ugenzi wake mwenyewo,
uhanoga, kodaha kuigoda mgati yake bila kulola sang'hano
ya munhu imwenga.

5 Kwaviya chila munhu kezapapa mbahasha yake
mwenyewo.
6 Munhu yofundizigwa mbuli ya Mulungu, waigolele vinhu
vake vinogile na mfundiza wake.
7 Sekemuvwiziligwe, Mulungu hazehigwa na munhu bule.
Wanhu wezagobola chiwahandile.
8 Munhu yohanda kwa mbuli zihile zili mgati yake, umo
kezagobola ubananzi, mbali munhu yohanda kwa Muhe wa
Mulungu, umo kezagobola ugima wa siku zose.
9 Ivo sekechilegele kusang'hana yanogile, kwaviya one
hachizakufa moyo lusita luhafika chizagobola.
10 Ivo chila vochipata nyafasi nachiwatendele yanogile
wanhu wose, haswa ndugu wa uhuwilo yetu.

Kuzumigwa kwa uhelelo na ndamsa

11 Loleni vinyandike kwa helufi ng'hulu kwa mkono wangu
niye mwenyewo!
12 Waja wowolonda kuwoneka wanoga kwa mbuli
za lukuli, wawo wowolonda kumuwangilizani mweye
mwingizigwe ulungwana. Wotenda ivo kwa lungilo dimwe
muhala, muladi wawo wenyewo sekewagazigwe kwa ichimu
cha msalaba wa Chilisito.
13 Kwaviya wawo wenyewo wowagumigwe ulungwana
hawayamha Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa,
womulondani mweye mugumigwe ulungwana muladi wap-
ate kuigodela chiya chiwatendile muna zing'huli zenu.
14 Mbali niye sizaigodela chochose, ila kwa msalaba wa
Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwaviya kwa nzila ya msalaba
uwo isi yose iwambigwa kumwangu, na niye niwambigwa
kwa isi yose.
15 Kugumigwa ulungwana hebu kuleka kugumigwa ulung-
wana siyo chinhu, chilondeka ni kuwa chiumbe cha sambi.
16 Na wanhu wose wosondelela nzila ino muna ugima
wawo, tindiwalo na ubazi vikale nawo, hata kwa wanhu
wose wa Isilaeli wa Mulungu!
17 Kwa kukomelezela, munhu yoyose sekeyanigaze kaidi,
nina ng'hovu muna ulukuli lwangu kwaviya niye ni mtumwa
wa Yesu.
18 Ndugu zangu, unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito
uwe na mihe yenu. Ivo.

USENGA WA PAULO KWA WAEFESO
Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Waefeso wandikigwa habehi na lusita ulo ulo fana viwandikigwe usenga kwa Wakolosayi mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Mwandikaji koilagusa mwenyewo ni Mtumigwa Paulo muna 1:1. Wasomi wengi woitogolela kuwa Paulo kawandikila Waefeso, hata ivo ndamusila zake zamwabule fana ziya zozipatika muna ichitabu cha Wakolosayi. Kwa ichimu icho yodahika kuwa iwa na lungilo da kuwa ipwililiswa muna ibanzi ya mabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito muna imikowa. Paulo kotambula kuwa kakala muna ichifungo viyandike usenga uno muna 3:1 na muna 4:1 na muna 6:20. Paulo kautuma usenga uno kwa Tukiko muna umwanza wake wa kudilaula bumbila da Waefeso muna 6:21-22.

Bululu da Efeso dikala bululu kulu ng'hani na dikala na boma da Waloma muna umkowa wa Asiya Ndodo. Bululu da Efeso dimanyika ng'hani kwa ichimu cha kaye ya kuisafya kwa mulungu muke wa Wagiliki yotangigwa Alitemi muna Sang'hano za Watumigwa 19:23-31. Bumbila da Efeso haichanduso dikala na ludabwa mbali hamwande dikala dihola muna ichitabu cha Lugubulo lwa Yohana 2:1-7.

Paulo kolonganya muna inusu ya ichanduso ya usenga uno viya Mulungu viyawasagule wanhu wake na kuwakombola kulawa muna uuhasanyi wawo kwa nzila ya Yesu Chilisito. Paulo kolinganiza bumbila na lukuli, lukuli ulwo una Chilisito fana viya ditwi jake na kaidi yolinganiza bumbila na zengo dino dina Chilisito fana dibwe da chandusilo. Muna inusu yekaidi ya usenga uno, Paulo kolava maelekezo viya wahuwila viwolondeka kukala.

Yeliumo

Paulo koilonga mwenyewo na kowalamsa Waefeso muna 1:1-2.

Kaidi Paulo kolonganya kuilumba kwa bumbila na Chilisito muna 1:3-3:21.

Maabaho kokwandika viya wahuwila viwolondeka kukala muna 4:1-6:20.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kulonga kwa kulava makomelezelo yamwenga ya kufunga muna 6:21-24.

1 Niye Paulo, yonisaguligwe kwa ulondo wa Mulungu kuwa mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nomwandikilani mweye wanhu wa Mulungu muli uko
Efeso waminika wowailumbile ugima wawo na Yesu
Chilisito.
2 Chomulondelani unovu wa Mulungu na tindiwalo kwa
Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Balaka za Chimuhe za Chilisito

3 Chimwing'he hewela Mulungu na Tata wa Mndewa wetu
Yesu Chilisito! Kwa kuchilumbiliza na Chilisito kachitemela
mate na kuching'ha chila balaka ya chimuhe kulawa kuu-
langa.
4 Ing'hali isi hainalumbigwa, Mulungu kachisagula chiwe
wake muna ukuilumba na Chilisito, muladi chiwe welile na
bila ubananzi haulongozi hake.

Kwa ichimu cha ulondo wake,

5 ivo kwandusila isi hainalumbigwa, Mulungu kalamula
kuchitenda chiwe wanage kwa nzila ya Yesu Chilisito. Mu-
lungu viyanogeligwe na viyalondile.
6 Lekeni chimwing'he nhogolwa Mulungu kwa ichimu cha
ulondo wake uli na utunhizo, uyaching'hile bule kufosela
Mwanage nyachende!
7 Kwaviya kwa damu ya Chilisito chikomboligwa, na
uhasanyi wetu usegezigwa. Vino niivo wili mkulu unovu wa
Mulungu,
8 woyaching'hile bila ningo!

Kwa ubala na umanyi wake wose

9 Mulungu kalonda chidimanye lungilo jake dodifisike doy-
alondile kuditenda. Kanogezigwa na kalamula kuditenda
mwa Chilisito.
10 Lungilo dino, Mulungu vondayadifikize lusita vondau-
fike na kuvikunzanya hamwe vinhu vose na chila chinhu
muna isi na kuulanga, muna utawala wa Chilisito.

11 Mulungu katenda vinhu vose fana viyalondile na ku-
lamula, Mulungu kachisagula cheye chiwe wanhu wake
mwenyewo kwa kuilumba na Chilisito kwa ichimu cha
lungilo jake mwenyewo, katenda viyalamule kulawa mwan-
duso.
12 Mulungu katenda vino muladi cheye chikalile wa mwan-
duso kumuhuwila Chilisito chimwing'he nhogolwa Mulungu
kwa utunhizo wake.
13 Muhulika mbuli ya kweli, iwo ni Mbuli Inogile yoiwa-
galileni ukombola, na mumuhuwila Chilisito. Ivo na mw-
eye iviya, Mulungu kamwikani chilaguso muna ukuilumba
na Chilisito, muladi kulagusa kuwa mweye wanhu wake.
Mulungu katenda vino kwa kumwing'hani Muhe Yelile ija
iyamulaganileni.

14 Muhe Yelile kezachitenda chipate zamana ya uhazi wetu
yoyawekile chilagano wanhu wake, na mbuli zino zochi-
lagusa kuwa Mulungu kezawakombola wanhu wake. Ivo
chimwing'he nhogolwa Mulungu kwa utunhizo wake!

Viya Paulo viyawatambikile wa Waefeso

15 Kwa ichimu chino, kusongela vinihulike mbuli ya
uhuwilo wenu kwa Mndwewa Yesu na ulondo wenu kwa
wanhu wose wa Mulungu,
16 sileka bule kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu
chenu. Nowakumbuka muna zinhosa zangu,
17 na nompula Mulungu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito,
Tata wa utunhizo, yamwing'heni Muhe Yelile, yondayam-
tendeni muwe wabala na kuwagubulilani Mulungu muladi
mummanye ng'hani.
18 Nompula Mulungu yafungule mizoyo yenu, muladi
mudimanye lolelo diya doyawatangileni na vitumetume va
utunhizo viya viyawalaganile wanhu welile,
19 mumanye nguvu yake voili ng'hulu ng'hani kwa
ichimu chetu cheye wochihuwile, nguvu iyo yosang'hana
usang'hano mgati yetu, ni sawa na ludabwa luja lukulu
ng'hani,
20 iyaisang'hanile viyamzilibule Chilisito na kukala hanhu
ha udahi kuulanga.
21 Uko Chilisito kekigwa mchanya ng'hani ya tawala zose,
udahi, nguvu na falume, kotawala chila zina diya dili na
udahi doditangigwa muna ulusita luno na muna ulusita luja
lukwiza.
22 Mulungu kamwing'ha Yesu udahi wa vinhu vose, na
kamsagula kuwa mkulu wa vinhu vose kwa ichimu cha
bumbila da wahuwila wose.
23 Wahuwila wose ni ulo lukuli lwa Chilisito, na kofikiza
yose muna ivinhu vose, chila hanhu.

2

Kulawa ifa kuhita kuna ugima

1 Mweye iviya mukala fana mudanganika kwa ichimu cha
kuleka kutegeleza na uhasanyi wenu.
2 Lusita luja mukala na ubananzi na uhasanyi na ku-
sondelela ugenzi wihile wa isi ino mukala mumtegeleza
chinyamkela ija yeli na utawala wa kuulanga, chinyamkela
iyo kawatawala wanhu hawamtegeleza Mulungu.
3 Hata cheye chose chikala fana wawo, chikala kwa ku-
sondelela mbuli zihile zili mgati yetu na kutenda mbuli ziya
zozinogeza ng'huli na nzewele zetu, fana vichili chilondeka
kupata ludoko lwa Mulungu fana wawo.

4 Mbali ubazi wa Mulungu ni mkulu ng'hani, na ulondo
wake kumwetu ni mkulu ng'hani,
5 ingawa chikala chidanganike chimuhe kwa ichimu cha
uhasanyi, kachitenda chiwe wagima hamwe na Chilisito.
Kwa unovu wa Mulungu mweye mukomboligwa.
6 Kwa kuilumba na Chilisito Yesu, Mulungu kachizilibula
hamwe nayo, chikatawale nayo kuulanga.
7 Ivo viyalondile kulagusa kwa lusita lwa hamwande ukulu
wa unovu wake ulibule ningo kwa ulondo uyaching'hile kwa
kuilumba na Chilisito Yesu.
8 Kwaviya kwa unovu wa Mulungu mukomboligwa kwa
nzila ya uhuwilo. Mbuli ino hailawa kumwenu mweye
wenyewo, mbali chitumetume cha Mulungu.
9 Wala hailawa kwa sang'hano zenu wenyewo, ivo munhu
yoyose sekeyaigode.
10 Kwaviya cheye ni viumbe wa Mulungu, kwa kuilumba na
Chilisito Yesu kachilumba chisang'hane sang'hano zinogile,
Mulungu kachisasalila cheye chizitende.

Mwa Chilisito imwe

11 Ivo kumbukeni kuwa umwaka mweye wanhu muli siyo
Wayahudi kwa kwelekigwa womutangigwa "Hawanagu-
migwa ulungwana" kwa waja wowoitanga "Wogumigwe
ulungwana." Wanhu wano wakala wagumigigwe ulung-
wana muna ulukuli wa chiunhu kwa makono fana chilaguso.
12 Iviya kumbukeni, umwaka mukala hamummanyile
Chilisito, mukala wageni muna isi ya Isilaeli, na hamukalile
na hanhu hohose muna yamalagano yaja Mulungu yoy-
achilaganile. Mukala mwabule lolelo na fana viya wanhu
hawammanyile Mulungu bule.
13 Umwaka mukala kutali na Mulungu mbali sambi, kwa
ichimu cha kuilumba na Chilisito Yesu, mugaligwa habehi
kwa ifa ya Chilisito.
14 Kwaviya Chilisito mwenyewo kachigalila tindiwalo kwa
kuwatenda Wayahudi na wanhu weli siyo Wayahudi wawe
wamwe. Kwa lukuli lwake fana zabihu kadibomola wako ija
yoiwabagule na kuwatenda wawe wehi.
15 Kasegeza malagilizo ya Wayahudi na ndagilizi zake na
nzila zake, muladi yawatende wanhu wose wawe wanhu
wa sambi na wamwe kwa kuilumba nayo, kwa kutenda ivo
kagala tindiwalo.
16 Kwa ifa ya lukuli lwake Chilisito mumsalaba, kagala
kuilumba na kawatenda wanhu wawe fana lukuli lumwe, na
kuwabweleza kwa Mulungu.
17 Ivo Chilisito keza na kupeta Mbuli Inogile ya tindiwalo
kumwenu mweye muli siyo Wayahudi womukalile kutali

na Mulungu, na iviya kwa Wayahudi wowakalile habehi na
Mulungu.
18 Ivo kwa nzila ya Chilisito, cheye wose, Wayahudi na
wanhu weli siyo Wayahudi sambi china ulegeho wa kumuhi-
tila Tata kwa Muhe imwe Yelile.
19 Ivo mweye wanhu muli siyo Wayahudi siyo wageni hebu
wafosa nzila, mweye ni wakaya hamwe na wanhu welile, na
mwa wanhu wa muna ikaye ya Mulungu.
20 Muzengigwa muna ichandusilo chikigwe na watumigwa
na walotezi, nayo Chilisito Yesu mwenyewo iyo mhanda ya
mgomba.
21 Yeye iyo mwene kudilumbiliza zengo jose na kuditenda
diwe kulu mbaka kuditenda diwe kaye yelile ya Mulungu
kwa ichimu cha Mndewa.
22 Kwa kuilumba nayo mweye iviya muzengigwa hamwe
na wamwenga wose muwe hanhu ha kukala Mulungu kwa
nzila ya Muhe Yelile.

3

Usang'hano wa Paulo kwa wanhu weli siyo Wayahudi

1 Kwa ichimu chino niye Paulo yonifungigwe kwa ichimu
cha kumsang'hanila Yesu Chilisito kwa ichimu chenu wanhu
muli siyo Wayahudi, notambika kwa Mulungu.
2 Novimanya muhulika kuwa Mulungu kwa unovu wake
kaning'ha sang'hano ino nimsang'hanileni mweye.
3 Mulungu kanigubulila lungilo jake da sili na kanitendeza
niumanye. Na niye nimala kulonga muna usenga uno kwa
uguhi,
4 na one muhasoma mbuli zangu mwizadaha kumanya
viya voniimanya sili yoimsonhela Chilisito.
5 Umwaka Mulungu hawalongele wanhu sili ino, mbali
sambi Mulungu kawagubulila watumigwa wake welile na
walotezi kwa nzila ya Muhe Yelile.
6 Na sili yenyewo iyo ino, kwa nzila ya Mbuli Inogile
wanhu weli siyo Wayahudi wopata hanhu hawo hamwe na
Wayahudi muna zibalaka za Mulungu, wawo ni viungo va
lukuli luja luja na wohokela chilagano chiya chiya chiya-
tendile Mulungu kwa nzila ya Chilisito Yesu.
7 Niye nitendigwa kuwa msang'hani wa Mbuli Inogile kwa
chitumetume cha unovu uyaning'hile Mulungu kwa udahi
wake mkulu.
8 Niye ni mdodo kufosa wanhu wose wa Mulungu, mbali
Mulungu kaning'ha unovu wake, muladi niwapetele wanhu
weli siyo Wayahudi utajili wa Chilisito ulibule ningo,

9 na niwamwemwesele wanhu wose wawone viya mpango
wa Mulungu woufisike mwa Mulungu voufikizigwa. Mu-
lungu muumbaji wa vinhu vose kaifisa sili yake iyo ku-
songela mwanduso wa vinhu vose
10 muladi kwa nzila ya wahuwila wose wa Chilisito,
utawala na udahi wa kuulanga waumanye ubala wa Mu-
lungu yili modeli mwingi.
11 Mulungu katenda fana viyalondile siku zose, katenda
kwa nzila ya Chilisito Yesu Mndewa wetu.
12 Kwa kuilumba na Chilisito kwa uhuwilo chodaha ku-
muhitila Mulungu bila kudumba na chovimanya kezachi-
hokela.
13 Nomulambani, sekemufe moyo kwa manhesa yoniya-
pata kwa ichimu chenu, yayo yanipata kwa ichimu chenu,
yayo ni utunhizo wenu.

Ulondo wa Chilisito

14 Kwa ichimu icho notumbala mavindi haulongozi wa
Tata,
15 Kulawa kumwake kaye zose zili kuulanga na zili mwiisi
zohokela zina jake kweli.
16 Nompula Mulungu muna utajili na ukulu wake, kwa
utunhizo wake yamwing'heni ludabwa lwa kuwa wagang-
amavu kufosela Muhe Yelile mgati yenu,
17 na nomulamba Chilisito yakale muna imyoyo yenu kwa
uhuwilo. Na nomtambikilani muwe na mazizi na chandusilo
muna ulondo,
18 muladi mweye, hamwe na wanhu wose wa Mulungu,
muwe na udahi wa kumanya viya ulondo wa Chilisito vi-
wenela kwa ugalamu na utali, kwa chimo na kigidila.
19 Mumanye ulondo wa Chilisito woufosa ilimu yose,
mumemezigwe mbuli zose za Mulungu, muwe fana Mu-
lungu.
20 Mulungu kodaha kutenda mbuli ng'hulu kufosa
ziya zochidaha kupula hebu kugesa kwa nguvu yake
yoisang'hana usang'hano mgati yetu.
21 Yeye yatunhizigwe na wahuwila wose wa Chilisito, na
Chilisito Yesu mwenyewo muna ulusita lose, siku zose. Ivo!

4

Kuilumba muna ulukuli lwa Chilisito

1 Ivo niye nili mfungigwa kwa ichimu cha kumsang'hanila
Mndewa, nomulambani ugenzi wenu uwe fana vimuhokele.
2 Siku zose muwe wanyendanyenda, wahole, mufunye
umoyo, na muilonde mweye kwa mweye.

3 Iyoheni kwika goya kuilumba kwenu kokugaligwa na
Muhe Yelile kwa kusondelela tindiwalo dodiwalumbilize
hamwe.
4 Kuna lukuli lumwe lwa Chilisito na Muhe Yelile imwe,
fana viya lolelo dimtangiligwe na Mulungu vidili dimwe.
5 Kuna Mndewa imwe na uhuwilo umwe na ubatizo umwe.
6 Kuna Mulungu imwe iviya niiyo Tata wa wose, yeli Mn-
dewa wa wose, kosang'hana muna iwanhu wose, na kamgati
mwa wanhu wose.
7 Na chila imwe wetu kahokela chitumetume kulawana
ningo iyeng'higwe na Chilisito.
8 Fana Maandiko Yelile viyolonga,

“Viyakwelile kuchanyha ng'hani,

kasola wanhu wakalile wokwamhililigwa hamwe naye,

kaweng'ha wanhu vitumetume.”

9 Ivo mbuli ino “Kakwela kuchanyha ng'hani” fambulo jake
choni? Fambulo jake ni kuwa, teng'hu kahumuluka mbaka
hasi ng'hani.
10 Ija yoyahumuluke mwiisi niiyo ija yoyakwelile uchanyha
ng'h'ani kuulanga, muladi yamemeze isi yose.
11 Yeye kawatenda wamwenga wawe watumigwa, na
wamwenga walotezi, na wamwenga wapetaji wa Mbuli
Inogile, wamwenga wadimi na wafundiza.
12 Katenda ivo muladi yapate kuwasasala wanhu wose
wa Mulungu kwa ichimu cha sang'hano ya utumigwa wa
Chilisito muladi kuluzenga lukuli lwa Chilisito.
13 Mbaka cheye chose chiifikile uhamwe wa uhuwilo na kum-
manya Mwana wa Mulungu, chiwe wanhu weli na uhuwilo
ugangamale fana viyeli Chilisito haswa.
14 Maabaho hachizakuwa wana ving'hele chahasigwa kuno
na kuja, na kusoligwa na chila mbeho ya mafundizo, kwa
uvwizi wa wanhu na kwa ubala wa wanhu, chihasondelela
nzila ya uvwizi.
15 Mbali chahalonga ukweli kwa ulondo, chizakula muna
zimbuli zose na kufikila fana viya Chilisito, yeli ditwi da
wahuwila wose.
16 Kwa ulanguliza wake viungo vose va lukuli viilumba
hamwe, na lukuli woyamhilila vinogile kwa mige yake.
Maabaho chila chiungo chihasang'haniligwa fana viilon-
deka, lukuli wose wokula na kwiizenga muna ulondo.

Ugima wa sambi mwa Chilisito

17 Kwa zina da Mndewa, mweye nowazuma sekemugen-
delele kukala fana wanhu hawammanyile Mulungu, wawo
magesa yawo ya ubozi muhala

18 na nzewele zawo za muna ulwiza. Wakutali na ugima wa
Mulungu, kwa ichimu cha uzezegezi uli mgati yawo na udala
wa myoyo yawo.
19 Wanhu wawo waga bila chinyala, wengila muna ihimu
na wotenda chila mbuli za chinyala.
20 Mbali mweye hamuifundizile ivo bule kumsonhela
Chilisito!
21 Novimanya kuwa muhulika mbuli za Yesu, mufun-
dizigwa kusonhela yeye na mufundizigwa kuwa ukweli
ulimmwake.
22 Ivo lekeni ugenzi wenu wa ichanduso fana kuhambula
mawalo yenu ya umwaka, yani uja unhu wenu wa umwaka
woukalile wobanangigwa kwa malondo yake za uvwizi.
23 Myoyo yenu na nzewele zenu volondeka viwe va sambi,
24 na molondeka mukale muna ugima wa sambi, fana
kuvala walo da sambi. Ugima uno ulumbigwa kwa simwe da
Mulungu na woilagusa wenyewo muna ugima wa kweli, wa
unovu na kwela.
25 Ivo lekeni uvwizi, chila munhu kolondeka kumulongela
muhuwila miyage ukweli, kwaviya cheye wose ni lukuli lwa
Chilisito.
26 One muhawa na ludoko, sekemuleke ludoko lwenu lum-
tendeni mutende uhasanyi, na sekemukale na ludoko siku
yose.
27 Na sekemumwing'he nzila Mwihi.
28 Mbavi sekeyabawe kaidi, mbali yanduse kusang'hana
usang'hano unogile kwa makono yake, muladi yapate chinhu
chake na cha kuwataza ngayengaye.
29 Ulonzi wihile sekeuhulikike, mulonge mbuli zozifaya
kuzenza na kuwataza wamwenga, muladi yomuyalonga
yaweng'he unovu wanhu womtegelezani.
30 Na sekemumtende Muhe Yelile wa Mulungu yawe na
manyulunyulu, kwaviya Muhe iyo ninyo chilaguso cha Mu-
lungu kumwenu kuwa mweye ni wanhu wa Mulungu, na
kuwalagusa kuwa zuwa dokwiza na yeye kezamkombolani.
31 Segezeni kumwenu usungu na ludoko na ng'hasiliki na
gubu na maligo visegele kumwenu, hamwe na chila wihi.
32 Mbali muwe na moyo unogile na ubazi, chila munhu
nayamulekelele miyage fana Mulungu viyamulekeleleni
uhasanyi wenu kwa nzila ya Chilisito.

5

Kukala muna dibung'hulo

1 Kwaviya mweye ni wana wa Mulungu woyawalondile,
molondeka mugeze kuwa fana yeye.

2 Ugima wenu wolondeka ulangulizigwe na ulondo, fana
viya Chilisito viyachinogele cheye na kalava ugima wake kwa
ichimu chetu fana mnung'ho unogile wa sadaka na zabihu ya
kumtunhiza Mulungu.
3 Kwaviya mweye ni wanhu wa Mulungu, lelo ugoni na
mbuli zihile zozose hebu ugila sekeuhulikike kumwenu.
4 Iviya mbuli za chinyala na za ubozi hebu ukewezi,
yayo yose kumwenu hayafaya. Molondeka mumwing'he
nhogolwa Mulungu.
5 Mumanye kuwa habule muashelati hebu munhu yotenda
mbuli zihile na himu hebu munhu yambule mwiko, kalinga
fana munhu yotambikila nyang'hiti, munhu fana iyo hezak-
wingila bule muna ufalume wa Chilisito na Mulungu.
6 Sekemtogole kuvwiziligwa na munhu kwa mbuli ubozi,
kwaviya kwa mbuli fana izo nhaguso ya Mulungu yomwizila
chila munhu yolema kumtegeleza.
7 Ivo sekemuilumbe na wanhu fana wawo.
8 Kwaviya mweye umwaka mukala muulwiza, mbali
vimuwile wanhu wa Mndewa, mwa muna dibung'hulo. Ivo
molondeka kukala fana viya wanhu wa bung'hulo.
9 Kwaviya bung'hulo dogala unovu na kunogeza haulon-
gozi ha Mulungu na ukweli.
10 Gezeni kumanya dilihi dodimnogeza Mndewa.
11 Sekemuwe mvava muna zisang'hano zihile, zili muna
diziza, mbali zigubuleni.
12 Mbuli zozitendeka kwa sili ni chinyala hata kuzitambula.
13 Mbali mbuli ziya zozigubuligwa muna dibung'hulo,
zowoneka bwilili,
14 kwaviya chila chinhu chilagusigwe chowoneka bwilili.
Lekamana ilongigwa,
“Lamuka weye ukukila,
zilibuka kulawa kowadanganike,
na Chilisito kezakubung'hulila.”
15 Ivo mulole ng'hani vomukala. Sekemukale fana wabozi,
mbali mukale fana wanhu wabala.
16 Sang'hanileni vinogile chila nzila imwili nayo, kwaviya
siku zino ni za wihi.
17 Ivo sekemuwe wabozi, mbali mumanye yaja Mndewa
yoyomulondani mutende.
18 Muleke kukoligwa kwaviya kwizawatendeza mutende
vinhu vihile bila ya kuvimanya yondayachilawilile
hamwande, mbali mumemezigwe Muhe Yelile.
19 Longanyeni kwa mbuli za zabuli na nyila za chimuhe.
Mwimbileni Mndewa nyila za nhogolwa muna imyoyo yenu.
20 Siku zose mwing'heni hewela Mulungu Tata kufosela
zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwa chila chinhu.

Walume na Wake

21 Chila munhu yamtegeleze miyage kwa ichimu cha
kudumba kumwili nawo kwa Chilisito.
22 Mweye wanaake wategelezeni walume zenu fana vi-
mumtegeleza Mndewa.
23 Mulume kana utawala kwa mke wake, fana viya Chilisito
viyeli mtawala wa wose wowomuhuwila, nayo Chilisito niiyo
Mulopozi wawo, wawo niuwo lukuli lwake.
24 Ivo wanaake wawategeleze walume zawo muna zimbuli
zose fana viya wahuwila vowomtegeleza Chilisito.
25 Mweye walume, wanogeleni wake zenu fana viya
Chilisito viyawalondile wahuwila wose na kalava ugima
wake kwa ichimu chawo.
26 Katenda ivo muladi kwa mbuli, yawalave wahuwila kwa
Mulungu, viyakomeleze kudisunha kwa mazi,
27 muladi yaigalile mwenyewo wahuwila weli na ukulu,
wahuwila welibule chinhu chihile hebu uvwizi hebu
kuikonyakonya, mbali wawe welile na welibule ubananzi.
28 Ivo walume wolondeka kuwanogela wake zawo fana
ng'huli zawo wenyewo. Munhu yomnogela mke wake koino-
gela mwenyewo.
29 Habule munhu yoyose yolwihila lukuli lwake, mbali
kolulisa na kuluyawaza, niivo Chilisito nayo viyawatendele
wahuwila wose,
30 kwaviya cheye wose cha wanhu wa lukuli lwake.
31 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga, “Kwa ichimu
chino mulume kezamuleka tati yake na mami yake, na
kezailumba na mke wake, nawo waidi wezakuwa chinhu
chimwe.”
32 Kuna sili iifisa muna Yamaandiko Yelile yano, niye
nowona kuwa ni mbuli ya Chilisito na wahuwila wose.
33 Na mweye molondeka kutenda yano, chila mulume
yamnogele mke wake fana viyoinogela mwenyewo, na chila
mke yamtegeleze mulumake.

6

Wana na tati zawo na mami zawo

1 Mweye wana, wahulikeni tati zenu na mami zenu kwa
ichimu moilumba na Mndewa, kwaviya kutenda ivo vinoga.
2 Maandiko Yelile yolonga, “Muwategeleze tati zenu na
mami zenu.” Amuli ino niiyo ya mwanduso yili na chilagano.
3 Chilagano chino ni kuwa umwede na ukale siku nyingi
mwiisi.
4 Na mweye china tata sekemuwatende wanenu wehilwe,
muwalele kwa nzila ya Mndewa muna inzuma na mafun-
dizo.

Watumwa na wenevale wawo

5 Mweye watumwa, wategelezeni wenevale wenu
chilukuli, kwa kudumba na kwa kugudemeka, kwa moyo
unogile, fana vimumtegeleza Chilisito.
6 Tendeni ivo siyo lusita viwomulolani, muladi muwoneke
munoga kumwawo, mbali sang'haneni kwa moyo fana viy-
olonda Mulungu. Kwaviya mweye mwa watumigwa wa
Chilisito.
7 Tendeni sang'hano yenu ya utumwa kwa deng'ho, fana
viya momsang'hanila Mndewa, siyo munhu.
8 Kumbukeni kuwa chila munhu mwene kutenda yanogile,
yawe mtumwa hebu munhu yoyailegehe, kezahokela bweko
jake kulawa kwa Mndewa.
9 Na wenevale watendeleni ivo ivo watumwa wenu, na
sekemuwatende wamdumbeni. Na muvimanye kuwa mw-
eye wose munayo mwenevale imwe kuulanga, nayo kezam-
tagusa chila munhu bila kubagula.

Ng'hondo ya chimuhe

10 Amalabaho, nomulondelani muwe wagangamavu muna
ukuilumba na Mndewa kwa kutazigwa na nguvu zake.
11 Soleni viya vose va ng'hondo zoyoweng'ha Mulungu, mu-
ladi mudahe kwima vinogile muladi kuzihuma nzila zihile za
Mwihi.
12 Kwaviya hachiitowa na wanhu wa isi ino, mbali
choitowa na muhe wehile wowokala kuulanga hamwe na
watawala, na weli na udahi na weli na ludabwa lwa isi ino
ya ziza.
13 Ivo soleni viya vose va ng'hondo za Mulungu, muladi siku
za wihi vondayeze, mudahe kwima vinogile, na muhaitowa
mbaka kuuhelelo, mwizagendelela kuwa wagangamavu.
14 Ivo imeni goya, ukweli na uwe fana mkwiji mchigudi
chenu, kutenda yoyolonda Mulungu kuwe fana valo da kwi-
ikimilila muimhambaga,
15 na hamu ha kugong'onda Mbuli Inogile ya tindiwalo iwe
fana vilatu muna imigulu yenu.
16 Siku zose uhuwilo uwe fana ngao muna yamakono yenu,
iwadahizeni kuzima misale ija ya mwihi.
17 Hokeleni ukombola fana pama yenu ya zuma, na usenga
wa Mulungu fana upanga umwing'higwe na Muhe Yelile.
18 Tendeni yano yose kwa kutosa, mpuleni Mulungu yam-
tazeni. Toseni siku zose kwa ludabwa lwa Muhe Yelile, kaleni
meso bila kulegela muhatosa kwa ichimu cha wanhu wose
wa Mulungu.
19 Iviya munitambikile niye, muladi nidahe kulonga bwilili
na kuwamanyiza wanhu sili ya Mbuli Inogile.

20 Kwaviya niye ni msenga wa Mbuli Inogile ila vino sambi
na mchifungo. Ivo tambikeni muladi nidahe kulonga bila ya
kudumba.

Ndamsa za kuuhelelo

21 Tukiko ndugu yetu nyachende na msang'hani
mwaminika muna usang'hano wa Mndewa,
kezamwing'hani mbuli zangu zose muvimanye
chonisang'hana.
22 Ivo nomtuma kumwenu yamulongeleni viya cheye wose
vichigendelela na kumgumani moyo.
23 Ndugu wose nowalondeleni tindiwalo na ulondo na
uhuwilo kulawa kwa Mulungu Tata na kulawa kwa Mndewa
wetu Yesu Chilisito.
24 Mulungu yaweng'he unovu wanhu wose wowomnogela
Mndewa wetu Yesu Chilisito kwa ulondo wilibule uhelelo.

USENGA WA PAULO KWA WAFILIPI

Ulongozi

Paulo kandika usenga kwa wahuwila wa Chilisito weli Filipi habehi ya mwaka 61 kwandusila viyelekigwe Yesu lusita viyakalile muna ichifungo uko Loma fana viilagusigwa muna 1:13. Usenga wandikigwa kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko muna dibululu da Filipi. Chodaha kwiifunza chidogo kusonhela bululu da Filipi kulawa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa. Filipi dikala bululu kulu muna umkowa wa Makedoniya. Iviya dikala bumbila da ichanduso da wahuwila muna mkowa wa Makedoniya. Paulo na Sila wasonga bumbila diya na wekigwa muna ichifungo ichilo chimwe viwakalile uko Filipi fana viilagusigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa sula ya 16.

Yodahika Paulo kakala na malungilo yamwenga viyandike usenga uno. Kandika kuding'ha hewela bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa ichimu cha chitumetume chiwachitumile viwahulike kuwa kakala muna ichifungo muna 4:10-19. Nayo iviya kawalagusa viyeli muna ichifungo na kandika wawahokele Timoseyo na Epaflodito kwa ichimu cha sang'hano yawo inogile kaidi viya wautegeleze ulangulizi wawo muna 2:19-30.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila weli Filipi muna 1:1-2.

Kaidi kowalongela mbuli zimwenga kusonhela viyeli na mbuli zimwenga za kulumiza ziyakalile nazo muna 1:3-2:30.

Maabaho kolava malagilizo yamwenga kwa ichimu cha ugima wa Chichilisito muna 3:1-4:9.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuding'ha hewela bumbila da wahuwila wa Chilisito kwa vitumetume vawo na kutuma ndamsila yake muna 4:10-23.

1 Niye Paulo hamwe na Timoseyo, watumigwa wa Chilisito
Yesu, chowandikila wanhu wose wa Mulungu uko Filipi,
wowailumbile na Chilisito Yesu, haswa chowandikila walan-
gulizi na wanhu woditaza bumbila da wahuwila wa Chilisito.
2 Nowalondelani unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu
Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Paulo kowatambikila wahuwila wa Chilisito

3 Chila viniwakumbuka nomwing'ha hewela Mulungu
wangu.

4 Siku zose nowatambikilani mweye mose kwa Mulungu na
notambika kwa deng'ho
5 kwaviya vomunitazile muna usang'hano wa kupwililisa
Mbuli Inogile kwandusila zuwa da mwanduso vomuhilike
mbaka diyelo.
6 Na niye chinamanya ng'hani ni kuwa Mulungu yan-
duse usang'hano unogile muna imizoyo yenu kezaikomeleza
muna dizuwa dondayabwele Chilisito Yesu.
7 Na ivo nilondeka kuwagesani, kwaviya nowagesani
ng'hani muna umoyo wangu. Mweye mose muihanganya
muna unovu wa Mulungu hamwe na niye, lusita voniwa
muna ichifungo hebu voniwa kunze nolagusa na noigombela
Mbuli Inogile.
8 Kwaviya Mulungu niiyo mkalangama wangu kuwa no-
longa ukweli viya viniwawonela hamu mweye mose muna
umoyo wa ulondo wa Chilisito Yesu.
9 Kwaviya nhosa yangu iyo ino, nompula Mulungu ulondo
wenu wiiyohe ng'hani, hamwe na umanyi na ubala wose,
10 muladi mudahe kusagula chinhu chinogile ng'hani
kufosa vose. Baho mwizakuwa wanhu welile na welibule
ching'hwasu chochose muna dizuwa dondayabwele
Chilisito.
11 Ugima wenu wizamemezigwa mbuli zinogile kwa nzila
ya Yesu Chilisito, kwa kumtunhiza na kumwing'ha nhogolwa
Mulungu.

Kukala kwa kumsang'hanila Chilisito

12 Ndugu zangu nolonda muvimanye vinhu vovinilawilile
vinhaza ng'hani kwiipwililisa Mbuli Inogile.
13 Kwa ichimu cha yayo, wakalizi wose wa kaye ya
mfalume na wamwenga wose wovimanya kuwa niye na-
muna ichifungo kwaviya niye nomsang'hanila Chilisito.
14 Kwa ichimu cha kufungigwa kwangu, kuwatendeza
ndugu wengi kuwa na uhuwilo kwa Mndewa na mbaka
wokuwa magalu wa kuupwililisa usenga wa Mulungu bila ya
ludumbo.
15 Wamwenga woupeta usenga wa Chilisito kwaviya wana
migongo na wamwenga wana ndwagi, mbali wamwenga
wompeta kwaviya wolonda kuwataza wanhu.
16 Wasang'hana ivo kulawa muna ulondo, kwaviya wovi-
manya kuwa Mulungu kaning'ha usang'hano kwiigombela
Mbuli Inogile.
17 Mbali wanhu waja wowompeta Chilisito kwa faida yawo
wenyewo na siyo kwa moyo welile, wogesa kuwa wezany-
ongezela manhesa mengi viniwa muna ichifungo.

18 Siyo chinhu bule! Yahawa kwa lungilo dihile hebu
kwa lungilo dinogile, mbuli za Chilisito zogong'ondigwa, ivo
nodeng'helela. Ona nizagendelela kudeng'helela.
19 Kwaviya novimanya kuwa kwa nhambiko zenu na
nhazo yoyilawa kwa Muhe wa Yesu Chilisito nizailegeha.
20 Chonilonda ng'hani na lolelo jangu ni kuwa habule
chinhu chonitenda chondachinigume chinyala, nizakuwa
galu muladi sambi na lusita lose, nihadanganika hebu ni-
hawa mgima, Chilisito kotunhizigwa muna ulukuli lwangu.
21 Kumwangu niye kukala ni Chilisito na kudanganika ni
faida.
22 Mbali fana kwa kukala chiisi, nizadaha kusang'hana us-
ang'hano uli na faida ng'hani, ivo sivimanya nisagule choni.
23 Nolondeka nitende yano maidi yoilinga. Nolonda kuleka
ugima uno, na kuhita kukala hamwe na Chilisito, mbuli
inogile ng'hani,
24 mbali kwa ichimu chenu vinoga ng'hani one nahasigala
kukala.
25 Nohuwila kwa mbuli ino na ivo novimanya kuwa niza-
gendelela kukala na mweye mose, muladi mudahe kugen-
delela kudeng'helela na kukula muna uhuwilo yenu.
26 Ivo vondaniwe na mweye kaidi, mwizakuwa na chimu
cha kuigodela kwa chiya Chilisito chayanitendele niye.
27 Mbali ugenzi wenu uwe fana viya viilondeka Mbuli In-
ogile ya Chilisito fana viya niheza na kuwawona mweye hebu
fana siwile baho, nihulike kuwa mokwima vinogile muna
umoyo umwe na kuno mogala ng'hondo kwa hamwe na kuno
lungilo dimwe kwa ichimu cha voilonda Mbuli Inogile.
28 Sekemuwadumbe wehi wenu, yayo yezalagusa kuwa
wawo wezanangigwa, na mweye mwizakomboligwa
kwaviya ukombola wenu wolawa kwa Mulungu.
29 Kwaviya mwing'higwa nyafasi ya kumsang'hanila
Chilisito, na siyo kwa kumuhuwila muhala, mbali iviya
kwa kugazigwa kwa chimu chake.
30 Lelo muilumba hamwe na niye muna kuiyoha. Kuiyoha
kuno ni sawa na kuniwona niye mbaka diyelo mohulika
viniiyoha.

2

Unyendanyenda na Ukulu wa Chilisito

1 One mogumigwa moyo kwa kwiilumba na Chilisito, one
ulondo wake wowagela moyo, one muna mvava na Muhe
Yelile na one muna ubazi na uhole,
2 maabaho dimemezeni deng'ho jangu kwa kuwa na
magesa yamwe, ulondo umwe, na moyo umwe na muhe
umwe.

3 Sekemutende chinhu chochose kwa moyo wa chimasolo wala kuigoda, mbali muinyenyende mweye kwa mweye, chila munhu yamuwone miyage kofaya kufosa yeye mwenyewo.
4 Chila imwe wenu sekeyazahile malondo yake mhuhala mbali uzahile malondo ya miyago.
5 Muwe na lungilo diya da umanyi fana diya diyakalile najo Chilisito Yesu.
6 Chilisito kakala Mulungu kweli,
mbali hagesile kuwa kulinga fana Mulungu ni chinhu cha kunanahila kwa ludabwa.
7 Mbali kwa kulonda yeye mwenyewo, kayalekelela yayo yose,
na kawa fana mtumwa.
Kelekigwa kuwa munhu,
kawoneka fana munhu.
8 Kainyendanyenda na kutegeleza mbaka kudanganika mbaka kadanganika mumsalaba.
9 Kwa chimu icho Mulungu kamwinula mchanyha ng'hani na kamwing'ha zina didifosa mazina yose.
10 Mbali kwa zina da Yesu,
vilumbigwa vose kuulanga, muna isi na kowadanganike,
vitumbale mavindi haulongozi wake,
11 Na kwa utunhizo wa Mulungu Tata,
chila lulimi lwizatogola kuwa,
“Yesu Chilisito ni Mndewa!”

Bung'hulo fana nhondo

12 Ivo wambwiya zangu walondwa, siku zose vinikalile na mweye munhegeleza, fana vinili kutali na mweye, gendeleleni kutegeleza. Sang'haneni sang'hano kwa ludumbo na kugudemeka kwa ichimu cha ukombola wenu,
13 kwaviya Mulungu kosang'hana mgati yenu yawadahizeni muwe na lungilo na mudahe kutegeleza lungilo jake mwenyewo.
14 Tendeni chila chinhu bila kulongelela wala kuihuma.
15 Mbali muwe wanhu wanogile mulibule uhasanyi fana wana wa Mulungu welibule ubanazi wokala muna isi ihile na yagile. Mwizabung'huka hagati yawo fana nhondo vizimwemwesa ulanga.
16 Muhamha mbuli yoigala ugima, nidahe kuwona kupata chinhu cha kuigodela muna Dizuwa dondayabwele Chilisito, kwaviya izawoneka funhu funhu kuiyoha kwangu na sang'hano yangu hayagile bule!
17 Fana yahawa nilavigwa sadaka hamwe na uhuwilo wenu na kumsang'hanila Mulungu. Ivo nodeng'helela ng'hani na kuweng'hani mweye mose deng'ho ijo jose.

18 Na mweye iviya molondeka mudeng'helele na
kusekelela hamwe na niye.

Timoseyo na Epafuladito

19 One Mndewa Yesu yahalonda, nololela kuwa nizadaha
kumtuma Timoseyo kumwenu sambi, ivo nodaha kugu-
migwa moyo kwa mbuli zenu.
20 Nabule munhu imwenga fana yeye yoyowasang'hanileni
kwa ulondo.
21 Wanhu wamwenga wose wolonda mbuli zawo
wenyewo, hawalonda mbuli za Yesu Chilisito.
22 Mbali mweye movimanya viya Timoseyo viyailaguse
kuwa kofaya, kasang'hana sang'hano na niye, fana tati na
mwanage, kasang'hana na niye kwa ichimu cha Mbuli In-
ogile.
23 Ivo nololela kumtuma Timoseyo kumwenu, baho von-
danivimanye yondayanilawilile.
24 Nomuhuwila Mndewa kuwa niye mwenyewo nizadaha
kwiza kumwenu vino sambi.
25 Mbali niwona yolondeka nimtume ndugu yetu Epafula-
dito, msang'hani na kaugombela usenga wa Mndewa fana
niye. Iyo yomumtumile kunitaza muuzidilwa wonili nawo.
26 Kolonda ng'hani kumuwonani mweye wose, na kowona
usungu kwaviya muhulika kuwa kakala mtamu.
27 Mbali kakala mtamu inula tambalisa. Mbali Mulungu
kamuwonela ubazi, na siyo yeye muhala, mbali na niye iviya,
muladi sekeniwe na usungu ng'hani.
28 Ivo nolonda ng'hani kumtuma kumwenu, muladi vonda-
mumuwone mudeng'helele, na usungu wangu wizamala.
29 Muhokeleni kwa deng'ho, fana ndugu wa Mndewa.
Wahulikeni wanhu wose walingile fana yeye.
30 Kauhonza ugima wake habehi na kudanganika kwa
ichimu cha sang'hano ya Chilisito, yanitaze viya mweye
wenyewo hamudaha kunitaza bule.

3

Kutogoligwa chinoga haulongozi wa Mulungu

1 Kuuhelelo, ndugu zangu deng'heleleni muna ukuilumba
na Mndewa. Silegela kubwelela yaja yoniyandike haja
haichanduso, kwaviya yezakongozeka ukalizi.
2 Muiteganye na wanhu wotenda vinhu vihile weli fana
wambwa, wanhu wowushulutiza kukanha ng'huli.
3 Mbali cheye ni wanhu wengizigwe ulungwana kweli,
kwaviya chotambika kwa Muhe wa Mulungu na kuigodela
muna ukuilumba na Chilisito Yesu, wala hachihuwila
chochisang'hana muna ulukuli.

4 Na niye iviya nahadahile kuigodela vinhu vovitendigwa
muna ulukuli, mbali munhu wowose yahaiwona kana chimu
cha kuigodela vinhu vovitendigwa muna ulukuli, hanifosa
niye bule.
5 Niye ningizigwa ulungwana siku yenane vinivumbuke.
Niye na Muisilaeli wa kwelekigwa kulawa kabila da Ben-
jamini, na Muyebulaniya wa haswa, muna ukwamhilila ya-
malagilizo, niye nikala Mfalisayo,
6 nikala noiyoha ng'hani mbaka nidigaza bumbila da
wahuwila wa Chilisito. Kwa mbuli ya kwamha ng'hani
malagilizo kwa ichimu cha kutogoligwa kunoga haulongozi
wa Mulungu, niye nikalawa sibanange bule.
7 Mbali vinhu vino vose vonigesa kuwa vonita, noviwona
kuwa si chinhu kwa chimu cha Chilisito.
8 Si vinhu ivo muhala, chila chinhu nochiwona si chinhu
kwa vinhu vinogile ng'hani, ni kummanya Chilisito Yesu
Mndewa wangu. Kwa ichimu chake nidaha kwasa chila
chinhu, na niviwona vinhu vose kuwa unyolodo ng'hani,
muladi nimpate Chilisito,
9 na kwiilumbagiza nayo ng'hani. Na niye sitogoligwa
kuwa ninoga kwa mbuli zonitendile, unovu uja woupatika
kwa nzila ya kwamha malagilizo. Mbali nitogoligwa ninoga
haulongozi wa Mulungu kwa nzila ya uhuwilo wa Chilisito,
unovu woulawa kwa Mulungu, nayo komtogola munhu kwa
uhuwilo.
10 Nolonda kummanya Chilisito na kuwona ludabwa lwa
uzilibuko wake, kuihanganya muna yamanhesa na kuilinga
muna ifa yake,
11 mbali nohuwila kuwa na niye iviya nizazilibuligwa.

Kuiyoha mbaka kuuhelelo wa kuihuma

12 Silonga kuwa niye nihuma hebu nyenela, bule! Mbali
nogendelela kuiyoha muladi nipate gweko kwa ichimu chake
nyamhigwa na Yesu Chilisito mwenyewo.
13 Ndugu zangu, sigesa kuwa nipata gweko. Mbali notenda
chinhu chimwe muhala, nozimiza yafosile, na noiyohela yeli
hamwande.
14 Noiyohela mbaka kuhelelo wa kuihuma muladi nihokele
gweko diya da ugima wa siku zose, gweko ijo Mulungu kani-
tanga kufosela Chilisito Yesu.
15 Cheye wose wochikangale chimuhe, cholondeka kuwa
na magesa yayo yayo. Mbali one wamwenga wenu wahawa
na magesa yamwenga, Mulungu kezamulagusani funhu
funhu mbuli iyo.
16 Mbali chigendelele muna inzila iyo iyo ichiisondelele
mbaka sambi.

17 Ndugu zangu nihigeni niye, chimwing'hani simwe
dinogile, ivo wasondeleleni wawo wowosondelela simwe
jetu.
18 Nimulongelani mbuli ino miyanza mingi, na sambi noib-
welela kwa masozi, kuna wanhu wengi wokala fana wanhu
wolema usenga wa msalaba wa Chilisito.
19 Wezakomelezekela kunangigwa, wotambikila malondo
ya ng'huli zawo fana mulungu wawo. Woitunhiza kwa ku-
tenda mbuli zoziguma chinyala, na magesa yawo ya vinhu va
isi ino.
20 Mbali cheye wenyewo kaye yetu ya kuulanga, na
chogozela ng'hani Mulopozi wetu, Mndewa Yesu Chilisito,
yeze kulawa kuulanga.
21 Kezazigalusa ng'huli zetu zoziwola na kuzitenda zilinge
fana lukuli lwake lwa utunhizo, kwa kusang'hanila ludabwa
luja loludaha kulanguliza vinhu vose.

4

Mbuli za kugela moyo

1 Ivo ndugu zangu walondwa, nina hamu ng'hani ya kuwa-
wona kaidi, mweye iyo deng'ho jangu na kombelo jangu, ivo
walondwa wangu molondeka mwime chigangamavu muna
ukuilumba na Mndewa.
2 Nowalamba Eudiyo na Simtike wawe na lungilo diya diya
mwa Mndewa.
3 Na weye mbwiyangu wa kuhuwiligwa, nolonda weye
uwataze wanaake wawo, kwaviya wasang'hana hamwe na
niye kupwililisa Mbuli Inogile, hamwe na Chilememti na
waja wose wowasang'hane hamwe na niye, mazina yayo
yandikigwa muna ichitabu cha ugima.
4 Siku zose deng'heleleni kwa kuilumba na Mndewa. No-
longa kaidi, deng'heleleni!
5 Uhole wenu umanyike na wanhu wose. Mndewa ka-
habehi kubwela.
6 Sekemugaiye chinhu chochose, mbali kwa chila chinhu
mulambeni Mulungu kwa kumtambikila na kumwing'ha
hewela.
7 Na tindiwalo da Mulungu difosa umanyi wose diza-
wakalizani myoyo yenu na nzewele zenu muna ukuilumba
na Chilisito Yesu.
8 Kuuhelelo ndugu zangu, geseni mbuli zino za kweli na
zinogile na za kutogoligwa kunoga haulongozi wa Mulungu,
zelile na zozilondeka kutunhizigwa na zozinogeza na za
hishima.
9 Yamheni yaja yomuifunzile na kuyahokela kulawa
kumwangu, mbuli zinilongile na kuzitenda. Na Mulungu

yoweng'ha tindiwalo wanhu wose kezakuwa hamwe na mweye.

Hewela kwa vitumetume

10 Nodeng'helela ng'hani muna ukuilumba na Mndewa kwa kuwona mokumbuka kaidi kunitaza. Silonda kulonga kuwa munizimiza, mbali hampatile nzila ya kulagusa kuwa monigesa.

11 Silonga ivo bule kwaviya nolonda chinhu, kwaviya niifunza kudeng'helela vinhu vinili navo.

12 Nivimanya kukala na vinhu vidodo na nivimanya kukala na vinhu vingi. One nahawa na nzala hebu naheguta, one nihawa na vinhu vingi hebu vidodo, niifunza kudeng'helela chila chinhu,

13 Nozidaha mbuli zose kufosela Chilisito yoning'ha ludabwa.

14 Mbali mweye musang'hana vinogile kuwa mvava na niye muna uzidilwa wangu.

15 Mweye Wafilipi muvimanya vinogile kuwa vinisegele Makedoniya muna dizuwa diya vinikalile nopeta Mbuli Inogile, mweye muhala niiyo bumbila dimwe da wahuwila wa Chilisito womunitazile muna imbuli ya kulava na kuhokela.

16 Vinikalile nolonda kutazigwa kuja Sesalonike munigalila si mwanza umwe muhala.

17 Silonda kulonga kuwa nolonda kuhokela chitumetume muhala, mbali nolonda yanogile yongezeke muna ingama yenu.

18 Nihokela vinhu vose vimuning'hile, kaidi ni ng'hani kufosa vinivilondile. Nina chila chinhu, kwaviya lelo Epafuladito kamala kumgalilani chitumetume chenu. Chitumetume chino ni fana viya nhambiko inung'hila goya, nhambiko itogoligwa na kumnogeza Mulungu.

19 Na kwa nzila ya Chilisito Yesu Mulungu wangu kezafikiza malondo yenu yose, kuinzana na wingi wa utunhizo wake.

20 Mulungu yeli Tati yetu yatunhizigwe siku zose! Ivo.

Ndamsa ya kuuhelelo

21 Walamseni wanhu wose wa Mulungu womuhuwila Chilisito Yesu, ndugu weli hamwe na niye womulamsani.

22 Wanhu wose wa Mulungu weli hano, na haswa waja weli muna ikaye ya mfalume wa Loma.

23 Nowalondela unovu wa Mndewa Yesu Chilisito.

USENGA WA PAULO KWA WAKOLOSAYI

Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Wakolosayi wandikigwa na Mtumigwa Paulo fana viilagusigwa muna 1:1. Kandika usenga uno lusita viyakalile muna ichifungo, yodahika wandikigwa uko Loma habehi ya mwaka 60 kwandusila viyelekigwe Yesu. Senga kwa Wakolosayi na kwa Waefeso na kwa Filimoni, zotangigwa senga za chifungo kwaviya Paulo kazandika lusita viyakalile muna ichifungo. Kawandika usenga uno kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito muna dibululu da Kolosayi. Paulo handuse bumbila da Kolosayi, fana viyokwandika muna 2:1, mbali kalondeka kuditaza bumbila ijo. Yodahika kuwa Epafulo kandusa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Kolosayi kwaviya kakala mkaya wa uko.

Paulo kayalema mafundizo ya uvwizi muna dibumbila da wahuwila wa Kolosayi. Kandika ng'hani kusonhela mbuli iyo. Yodahika kukala na bumbila da Wachilisito wa Chiyahudi wageza kuwawangiliza Wachilisito wamwenga kusondelela ndagilizi za Chiyahudi kulawa Lagano da Umwaka, haswa kwingizigwa ulungwana. Paulo kokwandika kuwa Wachilisito hawalondeka chinhu chochose mbali Chilisito muladi kutogoligwa na Mulungu muna 1:15-20 na mafundizo yolawa muna yamagesa ya chiunhu ni ya chibozi muna 2:8.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa kudilamsa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Kolosayi muna 1:1-2.

Kaidi kokwandika kusonhela ukulu wa Chilisito haswa kuyedika mafundizo ya uvwizi yakalile uko Kolosayi muna 1:3-3:4.

Maabaho fana senga zimwenga nyingi za Paulo, kandika nusu ya usenga kulava malagilizo kwa ichimu cha ugima unogile wa Chichilisito muna 3:5-4:6.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kuwalamsa na kuwalongela wasome usenga uno kwa kulandula dizi muna yamabumbila yamwenga ya wahuwila wa Chilisito muna 4:7-18.

1 Paulo mtumigwa wa Yesu Chilisito kwa malondo ya Mulungu na Timoseyo ndugu yetu.

2 Chiwandikila wanhu wa Mulungu weli uko Kolosai weli ndugu muna uhuwilo kwa kuilumba na Chilisito.

Mulungu Tati yetu yamwing'heni unovu na tindiwalo.

Nhambiko na Kumwing'ha Hewela Mulungu

3 Lusita lose chomwing'ha hewela Mulungu yeli Tata wa
Mndewa wetu Yesu Chilisito, vichiwatoselani mweye,
4 kwandusila vichihulike mbuli za uhuwilo yenu muna
Ichilisito Yesu na ulondo umuli nawo kwa wanhu wose wa
Mulungu.
5 Uhuwilo wenu na ulondo wenu vokuwa na chandusilo
muna dilolelo domwikiligwe kuulanga kwa Mulungu. Muhu-
lika kusonhela uhuwilo uwo lusita lwa mwanduso vimu-
petiligwe usenga wa kweli wa Mbuli Inogile.
6 Mbuli Inogile viifikile kumwenu igala yonogile na kup-
wililika muna isi yose, fana voiwa kumwenu kusongela zuwa
diya vimuihulike mbuli ija na muumanya ng'hani unovu wa
Mulungu muna ikweli.
7 Muifunza unovu wa Mulungu kulawa kwa Epafulo
msang'hani miyetu mulondwa, yeli msang'hani mwaminika
wa usang'hano wa Chilisito kwa chimu chetu.
8 Kachilongela ulondo wenu womwing'higwe na Muhe wa
Mulungu.
9 Kwa ichimu icho kusongela siku ija vichihulike hachilek-
ile kutosa kwa ichimu chenu, muladi mumemezigwe umanyi
wa malondo ya Mulungu muna ubala wose na umanyi wa
Muhe wa Mulungu woyaching'hile.
10 Baho mwizakala fana viyolonda Mndewa na kutenda
yoyomnogeza yeye chila nzila. Ugima wenu wizakuwa na
chila tunda da sang'hano inogile mwizaiyoha kukula muna
ukummanya Mulungu.
11 Mulungu yamwig'heni ludabwa lose lwa utunhizo wake
mkulu muladi mudahe kufunyila umoyo chila chinhu na
kugozela bila ya kulegela.
12 Na kwa ndeng'helelo mwing'heni hewela Tata, yoyam-
tendileni mweye muwe na hanhu henu ha uhazi uyawekile
wanhu wake muna uufalume wa bung'hulo.
13 Nayo kachikombola kulawa muna uludabwa wa ziza na
kuchigala muna ufalume wa Mwanage yamulondile.
14 Mwa yeye chokomboligwa na kulekeleligwa uhasanyi
wetu.

Chilisito na usang'hano wake

15 Chilisito kowoneka kalinga kweli na Mulungu woy-
ahoneka bule. Kakala uko ving'hali vinhu vose hav-
inalumbigwa.
16 Kwa kufosela yeye Mulungu kaumba vinhu vose, ku-
ulanga na mwiisi na voviwoneka na vohaviwoneka, wene
ufalume, walanguliza, na wakulu, na wene ludabwa. Vose
viumbigwa na Mulungu kwa ichimu chake.

17 Chlilisito kakala baho ving'hali vinhu voze havina
lumbigwa, vose vogendelela kuwa uko kwa kuilumba na
Chilisito.
18 Yeye ni iyo ditwi da lukuli, lukuli lwake ni wanhu wose
wahuwila Chilisito, yeye iyo mwanduso wa ugima. Yeye ni
mwanduso yoyazilibuke muladi yawe na hanhu ha mwan-
duso muna ivinhu vose.
19 Kwaviya Mulungu kalonda ulungu wake wose uwe mgati
mwa Chilisito.
20 Kufosela mwanage Mulungu kavibweleza vinhu vose
kuulanga na muna isi. Na Mulungu kagala tindiwalo kwa
nzila ya damu ya Mwanage yoitike mumsalaba.

21 Baho mwanduso mweye iviya mukala kutali na Mulungu
na mukala wehi wake kwa magesa yenu na sang'hano zenu
zihile.
22 Mbali sambi kwa ifa ya Mwanage, Mulungu kamtendani
muwe wambwiya zake, muladi yamwikeni wanhu wa Mu-
lungu welibule ching'wasu haulongozi wake,
23 molondeka mugendelele kukala muna uhuwilo wenu
igangamale, fana mwikigwa muna ichandusilo na muwa
wagangamavu, one hamuhindusigwe na kuleka kuihuwila
Mbuli Inogile yomuihulike, yoipetigwe kwa wanhu wose
weli muna isi yose. Niye Paulo iyo msang'hani wa Mbuli
Inogile ya usenga uno.

Usang'hano wa Paulo muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

24 Na sambi nodeng'helela kusohela manhesa yangu
kwa ichimu chenu, kwaviya manhesa yangu hano mwiisi
nomemeza yasigale muyamanhesa ya Chilisito kwa ichimu
cha lukuli lwake niiwawo wahuwila wose wa Chilisito.
25 Na niye nitendigwa kuwa msang'hani wa wanhu wom-
tambikila Mulungu kwa sang'hano ya Mulungu iyaning'hile
kwa yanogile sang'hano zenu zinogile, sang'hano yenyewo ni
kuitenda mbuli ya Mulungu imanyike goya.
26 Mbuli iyo niiyo sili ija yoifisigwe lusita lose kwa welesi
wose, mbali sambi igubuligwa kwa wanhu wa Mulungu.
27 Mulungu kalonda kuwagubulila wanhu wake viya
mvunyo wa utunhizo wake yoyaufisile kwa wanhu wa zisi
zose, nawo ni Chilisito mgati yenu, mwizakuwa hamwe
muna utunhizo wa Mulungu.
28 Ivo chompeta Chilisito kwa wanhu wose, chowazuma na
kuwafundiza wose kwa ubala wose, muladi chidahe kum-
gala chila munhu kagangamala haulongozi wa Mulungu kwa
kuilumba na Chilisito.

29 Kwa ichimu icho niye nosang'hana usang'hano na
kuiyoha kusang'hanila ludabwa lukulu lwa Chilisito
yoisang'hana usang'hano mgati yangu.

2

1 Nolonda muvimanye vonisang'hana usang'hano ng'hani
kwa ichimu chenu na kwa ichimu cha wanhu wa Laodikiya
na kwa ichimu cha wanhu wose weli hawanimanyile kwa
meso.
2 Notenda ivo muladi kuwaguma moyo na kulumbilizwa
muna ulondo, muladi wadahe kuwa na mvunyo mkulu wa
umanyi, muladi waumanye ufiso wa Mulungu, niiyo iyo
Chilisito mwenyewo
3 Ngama za ubala na umanyi vifisigwa mgati yake.
4 Nomulongelani vino muladi munhu yoyose
sekeyamvwizileni na mbuli za uvwizi, zoziwoneka zinoga
ng'hani.
5 Kwaviya one ihawa lukuli lwangu haluli baha mbali
muhe wangu wa hamwe na mweye, nodeng'helela kuwona
vomukala vinogile na kwima chigangamavu muna uhuwilo
mgati mwa Chilisito.

Ugima wa kweli muna ukuilumba na Chilisito

6 Kwaviya mutogola kuwa Yesu Chilisito Mndewa wenu,
gendeleleni kukala kwa kwiilumba nayo.
7 Muwe na mazizi mgati yake, muzenge ugima wenu muna
ichandusilo chake, na muwe wagangamavu muna uhuwilo
wenu fana viya vimufundizigwe. Na muwe na hewela
ng'hani.
8 Muiteganye munhu sekeyamwagizeni kwa uvwizi wa
ubala wa chiunhu, chandusilo chake ni mafundizo ya wanhu
na ya vinyamkela watawala, na siyo kulawa kwa Chilisito
mwenyewo!
9 Kwaviya ulungu wose wa Mulungu wa mgati ya Chilisito
muna unhu lwake,
10 na mwing'higwa ugima woumemile muna ukuilumba
nayo. Yeye kana udahi na ulanguliza kufosa vinyamkela
wose walanguliza.
11 Kwa kuilumba na Chilisito mugumigwa ulungwana, si
kwa ulungwana woutendigwa kwa makono ya wanhu, mbali
kwa ulungwana woutendigwa na Chilisito, uko kuilegeha
kulawa muna unhu wa uhasanyi.
12 Kwaviya vimubatizigwe, muwandigwa hamwe na
Chilisito, na muna ubatizo iviya muzilibuka hamwe na
Chilisito kufosela uhuwilo yili muna ludabwa lwa Mulungu,
yoyamzilibule Yesu kulawa kwa wowadanganike.

13 Umwaka mukala mudanganike chimuhe kwa ichimu
cha uhasanyi wenu na unhu wenu wa uhasanyi ukala hau-
nasegezigwa. Mbali sambi Mulungu kawatenda kuwa wag-
ima hamwe na Chilisito. Mulungu kochilekelela uhasanyi
wetu wose,
14 kasegeza uhasanyi wowandikigwe kumwetu kuchilon-
geleza hamwe na malagilizo yake yoyakalile yochilema,
kayasegeza ng'hani sekeyawe uko kaidi, kaigongoma mum-
salaba.
15 Uko kumsalaba Chilisito kawahoka ludabwa wawo
vinyamkela walanguliza na wakulu, kawatenda kuwa
chinhu cha chinyala haulongozi ha wanhu kwa ifa yake
mumsalaba fana mateka muna umwanza wa uhumi wake.
16 Ivo munhu yoyose sekeyamtaguseni kwa ichimu cha
ndiya hebu ching'waji, hebu kwa ichimu cha kwamha
madugila, ihawa dugila da kwima kwa mwezi hebu Zuwa da
Mhumulo.
17 Mbuli fana zino ni sisila muhala da mbuli zikwiza, mbali
ukweli ni Chilisito.
18 Sekemutogole kutagusigwa na munhu yoyose yoyoi-
tenda yeye munhu goya kwa ichimu cha malaguso, yoyo-
longa mbuli ya magoda muhala na nhambiko kwa wasenga
wa kuulanga, munhu fana iyo kanzenzeuka kwa magesa ya
uvwizi wa chiunhu,
19 na kaigola na Chilisito yeli ditwi da lukuli ulo wotazigwa
na kulumbilizigwa hamwe viungo na mige yake, nawo
wokula fana viyolonda Mulungu.

Kudanganika na kukala hamwe na Chilisito

20 Mweye mudanganike hamwe na Chilisito na kukom-
boligwa kulawa muna ulanguliza wa vinyamkela walan-
guliza wa isi. Lelo habali mweye mokala fana wanhu wa isi
ino? Vino habali mowategeleza malagilizo fana yano,
21 “Sekemwamhe chino na sekemulanze chiya na sekemu-
dalise chiya?”
22 Vinhu vino vose vizakomelezeka lusita va-
hasang'haniligwa, yano ni mafundizo na malagilizo ya
chiunhu.
23 Kweli malagilizo yayo yowoneka kuwa ya ubala kwa
nhambiko yomuitendele wenyewo, unyendanyenda na kulu-
tendela lukuli kwa ukali, mbali haifaya chochose kukimilila
mbuli zihile za lukuli.

3

1 Muzilibuka hamwe na Chilisito, ivo vilondeni vinhu vili
kuulanga, kuja Chilisito koyokala muna ichigoda chake cha
yenzi ubanzi wa kulume wa Mulungu.
2 Geseni vinhu vili kuulanga, si vinhu vili muna isi.

3 Kwaviya mweye mudanganika, na ugima wenu ufisigwa
hamwe na Chilisito mgati mwa Mulungu.
4 Ugima wenu wa kweli ni Chilisito na yahalawilila
kaidi, mweye iviya mwizalawilila hamwe nayo na mwizai-
hanganya muna utunhizo wake.

Ugima wa sambi kwa kuilumba na Chilisito

5 Ivo mukome chila chinhu chihile chili mgati yenu, uzinzi
na unyolodo na kumelela mate na ugila, ugila uwo sawa na
nhambiko ya nyang'hiti,
6 kwa ichimu cha mbuli izo ludoko lwa Mulungu yowezila
wose wolema kumtegeleza.
7 Lusita luja, mweye wenyewo mukala fana vino
vimutawaligwe na vinhu ivo va uhasanyi.
8 Mbali lelo molondeka muzileke mbuli zino zose zozison-
delela, kulihiliza dihile kwa dihile na ludoko na wihi na
kudeta. Na sekemulonge mbuli zihile.
9 Sekemuivwizile mweye kwa mweye, kwaviya mukome
uwo unhu wenu wa umwaka hamwe na sang'hano zake
zihile
10 na muyawale unhu wa sambi. Uwo wogendelela ku-
tendigwa goya na Mulungu, mulumbaji wetu viya vidili
simwe jake, muladi mumanye chihanga Mulungu.
11 Mwiihali ino habule kaidi mbasakanyo ya Muyahudi na
munhu yeli siyo Muyahudi, yagumigwe ulungwana na hagu-
migwe ulungwana, heli mkaya na nyambenyambe, mtumwa
na munhu yailegehe. Chilisito ni chose, na kamuna zimbuli
zose.
12 Mweye ni wanhu wa Mulungu, kumulondani na kum-
sagulani muwe wake yeye mwenyewo. Ivo muwe wanhu
wene moyo wa ubazi, unhu goya, kunyendanyenda, uhole na
kufunya umoyo.
13 Muifunyile umoyo na kuilekelela mweye kwa mweye
lusita lose munhu yahawa na mbuli ya kumtagusa miyage.
Molondeka muilekelele fana viya Chilisito viyamulekeleleni
mweye.
14 Yamwenga ya kongeza, muwe na ulondo kwaviya
ulondo wolumbiliza chila chinhu muna ukuilumba chi-
gangamavu.
15 Tindiwalo da Chilisito dilangulize muna imizoyo yenu.
Mulungu kawatanga yaweng'he ijo tindiwalo kwa kuwa
kumwenu muna ulukuli lumwe, iviya muwe wanhu wa
kulava hewela.
16 Mbuli ya Chilisito naikale ng'hani mgati mmwenu kwa
mvunyo. Ifundizeni na kuizuma kwa ubala wose, imbeni
zabuli, na nyila, na nyila za kuntunhiza Mulungu. Mwim-
bileni Mulungu mwiimizoyo yenu kwa kulava hewela.

17 Na chinhu chochose chomutenda hebu kulonga, tendeni
kwa zina da Mndewa Yesu na kumwing'ha hewela Mulungu
Tata kwa nzila yake.

Kaye vilondigwa kukala muna Ugima wa Sambi

18 Mweye wanaake wahulikeni walume zenu, kwaviya
Mndewa ivo viyolonda.
19 Na mweye walume walondeni wanaake zenu, muleke
kuwakalikila.
20 Mweye wana wategelezeni tati zenu na mami zenu kwa
chila chinhu, kwaviya ivo vomnogeza Mndewa.
21 Mweye china tata na china mama sekemuwasovule wa-
nenu, kwaviya wezabeneka moyo.
22 Mweye watumwa wategelezeni wenevale wenu wa chi-
isi muna zimbuli zose, na si lusita luwomulolani muhala
kwaviya molonda kuikomba komba kumwawo, mbali ten-
deni ivo kwa moyo, kwa ichimu cha kumtosela Mndewa.
23 Chila chomusang'hana sang'haneni kwa moyo wose,
kwa ichimu cha Mndewa na si kwa ichimu cha munhu.
24 Kumbukeni kuwa kezamwing'hani gweko diya doy-
awekile wanhu wake. Momsang'hanila Chilisito Mndewa
mwenyewo!
25 Yotenda yehile kezapata yombe da ubamanyi wake,
kwaviya Mulungu komtagusa chila munhu bila ubagulo.

4

1 Mweye wenevale watendeleni yanogile na fana Mulungu
viyolonda kwa watumwa wenu, muhavimanya kuwa na mw-
eye iviya munayo Mwenevale wenu kuulanga.

Ndagilizi kwa wahuwila wose wa Chilisito

2 Sekemuleke kutosa, na muhatosa, muwe meso na
mumwing'he hewela Mulungu.
3 Muchitosele cheye iviya, muladi Mulungu yaching'he
nzila inogile ya kupeta usenga wake haumanyika wa
Chilisito. Kwa ichimu icho lekamana niye sambi namuna
ichifungo.
4 Nitambikileni muladi nidahe kugong'onda funhu funhu
fana vonilondeka.
5 Muwe wabala muna ukukala na wanhu weli si wahuwila
wa Chilisito, sang'hanileni vinogile lusita lumwili nawo.
6 Ulonzi wenu uwe na unovu siku zose, udahe kunogeza, na
molondeka muvimanye kumwidika vinogile chila munhu.

Mbuli za kukomelezela

7 Ndugu yetu mulondwa Tukiko, yeli msang'hani
mwaminika na msang'hani miyetu muna usang'hano wa
Mndewa, kezamwing'hani mbuli zose kusonhela niye.

8 Lekamana nomtuma kumwenu muladi yamsangalazeni
mizoyo yenu kwa kuwalongeleni mbuli zetu.
9 Kezakwiza na Onesimo, ndugu mulondwa yeli munhu
wa kwaminika, iyo ni munhu wa kumwenu kezawalongelani
mbuli zose za hano hamwetu.
10 Alisitaliko yeli muna ichifungo hamwe na niye, komu-
lamsani, na Maliki iviya, mwihwa wa Balinaba. Muhokela
mumala ndagilizi za kumuhokela Maliki yaheza kumwenu.
11 Na Yosuwa, zina jake dimwenga Yusito, iviya komulam-
sani. Wano watatu wawo Wayahudi muhala wowahuwile
na kusang'hana usang'hano hamwe na niye kwa ichimu cha
Ufalume wa Mulungu, na wanitaza ng'hani.
12 Na Epafulo yeli munhu wa kumwenu, msang'hani wa
Yesu Chilisito, komulamsani, koiyoha kumtoselani muladi
mwime chigangamavu na mkangale na muyamanye ng'hani
malondo ya Mulungu.
13 Nomulavila ukalangama kuwa kosang'hana ng'hani kwa
ichimu cha mweye na kwa ichimu cha wawo weli Laodikiya
na kwa ichimu cha wawo weli Hiyelapoli.
14 Na Luka yeli mganga wetu mulondwa na Dema, womu-
lamsani.
15 Walamseni ndugu weli Laodikiya, na mulamseni mwali
Nimifa, na bumbila da wahuwila woiting'hana mwiikaye
yake.
16 Muhakomeleza kusoma usenga uno, weng'heni na
wayenu bumbila da wahuwila wa Laodikiya na wawo
wasome, na usenga woniwandikile wanhu wa Laodikiya,
wamwing'heni na mweye musome.
17 Na mulongeleni Alikipo, “Wilole goya sang'hano ija yow-
ing'higwe na Mndewa.”
18 Niye Paulo nokwandika ndamsa zino kwa mkono wangu
mwenyewo. Kumbukeni mizabi yangu.
Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA WASESALONIKE

Ulongozi

Usenga wa mwanduso kwa Wasesalonike wandikigwa na Mtumigwa Paulo fana viilagusigwa muna 1:1. Yodahika kuwa ni usenga wa mwanduso wa Paulo yowandikile muna Ibibiliya na wandikigwa habehi na mwaka 51 kwandusila viyelekigigwe Yesu. Paulo viyakalile Kolimso lusita viyandike usenga uno kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko Sesalonike, bumbila diya doyadilaule muna umwanza wake we kaidi wa chimisiwonali muna Sang'hano za Watumigwa 17:1-10. Yolongigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa kuwa bumbila dikalile na Wayahudi wamwenga na Wagiliki wengi.

Paulo kapotwa kukala uko Seselonike kwa lusita lutali viyamalile kudilaula bumbila, ivo kautuma usenga uno hamwande kuwagela moyo wahuwila wa uko. Usenga wokaliza mbuli nyingi na malagilizo yamwenga yowasonhela Wachilisito viya viwalondeka kukala muna uhuwilo. Yodahika wahuwila wa bumbila da Sesalonike wakala wolonda kunogiligwa na mbuli ino. Paulo kasang'hanila kwiza kwa Chilisito lusita lwa kaidi fana chimu cha kukala na ugima uja wa kumwamhilila Mulungu muna 5:6-8.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga wake kwa ndamsa kwa bumbila na kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu chawo muna isula ya 1.

Kaidi kofambula sang'hano yake na mbuli ziya zoyazigalile Timoseyo muna isula ya 2-3.

Maabaho Paulo kolava malagilizo viya Wachilisito viwolondeka kukala muna dibung'hulo mbaka Yesu vondayeze mwanza we kaidi muna 4:1-15:15.

Kuuhelelo Paulo kogotola usenga wake kwa kudilamusa bumbila na kuwalamba wamtegeleze ng'hani munhu yoyose muna dibumbila yondayasome usenga uwo muna 5:16-28.

1 Paulo na Silowano na Timoseyo,

chojandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Sesalonike, weli wa Mulungu Tata na Mndewa Yesu Chilisito.

Nowalondela unovu na tindiwalo.

Ugima na uhuwilo wa Wasesalonike

2 Chomwing'ha hewela Mulungu siku zose nowatoseleni
mweye na kuwakumbukeni siku zose.
3 Kwaviya chowakumbuka haulongozi wa Mulungu Tati
yetu viya vimusang'hana kwa uhuwilo na vomuigaza na
sang'hano kwa ichimu cha ulondo wenu, na kufunya umoyo
kwenu kokugaligwe na lolelo mgati mwa Mndewa wetu Yesu
Chilisito.
4 Ndugu zetu, chivimanya kuwa Mulungu kowalonda na
kawasagula mweye.
5 Kwaviya vichiipetile Mbuli Inogile kumwenu, hachi-
ipetile kwa mbuli muhala, mbali kwa udahi na nhazo ya
Muhe Yelile na kwa kweli. Movimanya viya vichikalile hagati
yenu kwa kuwataza mweye.
6 Mweye mudisondelela simwe jetu na mumuhiga Mn-
dewa. One ihawa mugazigwa ng'hani, muuhokela usenga
kwa deng'ho dodilawa kwa Muhe Yelile.
7 Ivo mweye muwa simwe kwa wahuwila wose wa Make-
doniya na Akaya.
8 Kwa ichimu cha kuiyoha kwenu usenga wa Mndewa uhu-
likika si uko Makedoniya na Akaya muhala, mbali uhuwilo
wenu kwa Mulungu wenela chila hanhu. Ivo hachilondeka
kulonga chinhu chochose bule.
9 Wanhu waja walonga viya vimuchihokele lusita
vichimulauleni na viya vimulekile kutambikila nyang'hiti
na kumuhindukila kumtambika Mulungu, muladi
kumsang'hanila Mulungu wa ugima na kweli,
10 na kumgozela Mwanage kulawa kuulanga yondayab-
wele kaidi. Yoyamzilibule, mwanage iyo ni Yesu yonday-
achikombole muna inhaguso ikwiza ya Mulungu.

2

Usang'hano wa Paulo uko Sesalonike

1 Ndugu zetu muvimanye kuwa mwanza wetu kumwenu
hauwile bule.
2 Muvimanya viya vichigazigwe na vochiligigwe kuja Filipi
ching'hali hachinafika kumwenu Sesalonike. One ihawa
kukala na kulema ng'hani mbali Mulungu wetu kachiguma
moyo chimulongeleni Mbuli yake Inogile bila ya kudumba.
3 Mazumo yetu si ya uvwizi hebu yelibule lungilo dihile
hebu ya kuvwiza.
4 Mbali siku zose cholonga viya Mulungu viyolonda
kwaviya yeye kachitogola, kaching'hiliza usang'hano wa
kupeta Mbuli Inogile. Cheye hachilonda kuwanogeza
wanhu, mbali cholonda kumnogeza Mulungu yomanya
mbuli zifisike za mizoyo yetu.

5 Mulungu ni mkalangama wetu na muvimanya kuwa
hachisang'hanile mbuli za kuikombakomba kwa wanhu
wala hachilondile kupata vinhu kwa ufiso.
6 Hachilondile utunhizo kulawa kwa wanhu hebu ku-
lawa kumwenu hebu kulawa kwa wanhu waja wochidahile
kuwalemeya fana viya watumigwa wa Chilisito.
7 Cheye cha watumigwa wa Chilisito chahadahile
kumgazani mweye, mbali cheye chilagusa uhole fana viya
mama viyomulolesa mwanage.
8 Kwaviya cheye chiwalonda mweye ng'hani, chikala na
deng'ho kuwalongela Mbuli Inogile kulawa kwa Mulungu,
mbali iviya ugima wetu na niivo vomukalile walondwa wetu.
9 Kweli ndugu zangu kumbukeni viya vichisang'hane
sang'hano na magayo! Chisang'hana usang'hano imisi na
ichilo muladi sekechimgaze munhu wowose, lusita lose lwa
kuwapetela Mbuli Inogile ya Mulungu.
10 Mulungu iviya kolonga mweye mwa wakalangama wetu,
vichikalile kumwenu mweye womuhuwila kwa kwela na
unhu goya na bila ya kulongigwa vihile.
11 Viya vimmanyile vichimsang'hanile chila imwe wenu
fana viya tata voyomsang'hanila mwanage mwenyewo.
12 Cheye chiwazuma na chiwaguma moyo na kumulam-
bani mukale fana voimnogeza Mulungu, yowatanga mukale
nayo muna ufalume na ukulu wake.
13 Na iviya cholondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku
zose kwa ichimu cha mbuli ino, vimuhulike mbuli ya Mu-
lungu kulawa kumwetu, hamuitogole bule fana mbuli ya
munhu, mbali fana viya kumwenu mbuli ya Mulungu. Na
mbuli ija itenda sang'hano mgati ya mizoyo yenu mweye
muhuwila.
14 Mweye ndugu muyasondelele mabumbila ya wahuwila
wa Chilisito yeli ya Mulungu uko Yudeya, kwaviya
mugazigwa na wakaya wayenu fana mabumbila ya
wahuwila wa Chilisito viwagazigwe na Wayahudi,
15 wowamkomile Mndewa Yesu na walotezi, na wachigaza
cheye. Wawo hawamnogeza Mulungu, nawo ni wehi wa
wanhu wose.
16 Mbaka wageza kuchilemesa kuwapetela wanhu weli
si Wayahudi usenga wondauwagalile ukombola. Niivo vi-
wongezele peta ya uhasanyi wawo wose wowatendile siku
zose mbaka sambi. Lelo ludoko lwa Mulungu luwahumuluk-
ila.

Paulo kolonda kuwalaula Wasesalonike kaidi

17 Ndugu, kwiileka na mweye kukala kwa lusita muhala,
na iviya kwiileka uko kukala kwa chihanga muhala na siyo

kwa moyo. Lusita ludodo hamwande chamhiswa na hamu
ng'hulu ya kuwawona kaidi chihanga kwa chihanga.
18 Chilonda kwiza kumwenu. Niye Paulo nigeza kub-
wela kaidi kumwenu kufosa mwanza umwe mbali Lufyende
kachikimilila.
19 Mweye mwiidumwe niiyo lolelo jetu, deng'ho jetu na
kombelo jetu da uhumi dondachiigodele lusita Mndewa Yesu
vondayabwele.
20 Kweli, mweye ni utunhizo wetu na deng'ho jetu.

3

1 Ivo hachidahile kufunya umoyo kaidi mbali chilamula
vinoga kusigala bululu da Asene chiidumwe.
2 Chimtuma ndugu yetu Timoseyo kumwenu msang'hani
wa Mulungu hamwe na cheye muna ukupeta Mbuli Inogile
ya Chilisito. Chimtuma kumwenu kuwaguma ludabwa na
kuwagangamiza muna uhuwilo wenu,
3 muladi hata imwe wenu sekeyabwele kuchisogo na man-
hesa yano yochipata. Mweye wenyewo muvimanya vinogile
kuwa chilondeka kupata magayo yayo.
4 Kwaviya lusita lwose vichikalile hamwe na mweye,
chimulongelani chohita kugazigwa, fana viya vimuvimany-
ile vinogile yaja yoyachilawilile.
5 Lekamana nimtuma Timoseyo kumwenu. Sidahile ku-
gozela ng'hani na ivo nimtuma nipate mbuli za uhuwilo
wenu. Nidumba kuwa mummanye Mwihi kezageza kuwag-
wisa mweye na kuwa usang'hano wose wochisang'hane
kumwenu waga bule.
6 Mbali Timoseyo keza sambi kulawa kumwenu kachigalila
mbuli zinogile za uhuwilo na ulondo wenu. Na kachilongela
kuwa mochikumbuka goya lusita lwose mulonda kuchiwona
cheye fana cheye vichilonda kuwawona mweye.
7 Ivo ndugu, muna yamagayo na uzidilwa wochipata,
chogumigwa moyo kwa kuhulika mbuli za uhuwilo wenu,
8 kwaviya sambi chodaha kukala kweli kwa kuwona mok-
wima chigangamavu muna ugima wenu kwa kuilumba na
Chilisito.
9 Sambi chodaha kumwing'ha hewela Mulungu wetu kwa
ichimu chenu. Chomwing'ha hewela kwa deng'ho dichili
najo haulongozi wake kwa ichimu chenu.
10 Chomtambikila Mulungu imisi na ichilo kwa moyo wetu
wose, muladi yaching'he nzila ya kuwaoneni chihanga kwa
chihanga muladi chidahe kwika goya chochose chihunguke
muna uhuwilo wenu.
11 Chomtambikila Mulungu wetu yeli Tati yetu na Mndewa
wetu Yesu, yachidahize kwiza kumwenu.

12 Mndewa yautende ulondo wenu wongezeke na ukule,
muladi muinogele mweye kwa mweye na muwanogele
wanhu wamwenga wose, fana viya cheye vichiwanogele
mweye.
13 Niivo yili kuwa kezawagangamiza na mwizakuwa
mwabule uhasanyi na mwelile haulongozi wa Mulungu
wetu yeli Tata lusita Mndewa wetu Yesu vondayeze hamwe
na waja wose weli wake.

4

Ugima woumnogeza Mulungu

1 Kwa kongezela ndugu zangu chiwafundiza viya vimu-
londeke kukala muladi kumnogeza Mulungu na kweli viya
vimukala. Na sambi chomulambani kwa zina da Mndewa
Yesu mutende vinogile ng'hani na ng'hani.
2 Kwaviya muyamanya yaja yamafundizo yochiweng'hile
mweye kwa udahi wa Mndewa Yesu.
3 Kwa yano niyayo yoolonda Mulungu, kwela kulawa ku-
uleka ugoni.
4 Chila mulume kolondeka yavimanye kululanguliza lukuli
lwake mwenyewo kwa kwela na ugoya.
5 Na si kwa kulonda yehile fana wanhu hawammanyile
Mulungu.
6 Ivo munhu yoyose sekeyamsovule miyage wala kumwi-
hila muna imbuli ino. Chimulongelani kweli chimala na
kuwalongela kuwa Mndewa niiyo yonda yawataguse wanhu
wose wowotenda yayo.
7 Kwaviya Mulungu hachitangile muladi chikale muna
ugoni, mbali muna ukwela.
8 Lelo yeye yoyolema mafundizo yano hamulema munhu
bule, mbali komulema Mulungu, yoyoweng'ha Muhe Yelile.
9 Habule chimu cha kuwandikilani mbuli ya ulondo kwa
wahuwila wayenu, mweye wenyewo mfundizigwa na Mu-
lungu viya viilondeka kuinogela.
10 Na mukalaga mowatendela ivo ndugu zenu wose chila
hanhu muna iisi ya Makedoniya lelo ndugu chowalamba
musang'hane ivo kwa kuiyoha ng'hani.
11 Kaidi muiyohe kutindiwala na kutenda usang'hano
wenu wenyewo na kwa makono yenu fana vichiwalagilize.
12 Kwa kutenda vino mwizakuwa na ugenzi unogile hau-
longozi wa wanhu hawamuhuwila Chilisito wala hamwiza-
londa kutazigwa na munhu yoyose.

Kubwela kwa Mndewa

13 Mbali ndugu zetu cholonda muvimanye ukweli kusonhela wanhu wadanganike, muladi sekemuwe na lugano, fana waja welibule lolelo.
14 Cheye chohuwila kuwa Yesu kadanganika na kazilibuka, ivo chohuwila kuwa Mulungu kezawagala hamwe na Yesu wadanganike wakalile womuhuwila.

15 Ino yochiwalongela ni mbuli ya Mndewa, cheye chili wagima chizakuwa chisigala. Lusita Mndewa vondayeze kaidi hachizawalongolela waja wamalile kudanganika.
16 Kwaviya Mndewa mwenyewo kezehumuluka kulawa kuulanga hamwe na lukemo na dizi da Msenga wa Mulungu imkulu na mhalati ya Mulungu nawo wadanganike muna Ichilisito wezakuwa wa mwanduso kuzilibuka.
17 Maabaho cheye wondachiwe wagima lusita ulo, chizaduganyigwa hamwe nayo muna yamawingu kwa kwiiting'hana na Mndewa kuulanga. Na ivo chizakala na Mndewa siku zose.
18 Ivo mweye igeleni moyo mweye kwa mweye kwa mbuli zino.

5

Mwiisasale kwa wizilo wa Mndewa

1 Ndugu zangu hailondeka kumwandikilani mbuli za lusita na siku za vinhu vino vondazilawilile.
2 Kwaviya mweye wenyewo muvimanya vinogile kuwa siku vondayabwele Mndewa izakuwa fana mbavi viyokwiza ichilo.
3 Wanhu vondawalonge, “Kuna tindiwalo na ugoya” lusita ulo ubananzi wizawapata kwa kusinhukiza fana viya mawine ya kuibasula mwana viyompata muke yeli na wimo, wanhu hawezadaha kuhonyokwa.
4 Mbali mweye ndugu hamwili muna diziza bule, na ivo siku ija haizamwitusani fana mbavi voyokwiza.
5 Kwaviya mweye mose mukala wana wa bung'hulo na wana wa imisi. Cheye si wanhu wa ichilo wala wa ziza.
6 Ivo sekechigone nhongo fana wamwenga, mbali chikale meso na chiwe na kulinganya.
7 Kwaviya wanhu waja wogona nhongo, wogona ichilo na waja wakolwa, wokolwa ichilo.
8 Mbali cheye ni wanhu wa imisi, cholondeka chiwe na kulinganya. Cholondeka chamhilile uhuwilo na ulondo fana viya walo da chihande cha zuma da kuikimilila muna imhambaga, lolelo jetu da ukombola fana pama da zuma da kudikimilila ditwi.

9 Mulungu hachisagule muladi chigaye na ludoko lwake,
mbali chiupate ukombola kufosela Mndewa wetu Yesu
Chilisito.
10 Kadanganika kwa ichimu chetu muladi chikale hamwe
nayo, chiwe wagima hebu chidanganike lusita vondayab-
wele,
11 kwa ivo igeleni moyo na kuitaza mweye kwa mweye fana
vimutenda sambi.

Ndagilizi ya kugotolela

12 Lelo chowalamba ndugu zetu kuwahulika waja wose wo-
tenda usang'hano na mweye, waja wowalanguliza na kuwa-
fundizeni kwa mbuli ya ugima kwa kuilumba na Chilisito.
13 Weng'heni hishima ng'hulu na kuwalonda kwa ichimu
cha usang'hano wawo womuutenda. Muwe na tindiwalo
mgati yenu.
14 Ndugu chowalamba muwalamule waja wokala chiubwa,
wageleni moyo wanhu wowabeneke moyo na watazeni
nyondenyonde na wafunyileni umoyo wanhu wose.
15 Loleni munhu wowose sekeyamulihilizile imwenga
yehile kwa yehile, ila muilungile kutenda yanogile siku zose
na kuitendela yanogile mweye kwa mweye na kuwatendela
yanogile wanhu wose weli na mweye.
16 Mudeng'helele siku zose.
17 Toseni kwa Mulungu lusita lose.
18 Mwing'heni hewela kwa chila chinhu chochilawilila
kwaviya yayo ni malondo ya Mulungu kumwenu kwa
kuilumba na Chiilisito Yesu.
19 Sekemumkimilile sang'hano za Muhe Yelile.
20 Sekemuuzehe usenga woulawa kwa Mulungu.
21 Mbali muvigeze vinhu vose na kuyamha yanogile.
22 Muyepule na chila wihi.
23 Mulungu mwenyewo yoching'ha tindiwalo yamtendeni
welile kwa chila nzila, yeke moyo na muhe na lukuli bila
ching'wasu chochose vondayeze kaidi Mndewa wetu Yesu
Chilisito.
24 Yeye yowatanga mweye kezatenda ivo, kwaviya ni
mwaminika.
25 Ndugu chitoseleni cheye.
26 Walamseni ndugu wose kwa chilaguso chelile cha
ulondo.
27 Nomulambani kwa udahi wa Mndewa musome usenga
uno kwa wahuwila wose.
28 Nomulondelani unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA WASESALONIKE

Ulongozi

Usenga we kaidi kwa Seselonike wandikigwa na Mtumigwa Paulo viiwoneka muna 1:1. Kandika usenga uno kwa uguhi viyakomeleze 1 Sesalonike, usenga uno wandikigwa mwaka 51 kwandusila viyelekigwe Yesu. Paulo kakala yakalile Kolimso lusita viyandikile usenga uno kwa bumbila da Sesalonike, bumbila dino kakala yadilaule muna umwanza wake wekaidi wa chimisiwonali yolagusigwa muna Sang'hano za Watumigwa muna 17:1-10. Yokwandikigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa kuwa bumbila dikala na Wayahudi na Wagiliki wengi.

Bumbila da Sesalonike dilondeka kusang'hanila na mbuli za uhelelo na Yesu Chilisito vondayabwele mwanza wekaidi, kwaviya Paulo kandika vinhu vingi kusonhela ivo muna zisenga zake kwa Wasesalonike. Habehi ya nusu ya 2 Sesalonike wosonhela lusita lwa uhelelo. Paulo iviya kawazuma kusonhela mulungu wa uvwizi. Chila munhu kolondeka kusang'hana sang'hano muladi yapate ndiya viiwoneka muna 3:6-10.

Yeliumo

Paulo kokwandusa usenga kwa kuitambulisa yeye mwenyewo na mwanza wake muna 1:1-2.

Kaidi Paulo kumwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha bumbila da Sesalonike na kudipula kwa ichimu chawo muna 1:3-12.

Maabaho Paulo kolonga kusonhela lusita lwa uhelelo Muna isula ya 2.

Iviya Paulo kolonga kusonhela mulungu wa uvwizi na kuwalonda kusang'hana sang'hano 3:1-15.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kudilamusa bumbila da wahuwila wa Chilisito 3:16-18.

1 Niye Paulo hamwe na Silowano na Timoseyo,

chowandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito weli Sesalonike, weli wanhu wake Mulungu Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

2 Chomulondelani unovu na tindiwalo da Mulungu Tati yetu na kwa Mndewa Yesu Chilisito.

Nhaguso vondayeze Chilisito kaidi

3 Ndugu zetu, cholondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa ichimu chenu. Vinoga cheye kutenda ivo,

kwaviya uhuwilo wenu wokula ng'hani na ulondo wenu kwa
chila munhu uwa mwingi.
4 Lekamana choigodela kwa ichimu chenu muna yam-
abumbila ya wanhu wa Mulungu womuhuwila Chilisito.
Choigodela kwaviya mogendelela kufunya umoyo na kuwa
na uhuwilo na kulolela kufosela manhesa yose na magayo
yomuyapata.
5 Uhelelo wa yayo yose mweye molondeka mwingile
muna Ufalume wa Mulungu uwo kwa ichimu chake mweye
mogazigwa. Magayo yayo yose yolagusa kuwa nhaguso ya
Mulungu inoga.
6 Mulungu kezatenda vinogile, kezawalihilizila magayo
waja wowowagaza mweye,
7 na kumwing'hani muhavu mweye womugaya. Na cheye
iviya kezatenda mbuli iyo chipindi Mndewa vondayabwele
kulawa kuulanga hamwe na wasenga wa kuulanga weli na
ludabwa,
8 na kuwatagusa na wenge da moto waja wowomulema
Mulungu na waja wowolema kutegeleza Mbuli Inogile ya
Mndewa wetu Yesu Chilisito.
9 Nhaguso yawo izakuwa kunangigwa siku zose na kubag-
uligwa haulongozi wa Mulungu na udahi wa utunhizo wake.
10 Siku ija vondayeze kezahokela utunhizo kwa wanhu
wake na kezahokela hishima kwa wahuwila wose. Mweye
iviya mwizakuwa mwaiwawo, kwaviya muhuwila usenga
uja wochimgalileni.
11 Lekamana chogendelela kutosa kwa ichimu chenu.
Chomulamba Mulungu wetu yamdahizeni kulondeka
mukale fana viyamtangileni kukala. Kakomeleza chila
lungilo jenu da kutenda yanogile na chila sang'hano yenu ya
uhuwilo kwa ludabwa lwake.
12 Chotambika vino muladi zina da Mndewa wetu Yesu
Chilisito ditunhizigwe mgati yenu, na mweye ditunhizigwe
kwa kwiilumba na Chilisito, kwa unovu wa Mulungu wetu na
Mndewa Yesu Chilisito.

2

Munhu ija yotangigwa mwihi

1 Ndugu zangu nomulambani kwa mbuli ya kubwela kaidi
kwa Mndewa wetu Yesu Chilisito na cheye vondachiiduganye
haulongozi wake.
2 Sekemuwe na lugano himahima mwiimizoyo mbaka
kuleka lungilo jenu, wala sekemusinhuzigwe, kwa muhe
wala kwa mbuli, wala kwa usenga wougesigwa kuwa wetu,
fana siku ya Mndewa ifika imala.

3 Sekemutogole kuvwiziligwa na munhu yoyose kwa
vovose viya. Kwaviya siku ija hadiza mbaka Ulemo Mkulu
ulawilile na munhu ija yotangigwa Mwihi, uhelelo wake ni
kunangigwa.
4 Yeye kezalema chinhu chochose chiya wanhu chowochi-
tanga kuwa ni mulungu hebu chowochitambikila na kuchika
uchanyha ya vinhu vose. Yeye kezahita mbaka kwingila
muna Ikaye ya Mulungu na kukala umo na kuitanga yeye
mwenyewo Mulungu.

5 Vino hamukumbuka kuwa vinikalile na mweye nimulon-
gelani yano yose?
6 Mbali lelo kuna chinhu chochimkilila na munhu ija
yotangigwa Mwihi, na mweye muchimanya chinhu icho, ivo
munhu ija yotangigwa Mwihi kezawoneka lusita lwake.
7 Hata ivo ludabwa lufisike lwa ija Mwihi wosang'hana
usang'hano mbaka sambi, mbali ija yokimilila kezagendelela
mbaka vondayasegezigwe.
8 Maabaho munhu ija yotangigwa Mwihi kezagubuliligwa,
mbali Mndewa Yesu yaheza kezamkoma kwa mhumuzi ya
mulomo wake na kumnanga kwa bung'hulo da wizilo wake.
9 Munhu ija yotangigwa Mwihi kezakwiza na ludabwa
lwa Lufyende na kutenda mauzauza na vilaguso na
mawewedeka ya chila uvwizi,
10 na kusang'hanila chila mbasakanyo wa wihi wa kuvwiza
muna dibumbila da kwaga. Wawo wezakwaga kwaviya
hawauhokele na kuulonda ukweli, muladi wakomboligwe.
11 Kwa ichimu chino Mulungu kaweka hasi ya nguvu ya
kwaga muladi wadahe kuhuwila mbuli za uvwizi.
12 Na wanhu wose waja hawaihuwile kweli mbali
wodeng'helela mbuli zihile, watagusigwe.

Musaguligwa kwa ukombola

13 Chilondeka kumwing'ha hewela Mulungu siku zose kwa
ichimu chenu, ndugu womunogeligwa na Mndewa. Kwaviya
Mulungu kawasagula wa mwanduso mukomboligwe kwa
udahi wa Muhe na kumtendani wanhu wa Mulungu kwaviya
mupate kukomoligwa kwa kusafya kwa kuhuwila mbuli za
kweli.
14 Mulungu kamtangileni mbuli ino, kwa kufosela Mbuli
Inogile yochiwapeteleni, kamtangani muhokele hanhu henu
muna utunhizo wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.
15 Ivo ndugu zetu imeni chiugangamavu na kwamha ma-
fundizo yaja ya kweli yochimfundizeni, muna yamapetelo
yetu na usenga wochiwandikile.

16 Chompula Mndewa wetu Yesu Chilisito mwenyewo na
Mulungu Tati yetu kachilonda na kwa unovu wake kachigela
moyo siku zose na kuchigangamiza muna dilolelo dinogile,
17 yawageleni moyo na kumgangamizani, muladi lusita
lose mudahe kusang'hana na kulonga yanogile.

3

Chitambikileni

1 Kwa kongezela, ndugu chitoseleni muladi usenga wa
Mndewa ugendelele kupwililika hima hima na kuhokiligwa
kwa hishima fana viya vidili kumwenu.
2 Iviya chitoseleni muladi Mulungu yachikombole na
wanhu welibule unovu na wehile kwaviya si wose wohuwila
usenga uno.
3 Mbali Mndewa ni wa kwaminika yondayawatende mu-
gangamale na kuwakaliza na Mwihi.
4 Na Mndewa koching'ha uhuwilo mkulu kumwenu,
chomanya kweli kuwa mosang'hana na mwizagendelela
kusang'hana yaja yochimulongeleni.
5 Nompula Mndewa yailangulize mizoyo yenu kwa ulondo
wa Mulungu na ufunya umoyo womwing'higwe na Chilisito.

Vomulondeka kusang'hana

6 Ndugu chomulagilizani muna dizina da Mndewa Yesu
Chilisito, muiteganye na ndugu wowokala chiubwa, na siwo
kusondelela mafundizo yochiweng'hile.
7 Mweye wenyewo muvimanya kuwa molondeka kuson-
delela simwe jetu. Cheye vichikalile na mweye hachikalile
wabwa bule.
8 Hachidile ndiya ya munhu wowose bila kumuliha. Chi-
iyoha kusang'hana usang'hano kwa uzidilwa imisi na ichilo,
muladi sekechimgaze munhu wowose kumwenu.
9 Chitenda ivo siyo kwaviya chabule udahi wa kulonda
kutazigwa na mweye, ila kwaviya cholonda kumwing'hani
simwe da kusondelela.
10 Kwaviya lusita luja vichikalile kumwenu chimulag-
ilizani mbuli ino, kuwa munhu yahalema kusang'hana us-
ang'hano sekeyaje ndiya.
11 Kwaviya chohulika kuwa kumwenu wauko wanhu
wabwa, wabule sang'hano zawo wenyewo, mbali
wosang'hanila mbuli za wamwenga.
12 Kwa zina da Mndewa wetu Yesu Chilisito chowalagiliza
na kuwazuma wanhu wawo wasang'hane usang'hano wa
kuitunza na kuipatila ndiya yawo wenyewo.
13 Mbali mweye ndugu, sekemulegele kusang'hana
yanogile.

14 One kuna munhu yoyose hautegeleza usenga wetu
wochimgalilani. Muiteganye nayo munhu iyo na sekemu-
longe nayo, muladi yawone chinyala.
15 Mbali sekemumtendele fana viya munhu yomwihila,
mbali mzumeni fana viya ndugu.

Mbuli za kuuhelelo

16 Mndewa wa tindiwalo mwenyewo nayamwing'heni
tindiwalo siku zose kwa nzila zose. Mndewa yawe hamwe na
mweye mose.
17 Nokwandika vino kwa mkono wangu mwenyewo,
ndamsa kulawa kwa Paulo! Vino ivo vovilagusa kuwa ivo
vinyandika, ivo vonikwandika.
18 Nomulondelani unovu wa Mndewa wetu Yesu Chilisito.

USENGA WA MWANDUSO WA PAULO KWA TIMOSEYO

Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Timoseyo wandikigwa na Mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseyo. Timoseyo wa mwanduso wodahika wandikigwa hagati ya mwaka 62 na 64 kwandusila viyelekigwe Yesu, lusita viyakalile yokwandika ukala uhelelo wa ugima wake. Paulo kamuwona Timoseyo fana mwanage hata kumtanga "mwanage" muna Wafilipi 2:22 na 1 Timoseyo 1:2 na 1:18.

Ino ni imwe ya senga nne za Paulo zoyamwandikile munhu na siyo kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito. Senga zimwenga nhatu ni 2 Timoseyo na Tito na Filimoni. 1 Timoseyo imema mafundizo mengi ya nhosa ya bumbila da wahuwila wa Chilisito muna 2:1-15 na nhogolwa kwa walangulizi wa bumbila da wahuwila muna 3:1-13 na mazumo kusonhela wafundiza wa uvwizi 1:3-11 na 4:1-5 na 6:2-5. Ino yolagusa viya Paulo viyakalile komfundiza Timoseyo muladi yawe mulangulizi muna yamabumbila. 1 Timoseyo iviya imema mafundizo mengi yoyodaha kuwataza walangulizi wa mabumbila yetu ya sambi.

Yeliumo

Paulo kokwandusa kwa kumulamsa Timoseyo muna 1:1-2.

Kaidi komzuma Timoseyo kusonhela wafundiza wa uvwizi muna 1:3-11.

Maabaho Paulo kogendelela kulonga viya viyolava hewela kwa ichimu cha Yesu Chilisito muna 1:12-19.

Iviya Paulo komulagiliza Timoseyo kusonhela nhosa na walangulizi wa mabumbila muna isula ya 2-3.

Kuuhelelo Paulo kogotola usenga wake kwa kumulagiliza Timoseyo muna isula ya 4-6.

1 Niye Paulo, mtumigwa wa Chilisito Yesu kwa ndagilizi ya
Mulungu Mulopozi wetu na Chilisito Yesu yochimulolela.

2 Nokwandikila weye Timoseyo, mwanangu kweli muna
uhuwilo.
Nokulondela unovu na ubazi na tindiwalo kulawa kwa
Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mndewa wetu.

Mazumo kwa mafundizo ya uvwizi

3 Nokulagiliza ukale uko Efeso, fana viya vinikupulile
vinikalile nohita Makedoniya. Wanhu wamwenga uko wo-
fundiza mafundizo ya uvwizi, wagomese wanhu wawo.

4 Walongele wazileke simo za uvwizi na kulonga mbuli
haziliuko za ludongo lukulu lwa mawasaho, yayo yogala
kuleka kuitogolela na hayazenga bule muna isang'hano ya
Mulungu, yoimanyika kwa uhuwilo.
5 Lungilo da malagilizo yayo ni ulondo woulawa kuna
umoyo welile, udahi wa kuvimanya kusagula kutenda
yanogile hebu yehile na uhuwilo wa kweli.
6 Wanhu wamwenga wayapuwa yayo na wahindukila
mbuli zilibule fambulo.
7 Wolonda kuwa wafundiza Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa, mbali hawamanyile mbuli zawo zowo-
longa wala mbuli zowozikanhamiza.
8 Chivimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu yoy-
amwing'hile Musa yanoga one yahasang'haniligwa fana
viilondeka.
9 Chovimanya kuwa Malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa hayekigwe kwa ichimu cha wanhu
wowotenda yanogile mbali kwa ichimu cha wanhu wabenaji
na wazelenzi na waja hawategeleza na wanhu wowolema
Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa na wahasanyi
na wanhu weli si welile na wanhu hawamanyile nzila ya
Mulungu na wanhu wowakoma tati zawo na mami zawo
hebu wakomaji wowose waja.
10 Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yekigwa
kwa ichimu cha wagoni na walume woyangala na walume
wayawo na wowochuuza wanhu na wavwizi na woilaha
chiuvwizi hebu wowotenda chochose chochiilema na ma-
fundizo ya kweli.
11 Mafundizo yayo yopatika muna Imbuli Inogile ya Mu-
lungu yeli na utunhizo na yotemela mate, yoning'higwe ni-
ipete.

Kumwing'ha hewela Mulungu kwa unovu wake

12 Nomwing'ha hewela Mndewa wetu Chilisito Yesu, yoyan-
ing'hile ludabwa kwaviya kaniwona nokwaminika na kanis-
agula nimsang'hanile.
13 Hata fana umwaka nimuliga na kumgaza na kumsovula.
Mbali Mulungu kaniwonela ubazi kwaviya nikala nabule
uhuwilo na ivo sivimanyile bule yaja yonikalile notenda.
14 Mndewa wetu kaning'ha unovu wake mwingi na
uhuwilo na ulondo muna ukuilumba na Chilisito Yesu.
15 Ulonzi uno wa kuhuwiligwa na kutogoligwa ng'hani,
Chilisito Yesu keza muna isi yose kuwalopola wahasanyi.
Niye ni muhasanyi kufosa wose.
16 Mbali Mulungu kaniwonela ubazi muladi kwa kufosela
niye nili muhasanyi kufosa wose, Chilisito Yesu yadahe ku-
lagusa kufunya umoyo kwake. Na vino niye nipate kuwa

simwe da wanhu wose wondawahuwile hamwande na kupata ugima wa siku zose.
17 Iyo ni Mfalume wa siku zose na hadanganika na hawoneka na yeli Mulungu yaidumwe. Yahishimigwe na yeng'higwe ukulu siku zose. Ivo.
18 Mwanangu Timoseyo, nokwing'ha ndagilizi ino, kusonhela mbuli zilongigwe na walotezi wa Mulungu usenga umwaka kusonhela weye. Sang'hanila kwa kusondelela mbuli izo muladi udahe kuhuma muna ing'hondo ya wihi.
19 Yamhisa uhuwilo wako na uwe udahi wa kusagula kutenda yanogile. Wanhu wamwenga hawatendile ivo bule, ivo waubananga uhuwilo wawo.
20 Mwa iwawo waumo Himenayo na Alekizanda, wanhu wawo niwatagusa kwa kuwaleka waiting'hane na ludabwa lwa Lufyende, mbuli ino izawafundiza waleke kumuliga Mulungu.

2

Nhambiko ya bumbila da wahuwila wa Chilisito

1 Mbuli ya mwanduso, nomulambani mulongeleni Mulungu vinhu vomuvilonda na tambikeni kwa Mulungu na watambikileni wanhu wamwenga, na mumwing'he hewela Mulungu kwa ichimu cha wanhu wose.
2 Wapulileni wafalume kwa Mulungu na wanhu wose weli muna ulangulizi, muladi chidahe kukala kwa uhupi na tindiwalo hamwe na kumdumba Mulungu na ugenzi unogile.
3 Kutambika kwa Mulungu fana ivo kunoga na kotogoleka haulongozi ha Mulungu Mulopozi wetu,
4 yoyowalonda wanhu wose walopoligwe na wadahe kuimanya kweli.
5 Kwaviya kuna Mulungu imwe muhala, na kuna imwe yowabenela vibiki wanhu na Mulungu. Munhu iyo ni Chilisito Yesu.
6 Kailava mwenyewo kuwakombola wanhu wose, ino yolagusa kuwa kwa lusita lufaya Mulungu kalonda kuwakombola wanhu wose,
7 na lekamana nitumigwa niwe mtumigwa na mfundiza wa wanhu weli siyo Wayahudi, kugong'onda usenga wa uhuwilo na ukweli. Silonga uvwizi, nolonga ukweli.
8 Chila hanhu homuiting'hana kutambika nolonda walume wowotenda yanogile haulongozi ha Mulungu wenule makono yawo yelile kwa Mulungu bila ludoko hebu ubishi.
9 Iviya nolonda wanaake wasang'hanile nzewele kuyawala viwalo vovitogoleka haulongozi wa wanhu, na siyo kuihamba kwa kusakulila mvili kwa madambwa wala kwa

kuyawala lulu wala zahabu wala si kwa viwalo viguligwe
hela ng'hulu.
10 Mbali kwa kusang'hana yanogile, fana voilondeka kwa
wanaake wowolonga womdumba Mulungu.
11 Wanaake wolondeka wakale hupi na kutegeleza wahai-
funza Mbuli ya Mulungu.
12 Niye simulekela mwanamke yafundize hebu yamfyate
mulume, mbali kolondeka yakale hupi.
13 Kwaviya Adamu kakala munhu wa mwanduso ku-
lumbigwa, maabaho Hawa.
14 Na siyo Adamu yavwiziligwe, mbali kakala mwanamke
iyo yavwiziligwe na kawa muhasanyi.
15 Mbali mwanamke kezalopoligwa kwa kupata wana, one
yahakala muna uhuwilo na ulondo na ukwela na ugezi un-
ogile.

3

Walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito

1 Ulonzi uno wa ukweli, mulala yolanguliza bumbila da
wahuwila yoyolola goya mbuli za wanhu muna dibumbila da
wahuwila wa Chilisito, kolonda usang'hano unogile.
2 Ivo mulala mulangulizi yolola goya mbuli za wanhu muna
dibumbila da wahuwila wa Chilisito kolondeka sekeya-
longigwe vihile na yawe na muke imwe muhala na yawe
na kulinganya na yawe munhu yotogoleka na wanhu na
sekeyawe mgila yadahe kufundiza,
3 sekeyawe mkolwa wala mtowa wanhu, mbali yawe
munhu muhole na yolonda tindiwalo, iviya sekeyawe
munhu wa kumelela mate hela.
4 Yadahe kuilanguliza vinogile kaye yake na kuwafundiza
wanage wamtegeleze kwa hishima ng'hani.
5 One munhu hadaha kuilanguliza kaye yake mwenyewo
kodahaze kulola goya bumbila da wahuwila wa Mulungu?
6 Munhu yanduse kuhuwila sambi, sekeyatendigwe kuwa
mulangulizi muna dibumbila da wahuwila wa Mulungu,
sekeyeze kumemwa magoda na kulamuliligwa nhaguso fana
viya Mwihi viyalamuliligwe nhaguso.
7 Iviya kolondeka yawe na nhogolwa inogile kwa wanhu
weli si wahuwila wa Mulungu, muladi sekewakwehule na
kugwa muna umtego wa Mwihi.

Watazi wamwenga muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito

8 Iviya watazi wamwenga muna dibumbila da wahuwila
wa Chilisito wolondeka wawe na ugenzi unogile na seke-
wawe wadelenya na sekewakolwe divai wala sekewamelele
mate hela zozipatika kwa nzila zihile,
9 kwa moyo woukulongela kwabule ubanazi kolondeka
kwamhilila ukweli wa uhuwilo ugubuligwe na Mulungu.
10 Wolondeka teng'hu wagezigwe, one wahawoneka wab-
ule begete jojose, wodaha kusang'hana usang'hano uwo.
11 Iviya wanaake wolondeka wawe na ugenzi unogile na
sekewadete wanhu, iviya wawe na myoyo ya kulinganya na
waminike muna vinhu vose.
12 Mtazi muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito kolon-
deka yawe na muke imwe muhala na yadahe kulanguliza
kaye yake na wanage vinogile.
13 Kwaviya watazi muna dibumbila da wahuwila wa
Chilisito wowotenda vinogile usang'hano wawo wowatenda
wanhu wamwenga wawategeleze na wodaha kuwa bila
kudumba kwa uhuwilo wawo muna ukuilumba na Chilisito
Yesu.

Ukulu wougubuligwe

14 Nokwandikila usenga uno, nololela kwiza kumwako
vino sambi.
15 Mbali one nahakalama, usenga uno wokulongela ugenzi
uchilondeka chiwe nawo muna ikaye ya Mulungu, niijo bum-
bila da wahuwila wa Mulungu yeli mgima dili mhanda ya
mgomba na chandusilo cha kweli.
16 Habule kuiuzagiza, ukulu wougubuligwe wa nzila yetu
ya kumtambikila Mulungu.
Kawoneka chiunhu,
Muhe Yelile kamulagusa kuwa kanoga haulongozi wa Mu-
lungu,
kawoneka na msenga wa kuulanga.
Kagong'ondigwa muna zisi zose,
kahuwiligwa muna isi yose,
kasoligwa kuulanga kwa Mulungu.

4

Wafundiza wa uvwizi

1 Muhe Yelile kolonga funhu funhu kuwa zisiku za uhelelo,
wanhu wamwenga wezaubela uhuwilo na kuitegeleza mihe
ya uvwizi na mafundizo ya vinyamkela.
2 Mafundizo yalingile ivo yopwililisigwa na wanhu
wadelenya, udahi wawo wa kuvimanya kusagula kutenda
yanogile hebu yehile ubanangigwa fana viya chinhu
chilunguzigwe na moto.

3 Wanhu wawo wowagoma wanhu kwiisola na iviya kuja
ndiya zimwenga zimwenga. Mbali Mulungu kalumba ndiya
izo muladi zidigwe kwa kumwing'ha hewela Mulungu kwa
waja wahuwile na wowoumanya ukweli.
4 Chila chinhu chiyalumbile Mulungu chinoga, habule
chinhu cha kulemigwa, mbali vinhu vose vihokeligwe kwa
kumwing'ha hewela Mulungu.
5 Kwaviya Mbuli ya Mulungu na nhambiko yochitendeza
chinhu icho chisafywigwe.

Msang'hani yanogile wa Chilisito Yesu

6 One uhawalongela wahuwila wayago ndagilizi zino, na
weye kwizakuwa msang'hani yanogile wa Chilisito Yesu,
weye mwenyewo kogendelela kukula chimuhe muna zim-
buli za uhuwilo na mafundizo ya kweli youyategeleze.
7 Mbali weye Timoseyo zileme simo ziya zili siyo za Mu-
lungu, zilibule fambulo. Ifunze kukala kwa kumnogeza
Mulungu.
8 Kuigolola golola lukuli kofaya chidogo, mbali kukala kwa
kumnogeza Mulungu kofaya kwa chila chinhu, kwaviya ni
kweli yochilaganila ugima muna ugima wa sambi na ugima
ukwiza.
9 Ulonzi uno wa kuhuwiligwa na kutogoligwa, wolondeka
uhokeligwe na kuhuwiligwa.
10 Cheye choiyoha na kusang'hana sang'hano ng'hani
kwaviya chomulolela Mulungu yeli mgima, Mulopozi wa
wanhu wose haswa waja wohuwila.
11 Walongele malagilizo yano na mafundizo yano.
12 Sekeutogole munhu yoyose yakwehule kwaviya ung'hali
mbwanga, mbali uwe simwe kwa wahuwila muna ulonzi
wako muna ugenzi unogile na muna ulondo wako na muna
uhuwilo na kukala ugima welile.
13 Siku zose gendelela kusoma Maandiko Yelile
muumwingi na kupetela na kufundiza mbaka vondanize.
14 Sekeuleke kusang'hanila chitumetume cha chimuhe
chili mgati yako, chowing'higwe kwa mbuli za walotezi wa
Mulungu wa Mulungu na kwa kwikiligwa makono na lundo
da walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito.
15 Zigese ng'hani mbuli izo na kuzitenda muladi wanhu
wose wawone funhu funhu viya viugendelela.
16 Ilole goya weye mwenyewo na mafundizo yako. Gen-
delela kutenda ivo, kwaviya one uhatenda ivo, kwizailopola
weye mwenyewo na kuwalopola waja wokuhulika.

5

Chowolondeka kusang'hana wahuwila

1 Sekeumbwakile mulala mulangulizi wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito, mbali ulonge nayo kwa uhole fana
viya tati yako, watendele wabwanga fana viya ndugu zako,
2 nawo walala wa chike walangulizi wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito ulonge nawo kwa uhole fana viya
mami zako, na wandele fana viya lumbu zako, bila kuwagesa
vihile.

3 Uwasang'hanile yanogile wanaake wagane welibule utazi
wowose.
4 Mbali one mgane yahawa na wana hebu wazukulu, wawo
wolondeka waifunze kutenda yoyomnogeza Mulungu kwa
ichimu cha wanhu wawo wenyewo na kuwaliha tati zawo na
mami zawo na wasaho zawo yaja yanogile yowawatendele
mwanduso, kwaviya mbuli iyo yomnogeza Mulungu.
5 Mwanamke yeli mgane yahawa kweli kabule munhu
wa kumtaza, komulolela Mulungu na kogendelela kutosa na
kumpula Mulungu yamtaze ichilo na imisi.
6 Mbali mgane ija hadaha kuugomesa moyo wake kwa
vinhu va madambwa, iyo kalinga fana kadanganika kamala,
hata one kowoneka mgima.
7 Weye walongele wanhu ndagilizi zino, muladi wanhu
wamwenga sekewawoneke wabananga.
8 Mbali munhu one haweka goya bule ndugu zake, chilonge
wanhu wa mkaye yake mwenyewo, munhu iyo kaulema
uhuwilo wake na ni mwihi ng'hani kufosa munhu ija
hamuhuwila Mulungu bule.

9 Sekeumwandike muna ichitabu cha wagane mwanamke
mgane yoyose yang'hali kufikiza miyaka malongo sita, kaidi
yakalile yasoligwe mwanza umwe,
10 na yawe munhu yomanyika kwa kutenda yanogile na
yawalelile wanage vinogile na kuhokela wageni muna ikaye
yake na yawasunhile magulu wanhu wa Mulungu na yawe
kowataza wanhu wa Mulungu na yawe kowataza weli na
uzidilwa na yaiyohe kutenda yanogile kwa chila chinhu.

11 Ivo sekeuwandike wagane wali wali kwaviya one
madambwa yawo ya lukuli yahongezeka na kuwa na lud-
abwa ng'hani kufosa kusang'hana usang'hano wa Chilisito,
wezalonda kusoligwa kaidi.
12 Nawo wezawoneka wabananga kwaviya waleka chi-
lagano chawo cha mwanduso.
13 Wagane fana wawo woifunza kuwa wabwa na kuzeb-
wegela kaye kwa kaye. Chihile ng'hani, iviya wokwan-
dusa kuwadeta wanhu na kuiguma muna zimbuli za wanhu
wamwenga na wolonga mbuli ziya hawalondeka kuzilonga.

14 Ivo nolonda waja wagane wali wali wasoligwe na
weleke wana, na kulola goya kaye zawo, muladi wanhu
hawachilonda sekewapate nzila ya kuchilonga vihile.
15 Kwaviya wagane weli wali wamwenga waleka nzila ya
Mulungu na kumsondelela Lufyende.
16 Mbali one muke yohuwila yahawa na ndugu wa-
gane, iyo kolondeka yawalole goya na kuwataza muladi
sekeyadilekele bumbila da wahuwila wa Chilisito sang'hano
iyo, muladi bumbila da wahuwila wa Chilisito diwataze waja
wagane welibule wanhu wa kuwataza.
17 Walala wodilanguliza vinogile bumbila da wahuwila wa
Chilisito wolondeka kwing'higwa vinhu vingi va kuwataza,
haswa waja wotenda sang'hano ya kupetela na kufundiza.
18 Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Sekeumtatalize
ng'ombe umulomo viumsang'hanila kuhuta uhemba,” na
iviya “Munhu yosang'hana usang'hano kolondeka yalihigwe
yombe jake.”
19 Sekeutogole kuhulika malongelezi yomsonhela mulala
yolanguliza bumbila da wahuwila wa Chilisito one haya-
galigwe na wakalangama waidi hebu watatu.
20 Wakalikile haumwingi wanhu wose wogendelela ku-
tenda uhasanyi muladi wanhu wamwenga wadumbe.
21 Nokulagiliza haulongozi wa Mulungu na haulongozi wa
Chilisito Yesu na haulongozi wa wasenga wa kuulanga welile,
uzamhe ndagilizi izo zose bila kubagula.
22 Weye sekeumtende munhu kuwa mulangulizi himahima
munhu yoyose kwa ichimu cha kumsang'hanila Mndewa, na
one uhatenda ivo kwizaihanganya na uhasanyi wake. Kala
bila ya wihi.
23 Kwandusila sambi sekeung'we mazi muhala, mbali
ung'we divai chidogo kwa ichimu cha munda wako, kwaviya
matamu yokupata usenga kwa usenga.
24 Uhasanyi wa wanhu wamwenga womanyika funhu-
funhu, hata wang'hali hawanafika kuna ukulamuliligwa nh-
aguso, mbali uhasanyi wa wanhu wamwenga womanyika
vondawagaligwe kuna ukulamuliligwa nhaguso.
25 Iviya sang'hano zinogile zowoneka funhufunhu, na
hata ziya haziwoneka funhufunhu hazidaha kugendelela
kufisika.

6

1 Wanhu wose weli na mbahasha ya utumwa, wolondeka
wawategeleze wenevale wawo, muladi wanhu sekewadilige
zina da Mulungu na kuzeha mafundizo yetu.
2 Watumwa waja weli na wenevale womuhuwila Chilisito
sekewawazehe kwaviya wowagesa kuwa wawo ni wahuwila

wayawo muhala, mbali wolondeka wawasang'hanile
vinogile ng'hani kwaviya wenevale wawo womweda ng'hani
kwa ichimu cha sang'hano zawo kaidi ni wahuwila wayawo
wowowalonda.

Mafundizo ya uvwizi na utajili wa kweli

Kolondeka kufundiza na kupeta mbuli zino.
3 One munhu yoyose yahafundiza mafundizo ya uvwizi na
kozilema mbuli za kweli za Mndewa wetu Yesu Chilisito na
mafundizo ya kukala kwa kumnogeza Mulungu,
4 munhu iyo koigoda na hamanyile mbuli yoyose, munhu
yolonda kuibishila na kugomba kwa mbuli muhala, mbuli
iyo yogala ndwagi na migongo na maligo na magesa yehile,
5 na ubishi ulibule uhelelo, woulawa kwa wanhu nzewele
zawo zidundika na wabule kaidi ukweli. Wanhu wawo
wogesa kuwa kumsang'hanila Mulungu ni nzila ya kupatila
vinhu vingi.
6 Kweli kusang'hana yomnogeza Mulungu na kutogola
kuwa na vinhu viyelinavo ni mbuli za kuchitaza ng'hani.
7 Mana cheye hachizile na chinhu chochose hano hana isi,
na hachizasegela na chinhu chochose.
8 One chihawa na ndiya na viwalo, cholondeka kwenezwa
navo.
9 Mbali wanhu wolonda kuwa na vinhu vingi wezakugwa
muna ukugezigwa na muna umtego na tamaa nyingi za
chibozi za kugala kulumiza, zoziwatenda wanhu wage na
kubanangika.
10 Kwaviya kulonda ng'hani hela ni mwanduso wa chila
wihi. Wanhu wamwenga walonda ng'hani hela waleka
uhuwilo wawo na wailumiza mizoyo yawo wenyewo kwa
usungu ng'hani.

Paulo komwing'ha ndagilizi Timoseyo

11 Mbali weye munhu wa Mulungu, uyepule na mbuli izo
zose zihile, utende mbuli za kukutenda upetigwe kunoga
haulongozi ha Mulungu na utende yaja yomnogeza Mulungu
na uwe na uhuwilo na ulondo na ufunye umoyo na uwe
muhole.
12 Iyohe kuyahuma magezo muna uhuwilo, muladi upate
ugima wa siku zose woutangiligwe na Mulungu lusita viuto-
gole na kulonga mwenyewo uhuwilo wako uwo haulongozi
wa wakalangama wengi.
13 Nokulagiliza haulongozi ha Mulungu, yoyoving'ha
ugima vinhu vose, na iviya nokulagiliza haulongozi
ha Chilisito Yesu, yoyalavile ukalangama na kulonga
mwenyewo ukweli haulongozi ha Pomtiyo Pilato,

14 uyakalize vinogile malagilizo yano bila begete mbaka
siku ija Mndewa wetu Yesu Chilisito vondayeze mwanza
wekaidi.
15 Kwiza kwake kwizatendeka lusita lulondeka lwikigwe
na Mulungu mkulu, yeye yaidumwe yotawala na Mfalume
wa wafalume na Mndewa wa wandewa.
16 Yeye muhala kokala siku zose muna dibung'hulo
hadidaha kukwenhukiligwa na munhu. Wala habule munhu
yoyose yadahile kumuwona wala yodaha kumuwona.
Kumwake yeye iwe hishima na udahi siku zose. Ivo.
17 Walagilize wanhu wose weli na vinhu vingi muna isi
ino ya sambi, sekewaigode na sekewalolele vinhu vingi
viya havidaha kuloleligwa, mbali wamulolele Mulungu yoy-
oching'ha vinhu vose kwa wingi muladi chivideng'helele.
18 Walagilize watende yanogile, na watende sang'hano
nyingi zinogile na sekewawe wagila na wawe tiyali kuwag-
olela wanhu wamwenga vinhu vawo.
19 Kwa kutenda ivo kwizawataza kupata ugima wa siku
zose, fana viya munhu viyokunzagiza vinhu vingi vondavim-
taze hamwande.
20 Weye Timoseyo, yakalize yayo yose yowing'higwe.
Uyepule na simo zihile na malonganyo ya chibozi, yaja
wanhu wamwenga woyalonga, “Umanyi”
21 Mana wanhu wamwenga waigoda kuwa na umanyi uwo
wa uvwizi, na kwa kutenda ivo wagiza uhuwilo wawo.
Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WEKAIDI WA PAULO KWA TIMOSEYO

Ulongozi

Usenga wekaidi wa Timoseyo wandikigwa na Mtumigwa Paulo kwa mwanahina wake Timoseyo. Timoseyo wekaidi wodahika wandikigwa habehi na uhelelo wa ugima wa Paulo. Lusita luno kakala yafungigwe uko Loma viiyoneka muna 2 Tim 1:16. Paulo na Timoseyo wakala wambwiya ng'hani na miyanza mingi kamtenda fana mwanage muna usenga wa Filipi 2:22, muna usenga wa 1 Timoseyo 1:2, 1:18.

Ino ni imwe mwa senga nne za Paulo ziyawalungile wanhu badala ya wahuwila. Senga zimwenga nhatu fana viya Timoseyo wa mwanduso na Tito na Filimoni. Lusita usenga wa Timoseyo wekaidi viwandikigwe, Wachilisito wa Loma wagaya. Yodahika chino icho ichimu cha Paulo kukala kuna ichifungo na kumulongela Timoseyo yafunye umoyo magayo. Fana viili muna usenga wa Timoseyo wa mwanduso, Paulo komzuma ng'hani Timoseyo kusonhela wafundiza wa uvwizi muna usenga wa 1 Timoseyo 1:16-18. Iviya komulongela Timoseyo kuwa kuulongozi kuna lusita ludala muna 3:1.

Yeliumo

Paulo kokwandusa kwa kumulamsa Timoseyo muna 1:1-2 na maabaho komguma moyo muna 1:3-18.

Kaidi komulongela Timoseyo yafunye umoyo muna 2:1-13.

Maabaho komwing'ha ndagilizi muna 2:14-26.

Iviya komzuma kusonhela mbuli zikwiza na nzila inogile kwidika muna 3:1-4:18.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwa kumzuma muna Timoseyo 4:9-24.

1 Niye Paulo mtumigwa wa Chilisito Yesu kwa kunogelwa
na Mulungu, kwa ichimu cha chilagano chiya cha ugima wa
siku zose wili muna kuilumba na Chilisito Yesu,
2 nokwandikila weye Timoseyo mwanangu mulondwa.
Nokulondela unovu na ubazi na tindiwalo kulawa kwa
Mulungu Tata na Chilisito Yesu Mndewa wetu.

Mbuli za hewela na mbuli za kugela moyo

3 Nomwing'ha hewela Mulungu, inimsang'hanila kwa
umoyo wounilongela nabule ubananzi, fana viya wasaho
zangu viwatendile. Nomwing'ha hewela Mulungu chila
vinikukumbuka muna zinhambiko zangu ichilo na imisi.
4 Nokumbuka masozi yako na nolonda ng'hani kukuwona
muladi nideng'helele ng'hani.

5 Nokumbuka uhuwilo wako wa kweli, uhuwilo uyakalile
nawo wau yako Loisi na mamiyake yako Eunike. Novimanya
kuwa weye iviya uhuwilo uwo kunawo.
6 Kwa ichimu icho nokukumbusa uchitende chitumetume
icho chiwe na ludabwa ng'hani, chitumetume chiya chi-
wing'higwe na Mulungu lusita vinikwikile makono yangu
kukutenda kuwa mulangulizi.
7 Mana muhe yoching'higwe na Mulungu siyo wa kuchi-
tenda chidumbe, mbali muhe yochitenda chiwe na ludabwa
na kulonda na kulinganya.

8 Lelo sekeuwone chinyala kulonga mbuli za Mndewa wetu
hebu kulonga mbuli zangu niye nili mfungigwa kwa ichimu
cha kupeta Mbuli Inogile ya Chilisito. Mbali ilumbe na
niye kufunyila umoyo yehile kwa ichimu cha Mbuli Inogile,
usondelelel iviya kwa ludabwa luwing'higwe na Mulungu.
9 Kachilopola na kuchitanga kuwa wanhu wake, siyo kwa
ichimu cha sang'hano zetu zinogile, mbali kwa ichimu cha
lungilo jake na unovu wake. Kaching'ha unovu uwo kufosela
Chilisito Yesu kwandusila kulumbigwa kwa isi yose.
10 Na sambi unovu wa Mulungu ugubuligwa kumwetu
kufosela kwiza kwake Mulopozi wetu Chilisito Yesu. Yeye
kabananga ludabwa lwa ifa na kaugubula ugima ulibule ifa
kwa kufosela Mbuli Inogile.

11 Kwa ichimu cha Mbuli iyo Inogile, niye nikigwa niwe
mtumigwa na mpetelaji na mfundizaji.
12 Niye nogaiya mbuli izo, mbali siwona chinyala kwaviya
nimmanya ija yonimuhuwila, kaidi novimanya kuwa
kezachikaliza vinogile chiya choyaning'hile mbaka zuwa
diya vondayeze kaidi.
13 Yamha vinogile mafundizo yaja ya kweli yonikufundize,
kwa uhuwilo na kwa kulonda muna ukuilumba na Chilisito
Yesu.
14 Kaliza chinhu chiya chinogile chiwing'higwe kwa nhazo
ya Muhe Yelile yoyokala mgati yetu.

15 Kuvimanya kuwa wanhu wose weli muna isi ya Asiya
wanileka, hagati yawo waumo Figelo na Helimogene.
16 Nompula Mndewa yawawonele ubazi wanhu wa kaye
ya Onesifolo, kwaviya kanisangalaza miyanza mingi na hani-
wonele chinyala kwaviya namuna ichifungo.
17 Lusita viyafikile Loma, kunizahila ng'hani mbaka kani-
wona.
18 Nompula Mndewa yamuwonele ubazi muna isiku ya
uhelelo! Na weye kovimanya vinogile ng'hani mbuli ziya
zose zoyanitendele Onesifolo uko Efeso.

2

Mkalizi yanogile wa Chilisito Yesu

1 Ivo mwanangu ugangamale muna unovu wa Mulungu
wochiupata muna ukuilumba na Chilisito Yesu.
2 Na mafundizo yaja youhulike noyafundiza haulongozi
ha wakalangama wengi, uwafundize wanhu wokwaminika
wondawadahe kuwafundiza wanhu wamwenga.
3 Na weye funya umoyo yaja yehile fana mkalizi yanogile
wa Chilisito Yesu.
4 Munhu yoitowa kuing'hondo koleka kusang'hana
sang'hano za ugima za chila zuwa mbali kosang'hana
sang'hano za ng'hondo muladi yamnogeze mkulu wake.
5 Munhu yoyose yolonda kuhuma kukimbila hadaha
kwing'higwa gweko da kuhuma one hamhise malagilizo ya
miyangalo.
6 Mulimi yatendile usang'hano kwa kuiyoha kolondeka
yawe wa mwanduso kupata chiya chotile muna umgunda
wake.
7 Yeke muumoyo yano yonilonga, kwaviya Mndewa keza-
kutaza uyamanye yano yose.
8 Mkumbukeni Yesu Chilisito yoyazilibuligwe na yakalile
wa welesi wa Daudi fana viilonga Mbuli Inogile yoniipeta,
9 ivo nogazigwa na nifungigwa minyololo fana munhu
yotenda yehile. Mbali mbuli ya Mulungu haifungigwa miny-
ololo bule.
10 Ivo nofunyila umoyo chila chinhu kwa ichimu cha
wanhu wasaguligwe na Mulungu muladi nawo wapate
ulopozi woupatika kwa kufosela Chilisito Yesu, na wougala
utunhizo wa siku zose.
11 Ulonzi uno wa ukweli,
“One chidanganika hamwe na Chilisito,
iviya chizakala hamwe na yeye.
12 One chihagendelela kufunya umoyo,
iviya chizalanguliza hamwe nayo.
One chahambela,
nayo iviya kezachibela.
13 One cheye hachiwa wanhu waminika,
yeye kezasigala mwaminika,
kwaviya hadaha kugalula chiya chiyalongile.”

Msang'hani yatogoligwe na Mulungu

14 Walongele wanhu sekewazimize mbuli zino na
kuwazuma haulongozi ha Mulungu waleke kuisosokanya
mbuli. Kuisosokanya uko kwa mbuli hakugala mtazo mbali
kogala ubananzi mkulu kwa wanhu wohulika.

15 Uiyohe kuilagusa kutogoligwa na Mulungu fana
msang'hani hawonela chinyala usang'hano wake na iviya ija
yofundiza voilondeka mbuli ya kweli ya Mulungu.
16 Uyepule na mbuli za chibozi na hazimnogeza Mulungu
kwaviya zowatendeza wanhu wagendelele ng'hani kukala
kutali na Mulungu.
17 Mafundizo yawo yezakwenela fana londa jenela
himahima na kuja nyama za lukuli. Hagati yawo waumo
Himenayo na Fileto.
18 Waileka nzila ya kweli na wabananga uhuwilo wa
wanhu wamwenga kwa kulonga kuwa uzilibuko wa wanhu
wose utendeka umala.
19 Mbali ukweli wa Mulungu wima chigangamavu fana
viya dibwe da chandusilo, na kuchanyha yake kwandikigwa
mbuli zino za chilaguso, “Mndewa kawamanya wanhu
wake” na “Wanhu wose woilonga kuwa wawo wa Mndewa,
waleke mbuli zihile.”
20 Basi muna ikaye ng'hulu muna mahamha na via
mbasakanyo, vimwenga vitendigwe kwa shaba na zahabu
kwa sang'hano ya chiidumwe, vimwenga vitendigwe kwa
mibiki na ulongo kwa sang'hano za chila zuwa.
21 One munhu yoyose yahaisafya kwa kuigola na vinhu
vihile, kezakuwa fana viya chia cha sang'hano ya chiidumwe,
kwaviya kasaguligwa na komfaya Mndewa wake, na kaisas-
ala kwa chila sang'hano inogile.
22 Mbali uyepule na mbuli za kumelela mate za ubwanga,
usang'hane yanogile haulongozi ha Mulungu na uhuwilo
na ulondo na tindiwalo. Uwasondelele wanhu womtanga
Mndewa kwa moyo welile.
23 Mbali uyepule na kuisosokanya kwa chibozi na mbuli
zilibule mtazo wowose, uvimanye kuwa zogala ndwagi.
24 Msang'hani wa Mndewa halondeka kuwa na ndwagi.
Kolondeka kuwa muhole kwa wanhu wose, yawe mfundiza
yanogile na yofunya umoyo,
25 kolondeka kuwazuma kwa uhole waja waihasanye nayo,
kwaviya Mulungu kodaha kuwatenda wasamhe na kuya-
manya yoyolondeka.
26 Kwa nzila iyo wodaha kuimanya nzila ya kusulupuka
muna umtego wa Mwihi, yoyawagwilile na kuwatenda wa-
tende viyolonda.

3

Siku za uhelelo

1 Uvimanye kuwa muna zisiku za uhelelo kwizakuwa na
lusita lwa magayo.

2 Wanhu wezakuwa woilonda wenyewo na wanhu wene
kulonda hela na wanhu wene kuitogoza na wanhu wene
kuigoda na wanhu wene kuliga na wanhu hawawahulika tati
zawo na mami zawo, welibule hewela na iviya wanhu wehi.
3 Iviya wezalawilila wanhu hawawalonda wanhu
wamwenga, hawalonda kulekelela na wavwizilaji na
wadelenya na wakali na hawalonda yanogile,
4 wanhu wowahinduka wayawo na hawaiteganya na wene
magoda na wolonda madambwa kufosa kumulonda Mu-
lungu.
5 Kwa kuwalola wezawoneka fana wanhu womuhuwila
Mulungu, mbali wolema ludabwa lwake, iteganye na wanhu
fana wawo.
6 Wanhu wamwenga wokwingila muna zikaye za wanhu,
na kuwavwizila wanaake muladi wawategeleze wawo
muhala. Wanaake wawo ni waja wabozi wamemile uhasanyi
na kulangulizigwa na chila madambwa.
7 Wanaake wawo wogeza kuifunza siku zose, mbali
kwaviya viweli hawadaha kuumanya ukweli.
8 Wanhu wawo wolema ukweli fana viya Yane na Yam-
bule *viwamulemile Musa, nzewele zawo zibanangika,
walemigwa kwaviya uhuwilo wawo wa uvwizi.
9 Mbali wanhu wawo hawezagendelela ng'hani, kwaviya
ubozi wawo wizawoneka na wanhu wose, fana viya vii-
walawilile Yane na Yambule.

Ndagilizi za ukomelezelo

10 Mbali weye kuyamanya mafundizo yangu na ugenzi
wangu, na lungilo jangu muna ugima na uhuwilo wangu na
kufunya umoyo kwangu na kulonda kwangu na kugozela
kwangu,
11 kugaya kwangu na yangu. Kuyamanya yose yoyanilaw-
ilile uko Antiyokiya na Ikoniya na Lisitila, nifunya umoyo
magayo makulu. Mbali Mndewa kanilopola muna yayo yose.
12 Munhu yoyose yolonda kukala kwa kumnogeza Mu-
lungu muna ukuilumba na Chilisito Yesu, kezagazigwa,
13 na wanhu wehi na wavwizi wezaiyoha kuwa wehi
ng'hani, kuno wowamvwizila wanhu wamwenga na
wenyewo wovwiziligwa na wanhu wamwenga.
14 Mbali weye gendelela kutenda yaja yolondeka youfun-
dizigwe na kuhuwila kwa ugangamalo. Kuwamanya waja
wakalile wafundiza wako,
15 na kokumbuka kuwa kusongela viukalile mwana
mdodo, kuyamanya Maandiko Yelile, yoyodaha kukwing'ha

* **3:8** Yane na Yambule wakala waganga wa Falawo uko Misili wawo wamulemile Musa. Lola chitabu cha Kulawa 7:11.

ubala wouching'ha ukombola kwa kufosela kumuhuwila
Chilisito Yesu.
16 Maandiko Yelile yose yandikigwa kwa kulangulizigwa
na Mulungu, yofaya kugolosela na kufundizila na kuwazuma
wanhu ubananzi wawo na kuwalanguliza kukala kwa
kumnogeza Mulungu,
17 muladi munhu yosang'hana sang'hano ya Mulungu
yawe na chila chinhu choyolonda muna ukumsang'hanila
Mulungu na yaisasale kutenda chila sang'hano inogile.

4

1 Nokulagiliza haulongozi ha Mulungu na Chilisito Yesu,
yondayawataguse wanhu wagima na wadanganike, na
kwaviya kokwiza kutawala fana Mfalume.
2 Gendelela kugong'onda usenga wa Mulungu, uisasale
lusita lufaya na lusita halufaya, bwakila na kuzuma na
kugela moyo uhafundiza kwa kufunya umoyo.
3 Mana lusita lwizakwiza wanhu wezalema kutegeleza
mafundizo ya kweli, mbali kwa kusondelela kumelela mate
kwawo wezaiduganyila wafundiza wengi wondawawalon-
gele mbuli ziya muhala zowolonda kuzitegeleza.
4 Wezalema kutegeleza ukweli na wezategeleza simo za
uvwizi.
5 Mbali weye uwe na kulinganya muna zimbuli zose na
funyilaumoyo kugaya na sang'hana usang'hano wa kupeta
Mbuli Inogile, sang'hana vinogile usang'hano wako.
6 Mana lusita lwa kudanganika kwangu lwahabehi, na
damu yangu izagidigwa fana viya wakulu wa nhambiko wa
Mulungu viwogida nhosa ya divai haulongozi ha Mulungu.
7 Niutenda usang'hano wangu kwa kuiyoha na
kukomeleza, nitenda vinogile fana munhu yoihuma
kukimbila na uhuwilo niwika goya.
8 Hamwande ha yayo nikiligwa kombelo da uhumi da ku-
petigwa ninoga haulongozi ha Mulungu. Kombelo diya Mn-
dewa mwenyewo yeli msemi yanogile, kezaning'ha zuwa ijo,
wala si niye muhala, mbali iviya na wanhu wose wowogozela
kwa kulonda kulawilila kwake.

Ndagilizi za Paulo

9 Iyohe wize kumwangu himahima.
10 Mana Dema kazilonda mbuli za isi ino, kanileka na
kahita Sesalonike, Kilesike kahita Galatiya na Tito kahita
Dalimatiya.
11 Ni Luka muhala yeli hamwe na niye. Msole Maliki
yeze hamwe na weye, kwaviya kodaha kunitaza muna us-
ang'hano wangu.
12 Nimtuma Tukiko yahite Efeso.

13 Vondawize, nigalile koti jangu donidilekile kwa Kalipo
uko Tulowa, iviya nigalile vitabu, haswa viya vovitendigwe
kwa mbende.
14 Alekizanda, muhunzi kanitendela vinhu vihile ng'hani,
mbali Mndewa kezamuliha kwa chiya chiyatendile.
15 Iteganye nayo, kwaviya kaulema ng'hani usenga wetu.
16 Viniigombele mwanduso habule munhu yanitazile,
mbali wose wanileka. Nompula Mulungu sekeyawapetele
ubananzi kwa mbuli iyo.
17 Mbali Mndewa kanitaza na kuning'ha ludabwa, mbaka
nidaha kugong'onda Mbuli Inogile yose ipetigwe, na wanhu
wose weli siyo Wayahudi waihulike, ivo nikomboligwa ku-
lawa muna ifa fana kulopoligwa muna umulomo wa simba.
18 Na Mndewa kezanilopola kwa chila sang'hano ihile, na
kunika nikale bila ya kugaya muna ufalume wake kuulanga.
Mndewa yeng'higwe ukulu siku zose. Ivo!

Ndamsa za kuuhelelo

19 Walamseni Pilisika na Akila na waja weli muna ikaye ya
Onesifolo.
20 Elasito kakala Kolimso na Tilofimo nimuleka Mileto,
kwaviya kakala mtamu.
21 Iyoheni mwize lusita chihuhwe ching'hali hachinafika.
Eubulo na Pude na Lino na Kilaudia na wahuwila
wamwenga wose wokulamsa.
22 Mndewa yawe na muhe wako.
Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA PAULO KWA TITO

Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Tito ni umwe muna zisenga nne za Paulo woyomwandikila munhu na siyo bumbila da wahuwila wa Chilisito. Senga zimwenga ni 1 Timoseyo na 2 Timoseyo na Filimoni. Paulo kamwandikila Tito, mbali kamwandika fana usenga woudaha kusomigwa muna umwingi. Chovimanya vino kwaviya kafambula nhunya yake fana Mtumigwa, mbuli ija Tito kaimanya kamala. Yodahika Paulo kawandika usenga uno hagati ya mwaka 63-65 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Paulo kamulagiliza Tito kuyalanguliza mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yakalile muna ichisiwa cha Chilete. Paulo kawandika usenga uno muladi kumulagiliza Tito kusagula na kufundiza walangulizi wa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito. Kazilava ndagilizi zilingile zino muna usenga wake kwa Timoseyo. Usenga wake wolonga viya walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito viwolondeka kuwa simwe muna zimbuli zose kwa kusang'hana yanogile. Mabumbila ya wahuwila wa Chilisito na walangulizi wa sambi wavimanye vinogile mbuli zowolondeka kutenda muna ulangulizi.

Yeliumo

Paulo komulagiliza Tito kuwasagula walangulizi wokwaminika muna 1:1-16.

Kaidi komulagiliza kufundiza wanhu kukala kwa ugima wa kumnogeza Mulungu muna 2:1-3:11.

Kuuhelelo, Paulo kogotola kwa kwandika mbuli za kukomelezela muna 3:12-15.

1 Niye Paulo mtumigwa wa Mulungu na mtumigwa wa
Yesu Chilisito. Nisaguligwa na nitumigwa kuwataza wanhu
wowasaguligwe na Mulungu muna uhuwilo wawo kwa
kuwafundiza ukweli wa kukala kwa kumnogeza Mulungu,
2 chandusilo cha uhuwilo ni lolelo da kupata ugima wa siku
zose. Mulungu halonga uvwizi bule, kachikila chilagano cha
ugima uwo kwandusila mwanduso wa kulumbigwa kwa isi
yose.
3 Kagubula mbuli yake kwa lusita lufaya kwa nzila ya
kupeta, Mulungu Mulopozi wetu kanilagiliza kuigong'onda.
4 Nokwandikila weye Tito, mwanangu kweli muna
uhuwilo.
Nokulondela unovu na tindiwalo kulawa kwa Mulungu
Tata na Chilisito Yesu Mulopozi wetu.

Usang'hano wa Tito kuna ichisiwa cha Chilete

5 Nikuleka uko kuna ichisiwa cha Chilete muladi wike goya
mbuli ziya zing'hali hazinakomelezeka bule, na kuwasagula
walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito
muna ichila bululu, fana viya vinikulagilize.
6 Mulala mulangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito
kolondeka sekeyawe mbananzi, yawe na muke imwe
muhala, na wanage wolondeka wamuhuwile Chilisito na
sekewawe na ugenzi wihile na hawategeleza.
7 Mana Mulala mulangulizi wa bumbila da wahuwila wa
Chilisito yolola mbuli za wanhu ni ndolezi wa sang'hano ya
Mulungu. Kolondeka yawe munhu halongigwa vihile na
wanhu wamwenga na yelibule ludoko na siyo mkolwa na
yelibule ndwagi na yelibule magoda na halonda kupata hela
kwa nzila ihile,
8 kolondeka sekeyawe mgila na yalonde mbuli zinogile.
Kolondeka yatende yanogile haulongozi ha Mulungu na
yawe yotenda mbuli voilondeka na yelile na yoilanguliza
mwenyewo.
9 Kolondeka yamhe chigangamavu mbuli ya kweli
fana viyafundizigwe, muladi yawagume moyo wanhu
wamwenga kwa kuweng'ha mafundizo ya ukweli na
kuwahuma waja wowolema.
10 Kwaviya wauko wanhu wengi haswa waja walaw-
ile muna inzila ya kumsondelela Mulungu ya Chiyahudi
wolema kuwategeleza walangulizi na kuwavwizila wanhu
wamwenga kwa ubozi wawo.
11 Wanhu wawo wolondeka wafudazigwe, kwaviya wa-
bananga lukolo lose kwa kuwafundiza mbuli ziya hazilon-
deka kufundiza. Wotenda ivo kwa lungilo dihile da kupata
hela.
12 Hata imwe wa walotezi wawo, na yeye iviya Mchilete
kalonga, “Wachilete siku zose wavwizi, wang'onyo wehile na
wabwa na wamelo.”
13 Usindila uno ni kweli. Bwakila kwa ukali, muladi wawe
na uhuwilo wa kweli.
14 Na sekewategeleze simo za Chiyahudi na ndagilizi izo
zozilawa kwa wanhu waulemile ukweli.
15 Vino vose vela kwa wanhu waja welile, mbali habule
chinhu chelile kwa wanhu waja wafilile na hawamuhuwila
Mulungu, kwaviya nzewele zawo na udahi wawo wa kusag-
ula yanogile hebu yehile ubanangika.
16 Wanhu fana wawo woitanga kuwa wommanya Mu-
lungu. Mbali kwa sang'hano zawo womulema. Ni wanhu
wouzi ng'hani na hawategeleza, hawafaya kwa sang'hano
yoyose inogile.

2

Mafundizo ya kweli

1 Mbali weye kolondeka ufundize mbuli zozilondeka na
mafundizo ya kweli.
2 Wafundize walala wa chilume kuwa wolondeka wawe na
kulinganya na wawe na ugenzi unogile haulongozi ha wanhu
na wawe na ubala, weme chigangamavu muna uhuwilo na
ulondo na kufunya umoyo.
3 Iviya wafundize walala wa chike watende mbuli zinogile
haulongozi ha Mulungu. Hawalondeka wawe wadelenya na
sekewawe wanhu wa kukolwa. Mbali wolondeka kufundiza
yanogile,
4 muladi wawafundize wandele kuwalonda walume zawo
na wana wawo,
5 wawe na kulinganya na watende yanogile haulongozi
ha Mulungu, wolondeka wasang'hane vinogile muna zikaye
zawo na wawategeleze walume zawo, muladi Mbuli ya Mu-
lungu sekeiligigwe.
6 Iviya uwazume wabwanga wawe wa kulinganya muna
zimbuli zose.
7 Weye mwenyewo kolondeka uwe simwe muna zimbuli
zose kwa kusang'hana yanogile. Kaidi mafundizo yayo,
uyamhe na kuyahuwila.
8 Mbuli zako ziwe za kweli zilibule ubananzi, muladi hata
wehi wako waja wokulema wapate chinyala kwaviya weza-
puwa chochose chihile cha kulonga kusonhela cheye.
9 Uwafundize watumwa wawategeleze wenevale wawo na
wawanogeze muna zimbuli zose. Wolondeka sekewaibishile
nawo,
10 na sekewawabawile wenevale wawo. Mbali wailaguse
kuwa wodaha kuwa wanoga na wokwaminika muladi waya-
hambe mafundizo ya Mulungu Mulopozi wetu kwa chila
chiusang'hana.
11 Kwaviya unovu wa Mulungu ugubuligwa muladi ugale
ulopozi kwa wanhu wose.
12 Unovu uwo wochifundiza chileke wihi na malondo
yehile na chikale kwa kulinganya na chikale vinogile voilon-
deka na chikale kwa kumnogeza Mulungu muna ulusita
luno,
13 ihawa chogozela zuwa diya da deng'ho kulu
dochidilolela lusita vondaulawilile utunhizo wa Mulungu
mkulu na Mulopozi Yesu Chilisito.
14 Yesu kailava mwenyewo kwa ichimu chetu kwa
kuchikombola kulawa muna uwihi wose na kuwasafya
wanhu wake yeye mwenyewo, kuwa na hamu ya kutenda
yanogile.

15 Fundiza mbuli izo kwa kuwazuma wanhu na kuwab-
wakila kwa udahi wose. Sekeutogole munhu yoyose yakwe-
hule.

3

Kutenda yanogile

1 Wakumbuse wanhu wako kuinyendanyenda kwa
watawala na weli na udahi, wolondeka kuwategeleza na
kuisasala kwa kusang'hana sang'hano inogile.
2 Uwalongele sekewamulonge vihile munhu yoyose, mbali
wakale kwa tindiwalo na umbwiya na waulaguse uhole wose
kwa wanhu wose.
3 Kwaviya usenga umwaka chikala wabozi na chikala
hachitegeleza na chivwiziligwa na kuno chisang'hanila ku-
londa yehile na madambwa mbasakanyo. Chikala muna
uwihi na migongo na chiwehila wanhu nawo wachihila che-
ye.
4 Mbali unovu na ulondo wa Mulungu Mulopozi wetu vi-
ugubuligwe,
5 kachilopola cheye, siyo kwaviya chitenda yanogile mbali
kwa ubazi wake, kufosela Muhe Yelile yachitendile kuwa
wanage kwa kwelekigwa mwanza wekaidi na kuching'ha
ugima wa sambi kwa kuchisunha na mazi.
6 Mulungu kaching'ha Muhe Yelile mvunyo kufosela Yesu
Chilisito Mulopozi wetu,
7 muladi kwa unovu wake chipate kutogoligwa kuwa
chinoga haulongozi ha Mulungu na kuhokela ugima wa siku
zose wochiulolela.
8 Ulonzi uno wa ukweli.
Nokulonda uzigangamize mbuli zino, muladi waja wom-
uhuwila Mulungu wailave kutenda yanogile, mbuli zino
zinoga na zowafaya wanhu wose.
9 Mbali uyepule na ubishi wa chibozi na ndwagi na simo
za ludongo lwa mawasaho na kugomba kwa mbuli ya Malag-
ilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa. Mbuli zino zabule
utazi wowose na hazifaya.
10 Mzume munhu yotenda wanhu waigole, mulamule mosi
maabaho mulamule pili, maabaho muleke.
11 Kovimanya munhu fana ino kaleka nzila ya kweli, na
uhasanyi wake wolagusa kabananga.

Ndagilizi za ukomelezelo

12 Vondaniwatume Alitema hebu Tukiko kumwako, iyohe
kwiza Nikopoli, kwaviya nilamula kukala uko chipindi cha
chihuhwe.

13 Iyohe kumtaza Zeno munhu wa malagilizo na
Apolo, muna umwanza wawo na kupata chila chinhu
chowochilonda.
14 Wanhu wetu wolondeka waifunze kutenda yanogile
lusita lose muladi wadahe kupata vinhu viwolonda muna
ugima wawo, na sekewakale bule.
15 Wanhu wose weli hamwe na niye womulamsani.
Walamse wahuwila wayetu wowochilonda muna uhuwilo.
Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WA PAULO KWA FILIMONI

Ulongozi

Usenga wa Paulo kwa Filimoni ni chitabu chidodo chochandikigwe na Mtumigwa Paulo fana viilagusigwa muna 1:1. Paulo viyandike chitabu chino kakala muna ichifungo, ivo yodahika kandika viyakalile Loma. One ihawa kakala Loma ivo chandikigwa muna umwaka 61 kwandusila viyelekigwe Yesu, kwa ivo ulo ukala lusita lumwe viyachandikile chitabu cha Wakolosayi.

Paulo kamwandikila usenga uno munhu yotangigwa Filimoni. Filimoni kakala imwe wa bumbila da wahuwila wa Chilisito na iviya kakala na mtumwa. Paulo kamwandikila Filimoni kumulamba kuwa halondeka kumtagusa mtumwa wake Onesimo yoyamkimbile. Kwa malagilizo ya Chiloma, Filimoni yahadahile kumkoma Onesimo. Paulo kandika vinogile ng'hani kumulongela Filimoni kumtogola Onesimo fana viya ndugu yake mwa Chilisito na kamulongela Filimoni kuwa Onesimo yeng'higwe ulegeho wa kusang'hana usang'hano hamwe na Paulo muna 1:13-14.

Yeliumo

Paulo komulamsa Filimoni muna 1:1-3.

Kaidi Paulo komulamba Filimoni yamtogole Onesimo fana viya ndugu mwa Chilisito muna 1:4-21.

Kuuhelelo Paulo kogotola kwandika lungilo jake da komulaula na iviya katuma ndamsa muna 1:22-25.

1 Paulo, mfungigwa wa Chilisito Yesu, na Timoseyo ndugu yetu.

Chomwandikila Filimoni mbwiyetu na msang'hani miyetu.

2 Na kwa Afiya lumbu jetu, na kwa Alikipo mkalizi miyetu
na bumbila da wahuwila wa Chilisito woiting'hana muna ikaye yako.

3 Nowalondela mweye unovu na tindiwalo da Mulungu yeli
Tati yetu na Mndewa Yesu Chilisito.

Ulondo na uhuwilo wa Filimoni

4 Siku zose nihatosa nokukumbuka weye Filimoni na
nomwing'ha hewela Mulungu wangu,

5 kwaviya nohulika ulondo wako kwa wanhu wose wa
Mulungu na uhuwilo wouli nawo mwa Mndewa Yesu.

6 Nomtambikila Mulungu kuwa mvava na mweye wime
vinogile muna uhuwilo, kwa kufosela uhuwilo uwo upate

kumanya yanogile yose yochiwa nayo muna ugima wetu wa
kuilumba na Chilisito.
7 Ndugu yangu, ulondo wako uning'ha deng'ho kulu na
kunigela moyo ng'hani! Kusangalaza mizoyo ya wanhu wose
wa Mulungu.

Paulo kompula Filimoni yamuhokele Onesimo

8 Kwa ichimu chino, one ihawa nina udahi woning'higwe
na Chilisito kukulagiliza mbuli youlondeka kutenda,
9 mbali kwa ichimu cha ulondo, nolonda kukulamba, niye
Paulo nili mulala na sambi ni mfungwa kwa ichimu cha
kumsang'hanila Chilisito Yesu.
10 Nokulamba muhokele Onesimo yoyakalile mwanangu
kufosela kuilumba kumwake na Chilisito vinikalile muna
ichifungo.
11 Baho umwaka kakala hakufaya bule, mbali sambi kochi-
faya ng'hani weye na niye.
12 Sambi nomtuma kumwako kaidi, fana moyo wangu
wohita nayo.
13 Nolonda nimwike hano hamwe na niye, vino vinili muna
ichifungo kwa ichimu cha Mbuli Inogile, muladi yadahe
kunitaza hanhu hako.
14 Mbali silondile kutenda mbuli yoyose bila weye ku-
togola. Wala silondile kukuwangiliza unitendele yanogile,
mbali nihalondile utende viulonda mwenyewo.
15 Yodahika kuwa Onesimo kasegela kumwako kwa lusita
ludodo muladi udahe kuwa nayo kaidi lusita lose.
16 Na sambi si mtumwa kaidi, mbali ni kufosa mtumwa,
ndugu mulondwa mwa Chilisito. Yeye munhu goya ng'hani
kumwangu! Na munhu goya ng'hani kumwako, kwaviya
yeye ni munhu na ndugu kwa kuilumba na Mndewa!
17 Ivo, one uhanigesa niye fana miyago, muhokele iyo fana
viya vuniihokele niye.
18 One yahakubananga chinhu chochose hebu yahakwaz-
ima chinhu chochose, niye nizaliha.
19 Niye Paulo, nokwandika kwa mkono wangu mwenyewo
nizaliha. Silonda kulonga kuwa ugima wako kunyazima
niye.
20 Ivo weye ndugu yangu, mhate yanogile kumwako
mwa Mndewa, unisangalaze moyo wangu kwa kuilumba na
Chilisito.
21 Vonikwandikila novimanya kuwa kwizanihulika na
kwizatenda kufosa viya vinilonga.
22 Hamwe na yayo, nisasalileni chiheleto cha kugona,
kwaviya nololela kuwa Mulungu kezamwidikani nhosa zenu
zose na kunibweleza kaidi kumwako.

Ndamusa ya uhelelo

23 Epafulo, yeli muna ichifungo hamwe na niye kwa ichimu
cha kumsang'hanila Chilisito Yesu, kokulamsa.
24 Iviya Maliki na Alisitaliko na Dema na Luka weli
wasang'hani wayangu wokulamsa.
25 Nowalondela unovu wa Mndewa Yesu Chilisito.

USENGA KWA WAEBULANIYA
Ulongozi

Usenga wa Waebulaniya ni usenga wa kuguma moyo woulagusa viya Yesu viyafikize ulotezi wa Lagano da Umwaka. Wandikigwa fana mapetelo. Kuna mabwelelo 60 ya Lagano da Umwaka muna usenga wa Waebulaniya wouchilagusa viya Yesu viyafikize ulotezi na sang'hano za wakulu wa nhambiko magogogo wa Wayahudi. Kwa ichimu chino, usenga wa Waebulaniya ukala na lungilo da kuwaguma moyo Wachilisito wa Chiyahudi. Usenga wa Waebulaniya wolagusa viya Yesu viyakomeleze Lagilizo da Mulungu muladi wakulu wa nhambiko sekewaleke kulava nhambiko kaidi. Yesu kakala nhambiko kwa ichimu cha uhasanyi wose, lusita lumwe na lusita lose. Wahuwila wa Chilisito muna ulusita lwetu wodaha kugumigwa moyo muna usenga wa Waebulaniya kumsondelela Yesu Chilisito fana imwe yoyotenda yano yadahike kumwetu chimuhuwile Mulungu, na iviya chimuhuwile yeye fana viilagusigwa muna 12:2.

Habule munhu yoyose yammanyile mwandikaji wa usenga wa Waebulaniya, mbali wasomi walamula kulonga yodahika Mtumigwa Paulo, Luka hebu Balinaba. Mwaka yochandikigwe iviya haimanyike mbali wanhu wengi wohuwila kuwa yandikigwa ing'hali kufika mwaka 70 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yelusalemu idanganyizigwa 70 kwandusila viyelekigwe Yesu, mbali mwandikaji wa usenga uno kolonga fana Yelusalemu haidanganyizigwe bule. Usenga wa Waebulaniya wandikigwa mudibululu da Loma fana viilagusigwa muna 13:24 na ugaligwa muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Yeliumo

Mwandikaji kolagusa kuwa Yesu ni mkulu wa walotezi wa Mulungu na wasenga wa kuulanga muna 1:1-4:13.

Kaidi mwandikaji kagendelela kulagusa kuwa Yesu ni mkulu wa wakulu wa nhambiko wowosang'hana muna Ikaye ya Mulungu uko Yelusalemu muna 4:14-7:28.

Maabaho mwandikaji kagendelela kulagusa sang'hano ya Yesu ni ng'hulu kwa kuitogolela kwa umwaka Mulungu koyaitogolele na wanhu kufosela Malagilizo yoyamwing'hile Musa muna 8:1-10:31.

Kuuheleo mwandikaji kogotola kwa kufambula kuwa Yesu ni mkulu kwa chila nzila na kalava ndagilizi 10:32-13:17.

Mbuli ya Mulungu kufosela Mwanage

1 Baho haumwaka Mulungu kalonga na wasaho zetu
miyanza mingi na kwa nzila nyingi kufosela walotezi wake,
2 mbali siku zino za uhelelo kalonga na cheye kufosela Mwanage, Mwanage iyo ni ija kufosela yeye Mulungu
kalumba isi yose, ija Mulungu kamsagula na kumwing'ha
vinhu vose viwe vake yavitawale.
3 Yeye iyo bung'hulo da utunhizo wa Mulungu na simwe
da Mulungu mwenyewo, yoyovitenda vinhu vose vigendelele
kuwa baho kwa mbuli yake yili na ludabwa, viyamalile
kuwasafya wanhu uhasanyi wawo, kakala uko kuchanyha
kuulanga ubanzi wa kulume wa Mulungu Mkulu.

Mwana wa Mulungu ni mkulu kufosa wasenga wa kuulanga

4 Mwana kawa mkulu kufosa wasenga wa kuulanga, fana
viya zina diya Mulungu diyamwing'hile yeye vidili kulu kufosa yawo.
5 Kwaviya Mulungu hamulongele msenga wake wa kuulanga yoyose kuwa,
“Weye iyo Mwanangu,
diyelo niwa tati yako.”
Wala Mulungu halongile mbuli ya msenga wake yoyose wa
kuulanga,
“Nizakuwa Tati yake
nayo kezakuwa Mwanangu.”
6 Mbali Mulungu viyomtuma Mwanage chaudele muna isi
yose, kalonga,
Wasenga wa kuulanga wose wolondeka kumtambikila mwanage.
7 Mbali kwa mbuli ya wasenga wa kuulanga, Mulungu kalonga,
“Kowatenda wasenga wake kuwa fana mbeho,
na wasang'hani wake kuwa fana milambi ya moto.”
8 Mbali kwa mbuli ya Mwana, Mulungu kalonga,
“Weye Mulungu, ufalume wako wizakuwa wa siku zose,
Na kwizawatawala wanhu wako viilondeka.
9 Weye kulonda vinhu vovimnogeze Mulungu na kulema
mbuli zihile.
Lekamana Mulungu, Mulungu wako kakusagula
na kakuhaka mavuta na kakutenda udeng'helele kufosa wayago.”
10 Iviya Mulungu kalonga,
“Weye Mndewa, kwika chandusilo cha isi,
na kalumba ulanga kwa makono yako.
11 Ivo vose vizahalawa, mbali weye kwizasigala,

vose vizalala fana viya viwalo.
12 Kwizazivunganyiza fana walo,
navo vizahambuligwa fana viwalo
Mbali weye siku zose huhambuligwa bule,
Ugima wako wokuwa wabule uhelelo.”
13 Mulungu hamulongele bule hata imwe wa wasenga wa kuulanga,
“Kala hano muna ubanzi wangu wa kulume
mbaka niweke wehi wako hasi ya magulu yako.”
14 Vino wasenga wa kuulanga icho choni? Wawo ni mihe yoimsang'hanila Mulungu na yotumigwa kuwataza waja wondawahokele ulopozi.

2

Ukombola Mkulu

1 Lekamana cholondeka kuyategeleza ng'hani yose kwa ugangamalo na ukweli yaja yochiyahulike muladi sekechiyapuwe.
2 Usenga uja wa Mulungu ulongigwe na wasenga wa kuulanga umwaka ulagusa kuwa kweli, na wanhu wose walemile kuusondelela wahokela nhaguso yoilondeke.
3 Vino cheye chizasulupukaze, one hachiugesa ulopozi uno mkulu? Teng'hu Mndewa mwenyewo kaugong'onda ukombola uno, na wose wowamuhulike wachilongela kuwa ni kweli.
4 Iviya Mulungu kongeza ukalangama wake kwa kutenda chilaguso na mauzauza na mawewedeko mengi kwa kuwagolela wanhu na kufosela vitumetume va Muhe Yelile voyawagolele wanhu fana viyalondile.

Munhu yochilanguliza kuna ulopozi

5 Mulungu hawekile wasenga wa kuulanga wawe walangulizi wa isi ikwiza, ija yochiilonga.
6 Iviya yalongigwa hanhu hamwenga muna Yamaandiko Yelile,
“Munhu yelihi mbaka umkumbuke,
mwana wa munhu yelihi mbaka umwike goya?
7 Kumtenda yawe mdodo chidogo kufosa wasenga wa kuulanga
na kumvaza kombelo da ukulu na hishima,
8 na keka vinhu vose hasi ya ulangulizi wake
na chila chinhu hana ulangulizi wa munhu.”
Mulungu halekile chinhu hata chimwe, mbali hata vino sambi hachinawona munhu keng'higwa udahi hachanyha ya vinhu vose.
9 Mbali chomuwona Yesu yoyatendigwe kuwa mdodo kufosa wasenga wa kuulanga kwa lusita ludodo, muladi kwa unovu

wa Mulungu yadanganike kwa ichimu cha wanhu wose.
Kwa ichimu cha magayo yoyagaiye mbaka kudanganika
kwake, sambi chomuwona kayawazigwa kombelo da ukulu
na hishima.
10 Kwaviya ifaya kuwa Mulungu yolumba na kukaliza vinhu
vose vinogile, yamtende Yesu kuwa kofaya kufosela man-
hesa, muladi yawagale wana wengi kuuilumba muna utun-
hizo wake, mana Yesu iyo yowalanguliza wengi muna
ulopozi.

11 Yeye kowasafya wanhu kulawa muna uhasanyi, na waja
wowosafyigwa nayo wose ni wana wa Tata imwe. Ni kwaviya
iyo Yesu hawona chinyala kuwatanga ndugu zake.

12 Komulongela Mulungu,

“Nizawalongela ndugu viya viwili,

nizakwimbila nyila za nhogolwa muna imiting'hano yawo.”
13 Na kaidi kolonga, “Nizamwikila huwilo jangu Mulungu.”
Na kaidi kolonga, “Na bahano hamwe na wana yoyaning'hile
Mulungu.”

14 Kwaviya wana wawo wana lukuli na damu, Yesu
mwenyewo kawa fana wawo na kailumba na unhu wawo.
Kakala vino muladi kufosela ifa yake yamuhume Mwihi, yeli
na ludabwa lwa ifa,

15 na ivo yawalekelele wailegehe wanhu waja wakalile siku
zose watumwa kwa ichimu cha ludumbo lwawo lwa ifa.

16 Kwaviya ni kweli hezile kuwataza wasenga wa kuu-
langa, mbali keza kuwataza welesi wa Bulahimu.

17 Kwa ichimu chino kolondeka yawe fana ndugu zake kwa
chila nzila, muladi yawe mwaminika na mwene ubazi na
Mkulu wa nhambiko digogogo muna usang'hano wake kwa
Mulungu, muladi wanhu wahasanyi walekelelwe uhasanyi
wawo.

18 Kafunyila umoyo manhesa viyagezigwe, ivo kadaha
kuwataza waja wowagezigwe.

3

Yesu Mkulu kufosa Musa

1 Ivo ndugu zangu, wanhu wa Mulungu, womutangigwe na
Mulungu, geseni mbuli ya Yesu iyo yatumigwe na Mulungu
kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo wa uhuwilo wochiuto-
gola.

2 Kakala kokwaminika kwa Mulungu yoyamsagule
kutenda usang'hano uno, fana viya Musa viyakalile
mwaminika muna ukuwasang'hanila wanhu wose wa
Isilaeli wowatangigwe kaye ya Mulungu.

3 Yesu kolondeka yahishimigwe ng'hani kufosa Musa, fana
viya mzenzi wa kaye kana hishima ng'hani kufosa kaye
yenyewo.
4 Kwaviya chila kaye yozengigwa na munhu imwe, mbali
Mulungu iyo mzenzi wa vinhu vose.
5 Musa kakala msang'hani mwaminika muna isang'hano
yake yose muna Ikaye ya Mulungu na kalonga vinhu vonday-
alonge Mulungu hamwande.
6 Mbali Chilisito kokwaminika muna Ikaye ya Mulungu.
Cheye wenyewo ni kaye yake one chihagendelela kuwa mag-
alu na kuigodela lolelo jetu.

Mhumulo ya wanhu wa Mulungu

7 Fana Muhe Yelile viyolonga muna Yamaandiko Yelile,
“Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,
8 sekemuwe na mizoyo midala fana viya wasaho zenu viwa-
mulemile Mulungu,
fana viya viwatendile muna yamazuwa yaja viwakalile
muna ichuwala, baho viwanilemile.
9 Kuja wasaho zenu waniguma muna yamagezo na wanigeza,
ingawa wawona yaja yonitendile kwa miyaka malongo
mane!
10 Ivo niwa na ludoko na wanhu wawo na nilonga,
‘Magesa ya wanhu wano yaga, wolema kutegeleza ndagilizi
zangu.’
11 Niilaha kwa ludoko nilonga,
‘Hawezakwingila ng'o hana ihanhu hangu ha kuhumula.’ ”
12 Lelo ndugu zangu muteganye muladi munhu yoyose
kumwenu sekeyawe na moyo wihile fana uwo na yelibule
uhuwilo mbaka kuigola na Mulungu yeli mgima.
13 Mbali mugendelele kuhulika mbuli “Diyelo” yosomigwa
muna Yamaandiko Yelile, igeleni moyo chila zuwa mu-
ladi hata imwe wenu sekeyawe mdala wa kuvwiziligwa na
uhasanyi.
14 Kwaviya cheye cha hamwe mgati mwa Chilisito ihawa
chokwamha kwa ugangamalo mbaka kuhelelo chiya chochi-
huwila chichili nacho kulawa mwanduso.
15 Fana viyolonga Maandiko Yelile,
“Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,
sekemuwe na mizoyo midala, fana viya viwatendile wasaho
zenu viwamulemile Mulungu.”
16 Waja wahulike dizi da Mulungu na kulema ni wanhu
welihi? Wanhu waja ni wanhu wose walangulizigwe na
Musa kulawa muna isi ya Misili.

17 Waja Mulungu yawehile kwa miyaka malongo mane ni
wanhu welihi? Waja wanhu wowakalile wotenda uhasanyi,
waja wafile muna dibwilingu
18 Waja Mulungu woyawalahile ng'o kuwa hawezak-
wingila muna ihanhu hake ha kuhumula hoyawasasalile
ni wanhu welihi? Ni waja hawamtegeleze.
19 Ivo chowona kuwa hawadahile bule kwingila muna isi
kwaviya walema kuhuwila.

4

1 Ivo kwaviya chiya chilagano cha kwingila hanhu hake
ha kuhumula ching'hali baho, leka chiiteganye bule ivo
imwenga wenu kezahapuwa hanhu haja.
2 Kwaviya chigong'onda Mbuli Inogile fana viwatendile
wanhu waja wa umwaka. Wahulika usenga mbali
hauwafaiye, kwaviya hawautogole kwa uhuwilo.
3 Cheye wochihuwila chizakwingila muna imhumhulo yoy-
achilaganile Mulungu. Fana viyalongile,
“Niilaha kwa ludoko, nilonga,
‘Hawezakwingila ng'o hana ihanhu hangu ha kuhumula.’ ”
Kalonga ivo ingawa sang'hano yake ikala ikomelezeka ku-
lawa viyalumbile isi yose.
4 Kwaviya hanhu hamwenga muna Yamaandiko Yelile ho-
longa mbuli ya zuwa da saba, “Mulungu kaleka sang'hano
zake zose, zuwa da saba kahumula.”
5 Kaidi mbuli ino ino yolonga, “Hawezakwingila ng'o hana
ihanhu hangu ha kuhumula.”
6 Ino yolagusa chilagano cha kwingila muna imhumulo
ching'hali baho, kwaviya waja wowahulike Mbuli Inogile
baho mwanduso hawahuwile na hawengile.
7 Ino yolagusa kuwa Mulungu katenda zuwa dimwenga
ditangigwa, “Diyelo” miyaka mingi ifosile kalonga kufosela
Daudi muna Yamaandiko Yelile yoyalongigwe
“Diyelo muhahulika dizi da Mulungu,
sekemuwe na mizoyo midala.”
8 One Yoshuwa yahatendile wanhu wahumule, Mulungu
sigambeyalonge mbuli ya siku imwenga hamwande.
9 Kwaivo kung'hali kuna kuhumula kwa wanhu wa Mu-
lungu fana viyahumule Mulungu siku desaba.
10 Mana chila yokwingila hanhu ha mhumulo hoyalongile
Mulungu, koleka sang'hano yake na kuhumula fana viya
Mulungu viyalekile sang'hano yake.
11 Ivo chiiyohe chingile muna imhumulo iyo, muladi
munhu yoyose mgati yetu sekeyanangigwe kwa kulema
kutegeleza fana viwatendile wanhu waja.

12 Kwaviya mbuli za Mulungu ni ngima na zina ludabwa,
zokutwa kufosa zele dikanha kuno na kuno. Zoibebenyeka
mbaka mgati kuna umuhe na unhu fana zele dikutwa
vodikanha mbaka mgati ya vilungo va lukuli na upembe.
Mbuli izo zomanya malungilo na magesa ya myoyo ya
wanhu.
13 Habule chinhu chochose chochifisike haulongozi ha Mu-
lungu, chila chinhu muna ukulumba chong'aa haulongozi
wa Mulungu na hachigubikigwe hana yameso yake. Na
kumwake yeye cheye chose chizamulongela mbuli zetu zo-
chitendile.

Yesu Mkulu wa nhambiko digogogo

14 Ivo chamhe ng'hani uhuwilo wochiutogole. Kwaviya
chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo yoyengile mbaka ku-
ulanga kuyeli Mulungu, Yesu Mwana wa Mulungu.
15 Mkulu wa nhambiko wetu digogogo kochiwonela
ubazi ng'hani muna unyondenyonde wetu, kwaviya yeye
mwenyewo kagezigwa fana cheye kwa chila nzila mbali
hatendile uhasanyi bule.
16 Lelo chichikwenhukile bila kudumba chigoda cha chi-
falume cha Mulungu mwene unovu, chihokele ubazi na un-
ovu wa Mulungu wa kuchitaza lusita lwa uzidilwa.

5

1 Chila Mkulu wa nhambiko digogogo yoyasaguligwe
hagati ya wanhu wake kokwing'higwa sang'hano ya ku-
sang'hanila Mulungu kwa ichimu chawo kwa kulava sadaka
na nhosa kwa ichimu cha uhasanyi.
2 Kwaviya yeye mwenyewo ni nyondenyonde kwa vinhu
vingi, kodaha kumsolela fana viyeli wanhu waja magesa
yawo yaga, wolema kutegeleza ndagilizi zangu.
3 Na kwa ichimu chino yeye mwenyewo ni nyondenyonde,
kalondeka yalave nhosa siyo kwa ichimu cha uhasanyi wa
wanhu muhala mbali iviya kwa ichimu cha uhasanyi wake
mwenyewo.
4 Habule munhu yoyoipatila hishima ino ya kuwa Mkulu
wa nhambiko digogogo. Mulungu muhala iyo yomsagula
munhu kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo, fana viyakalile
Haluni.
5 Iviya na Chilisito Mulopozi nayo haipatile hishima yeye
mwenyewo ya kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo. Mbali
Mulungu kamulongela,
“Weye iyo mwanangu,
diyelo niwa tati yako.”

6 Na hanhu hamwenga muna Yamaandiko Yelile kolonga,
“Kwizakuwa Mkulu wa nhambiko siku zose fana viya ukulu
wa nhambiko wa Melikizedeki.”
7 Yesu viyakalile hano mwiisi, kwa ndilo ng'hulu na ma-
sozi, katosa na kumulamba Mulungu yoyakalile na udahi
wa kumulopola kulawa muna ifa. Kahulikigwa kwaviya
kainyendanyenda kwa Mulungu.
8 Na ingawa kakala Mwana wa Mulungu, kaifunza
kutegeleza kufosela manhesa yoyapatile.
9 Na viyakomeleze sang'hano iyatumigwe na Mulungu
yaitende, kawalanguliza wanhu wose wowamtegeleze
wauhokele ulopozi wa siku zose,
10 na Mulungu kamulonga kuwa Mkulu wa nhambiko di-
gogogo fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.

Lamulo kwa mbuli ya kuleka uhuwilo

11 Chinayo mengi ya kuwalongeleni kusonhela mbuli iyo,
mbali vidala kumulongelani mweye kwaviya mweye muwa
wabwa kuhulika.
12 Kwa lusita luno mweye molondeka kuwa wafundiza,
mbali mung'hali molondeka muwe na munhu wa kum-
fundizani mbuli za mwanduso za Mulungu, molondeka
kong'hezigwa matombo, siyo ndiya ndala.
13 Na munhu yoyose yogendelela kong'hezigwa matombo
yang'hali mwana ching'hele, havimanya mafundizo ya ku-
tenda mbuli zinogile haulongozi wa Mulungu.
14 Kwa ubanzi umwenga, ndiya ndala ni ya wanhu wakulu,
wowaifundize vinogile wodaha kuvimanya yanogile na
yehile.

6

1 Kwa ichimu icho sekechigendelele kusigala kuna yama-
fundizo ya mwanduso yoyomsonhela Chilisito, mbali chi-
gendelele kukula chimuhe na siwo kugendelela kwika chan-
dusilo muna ukusamha sang'hano hazifaya zozisonhela ku-
muhuwila Mulungu,
2 mafundizo yoyosonhela ubatizo mbasakanyo na mafun-
dizo ya kwikiligwa makono na mafundizo ya uzilibuko wa
wanhu na mafundizo ya nhaguso ya siku zose.
3 Chizagendelela kutenda ivo Mulungu yahalonda.
4 Kwaviya haidahika kaidi kuwabweleza wanhu waulek-
ile uhuwilo wawo wasamhe. Waja wowakalile mwanduso
waumanya ukweli wa Mulungu na kulanza chitumetume cha
kuulanga na wamuhokela Muhe Yelile,
5 na kulanza unovu wa mbuli za Mulungu na kulanza
ludabwa lwa lusita lukwiza.

6 Kwa kuuleka uhuwilo wawo wenyewo woilumiza ni
fana kumuwamba Mwana wa Mulungu mwanza wekaidi na
kumguma chinyala muumwingi.
7 Isi yoitonyeligwa na mvula lusita lwingi na koteza
mimeya yoifaya kwa walimi, isi iyo itemeligwa mate na
Mulungu.
8 Mbali mgunda one wahota miwa na ng'honge haufaya, na
wizakuwa habehi kuduwiligwa na Mulungu na uhelelo wake
ni kusomigwa moto.
9 Mbali mbwiya zangu, hata one cholonga vino, chovi-
manya kweli kuwa mweye mwamuna zinzila zingile ng'hani
zoziwalanguliza kuna ulopozi.
10 Mulungu kabule ubagulo, yeye hezazimiza usang'hano
wenu womusang'hane hebu ulondo womulaguse kwa
ichimu cha Mulungu, kwa kuwataza wanhu wake na
mung'hali mowataza.
11 Cholonda ng'hani chila imwe wenu yalaguse kulonda
sang'hano izo mbaka kuuhelelo kwa mbuli ziya zomuzilolela
zidahe kulawilila.
12 Ivo, sekemuwe wabwa, mbali muwe fana waja
wohuwila na wene kufunya umoyo wezahokela yaja
yachilaganile Mulungu.

Chiyalongile Mulungu ni kweli

13 Mulungu viyamulaganile Bulahimu kailaha kwa zina
jake mwenyewo, kwaviya habule yeli mkulu kufosa Mulungu
yeli kufosela iyo yahadahile kuilaha.
14 Mulungu kalonga, “Nokulongela, kweli nizakutemela
mate na nizakwing'ha welesi mvunyo.”
15 Bulahimu kagozela kwa kufunyaumoyo, na ivo kahokela
chiya chiyalaganiligwe na Mulungu.
16 Wanhu wahailaha, woilaha kwa zina da munhu imwe
mkulu kufosa wawo wenyewo, na chilaho cholamula ubishi
wose.
17 Ivo ivo Mulungu kagangamiza chilagano chake kwa
kuilaha, kwa kutenda ivo kawalagusa wanhu waja woy-
awalaganile kuwa hezagalula lungilo jake.
18 Lelo, kuna vinhu vino vidi, chilagano na chilaho, vino
havidaha kugaluka na wala kwa vinhu vino Mulungu hadaha
kulonga uvwizi. Ivo cheye wochikimbilile ukalizi wake,
chokwing'higwa moyo kwa kwamhilila lolelo dodikigwe
haulongozi wetu.
19 Chinajo lolelo ijo fana dibwe kulu da kwimizila ngalawa
ya ugima wetu. Lolelo ijo digangamala na dima goya,
doibebenyeka kuna dipanzia mbaka dofika hanhu helile ha
Mulungu.

20 Yesu kalongolela kwingila umo kwa ichimu chetu na
kawa Mkulu wa nhambiko digogogo siku zose fana viya
ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.

7

Melikizedeki Mkulu wa nhambiko

1 Ino Melikizedeki kakala mfalume wa bululu da Salemu na
mkulu wa nhambiko wa Mulungu yeli uchanyha. Bulahimu
viyakalile kobwela kulawa kuna ing'hondo kuyawakomile
wafalume, Melikizedeki kaiting'hana nayo na kamtemela
mate,
2 na Bulahimu kamwing'ha hanhu ha longo ha vinhu
viyalawile navo kuna ing'hondo. Fambulo da mwanduso da
zina Melikizedeki ni, “Mfalume wa kutenda mbuli zozimno-
geza Mulungu”, na kwaviya yeye kakala mfalume wa bululu
da Salemu, zina jake iviya dina fambulo da “Mfalume wa
tindiwalo.”
3 Habule munhu yammanyile tati yake Melikizedeki wala
mamiyake yake wala wasaho yake, habule munhu yavi-
manyile kwelekigwa kwake wala uhelelo wa ugima wake.
Kalinga fana Mwana wa Mulungu, kogendelela kuwa mkulu
wa nhambiko siku zose.
4 Lelo mowona munhu ino viyeli mkulu. Hata Bulahimu
wasaho yetu kamwing'ha hanhu ha longo ha vinhu vake vose
viyapatile kuna ing'hondo.
5 Na wana wa Lawi nawo, waja wowokwing'higwa ukulu
wa nhambiko, wana malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile
Musa kusola hanhu ha longo ha vinhu kulawa kwa wanhu
wa Isilaeli, yani, ndugu zawo, ihawa walawa muna uwelesi
wa Bulahimu.
6 Melikizedeki hawile wa welesi wa Walawi, mbali ka-
hokela hanhu ha longo ha vinhu kulawa kwa Bulahimu, iviya
kamtemela mate yeye yoyahokele chiya chiyalaganiligwe na
Mulungu.
7 Iviya hailemigwa bule kuwa munhu yotemela mate ni
mkulu kufosa munhu yotemeligwa mate.
8 Kwa ubanzi umwe hanhu ha longo hohokiligwa na
wanhu hawakala siku zose, na ubanzi umwenga hohok-
iligwa na ija yochimulonga yang'hali mgima.
9 Ivo chodaha kulonga vino, lusita Bulahimu viyalihile
hanhu ha longo ha vinhu, na iviya Lawi yohokela hanhu
ha longo ha vinhu kaliha hanhu ha longo ha vinhu kufosela
yeye.
10 Mana lusita Melikizedeki viyaiting'hane na Bulahimu,
Lawi kakala muna idamu ya Bulahimu.
11 Kwa ukulu wa nhambiko wa Walawi, wanhu wa Isilaeli
weng'higwa malagilizo. Lelo, one usang'hano wa Walawi

uhafaiye, sigambe kulondeke kulawilile ukulu wa nhambiko umwenga mbasakanyo uja usondelela viya viulondeka ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki, siyo uja wa Haluni.

12 Kwaviya ukulu wa nhambiko viugaluke, na malagilizo nayo yolondeka yagaluke.

13 Kwaviya Mndewa wetu ija mbuli zino zose zomulonga yeye, kakala wa kabila dimwenga, na habule hata munhu imwe wa kabila jake yoyasang'hanile muna ichilingo cha kulavila nhosa.

14 Yomanyika chinaganaga kuwa yeye kelekigwa muna dikabila da Yuda, diya Musa haditambule viyakalile kolonga mbuli za kusonhela wakulu wa nhambiko.

Mkulu wa nhambiko imwenga yalingile fana Melikizedeki

15 Iviya mbuli ino imanyika funhufunhu. Mkulu wa nhambiko imwenga yalingile fana Melikizedeki kalawilila kamala.

16 Yeye hatendigwe mkulu wa nhambiko kwa ndagilizi za chiunhu, mbali kwa ludabwa lwa ugima ulibule uhelelo.

17 Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Kwizakuwa mkulu wa nhambiko siku zose fana viya ukulu wa nhambiko wa Melikizedeki.”

18 Ivo lagilizo da umwaka disegezigwa kwaviya dikala nyondenyonde na hadifaya chinhu.

19 Kwaviya malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa hayadahile kutenda chinhu chochose chifaya. Mbali lelo, hanhu hake hekigwa lolelo dinogile ng'hani dili kwa ijo chodaha kumkwenhukila Mulungu.

20 Maabaho hano hana chilaho cha Mulungu. Lusita wamwenga viwatendigwe kuwa wakulu wa nhambiko, hakukalile na chilaho.

21 Mbali Yesu katendigwa kuwa mkulu wa nhambiko kwa chilaho lusita Mulungu viyamulongele,

“Mndewa kalonga kwa kuilaha na hezagalusa chiyalongile,

‘Kwizakuwa mkulu wa nhambiko siku zose.’ ”

22 Basi kwa ichimu cha mbasakanyo ino Yesu kawa mwimilizi wa lagano dinogile ng'hani.

23 Iviya wakulu wa nhambiko wakala wengi kwaviya wakala hawakala siku zose wodanganika na hawadahile kugendelela na usang'hano wawo.

24 Mbali Yesu kokala siku zose, na sang'hano yake ya ukulu wa nhambiko hezamwing'ha munhu imwenga.

25 Nayo kwa ichimu icho kodaha kuwalopola wawo wowomwizila Mulungu kwa kufosela yeye, kwaviya kokala siku zose muladi yawapulile kwa Mulungu.

26 Ihawile mbuli ya kufaya ng'hani kumwetu kuwa na mkulu wa nhambiko digogogo fana ino yelile, yelibule

ubananzi hebu uhasanyi, kabaguligwa kwa wahasanyi, nayo kenuligwa uchanyha ng'hani kuulanga.

27 Yeye halingile fana Wakulu wa nhambiko magogogo wamwenga, halondile kulava nhosa chila siku kwa ichimu cha uhasanyi wake mwenyewo na maabaho kwa ichimu cha uhasanyi wa wanhu. Kalava nhosa mwanza umwe muhala kwa ichimu cha wanhu wose, viyailavile yeye mwenyewo.

28 Malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa yowasagula wanhu weli nyondenyonde kuwa Wakulu wa nhambiko magogogo, mbali kwa chilagano cha Mulungu kachitenda kwa chilaho, chiya chochizile hamwande ya malagilizo, chimsagula Mwana, yoyatendigwe kofaya siku zose.

8

Yesu mkulu wetu wa nhambiko digogogo

1 Mbuli ng'hulu muna zimbuli zino, cheye chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo, kokala ubanzi wa kulume wa chigoda cha chifalume cha Mulungu kuulanga.

2 Yeye kosang'hana sang'hano ya Mkulu wa nhambikowa Digogogo hanhu helile ng'hani, muna dizewe da kweli da Mulungu dodikigwe na Mndewa, wala siyo kwa makono ya munhu.

3 Kwaviya chila Mkulu wa nhambiko digogogo kosaguligwa muladi yalave chitumetume na nhosa kwa Mulungu, kwa ivo Mkulu wa nhambiko digogogo wetu iviya kolondeka yawe na chinhu cha kumulavila Mulungu.

4 One yawile hano muna isi, sigambeyawe mkulu wa nhambiko ng'o, kwaviya wauko walava nhosa za vitumetume vivilondeka kwa malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa.

5 Usang'hano wowousang'hana fana wakulu wa nhambiko ni simwe hebu sisila da mbuli za kuulanga, fana Musa viyalagilizigwe na Mulungu, viyakomeleze kuzenga dizewe da Mulungu kwaviya kalonga, “Lola ukavitende vinhu vose kwa simwe diya donikulaguse viukalile kulugongo.”

6 Mbali sambi Yesu keng'higwa sang'hano ya ukulu wa nhambiko inogile ng'hani kufosa yawo, fana yeye viyekigwe kuwa mulumbilizi wa dilagano diya dinogile ng'hani, na chandusilo chake chikala muna ivilagano vinogile ng'hani.

7 Kwaviya lagano diya da mwanduso one dinogile, sigambe dilondeke lagano dekaidi.

8 Mbali Mulungu kawawona kuwa wanhu wake wahasanya viyalongile,

Mndewa kolonga, “Siku zokwiza,

nizatenda lagano da sambi na wanhu wa Isilaeli na wanhu wa Yuda.
9 Lagano dino hadizakuwa fana diya donitendile na wasaho zawo
zuwa diya viniwasolile kwa mkono wangu na kuwalanguliza kulawa Misili.
Kwaviya hawategeleze chiya chiniwalongele,
na niye siwagesile.
10 Mndewa kolonga, lagano dino nizatenda na wanhu wa Isilaeli
Zahafosa siku ziya,
nizakwika malagilizo yangu muna zinzewele zawo
na kwandika mwiimizoyo yawo.
Nizakuwa Mulungu wawo,
nawo wezakuwa wanhu wangu.
11 Habule yonda yamfundize miyage,
hebu yonda yamulongele ndugu yake,
‘Mmanye Mndewa.’
Kwaviya wose wezanimanya niye,
kwandusila mbugilambugila na wanhu wamanyike.
12 Nizawalekelela wihi wawo
na hezaugesa uhasanyi wawo bule.”

13 Kwa kulonga lagano dino da sambi, Mulungu katenda lagano da umwaka disakale, na chinhu chochose chochisakala na kuwa cha umwaka chizasegezigwa sambi.

9

Sang'hano ya wakulu wa nhambiko muna isi na kuulanga

1 Lagano da mwanduso dikala na nzila zake za kutambikila na hanhu helile ha kutambikila hohazengigwe na wanhu.

2 Hazengigwa zewe da viheleto vidi, chiheleto cha mwanduso chitangigwa Hanhu Helile na chiheleto chekaidi chitangigwa hanhu helile ng'hani. Umo mukala na chinhu chiya cha kwikila vitasa na lupango na magate vovikigwe haulongozi ha Mulungu.

3 Kuinzingo ya panzia dekaidi, kukala na dizewe da Mulungu ditangigwe, Hanhu Helile Ng'hani

4 Umo mukala na chilingo cha zahabu kwa ichimu cha kufukizila ubani, na sanduku da lagano, dodikalile dihakigwa zahabu banzi zose, na mgati yake mukala na ziga doditendigwe kwa zahabu dodikalile na ndiya yoitangigwa mana mgati yake, mhome ya Haluni yoikalile isuka mayani na mabwe yaja maidi yoyandikigwe lagano.

5 Mchanyha yake kukala na nyang'hiti zili na utunhizo na mabawa kuchiguma sisila chigoda cha ukulu. Mbali sambi siyo lusita lwa kulonga chila chinhu chimwe chimwe.

6 Vino niivo vowekile vinhu vose. Maabaho chila siku
wakulu wa nhambiko wengila muna ichiheleto chiya cha
mwanduso cha dizewe da Mulungu kwa kusang'hana
sang'hano zawo za nhambiko.
7 Mbali Mkulu wa nhambiko digogogo muhala kokwingila
muna dizewe na kutenda ivo mwanza umwe kwa mwaka.
Kosola damu yoilavigwe nhosa kwa Mulungu kwa ichimu
chake yeye mwenyewo na kwa ichimu cha uhasanyi uwa-
tendile wanhu bila kuvimanya.
8 Muhe Yelile kofundiza kulawa chipindi dizewe da mwan-
duso ding'hali dima, nzila ya kwingila hanhu helile ng'hani
ha kuulanga ing'hali kuvuguligwa.
9 Mbuli ino ni simwe da chipindi cha sambi. Malavilo
na nhosa volavigwa kwa Mulungu mbali havidaha kutenda
yoyotambika kuwa na moyo ufaya,
10 kwaviya yayo yose yakala malagilizo yosonhela ndiya
na ving'waji na kunawa nhende mbasakanyo mbasakanyo.
Yoyalamuligwe mbaka lusita vondavikigwe va sambi.
11 Mbali Chilisito keza kuwa Mkulu wa nhambiko digogogo
yoyosang'hana na mbuli zinogile ziya zilawilile sambi,
yeye kengila muna dizewe da Mulungu dinogile ng'hani
na haihungikiligwe na chochose, zewe ijo hadizengigwe
na makono ya wanhu bule, kwaviya siyo zewe da isi ino
ilumbigwe.
12 Kengila Hanhu Helile Ng'hani mwanza umwe muhala,
yahawa kasola siyo damu ya luti na dang'ang'a da ng'ombe,
mbali kasola damu yake yeye mwenyewo, kaching'ha ukom-
bola wa siku zose.
13 Mana wanhu wambule mwiko muna inzila ya kumtam-
bikila Mulungu viwamiziligwe damu ya luti na ng'ombe na
ivu za midang'ang'a, wasafyigwa.
14 Mbali Chilisito mulopozi kailava mwenyewo kwa Mu-
lungu yawe nhosa ifaya kwa ludabwa lwa Muhe wa Mulungu
wa siku zose. Vino damu yake haidaha kusafya ng'hani
umanyi wetu wa uhasanyi wetu na kuchilopola muna
zisang'hano zetu hazifaya na kuchitenda chimsang'hanile
Mulungu yeli mgima?
15 Kwa ichimu chino Chilisito iyo mulumbilizaji wa lagano
da sambi, ivo waja wose wowatangigwe na Mulungu wodaha
kutemiligwa mate siku zose zowalongeligwe na Mulungu. Ifa
yake yowakombola wanhu kulawa uhasanyi uja uwatendile
chipindi chiya cha lagano da umwaka.
16 Mana moto wa ichigulogulo womanyika fana ija yawikile
hadanganike.
17 Mana lagano dina ludabwa fana mwenyewo kadan-
ganika, lagano dabule ludabwa fana mwenyewo mgima.

18 Lekamana hata lagano da mwanduso hadikigwe bila damu.
19 Teng'hu Musa kawagong'ondela wanhu wose malagilizo fana viikalile muna yamalagilizo, maabaho kasola damu ya luti kahanganya na mazi, na kamizila ichitabu cha malagilizo na wanhu wose, kasang'hanila nyuzi ndung'hu na lufumbasi.
20 Kalonga, “Ino iyo damu yoilagusa lagano diya Mulungu diyamulagilizeni muditegeleze.”
21 Iviya Musa kamiza damu ija muna dizewe da Mulungu na vinhu vose vovisang'haniligwa muna inhambiko.
22 Muna yamalagilizo yaja Mulungu yoyamwing'hile Musa, na vinhu vingi vosafyigwa na damu, na uhasanyi wolekeleligwa one damu ihetika.

Nhosa ya Chilisito yosegeza uhasanyi wa wanhu

23 Vinhu vino vilinga fana vinhu va kuulanga vilondeka visafyigwe kwa nzila iyo. Mbali vinhu va kuulanga volonda nhosa inogile ng'hani.
24 Kwaviya Chilisito hengile hanhu helile ng'hani hohazengigwe na makono ya wanhu, hanhu heli simwe da chinhu chenyewo chili kuulanga. Kengila kuulanga kwenyewo, uko sambi kema haulongozi ha Mulungu kochigombela.
25 Mkulu wa nhambiko digogogo wa Wayahudi kokwingila Hanhu Helile Ng'hani chila mwaka yahawa na damu ya mnyama. Mbali Chilisito hengile umo muladi yailave mwenyewo miyanza mingi.
26 Kwaviya one iwile ivo, Chilisito yahalondeke kugazigwa miyanza mingi kusongela kuumbigwa kwa isi yose. Mbali sambi chipindi chino vochikwenhukile uhelelo wake, yeye kalawilila mwanza umwe kusegeza uhasanyi kwa kuilava nhosa yeye mwenyewo.
27 Chila munhu kolondeka yadanganike teng'hu, na maabaho yatagusigwe na Mulungu.
28 Ivo ivo Chilisito nayo kailava nhosa mwanza umwe muhala kwa ichimu cha kusegeza uhasanyi wa wanhu wengi. Kezalawilila mwanza wekaidi, siyo kwa ichimu cha uhasanyi, mbali kwa ichimu cha kuwalopola waja womgozela kwa kulonda ng'hani.

10

1 Kwaviya malagilizo ya Mulungu yoyamwing'hile Musa ni sisila da vinhu vinogile vondavize na viilinga muhala na vinhu va kweli. Kwa ichimu chino nhosa ziya ziya za malagilizo yoyolavigwa chila mwaka, hazidaha bule kuwatenda waja wotambika wawe wofaya.

2 One wanhu womtambikila Mulungu wahawile
wasafyigwa uhasanyi wawo kweli, sigambe waiwone kuwa
wana uhasanyi, na wahalekile kulava nhosa.
3 Mbali nhosa izo zolavigwa chila mwaka kuwakumbusa
wanhu uhasanyi wawo.
4 Mana haidahika bule kusegeza uhasanyi kwa damu ya
ng'ombe lume na luti.
5 Kwa ichimu chino Chilisito viyezile muna isi, kamulon-
gela Mulungu,
“Hulondile malavilo na nhosa,
mbali kuning'ha lukuli kwa ichimu changu.
6 Hulondigwe na nhosa yoyose ya kutimbuligwa timbu wala
nhosa yoyose ya kusegeza uhasanyi.
7 Maabaho nilonga, ‘Nabahano,
kutenda chiulonda, weye Mulungu,
fana vinyandikiligwe muna ichitabu cha Malagilizo ya Mu-
lungu yoyamwing'hile Musa.’ ”
8 Teng'hu kalonga, “Hulondile wala hunogeligwe na nhosa
za wanyama na malavilo hana ichilingo na nhosa ya
kusegeza uhasanyi na nhosa mbaka maivu.” Kalonga vino in-
gawa vino vose vitendeka fana viyeli malagilizo ya Mulungu
yoyamwing'hile Musa.
9 Maabaho nilonga, “Nabahano, kutenda chiulonda weye
Mulungu.” Ivo Mulungu kasegeza nhosa ya umwaka na
kwika nhosa ya Chilisito hanhu hawo.
10 Kwaviya Yesu Chilisito katenda chiya Mulungu chiyamu-
londile yatende, cheye wose chisafyigwa uhasanyi wetu kwa
nhosa ya lukuli lwake loyaulavile mwanza umwe muhala
kwa ichimu cha wanhu wose.
11 Na chila Mkulu wa nhambiko wa Wayahudi kokwima
chila zuwa kolava nhambiko, na kolava nhosa za wanyama
ziya ziya miyanza mingi, ziya hazidaha ng'o kusegeza
uhasanyi.
12 Mbali Chilisito kalava nhosa imwe kwa ichimu cha
kulekelela uhasanyi, nhosa yoifaya siku zose, maabaho
kakala ubanzi wa kulume wa Mulungu.
13 Kogozela mbaka Mulungu yaweke wehi wake wawe
chinhu cha kwikila migulu hasi yake.
14 Kwaviya kwa sadaka yake imwe kawatenda waja wose
wowosafyigwa uhasanyi wawo kuwa wofaya siku zose.
15 Na iviya Muhe Yelile kaching'ha ukalangama wake.
Teng'hu kolonga,
16 Mndewa kolonga, “Dino ijo lagano dondanitende nawo,
zihafosa siku izo.
Nizakwika malagilizo yangu muna imizoyo yawo
na nizayandika muna zinzewele zawo.”

17 Na maabaho kolonga, “Siuzagesa kaidi uhasanyi wawo
wala sang'hano zawo zihile.”
18 Lelo uhasanyi uhamala kulekeleligwa, haizalondeka kaidi
kulava nhosa za kulekelela uhasanyi.

Chimkwenhukile Mulungu

19 Ndugu zangu, china ugalu wa kwingila Hanhu Helile
Ng'hani kwa damu ya Yesu.
20 Yeye kachifungulila nzila ya sambi, nzila igala ugima,
kufosela panzia diya. Katenda ivo kwa kuilava lukuli lwake.
21 Chinayo Mkulu wa nhambiko digogogo yoyolanguliza
Kaye ya Mulungu.
22 Ivo chimkwenhukile Mulungu kwa moyo wa kweli na
uhuwilo wa kweli, kwa moyo wousafyigwe kulawa kuna
ukuiwona kuwa china uhasanyi na ng'huli zetu zisunhigwa
kwa mazi mazelu.
23 Mwamhilile ng'hani lolelo dochidilonga, kwaviya yeye
yachilaganile kokwaminika.
24 Leka chigese nzila za kuiguma moyo kwa kulagusa
ulondo na kusang'hana yanogile.
25 Na sekechileke kuiduganya hamwe fana wamwenga
viwozowela kutenda, mbali chiigele moyo kwa kuiyoha
ng'hani kutenda ivo, kwaviya vomuwona kuwa Siku ya Mn-
dewa ya kuwalamulila nhaguso yahabehi.
26 Kwaviya chihagendelela kutenda uhasanyi giladi cha-
hamala kuvimanya kweli, habule nhosa yoidaha kulavigwa
kaidi kwa ichimu cha kusegeza uhasanyi.
27 Disigalile ni kugozela kudumba nhaguso ya Mulungu na
moto mkali wondawawanange wanhu wose wowomulema
Mulungu.
28 Munhu yoyose yolema kutegeleza malagilizo ya Mu-
lungu yoyamwing'hile Musa kodanganika bila ubazi one
kuhawa na usindila wa wanhu waidi hebu watatu.
29 Viha ng'hani kumuliga Mwana wa Mulungu na
yoyoizeha damu ya lagano da Mulungu yoichisafyile, na
yomuliga Muhe wa unovu wa Mulungu yotenda fana vino
kezatagusigwa ng'hani.
30 Kwaviya chimmanya ija yalongile, “Niye nizalihiliza
chilihizo, niye nizalihiliza,” na iviya kalonga, “Mndewa keza-
walamulila nhaguso wanhu wake.”
31 Ni mbuli ya kudumbiza ng'hani kugwa muna yamakono
ya Mulungu yeli mgima!
32 Kumbukeni yaja yoyalawilile siku ziya vomwanduse
kuumanya ukweli wa Mulungu. Mupata manhesa mengi,
mbali mufunya umoyo.

33 Lusita lumwenga mugwiligwa na mutendeligwa vihile
haulongozi ha wanhu, miyanza mingi mwima nawo hamwe
na wanhu watendiligwe ivo.
34 Kwaviya muumanya unyondenyonde wa wanhu waja
wakalile muna ichifungo, kaidi mutogola kwa deng'ho
kuhokigwa vinhu venu, kwaviya muvimanya kuwa muna
vinhu vinogile ng'hani vovikala siku zose.
35 Basi sekemwagize ugalu wenu kwaviya una gweko kulu.
36 Mulondeka kuwa na ufunya umoyo, muladi mudahe
kutenda yaja yoyolonda Mulungu na kuhokela chiya chiyala-
ganile.
37 Fana Maandiko Yelile yolonga,
“Ing'hali chidogo,
ija yokwiza kezakwiza,
hezakalama bule.
38 Munhu wangu yotenda yanogile haulongozi wangu, keza-
kala kwa uhuwilo.
Mbali one yahasinha sinha,
Moyo wangu hawiza nogelwa nayo bule.”
39 Mbali cheye siyo wanhu wosinha sinha na kunangigwa. Ila
china uhuwilo wa kuchikombola mihe yetu.

11

Uhuwilo

1 Uhuwilo ni kuvimanya kwa ukweli mbuli zochilolela, ni
kuvimanya kwa hakika mbuli hachiziwona bule.
2 Kwa uhuwilo wasaho zenu wolongiligwa wanoga haulon-
gozi ha Mulungu.
3 Kwa uhuwilo chovimanya kuwa isi yose ilumbigwa kwa
mbuli iyalongile Mulungu, muladi kwa vinhu viwoneka
vilumbigwa kulawa muna ivinhu haviwoneka.
4 Kwa uhuwilo Abeli kamulavila Mulungu nhosa inogile
kufosa ija ya Kaini. Kwa uhuwilo wake katogoligwa kanoga
haulongozi wa Mulungu, kwaviya Mulungu mwenyewo
kaitogola nhosa yake. Kwa uhuwilo wake ingawa kadan-
ganika, sang'hano zake zing'hali zochifundiza.
5 Kwa uhuwilo Henoko kasoligwa na Mulungu kulawa
muna isi bila kudanganika. Nayo hawoneke kaidi kwaviya
Mulungu kamsola kuulanga. Maandiko Yelile yolonga kuwa,
yang'hali Henoko hanasoligwa, kamnogeza Mulungu.
6 Haidahika bule munhu kumnogeza Mulungu bila
uhuwilo, kwaviya munhu yoyose yomuhitila Mulungu
kolondeka yahuwile kuwa Mulungu kauko na kowagweka
waja woiyoha kumzahila.
7 Kwa uhuwilo Nuhu kahulika lamulo da mbuli za
hamwande za Mulungu zozikalile zing'hali hazinalawilila.

Kamtegeleza Mulungu, kazenga safina muja mowalopoligwe yeye na lukolo lwake. Kwa ichimu cha yayo wanhu wa isi wawoneka wabananga, na Nuhu kahokela kutendigwa kunoga haulongozi wa Mulungu kwa nzila ya uhuwilo.

8 Kwa uhuwilo Bulahimu kamtegeleza Mulungu viyatangigwe yahite kuna isi ija Mulungu iyamulongele kezamwing'ha. Kasegela kuna isi yake bila ya kuvimanya kunhu kuyohita.

9 Kwa uhuwilo kakala fana mgeni muna isi ija iyamulongele Mulungu. Yeye kakala hamwe na Isaka na Yakobo muna yamazewe, wahokela vinhu viya viya Mulungu viyamulaganile Bulahimu.

10 Kwaviya Bulahimu kakala kogozela bululu dili na chandusilo. Bululu jandusigwe na kuzengigwa na Mulungu.

11 Kwa uhuwilo Bulahimu kahokela udahi wa kuwa tata, hamwe na kulonga kakala mulala ng'hani, na Sala mke wake kakala mgumba. Mbuli ino ilawilila kwaviya Bulahimu kamuhuwila Mulungu yoyakalile kamwing'ha chilagano kuwa mwaminika.

12 Kwa ivo kulawa kwa munhu ino imwe Bulahimu yakalile fana kadanganika, walawilila wanhu wengi hawapeteka fana viya nhondo za kuulanga na msanga wa mhwani.

13 Wanhu wano wose wadanganika wahawa na uhuwilo bila kuhokela mbuli zowalongiligwe na Mulungu. Mbali waziwona kwa kutali na watogola funhufunhu kuwa wawo wakala wageni na wagendagenda mwiisi.

14 Wanhu wolonga mbuli fana izo, yolagusa kuwa woizahila isi yawo wenyewo.

15 One wahakalile woigesa isi yawo iwalawile, wahadahile kubwela uko.

16 Mbali wakala wolonda ng'hani isi inogile ng'hani, isi ya kuulanga. Lekamana Mulungu hawona chinyala wahamtanga yeye Mulungu wawo, kwaviya yeye mwenyewo kawasasalila bululu jawo.

17 Kwa uhuwilo Bulahimu kamulava mwanage Isaka yawe nhosa lusita Mulungu viyamgezile. Bulahimu iyo yakalile kahokela chilagano cha Mulungu, mbali kakala kamala kumulava mwanage nyachende yawe nhosa.

18 Mulungu kakala yamulongele, “Kwa kufosela Isaka kwizapata welesi wonikulongele.”

19 Bulahimu katogola kuwa Mulungu kodaha kuwazilibula wadanganike, na kweli Bulahimu kampata kaidi Isaka kwa kulonga kwa simwe.

20 Kwa uhuwilo Isaka kamtemela mate Yakobo na Esawu kwa kusonhela mbuli ziya zondazize hamwande.

21 Kwa uhuwilo Yakobo viyakalile habehi kudanganika,
kawatemela mate chila imwe wa wana wa Yosefu, na kam-
tambikila Mulungu kuno kasigamila mhome yake.
22 Kwa uhuwilo Yosefu viyakalile habehi kudanganika ka-
longa mbuli ya kulawa kwa Waisilaeli muna isi ya Misili na
iviya kaweng'ha ndagilizi viya vya kutenda mivuha yake.

23 Kwa uhuwilo tati yake na mami yake Musa wamfisa
mwana iyo kwa lusita lwa miyezi mitatu viyamalile kuvum-
buka. Kwaviya wamuwona kuwa mwana yanogile, wala
hawadidumbile lagilizo da mfalume.

24 Kwa uhuwilo Musa viyawile mkulu, kalema kutangigwa
mwana wa mndele wa mfalume wa Misili.
25 Kawona muhavu kugazigwa hamwe na wanhu wa Mu-
lungu kufosa kudeng'helela uhondo wa uhasanyi kwa lusita
ludodo.
26 Kavimanya kuwa muhavu kugazigwa kwa ichimu cha
Chilisito Mulopozi kufosa ngama ya isi ya Misili, kwaviya
kakala kololela gweko da hamwande.

27 Kwa uhuwilo Musa kasegela isi ya Misili bila kudumba
ludoko lwa mfalume. Kwaviya kafunya umoyo fana munhu
yamuwone Mulungu hawoneka.
28 Kwa uhuwilo katenda dugila da Pasaka na kalag-
iliza damu imizigwe muna zinyivi, muladi Msenga wa Ifa
sekeyawakome welekwa waudele wa Waisilaeli.

29 Kwa uhuwilo Waisilaeli waloka Bahali ya Shamu fana
muna isi inyalile, mbali Wamisili viwalondile kuloka yamazi
wang'wa ng'habu wadanganika.
30 Kwa uhuwilo mhongono za Yeliko zozizengigwe na
mabwe zigwa Waisilaeli viwazizunguluke kwa siku saba.
31 Kwa uhuwilo Lahabu ija malaya hakomigwe hamwe
na waja hawamtegeleze Mulungu kwaviya kawahokela
wopelemba wa Isilaeli kwa tindiwalo.

32 Lelo, nilonge choni kaidi? Nabule lusita lwa kufaya
kulonga mbuli za Gideoni na Balaka na Samsoni na Yefita na
Daudi na Samweli na walotezi wa Mulungu.
33 Kwa uhuwilo wano wose waitowa ng'hondo na
wafalume, wahuma. Watenda voilondeka na wapata yaja
yowalongeligwe na Mulungu. Wasita milomo ya simba,
34 na wazima mizoto mikali, wahonyokwa kudanganika
kwa zele kulu, wakala nyondenyonde mbali wapata lud-
abwa, wakala magalu muna ing'hondo, ivo wawawinga wa-
towang'hondo wa chigeni.
35 Wanaake wamwenga wabweliziligwa ndugu zawo
wadanganike kuno wazilibuligwa.

Wamwenga wawo walema kufunguligwa, wagazigwa mbaka kudanganika muladi wapate kuzilibuligwa na kwingila muna ugima unogile ng'hani.

36 Wamwenga wazehigwa na kulanhigwa mibalati, na hata wamwenga wafungigwa minyololo na kugaligwa kuichifungo.

37 Wakomigwa kwa kutowigwa na mabwe, na kukanhigwa na msumeno vihande vidi, wadanganika kwa upanga. Wazebwegela kuno wahawa wavala mbende za ng'hondolo na mbende za luti, wakala wanhu ngayengaye, wowagazigwe na kubabanyigwa.

38 Isi yose hailondeke kuwa na wanhu fana wawo! Wazebwegela kuchuwala na kuna ulugongo kuno wokala muna yamatuka na muna imina.

39 Wanhu wano wose wahamala kulongiligwa kuwa wahuma kwa ichimu cha uhuwilo wawo! Hata ivo hawahokele yaja yoyawalaganile Mulungu.

40 Mulungu kasasala vinhu vinogile ng'hani kwa ichimu chetu muladi chila imwe wetu sekeyahungukiligwe na chinhu.

12

Mulungu kowazuma wanage

1 Iviya na cheye, chozungulukigwa na bumbila kulu da wakalangama haulongozi wetu fana vino, chileke chila mbahasha na uhasanyi wouchinanahila, chiiyohe kwa kufunya umoyo mwa yaja ya kwiihuma yoyekigwe haulongozi hetu.

2 Chimulole Yesu, mwene kwandusa na kukomeleza uhuwilo wetu. Kwaviya kavimanya deng'ho dondayapate hamwande, kafunyila umoyo kudanganika mumsalaba na halolile chinyala chake. Lelo kakala na udahi kuna ichigoda cha chifalume cha Mulungu.

3 Geseni mbuli zozimpatile Yesu, viya viyafunyile umoyo kulema ng'hani kwa wanhu wene uhasanyi. Lelo sekemulegele na sekemufe moyo.

4 Muna ing'hondo yomutenda ya kuhuma uhasanyi, mung'hali hamunaitowa mbaka kwitila damu yenu.

5 Vino mweye muzimiza mbuli za kugela moyo ziya Mulungu kolonga na mweye fana wanage?

“Mwanangu sekeuzehe luzumo lwa Mndewa
hebu sekeubeneke moyo vondayakubwakile.
6 Kwaviya Mndewa komzuma chila munhu yomulonda,
na komulamula chila munhu yoyomtogola kuwa mwanage.”

7 Funyeni umoyo vimuzumigwa, kwaviya Mulungu kom-
tendelani mweye fana viya wanage. Vino kuna mwana yelihi
hazumigwa na tati yake?
8 Mbali one hamzumigwe fana wana wamwenga, basi
mweye siyo wanage kweli ila wana wa mmbago.
9 Hamwe na yayo, chinawo tati zetu wacheleke wochi-
wategeleze viya vowochizuma, ivo cholondeka kumuhulika
ng'hani tati yetu wa chimuhe muladi chidahe kukala wag-
ima.
10 Tati zetu wacheleke wachizuma kwa lusita ludodo
kwa kusondelela viya viwowona kuwa vinoga. Mulungu
kochizuma kwa kuchitaza muladi chiwe fana yeye.
11 Vino sambi kuzuma siyo mbuli iwoneka ya
kudeng'helela mbali mbuli ya usungu. Mbali hamwande
izagala tindiwalo na ugima woumnogeza Mulungu kwa
wose wafundizigwe na kuzumwa uko.

Mafundizo na mazumo

12 Ivo muyagele ludabwa makono yenu yabobile na
mavindi yenu yabobile.
13 Gendeleleni kugenda muna inzila igoloke, muladi chiya
chilemale sekechisiguke, mbali chihonyigwe.
14 Iyoheni ng'hani kukala kwa tindiwalo na wanhu wose
na kukala kwa kwela, kwaviya habule munhu yoonda yamu-
wone Mndewa bila kuwa yelile.
15 Muiteganye munhu yoyose sekeyagize unovu wa Mu-
lungu. Wala mzizi wili usungu sekeusuke mgati mmwenu na
kuwagalila magayo wanhu wengi kwa usede wake.
16 Sekekuwe na mgoni wala munhu hamuhulika Mulungu,
fana viya Esawu yoyachuuzile uhazi wake wa uchaudele kwa
lujo lumwe.
17 Muvimanya, hamwande viyalondile kaidi kutemeligwa
mate na tati yake, tati yake kamulema kwaviya hapatile
nzila yoyose ya kwasakanya chiya chayatendile, hata fana
kaizahila kwa masozi.
18 Mweye hamfikile kuna ulugongo lwa Sinai loludaha
kudalisika fana viya viwatendile wanhu wa Isilaeli, wawo
wafika kuna ulugongo luja lolukwaka moto, lugubikigwa na
ziza na wingu titu na beho kulu,
19 uko kulugongo kuhulikika dizi da mhalati na mbumo.
Wanhu waja wowahulike dizi diya, walamba sekewahulike
mbuli imwenga,
20 kwaviya hawahulike chiya chochilongigwe, “One hata
ihawa mng'onyo yahadalisa lugongo, yolondeka yatowigwe
na mabwe mbaka yadanganike.”

21 Yano yose yowoneka ya kudumbiza ng'hani, hata Musa
kalonga, “Nodumba na kugudemeka.”

22 Mbali mweye mufika kuna ulugongo lwa Sayuni na kuna
dibululu da Mulungu yeli mgima, Yelusalemu ya kuulanga,
hamwe na wasenga wa kuulanga hawapeteka, wowoit-
ing'hane kwa deng'ho.

23 Mbali mweye muiting'hana kuna didugila da wanhu wa
Mulungu wowotangigwa welekwa waudele, wowandikigwe
mazina yawo kuulanga. Na Mulungu yowalamulila nhaguso
wanhu wose, na kwa mihe ya wanhu wawoneka wanogile
haulongozi wa Mulungu wowatendigwe wofaya.

24 Kwa Yesu yeli mulumbilizi wa lagano da sambi, na ija
damu yake imizigwe yolonga mbuli zinogile kufosa damu ya
Abeli.

25 Kwa ivo iteganyeni sekemwize kulema kumtegeleza iyo
yolonga na mweye. Fana wanhu waja walemile kumtegeleza
ija yowazuma hano mwiisi hawahonyokwe bule, vino
cheye chizadahaze kuhonyokwa one hachimtegeleza ija
yochizuma kulawa kuulanga?

26 Lusita luja dizi jake digudemeza isi, mbali lelo ka-
longa. “Nizagudemeza isi mwanza umwenga kaidi, ila siyo
isi muhala mbali iviya na ulanga.”

27 Mbuli zino, “Mwanza umwenga kaidi” yolagusa kuwa
vinhu viumbigwe vizatingisigwa na kwaga, muladi viya
vinhu havidaha kutingisigwa vidahe kukala siku zose.

28 Kwa ivo cheye chotogoligwa kuhokela ufalume haudaha
kutingisigwa bule, chiwe wanhu wa kumwing'ha hewela
Mulungu. Chilaguse hewela fana voilondeka kwa hishima
ng'hani,

29 kwaviya Mulungu wetu kweli ni moto woudanganiza.

13

Sang'hano ya kumwing'ha nhogolwa Mulungu

1 Gendeleleni kuilonda chindugu.

2 Sekemuzimize kuwahokela wageni, kwaviya kwa ku-
sang'hana ivo wanhu wamwenga wawahokela wasenga wa
kuulanga bila kuvimanya.

3 Sekemuwazimize waja weli muna ichifungo fana viya
mufungigwa hamwe nawo. Sekemuwazimize waja wogaya
fana viya mogaya fana wawo.

4 Sola yolondigwa ihishimigwe na wanhu wose, mu-
lume na muke wake sekewayangale na wanhu wamwenga,
kwaviya Mulungu kezawatagusa wazinzi na wagoni.

5 Ugima wenu sekeulangulizigwe na hela, mufaike na
vinhu vomwili navo. Mulungu mwenyewo kalonga, “Siza-
kuleka ng'o, wala sizakwasa ng'o.”
6 Lekamana cholonga kwa ugangamalo,
“Mndewa iyo mtazi wangu,
Sizadumba. Vino munhu kodaha kunitenda choni?”
7 Wakumbukeni walangulizi wenu wowamgong'ondeleni
mbuli ya Mulungu. Geseni viya viwakalile na kudanganika,
higeni uhuwilo wawo.
8 Yesu Chilisito ni ija ija igolo na diyelo na siku zose.
9 Sekemuhembelusigwe kuno na kuno kwa mafundizo
ya mwazanyo. Vinoga mizoyo yetu kugangamizigwa kwa
unovu wa Mulungu, siyo kwa kutegeleza ndagilizi zikigwe
kusonhela ndiya, ndagilizi zino haziwataza waja wozison-
delela.
10 Cheye chinacho chilingo cha kulavila nhosa chiya
waja wowosang'hanila muna dizewe da kutambikila da
Wayahudi, hawalondeka kuja vinhu vake.
11 Mkulu wa nhambiko digogogo wa Wayahudi kogala
damu za wanyama hana Ihanhu Helile Ng'hani kuwa
nhosa fana malavilo ya kusegeza uhasanyi, mbali mitufi
ya wanyama yolunguzigwa kunze ya lago.
12 Kwa ichimu icho Yesu iviya kagaya na kadanganika
kunze ya bululu, muladi yawasafye wanhu kwa damu yake
mwenyewo.
13 Lelo leka chimuhitile yeye kunze ya lago na chikagaye
fana viyagaiye yeye.
14 Kwaviya hano hana isi chabule bululu da kukala siku
zose, mbali chozahila bululu diya dikwiza.
15 Ivo kufosela Yesu, chigendelele kulava nhosa ya kumto-
goza Mulungu. Mbuli izo za nhogolwa ni malavilo yetu haja
hochilonga kwa milomo yetu kuwa yeye ni Mndewa.
16 Sekemuzimize kutenda yanogile na kuitaza, kwaviya
zino izo nhosa zozimnogeza Mulungu.
17 Wategelezeni walangulizi wenu na mutende
viwolagiliza. Kwaviya wawo wololesa mihe yenu, kwaviya
wozalondeka kumwing'ha Mulungu peta ya sang'hano yawo.
One muhawategeleza wezasang'hana sang'hano zawo
kwa deng'ho, mbali one hamuwategeleze wezasang'hana
sang'hano zawo kwa kulongelela, mbuli iyo haizawataza.
18 Chitoseleni. Cheye mizoyo yetu haichilongela kuhasanya
na cholonda kutenda yanogile kwa chila chinhu.
19 Mbuli ng'hulu ng'hani yonimulambani munitambikile
muladi Mulungu yanibweleze kumwenu hima hima.

Nhosa ya kugotolela na ndamsa

20 Mulungu yoyoching'ha tindiwalo kamzilibula Mndewa
wetu Yesu Chilisito, yeli mdimi mkulu wa ng'hondolo
kwaviya ketila damu yake yoilagusa lagano da siku zose ni
kweli.
21 Mulungu yoyoching'ha tindiwalo yamtendeni mweye
sekemuhungukilwe na chinhu muna ichila mbuli inogile,
muladi mupate kuyasang'hana malondo yake. Na yatende
mgati mmwetu kwa kufosela Yesu Chilisito kwa yaja yoy-
omnogeza mwenyewo. Utunhizo kanawo Yesu Chilisito siku
zose. Ivo!

Mbuli ya ukomelezelo

22 Nomulambani ndugu zangu muhulike kwa kufunya
umoyo usenga uno womgumani moyo. Kwaviya usenga uno
wonimwandikileni ni mguhi.
23 Nolonda mweye muvimanye kuwa ndugu yetu Timo-
seyo kalekeleligwa kamala mwiichifungo. One yaheza sambi
nizakwiza nayo kumwenu.
24 Walamseni walangulizi wenu wose na wanhu wose wa
Mulungu. Ndugu wa isi ya Italiya womulamsani.
25 Nowapulileni unovu wa Mulungu.

USENGA WOWANDIKIGWE NA Yakobo

Ulongozi

Usenga wowandikigwe na Yakobo kwa wanhu wose ni chitabu cha Yakobo chandikigwa na munhu imwe yatang'higwe Yakobo. Yodahika Yakobo kakala sekulu wa Yesu, yeye kakala mulanguliza muna yamabumbila ya wahuwila wa Chilisito wa mwanduso lusita ulo iviya kakala uko muna umting'hano wa Yelusalemu, yolagusigwa muna ichitabu cha Sang'hano za Watumigwa 15:13. Mtumigwa Paulo kamtanga ino mhanda ya bumbila da wahuwila wa Chilisito muna Wagalatiya 2:9. Wasomi wogesa kuwa usenga wa Yakobo wowandikigwe kwa wanhu wose wandikigwa ung'hali kufika mwaka 50 kwandusila viyelekigwe Yesu. Kwaviya Yakobo kakala mulangulizi wa bumbila uko Yelusalemu, yodahika kandika usenga uno viyakalile uko.

Yakobo muna ichitabu chake kawandikila "mweye makabila longo na maidi ya Isilaeli womupwililike mwiizisi zose" muna 1:1. Mafundizo ya Yakobo ni kwa ichimu cha Wachilisito wose mbali kwaviya kandika mbuli "makabila longo na maidi" yolagusa kuwa Yakobo kakala na lungilo kwa kuwandikila Wachilisito wa Chiyahudi dimwe kwa dimwe. Kwaviya usenga uno ukala na fambulo kufika kwa lung'husesa lwa wasomaji, chikala na mbuli nyingi. Yakobo kolagusa vinogile kusonhela uhamwe wa uhuwilo na sang'hano. Mbuli iyo ya uhuwilo wa kweli wowoneka kwa sang'hano yolagusigwa muna 2:17. Iviya kawazuma kusonhela kulagusa ulondo ng'hani kwa wanhu weli na vinhu vingi muna 2:1-4, na kuwalongela wayalole ng'hani yaja yowolonga muna 3:1-12.

Yeliumo

Yakobo kowalamsa wasomaji wake muna 1:1.

Kaidi kowagela moyo Wachilisito kwa kufunya umoyo lusita lwa manhesa 1:2-27.

Maabaho kandika yolondeka uhuwilo uwoneke kwa sang'hano muna 2:1-26.

Iviya kandika viya mbuli vizili na udahi 3:1-12.

Kaidi Yakobo kofambula kuwa ubala wa Mulungu ni mbasakanyo na ubala wa wanhu muna 3:13-4:10.

Maabaho kowazuma wasomaji wake sekewaigode ng'hani muna 4:11-5:6.

Kuuhelelo Yakobo kogotola usenga wake kwa kuweng'ha ndagilizi za chila siku muna 5:7-20.

1 Niye Yakobo, msang'hani wa Mulungu na wa Mndewa
Yesu Chilisito, nowandikilani mweye makabila longo na
maidi ya Isilaeli womupwililike mwiizisi zose. Nowalam-
sani!

Uhuwilo na ubala

2 Ndugu zangu, muhapatigwa na magezo mbasakanyo mu-
deng'helele ng'hani.
3 Muvimanye kuwa kugezigwa kwa uhuwilo wenu kogala
ufunyaumoyo.
4 Mbali ufunyaumoyo ulondeka ukomeleze sang'hano yake
muladi mudahe kukangala na mumeme chila chinhu bila
kuhungukilwa chochose.
5 Mbali one munhu yoyose kumwenu yahahungukilwa na
ubala, yatambike kwa Mulungu yoyoweng'ha wanhu wose
kwa mvunyo na kwa makono maidi bila ya kubwakila, nayo
kezakwing'higwa.
6 Mbali lusita voyotambika kolondeka kuhuwila bila
lugano jojose, kwaviya munhu yoyose yodumba kalinga
fana wimbi dili mwiibahali dodihembelusigwa na beho.
7 Munhu fana iyo sekeyagese kuwa kezahokela chochose
kulawa kwa Mndewa,
8 kwaviya mdelenya na wa kuhinduka hinduka muna
ugenzi wake.

Ungayengaye na kuwa na vinhu vingi

9 Ndugu yeli ngayengaye kolondeka yadeng'helele kwaviya
Mulungu komwinula uchanyha,
10 nayo munhu yeli na vinhu vingi kolondeka
kudeng'helela lusita Mulungu vondayasegeze vinhu
viyelinavo. Kwaviya munhu yeli na vinhu vingi kezafosa
fana luwa da kuchuwala.
11 Zua dahalawa na vuke jake kali donyaza mimeya
yose, na maluwa yake yopagatika na unovu wake wose
wobanangigwa. Ivo ivo munhu yeli na vinhu vingi keza
nangigwa muna zisang'hano zake.

Magezo

12 Wamweda wanhu waja wosigala kwaminika muna
ukugezigwa, kwaviya lusita vondawayahume magezo, weza-
hokela gweko jawo da ugima uja Mulungu uyalongile keza-
weng'ha wanhu waja wowomulonda.
13 One munhu yahagezigwa, sekeyalonge, “Nogezigwa na
Mulungu.” Kwaviya Mulungu hadaha kugezigwa na wihi,
wala yeye hamgeza munhu yoyose.
14 Mbali chila munhu kosongezigwa na tamaa yake
mwenyewo kwa kukwegigwa na kunamata.

15 Maabaho tamaa ihile yahakangala yolela uhasanyi,
uhasanyi uhakangala wolela ifa.
16 Mweye ndugu zangu wahuwila, sekemuvwiziligwe.
17 Chila chitumetume chinogile na hachihunguke chochose
cholawa kuulanga kwa Mulungu, volawa kwa Tata, mu-
lumbaji wa mabung'hulo, hahinduka wala kabule chilaguso
chochose chochilagusa kuwa yeye kogaluka galuka.
18 Kwa malondo yake mwenyewo, kacheleka cheye kwa
mbuli ya kweli, muladi chiwe fana nhosa ya malimbulo
muna iviumbe vake vose.

Kuhulika na kutenda Mbuli ya Mulungu

19 Ndugu zangu walondwa sekemuzimize mbuli ino, chila
munhu kolondeka yawe kahuha kuhulika, mbali sekeyahuhe
kulonga wala kuwa na ludoko.
20 Kwaviya mwene ludoko hadaha kutenda mbuli zoz-
imnogeza Mulungu.
21 Kwa ichimu icho muleke ugenzi wihile na wihi mvunyo
wowenele kumwenu. Muhokele kwa unyendanyenda mbuli
ija yoihandigwe mgati yenu na yoidaha kuwalopola mweye.
22 Ivo sekemuivwizile kwa kuhulika muhala mbuli ya Mu-
lungu, mbali muitende.
23 Kwaviya munhu yahawa muhulikaji wa mbuli na siyo
msang'hanaji, munhu iyo kalinga fana munhu yoyolola chi-
hanga chake mwiichilole.
24 Koilola mwenyewo, maabaho kohita na zake na lusita
koizimiza viya viyeli.
25 Mbali munhu yoyalolesa goya malagilizo yagangamale
yoyoweng'ha wanhu ulegeho na kugendelela kuitendela us-
ang'hano muna yamafundizo ya Chilisito. Na siyo kuhulika
muhala na kuzimiza mbali koifikiza ng'hani. Munhu iyo
kezatemiligwa mate na Mulungu kwa sang'hano zake.
26 One munhu yoyose yahaiwona kuwa kanayo nzila ya
kumsondelela Mulungu mbali halukimilila lulimi lwake,
munhu iyo kouvwizila moyo wake na nzila yake iyo haifaya
chinhu bule.
27 Nzila inang'hane ya kumsondelela Mulungu Tata niiyo
ino, kuwataza wagane na wachiwa muna yamanhesa yawo
na kukala kutali mwenyewo na mbuli zihile zili muna isi
yose.

2

Lamulo kwa mbuli ya ubagulaji

1 Ndugu zangu mweye wahuwila wa Mndewa wetu Yesu
Chilisito, Mndewa wa utunhizo, sekemuwabagule wanhu.

2 Yahawa munhu yeli na vinhu vingi kokwingila muna umt-
ing'hano wenu kavala mhete za zahabu na viwalo vinogile
na iviya kokwingila mgati ngayengaye yoyaiyawale mawalo
yadegeke.
3 One muhamuhishimu ng'hani munhu ija yoyayawale vi-
walo vinogile na kumulongela, “Kala hanhu hano hanogile,”
mbali momulongela ija ngayengaye, “Kala hano hasi,”
4 vino uno siyo ubagulo vimwili? Vino kutagusa kwenu
hakugaligwa na magesa yehile?
5 Mweye ndugu zangu tegelezeni, Mulungu kawasagula
wanhu ngayengaye wa isi yose ino wawe na uhuwilo mwigi
na kuhazi ufalume uja uyawalongele wanhu waja wowomu-
londa.
6 Mbali mweye mowazeha wanhu ngayengaye! Vino
wanhu weli na vinhu vingi siyo wawo wodiliga zina na
kumgalani kuna ichitala?
7 Vino wawo siyo waja wodiliga zina dinogile ng'hani da
Mndewa ijo mweye mwing'higwe?
8 Mbali one muhategeleza lagilizo diya da chifalume fana
viyandikigwe muna Yamaandiko Yelile, “Mulonde mkaya
miyago fana vuilonda mwenyewo,” mwizakuwa motenda
vinogile ng'hani,
9 Mbali muhawa wabagulaji wanhu, motenda uhasanyi
na malagilizo ya Mulungu yowatagusa kuwa mweye mwa
wabena malagilizo.
10 Kwaviya munhu yoyose yobena lagilizo dimwe muhala
muna yamalagilizo ya Mulungu mbali kabananga mbuli
imwe muhala, iyo kabananga yose.
11 Kwaviya yeye yalongile, “Sekeuzini,” iviya kalonga,
“Sekeukome.” Ivo one huzinile mbali kukoma, weye
kudibena lagilizo jose.
12 Longeni na sang'haneni fana wanhu wondawata-
gusigwe kwa malagilizo ya Mulungu yoyochitenda
chiilegehe.
13 Mulungu hezamuwonela ubazi bule munhu yoyose
hawawonela ubazi wamwenga. Mbali ubazi wohuma nh-
aguso.

Uhuwilo bila sang'hano udanganika

14 Ndugu zangu, vino vinoga munhu kulonga kana
uhuwilo, mbali sang'hano zake hazilagusa ivo ivo bule?
Vino uhuwilo uwo wodahaze kumulopolani?
15 Ihawa kuna ndugu, kolonda chiwalo na kabule ndiya ya
kufaya,
16 yofaya choni kumulongela, “Hita kwa tindiwalo ukotele
moto wigute,” bila ya kumwing'ha vinhu vake va ugima?

17 Iviya uhuwilo wiidumwe bila ya sang'hano ufa umala.

18 Mbali munhu kodaha kulonga, “Munhu imwe kana uhuwilo mbali munhu imwenga kana sang'hano!” Nizakwidika, nilaguse viya munhu viyodaha kuwa na uhuwilo bila ya sang'hano na niye nizakulagusila uhuwilo wangu kwa sang'hano zangu.

19 Weye kohuwila kuwa Mulungu ni imwe, kotenda goya. Iviya Vinyamkela wohuwila na wogudemeka kwa kudumba.

20 Weye mbozi! Vino kolonda kulagusigwa kuwa uhuwilo bila ya sang'hano haufaya bule?

21 Vino Bulahimu wasaho yetu katogoligwa vilihi kuwa kanoga haulongozi ha Mulungu? Katogoligwa kwa sang'hano zake, chipindi viyamulavile mwanage Isaka kuwa sadaka uchanyha ya chilingo.

22 Vino hamudaha bule kulola? Uhuwilo wake na sang'hano zake vitenda usang'hano hamwe, uhuwilo ugangamizigwa kwa sang'hano zake.

23 Ivo Yamaandiko Yelile yatimiya yoyolonga, “Bulahimu kamuhuwila Mulungu na kwa ichimu cha uhuwilo wake, katogoligwa kanoga haulongozi wake kuwa katenda vinogile,” ivo Bulahimu katangigwa mbwiya wa Mulungu.

24 Mowona kuwa munhu kotogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa sang'hano zake na siyo kwa uhuwilo muhala.

25 Iwa ivo ivo kwa mbuli ya malaya Lahabu, yeye katogoligwa kanoga haulongozi ha Mulungu kwa sang'hano zake, kwaviya kawahokela waja wapelemba wa Isilaeli na kuwataza wahite kwa kufosela nzila imwenga.

26 Ivo, fana viya lukuli bila muhe ludanganika, ivo ivo uhuwilo bila ya sang'hano udanganika.

3

Kutawala lulimi

1 Ndugu zangu, wengi wenu sekemuwe wafundiza kwaviya muvimanya cheye wafundiza chizapata nhaguso ng'hulu kufosa wamwenga.

2 Cheye wose choikwala kwa nzila nyingi. One munhu yahaikwala kwa chiya chiyolonga, iyo kagangamala na iviya kodaha kulutawala lukuli lwake lose.

3 Loleni chokwika chinhu cha kulongozela muna imilomo ya falasi, kuwatenda wachitegeleze, na chodaha kuwalongoza kokose kochilonda.

4 Na jahazi iviya, ingawa ni kulu ng'hani na dosung'higwa na beho kulu, dodaha kuhindusigwa na ng'hafi ndodo ng'hani, dohita kokose koyolonda deleva.

5 Ivo ivo lulimi ni chiungo chidodo cha lukuli, nalo
loigodela mbuli ng'hulu ng'hani. Lola moto mdodo wodaha
kusoma mbago ng'hulu.
6 Iviya lulimi lulinga fana moto, lulimi ni chiungo
chochimema wihi wa chila mbasakanyo muna ivilungo
vetu, lulimi wofiliza lukuli lose. Lolunguza ugima wetu wose
kwa moto na lulimi wenyewo wolunguza na moto woulawa
jehanamu.
7 Munhu kodaha kufuga na kafuga kamala modeli zose za
wanyama na ndege na wang'onyo wotambala na mazoka na
viumbe va mwiibahali.
8 Mbali habule munhu yoyodaha kulutawala lulimi, lulimi
ni chinhu chihile lumema sumu yigala udanganiko.
9 Kwa lulimi cheye chomwing'ha hewela Mndewa na Tati
yetu, kwa lulimi ulo chowaduwila wanhu wowaumbigwe
kwa simwe da Mulungu.
10 Muumulomo uja uja molawa nhogolwa na duwilo.
Ndugu zangu haifaya mbuli zino kuwa ivo.
11 Vino nzasa imwe yolava mazi ya mulile na mazi ya
munyu kwa hamwe?
12 Ndugu zangu, vino mtini wodaha kwima zaituni hebu
mzabibu kwima nhini? Nzasa ya mazi ya munyu haidaha
kulava mazi ya mulile na mazi ya munyu.

Ubala woulawa kuulanga

13 Vino yelihi yeli na ubala na umanyi vomwili? Basi
nayalaguse mbuli iyo kwa ugenzi wake unogile na sang'hano
zake zinogile zozitendeka kwa kunyendanyenda na ubala.
14 Mbali muhawa na migongo yili na usungu na nd-
wagi mwiimizoyo yenu na sekemulonde chila chinhu chiwe
chenu, sekemuitogoze kulonga uvwizi kwa mbuli za kweli.
15 Ubala ulingile ivo haulawa kuulanga bule mbali wolawa
muna isi, siyo wa Muhe wa Mulungu mbali wa chinyamkela.
16 Kwaviya hanhu hohose heli na migongo na ndwagi
na kulonda chila chinhu chiwe chenu, hanhu baho hana
kuiswela na chila sang'hano ihile.
17 Mbali ubala woulawa kuulanga wela na una tindiwalo
lusita lose na uhole na wowategeleza na umema ubazi na
sang'hano inogile na wabule ubagulo wala udelenya.
18 Mbuli zozimnogeza Mulungu zozilawa muna zimbeyu
zozihandigwe na wanhu wowolonda tindiwalo.

4

Umbwiya na vinhu va isi

1 Ng'hondo na ndwagi kumwenu volawa kulihi? Volawa
muna zitamaa zenu za madambwa zoziitowa mgati ya
ng'huli zenu.
2 Molonda chinhu mbali mwabule chinhu, mokoma na
kuwona migongo, mbali hamdaha kupata, kwa ivo mo-
tenda ng'hondo na kuitowa. Mwabule chinhu kwaviya
hamumpula Mulungu.
3 Iviya muhapula hamuhokela kwaviya mopula vihile,
mopula vinhu muladi muvisang'hanile kwa tamaa zenu za
madambwa.
4 Mweye wazinzi! Vino hamuvimanyile kuwa mbwiya wa
isi yose ni mwihi wa Mulungu? Wanhu wowolonda kuwa
mbwiya wa vinhu va isi ni mwihi wa Mulungu.
5 Mogesa kuwa Maandiko Yelile yolonga bule viyalongile,
“Mulungu kowona migongo ng'hani kwa ichimu cha muhe ija
iyamwikile mgati yetu.”
6 Mbali Mulungu kachitendela unovu ng'hani. Fana
Maandiko Yelile viyolonga, “Mulungu kana udugi kwa
wanhu woigoda mbali koweng'ha unovu wake wanhu waja
woinyendanyenda.”
7 Ivo mtegelezeni Mulungu. Muwe na udugi na Mwihi,
nayo kezamkimbilani.
8 Mkwenhukileni Mulungu, nayo kezawakwenhukilani.
Sunheni makono yenu mweye wahasanyi! Safyeni mizoyo
yenu mweye wadelenya!
9 Muwe na usungu na lileni na kulila kwa giyo giyo na seko
zenu zigaluke ziwe ndilo, na ndeng'helelo yenu igaluke kuwa
luholozi!
10 Inyendeninyendeni haulongozi ha Mndewa, nayo
kezamwinulani.

Lamulo kwa mbuli ya kuwalamulila nhaguso wakaya wayago

11 Ndugu sekemuilonge vihile mweye kwa mweye, yon-
dayamulonge vihile ndugu yake na kumulamulila nhaguso
ya Mulungu, iyo koyalonga vihile na kuyalamulila nhaguso
malagilizo ya Mulungu. One uhayalamulila nhaguso malag-
ilizo, basi weye huyasondelela malagilizo bule, mbali koyala-
mulila nhaguso.
12 Mulungu yaidumwe yokwika malagilizo na yotagusa.
Yeye yaidumwe yoyodaha kulopola na kunanga. Ivo weye iyo
yelihi youwalamulila nhaguso wakaya wayago?

Lamulo kwa mbuli ya magoda

13 Nitegelezeni mweye womulonga, “Diyelo hebu igolo
chizahita kudibululu dimwenga mwaka mgima chizachuuza
vinhu kupata faida.”

14 Mbali hamuvimanyile ugima wenu vondauwe igolo!
Mweye mulinga fana kungugu dodilawilila kwa lusita luguhi
na kuhalawa.
15 Ila molondeka kulonga vino, “One Mndewa yahalonda,
chizakala na kutenda vino hebu viya.”
16 Mbali lelo moigoda na kuitogoza, magoda yose yalingile
ivo yeha.
17 Ivo munhu yoyayamanyile yanogile yoyolondeka ku-
tenda mbali hayatenda, munhu iyo kasang'hana uhasanyi.

5

Lamulo kwa wanhu weli na vinhu vingi

1 Lelo tegelezeni mweye wanhu muli na vinhu vingi! Lileni
na kuwa na giyo giyo kwa ichimu cha magayo yondayamwiz-
ileni!
2 Vinhu venu vingi viwola na viwalo venu vidigwa na
muswa.
3 Zahabu yenu na hela yenu vingila ng'hutu, na ng'hutu iyo
izakuwa ukalangama kumwenu, nayo izakuja ng'huli zenu
fana moto. Muimemezela ngama siku za uhelelo.
4 Hamuwalihile bule wanhu wahunile muna imigunda
yenu. Tegelezeni viwolongelela! Uyalazi na ndilo za wahu-
naji vihulikika na Mndewa yeli na ludabwa.
5 Mukala muna isi kwa kuideng'heleza na madabwa.
Muineneheza mumala kwa zuwa da kuchinjigwa.
6 Muwalongeleza nhaguso na kuwakoma wanhu wanogile
haulongozi ha Mulungu, iwawo hawawatendele udugi.

Ufunya umoyo na mapulo

7 Ivo ndugu zangu funyeni umoyo mbaka Mndewa von-
dayeze. Lola, mulimi kogozela mazao yake ya isi yoy-
olondeka ng'hani, kofunya umoyo kwandusila mvula za
munhando na za kugobola.
8 Na mweye iviya funyeni umoyo na imeni chigangamale
muna uhuwilo, kwaviya kwiza kwa Mndewa kwahabehi.
9 Ndugu sekemulongelele mweye kwa mweye muladi
sekemwize kulamuliligwa nhaguso na Mulungu. Niiyo
Msemi yeli habeli kwiza.
10 Ndugu, muhalonda kuwona simwe da ugozelo muna ya-
manhesa na geseni kusonhela walotezi wa Mulungu wowa-
galile usenga kulawa kwa Mndewa.
11 Chowatanga waja watemiligwa mate na Mulungu
wowagozele. Muhulika mbuli ya kufunya umoyo kwa Ayubu
na movimanya viya Mndewa viyamtendele kuuhelelo.
Kwaviya Mndewa kamema ubazi na unovu.

12 Ndugu zangu, kufosa yayo yose, sekemuilahe kwa ulanga
wala kwa isi wala kwa chinhu chimwenga chochose, ila
“Wona” yenu na iwe wona na “Siyo” yenu na iwe siyo, baho
hamwizalongeligwa nhaguso na Mulungu.
13 Vino kuna munhu kumwenu kapatigwa na yehile? Nay-
atose kwa Mulungu. Kana moyo wa kusangalala? Nayembe
nyila za nhogolwa.
14 Vino kumwenu kuna munhu mtamu? Nayawatange
walala walangulizi wa bumbila da wahuwila wa Chilisito
wamtambikile kwa Mulungu na kumboboda mavuta kwa
zina da Mndewa.
15 Na kutambika kwa uhuwilo kwizamuhonya mtamu ija,
na Mndewa kezamwinula, hata yahawa katenda uhasanyi
wowose uja, Mulungu kezamulekelela.
16 Muilongele uhasanyi wenu mweye kwa mweye, na
muipilile, muladi muhonyigwe. Mapulo ya munhu yanogile
haulongozi wa Mulungu yofaya ng'hani na yana ludabwa lwa
kusang'hana mvunyo.
17 Eliya kakala munhu fana cheye. Katosa kwa kuiyoha
mvula sekeitonye, nayo haitonyile mwiisi kwa lusita lwa
miyaka mitatu na miyezi sita.
18 Maabaho katosa kaidi, mvula itonya na isi ilava mazao
yake.
19 Ndugu zangu, imwe wenu yahaga kwa mbuli ya kweli,
na munhu imwenga yahambweleza kaidi,
20 sekemuzimize mbuli ino, munhu yoyose yoyombweleza
muhasanyi kulawa kuna zinzila zihile, kezaulopola muhe
wa muhasanyi iyo kulawa muna iifa, na kezatenda Mulungu
yamulekelele uhasanyi wake mvunyo.

USENGA WA MWANDUSO WA PETILI

Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Petili wandikigwa na Mtumigwa Petili. Petili kandusa usenga wake kwa kulonga yeye iyo yelihi na kawandikila wanhu welihi. Yeye kandika kwa Wachilisito wose wowaimwagile muna iisi fana viyokwandika muna 1:1. Kawatanga wasomaji wake fana ivo "wowaimwagile muna iisi" miyanza mingi. Usenga uno woilinga na usenga wa Paulo kwa Waefeso na wasomi wengi wohuwila kuwa 1 Petili wandikigwa viumalile kwandikigwa usenga kwa Waefeso habehi na mwaka 65 kwandusila viyelekigwe Yesu. Petili kandika usenga uno viyakalile Loma ni uko kakutanga Babeli muna 5:13.

Petili kolonga kuwa yeye kandika usenga uno kwa lungilo da "kumgumani moyo na kumulongelani kuwa uno kweli ni unovu wa Mulungu" muna 5:12. Kuna vinhu voilinga muna 1 Petili 2:11-3:7 na Waefeso 5:18-6:9 na Wakolosai 3:18-4:6. Vitabu ivo vitatu volava ndagilizi kusonhela tata na mama na wana na iviya viilondeka kuwategeleza walangulizi. Iviya kowaguma moyo wahuwila na kuwa wafunya umoyo lusita lwa magayo kwaviya uhelelo wahaguhi muna 4:1.

Yeliumo

Petili koitambula yeye mwenyewo na kuwalamsa wasomaji wake muna 1:1-2.

Kaidi komwing'ha hewela Mulungu kwa ichimu cha ulopozi uja wowoihanganye hamwe na viya fambulo da ulopozi kwa ugima wao muna 1:3-2:10.

Maabaho kowalagiliza wahuwila vilondeka kukala goya muna iisi na kokwandika kusonhela viya viilondeka kukala hamwe mulume na muke na mtumwa na mndewa muna 2:11-4:11.

Iviya Petili kowagela moyo kufunya umoyo lusita lwa magayo muna 4:12-5:11.

Kuuhelelo Petili kogotola usenga wake muna 5:12-14.

1 Niye Petili, yonitangigwe kuwa mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nowandikila wanhu wa Mulungu wowasaguligwe, wowaimwagile uko Ponto na Galatiya na Kapadokiya na Asiya na Bisiniya.

2 Musaguligwa kwa lungilo da Mulungu Tata na mutendigwa wanhu wa Mulungu kwa Muhe wake, kwa kumtegeleza Yesu Chilisito na kumiziligwa damu yake.

Nowalondela mongezeligwe unovu na tindiwalo.

Lolelo da kweli

3 Leka chimwing'he nhogolwa Mulungu, Tata wa Mndewa
wetu Yesu Chilisito! Kwa ubazi wake kaching'ha ugima wa
sambi kwa kumzilibula Yesu Chilisito, lelo china lolelo da
kweli.
4 Ivo chololela kuhokela vinhu vinogile havidaha kuwola,
hebu kuhunguka kulawa kwa Mulungu kamwikilani uko
kuulanga.
5 Mweye kufosela uhuwilo mokalizigwa kwa ludabwa lwa
Mulungu kwa ichimu cha ulopozi usasaligwe umala kugubu-
ligwa muna zisiku za uhelelo.
6 Mudeng'helele ng'hani mbuli ino, mbali sambi kwa lusita
ludodo, izalondeka muwe na usungu kwa ichimu cha magezo
mbasakanyo yomugazigwa.
7 Magezo yaja lungilo jake ni kulagusa ukweli wa
uhuwilo wenu. Na hata zahabu yenyewo ingawa yodaha
kubanangigwa na kugezigwa kwa moto, iviya niivo yili
na uhuwilo wenu, niuwo ufaya ng'hani kufosa zahabu,
yolondeka igezwe idahe kutoga. Na baho mwizahokela
nhogolwa na ukulu na hishima muna dizuwa diya Yesu
Chilisito vondayagubuligwe.
8 Kwaviya mweye momulonda, ihawa mung'hali hamuna
muwona, sambi momuhuwila ihawa hamunamuwona. Ivo
modeng'helela ng'hani, kwa deng'ho kulu.
9 Kwaviya mohokela ulopozi wa mihe yenu, niijo lungilo da
uhuwilo wenu.
10 Walotezi wa Mulungu wowalotele kusonhela unovu wa
Mulungu uja yoyaweng'hile waupelemba na kuulolesa ku-
sonhela ulopozi uno.
11 Wageza kuvimanya lusita lulihi na izalawillilaze mbuli
iyo, yaani lusita yaulongile Muhe wa Chilisito yoyokala mgati
yawo, kalotela kusonhela magezo yondayampate Chilisito na
utunhizo wa Mulungu.
12 Mulungu kawagubulila waja walotezi wa Mulungu
kuwa lusita viwakalile wolonga mbuli ziya zomuhulika
sambi kulawa kwa waja wasenga wa kuulanga kwa Mu-
lungu wowawagong'ondela Mbuli inogile kwa ludabwa lwa
Muhe Yelile yoyatumigwe kulawa kuulanga, sang'hano yawo
haikalile kwa faida yao wenyewe ila kwa ichimu chenu.
Izo ni mbuli ziya hata wasenga wa Mulungu walonda kuzi-
manya.

Lukemo lwa kukala ugima welile

13 Kwa ichimu icho sasaleni nzewele zenu kwa sang'hano.
Kaleni meso na kwika lolelo jenu jose muna unovu wa Mu-
lungu wonda mwing'higwe lusita Yesu Chilisito vondayalaw-
ile.
14 Fana wana womtegeleza Mulungu, sekemukale kwa ku-
sondelela tamaa zihile zimukalile nazo lusita hamumanyile
ukweli wa Mulungu.
15 Mbali molondeka muwe mwela muna ugenzi wenu wose
fana viya ija yamtangileni kela.
16 Fana viya Maandiko Yelile viyolonga, “Muwe welile
kwaviya niye nyela.”
17 Muhamtanga Tata ija yomulamulila nhaguso chila
munhu bila kubagula kwa kulola sang'hano zake. Ivo
kaleni fana wageni lusita lwenu lusigale hano hana isi kwa
kumtegeleza Mulungu.
18 Kwaviya mweye muvimanya kuwa mukomboligwa ku-
lawa muna uugenzi wenu haufaya, uwo muuhokela kulawa
kwa wasaho zenu. Mbali hamukomboligwe kwa vinhu vi-
wola, fana viya hela hebu zahabu.
19 Mbali mulopoligwa kwa damu ya Chilisito yofaya
ng'hani na kakala fana mwanang'hondolo yelibule chilamso.
20 Kakala yasaguligwe na Mulungu ing'hali isi yose ku-
lumbigwa, mbali kagubuligwa muna zisiku zino za uhelelo
kwa ichimu chenu.
21 Kwa nzila yake momuhuwila Mulungu. Mulungu
kamzilibula yeye na kumwing'ha utunhizo, na ivo uhuwilo
wenu na lolelo jenu da kwa Mulungu.
22 Ivo muhamala kuisafya mihe yenu kwa kuutegeleza
ukweli mbaka kuuvikila ulondo wa ndugu ulibule udelenya,
iyoheni kuilonda kwa moyo umwe.
23 Kwaviya mwing'higwa ugima wa sambi, uwo haulawa
muna imbeyu yoiwola mbali wolawa muna imbeyu haiwola,
kwa nzila ya usenga wa Mulungu wili na ugima na ulibule
uhelelo.
24 Kwaviya Maandiko Yelile yolonga, “Wanhu wose wawa
fana mayani, utunhizo wawo wose uwa fana maluwa ya
kuchuwala, mayani yonyala na maluwa yake yolagala,
25 mbali usenga wa Mndewa yokala siku zose.”
Usenga uwo niiyo Mbuli Inogile yomupeteligwe.

2

Dibwe dili na ugima na wanhu welile

1 Ivo lekeni kutenda wihi wowose, uvwizi na udelenya na
migongo na mbuli za ufyang'hu.
2 Fana viya wana vititi lusita lose wonda kong'ha tombo,
mweye iviya molondeka kuwa na ng'hilu ya motombo ya

chimuhe hayahanganyigwe na mazi, muladi mudahe kukala
na kukomboligwa,
3 ihawa kweli muvimanya kuwa Mndewa kanoga.
4 Ivo muhitileni Mndewa. Yeye niiyo dibwe dili na ugima,
dodilemigwe na wanhu mbali disaguligwa na Mulungu najo
dopetigwa dofaya ng'hani.
5 Na mweye iviya, fana viya mabwe yeli na ugima yoy-
asang'haniligwe kwa kuzenga kaye ya chimuhe. Na muja
mwizasang'hana sang'hano zelile za ukulu wa nhambiko
kwa kulava nhosa za chimuhe zozimnogeza Mulungu kwa
kufosela Yesu Chilisito.
6 Kwaviya Maandiko Yelile yolonga,
“Nokwika dibwe uko Sayuni, dibwe da chandusilo da kuna
ichingolobweda,
niye nidisagula dimbwe dofaya ng'hani.
Munhu yomuhuwila hezakuwa na chinyala.”
7 Lelo kumwenu mweye muhuwila, dibwe ijo dofaya ng'hani.
Mbali kwa wanhu waja wolema kuhuwila. Fana Maandiko
Yelile viyolonga,
“Dibwe diwalemile wazenzi kuzengela,
diwa dibwe dinogile kufosa mabwe yose ya kuzengela.”
8 Kaidi yolonga,
“Ni dibwe da kuikwala wanhu,
na ni luwe lwa kuwagwisa wanhu.”
Woikwala kwaviya hawaitegeleza bule usenga wa Mulungu,
fana viwekiligwe kwandusila umwaka.
9 Mbali mweye ni welesi usaguligwe, ukulu wa nhambiko
wa chifalume, bumbila da wanhu welile, wanhu wa Mu-
lungu, womusaguligwe kugong'onda sang'hano ng'hulu za
Mulungu, yoyamtangileni mweye kulawa muna diziza na
mwingile muna dibung'hulo jake da kwazanya.
10 Lusita lumwe hamukalile wanhu wa Mulungu, mbali
sambi mweye muwa wanhu wake, lusita lumwe hamumany-
ile ubazi wa Mulungu, mbali sambi muhokela ubazi wake.

Wasang'hani wa Mulungu

11 Walondwa, nowalamba fana wafosanzila na wagendaji
muna isi, muyepule na tamaa zihile na izo zoibasakanya na
mihe yenu.
12 Ugenzi wenu kwa wanhu hawammanyile Mulungu,
wolondeka uwe unoga ng'hani mbaka haja honda
wawavwizile kuwa mosang'hana yehile, wadahe kuvimanya
sang'hano yenu inogile na ivo wamwing'he ukulu Mulungu
muna Isiku ya kwiza kuwalamulila nhaguso wanhu.

13 Wategelezeni wanhu wose weli na udahi kwa ichimu cha
Mndewa, fana mfalume mkulu yeli na ludabwa lukulu lwa
kulanguliza,
14 hebu wakulu wa mikowa, wowasaguligwe nayo kuwata-
gusa wanhu wotenda yehile na kuwatogoza wanhu wotenda
yanogile.
15 Kwaviya Mulungu kolonda mutende yanogile muladi
mudahe kuvudaza mbuli za chibozi hawamanyile chiwochi-
longa.
16 Kaleni fana wanhu weli na ulegeho, mbali
sekemuusang'hanile ulegeho wenu kufisa yehile, kaleni
fana wasang'hani wa Mulungu.
17 Wahulikeni wanhu wose, walondeni ndugu zenu
wahuwila, mumdumbe Mulungu na muhulikeni mfalume.

Simwe da manhesa ya Chilisito

18 Mweye wasang'hani wa mkaye wategelezeni wenevale
wenu kwa kuwahulika ng'hani, siyo waja wanogile na wa-
hole muhala, mbali iviya waja wene kukalika.
19 Kwaviya Mulungu konogiligwa na munhu yofunyila
umoyo manhesa yaja halondeka kuyapata, kwaviya siku
zose komgesa Mulungu.
20 Vino mwizapata choni fana muhafunyila umoyo ku-
towigwa kwa ichimu cha kutenda yehile? Mbali one muha-
funyila umoyo manhesa vondamutende yanogile, Mulungu
kezanogiligwa na mweye.
21 Yano ni yayo yomutangiligwe, kwaviya Chilisito
kagazigwa kwa ichimu chenu, kamulekelani simwe na
mweye tendeni fana viyatendile.
22 Yeye hatendile uhasanyi na halongile mbuli yoyose ya
uvwizi bule.
23 Viyaligigwe, yeye habwelezele ligo, na viyagazigwe, yeye
habwelezele bule, mbali kamuhuwila Mulungu yolamula
nhaguso viilondeka.
24 Chilisito mwenyewo kaupapa uhasanyi wetu muna
ulukuli lwake mumsalaba muladi chileke uhasanyi na
kukala kwa kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu. Kwa
malonda yake mweye muhona.
25 Mukala fana ng'hondolo wagile, mbali sambi mumb-
welela Mdimi na Mwimilizi wa ugima wenu.

3

Wehe na wamhale

1 Iviya na mweye wehe wategelezeni wamhale zenu, mu-
ladi one wauko wamhale wowose hawahuwila Mbuli ya

Mulungu wapate kuhuwila kwa kuwona ugenzi wenu, haiza-
londeka kumwenu kulonga mbuli
2 kwaviya wezawona ugenzi wenu unogile uli wa hishima.
3 Sekemuihambe kwa kunze fana viya kusakulila nyele
kwa madambwa, kuvala vigogela na mangaja na kuyawala
viwalo va bei ng'hulu.
4 Mahambo yano yolondeka yalawe mgati ya moyo wa
munhu na ni mahambo hayawola na ya unyendanyenda na
ya muhe wa uhole yoyofaya haulongozi wa Mulungu.
5 Kwaviya ivo niivo viwaihambile wehe wowamtambikile
Mulungu muna ikweli umwaka wowekile lolelo jawo kwa
Mulungu na kukala kwa kuwategeleza walume zawo.
6 Sala kakala ivo, kamtegeleza Bulahimu na kamtanga
mwenevale wake. Mweye ni wanage one muhatenda
yanogile na kuleka kudumba chinhu chochose.
7 Iviya na mweye walume na wehe zenu muhavimanya
kuwa wawo ni nyondenyonde, na ivo muwatendele kwa
hishima kwaviya na wawo iviya wezahokela hamwe na
mweye chitumetume cha ugima choyoweng'hani Mulungu,
tendele ivo muladi nhosa zenu sekezikimililigwe.

Magayo kwa kutenda yanogile

8 Kukomelezelo nolonga vino, mweye wose molondeka
muwe na moyo umwe na muwe na gesa dimwe, mwiilonde
fana ndugu, muwe na unyendanyenda na uhole.
9 Sekemulihe dihile kwa dihile hebu ligo kwa ligo, mbali
muwatemele mate, kwaviya Mulungu viyamtangileni kamu-
longelani kezamtemelani mate.
10 Fana viya Yamaandiko Yelile viyolonga,
“Munhu yoyose yolonda kudeng'helela ugima
na kuwona siku zinogile,
yayepule kulonga mbuli zihile
na yaleke kulonga uvwizi.
11 Kolondeka yayepule kutenda mbuli zihile na yatende
mbuli zinogile,
kolondeka yazahile tindiwalo kwa moyo wake wose.
12 Kwaviya Mndewa kowalola goya wanhu wanogile haulon-
gozi wa Mulungu
kotegeleza nhambiko zawo,
mbali kowehila waja wotenda yehile.”
13 Yelihi yonda yawalumizeni one molonda ng'hani ku-
tenda yanogile?
14 Mbali hata one muhagazigwa kwa kutenda mbuli fana
viilondeka, mumweda! Sekemumdumbe munhu yoyose na
sekemuwe na lugano.

15 Mbali siku zose mtunhizeni Chilisito fana Mndewa mgati
ya mizoyo yenu. Muisasale siku zose kumwidika chila
munhu yoonda yawauze mbuli ya lolelo dimwili najo. Ten-
deni ivo kwa uhole na hishima,
16 muladi mutende fana viya mizoyo yenu haiwalongela
kuwa muhasanya, muladi wanhu wolonga yehile kusonhela
ugenzi wenu unogile muna ukuilumba na Chilisito, wawone
chinyala.
17 Kwaviya muhavu kugazigwa kwa ichimu cha kutenda
yanogile, one ihawa viyolonda Mulungu, kufosa kugaya kwa
ichimu cha kutenda yehile.
18 Kwaviya Chilisito mwenyewo kagazigwa na kudan-
ganika mwanza umwe muhala kwa ichimu cha uhasanyi.
Munhu yanogile haulongozi wa Mulungu kwa ichimu cha
wanhu hawamtunhiza Mulungu, muladi yawagale mwenye
kwa Mulungu. Kakomigwa chiunhu mbali katendigwa
mgima chimuhe,
19 na kwa ugima wake wa chimuhe kahita kuigong'ondela
mihe yili muchifungo.
20 Ino ikala mihe ya wanhu hawamtegeleze Mulungu
viyakalile kogozela kwa kufunya umoyo siku ziya Nuhu
viyakalile kozenga safina. Wanhu wanane muhala wakalile
muna isafina ija, walopoligwa muna yamazi,
21 mazi yano yalinga ubatizo wouwalopola mweye sambi.
Ubatizo uja siyo kwa ichimu cha kusunha lukuli, mbali
kumpula Mulungu yawadahize kutenda yanogile muladi mi-
zoyo yenu sekeiwalongele muhasanya. Uwo wizawalopola
mweye kwa kufosela uzilibuko wa Yesu Chilisito,
22 yoyahitile kuulanga kwa Mulungu na kukala ubanzi wa
kulume wa Mulungu, kotawala wasenga wa kuulanga kwa
Mulungu na weli na udahi na ludabwa.

4

Ugima wa sambi

1 Kwaviya kusongela Chiilsito viyagazigwe chilukuli, na
mweye iviya molondeka muigangamize kupata lungilo fana
jake. Kwaviya munhu yofunyila umoyo manhesa ya lukuli
lwake hatenda uhasanyi kaidi.
2 Kulawa sambi ugima wousigale hano hana iisi wolondeka
kulongozigwa na malondo ya Mulungu, siyo na tamaa zihile
za chilukuli.
3 Kwaviya umwaka mutenda fana viwotenda wanhu
hawammanyile Mulungu, kukala muna ugoni na tamaa zi-
hile na ukolwa na madugili yaja wanhu wong'wa ng'hani

na kutenda mbuli za chinyala na nhambiko za kwihiza za
kutambikila nyang'hiti.
4 Sambi wanhu wawo hawammanyile Mulungu wok-
wazanywa kuwa mweye hamwizailumba nawo kaidi kukala
vihile ng'hani, ivo womuligani.
5 Mbali wezalondeka kumulongela Mulungu chila chinhu
chiwatendile, ija yowalamulila nhaguso wagima na wadan-
ganike.
6 Lekamana Mbuli Inogile iviya ipetigwa kwa wanhu
wadanganike, muladi wahakomeleza kulamuliligwa nh-
aguso ya ugima wawo wa chilukuli fana wamwenga, wakale
chimuhe fana viya Mulungu viyokala.

Mkalizi wa vinhu yanogile wa vitumetume mbasakanyo va Mulungu

7 Ukomelezelo wa vinhu vose wahabehi. Ivo yepuleni
kuitawala na kaleni meso muladi mudahe kutosa kwa Mu-
lungu.
8 Kufosa yose, ilondeni kwa moyo wose, kwaviya ulondo
wofisa uhasanyi mwingi.
9 Muihokele mweye kwa mweye bila kulongelela.
10 Chila munhu kolondeka yasang'hanile chitumetume
chake choyeng'higwe na Mulungu kwa kuwataza wamwenga
fana mkalizi wa vinhu yanogile wa vitumetume mbasakanyo
va Mulungu.
11 Munhu yoyose yopeta, kolondeka yalonge usenga
wa Mulungu, munhu yoyose yosang'hanila kolondeka
yasang'hanile kwa ludabwa luyeng'higwe na Mulungu,
muladi Mulungu yeng'higwe nhogolwa muna zimbuli zose
kwa kufosela Yesu Chilisito, iyo kana utunhizo na udahi siku
zose. Ivo!

Manhesa kwa ichimu cha kumuhuwila Chilisito

12 Mbwiya zangu, sekemwazanywe fana mupatigwa na
manhesa ya usungu, fana viya molawililigwa na chinhu
chigeni.
13 Mbali deng'heleleni kwingila muna yamagayo fana
Chilisito viyagaiye, muladi mudeng'helele ng'hani utunhizo
wake vondaugubuligwe.
14 One muhaligigwa kwa ichimu cha Kumuhuwila Chilisito,
mumweda, iyo Muhe wa Mulungu na wa utunhizo kokala na
mweye.
15 One munhu yoyose kumwenu yahagaya, sekeyagaye
kwaviya mkomaji hebu mbavi hebu mbananzi na yok-
wingilia mbuli za wanhu wamwenga.

16 Mbali one yahagaya kwaviya komuhuwila Chilisito,
sekeyawone chinyala, mbali yamtunhize Mulungu kwa ku-
tangigwa kwa zina da Yesu.
17 Kwaviya lusita lwa nhaguso lufika, na wanhu wa Mu-
lungu ni wawo wa mwanduso kutagusigwa. One ihandusa
na cheye, vino izakuwaze kwa wanhu hawategeleza Mbuli
Inogile ya Mulungu?
18 Fana viya Maandiko Yelile viyolonga,
“Ni vidala wanhu wanogile haulongozi ha Mulungu kukom-
boligwa,
vino izakuwaze kwa wanhu hawamtegeleza Mulungu na
wahasanyi?”
19 Ivo wanhu waja wowogaya kwa ichimu cha kutenda viy-
olonda Mulungu, wagendelele kutenda yanogile, nawo weke
ugima muna yamakono ya Mulungu mulumbaji wawo yok-
waminika ng'hani.

5

Kudidima bumbila da wanhu wa Mulungu

1 Nowalamba walala walangulizi mgati yenu, niye nili
mulala mulangulizi miyenu, mkalangama wa magayo ya
Chilisito, na noihanganya na utunhizo wondaugubuligwe
hamwande,
2 nomulambani, mudidime bumbila diya
diyamwing'hileni Mulungu, siyo kwa kuwangilizigwa,
mbali kwaviya vimulonda na fana viyolonda Mulungu.
Sekemusang'hane kwa kulonda hela, mbali kwa moyo
unogile.
3 Sekemuwatawale kwa ludabwa wanhu wa bumbila diya
domulondeka kudidima, mbali muwe simwe kumwawo.
4 Na Mdimi Mkulu vondayalawilile, mwizahokela gweko
da utunhizo hajagiza unovu wake.
5 Iviya na mweye wabwanga muwategeleze walala
walangulizi. Mweye wose molondeka muinyendenyende
mweye kwa mweye mudahe kuisang'hanila. Kwaviya
Maandiko Yelile yolonga, “Mulungu kana udugi na wanhu
woigoda mbali koweng'ha unovu wake wanhu waja
woinyendanyenda.”
6 Muinyendenyende haulongozi ha Mulungu yeli na lud-
abwa, nayo kezamwinulani lusita lufaya.
7 Mwasileni yeye kusafagila kwenu kose, kwaviya yeye
kowagesani vinogile.
8 Ivo muwe na kulinganya na mukale meso! Mwihi wenu,
Lufyende kozunguluka fana simba yotongoloma, kozahila
munhu yammele.

9 Mulemeni iyo, mwime chigangamavu muna uhuwilo,
kwaviya movimanya kuwa ndugu zenu muna isi yose
wogaiya yayo yayo fana vimugaiya mweye.
10 Mbali muhakomeleza kugaya kwa lusita luguhi, Mu-
lungu wa unovu wose, yoyomtangani mwingile muna utun-
hizo wake wa siku zose kwa kuilumba na Chilisito, yeye
mwenyewo kezawatenda wawe wagima kaidi na kuwaguma
ludabwa na kwima chigangamu na kuweng'ha chandusilo
chigangamale.
11 Udaho kanawo yeye siku zose. Ivo!

Ndamsa za ukomelezelo

12 Nomwandikilani usenga uno mguhi kwa kutazigwa na
Silowano, ndugu yokwaminika fana viniwona. Nolonda
kumgumani moyo na kumulongelani kuwa uno ni kweli
unovu wa Mulungu. Igangamizeni muna unovu uno.
13 Bumbila da wahuwila wa Chilisito weli uko Babeli,
dodisaguligwe hamwe na mweye womulamsani, Maliki
mwanangu kweli muna uhuwilo.
14 Ilamseni mweye kwa mweye kwa chilaguso cha ulondo
wa Chikilisito. Nowalondeleni tindiwalo mweye mose wom-
uhuwila Chilisito.

USENGA WEKAIDI WA PETILI

Ulongozi

Usenga wekaidi wa Petili wolagusa kuwa wandikigwa na Mtumigwa Petili, mbali wasomi wamwenga wa sambi hawatogola kuwa ni kweli kuwa Petili kandika usenga uno. Yodahika kuwa kuna munhu imwenga yandike usenga uno kwa ichimu cha Petili. Mwandikaji kolonga kuwa kakala mkalangama wa kuwona ugima wa Yesu na lusita kuwoneka kwake kugaluka muna 1:17-18. One Petili kandika usenga uno yodahika kuwa kawandikila uko Loma yang'hali hanadanganika hagati ya mwaka 65-69 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Iviya Petili kautanga usenga uno ni usenga wake wekaidi hagati ya 3:1. Ivo mwaka wa kwandika usenga uwo ni viyakomeleze kwandika usenga wa mwanduso wa Petili. Kawandikila wahuwila wose wa Chilisito.

Petili kawandikila usenga uno muladi kuwaguma moyo wahuwila kukala vinogile na kuwazuma muladi sekewawakole wafundiza wa uvwizi muna isula yekaidi. Kawalongela sekewawategeleze wanhu waja wolonga kuwa Yesu kokalama kubwela. Ila kalonga kuwa Mulungu siyo wa ugaluga mbali kolonda chila munhu yakomboligwe muna 3:8-9. Chino icho ichimu cha kukala vinogile muna 3:14.

Yeliumo

Petili kuitambulisa yeye mwenyewo na kuwalamusa wasomaji wake muna 1:1-2.

Kaidi kowakumbusa kukala vinogile kwaviya Mulungu iyo kochidahiza kukala vinogile muna 1:3-21.

Maabaho kawazuma kusonhela wafundiza wa uvwizi na kulonga yaja yondayawalawile wafundiza wa uvwizi kuhelelo muna 2:1-22.

Iviya Petili kokomeleza kwa kuwagela moyo wahuwila kukala vinogile kwa kuisasala kwa ichimu cha kubwela kwa Yesu mwanza wekaidi muna 2 Petili 3:1-17.

1 Niye Saimoni Petili, msang'hani na mtumigwa wa Yesu Chilisito.

Nomwandikilani mweye muli kwa unovu wa Yesu Chilisito, yeli Mulungu na mulopozi wetu mwing'higwa uhuwilo uja uja woufaya fana uwetu.

2 Nomulondelani unovu wa Mulungu na tindiwalo vongezeke muna ukummanya Mulungu na Yesu Mndewa wetu.

Kutangigwa na kusaguligwa na Mulungu

3 Kwa ludabwa lwake lwa chimulungu, Mulungu kaching'ha mbuli zose zochizilonda muladi chikale na ugima wa
kugenda muna zinzila za Mulungu, kwa kummanya yeye
yachitangile cheye chiwe na utunhizo na unovu wake yeye
mwenyewo.
4 Kwa kuyafosela yayo, kaching'hiliza chilagano chikulu
na chochifaya ng'hani muladi kwa izo mudahe kuihanganya
hali ya chimulungu na kuyepula na ubananzi wougaligwa na
tamaa zihile za chiisi.
5 Kwa ichimu icho iyoheni ng'hani geleni ugenzi unogile
kwa uhuwilo wenu, na kwa ugenzi unogile geleni umanyi,
6 kwa kuvimanya kumwenu mulondeka mongeze kulinganya, kwa kulinganya kwenu molondeka mongeze ufunya
umoyo, kwa kufunya umoyo kwenu molondeka mongeze
kumuhuwila Mulungu,
7 kumuhuwila Mulungu kokongeza undugu na undugu
wokongeza ulondo.
8 Kwaviya muhawa na nhunya izo zose kwa wingi, zizamdahizani muwoneke mofaya na kupata kuinzana na umanyi
wenu kusonhela Mndewa wetu Yesu Chilisito.
9 Mbali wose welibule nhunya zino hawadaha kuwona,
ukweli watulika yameso, ivo na wazimiza viya viwasafyigwe
uhasanyi wawo umwaka.
10 Ivo lelo ndugu zangu, iyoheni ng'hani kuutenda uwo
umtango wenu na kusaguligwa kumwenu na Mulungu iwe
mbuli ya kugendelela fana muhakala ivo hamwizakugwa
ng'oo!.
11 Mana mwizalekigwa kwingila bila begete muna ufalume
wa siku zose wa Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito.
12 Siku zose nizamkumbusani mbuli zino, hata fana mumala kuzimanya na mokwima chigangamavu muna ikweli
imuhokele.
13 Nogesa kuwa vinoga kuwalamusa kwa kuwakumbusa
mbuli zino lusita lose lwa ugima wangu.
14 Novimanya kuwa sambi nizalwika hamgwazo lukuli
luno loluwola, fana Mndewa wetu Yesu Chilisito viyanilaguse
funhufunhu.
15 Nizatenda chochose chinidaha kulonga muladi
hamwande vondanidanganike mudahe kukumbuka mbuli
izo.

Wakalangama kusonhela utunhizo wa Chilisito

16 Hachisondelele simo muhala zozitungigwe chiubala
lusita vichiwafunduze kusonhela ludabwa lwake na wizilo
wake Mndewa wetu Yesu Chilisito, mbali chiuwona utunhizo
wake wenyewo.

17 Kwaviya kahokela hishima na ukulu wa Mulungu Tata
lusita dizi vidimwizile kulawa muna ukulu mkulu, kulonga,
“Ino ni Mwanangu nyachende, yoninogeligwe nayo.”
18 Cheye wenyewo chihulika dizi dino dodilawa kuulanga
kwa Mulungu, lusita vichikalile nayo kuna ulugongo lwelile.

19 Na cheye china ukweli ng'hani kusonhela usenga wa
walotezi wa Mulungu, one muhautegeleza, mwizatenda goya
one muhaulola, chitasa chimelemeta hanhu ha ziza, mbaka
vondakukunguzuke na tondong'andu yokwiza mwiimizoyo
yenu.
20 Kufosa yayo yose, molondeka muvimanye kuwa habule
munhu yodaha kufambula kwa nzewele zake mwenyewo
usenga wa ulotezi wa Mulungu wili muna Yamaandiko Yelile.
21 Kwaviya habule ulotezi wowose wougaligwe kwa mal-
ondo ya chiunhu, mbali wanhu walonga ulotezi wa Mulungu
wahalongozigwa na Muhe Yelile.

2

Wafundiza wa uvwizi

1 Walawilila walotezi wa uvwizi hagati ya wanhu, na
ivo wafundiza wa uvwizi wezalawilila kumwenu. Wawo
wezamfundizani mafundizo ya uvwizi yoyogala kunangigwa
na kumulema Mndewa yoyawakombole, na kwa kutenda ivo
wezaigalila kwa kusinhukiza madanganizi wawo wenyewo.
2 Wanhu wengi wezazisondelela nzila zawo za ugoni, na
kwa ichimu icho wanhu wezailiga nzila ya kweli.
3 Kwa uhika wawo wihile wa vinhu mvunyo, wafundiza
wano wa uvwizi wezaipatila faida kulawa kumwenu ku-
fosela mbuli za uvwizi. Mulungu kalamula kwandusila
umwaka kuwa kezawatagusa na wala hanagona na kweli
kezawananga.

4 Mulungu hawalekelele wasenga wa kuulanga wowa-
tendile uhasanyi, kawasa hanhu ha hakutagusigwa, wawo
wekigwa muja wafungigwa minyololo muna diziza totolo
wogozela zuwa da nhaguso zawo.
5 Kaidi Mulungu haiyonele ubazi isi yose ya umwaka, mbali
kamkaliza Nuhu yoyagong'onde wanhu watende yaja yoy-
olonda Mulungu, hamwe na wanhu wamwenga saba baho
viyawagalile gombo muna iisi ija ya wihi.
6 Iviya Mulungu katagusa mabululu ya Sodoma na Gomola
kwa kuyatakamiza tikitiki kwa moto, na yayo kayatenda
masimwe ya chondachiwalawilile wanhu womwihila Mu-
lungu.

7 Iviya kamkombola Lutu, munhu yanogile haulongozi
wa Mulungu, yakalile na usungu kwa ugenzi wa ugoni wa
wanhu wabananzi.
8 Kwaviya munhu ino yanogile haulongozi wa Mulungu
kakala hamwe na wanhu wehi, chila zuwa moyo wake
wingila lugano na sang'hano zawo hazimtunhize Mulungu.
9 Ihawa ivo Mndewa kavimanya va kuwakombola wowom-
uhuwila muna yamagezo. Mbali kavimanya kuweka wanhu
hawamtunhiza Mulungu muna inhaguso mbaka isiku ija ya
kuwalamulila nhaguso.
10 Izakuwa ivo haswa kwa waja wosondelela tamaa zihile
za lukuli, waja wosondelela tamaa zawo za vinhu vihile na
kuulema udahi wa Mulungu.

Wafundiza wano wa uvwizi wana magoda na
hawavidumba viumbe vili na utunhizo va kuulanga.
11 Mbali hata wasenga wa kuulanga ingawa wana udahi
na ludabwa kufosa wawo wafundiza wa uvwizi, hawawalon-
geleza kwa kuwaliga viumbe waja haulongozi ha Mndewa.
12 Mbali wanhu wano woliga mbuli hawazimanyile bule,
walinga fana wanyama welibule nzewele, welekigwa muladi
wagwiligwe na kukomigwa. Iviya wezadanganizigwa fana
viya viwodanganizigwa wanyama.
13 Wezalihigwa magayo kwa ichimu cha magayo yowaya-
galile. Wodeng'helela kufikiza funhu funhu madambwa ya
lukuli chimisimisi. Kufika kwawo kuna yamadugila yenu,
kogala chinyala na kulemigwa ng'hani wodeng'helela mbuli
zihile.
14 Meso yawo yamema uzinzi, wawo hawaleka kutenda
uhasanyi. Wowakwega wanhu nyondenyonde. Wanhu
wawo waizoweza mizoyo kulonda kupata vinhu vingi.
Wanhu wawo waduwiligwa!
15 Waileka nzila igoloke, waga kwa kusondelela nzila ija ya
Balamu, mwana wa Beoli, yoyaisondelele ino kalonda kupata
maliho kwa kutenda wihi,
16 na kabwakiligwa kwa ichimu cha uhasanyi wake. Chi-
hongwe hadahile kalonga, kalonga kwa dizi da chiunhu na
kamkimilila mulotezi wa Mulungu sekeyatende lukwale.

17 Wanhu wano walinga fana nzasa vilibule zinyalile. Fana
viya mawingu yasoligwe na mbeho, ukazi wawo wowekil-
ingwe na hanhu ha ziza totolo.
18 Walonga mbuli za magoda na zilibule mana na ku-
sang'hanila tamaa za ugoni na kuwakwega wanhu wowan-
duse kuigola vino sambi na wanhu wowokala muna uvwizi.
19 Wowalongela wanhu wamwenga kuwa wezailegeha,
hata ivo wawo wenyewo ni watumwa wa ubananzi. Kwaviya

chila munhu ni mtumwa wa chinhu chochose chochimulanguliza.
20 Kwaviya wanhu waja wowamalile kuyakimbila yaja yehile ya isi yose, kwa kummanya Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito, one wanamata kaidi na kupotwa, unhu wawo wa uhelelo wizakuwa wiha kufosa uja wa ichanduso.
21 Yahawile vinoga kumwawo one hawaimanyile nzila ya kutenda yanogile haulongozi ha Mulungu, kufosa kuimanya na maabaho kuleka lagilizo jelile dowadihokele.
22 Mbali niivo ilawilila kumwawo sawasawa na simwe diya da kweli dodilonga, “Imbwa kayabwelela madesi yake mwenyewo,” na dimwenga dolonga “Nguluwe yogezigwe kabwela kuibimbilisa mwiinhope.”

3

Siku ya kwiza kwa Mndewa

1 Mbwiya zangu walondwa, usenga uno wekaidi wonimwandikileni. Muna zisenga mbili nigeza kuyenula magesa yanogile muna zinzewele zenu kwa kuwakumbusani mbuli zino.
2 Nolonda kuwakumbusani mbuli ziya zilongigwe umwaka na walotezi welile na malagilizo yalawile kwa Mndewa yeli Mulopozi niiyo yoyaweng'hile kwa kufosela watumigwa wenu.
3 Kufosa yayo yose molondeka kuyamanya yano kuwa kuna zisiku za uhelelo, wanhu wamwenga wezalawilila waja ugima wawo wizatawaligwa na tamaa zawo zihile. Maabaho wezawazeha,
4 na kulonga, “Kalagana na mweye kuwa kezakwiza! Lelo kakulihi? Wasaho zetu wamala kudanganika, mbali chila chinhu chokala iviya iviya kusongela kulumbigwa kwa isi yose!”
5 Wanhu wano wazimiza giladi kuwa baho umwaka Mulungu kalonga ulanga na isi vilumbigwa. Isi yose ilumbigwa kulawa muna yamazi na kwa mazi.
6 Na isi ya umwaka idanganizigwa haja Mulungu viyayalongele mazi yameme isi yose.
7 Mbali ulanga wa sambi na isi vikigwa ngama kwa moto, kwa mbuli iyo iyo, vihakalizigwa mbaka zuwa da nhaguso na da kunangigwa kwa wanhu hawamuhuwila Mulungu.
8 Mbali walondwa wangu, sekemuzimize chinhu chimwe, kwa Mndewa zuwa dimwe ni fana miyaka elufu imwe, na miaka elufu imwe ni fana na zuwa dimwe.
9 Mndewa hakalama kufikiza chiyalagane fana wanhu wamwenga viwogesa kukalama, mbali kufunya umoyo kwa

ichimu chenu, kwaviya halonda munhu yoyose yanangigwe.
Mbali kolonda wanhu wose wasamhe uhasanyi wawo.
10 Mbali Zuwa da Mndewa dizakwiza fana mbavi viyok-
wiza, muna dizuwa ijo ulanga wizasegela kwa msindo mkulu
na vinhu vose vili kuulanga vizanangigwa kwa moto, na isi
na vose viliumo vizanangigwa.
11 Basi kwaviya vinhu vino vose vizadanganizigwa, molon-
deka mweye kuwa wanhu wa ugenzi ulihi, molondeka ku-
muhuwila Mulungu na kuhishimu,
12 lusita vomugozela zuwa diya da Mulungu na kuditenda
dize himahima. Zuwa ijo ulanga wizalunguzigwa kwa moto,
na vinhu vose va kuulanga vizalumbuzuligwa na moto.
13 Mbali kuinzana na chiya chayalongile Mulungu
chogozela kuwa kwizakuwa na ulanga wa sambi na isi
ya sambi, hanhu howakala wanhu wotenda yanogile
haulongozi ha Mulungu.
14 Kwa ivo walondwa wangu, kwaviya mogozela vinhu ivo,
iyoheni muladi muwoneke muna ditindiwalo kuwa mwab-
ule ving'hwaso wala maolaola haulongozi wa Mulungu.
15 Na mweye muvimanye kuwa ufunya umoyo wa Mn-
dewa wetu ni lusita lunogile luyomwing'hani muladi mupate
ulopozi, fana viya ndugu yetu Paulo viyamwandikileni kwa
ubala woyeng'higwe na Mulungu.
16 Yano yayo yoyalongile muna zisenga zake zose lusita
viyandikile. Kakala na mbuli zimwenga ndala kuzimanya
muna zisenga zake, wanhu wabozi na wanhu woteyateya
na wozifambula kwa uvwizi fana viwayalonga kwa uvwizi
Yamaandiko Yelile. Ivo waigalila kunangigwa.
17 Mbali mweye walondwa wangu, kwaviya muzimanya
mbuli zino mumala, muiteganye muladi sekemwize kwag-
izigwa na ubananzi wa mafundizo ya wanhu wabananzi na
kuleka uhuwilo wenu ugangamale.
18 Mbali gendeleleni kukala muna unovu wa Mulungu na
kummanya Mndewa na Mulopozi wetu Yesu Chilisito. Utun-
hizo uwe wake sambi na siku zose. Ivo!

USENGA WA MWANDUSO WA YOHANA

Ulongozi

Usenga wa mwanduso wa Yohana kwa wanhu wose wandikigwa na Mtumigwa Yohana hagati ya mwaka 85-90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yohana hailagusa mwenyewo kuwa niiyo yandike, mbali kolagusa kuwa kakala msindila wa ugima na uzilibuko wa Yesu muna 1:1-3. Mwandikaji wa 1 Yohana woilinga na mwandikaji wa chitabu cha Mbuli Inogile ya Yohana. Yohuwiligwa kuwa Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uno kwa wahuwila wose na lusita ulo bumbila da wahuwila wa Chilisito dikala muna yamagayo kulawa muna dibumbila da wafundiza wa uvwizi. Wahuwila kuwa Yesu kakala Mulungu mbali hakalile munhu viyakalile muiisi. Kwa ichimu chino Yohana kandika kusonhela viya viyauonile ugima wa Yesu na viya viyamdalise kwa makono yake muna 1:1-3. Lungilo da Yohana da kwandika usenga uno dikala kuditenda deng'ho jake difikizigwe muna 1:4 na kuwagoma wahuwila kutenda uhasanyi muna 2:1 na kawakaliza wahuwila kulawa muna iwafundiza wa uvwizi muna 2:26 na kuwaguma moyo wahuwila kuwa wakomboligwa muna 5:13.

Yeliumo

Yohana kokwandusa usenga wake na koweng'ha lungilo dimwe da kuwandikila muna 1:1-4.

Kaidi kofambula viya Mulungu viyeli bung'hulo na viya viwolondeka kukala fana Yesu viyakalile muna 1:5-3:10.

Maabaho kowakumbusa ndagilizi ya kuilonda wawo kwa wawo muna 3:11-5:12.

Kuuhelelo Yohana kogotola usenga wake muna 5:13-21.

Mbuli ya Ugima

1 Chomwandikilani kusonhela Mbuli ya ugima yoyakalile
uko kusongela mwanduso kulumbigwa kwa zisi zose. Che-
ye chimuhulika na chimuwona kwa meso yetu wenyewo,
chimuwona na chimdalisa kwa makono yetu wenyewo.
2 Ugima iyo viyalawilile cheye chimuwona na chomulavila
ukalangama na kuwagong'ondelani mbuli ya ugima iyo wa
siku zose yoyakalile kwa Tata na yoyalagusigwe kumwetu.
3 Chiwagong'ondelani yaja yochiyawone na kuyahulika,
muladi na mweye muilumbe na cheye. Na kuilumba na Tata
na Yesu Chilisito mwanage.

4 Chomwandikilani yano muladi ndeng'helelo yetu idahe
kufikizigwa.

Mulungu ni bung'hulo

5 Na uno uwo usenga uchiuhulike kulawa kwa Yesu na
kuwagong'ondelani. Mulungu ni bung'hulo, na kumwake
yeye kwabule ziza jojose.
6 Chihalonga kuwa chiilumba nayo na kuno chokala muna
diziza, cholonga uvwizi na hachikala kwa kusondelela uk-
weli.
7 Mbali fana chokala muna dibung'hulo fana yeye viyeli
muna dibung'hulo, choilumba cheye kwa cheye, na damu ya
Yesu Chilisito yeli mwanage, yochisafya cheye uhasanyi wetu
wose.
8 Chahalonga chabule uhasanyi, choivwizila wenyewo na
ukweli wamwabule mgati yetu.
9 One chahamulongela Mulungu uhasanyi wetu, yeye kok-
waminika na kanoga siku zose na kezachilekelela uhasanyi
wetu na kuchisafya vinhu vose vichitenda viya havimnogeza
Mulungu.
10 One chahalonga hachitendile uhasanyi, chomtenda yeye
kuwa mvwizi na wala mbuli yake yamwabule mgati yetu.

2

Chilisito mgombezi wetu

1 Wanangu walondwa, nomwandikilani mbuli zino muladi
sekemutende uhasanyi, mbali one munhu yoyose yahatenda
uhasanyi, chinayo yeye yoyochigombela kwa Tata, niiyo Yesu
Chilisito yoyomnogeza Mulungu.
2 Nayo iyo nhosa ilavigwe kwa ichimu cha kusegeza
uhasanyi wetu, siyo kwa uhasanyi wetu muhala, mbali iviya
uhasanyi wa wanhu wose.
3 One chahategeleza ndagilizi za Mulungu, chodaha kuvi-
manya kweli chimmanya.
4 Munhu yahalonga kuwa, “Nimmanya Mulungu,” mbali
hategeleza ndagilizi zake, munhu iyo ni mvwizi na kabule
ukweli mgati yake.
5 Mbali munhu yoyose yotegeleza mbuli ya Mulungu,
ulondo wa Mulungu utoga mgati yake, mbuli ino yochitenda
chiwe na ukweli kuwa chamgati yake.
6 Munhu yoyose yolonga kuwa kailumba na Mulungu,
kolondeka kukala fana viyakalile Yesu.

Ndagilizi ya sambi

7 Wambwiya zangu, simwandikilani ndagilizi ya sambi,
mbali ndagilizi ya umwaka yomukalile nayo kusongela
mwanduso. Ndagilizi ya umwaka ni usenga uja womuhulike.

8 Iviya nomwandikilani ndagilizi ya sambi, ukweli wake
wowoneka mgati mwa Chilisito na iviya wowoneka mgati
yenu, kwaviya ziza dofosa na bung'hulo da kweli dibung'hula
dimala.
9 Munhu yoyose yolonga kamuna dibung'hulo mbali
komwihila ndugu yake, munhu iyo yang'hali muna diziza.
10 Munhu yoyomulonda ndugu yake kokala muna di-
bung'hulo na wala mgati yake mwabule chinhu cha kuwa-
tenda wamwenga watende uhasanyi.
11 Mbali munhu yoyose yomwihila ndugu yake kokala
na kugenda muna diziza, na hakumanya kunhu kuyohita,
kwaviya ziza dimtenda yatulike yameso.
12 Nomwandikilani mweye wanangu, kwaviya uhasanyi
wenu usegezigwa kwa ichimu cha zina da Yesu Chilisito.
13 Nomwandikilani mweye china tata, kwaviya mum-
manya Yesu Chilisito yeli baha kulawa mwanduso wa ku-
lumbigwa kwa zisi zose. Nomwandikilani mweye wab-
wanga, kwaviya mumuhuma mwihi ija.
14 Nomwandikilani mweye wana, kwaviya mummanya
Tata. Nomwandikilani mweye china tata, kwaviya mum-
manya Yesu Chilisito yeli baha kulawa mwanduso wa ku-
lumbigwa kwa zisi zose. Nomwandikilani mweye wab-
wanga, kwaviya muna ludabwa, na mbuli ya Mulungu
yokala mgati yenu, na mumuhuma mwihi ija.
15 Ṣekemuilonde zisi zose hebu vinhu vili muna isi. One
munhu yahailonda zisi zose, ulondo wa Tata wamwabule
mgati yake.
16 Mana vinhu vose vili muna zisi zose, tamaa za zihileza
lukuli na tamaa za meso na magoda yoyogaligwa kwa kuwa
na vinhu vingi, vinhu ivo vose havilawa kwa Tata bule mbali
volawa muna isi.
17 Isi yose na tamaa zake zihile zose vofosa, mbali munhu
yotenda viyolonda Mulungu kokala siku zose.

Munhu yomulema Chilisito

18 Wanangu, uno ni lusita lwa uhelelo! Muhulika kuwa
munhu yeli na udugi kwa Chilisito kezakwiza, mbali hata
sambi wanhu wengi weli na udugi kwa Chilisito walawilila,
ivo chovimanya kuwa uno ni lusita lwa uhelelo.
19 Wanhu wawo wolawa kumwetu mbali hawawile wa
kumwetu, kwaviya one wawile wa kumwetu, wahakalile
hamwe na cheye, mbali viwachilekile ilagusa kuwa hawaw-
ile wa kumwetu.
20 Mbali mweye wose mumuhokela Muhe Yelile kulawa
kwa Chilisito, ivo mweye moumanya ukweli.

21 Lelo nomwandikilani, siyo kwaviya hamumanyile ukweli, mbali kwaviya mumanya ukweli, na iviya muvimanya kuwa uvwizi wowose haulawa muna ukweli.
22 Mvwizi iyo yelihi? Munhu yobela kuwa Yesu ni Chilisito, munhu yalingile ivo ni munhu mdugi wa Chilisito Mulopozi. Kombela Tata na Mwanage.
23 Kwaviya munhu yoyose yomulema Mwana iviya komulema Tata, na munhu yoyose yomtogola Mwana iviya komtogola Tata.
24 Ivo usenga womuuhulike kulawa mwanduso ukale mgati yenu. One usenga uwo umuuhulike uhakala mgati yenu, na mweye iviya mwizakala mgati mwa Mwana hamwe na Tata.
25 Na chino niicho Chilisito mwenyewo choyachilagane, ugima wa siku zose.
26 Nimwandikilani mbuli zino kwa ichimu cha wanhu wogeza kumwagizani.
27 Mbali muhokela Muhe Yelile kulawa kwa Chilisito, na Muhe ija yahakala mgati yenu, hamulonda munhu wa kuwafundiza, kwaviya Muhe wake komfundizani mbuli zose. Muhe ija kolonga ukweli wala halonga uvwizi. Basi fana viya Muhe viyomfundizani, kaleni kwa kuilumba na Chilisito.
28 Lelo wanangu, gendeleleni kukala mgati yake, muladi vondayalawilile sekechidumbe na sekechimuwonele chinyala vondayeze.
29 One muhavimanya kuwa Chilisito kotenda yoyomnogeza Mulungu, muvimanye kuwa chila munhu yotenda yoyomnogeza Mulungu kawa mwana wa Mulungu.

3

Wana wa Mulungu

1 Loleni ni ulondo ulingile vilihi uyaching'hile Tata kuwa chitangigwe wana wa Mulungu na ivo vichili, kwa ichimu chino wanhu wa zisi zose hawachimanya, kwaviya hawammanyile Mulungu bule.
2 Walondwa wangu, sambi cheye ni wana wa Mulungu, mbali hainakwikigwa hazelu viya vondachiwe, mbali chovimanya kuwa lusita Chilisito vondayalawilile chizakuwa fana yeye, kwaviya chizamuwona fana yeye viyeli.
3 Na chila munhu yeli na lolelo dino mgati mwa Chilisito koisafya yeye mwenyewo fana viya Chilisito viyasafyike.
4 Chila munhu yotenda uhasanyi kobena malagilizo ya Mulungu, kwaviya uhasanyi ni kubena malagilizo.
5 Na mweye muvimanya kuwa Chilisito kalawilila muladi yausegeze uhasanyi wetu. Na mgati yake mwabule uhasanyi.

6 Chila munhu yoilumba na Chilisito hagendelela kutenda
uhasanyi bule, mbali yogendelela kutenda uhasanyi hamu-
wonile bule hebu hammanyile.
7 Lelo wanangu sekemutogole kwehuligwa na munhu
yoyose. Munhu yoyose yoyomnogeza Mulungu, Mulungu
iviya konogiligwa naye fana viya Chilisito viyomnogeza Mu-
lungu.
8 Munhu yoyose yogendelela kutenda uhasanyi ni wa
Mwihi, kwaviya Mwihi katenda uhasanyi kusongela mwan-
duso wa kulumbigwa kwa isi, mbali Mwana wa Mulungu
keza mwiisi kwa ichimu cha kuzibananga sang'hano za
Mwihi ija.
9 Chila munhu yawile mwana wa Mulungu hagendelela
kutenda uhasanyi bule, kwaviya mbeyu ya Mulungu yokala
mgati yake, hadaha kugendelela kutenda uhasanyi, kwaviya
kawa mwana Mulungu.
10 Vino niivo vichivimanya, wana wa Mulungu viweli na
wana wa Mwihi ija viweli. Wanhu wose hawatenda yoy-
omnogeza Mulungu hebu kuleka kuwalonda ndugu zawo
siyo wana wa Mulungu.

Mwiilonde

11 Uno niuwo usenga womuuhulike kulawa baho mwan-
duso. Cholondeka chiilonde.
12 Sekechiwe fana viya Kaini viyawile wa Mwihi ija kwa
kumkoma chisede Habili mdodo wake mwenyewo. Habali
Kaini kamkoma chisede Habili? Kwaviya kasang'hana yehile
mbali ndugu yake kasang'hana yanogile.
13 Ndugu zangu one wanhu wa zisi zose wahamwihilani,
sekemwazanywe.
14 Chovimanya kuwa chifosa mwiiifa na kwingila muna
ugima, kwaviya chowalonda wahuwila wayetu, Munhu
yoyose yelibule ulondo kokala muna iifa.
15 Chila munhu yomwihila muhuwilaa miyage ni mkomaji,
na movimanya kuwa habule mkomaji yeli na ugima wa siku
zose.
16 Cheye chiumanya ulondo kwa nzila ino, Yesu Chilisito
kalava ugima wake kwa ichimu chetu. Na cheye iviya cholon-
deka kulava ugima wetu kwa ichimu cha wahuwila wayetu.
17 Lelo munhu yahawa na vinhu va zisi zose vino na
yahamuwona ndugu yake kana uzidilwa na hamuwonela
ubazi, kodahaze kulonga kana ulondo wa Mulungu
muumoyo wake?
18 Wanangu, ulondo wetu sekeuwe wa mbuli na kulonga
muhala, mbali cholondeka chiwe na ulondo wa kweli na
wouwoneka kwa sang'hano.

Mizoyo yetu haizadumba haulongozi wa Mulungu

19 Kwa nzila ino chizavimanya kuwa cheye cha wakweli, na
mizoyo yetu haizadumba haulongozi ha Mulungu,
20 ihawa mizoyo yetu yochilongela kuwa chibananga,
chivimanya kuwa Mulungu ni mkulu kufosa mizoyo yetu, na
komanya vinhu vose.
21 Walondwa wangu, one mizoyo yetu hachilongeleza, che-
ye hachizadumba haulongozi ha Mulungu,
22 na chohokela kulawa kumwake chila chinhu chochip-
ula, kwaviya chotegeleza malagilizo yake na kutenda yaja
yomnogeza.
23 Na ndagilizi yake iyo ino, chimuhuwile mwanage Yesu
Chilisito, na chiilonde fana viyachilagilize.
24 Wanhu waja wotegeleza malagilizo ya Mulungu wokala
mgati mwa Mulungu na Mulungu kokala mgati yawo. Ivo
kwa Muhe Yelile yochimuhokele kulawa kwa Mulungu,
chovimanya kuwa Mulungu kokala mgati yetu.

4

Muhe wa Kweli na Muhe wa Uvwizi

1 Walondwa wangu, sekemumuhuwile chila munhu yoyo-
longa kolongozigwa na Muhe wa Mulungu, mbali mgezeni
muladi muwone fana munhu iyo kolongozigwa na Muhe
wa Mulungu, kwaviya walotezi wa uvwizi wengi wabaho
mvunyo muna izisi zose.
2 Ino iyo nzila ya kuvimanya fana munhu kolongozigwa na
Muhe wa Mulungu. Chila munhu yolonga kuwa kweli Yesu
Chilisito keza chiunhu kolongozigwa na Muhe wa Mulungu.
3 Munhu yoyose hamtogola Chilisito, kabule Muhe yolawa
kwa Mulungu. Munhu iyo kana muhe wa mdugi kwa
Chilisito. Na mweye muhulika mumala kuwa kokwiza, na
sambi keza kamala muna zisi zose.
4 Mweye wana, mwa wanhu wa Mulungu na muwahuma
walotezi wa uvwizi, kwaviya Muhe yokala mgati yenu kana
ludabwa ng'hani kufosa muhe yokala mgati ya wanhu wa zisi
zose.
5 Walotezi wa uvwizi wolonga mbuli za zisi zino, na wanhu
wa zisi zose wowategeleza kwaviya walowa muna izisi zose,
6 Cheye cha wanhu wa Mulungu, na munhu yoyose
yommanya Mulungu kochitegeleza, munhu heli wa Mu-
lungu hachitegeleza. Ivo kwa nzila ino chodaha kumanya
mbasakanyo ya Muhe wa kweli na muhe wa uvwizi.

Mulungu ni ulondo

7 Walondwa wangu, chiilonde, kwaviya ulondo wolawa
kwa Mulungu, na chila munhu yeli na ulondo kawa mwana
wa Mulungu na kammanya Mulungu.

8 Munhu yoyose yelibule ulondo hammanyile Mulungu,
kwaviya Mulungu ni ulondo.
9 Na Mulungu kalagusa ulondo wake kumwetu kwa kum-
tuma Mwanage nyachende muna isi, muladi chiwe na ugima
kufosela yeye.
10 Uno uwo ulondo, siyo cheye chimulonda Mulungu, mbali
yeye kachilonda cheye, kamtuma Mwanage yawe nhosa ya
kulekelela uhasanyi wetu.
11 Walondwa wangu, ihawa Mulungu kachilonda cheye
fana vino, cholondeka na cheye chiilonde.
12 Habule munhu yamuwonile Mulungu, mbali one chi-
hailonda Mulungu koilumba na cheye na ulondo wake utoga
mgati yetu.
13 Chovimanya kuwa chokala kwa kuilumba na Mulungu,
na Mulungu kokala kailumba na cheye, kwaviya yeye kach-
ing'ha Muhe wake.
14 Cheye chiwona na kuwalavila ukalangama, Tata kam-
tuma Mwanage yawe Mulopozi wa wanhu wose wa zisi zose.
15 Munhu yoyose yolonga kuwa kweli Yesu ni Mwana wa
Mulungu, Mulungu kokala kwa kuilumba na munhu iyo na
yeye kokala koilumba na Mulungu.
16 Cheye iviya chovimanya na kuhuwila ulondo uyalinawo
Mulungu kumwetu. Mulungu ni ulondo na wanhu wose
wokala muna ulondo, waja wokala kwa kuilumba na Mu-
lungu na Mulungu kokala kwa kuilumba nawo.
17 Kwa nzila ino, ulondo utoga mgati yetu muladi
sekechidumbe muna dizuwa diya da nhaguso, kwaviya
fana viyeli ivo vichili cheye muna izisi zose zino.
18 Ulondo wabule ludumbo, mbali ulondo utogile wosegeza
ludumbo jose. Munhu yeli na ludumbo hatoga muna ulondo,
ludumbo dokwiza kwaviya wanhu wodumba nhaguso.
19 Cheye china ulondo, kwaviya Mulungu kachilonda cheye
teng'hu.
20 One munhu yahalonga “Nomulonda Mulungu,” kuno
komwihila ndugu yake, munhu iyo mvwizi. Kwaviya one
yahamwihila ndugu yake yoyomuwona, hadaha kumulonda
Mulungu ija hamuwona.
21 Na Chilisito kaching'ha ndagilizi ino, munhu ija yoyomu-
londa Mulungu kolondeka iviya yamulonde ndugu yake.

5

Kuhuma mbuli zihile za zisi zose

1 Chila munhu yohuwila kuwa Yesu ni Chilisito Mulopozi,
kawa mwana wa Mulungu, na chila munhu yomulonda Tata
iviya komulonda mwanage.

2 Vino ivo vichimanyile kuwa chowalonda wana wa Mulungu kwa kumulonda Mulungu na kutegeleza ndagilizi zake.
3 Vochitegeleza ndagilizi zake cholagusa kuwa chomulonda Mulungu. Na ndagilizi zake zihuha kumwetu,
4 kwaviya chila mwana wa Mulungu kodaha kuzihuma mbuli zihile za zisi zose. Na chozihuma zisi zose kwa ichimu cha uhuwilo wetu.
5 Vino yelihi yodaha kuzihuma mbuli zihile za zisi zose? Munhu ija yohuwila kuwa Yesu ni Mwana wa Mulungu.

Ukalangama kusonhela Yesu Chilisito

6 Yesu Chilisito iyo yezile kwa mazi na damu. Hezile kwa mazi muhala, mbali keza kwa mazi na damu. Na Muhe Yelile kolonga kuwa mbuli ino ni kweli, kwaviya Muhe Yelile ni kweli.
7 Lelo Muhe niiyo yoyolonga kwaviya Muhe niiyo kweli.
8 Muhe Yelile na mazi na damu, wano wose watatu woitogolela.
9 Yahawa choutogola ukalangama wa wanhu, ukalangama wa Mulungu uzama ng'hani, na Mulungu kalava ukalangama vino kusonhela Mwanage.
10 Munhu yoyose yomuhuwila Mwana wa Mulungu kana ukalangama uwo muna umoyo wake. Mbali munhu yoyose hamuhuwila Mulungu, iyo komtenda Mulungu yawe mvwizi, kwaviya hahuwila ukalangama uja Mulungu uyamulavile Mwanage.
11 Na ukalangama wenyewo uwo uno, Mulungu kaching'ha ugima wa siku zose, na ugima uwo wopatika kwa nzila ya Mwanage.
12 Munhu yoyose yeli na Mwana wa Mulungu kana ugima uwo, munhu yoyose yelibule Mwana wa Mulungu kabule ugima uwo.

Ugima wa siku zose

13 Nomwandikilani mbuli zino mweye womudihuwila zina da Mwana wa Mulungu muladi muvimanye kuwa muna ugima wa siku zose.
14 Kwa nzila ino, cheye hachidumba haulongozi wa Mulungu, kwaviya chovimanya kuwa chahapula chochose kwa malondo yake, kezachihulika.
15 One chovimanya kuwa kochihulika chochose chochimpula, iviya chovimanya kuwa koching'ha vinhu vose vochimpulile.
16 Munhu yahamuwona ndugu yake kotenda uhasanyi uja woumgala kuna ifa, kolondeka yampulile kwa Mulungu, Mulungu kezamwing'ha ugima munhu iyo yapuliligwe kwa

Mulungu. Mbuli ino yowasonhela wanhu waja wotenda uhasanyi haugala kuna ifa. Wabaho uhasanyi woumgala kuna ifa, silonga kuwa mupule kwa Mulungu kwa ichimu icho.
17 Chila sang'hano haimtunhiza Mulungu ni uhasanyi, mbali kuna uhasanyi haumgala munhu muna iifa.
18 Chovimanya kuwa weli wana wa Mulungu hawagendelela kutenda uhasanyi, kwaviya Mwana wa Mulungu komulolesa goya, wala mwihi ija hadaha kuwatenda chochose!
19 Chovimanya kuwa cheye cha wana wa Mulungu, na zisi zose za wihi zolangulizigwa na Mwihi ija.
20 Chovimanya kuwa Mwana wa Mulungu keza kamala, nayo kachitenda chimmanye Mulungu wa kweli. Cheye chokala kwa kuilumba na Mulungu wa kweli na choilumba na Mwanage Yesu Chilisito. Ino iyo Mulungu wa kweli na ugima wa siku zose.
21 Wanangu, muiteganye na milungu wa uvwizi.

USENGA WEKAIDI WA YOHANA
Ulongozi

Usenga wekaidi wa Yohana wandikigwa na Mtumigwa Yohana habehi na mwaka 90 kwandusila viyelekigwe Yesu. Yohana haitambule mwenyewo kuwa yeye iyo mwandikaji, mbali kaitanga yeye mwenyewo mulala. Mbuli ziliumo muna usenga wekaidi wa Yohana zoilinga na mbuli zili muna ichitabu cha Mbuli Inogile ya Yohana. Ino yowoneka haswa kwa nzila kukanhamhiza ndagilizi ya Yesu ya kuilonda cheye kwa cheye na kwa kumulonda Yesu ni sawa na kusondelela ndagilizi zake yolagusigwa muna 2 Yohana 1:5-6, Yohana 15:9-10. Yohuwiligwa kuwa Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uno kwa mwananke yasaguligwe na wanage. Viyandike vino lungilo jake ni kujandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito. Kandika usenga uno kwa ichimu cha wahuwila wose wa Chilisito. Lungilo da Yohana da kwandika usenga uno ni kudiguma moyo bumbila da wahuwila wa Chilisito na kuwazuma wayepule na wafundiza wa uvwizi.

Yeliumo

Yohana kokwandusa usenga wake kwa kulagusa kuwa yelihi yoyohokela. Maabaho kuwalamsa wanhu wowohokela muna 1:1-3.

Kodigela moyo bumbila da wahuwila wa Chilisito na kuwakumbusa ndagilizi yili ng'hulu muna 1:4-6.

Maabaho kowazuma wayepule na wafundiza wa uvwizi muna 1:7-11.

Yohana kogotola usenga wake kwa kulaga muna 1:12-13.

1 Niye mulala mulangulizi, nokwandikila weye mama usaguligwe na Mulungu, hamwe na wanago woniwalonda muna ikweli, siyo niye muhala mbali iviya wanhu wose wowoimanya kweli,

2 kwaviya ukweli uwo wokala mgati yetu na uwo wizagendelela kukala mgati yetu siku zose.

3 Nompula Mulungu Tata na Yesu Chilisito, Mwana wa Tata yaching'hile unovu wa Mulungu na ubazi na tindiwalo, viwe na cheye muna ikweli na ulondo.

Ukweli na Ulondo

4 Nideng'helela ng'hani kuwona kuwa wanago wamwenga wokala muna ikweli, fana viya Tata viyachilagilize.

5 Lelo mama, ninajo pulo dimwe kumwako, chiilonde. Pulo
dino siyo ndagilizi ya sambi, mbali ndagilizi ija ija yochikalile
nayo kwandusila mwanduso.
6 Uno uwo ulondo, mukale kwa kutegeleza ndagilizi zake.
Fana vimuhulike kulawa mwanduso, ndagilizi yake ni kuwa
mose molondeka kukala kwa kulagusa ulondo.
7 Wavwizi wengi weza muna isi yose, waja hawatogola
kuwa Yesu Chilisito keza na kuwa fana munhu. Munhu fana
iyo ni mvwizi na mdugi kwa Chilisito.
8 Mwiiteganye muladi sekemwagize yaja yochitendile,
mbali mwizagwekigwa ng'hani.
9 Munhu yoyose ija hakala muna yamafundizo yosonhela
Chilisito mbali kokongeza mbuli zimwenga kusonhela ma-
fundizo yayo, munhu iyo hailumbile na Mulungu. Na munhu
yoyose yokala muna yamafundizo yayo, kailumba na Tata na
Mwana iviya.
10 One munhu yoyose yaheza kumwenu na hawagalileni
mafundizo ya Chilisito, sekemumuhokele muna zikaye zenu
wala sekemumulamse.
11 Munhu yoyose yomulamsa munhu iyo, koilumba nayo
muna zisang'hano zake zihile.

Ndamsa za ukomelezelo

12 Nina mbuli nyingi za kuwandikilani, silonda kuwandik-
ilani talatasi na kalamu muhala, mbali nololela nizak-
wiza kulonga na mweye mulomo kwa mulomo, muladi
chimemezigwe deng'ho.
13 Wana wa mwali wako yoyasaguligwe na Mulungu,
wokulamusa.

USENGA WEKETATU WA YOHANA

Ulongozi

Usenga wekatatu wa Yohana wandikigwa na Mtumigwa Yohana muna umwaka 90 kusongela viyelekigwe Yesu muna isi. Yohana hailagusa mwenyewo kuwa mwandikaji wa chitabu, mbali badala yake koitanga yeye mwenyewe mulala muna usenga weketatu wa Yohana muna 1:1. Yolinga na usenga 2 Yohana muna 1:1. Yohuwiligwa kuwa Yohana iyo yandike Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu, senga izo ni 1 Yohana na 2 Yohana na 3 Yohana, lusita viyakalile Efeso.

Yohana kandika usenga uwo kwa muhuwila imwe zina jake Gayo. Kamwandikila Gayo fana mbwiya yake na kumulongela kuwahokela goya wahuwila wa Chilisito weli wofosela hanhu baho.

Yeliumo

Yohana koutambulisa usenga wake muna usenga wekatatu wa Yohana 1:1.

Maabaho komgela moyo Gayo na kumulongela yawe muhokelaji goya wa wahuwila muna usenga wa wekatatu wa Yohana 1:2-8.

Maabaho kaidi, komwandikila kusonhela wanhu wamwenga waidi, Diotulefe na Demetiliyo muna usenga wekatatu Yohana 1:9-12.

Kuuhelelo kokomelezela usenga wake wekatatu wa Yohana 1:13-14.

1 Niye mulala mulangulizi, nokwandikila weye Gayo mulondwa wangu yonikulonda muna ikweli.

2 Mulondwa wangu, nokulondela ukale goya na uwe na ugima unogile, fana muhe wako viugendelela vinogile.

3 Nideng'helela ng'hani ndugu wamwenga viwafikile hano, wanilongela kusonhela ukweli uwilinawo, kwaviya kogendelela kukala muna ikweli.

4 Habule chinhu cha kunitenda nideng'helele kufosa kuhulika kuwa wanangu wokala muna ikweli.

Uwaminika wa kuwasang'hanila wahuwila

5 Mbwiyangu, weye kokwaminika ng'hani muna zisang'hano zouwasang'hanila ndugu zako, hata wahawa wageni.

6 Walonga mbuli ya ulondo wako muna dibumbila da wahuwila wa Chilisito. Kwizatenda goya uhawataza kwa nzila yoimnogeza Mulungu muladi wagendelele na mwanza wawo.

7 Kwaviya wano wandusa mwanza wawo muna
usang'hano wa Chilisito bila kutazigwa na wanhu weli siyo
Wayahudi.
8 Cheye cholondeka kuwataza wanhu walingile vino, mu-
ladi chisang'hane hamwe nawo kwa ichimu cha ukweli.

Diotulefe na Demetiliyo

9 Nijandikila bumbila da wahuwila wa Chilisito, mbali
Diotulefe, yoyolonda kuwa mulangulizi wawo, kolema ku-
chitegeleza.
10 Ivo vondanize nizazipwililisa mbuli zose ziyatendile,
mbuli zihile ziyachilongile na kuchivwizila! Mbali vino hav-
imfaya bule. Wahuwila wayetu vondaweze hawahokela bule
na kowalema wanhu waja wolonda kuwahokela na kogeza
kuwawinga kunze ya bumbila da wahuwila wa Chilisito!
11 Mbwiyangu, sekeuhige yehile, mbali higa yanogile.
Munhu yoyose yotenda yanogile kolawa kwa Mulungu, na
munhu yoyose yotenda yehile hanammanya Mulungu bule.
12 Chila munhu kolonga vinogile mbuli za Demetiliyo, na
kweli yolonga. Iviya cheye wose cholava ukalangama wetu
kwa mbuli zake, weye kuvimanya kuwa ukalangama wetu ni
kweli.

Ndamsa za ukomelezelo

13 Nikala na mbuli nyingi za kumwandikilani, mbali
silonda kwandika kwa kalamu muhala.
14 Nololela kukuwona sambi na nizalonga na weye mu-
lomo kwa mulomo.
15 Mukale kwa tindiwalo.
Mbwiya zenu womulamsani. Walamseni mbwiya zetu,
chila munhu.

USENGA WA YUDA

Ulongozi

Usenga woutangigwa Yuda wing'higwa zina haja mwandikaji wake viyakomeleze kuitambula mwenyewo kuwa yeye ni sekulu wa Yakobo, sekulu wa Yesu. Iviya kahuwila kuwa imwe wa masekulu wa Yesu Yuda 1. Hachivimanyile fana usenga uno ulinga kaye ya nhambiko malumu na kwa yaja mabwelelo ya Lagano na Umwaka, wasomaji malumu wa Yuda wakala Wayahudi. Kwa vovose, kousonha usenga wake kwa "wanhu wose wowatangigwe, wowalondigwe mwa Mulungu Tata yoyomwikile Yesu Chilisito" Yuda 1. Usenga wandikigwa mgati ya 60 kwandusila viyelekigwe Yesu.

Lungilo jake da kwandika usenga uno kwa Wachilisito wose ni kuwazuma sekewagizigwe na wafundiza wa uvwizi Yuda 4. Kosang'hanila mabwelelo ya mbuli zozitendeke muna Dilagano da Umwaka napeta muladi kukwing'ha ludabwa kuisonga kwake. Usenga uno woilinga mbuli nyingi na usenga wekaidi wa Petili kwa wanhu wose hamwe na mazumo kusonhela wafundiza wa uvwizi Yuda 4, 2 Petu 2:1 fana viibweleligwe kwa wasenga wa kuulanga na Sodoma na Gomola.

Yeliumo

Yuda teng'hu kowatambula wasomaji wake muna 1-2.

Kaidi kolonga chimu chake cha kwandika chili kuwazuma wawo kusonhela wafundiza wa uvwizi muna 3-4.

Maabaho kolagusa simwe kulawa kwa wanhu na mbuli zozitendeke muna Dilagano da Umwaka muna 5-16.

Iviya kowalongela wawo chowolondeka kutenda muna yamazumo muna 17-23.

Kuuhelelo Yuda kogotola usenga kwa kumtogoza Mulungu muna 24-25.

1 Niye Yuda, msang'hani wa Yesu Chilisito, na mdodo wake
Yakobo, nomwandikilani mweye womutangigwe na Mu-
lungu Tata na womukala muna ulondo wake na kukalizigwa
kwa ichimu cha Yesu Chilisito.
2 Nowalondelani mongezeligwe ubazi wa Mulungu na
tindiwalo na ulondo.

Nhaguso ya wafundiza wa uvwizi

3 Wandugu zangu woniwalonda, nikala nolonda ng'hani
kumwandikilani mbuli ya ulopozi uchihangila chose, mbali
niwona yolondeka nimwandikileni muladi niwageleni moyo
mugendelele kuiyoha kuugombela uhuwilo uja Mulungu

uyaweng'hile wanhu wake lusita lumwe muhala kwa wanhu wose.
4 Kwaviya wanhu wamwenga hawamuhuwila Mulungu
wapata kuingiza mmwetu chinyele, wogalusa usenga wa
unovu wa Mulungu wetu muladi watende ugoni na kum-
bela Yesu Chilisito, yeli yaidumwe mwenevale na Mndewa
wetu. Mbali Maandiko Yelile yalonga kwandusila umwaka
nhaguso yowagozela wanhu wawo.
5 Ingawa mumanya mumala mbuli zino zose nolonda
kumkumbusani viya Mndewa viyawakombole Waizilaeli ku-
lawa muna isi ya Misili, mbali maabaho kawananga waja
walemile kuhuwila.
6 Na wasenga wa kuulanga wapotigwe kulola goya ukulu
wawo, waleka ukazi wawo wa umwaka. Mulungu kaweka
muna diziza na kawazingiliza minyololo ya siku zose muladi
wagozele siku ya nhaguso.
7 Iviya kumbukeni Sodoma na Gomola na mabululu
yoyakalile mumgwazogwazo, wakaya wake watenda fana
wasenga waja, watenda ugoni na mbuli za kuyangala
walume kwa walume, weng'higwa nhaguso ya moto wa siku
zose diwe lamulo kwa wanhu wose.
8 Iviya viya wanhu wano malaguso yawo yowalanguliza
wazitende ng'huli zawo zifile, woulema udahi wa Mulungu
na kuviliga viumbe vili na utunhizo va kuulanga.
9 Mbali Mikaeli, msenga mkulu wa kuulanga, voyaihumile
na Mwihi ija na kuibishila kwa kusonhela mbuli ya lukuli
lwa Musa, hagezile kumtagusa kwa maligo, mbali kalonga,
“Mndewa yakubwakile!”
10 Mbali wanhu wano woziliga mbuli hawazimanyile.
Kuna mbuli zowozimanya na wozitenda bila kuzigesa, fana
viya wanyama welibule nzewele viwotenda, ni mbuli izo
zoziwadanganiza wawo wenyewo.
11 Wezagaya! Wanhu wawo wasondelela ugenzi uja uja
wa Kaini. Kwa ichimu cha hela waingiza muna umwila
uja uja wa Balamu. Waleka kumtegeleza Mulungu fana
viya Kola viyalekile kumtegeleza Mulungu, wose wodanga-
nizigwa fana yeye voyadanganizigwe.
12 Wanhu wano wowokwiza kuja hamwe na mweye muna
zindia zenu za ulondo bila chinyala. Wanhu wano ni fana
miluwe ya kudumbiza yoidaha kudanganiza meli. Wawo ni
fana wadimi wa wowoilisa wenyewo na ni fana mawingu
yelibule mvula yoihembelusigwa na mbeho na ni fana mibiki
ilibule matunda lusita lwa kwaha ing'oligwe na kunyala
ng'hani.
13 Wanhu wao walinga fana mawimbi makulu ya bahali,
sang'hano zawo za chinyala zolawa fana hovu. Wanhu wawo

walinga fana nhondo zoziwegela zikigwe hanhu ha ziza to-
tolo siku zose.
14 Henoko munhu wa welesi wa saba kwandusila Adamu
kalotela, kalonga, “Mndewa kokwiza hamwe na wasenga
wake welile hawapeteka,
15 muladi yawalamulile nhaguso wose na kuwalongeleza
wanhu wehile hawamuhuwila Mulungu, kwa ichimu cha
sang'hano zawo zihile ziwatendile na kwa ichimu cha mbuli
zose za mdukula zowamulongile wahasanyi wano.”
16 Wanhu wano walongelela na kuwalongeleza wanhu
wamwenga wotenda yehile fana viwolonda. Waigoda na
kuwatogoza wanhu wamwenga ng'hani kwa faida yawo
wenyewo.

Malamulo na ndagilizi

17 Mbali mweye mbwiya zangu walondwa, kumbukeni
mbuli ziya zomulongiligwe umwaka na watumigwa wa Mn-
dewa wetu Yesu Chilisito.
18 Wamulongelani, “Siku za uhelelo wezalawilila wanhu
wondawawazehe mweye, wanhu wosondelela tamaa zawo
hazimtunhiza Mulungu.”
19 Wano iwo wanhu wowagolani mweye, wanhu weli na
magesa ya chiunhu, wabule Muhe wa Mulungu.
20 Mbali mweye mbwiya zangu walondwa, izengeleni
wenyewo uhuwilo welile ng'hani. Puleni kwa Mulungu kwa
udahi wa Muhe Yelile.
21 Kaleni muna ulondo wa Mulungu kuno momgozela Mn-
dewa wetu Yesu Chilisito, kwa ubazi wake kezamwing'hani
ugima wa siku zose.
22 Wawoneleni ubazi wanhu waja weli na chilugano.
23 Wakomboleni wamwenga kwa kuwagandula muna
umoto wa nhaguso, na muwawonele ubazi wamwenga kwa
ludumbo, mbali muvihile hata viwalo vawo vovifilile na
lukuli.

Nhosa ya kumtogoza Mulungu

24 Kumwake yeye yodaha kumkalizani muladi sekemugwe,
na kumgalani bila ubananzi na nheng'helelo ng'hani, mbaka
haulongozi ha utunhizo wake,
25 ija yeli Mulungu yaidumwe na Mulopozi wetu, yato-
gozigwe na yawe na utunhizo na ludabwa na udahi, kwa
nzila ya Mndewa wetu Yesu Chilisito, kwandusila umwaka
ing'hali isi yose haina lumbigwa, sambi na siku zose! Ivo.

LUGUBULO
LOYENG'HIGWE YOHANA
Ulongozi

Chitabu cha Lugubulo ni chitabu cha uhelelo muna Dilagano da Sambi. Iviya Lugubulo chandikigwa na Mtumigwa Yohana kuuhelelo wa miyaka ya 95 kwandusila viyelekigwe Yesu muna 1:1. Iviya Yohana kandika Mbuli Inogile ya Yohana na senga nhatu nazo ni Usenga wa mwanduso wa Yohana na Usenga wekaidi na Usenga weketatu. Yohana iviya kakala yamanyike fana viya ija yoyalondigwe ng'hani na Yesu fana viya viilonga Mbuli Inogile ya Yohana 13:23. Yohana kandika chitabu cha Lugubulo lusita viyakalile muna ichisiwa cha Patimosi kwaviya kakala kagaligwa uko kwa kupeta Mbuli Inogile ya Yesu Chilisito muna 1:9.

Lungilo da Yohana kwandika chitabu cha Lugubulo ni kuwaguma moyo wasomaji kusigala waaminika kwa Yesu Chilisito na kuweng'ha lolelo kwaviya lusita lwa kubwela kwa Yesu lwahaguhi muna 1:3 na muna 22:7. Yohana kandika kwa Wachilisito wose kwa hamwe na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito saba maalumu muna isula ya 2-3. Yohana wandikaji wake mwenyewo fana viya ulotezi muna 1:3 na kusang'hanila picha nyingi muna ichitabu kusimulila vinhu viyawone. Chitabu chino chiliinga ng'hani na hanhu hamwenga ha Lagano da Umwaka haswa muna ichitabu cha Zakaliya 6:1-8. Mhalati saba na mahama saba zoilinga na mahulo yoyagalile Mulungu kuwatagusa Wamisili muna chitabu cha Kulawa 7-9. Lugubulo wolonga kusonhela lusita lwa uhelelo na kuwa Yesu kezahuma na wose wowomuhuwila yeye wezakala siku zose hamwe nayo. Chitabu chino chochizuma na kuchingha lolelo kuwa Yesu kezabwela ivino sambi.

Yeliumo

- Yohana kokwandusa kwa kulonga yeye yelihi na viya viyahokele ulotezi uno wa chilaguso muna 1:1-20.
- Kaidi kolava usenga wa dimwe kwa dimwe kulawa kwa Yesu kwa yaja mabumbila saba ya wahuwila wa Chilisito muna 1:1-3:22.
- Maabaho Yohana kosimulila mihula saba muna 4:1-8:5 na mhalati saba muna 8:6-11:19.
- Kaidi Yohana kosimulila nghondo ya mwana wa chilume na zoka dili na matwi saba muna 12:1-14:20.
- Maabaho Yohana kokwandika kusonhela mahamha yayo saba ya ludoko muna 15:1-16:18.
- Iviya Yohana kosimulila viya Mulungu vondayawahume wehi wake uko kuulanga muna 17:1-20:15.

Kuuheleo Yohana kogotola kusimulila ulanga wa sambi na isi ya sambi niiyo yokwiza kuuhelelo muna 21:1-22:21.

1 Lugubulo lwa Yesu Chilisito niuwo Yesu woyagoliligwe
na Mulungu kuwalagusila wasang'hani wake yaja yolon-
deka kulawilila himahima. Chilisito kautenda umanyike
kwa kumtuma msenga wake wa kuulanga kwa Yohana
msang'hani wake,
2 na Yohana kalonga chila chinhu choyawonile kuwa ni
icho, mbuli ya Mulungu na usindila wa Yesu Chilisito.
3 Kamweda munhu ija yosoma mbuli za ulotezi uno na
wamweda wanhu waja wohulika na kutegeleza, kwaviya
lusita lwa kufika kwa mbuli zino lwahabehi.

Ndamsa kwa mabumbila saba ya wahuwila wa Chilisito

4 Niye Yohana noyandikila mabumbila ya wahuwila wa
Chilisito saba yeli muna isi ya Asiya.
Nowalondeleni unovu na tindiwalo kulawa kumwake Mu-
lungu yeli uko na yakalile uko na yokwiza na kulawa kwa
mihe saba weli haulongozi wa chigoda cha chifalume chake,
5 na kulawa kwa Yesu Chilisito. Yeye yeli msindila
mwaminika, yeli mwanduso wa uzilibulo nayo ni mkulu
wa wafalume muna iisi. Kumwake yeye kochilonda na
kachilekelela kulawa muna uhasanyi wetu kwa damu yake,
6 na kachitendeza cheye kuwa wakulu wa nhambiko muna
ufalume wake muladi chimsang'hanile Mulungu yeli Tati
yake, kumwake Yesu Chilisito uwe ukulu na ludabwa siku
zose. Ivo.
7 Lola kokwiza muna yamawingu, chila munhu kezamu-
wona na mbaka waja wamuhomile na mgoha. Wanhu wa
makabila yose muna isi wezamulilila. Niivo vondaiwe. Ivo.
8 Mndewa Mulungu kolonga, “Niye niiyo mwanduso na
uhelelo wa vinhu vose.” Niiyo yeli uko na yakalile uko na
yondayeze yeli na udahi wose.

Malaguso ya Yohana kusonhela Chilisito

9 Niye Yohana ndugu yenu, niye kwa kuilumba na Chilisito
nahamwe na mweye muna yamanhesa na ufalume wake
na ufunya umoyo wa kweli. Niye nigaligwa muna ichisiwa
hatangigwe Patimosi fana mfungwa kwa ichimu niipeta
Mbuli ya Mulungu na usindila wa Yesu.
10 Muna isiku ya kumtambikila Mndewa niziligwa na Muhe
wa Mulungu, nihulika dizi kulu kuchisogo changu fana dizi
da mhalati.
11 Dizi ijo dilonga, “Yandike muna ichitabu mbuli zouzi-
wona, na uyatume kwa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito
saba, Efeso na Simina na Peligamo na Siyatila na Salidi na
Filadelifiya na Laodikiya.”

12 Maabaho nihinduka kumulola munhu yakalile yolonga
na niye, na niwona vinhu saba va kwikila vitasa vovitengenezigwe na zahabu,
13 na mgati mwa vinhu va kwikila vitasa ivo niwona chinhu
chilingile fana mwana wa munhu, nayo kakala kayawala
walo tali dofika mbaka kuna imigulu na kaifunga mkwiji
wake wa zahabu muna imhambaga.
14 Mvili zake zikala nzelu fana viya pamba, iviya nzelu
chwee, na meso yake fana viya milambi ya moto.
15 Migulu yake ilinga fana viya shaba isunhigwe ng'hani
muna ditanuli, na dizi jake fana viya dizi da mazi mengi.
16 Muna umkono wake wa kulume kakala kamhilila
nhondo saba. Muna umulomo wake mulawa zele dikutwa
kuno na kuno. Chihanga chake chikala fana viya zuwa
dimweka kwa ukali ng'hani.
17 Baho vinimuwonile, niibwanha haulongozi haimigulu
yake fana viya munhu yadanganike. Keka mkono wake wa
kulume hachanyha yangu na kalonga, sekeudumbe. Niye ni
mwanduso na wa uhelelo.
18 Niye ni mwene ugima! Nikala nidanganike, mbali sambi
namgima siku zose. Nina vivugulo va ifa na va kuzimu.
19 Baho yandika mbuli zouziwona mbuli za sambi na ziya
zondazilawilile hamwande.
20 Ino iyo sili ya nhondo ziya saba ziuziwonile muna
umkono wangu wa kulume na sili ya vinhu va kwikila vitasa
viya saba va zahabu ni zino, ziya nhondo saba ni wasenga wa
kuulanga wa mabumbila ya wahuwila wa Chilisito na viya
vitasa saba va zahabu ni mabumbila ya wahuwila saba.

2

Usenga kwa Bumbila da wahuwila wa Chilisito da Efeso

1 Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito da Efeso,
usenga uno wolawa kwa munhu ija yokwamhilila nhondo
saba muna umkono wake wa kulume na ija yogenda hagati
ya vinhu va kwikila vitasa viya saba va zahabu.
2 Nozimanya sang'hano zako na viya novimanya vuiyoha na ufunya umoyo wako, novimanya kuwa hudaha bule
kuisondelela na wanhu wehile. Novimanya iviya kuwageza
waja woitanga watumigwa na iviya wawo siwo, na kuwawona kuwa wavwizi.
3 Novimanya kuwa kugozela na kugazigwa kwa ichimu cha
zina jangu, mbali hulegele bule.
4 Nina mbuli imwe ya kukulongela, weye kuleka ulondo
wako wa mwanduso.

5 Baho kumbuka viya viukalile, haja ung'hali hunakugwa
bule. Usamhe uhasanyi wako na sang'hana yaja youtendile
haichanduso. One husamhile bule uhasanyi wako, nizak-
wiza kumwako na kuchisegeza chinhu cha kwikila chitasa
hanhu hake.
6 Mbali nokutogola kwa mbuli ino, koyehila yaja
yowosang'hana Wanikolayi, fana viya voniyehila niye.
7 Munhu yeli na magutwi ya kuhulika, yahulike yaja Muhe
yoyoyalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Waja woonda wahume nizaweng'ha na kumulekela kuja
matunda kulawa muna umbiki wa ugima yeli muna Paladiso
ya Mulungu.

Usenga kwa Bumbila da wahuwila wa Chilisito da Simina

8 Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito wa Simina.
"Uno ni uwo usenga wake yeye yeli wa mwanduso na wa
uhelelo, yoyakalile kadanganika na kawa mgima kaidi."
9 Niyamanya magayo yako, nivimanya ungayengaye wako
mbali weye kuna vinhu vingi. Iviya novimanya viya vi-
uligigwa na waja wowoitenda kuwa wawo Wayahudi mbali
siyo Wayahudi, wawo ni kaye ya kutosela ya Lufyende.
10 Sekeudumbe kwa chinhu chochose choonda chikupate
kwa ichimu cha manhesa. Nokulongela, Mwihi kezawageza
na wamwenga wenu kezaweka muna ichifungo. Uwe
mwaminika hata ihawa mbaka kudanganika, na niye niza-
kwing'ha kombelo da ugima.
11 "Munhu yeli na magutwi yahulike yaja Muhe yoyoyalon-
gela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

"Munhu yonda yahume hezadanganyizwa na ifa yekaidi
ng'o.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Peligamo

12 "Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito wa Peligamo,

"Uno niuwo usenga kulawa kwa ija yeli na zele dikutwa
kuno na kuno.
13 Nihamanya haja houkala ni hanhu Lufyende hoyotawala
fana mfalume. Mbali kogendelela kuwa mwaminika
kumwangu, na hulonda kuleka uhuwilo wako kumwangu
hata lusita luja Amtipa msindila wangu mwaminika
viyakomigwe vimwili, haja hoyokala Lufyende.
14 Mbali nina mbuli ndodo na weye, kunawo wanhu baho
woyasondelela mafundizo ya Balamu, yoyamfundize Balaki
ni vilihi va kuwalongoza Waisilaeli kuuhasanyi muladi waje
ndiya za kutosela nyang'hiti za milungu na kutenda ugoni.

15 Ivo kumwenu vimwili kuna wanhu wosondelela mafundizo ya Wanikolayi.
16 Ivo samha uhasanyi wako. One husamhile bule, nokwiza kumwako himahima, na nizaitowa nawo kwa zele dodilawa muna umulomo wangu.
17 “Munhu yeli na magutwi na yahulike yaja Muhe yoyowalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.
“Munhu yondayahume, nizamwing'ha ndiya yoifisigwe yoitangigwa mana. Iviya nizamwing'ha dibwe zelu dojandikigwe zina da sambi dili habule munhu yadimanyile ila munhu ija yodihokela.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Seatila

18 “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito wa Siyatila,
“Zino ni mbuli za Mwana wa Mulungu, meso yake yalinga fana milambi ya moto na magulu yake yalinga fana shaba isunhigwe goya.
19 Mbali nizimanya sang'hano zako zoutenda. Noumanya ulondo wako na uhuwila wako na usang'hani wako na ufunya umoyo wako. Novimanya kuwa sambi koiyoha ng'hani kufosa mwanduso.
20 Mbali nina mbuli imwe muhala na weye, kuwa weye komulekela ija mwanamke Yezebeli, yoitanga yeye mwenyewo mulotezi wa chike. Kwa mafundizo yake kowagiza watumigwa wangu kutenda ugoni na kuja ndiya zitoseligwe nyang'hiti za milungu.
21 Nimwing'ha lusita lwa kusamha uhasanyi wake, mbali halondile kuleka ugoni wake.
22 Nizamtowa mwanamke ija kwa utamu hamwe na wanhu wose wotenda ugoni nayo. Na kugala magayo makulu one hawasamhile bule sang'hano zawo zihile zowatendile nayo.
23 Kaidi nizawakoma waja wowomsondelela, na mabumbila ya wahuwila wa Chilisito yose wezavimanya kuwa niye niiyo nilolesa magesa na mizoyo ya wanhu. Na nizamwing'ha chila imwe wenu kwa kusondelela sang'hano yoyasang'hane.”
24 “Mbali mweye wamwenga wa Siyatila uko kuwolema kusondelela mafundizo ya wihi, hawaifundize chiya wanhu wamwenga wochitanga ‘sili ya Lufyende,’ nowalongela kuwa sizawatwika mbahasha imwenga yoyose.
25 Yamhilila ng'hani chiya chiulinacho mbaka vondanize.
26 Munhu yonda yahume na kugendelela kutegeleza mbuli zonikufundize mbaka kulukomelezelo, nizamwing'ha udahi wa kuwatawala wanhu wa zisi zose.

27 Kezawalanguliza kwa mhome ya zuma na kuwatulatula
fana via va ulongo.
28 Fana viya mwenyewo vinihokele udahi uwo kulawa kwa
Tati yangu. Iviya nizamwing'ha tondong'andu.
29 “Yeli na magutwi yahulike yaja Muhe yoowalongela
mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

3

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Salidi

1 “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito da Salidi,
“Niye nili na mihe saba ya Mulungu na nhondo saba no-
longa. Nizimanya sang'hano zako, na komanyika kuwa kwa
mgima humbe kudanganika.
2 Lamuka uyagangamize yaja yasigale yeli habehi
kudanganika kwaviya niwona kuwa sang'hano zako
hazikomelezeke haulongozi wa Mulungu wangu.
3 Basi sekeuzimize yaja youyahokele na viya viuhulike,
uyasondelele yayo na kusamha uhasanyi wako. One hu-
lamke bule nizakwiza fana mbavi, na hwizavimanya ng'o
lusita voondanize kumwako kukutagusa.
4 Mbali wabaho wadodo uko Salidi wowovika goya viwalo
vawo kuwa vizelu. Wawo wezahita hamwe na niye na
kuyawala viwalo vizelu kwaviya wolondeka wawe ivo.
5 Ija yohuma kezayazigwa mawalo mazelu fana yano, na
niye sizadilava ng'o zina jake muna ichitabu cha ugima,
kaidi nizamtogola kuwa wangu haulongozi wa Tati yangu na
haulongozi wa wasenga wa kuulanga.
6 “One uhawa na magutwi na uhulike mbuli ziya Muhe
ziyoyalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Filadelifiya

7 “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da
wahuwila wa Chilisito da Filadelifiya,
“Niye nyelile na wa kweli, niye nina uvugulo uja wa Daudi,
yahavugula habule munhu yoyose yodaha kuhinda na ya-
hahinda habule munhu yoyose yoyodaha kuvugula.
8 Nizimanya sang'hano zako, lola nikwing'ha lwivi lolu-
vuguligwe haulongozi wako, luja habule munhu yodaha
kuhinda. Novimanya kuwa weye kuna ludabwa chidogo,
mbali kuisondelela mbuli yangu, wala hulemile kuwa koni-
huwila.
9 Tegelezeni, wanhu wa bumbila da Lufyende wowoitanga
kuwa wawo ni Wayahudi humbe wavwizi, nizawatenda

weze na kutumbala mavindi haulongozi wako. Wezavimanya kuwa niye nokulonda.
10 Kwaviya weye kuyamha mbuli yangu ya kuwa na ufunya umoyo ng'hani, niye nizakukaliza vinogile lusita luja lwa magayo yoyokwiza muna isi yose kuwageza wanhu wose wowokala muna isi.
11 Nokwiza sambi! Yamha chila chinhu chiulinacho, muladi munhu sekeyakuhoke gweko jako.
12 Munhu yonda yahume nizamtenda kuwa mhanda muna ikaye ya Mulungu wangu. Hezalawa umo ng'o, na niye nizakwandika mgati yake zina da Mulungu wangu na zina da bululu da Mulungu wangu. Niiyo Yelusalemu ya sambi yoihumuluka kulawa kuulanga kwa Mulungu wangu. Iviya nizakwandika mgati yake zina jangu da sambi.
13 “Yeli na magutwi nayahulike yaja Muhe yoyowalongela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

Usenga kwa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Laodikiya

14 “Yandika kwa msenga wa kuulanga wa bumbila da wahuwila wa Chilisito da Laodikiya,
“Usenga uno wolawa kwa ija yotangigwa Ivo, msindila mwaminika yeli wa kweli na mwanduso wa vinhu vose vilumbigwe na Mulungu.
15 Niyamanya yaja youtendile, nivimanya kuwa huli moto hebu huli uzizimi. Muhavu uhawile uzizimi muhala hebu moto muhala.
16 Mbali kwaviya weye kwa ufufunhende, huli moto wala huli uzizimi, nahabehi kukudeka.
17 Kwaviya koilonga weye kuna vinhu vingi ng'hani, iviya hulonda chochose. Mbali huvimanya kuwa weye kwa nyondenyonde yeli na lugano na ungayengaye na upofu na kuwa bila ya viwalo!
18 Nokulongela ni vinoga ugule kumwangu zahabu isunhigwe kwa moto muladi uwe na vinhu vingi ng'hani, kaidi muhavu ugule walo zelu uvale na kugubika chinyala cha mwazi wako, gula dawa ya meso ukagume mmeso yako udahe kulola.
19 Waja woniwalonda, nowakalikila na kuwatagusa. Iyohe kwa moyo wose usamhe uhasanyi wako.
20 Lola, nokwima hana ulwivi nohodiza. One munhu yahahulika dizi jangu na kuvugula lwivi, nizakwingila mgati yake na kuja hamwe nayo, nayo kezakuja hamwe na niye.”
21 Yeye yonda yahume nizamuleka yakale hamwe na niye muna ichigoda cha chifalume changu fana niye vinihumile nikala hamwe na Tati yangu muna ichigoda chake cha chifalume.

22 Munhu yeli na magutwi nayahulike yaja Muhe yoyowa-
longela mabumbila ya wahuwila wa Chilisito.

4

Nhambiko ya kuulanga

1 Viyamalile yayo nilola niwona lwivi luvuguligwa kuu-
langa. Na nihulika dizi diya donihulike mwanduso dodililile
fana dizi da mhalati dinilongela, “Kwela mbaka kuno na niye
nizalagusa mbuli zozilondeka kulawilila hamwande.”
2 Lusita lumwe niziligwa na Muhe Yelile. Humbe kuulanga
kukala na chigoda cha chifalume na munhu kakala uchanyha
yake.
3 Iyo yakalile muna ichigoda icho kabamila fana mabwe ya
hela ng'hulu yotangigwa yasipi na akiki. Pindo da Mulungu
dizunguluka chigoda cha chifalume banzi zose, diwoneka
fana zumalidi.
4 Na vigoda va chifalume malongo maidi na vine vichizun-
guluka chigoda cha chifalume chiya na muna ivigoda viya ni-
wawona walala malongo maidi na wane wakala wavazigwa
mawalo mazelu na wakala na makombelo ya zahabu muna
yamatwi yawo.
5 Lumwemwe na mibumo na ng'huwa vikala muna
ichigoda icho cha chifalume na mamuli saba ya moto yakala
yokwaka haulongozi ha chigoda cha chifalume icho. Mamuli
yaja ni mihe saba ya Mulungu.
6 Haulongozi ha ichigoda cha chifalume kukala na chinhu
chilingile fana bahali ya chilole, fana dibwe dimelemeta
ng'hani.

Chigoda cha chifalume chiya haja hagati chikala chizungu-
lukigwa banzi zose na viumbe wagima wane, viumbe waja
wakala wenela meso kuulongozi na kuchisogo.
7 Chiumbe chili na ugima cha mwanduso chikala fana
simba, na chiumbe chili na ugima chekaidi chikala fana
dang'ang'a, na chiumbe chili na ugima cheketatu chikala na
chihanga fana chihanga cha munhu, na chiumbe chili na
ugima chekane chikala fana mhungu yoguluka.
8 Chila imwe wa viumbe wano wane weli na ugima kakala
na mabawa sita, wakala wenela meso lukuli lose. Walonga
misi na chilo bila kuhumula,
Mndewa Mulungu yeli na udahi,
ni Yelile, Yelile, Yelile,
yakalile uko, yeli baha na yokwiza.
9 Lusita viumbe wane wawo weli na ugima viwomwing'ha
ukulu na hishima na hewela, yeye yokala muna ichigoda cha
chifalume, yeli mgima siku zose,

10 walala malongo maidi na wane watumbala mavindi hau-
longozi wa iyo yakalile muna ichigoda cha chifalume, na
wamtambikila yeye yokala siku zose na siku zose. Weka
makombelo yawo haulongozi ha ichigoda cha chifalume na
walonga,
11 “Mndewa wetu na Mulungu wetu kolondeka
kuhokela ukulu na hishima na ludabwa.
Kwaviya weye kuvilumba vinhu vose
na kwa malondo yako vilumbigwa na vabahano.”

5

Chitabu na Mwanang'hondolo

1 Maabaho niwona chitabu muna umkono wa kulume wa
ija yakalile muna ichigoda cha chifalume, nacho chikala
chandikigwa mgati na kunze na kusingigwa mihula saba.
2 Nimuwona Msenga wa kuulanga yeli na ludabwa yoy-
opetela kwa dizi kulu, “Yelihi yolondeka kubandula mihula
na kuchivugula chitabu icho?”
3 Mbali hapatike munhu yoyose kuulanga hebu muna
isi, hebu muna dikombo ditali dilibule uhelelo yoyodaha
kuchivugula chitabu icho hebu kuchilola mgati.
4 Niye nilila kwa usungu kwaviya hawoneke munhu yalon-
deke kuchivugula chitabu icho hebu kuchilola mgati.
5 Na imwe wa walala waja kanilongela, “Sekeulile! Lola
simba wa kabila da Yuda, lukolo lwa Daudi, kahuma. Yeye ko-
daha kubandula mihula saba na kuchivugula chitabu chiya.”
6 Maabaho niwona Mwanang'hondolo kema haja hagati ya
chigoda cha chifalume, kazungulukiligwa na viumbe weli na
ugima wane na walala. Kawoneka fana kachinjigwa. Kakala
na mahembe saba na meso saba, niiyo Mihe saba ya Mulungu
yoitumigwe muna isi yose.
7 Mwanang'hondolo kahita, kachisola chitabu icho kulawa
kuna umkono wa kulume wa ija yokala muna ichigoda cha
chifalume.
8 Na viyachisolile chitabu icho, viumbe weli na ugima wane
na walala malongo maidi na wane, watumbala mavindi
haulongozi wa Mwanang'hondolo. Chila imwe kamha
putikalanga na mahamha ya zahabu yamemile ubani, yano
niiyo nhambiko za wanhu wa Mulungu.
9 Na wemba wila wa sambi,
“Weye kolondeka kubandula mihula na kuchisola chitabu.
Kwaviya kuchinjigwa, na kwa damu yako kumulopolela Mu-
lungu wanhu,
wanhu kulawa chila kabila na ulonzi na welesi na isi.
10 Kuwatenda fana ufalume na wakulu wa nhambiko
wamsang'hanila Mulungu wetu,

na wezatawala muna isi yose.”

11 Vinikalile nolola, nihulika madizi ya wasenga wa ku-
ulanga mvunyo. Wema wachizunguluka chigoda cha chi-
falume, na viumbe weli na ugima wane na walala,

12 na walonga kwa kulandula dizi,

“Mwanang'hondolo yachinjigwe
kolondeka, kuhokela ludabwa na kuwa na vinhu vingi na
ubala na udahi,
hishima na ukulu na nhogolwa.”

13 Iviya nihulika viumbe vili na ugima viya vose vili kuulanga
na muna isi na hanhu howokala wanhu wadanganike na
muna ibahali. Ona! Vinhu vose vili muna isi yose vomwim-
bila,

“Ukulu na hishima na nhogolwa, na ludabwa viwe,
kumwake yeye yokala muna ichigoda cha chifalume na kwa
Mwanang'hondolo
siku zose.”

14 Viumbe weli na ugima waja wane wedika, “Ivo.” Na waja
walala watumbala mavindi na kutambika.

6

Mwanang'hondolo kobandula uhula

1 Maabaho nimuwona Mwanang'hondolo kobandula
uhula umwe wa ija mihula saba. Maabaho nihulika imwe
wa viumbe waja wane weli na ugima yolonga fana viya dizi
da kubuma, “Izo!”

2 Niwona, na lola falasi mzelu na ija yakwelile uchanyha
yake kakala na upinde, keng'higwa kombelo. Nayo kalawa
kuno muhumaji na yeli na udahi wa kugendelela kuhuma.

3 Maabaho Mwanang'hondolo kaubandula uhula wekaidi,
nimuhulika chilumbe ija wekaidi yeli na ugima kolonga,
“Izo!”

4 Na kalawilila falasi imwenga mdung'hu ng'hani na iyo
yakwelile uchanyha yake kagoliligwa kusegeza tindiwalo
muna iisi yose muladi wanhu waikome wawo kwa wawo,
nayo keng'higwa zele kulu.

5 Viyaugubule uhula weketatu, nimuhulika chiumbe
mwene ugima ija weketatu kalonga, “Izo!” Nilola na
kuulongozi wangu kukala falasi mtitu. Na ija yakwelile
ifalasi kakala kamhilila mizani muna umkono wake.

6 Nihulika chinhu fana dizi dodilawile haludonho ha vi-
umbe weli na ugima wane dolonga, “Chibaba chimwe cha
uhemba ni yombe da siku dimwe da sang'hano, vibaba vitatu
va uhoni ni yombe da siku dimwe da sang'hano, mbali sekeu-
danganye mavuta hebu divai.”

7 Lusita Mwanang'hondolo viyabandule uhula wekane, ni-
hulika dizi da chiumbe yeli na ugima wekane dolonga, “Izo!”
8 Nilola, baho hakala na falasi wa langi ya ivu. Zina da
ija yoyakwelile falasi dikala Ifa, kuzimu nayo kawasondelela
kuchisogo. Wawo weng'higwa udahi lobo ya isi muladi
wawakome wanhu kwa mapanga na nzala na mitamu na
ming'onyo mikali ya isi.
9 Maabaho Mwanang'hondolo kubandula uhula wa tano.
Niwawona haja hasi ya chilingo cha kulavila nhosa, mihe
ya waja wachinjigwe kwa ichimu cha kugong'onda Mbuli ya
Mulungu na kwa ichimu cha usindila wowaulavile.
10 Maabaho walila kwa dizi kulu, “Weye Mndewa welile na
mkweli, kwizakalama mbaka zuwaki kutagusa na kulihiliza
kwa wanhu wowokala muna isi kwa ichimu cha kuchinjigwa
kwetu?”
11 Chila imwe wawo keng'higwa ng'hanzu nzelu,
walongiligwa wahumule kwa lusita luguhi mbaka
vondaifike peta ya wasang'hani wayawo na ndugu waja
wonda wakomigwe fana viya wawo viwakomigwe.
12 Maabaho niwona mbuli zino, Mwanang'hondolo viya-
bandule uhula wa sita. Kulawilila gudemeko kulu da isi, na
zuwa dikala titu fana viya guniya titu na mwezi wose ukala
mdung'hu fana viya damu.
13 Na nhondo za kuulanga zigwa mwiisi fana viya ng'hoga
za mtini vozilagala lusita mbiki wake viutingisigwa na beho
kulu.
14 Ulanga udegeka vihande vidi fana viya chitabu,
maabaho vizingilizigwa fana viya lili vidizingilizigwa na
migongo yose na visiwa visegezigwa hanhu hake.
15 Maabaho wafalume wa isi na wakulu wa wanhu na
wakulu wa wakalizi na wanhu weli na vinhu vingi ng'hani na
weli na ludabwa na chila mtumwa na chila munhu yakom-
boligwe waifisa muna zimhango haludonho lwa miluwe ya
milugongo mikulu.
16 Wawo wailongela migongo na miluwe, “Chipolomoke-
leni na muchifise muladi sekechiwoneke haulongozi ha meso
ya ija yokala muna ichigoda cha chifalume na kutali na
ludoko lwa Mwanang'hondolo.
17 Kwaviya siku ng'hulu ya ludoko lwawo ifika, yelihi yo-
daha kuhona?”

7

Wanhu wa Isilaeli 144,000 wosingigwa mihuli

1 Viyakomelezeke yayo niwawona wasenga wa kuulanga
wane wema muna zimbanzi nne za isi yose, wozikimilila

mheho nne za mwiisi, muladi mbeho sekezidahe kubuma
muna iisi na bahali hebu muna dibiki jojose.
2 Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwenga
viyokwela kuchanyha kulawa ulawilo wa zuwa kana muhuli
wa Mulungu yeli mgima, kalandula dizi na kuwalongela
wawo wasenga wa kuulanga wane weng'higwe udahi wa
kuidanganyiza isi na bahali.
3 Msenga wa kuulanga ija kalonga, “Sekemwiidanganyize isi hebu bahali hebu mibiki, mbaka vondachikomeleze
kuwasinga muhuli muna ivihanga wasang'hani wa Mulungu
wetu.”
4 Maabaho, nihulika peta yawo wowasingigwe muhuli
muna chila kabila da Waisilaeli, wanhu laki imwe na malongo mane na nne alufu.
5 Kulawa kabila da Yuda, wanhu longo na mbili alufu
kulawa kabila da Lubeni, wanhu longo na mbili alufu,
kulawa kabila da Gadi, wanhu longo na mbili alufu,
6 Kulawa kabila da Asheli, wanhu longo na mbili alufu,
kulawa kabila da Nafutali, wanhu longo na mbili alufu,
Kulawa kabila da Manase, wanhu longo na mbili alufu,
7 Kulawa kabila da Semiyoni, wanhu longo na mbili alufu,
kulawa kabila da Lawi, wanhu longo na mbili alufu,
kulawa kabila da Isakali, wanhu longo na mbili alufu,
8 kulawa kabila da Zabuloni, wanhu longo na mbili alufu,
kulawa kabila da Yosefu, wanhu longo na mbili alufu,
kulawa kabila da Benjamini, wanhu longo na mbili alufu.

Lung'husesa lukulu ng'hani lwa wanhu wa chila isi

9 Maabaho nilola na niwona lung'husesa lukulu ng'hani
lwa wanhu habule munhu yadahile kuwapeta. Wanhu wawo
wakala wolawa chila isi na chila kabila na chila welesi na
chila ulonzi. Wakala wemile haulongozi ha ichigoda cha
chifalume na haulongozi ha Mwanang'hondolo, wayawala
viwalo vizelu na wamha matambi ya mitende muna yamakono yawo.
10 Walandula madizi, “Ulopozi wolawa kwa Mulungu wetu,
yoyokala muna ichigoda cha chifalume na kulawa kwa
Mwanang'hondolo.”
11 Wasenga wose wa kuulanga wema kuchizunguluka
chigoda cha chifalume na walala na viumbe weli na ugima
waja wane, watumbala mavindi haulongozi ha chigoda cha
chifalume wamtambikila Mulungu.
12 Walonga, “Ivo! Nhogolwa na ukulu na ubala na hewela
na hishima na udahi na ludabwa, kanavo Mulungu wetu siku
zose. Ivo!”
13 Imwe wa walala wawo kaniuza, “Wano wayawale
ng'hanzu nzelu wawo welihi na walawahi?”

14 Niye nidika, “Mwenevale weye kuvimanya.”

Nayo kalonga, “Wano ni wawo wowolawa muna ya-
magayo makulu, wasunha ng'hanzu zawo kwa damu ya
Mwanang'hondolo na kuzitenda ziwe zele.

15 Lekamana wema haulongozi wa chigoda cha chifalume
na womsang'hanila Mulungu imisi na ichilo muna Ikaye yake
ya kuulanga. Na ija yokala muna ichigoda cha chifalume
kezakuwa nawo na kuwakaliza.

16 Hawezawona nzala kaidi na hawezawona ng'hilu kaidi.
Hawezagazigwa na zuwa hebu vuke kali.

17 Kwaviya Mwanang'hondolo iyo yeli habehi na chigoda
cha chifalume chiya chili hagati kezakuwa mdimi wawo,
nayo kezawalongoza kuna zinzasa za mazi ya ugima. Na
Mulungu kezawahangusa masozi yawo yose.”

8

Uhula wa saba

1 Lusita Mwanang'hondolo viyabandule uhula wa saba,
kuulanga kukala zinziwa kwa lusita lwa nusu saa.

2 Maabaho niwawona wasenga wa kuulanga waja saba
wokwima haulongozi wa Mulungu, weng'higwa mhalati
saba.

3 Msenga wa kuulanga imwenga kafika kasola chetezo cha
zahabu kema haulongozi ha ichilingo cha kulavila nhosa,
nayo keng'higwa ubani mwingi yaulave nhosa hamwe na
nhambiko za wanhu wose wa Mulungu hachanyha ha
ichilingo cha zahabu chili haulongozi ha chigoda cha chi-
falume.

4 Yosi da ubani hamwe na nhosa za wanhu wa Mulungu
vikwela uchanyha haulongozi wa Mulungu kulawa muna
yamakono ya msenga wa kuulanga ija.

5 Maabaho msenga wa kuulanga kachisola chetezo icho,
kachimemeza makala ya moto kulawa kuna ichilingo na
kuchasa muna isi. Na kukala na mbumo wa ng'huwa na
nyangi na lumwemwe na gudemeko da isi.

Mhalati saba

6 Maabaho wasenga wa kuulanga waja saba wakalile na
mhalati saba wazisasala kuzitowa mhalati.

7 Msenga wa kuulanga wa mwanduso katowa mhalati.
Kukala na mvula ya mabwe na moto, vihanganyike na damu,
vasigwa muna isi. Selusi ya isi isomigwa na selusi ya mibiki
isomigwa na savu bisi jose disomigwa.

8 Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi kaitowa mha-
lati yake na chinhu fana mulima mkulu woukwaka moto
chasigwa muibahali selusi ya bahali igaluka damu.

9 Selusi ya viumbe vovikala muibahali vifa, na selusi ya
meli zinangigwa.

10 Maabaho msenga wa kuulanga weketatu kaitowa mha-
lati yake na nhondo ng'hulu yoikwaka, fana wenge da moto,
igwa kulawa kuulanga na kuhumuluka hachanyha ya selusi
ya zinyanda na nzasa za mazi.
11 Nhondo iyo itangigwa Usungu, selusi ya mazi yawa
masungu, wanhu wengi wang'wile mazi yayo wadanganika
kwaviya yagaluka masungu.
12 Maabaho msenga wa kuulanga wekane kaitowa mhalati
yake na selusi ya zuwa na selusi ya mwezi na selusi ya
nhondo vigumigwa ziza. Ivo kuwa na ziza kwa lusita lwa
selusi ya zuwa imisi na selusi ya zuwa ichilo.

13 Maabaho vinikalile nolola nihulika mhungu koguluka
hagati kuulanga kolonga kwa dizi kulu, “Wezagaya! Weza-
gaya! Wezagaya wanhu waja wokala muna isi, wasenga wa
kuulanga watatu wang'hali hawanatowa mhalati zawo.”

9

1 Maabaho msenga wa kuulanga we tano kaitowa mhalati
yake, niwona nhondo kulawa kuulanga ilagala muna isi.
Nayo keng'higwa luvugulo lwa mwina wa dikombo ditali
dilibule uhelelo.
2 Kavugula mwina wa dikombo dilibule uhelelo, na yosi
dilawa muna umwina uwo dilingile fana yosi dodilawa muna
ditanuli kulu, zuwa na ulanga vigumigwa ziza kwa yosi
dilawile mudikombo ditali dilibule uhelelo.
3 Nzige walawilila muna diyosi diya na kwenela muna isi,
weng'higwa ludabwa fana ludabwa lwa inge weli muna isi.
4 Walongiligwa sekemudanganyize mayani ya isi wala
mmea wowose wala mbiki wowose, mbali wawagaze wanhu
welibule chilaguso cha muhuli wa Mulungu muna ivihanga
vawo.
5 Nzige haweng'higwe ludabwa lwa kuwakoma wanhu,
mbali weng'higwa ludabwa lwa kuwadununza kwa miyezi
mitano. Usungu wawo ulinga fana viya usungu wa kulu-
migwa na inge.
6 Siku izo wanhu wezazahila ifa, mbali hawezaipata. Weza-
londa kudanganika, mbali ifa izawakimbila.

7 Nzige wawo wawoneka fana falasi wasasaligwe kwa
ng'hondo, muna yamatwi yawo wayawala chinhu chilingile
fana kombelo da zahabu, na vihanga vawo viwoneka fana
vihanga va wanhu.
8 Na mvili zawo zikala fana mvili za wanaake, na meno
yawo yakala fana meno ya simba.

9 Mhambaga zawo zigubikigwa na chinhu chilingile fana
valo da zuma, na dizi da mabawa yawo dikala fana dizi da
mituka mingi yoibululigwa na falasi wengi wokimbilila kuna
ing'hondo.
10 Wakala na mikila yili na miwa fana ya inge, na mikila iyo
ikala na ludabwa lwa kuwafulila wanhu miyezi mitano.
11 Wanayo mfalume wawo yowalongoza, nayo niiyo
msenga wa Lufyende yeli mkulu wa kuna dikombo ditali
dilibule uhelelo, kwa Chiyebulaniya kotangigwa Abadoni
na kwa Chigiliki kotangigwa Apolioni, fambulo jake
“Mbananzi.”
12 Viyamalile yayo gayo da mwanduso difosa, maabaho
yang'hali magayo maidi nayo yokwiza sambi.
13 Msenga wa kuulanga we sita kaitowa mhalati yake.
Nihulika dizi kulawa muna zimhembe nne za chilingo cha
zahabu chikalile haulongozi ha Mulungu.
14 Dizi ijo dimulongela msenga wa kuulanga wa sita yeli
na mhalati, “Walekelele wasenga wa Lufyende wane wowa-
fungigwe mumgwazo wa lwanda lukulu lwa Efulati.”
15 Wasenga wa Lufyende waja wane walekeleligwa, na
wasasaligwa kwa zuwa na siku na mwezi na mwaka
kuwakoma wanhu fungu dimwe hagati ya mafungu matatu
yoilinga.
16 Nihulika peta ya wakalizi wakwela falasi ikala miliyoni
magana maidi.
17 Muna yamalaguso yangu niwona falasi na wakwelaji
wake, wavala valo da zuma muna zimhambaga, dung'hu
fana moto na yamwenga ya buluu fana ulanga na yamwenga
ya ukole fana usage wa baluti. Matwi ya falasi wawo yakala
yowoneka fana matwi ya simba, muna imilomo yawo mu-
lawa moto na yosi na usage wa baluti.
18 Selusi ya wanhu wakomigwa kwa mahulo yayo matatu,
kwa moto na yosi na usage wa baluti ulawile mwiimilomo ya
falasi.
19 Kwaviya ludabwa lwa falasi lukala muna imilomo yawo
na imikila. Mikila yawo ilinga fana mazoka na ikala na
matwi, nawo woisang'hanila kuwalumiza wanhu.
20 Wanhu wamwenga wasigale iwawo hawakomigwe na
mahulo yayo, hawasamhile sang'hano zowazitendile kwa
makono yawo wenyewo, na hawalekile kutambikila mbeho
zihile na nyang'hiti za milungu za zahabu na hela na shaba
na mabwe na mibiki na vinhu viya havidaha kulola hebu
kuhulika hebu kugenda.
21 Wala hawasamhile kukoma na uhawi wawo na ugoni
wawo hebu ubavi wawo.

10

Msenga wa Kuulanga na chitabu chidodo

1 Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwenga yeli
na udahi kohumuluka kulawa kuulanga. Kayawazigwa
wingu na pinde da Mulungu muna iditwi jake, na chihanga
chake chikala fana zuwa, na migulu yake ikala fana mhanda
za moto.
2 Mwiimikono yake kamha chitabu chidodo chivuguligwe.
Kabojoga mgulu wake wa kulume muna ibahali na mgulu
wake wa kumoso kabojoga muna isi.
3 Na katanga kwa dizi kulu fana mbumo wa simba. Viya-
landule dizi, mibumo saba idikila kwa msindo.
4 Na mibumo iyo saba viibumile, vinilondile kwandika,
nihulika dizi kulawa kuulanga, “Mbuli za mibumo iyo saba
ni sili, sekeuzandike.”
5 Maabaho msenga wa kuulanga ija yonimuwone kema
muna ibahali na muna isi kenula mkono wake wa kulume
kuchanyha kuulanga.
6 Kailaha kwa zina da Mulungu yokala siku zose, Mulungu
yalumbile ulanga na isi na bahali na vinhu vose vili umo.
Msenga wa kuulanga kalonga, “Habule lusita lwa kugozela
kaidi.”
7 Mbali lusita msenga wa kuulanga ija wa saba vonday-
alonde kutowa mhalati yake, baho sili ya Mulungu izafik-
izigwa, fana viyawalongele wasang'hani wake walotezi.
8 Maabaho dizi diya dinihulike kulawa kuulanga baho
haichanduso dilonga kaidi na dinilongela, “Hita ukachisole
chitabu chiya chivuguligwe chili muna umkono wa msenga
wa kuulanga yemile muna ibahali na muna isi.”
9 Nimuhitila msenga wa kuulanga na nimpula yaning'he
chiya chitabu chidodo. Kanilongela, “Sola chino uje, chiza-
kuwa chamulile fana uki muna umulomo wako, mbali muna
umunda chizakuwa chausungu.”
10 Nichisola chitabu chidodo kulawa muna umkono wa
msenga wa kuulanga na nichija, na vinichilanzile chikala
cha mulile fana viya uki muna umulomo wangu, mbali
vinichimelile muna umunda wangu chikala chisungu.
11 Maabaho nilongiligwa, “Kolondeka kugong'onda kaidi
usenga wa Mulungu kusonhela nyelesi nyingi na makabila
mengi na lonzi nyingi na wafalume wengi.”

11

Wasindila waidi

1 Na ning'higwa nzela ilingile fana mhome ya kulingila,
nilongeligwa, “Hita ukailinge kaye ya Mulungu na chilingo
na kuwapeta wanhu wotambika umo.

2 Mbali sekeululinge luhelengo lwa kunze ya Kaye ya
Mulungu, kwaviya weng'higwa wanhu weli siyo Wayahudi.
Nawo wezaditavangila bululu jelile kwa miyezi malongo
mane na midi.
3 Na niye nizaweng'ha ludabwa wasindila wangu waidi
wowavalile magunia, muladi walotele kwa siku alufu imwe
na magana maidi na malongo sita.”
4 Wasindila wawo waidi ni mibiki midi ya mizaituni na
vinhu vidi va kwikila vitasa vimile haulongozi wa Mndewa
wa isi.
5 One munhu yahageza kuwalumiza, moto wolawa mwi-
imilomo yawo na kuwananga wehi wawo, na munhu yon-
dayageze kuwalumiza kezakomigwa kwa ifa iyo.
6 Kaidi wanawo udahi wa kuhinda ulanga muladi mvula
sekeitonye lusita viwolotela. Wana udahi kugalusa nzasa
zose za mazi kuwa damu na udahi wa kuitowa isi kwa
mahulo mbasakanyo lusita viwolonda wenyewo.
7 Mbali wahakomeleza kulava usindila wawo, ding'onyo
dikali dolawa muna dikombo ditali dilibule uhelelo diza-
itowa nawo na kowahuma na kuwakoma.
8 Mitufi yawo izasigala igona muna dikulugumbi da bul-
ulu kulu muyawambiligwe Mndewa wawo. Kwa ulonzi wa
chilotezi zina da bululu ijo ni Sodoma hebu Misili.
9 Wanhu wa chila zisi na chila kabila na chila ulonzi na
chila welesi, wezailola mitufi iyo kwa lusita lwa siku nhatu
na nusu na wezalema mitufi iyo sekeiwandigwe.
10 Wanhu wa mwiisi wezadeng'helela ifa ya wawo waidi,
wezatenda dugila na kuigweka vitumetume, kwaviya
walotezi wa Mulungu wano waidi wakalile wawagaza
ng'hani wanhu wa isi.
11 Mbali hamwande ha ziya siku nhatu na nusu, mhumuzi
ya ugima kulawa kwa Mulungu iwengila, nawo wema. Na
wanhu wose wawawonile wadumba ng'hani.
12 Maabaho walotezi wawo waidi wahulika dizi kulu ku-
lawa kuulanga diwalongela, “Kweleni mbaka kuno!” Wak-
wela kuulanga wazungulukigwa na wingu, kuno wehi wawo
wakala wowalola.
13 Bahobaho kulawilila gudemeko kulu da isi, na hanhu
ha longo ha bululu habanangika, wanhu alufu saba wadan-
ganika muna digudemeko diya. Na wanhu wasigalile wad-
umba ng'hani, wamtunhiza Mulungu wa kuulanga.
14 Gayo dekaidi difosa, mbali lola gayo dekatatu dokwiza
hima hima.

Mhalati ya saba

15 Maabaho msenga wa kuulanga wa saba katowa mha-
lati yake, na madizi makulu yahulikika kuulanga yolonga,

“Sambi ufalume wa isi uwa wa Mndewa wetu na wa ija
yoyasaguligwe kuwa Mulopozi. Nayo kezatawala siku zose.”
16 Na waja walala malongo maidi na wane, wokala muna
ivigoda va chifalume vawo haulongozi wa Mulungu, watum-
bala mavindi na wadulisa matwi yawo na wamtambikila
Mulungu,
17 wolonga,
“Chokwing'ha hewela weye Mndewa Mulungu wetu wili na
udahi,
wili baha na ukalile uko,
kwaviya kulusola ludabwa lwako lukulu na kwandusa
kutawala fana mfalume.
18 Wanhu wa zisi wehilwa ng'hani
mbali ludoko lwako lufika,
ulo lusita lwa kuwalamulila nhaguso wadanganike.
Lusita lwa kuwagweka wasang'hani wako walotezi
na wanhu welile na wanhu wose wowodidumba zina jako,
wanhu wohishimika na wanhu hawahishimika,
lusita lwa kudanganiza waja wowadanganiza wanhu wa isi.”
19 Maabaho Kaye ya Mulungu yili kuulanga ivuguligwa, na
sanduku da lagano jake diwoneka umo. Kulawilila ng'huwa
na mimwemwe na mibumo na gudemeko da isi na mvula ya
mabwe ng'hulu ng'hani.

12

Mwanamke na Nhulanyika dung'hu

1 Maabaho chilaguso cha kwazanya chiwoneka kuulanga,
mwanamke yawayazigwe zuwa na mwezi ukala hasi ya
migulu yake na kombelo da nhondo longo na mbili muna
iditwi jake.
2 Mwanamke ija kakala na wimo, kakala yolila kwa kulan-
dula dizi kwa ichimu cha usungu na magayo ya kuibasula
mwana.
3 Maabaho chilaguso chimwenga chilawilila kuulanga,
nhulanyika dung'hu dili na matwi saba na mhembe longo, na
chila ditwi dikala na kombelo.
4 Na mkila wake ukulula selusi ya nhondo za kuulanga na
kuzasa mwiisi. Nhulanyika dung'hu diya dima haulongozi ha
mwanamke yaibasule mwana, muladi yahaibasula yammele
mwanage.
5 Nayo kaibasula mwana wa chilume, kasasaligwa kulan-
guliza zisi zose kwa mhome ya zuma. Na mwana iyo keza-
ganduligwa na kugaligwa kwa Mulungu kuna ichigoda chake
cha chifalume.
6 Mwanamke ija kakimbilila kuchuwala kwili na hanhu
hoyasasaliligwe na Mulungu muladi yaloleswe kwa lusita
lwa siku alufu imwe na magana maidi na malongo sita.

7 Na kukala na ng'hondo kuulanga. Mikaeli na wasenga
wa kuulanga wayage waitowa na nhulanyika, nhulanyika ijo
najo diitowa nawo hamwe na wasenga wake.
8 Mbali nhulanyika diya na wayage wahumigwa, na hanhu
hawo ha kukala hahawoneke kaidi kuulanga kwa Mulungu.
9 Na nhulanyika diya jasigwa mwiisi, nhulanyika diya da
umwaka doditangigwa Mwihi hebu Lufyende, dodiwavwiz-
ile wanhu wa isi yose. Jasigwa hasi hana iisi hamwe na
wasenga wake.
10 Maabaho nihulika dizi kulu kuulanga, dolonga, “Sambi,
ulopozi na ludabwa na ufalume wa Mulungu wetu wiza na
udahi wa ija yoyasaguligwe kuwa Mulopozi. Kwaviya ija
yowalongeleza ndugu zetu misi na chilo kasigwa hasi.
11 Ndugu zetu wamuhuma kwa ludabwa lwa damu ya
Mwanang'hondolo na kwa usindila uwaulavile, kwaviya
hawaugesile bule ugima wawo hata kudanganika.
12 Ivo deng'helela weye ulanga na mweye wose womukala
umo. Mbali mwizagaya mweye isi na bahali, kwaviya
ija Mwihi kawahumulukilani nayo kamemwa na ludoko
kwaviya kavimanya kuwa lusita lusigale ludodo.”
13 Lusita ulo nhulanyika vidiwonile kuwa jasigwa mwiisi,
jandusa kumuwinga mwanamke ija yaibasule mwana wa
chilume.
14 Mbali mwanamke ija keng'higwa mabawa maidi yoy-
alingile fana viya mabawa ya mhungu mkulu, muladi yapate
kuguluka yahite kudibwilingu hanhu hake hoyasasaliligwe,
kondayakale goya kwa lusita lwa miyaka mitatu na nusu,
kutali na nhulanyika ijo.
15 Maabaho nhulanyika dideka mazi mengi fana lwanda,
yamsondelela mwanamke ija kuchisogo muladi yamkulule.
16 Mbali isi imtaza mwanamke ija kwa kuigubula fana
mulomo, na kuyamela mazi yayo yalawile muna umulomo
wa nhulanyika.
17 Nhulanyika dimwihila mwanamke ija na dihita kwi-
itowa ng'hondo na welesi wa mwanamke ija, ni waja wose
wotegeleza ndagilizi za Mulungu na kulava usindila wa Yesu.
18 Maabaho nhulanyika ijo dima mumgwazogwazo mwa
bahali.

13

Mang'onyo makali maidi

1 Na maabaho nidiwona ng'onyo kali dodilawa muna iba-
hali, dili na matwi saba na mhembe longo, chila mhembe
ikala na kombelo na chila ditwi jake jandikigwa ligo kwa
Mulungu.

2 Ding'onyo dikali ijo donidiwone dikala fana dubu, migulu
yake fana chizongo na mulomo wake fana wa simba. Nhu-
lanyika dung'hu diya diding'ha ding'onyo dikali ijo ludabwa
lwake na chigoda cha chifalume chake na udahi mkulu.
3 Ditwi dimwe da diya ding'honyo dikali diwoneka kuwa
dilumizigwa ng'hani, mbali chilonda chikala chikulu ng'hani
cha kudumbiza chochigala ifa mbali chilonda icho chihonile.
Wanhu wose muna isi wazanywa na ding'onyo dikali ijo na
kudisondelela ding'onyo dikali ijo.
4 Wanhu wose waditumbalila mavindi nhulanyika diya
muladi waditambikile kwaviya dilava udahi wake kwa
ding'onyo ijo, iviya waditambikila diya ding'onyo na wa-
longa, “Yelihi yalingile fana ding'honyo dino? Yelihi yodaha
kutenda ng'hondo najo?”
5 Ng'onyo dikali diya dilekeliligwa kulonga mbuli za
magoda na kumuliga Mulungu. Iviya dilekeleligwa kuwa na
udahi wa kutenda usang'hano wake kwa lusita lwa miyezi
malongo mane na midi.
6 Ivo ng'onyo dikali ijo jandusa kumuliga Mulungu na
kudiliga zina jake na hanhu hoyokala na wose wowokala
kuulanga.
7 Keng'higwa udahi wa kutenda ng'hondo na wanhu wa
Mulungu na kuwahuma. Iviya keng'higwa udahi kwa wanhu
wa chila kabila na chila isi na chila ulonzi na chila welesi.
8 Wanhu wose wowokala muna isi wezaditumbalila
mavindi muladi waditambikile ding'onyo ijo, waja
mazina yayo hayandikigwe muna ichitabu cha ugima cha
Mwanang'hondolo yachinjigwe ing'hali kulumbigwa isi
yose.
9 One munhu yahawa na magutwi nayahulike.
10 Munhu yolondeka kusoligwa mateka, kezasoligwa.
Munhu yolondeka kukomigwa kwa zele, kezakomigwa.
Ivo wanhu wa Mulungu wolondeka wafunye umoyo na
wahuwile.
11 Maabaho nidiwona ng'onyo dimwenga, kulawa
muna isi, najo dikala na mhembe mbili fana mhembe za
mwanang'hondolo, dilonga fana nhulanyika.
12 Nayo kakala na udahi wose kulawa kwa ng'onyo
dikali diya da mwanduso. Na kasang'hanila udahi wose
wa ding'onyo dikali diya da mwanduso hanhu hake, kai-
wangiliza isi na wanhu wose wokala umo waditumbalile
mavindi ng'onyo dikali diya da mwanduso dodikalile na
chilonda chikulu ng'hani chochigala ifa chochihonile.
13 Ivo ng'onyo diya dikali dekaidi ditenda mauzauza ya
kwazanya na ditenda moto uhulumuke muiisi kulawa kuu-
langa haulongozi ha wanhu.

14 Kawavwizila wakalizi wa mwiisi kwa nzila ya mauzauza
viyadahizigwe kulagusa hanhu ha ding'onyo dikali diya da
mwanduso. Yoyawalongele wanhu wa isi watende nyang'hiti
kwa hishima ya diya ding'honyo dilumizigwe kwa zele, mbali
kagendelela kuwa mgima.
15 Maabaho ng'onyo dikali diya dekaidi ding'higwa udahi
wa kutenda nyang'hiti ya ding'onyo dikali diya da mwan-
duso dihumule muladi dilonge na kuwatenda wanhu wose
walemile kuditumbalila mavindi wakomigwe.
16 Iviya kawawangiliza wanhu wose, wanhu
wohishimigwa na wanhu hawahishimigwa, wene vinhu
vingi na ngayengaye, wanhu wailegehe na watumwa,
wekigwe chilaguso kuna yamakono yawo ya kulume hebu
muna ivihanga vawo,
17 muladi munhu yoyose sekeyadahe kugula hebu kuchu-
uza chinhu ila yawe na chilaguso chiya, zina da ng'onyo diya
hebu peta ya zina jake.
18 Hano holondeka ubala. Munhu yoyose yeli na nzewele
yavimanye talakimu zoziilinga na zina da ng'onyo dikali
diya, kwaviya talakimu ija ni ya munhu. Nayo ni magana sita
malongo sita na sita.

14

Mwanang'hondolo na wanhu wake

1 Maabaho nilola, kukala na Mwanang'hondolo yemile
muna Ulugongo lwa Sayuni kakala na wanhu laki imwe na
alufu malongo mane, wene zina jake na zina da Tati yake
jandikigwa muna ivihanga vawo.
2 Na nihulika dizi kulawa kuulanga, fana dizi da mazi
mengi yokuluma, na fana dizi da ng'huwa ng'hulu. Na dizi
ijo donidihulike dikala fana dizi da watowa maputikalanga
wowotowa maputikalanga yawo.
3 Wemba wila wa sambi haulongozi ha chigoda cha chi-
falume, na haulongozi ha viumbe waja wane weli na ugima
na waja walala. Na habule munhu yadahile kuifunza
wila uja, mbali waja laki imwe na alufu alubaini na nne,
wowakomboligwe kulawa muna isi.
4 Wanhu wano wawo waja hawanaibandama na wanaake
ng'o, kwaviya waika goya. Wano wawo womsondelela
Mwanang'hondolo chila hoyohita. Wano wawo wowakom-
boligwe hagati ya wanhu muladi wawe fana nhosa ya mal-
imbulo kwa Mulungu na kwa Mwanang'hondolo.
5 Na hawahulikike hata siku dimwe wolonga uvwizi.
Kwaviya wabule ubananzi.

Wasenga wa kuulanga watatu

6 Maabaho niwona msenga wa kuulanga imwenga
kozumha kuulanga yahawa na Mbuli Inogile ya siku zose,
yaipete kwa wanhu wose wokala muna isi, na zisi zose na
makabila yose na welesi na ulonzi wose,
7 kalonga kwa dizi kulu, “Muhulikeni Mulungu na mum-
tunhize yeye, kwaviya lusita lwake lwa kutagusa lufika.
Mtoseleni yeye yalumbile ulanga na isi na bahali na nzasa za
mazi.”
8 Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi kamsondelela
msenga wa kuulanga wa mwanduso na kalonga, “Kugwa!
Kugwa Babeli bululu kulu! Kwaviya kuwang'wiza wanhu wa
zisi zose divai ya kulonda ng'hani ugoni.”
9 Na msenga wa kuulanga wekatatu kawasondelela
wasenga wa kuulanga waja waidi wowalongole na kalonga
kwa dizi kulu, “Munhu yoyose yoditumbalila mavindi
ng'onyo dikali diya na nyang'hiti yake na kutogola kwikigwa
chilaguso muna ichihanga chake hebu uchanyha ya mkono
wake,
10 yeye mwenyewo kezakung'wa divai ya ludoko lwa Mu-
lungu lolugidigwe muna inhungo ya ng'hasiliki yake bila
kuhanganyigwa na mazi. Munhu iyo kezagazigwa na mabwe
ya baluti yoyokwaka haulongozi wa wasenga wa kuulanga
welile na haulongozi wa Mwanang'hondolo.
11 Na yosi da moto wouwagaza wanhu wawo dokwela
uchanyha siku zose, wanhu wawo wowoditumbalila
mavindi ding'onyo dikali ijo na nyang'hiti yake na kwikigwa
chilaguso cha zina jake, hawezahumula hata siku dimwe
imisi na ichilo.”
12 Ivo wanhu wa Mulungu wowokwamha malagilizo ya
Mulungu na uhuwilo wa Yesu wolondeka wawe na ufunya
umoyo.
13 Maabaho nihulika dizi kulawa kuulanga dolonga,
“Yandika vino, wamweda wanhu waja kulawa sambi
wodanganika wahawa wailumba na Mndewa.”
Muhe Yelile kolonga, “Ona, wezahumula kulawa muna
yamagayo yawo, kwaviya mbuli za sang'hano zawo zizawa-
sondelela.”

Mavuno ya isi

14 Nilola, niwona kukala na wingu zelu. Na uchanyha ya
wingu ijo kukala na munhu yalingile fana Mwana wa Munhu,
fana viya munhu mwene kombelo da zahabu uchanyha ya
ditwi jake, na muna yamakono yake sengo ikutwa.
15 Maabaho msenga wa kuulanga imwenga kalawa muna
Ikaye ya Mulungu, kamulongela kwa dizi kulu ija yoyakalile
hachanyha ya wingu, “Sola sengo yako ukagobole, kwaviya
lusita lwa kugobola lufika, ndiya za isi zikangala.”

16 Ivo ija yakalile uchanyha kudiwingu kasa sengo yake
mwiisi na mavuno yagoboligwa.
17 Maabaho msenga wa kuulanga imwenga kalawa kuna
Ikaye ya Mulungu ija yili kuulanga, yeye nayo kakala na
sengo ikutwa.
18 Ing'hali msenga wa kuulanga imwenga mulangulizi wa
moto kalawa muna ichilingo, nayo kamulililа kwa dizi kulu
ija mwene sengo ikutwa, kalonga, “Sola sengo yako ikutwa
ukahe vipambo va mizabibu yoikula muna isi, kwaviya
zabibu zake ziva.”
19 Msenga wa kuulanga ija kazungulusa sengo yake mwiisi,
kaha mzabibu wa isi, kaguma hanhu hakulu ha kukamila
zabibu, hanhu ha ludoko lwa Mulungu.
20 Zabibu zibojogwa bojogwa hanhu ha kukamila zabibu
heli kunze ya bululu na damu ilawa muna ihanhu ha
kukamila zabibu na ikilima na imema meta imwe na nusu,
utali wa chilometa magana matatu.

15

Wasenga wa kuulanga saba na mahulo saba ya uhelelo

1 Maabaho niwona chilaguso chikulu cha kwazanya
chimwenga muna ulanga, baho hakala na wasenga wa
kuulanga saba weli na mahulo yoyogaza ng'hani saba ya
uhelelo, kwaviya kwa mahulo yayo saba yoyogaza ng'hani,
ludoko lwa Mulungu lwizakomelezeka.
2 Kaidi niwona chinhu fana bahali ya chilole
yoihanganyike na moto. Iviya niwawona waja wadihumile
diya ding'onyo dikali na nyang'hiti yake na helufi
ya zina jake ditambuligwa kwa helufi ija. Wakala
wemile mumgwazogwazo wa bahali iyo wamha vilimba
voweng'higwe na Mulungu.
3 Nawo wakala wokwimba wila wa Musa, msang'hani wa
Mulungu na wila wa Mwanang'hondolo, walonga,
“Weye Mndewa Mulungu wili na Udaho,
sang'hano zako zina ludabwa na za kwazanya!
Mfalume wa zisi zose
na nzila zako zigoloka na za kweli.
4 Weye Mndewa yelihi hakudumba na hakutogoza kwa
ichimu cha ukulu wako,
kwaviya weye wiidumwe iyo welile.
Wanhu wa zisi zose wezakwiza na kutambika haulongozi
wako,
kwaviya sang'hano zako zigoloke zigubuligwa.”
5 Viyamalile yano niwona Kaye ya Mulungu yili Zewe da
Ukalangama, ivuguligwa kuulanga.

6 Na wasenga wa kuulanga saba wowakalile na
mahulo saba walawa umo muna Ikaye ya Mulungu.
Wayawala mawalo mazelu yanang'hane na yomelemeta
na wazingilizigwa mikwiji ya zahabu muna zimhambaga
zawo.
7 Maabaho imwe wa viumbe waja wene ugima wane
kaweng'ha waja wasenga wa kuulanga saba mahamha saba
ya zahabu, yamemile ludoko lwa Mulungu yokala siku zose.
8 Kaye ya Mulungu ikala imemezigwa yosi dodigaligwe na
utunhizo na ludabwa lwa Mulungu, habule munhu yadahile
kwingila muna Ikaye ya Mulungu mbaka uhelelo wa mahulo
saba yoyamhililigwe na waja wasenga wa kuulanga saba.

16

Mahamha saba ya ludoko lwa Mulungu

1 Maabaho nihulika dizi kulu dolawa mwiikaye ya Mu-
lungu dowalongela waja wasenga wa kuulanga saba, “Hiteni
mukagide mahamha yayo saba ya ludoko lwa Mulungu mwi-
isi.”
2 Msenga wa kuulanga wa mwanduso kagida hamha jake
mwiisi. Na kukala na maihu makulu yobwemwenda ng'hani,
yawapata wanhu weli na chilaguso cha ding'onyo dikali na
waja woitambikila nyang'hiti yake.
3 Maabaho msenga wa kuulanga wekaidi kagida hamha
jake muna ibahali. Na mazi yagaluka damu fana ya munhu
yadanganike, na viumbe vose vikalile muna ibahali vidan-
ganika.
4 Na msenga wa kuulanga weketatu kagida hamha jake
muna zinyanda na muna zinzasa, vigaluka damu.
5 Nihulika msenga wa kuulanga mwimilizi wa mazi ko-
longa, “Kuwatagusa wanhu wa isi yose viilondeka, weye
Kwela, wilibaha na ukalile uko.
6 Kwaviya wawakoma wanhu wa Mulungu na walotezi
wa Mulungu, weye kuweng'ha damu waing'we walondeka
kutendiligwa ivo.”
7 Maabaho nihulika dizi dolawa kuna ichilingo dolonga,
“Mndewa Mulungu uli na Udaho nhaguso zako zigoloka na
za kweli.”
8 Viyamalile yayo msenga wa kuulanga wekane kagida
hamha jake muna dizuwa, najo ding'higwa udahi wa
kuwalunguza wanhu kwa moto.
9 Wanhu walunguzigwa ng'hani kwa vuke jake kali, nawo
wadiliga zina da Mulungu yeli na udahi muna yamahulo
yayo, iviya wawo hawasamhile hebu kumtunhiza Mulungu.
10 Na msenga wa kuulanga we tano kagida hamha jake
uchanyha ya chigoda cha chifalume cha ng'onyo dikali diya,

ufalume wake ugumigwa lwiza, wanhu wagegeda ndimi
zawo kwa ichimu cha mawine.
11 Wamuliga Mulungu wa kuulanga kwa ichimu cha maw-
ine yowapatile na kwa ichimu cha maihu yawo, wala
hawasamhile.
12 Na msenga wa kuulanga we sita kagida hamha jake
uchanyha ya lwanda lukulu lwa Fulati, mazi yake yanyala
muladi kusasala nzila ya wafalume kulawa ulawilo wa zuwa.
13 Maabaho niwona mihe mitatu ifilile ilingile fana mabula,
imwe ilawa muna umulomo wa nhulanyika diya na muna
umulomo wa ng'onyo dikali diya na imwe ilawa mumulomo
wa mulotezi wa uvwizi ija.
14 Iyo ikala mihe ya vinyamkela yoitenda mauzauza. Mihe
ino mitatu yohita kwa wafalume wa zisi zose kuwakunzanya
kwa ng'hondo ya siku ija ng'hulu ya Mulungu yeli na Udaho.
15 “Tegeleza! Nokwiza fana mbavi. Kamweda munhu
yokala meso kuno kayawala mawalo yake, muladi sekeya-
wone chinyala wanhu vondawamuwone kamwazi.”
16 Maabaho mihe iyo iwakunzanya wafalume hanhu
hamwe hohotangigwa kwa Chiyebulaniya Hamagedoni.
17 Maabaho msenga wa kuulanga ija we saba kagida hamha
jake kuulanga. Dizi kulu dihulikika kulawa kuna Ikaye
ya Mulungu, muna ichigoda cha chifalume chiya, dilonga,
“Imala kutendeka!”
18 Kulawilila mimwemwe na mibumo na ng'huwa na gude-
meko kulu da isi, ijo hadinawahi kulawilila kwandusila ku-
lumbigwa kwa isi.
19 Na bululu diya kulu diigola vibumbila vitatu, na mab-
ululu ya zisi zose yagwa, na Babeli bululu diya kulu hadiz-
imizigwe bule haulongozi ha Mulungu, kading'wiza nhungo
ya divai ya ludoko lwake.
20 Chila chisiwa hachiwoneke kaidi na migongo idan-
ganika.
21 Mvula ya mabwe makulu ng'hani yazamile chilo mal-
ongo mane chila dimwe, iwatonyela wanhu. Nawo wamuliga
Mulungu kwa ichimu cha hulo da mvula iyo ya mabwe,
kwaviya hulo jake dikala kulu ng'hani.

17

Mwanamke mgoni na ng'onyo dikali

1 Imwe wa wasenga wa kuulanga waja saba wakalile na
mahamha saba keza kumwangu na kanilongela, “Izo, nizaku-
lagusa nhaguso ya mgoni mkulu ija yakalile muna dibululu
dikulu dizengigwe mumgwazogwazo ya nyanda nyingi.
2 Wafalume wa isi watenda ugoni hamwe nayo na wanhu
wa isi wakoligwa divai ya ugoni wake.”

3 Msenga wa kuulanga kanigala kudibwilingu chimuhe.
Uko niwona mwanamke yoyakalile mchanyha ya ding'onyo
dikali dung'hu, ding'onyo dikali ijo dikala jandikigwa mazina
ya kumuliga Mulungu chila hanhu, na dikala na matwi saba
na mhembe longo.
4 Mwanamke iyo kakala kaiyawala walo da langi ya zam-
balau na ndung'hu kakala kaihamba vinhu vovitendigwe
kwa zahabu na mabwe ya bei ng'hulu na lulu. Muna umkono
wake kamha nhungo ya zahabu yoimemile ubananzi na
mbuli zihile zozilagusa ugoni wake.
5 Kandikigwa zina da fumbo muna ichihanga chake, “Niye
bululu kulu da Babeli, mama wa wagoni wose na mbuli zose
za wihi muna isi.”
6 Nimuwona muke ija kakolwa kwa damu ya wanhu wa
Mulungu na damu ya wanhu wadanganike kwa ichimu cha
kuipeta mbuli ya Yesu.
Vinimuwone nyazanywa ng'hani.
7 Baho msenga wa kuulanga kaniuza, “Vino habali kok-
wazanywa ng'hani? Nizakulongela fambulo da fumbo
da mwanamke ino na ding'onyo dikali ijo dodimpapile
mwanamke iyo dikala na matwi saba na mahembe longo.
8 Ding'onyo dikali diya doudiwone dikala gima baho
haichanduso mbali sambi didanganika, hata ivo habehi
ng'hani dizakwela kulawa kuna dikombo ditali dilibule
uhelelo, mbali dizanangigwa. Wanhu wose wokala muna
isi waja mazina yawo hayanakwandikigwa muna ichitabu
cha ugima kulawa mwanduso wa kulumbigwa kwa isi
yose, wezakwazanywa vondawadiwone ding'onyo dikali ijo,
kwaviya umwaka dikala gima maabaho didanganika na
sambi dolawilila kaidi.
9 Hano holondeka nzewele na ubala, matwi yayo saba ni
migongo saba, yaja mwanamke ija kokala uchanyha yake.
Iviya matwi yayo ni wafalume saba.
10 Hagati ya wafalume wawo saba, watano wadanga-
nizigwa wamala na imwe yang'hali kolanguliza, mbali
imwenga yang'hali hanakwiza. Nayo vondayeze kolondeka
yalangulize lusita ludodo.
11 Na ding'onyo dikali dija dodikalile baho mwanduso na
sambi dahabule, yeye mwenyewo ni mfalume wenane, nayo
ni imwe wa waja saba, nayo kezanangigwa.
12 “Na ziya mhembe longo zouziwone ni wafalume
longo, waja wang'hali hawanahokela ufalume, mbali
wezakwing'higwa udahi fana mfalume kwa lusita lwa saa
dimwe hamwe na ding'onyo dikali.
13 Wano wose wakala na lungilo dimwe nawo woding'ha
ding'onyo dikali diya ludabwa lwawo na udahi wawo.

14 Wano wezatenda ng'hondo na Mwanang'hondolo, mbali
Mwanang'hondolo hamwe na wanhu waja woyawatangile
na kuwasagula waja weli waminika, kezawahuma, kwaviya
yeye ni Mndewa wa wandewa na Mfalume wa wafalume."
15 Msenga wa kuulanga kanilongela kaidi, "Mazi yaja
youyawone haja hoyakalile mgoni ija ni mabumbila ya
wanhu wa chila isi na nyelesi na ulonzi.
16 Na ziya mhembe longo zouziwone hamwe na ding'onyo
dikali diya, wezamwihila mgoni iyo, wezasola chila chinhu
chiyeli nacho na kumuleka mwazi, wezakuja nyama yake na
kumulunguza na moto.
17 Kwaviya Mulungu kagela muna imizoyo yawo gesa da
kuvikiza lungilo jake, yani waitogolele wawo kwa wawo
na kuding'ha ding'onyo dikali ijo udahi wawo wa kutawala
mbaka mbuli ziyalongile Mulungu vondazifike.
18 "Mwanamke ija youmuwone ni bululu kulu dodilan-
guliza wafalume wa isi."

18

Kugwa kwa bululu da Babeli

1 Viyamalile yayo nimuwona msenga wa kuulanga
imwenga kohulumuka kulawa kuulanga. Kakala na udahi
mkulu na isi yose imwemwesigwa kwa utunhizo wake.
2 Kalila kwa dizi kulu, kalonga, "Kugwa! Kugwa Babeli
bululu kulu! Kuwa hanhu howokala chila vinyamkela na
tuka da chila mbeho zihile, kuwa chisanza cha chila ndege
wambule mwiko na wa kwihiza.
3 Kwaviya wanhu wa zisi zose wang'wa divai ikalika ya
kulonda ng'hani ugoni, wafalume wa isi yose watenda ugoni
nayo, wachuuzi wa zisi zose wawa na vinhu vingi kwa lud-
abwa lwa madambwa yake."
4 Maabaho nihulika dizi dimwenga kulawa kuulanga, do-
longa,
"Laweni kumwake! Mweye wanhu wangu,
muladi sekemuwe mvava muna uhasanyi wake,
wala sekemuhokele mahulo yake.
5 Kwaviya uhasanyi wake uwa mvunyo, uimemekeza mbaka
kuulanga,
Mulungu kakumbuka ubananzi wake.
6 Mtendeleni fana yeye viyamtendeleni,
muliheni miyanza midi kwa yaja yoyamtendelani. Muna
inhungo iyahanganye divai yake.
Muhanganyileni divai ikalika ng'hani kufosa iyaweng'hile.
7 Na kwaviyaitunhize na kutenda mbuli za magoda,
mwing'heni magayo na usungu.

Kwaviya kolonga muumoyo wake, ‘Nikala hano, niye ni nyang'ongwe
wala siwo mgane,
sizapata manyulunyulu ng'o.’
8 Kwa ichimu icho mahulo yezampata muna dizuwa dimwe,
mahulo yayo ni ifa na luholozi na nzala.
Kezalunguzigwa na moto,
kwaviya Mndewa Mulungu yoyolamulila nhaguso kana ludabwa.”
9 Wafalume wa zisi wowatendile ugoni nayo na kukala nayo muna yamadambwa, wezalila kwa giyogiyo ng'wifi na kumulililа, vondadiwone yosi da bululu ijo dididanganizigwa.
10 Wokwima hatali kwa kudumba manhesa yake na kulonga, “Kwizagaya! Kwizagaya weye Babeli! Bululu dimanyike na dili na ludabwa. Kwa saa dimwe muhala nhaguso yako ikupata.”
11 Na wachuuzi wa isi wezalila na kuwa na giyogiyo, kwaviya habule munhu yagulile vinhu vawo.
12 Habule munhu yoyose yondayagule zahabu zawo na hela na mabwe ya hela nyingi na lulu na viwalo va chitani na viwalo va langi ya zambalau na viwalo va halili na viwalo vidung'hu na chila mibiki inung'hila goya na chila chinhu chochitendigwe kwa meno ya nhembo na mibiki yose ya hela nyingi na shaba na zuma na malumalu,
13 hamdalasini na hiliki na mavumba na mavuta yonung'hila goya na ubani na divai na mavuta ya mizaituni na usage unogile na uhemba na ng'ombe na ng'hondolo na falasi na mituka ya kubululigwa na falasi na watumwa wawo na hata ugima wa wanhu.
14 Wachuuzi womulongela, “Matunda yose yanogile muna umoyo wako uwe navo kufosa, vinhu vose va bei ng'hulu na va kuigodela vipulusuka, hwizadaha kuvipata kaidi.”
15 Na wachuuzi wowapatile vinhu vingi kulawa kuna dibululu ijo, wezakwima kutali, kwa kudumba mawine yake, wolila na kuwa na giyogiyo,
16 walonga, “Kwizagaya! Kwizagaya bululu kulu! Dodiyawazigwa viwalo vovitendigwe kwa chitani inogile na viwalo va langi ya zambalau na ndung'hu na kuihamba kwa vinhu vovitendigwe kwa zahabu na mabwe ya hela nyingi na lulu.
17 Kwa saa dimwe muhala vinhu vako vingi visegela.”

“Maabaho walangulizi wose wa meli na wanhu wose weli muna umwanza muna zimeli na wasang'hani muna imeli na wachuuzi wochuuza kwa nzila ya bahali wema kutali.”

18 Viwawonile yosi diya da moto dodidilunguze dibul-
ulu, walila kwa dizi kulu, “Hakunalawilila bululu kulu fana
dino!”
19 Wabimbilika muna yamatimbwisi kulagusa usungu,
waguta nyangi na walila na walila kwa giyogiyo, “Kwizagaya!
Kwizagaya bululu kulu! Mgati yake wanhu wose weli na
meli muna ibahali wapata vinhu vingi kwa vinhu vake, kwa
lusita lwa saa dimwe muhala chila chinhu chiyakalile nacho
chisegela.”
20 “Deng'heleleni mweye womukala kuulanga kwa ku-
nangigwa kwake! Deng'heleleni wanhu wa Mulungu na
watumigwa na walotezi wa Mulungu! Mulungu kamtagusa
kwa chiya chiyatendile kumwenu!”
21 Maabaho msenga wa kuulanga imwenga mwene lud-
abwa kenula dibwe, fana dibwe kulu da kudundila, kajasa
mwiibahali na kalonga, “Babeli bululu kulu kwizadanga-
nizigwa fana vino, wala hwizawoneka kaidi ng'o!
22 Na wala madizi ya watowa ving'weng'we na wembaji
na watowa vilongelonge na ya watowa mhalati, hayezahu-
likika kaidi ng'o mgati yako, habule fundi wa usang'hano
wowose yondayawoneke mgati yako, wala dizi da dibwe da
kudundila hadizahulikika kaidi mgati yako.
23 Bung'hulo da chitasa hadizawoneka kaidi ng'o mgati
yako na chelekocheleko za ng'henze za sola hazizahulikika
kaidi ng'o mgati yako, kwaviya wachuuzi wako wokuwa
magogogo wa isi na kuwagiza wanhu wa zisi zose kwa usawi
wako.”
24 Bululu da Babeli ditagusigwa kwa ichimu cha ubananzi
wa kuwakoma walotezi wa Mulungu na wanhu wa Mulungu
na wanhu wose wowachinjigwe muna ziisi zose.

19

1 Viyamalile yayo nihulika dizi fana dizi da lung'husesa
lukulu lwa wanhu kuulanga, dilonga, “Mndewa yatogolwe!
Ulopozi na utunhizo na ludabwa ni va Mulungu wetu.
2 Kwaviya nhaguso zake za kweli na zigoloka, kwaviya
kamulongeleza nhaguso ija mgoni mkulu yawagize wanhu
wa isi kwa ugoni wake. Mulungu kamtagusa kwa ichimu cha
kuwakoma watumigwa wake.”
3 Walandula madizi yawo kaidi, walonga, “Mndewa yato-
golwe! Yosi da moto woudilunguza bululu dokwela kuulanga
siku zose.”
4 Na waja walala malongo maidi na wane na viumbe
wane wene ugima, watumbala mavindi na wamtambikila
Mulungu yoyokala muna ichigoda cha chifalume, walonga
“Ivo, Mndewa yatogolwe!”

Dugila da sola da Mwanang'hondolo

5 Maabaho dizi dilawa muna ichigoda cha chifalume,
dilonga, “Mweye wasang'hani wose wa Mulungu, mweye
womumtegeleza yeye, wohishimigwa na hawahishimigwa,
mwing'heni nhogolwa.”
6 Maabaho nihulika dizi fana dizi da lung'husesa lukulu
lwa wanhu na fana dizi da mazi mengi yokuluma na fana
dizi da ng'huwa, dolonga, “Mndewa yatogolwe! Kwaviya
Mndewa wetu Mulungu Yeli na Udaho kolanguliza!
7 Ivo chideng'helele na chimtunhize Mulungu viyeli mkulu,
kwaviya sola ya Mwanang'hondolo iza, mke wake kaisasala
kamala.”
8 Kalekeleligwa kuyawala mawalo ya chitani yonang'hana
yomelemeta. Walo zelu dinang'hana dodimelemeta ni
sang'hano zigoloke za wanhu wa Mulungu.

9 Maabaho msenga wa kuulanga kanilongela, “Yandika
vino, wamweda waja wagonikigwe kuna didugila da sola ya
Mwanang'hondolo.” Kanilongela kaidi, “Mbuli zino ni mbuli
za kweli za Mulungu.”

10 Baho nitumbala mavindi hana yamagulu yake nilonda
kumtambikila, mbali yeye kanilongela, “Leka sekeutende
ivo! Niye ni msang'hani fana weye na ndugu zako, cheye
wose chomulavila usindila Yesu. Kwaviya wanhu womulav-
ila usindila Yesu wolangulizigwa na muhe wouwalanguliza
walotezi wa Mulungu.”

Ija yakwelile falasi mzelu

11 Maabaho niuwona ulanga ugubuka, kukala na falasi
mzelu. Mkwela falasi iyo kotangigwa Mwaminika na Kweli,
viyotagusa wanhu na kuitowa ng'hondo kotenda ivo fana
viilondeka.
12 Na meso yake yakala fana wenge da moto, kakala
kayawala makombelo mengi muna iditwi na kakala
yandikigwe zina diya habule munhu yoyose yadimanyile,
mbali yeye mwenyewo.
13 Nayo kayawalazigwa walo dodivabikigwe damu, zina
jake kotangigwa “Mbuli ya Mulungu”.
14 Watowa ng'hondo wa kuulanga wamsondelela wakala
wayawala mawalo mazelu ya chitani yelile na wakwela falasi
wazelu.
15 Na panga dikutwa dilawa muna umulomo wake na keza
wahuma wanhu wa zisi zose kwa upanga uwo na keza walan-
guliza kwa mhomeda zuma. Iviya kezabojoga bojoga hanhu
ha kubojogela zabibu ya ludoko lukulu lwa Mulungu Yeli na
Udaho.

16 Kana zina jandikigwa muna diwalo jake na muna di-
wambo jake, “Mfalume wa wafalume na Mndewa wa wan-
dewa.”
17 Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga imwe kema
muna dizuwa, kalandula dizi jake kawalongela ndege wose
woguluka kuulanga, “Izoni muiting'hane kwa dugila kulu da
Mulungu.
18 Izoni muje nyama ya wafalume na nyama ya wakulu wa
watowang'hondo na nyama ya magalu na nyama ya falasi
na ya wakwela falasi na nyama za wanhu wose, wahawa
walekelelwe hebu watumwa na nyama ya wohishimigwa na
hawahishimigwa.”
19 Maabaho nidiwona ding'onyo dikali na wafalume wa
isi hamwe na watowang'hondo wawo, waiting'hana kutenda
ng'hondo na ija yakalile muna ifalasi mzelu hamwe na wa-
towang'hondo wawo.
20 Mbali ding'onyo dikali ijo digwiligwa hamwe na mu-
lotezi wa uvwizi yakalile kotenda mauzauza hanhu hake.
Kwa mauzauza yayo kakala kawagiza waja wowakalile na
chilaguso cha ding'onyo dikali ijo, waja wakalile woitum-
balila mavindi nyang'hiti yake. Ding'onyo dikali hamwe na
mulotezi ija wa uvwizi wang'hali wagima wasigwa muna
dilamba dodimemile mabwe ya baluti yoyokwaka moto.
21 Watowa ng'hondo wawo wasigalile wakomigwe na
panga dilawile muna umulomo wa ija yakwelile falasi mzelu.
Ndege wose weguta kwa nyama zawo.

20

Lufyende kofungigwa miyaka alufi imwe

1 Maabaho nimuwona msenga wa kuulanga kohulumuka
kulawa kuulanga, muna yamakono yake kamha mhalal-
ingwe ya lwivi lwa kombo tali dilibule uhelelo na nyololo
kulu.
2 Kadigwila nhulanyika diya, nhulanyika diya da umwaka,
ijo dotangigwa Mwihi hebu Lufyende, kadifunga kwa ny-
ololo lusita lwa miyaka alufu imwe.
3 Msenga wa kuulanga iyo kajasa kuna dikombo tali
dilibule uhelelo maabaho kahinda lwivi lwa kwingilila uko,
keka uhula muladi sekedidahe kuwavwizila wanhu wa zisi
mbaka miyaka alufu imwe vondaifike. Miyaka iyo ihamala
dolondeka difunguliligwe kaidi, mbali kwa lusita luguhi
ng'hani.
4 Maabaho niwona vigoda va chifalume na wanhu wakalile
mchanyha yake weng'higwa udahi wa kulamula nhaguso.
Iviya niwona mihe ya wanhu wowakanhigwe matwi kwa
ichimu cha kumulavila usindila Yesu na kwa ichimu cha

Mbuli ya Mulungu. Wanhu wano hawaditambikile ding'onyo dikali diya wala nyang'hiti yake, wala hawekigwe chilaguso chake muna ivihanga vawo hebu muna yamakono yawo. Wapata ugima kaidi na watawala hamwe na Chilisito fana wafalume kwa lusita lwa miyaka alufu imwe.

5 Wanhu wafile wasigalile hawapatile ugima mbaka miyaka alufu imwe ifike. Uno uwo uzilibuko wa mwanduso.

6 Wela na watemiligwa mate ng'hani wanhu waja wonda wawe muna uzilibuko wa mwanduso. Ifa yekaidi yabule ludabwa kumwawo, mbali wezakuwa wakulu wa nhambiko wa Mulungu na wa Chilisito Mulopozi, wezalanguliza hamwe nayo fana wafalume kwa miyaka alufu imwe.

Kudanganizigwa kwa Lufyende

7 Na iyo miyaka alufu imwe vondaimale, Lufyende kezafunguliligwa yalawe kuichifungo chake.

8 Nayo kezalawa kunze na kwandusa kuwavwizila wanhu wowaimwagile muna zisi zose, hanhu hotangigwa Gogu na Magogu. Lufyende kezawakunzagiza hamwe kwa ichimu cha ng'hondo, nawo wezakuwa wengi fana msanga wa mhwani.

9 Wafosa muna isi na wazunguluka lago da wanhu wa Mulungu na bululu da Mulungu doyodilonda. Mbali moto uhulumuka kulawa kuulanga, uwatakamiza.

10 Na Mwihi yoyakalile kowavwizila kasigwa muna dilamba dodimemile mabwe ya baluti yoyokwaka moto, mudili ding'onyo dikali diya na mulotezi wa uvwizi ija. Wawo wezagazigwa imisi na ichilo siku zose.

Nhaguso ya uhelelo

11 Maabaho niwona chigoda cha chifalume chikulu chizelu na iyo yokala mchanyha yake, isi na ulanga visegezigwa haulongozi wake, na haviwoneke kaidi.

12 Maabaho niwawona wanhu wakalile wadanganike wohishimigwa na hawahishimigwa, wema haulongozi ha vigoda va chifalume na vitabu vigubuligwa. Maabaho chitabu chimwenga chigubuligwa na wadanganike watagusigwa iviya fana viwatendile sang'hano zawo, fana viyandikigwe muna ivitabu ivo.

13 Na bahali iwalava wanhu wadanganike weli mgati yake, ifa na kuzimu wawalava kunze wanhu wadanganike weli mgati yawo. Watagusigwa chila munhu kwaviyasang'hane.

14 Maabaho ifa na kuzimu wasigwa muna dilamba da moto. Lamba dino da moto iyo ifa yekaidi.

15 Munhu yoyose ija zina jake hajandikigwe muna ichitabu cha ugima, kasigwa muna dilamba da moto.

21

Ulanga wa sambi na Isi ya sambi

1 Maabaho niwona ulanga wa sambi na isi ya sambi.
Ulanga wa mwanduso na isi ya mwanduso vifosa, bahali
haikalile baho kaidi.
2 Niwona bululu da Mulungu, Yelusalemu ya sambi, do-
hulumuka kulawa kuulanga kwa Mulungu dikigwa goya,
dilinga fana mwali yahambigwe vinogile na kuiting'hana na
mulumake.
3 Nihulika dizi kulu kulawa kuna ichigoda cha chifalume
dolonga, “Lola, Kaye ya Mulungu ya mgati mwa wanhu, keza-
kala hamwe nawo, nawo wezakuwa wanhu wake. Kezakuwa
nawo, nayo kezakuwa Mulungu wawo.
4 Nayo kezawahangusa masozi yawo yose kwaviya ifa
haizalawilila kaidi, wala kulila kwa giyogiyo wala ndilo wala
mawine, kwaviya isi ya umwaka ifosa.”
5 Maabaho ija yoyakalile muna ichigoda cha chifalume
kalonga, “Lola, notenda chila chinhu cha sambi.” Na iviya
kanilongela, “Yandika mbuli zino kwaviya ni za kwaminika
na za kweli.”
6 Na kanilongela, “Itendeka. Niye Alufa na Omega, wa
mwanduso na wa uhelelo. Munhu yoyose mwene ng'hilu
nizamwing'ha mazi ya kung'wa bule fana chitumetume ku-
lawa muna inzasa ya mazi ya ugima.
7 Munhu yoyose yondayahume kezahokela vinhu vino,
niye nizakuwa Mulungu wake, nayo kezakuwa mwanangu.
8 Mbali wanhu wodumba na hawahuwila na wosovula
wayawo na wakomaji na wagoni na wasawi na wanhu
wotambikila nyang'hiti na wavwizi wose, hanhu hawo heza-
kuwa muna dilamba dodimemile mabwe yoyokwaka moto.
Ino iyo ifa yekaidi.”

Yelusalemu ya sambi

9 Imwe wa waja wasenga wa kuulanga saba, wowakalile
na mahamha saba yamemile mahulo saba ya uhelelo,
nayo kanilongela, “Izo kuno! Na niye nizakulagusa mwali
yosoligwa, yeli muke wa Mwanang'hondolo.”
10 Basi vinikalile nikumbigwa na Muhe, msenga wa ku-
ulanga kanigala kuna ulugongo lutali ng'hani. Kanilagusa
Yelusalemu, Bululu Jelile, dodihulumuka kulawa kuulanga
kwa Mulungu.
11 Dimelemeta kwa utunhizo wa Mulungu, bung'hulo jake
dikala fana da dibwe da hela ng'hulu doditangigwa yasipi,
yoinang'hane fana dibwe dodibamila ng'hani.
12 Bululu ijo dikala na mhongono nhali na ng'hulu, yili na
nyivi ng'hulu longo na mbili, chila lwivi lumwe lukalizigwa

na msenga wa kuulanga. Uchanyha ya chila lwivi handikigwa zina dimwe ya mazina longo na maidi ya makabila ya Waisilaeli.

13 Chila ubanzi ukala na nyivi ng'hulu nhatu, ulawilo wa zuwa nyivi ng'hulu nhatu na kasikazi nyivi ng'hulu nhatu na kusi nyivi ng'hulu nhatu na uswelo wa zuwa nyivi ng'hulu nhatu.

14 Na muna ivandusilo va mhongono za bululu ijo kukala na mabwe longo na maidi, na hachanya ha chila dibwe handikigwa zina da mtumigwa mwa iwaja watumigwa longo na waidi wa Mwanang'hondolo.

15 Na msenga wa kuulanga ija yakalile yolonga na niye, kakala na nzela ya zahabu kwa ichimu cha kulinga bululu ijo na nyivi zake na mhongono zake.

16 Bululu ijo dikala na banzi nne, ugalamu na utali wake vikala voilinga, basi msenga wa kuulanga kadilinga bululu ijo kwa nzela yake. Dikala na utali na ugalamu na utali kuhita kuchanyha fana chilometa alufu mbili na magana mane.

17 Maabaho msenga wa kuulanga kailinga ugalamu wake, na ukala na mita malongo sita na sita kwa ningo ya meso ya chiunhu iyasang'hanile msenga wa kuulanga.

18 Mhongono iyo ikala izengigwa kwa mabwe ya hela nyingi yotangigwa yasipi, bululu denyewo dikala dizengigwa kwa zahabu inogile, yoibamila fana chilole.

19 Chandusilo cha bululu ijo chikala chihambigwa kwa mabwe mbasakanyo ya hela nyingi, dibwe da chandusilo da mwanduso ditangigwa yasipi na dekaidi safilo na deketatu kalikedoni na de kane zumalidi

20 na detano sadoniki na desita hakiki na desaba chilisolite na denane belulo na dekenda topazi na longo chilisopaso na da longo na imwe yasito na da longo na mbili amesisito.

21 Na ziya nyivi ng'hulu longo na mbili zikala lulu longo na mbili, chila lwivi lukala lusang'hanigwa kwa lulu imwe, kulugumbi da bululu dikala disang'hanigwe kwa zahabu inogile yoibamila fana chilole.

22 Siwonile Kaye ya Mulungu muna dibululu ijo, kwaviya Mndewa Mulungu Yeli na Udaho na Mwanang'hondolo waumo hanhu hake.

23 Bululu ijo hadilonda zuwa hebu mwezi kumwemwesela, kwaviya utunhizo wa Mulungu womwemwesa na chitasa chake ni Mwanang'hondolo.

24 Wanhu wa zisi zose wezakala muna dibung'hulo jake na wafalume wa zisi wezagala vinhu vawo vingi.

25 Na nyivi zake hazizahindigwa bule siku zose, kwaviya umo mwabule ichilo.

26 Wafalume wa isi wezagala utunhizo na hishima za
wanhu wa zisi zose muna dibululu ijo.
27 Mbali habule chinhu chochose chambule mwiko
chondachingile umo, wala munhu yoyose yosang'hana
mbuli za ubananzi hebu uvwizi, hezakwingila ng'o. Ni
waja muhala wandikigwe muna ichitabu cha ugima cha
Mwanang'hondolo niiwawo wondawengile.

22

Lwanda lwa ugima

1 Maabaho msenga wa kuulanga kanilagusila lwanda
lwa mazi ya ugima yeli langalanga fana chilole yoku-
luma kulawa kuna ichigoda cha chifalume cha Mulungu na
Mwanang'hondolo.
2 Lwanda ulo lukilima kufosela hagati ya kulugumbi da
bululu. Mumgwazo mwa lwanda ulo mukala na mbiki wa
ugima ukwima matunda miyanza longo na midi kwa mwaka,
niiyo kulonga chila mwezi. Na mayani yake yowahonya
wanhu wa zisi zose.
3 Hakwizakuwa chinhu chochose kaidi chonda
chiduwiligwe na Mulungu.
Chigoda cha chifalume cha Mulungu na cha
Mwanang'hondolo chizakuwa muna dibululu ijo, na
wasang'hani wake wezamtambikila.
4 Wezachiwona chihanga chake, na zina jake dizak-
wandikigwa muna ivihanga vawo.
5 Hahezakuwa na ichilo kaidi wala hawezalonda bung'ulo
da chitasa hebu zuwa, kwaviya Mndewa Mulungu keza-
wamwemwesela, nawo wezalanguliza fana wafalume siku
zose.

Kwiza kwa Yesu

6 Maabaho msenga wa kuulanga kanilongela, “Mbuli zino
ni za kweli na za kwaminika. Na Mndewa Mulungu yoy-
aweng'hile walotezi Muhe wake, kamtuma msenga wake
yawalaguse wasang'hani wake mbuli ziya zozilondeka zilaw-
ilile sambi.”
7 Yesu kolonga, “Tegelezeni, nokwiza sambi! Kamweda
munhu ija yotegeleza mbuli za ulotezi zili muna ichitabu
chino!”
8 Niye Yohana, niwona na kuhulika mbuli zino. Na
vinikomeleze kuwona na kuhulika, nitumbala mavindi hana
yamagulu ya msenga wa kuulanga iyo yanilaguse mbuli zino
zose, na nilonda kumtambikila.
9 Mbali kanilongela, “Sekeutende ivo! Niye msang'hani
fana weye na ndugu zako walotezi wa Mulungu na wose

wotegeleza na kwamha mbuli zozandikigwe muna ichitabu
chino. Mtambikile Mulungu!”
10 Kaidi kanilongela, “Mbuli zino za ulotezi zili mwi-
ichitabu sekeuzifise fana sili, kwaviya lusita lwa kulawilila
yano yose lwahabehi.
11 Munhu yoyose yotenda yehile yagendelele kutenda
yehile, na munhu yoyose yambule mwiko yagendelele
kwambula mwiko, na munhu yoyose yotenda yoyomnogeza
Mulungu yagendelele kutenda yoyomnogeza Mulungu, na
munhu yoyose yelile yagendelele kwela.”
12 Yesu kolonga, “Tegelezeni, nokwiza sambi!” Vondanize,
nizamgweka chila munhu kwa sang'hano yake iyatendile.
13 Niye Alufa na Omega, wa mwanduso na wa uhelelo,
yonikwandusa vinhu vose na yonivikomeleza vinhu vose.
14 Wamweda wanhu waja wosunha mawalo yawo muladi
walekelelwe kwingila muna dibululu kwa kufosela nyivi
zake na kuja tunda da mbiki wa ugima.
15 Mbali kunze ya bululu ijo kuna wanhu weli na sang'hano
zihile ng'hani na wasawi na wagoni na wakomaji na wanhu
wotambikila nyang'hiti na chila munhu yolonda kulonga
uvwizi na kuutenda.
16 “Niye Yesu, nimtuma msenga wangu wa kuulanga yawa-
longele mbuli zino kusonhela mabumbila ya wahuwila wa
Chilisito. Niye mwelesi wa lukolo lwa Daudi. Niye ni ton-
dong'andu.”
17 Muhe wa Mulungu na mwali yosoligwa wolonga, “Izo.”
Munhu yoyose yohulika mbuli zino kolondeka yalonge,
“Izo.” Munhu yoyose mwene ng'hilu nayeze, munhu yoyose
yolonda mazi ya ugima nayeze yasole bila maliho.

Ukomelezelo

18 Niye Yohana nomzuma chila munhu yohulika mbuli
za ulotezi zili muna ichitabu chino. One munhu yoyose
yahongeza chinhu chochose umo, Mulungu keza mtenda
yagaye kwa mahulo yoyandikigwe muna ichitabu chino.
19 Na munhu yoyose yonda yahunguze chinhu chochose
muna zimbuli zino za ulotezi muna ichitabu chino, Mu-
lungu kezamuhoka fungu jake da matunda ya mbiki uja
wa ugima na hanhu hake muna dibululu da Mulungu, viya
vovilongigwe muna ichitabu chino.
20 Ija yolava usindila kusonhela mbuli zino, kolonga,
“Kweli, nokwiza sambi!”
Ivo! Wize Mndewa Yesu!
21 Nowapulileni unovu wa Mndewa Yesu. Ivo!